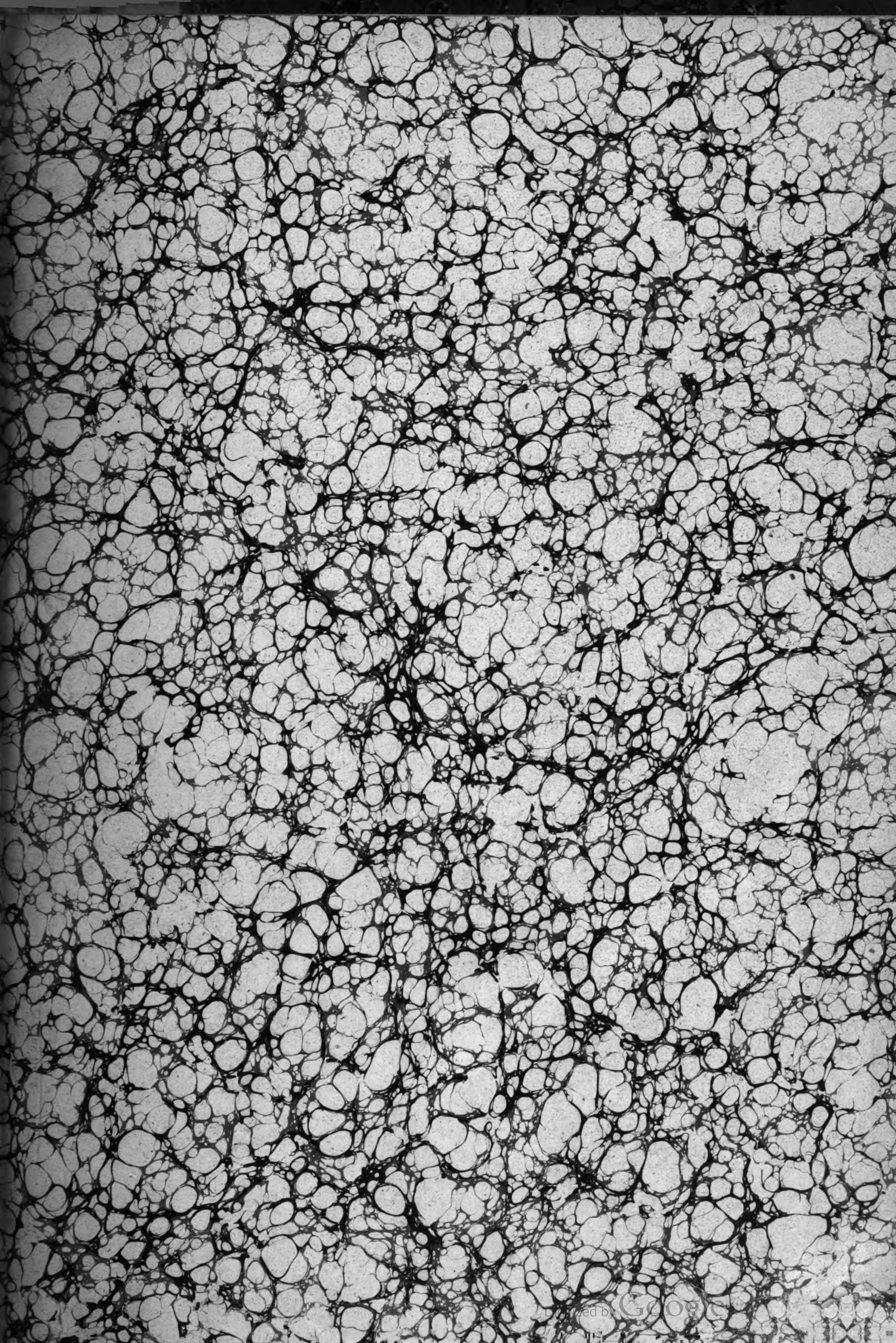

Bartholomei Coclitis Chy-
romantie ac Phyſiono
mie Anaſtaſis: cum
approbatiõe ma
giſtri Alexã
dri Achil
linis.

HIERONYMVS DE BENEDICTIS ANTONIO MVSOTTO OPTIMAE SPEI PVERO .S.

f Acit arctissima familiaritas et uetus amicitia mi suauissime Antoni, quam multos annos, dum natura permisit, habui cum Antonio Musotto auo tuo uiro optimo, et homine sapientissimo, et quam adhuc seruo cum patre tuo et omnibus tuis, ut statim ab incunabulis incipiam uelle inuitare te, ut iam a teneris assuescas in nos persequi totum amorem et patris et aui tui. Quem sic (de patre enim quoniam uiuit, et uiuit cum summa laude, tacebo in præsentia) quem inquam auum tuum sic refers et ore et moribus, ut maius quiddam, q̃ quod sit horum temporum, mihi uideat posse de te polliceri. Cum itaq; essem emissurus opus quasi diuini uatis Coclitis physiognomonicon q̃ emẽdatissimum ex officina nostra labore nostro, putaui non alienum fore, si tibi hunc librum nũcuparem, ex quo facile esset omnia signa in te cernere, quæ manifestum iter tuum ad ingenii lumen ostẽdant, nulla autem, quæ uel minimum perturbatura uideantur uitam tuam felicissimam, quã ego quidem optimis ominibus prosequi nunq̃ desistam. Tu uero ad ea, quæ tibi natura et fortuna data sunt, studio et exercitatione excolẽda incumbe. Feceris mihi tam gratum, q̃ quod gratissimum, et ego cogitabo quotidie quo te alio munere subinde donem. Vale. Bononiæ. XVI. Calẽ. septembris. M.D.XXIII.

¶ Magistri Bartholomei Coclitis Bononiēsis Medicine distillatoris Chyrurgici. Physionomiste: Chyromātici: Geomātici ꝗ Anastasis. Ex pluribus ⁊ pene infinitis Auctoribus feliciter incipit. ¶ Ad illustrissimū. D. Alexandrū Bentiuolū Patronū colēdissi. Felicissimi Joānis Bentiuoli Bononie dictatoris filium.

Et primo prologus.

p

Physionomia sciētia ꝓrsus regia est colende Princeps Alexāder: q̄ mores hominū cōiecturis extrarijs plane solēt innotescere. Siquidē vultus ꝓditor ē aī. Incessus cor ipm nudat: ⁊ voces auctore Arist. note sūt iteriorū cogitationū: q̄ oīa sub physionomica doctrina cōtinent̄. Lucius Sylla: Cesar dictator duce hoc nāli iudicio mores aduersariorū sub vulpe latētes: vt canit Oratiꝰ: nō semel exacte deꝑhēderūt. Plautꝰ quoqꝫ nitoris comici parēs lenones: aut facinorosos hoīes vberi ꝑmone declinās corpeis signis īfamibꝰ īfames eē significare cōtēdit. Preterea vates epigrāmaticus nāe se nō penitus igneaꝝ ꝓfessus est: cū zoilū hoīeꝫ pessimū pessimis corporis mēdis nota satyrica ꝑstrinxit. Quintū iter ceteros fulgētissime regule certis: ⁊ nūqꝫ fallacibꝰ ꝑscitis physionomicū vaticiniū nā duce fideliter āplecteris: vitia delitescētia ꝓferes: archana morū secreta denudas. Quāto certiꝰ ⁊ examinatꝰ id acturus: si artis nr̄e ꝑcepta legisse cōtingisset: q̄ cū sciēter optares: nec certū amnē: qui te ad h̄ mare ꝺduceret iuenires: Bartholomeū cliētē tuū initasti: vt maiori volūtate q̄ꝫ facultate onꝰ h̄ laboriosū subiret: q̄ satis voto tuo ꝓ captu īgenioli faceret. ¶ Accipe igit̄ hilari ⁊ geniali frōte labores nr̄os Pricepς auguste. Et cū ab cliētū tuorū auditionibꝰ in diuersoriū genij tui te cōtuleris: hec ꝑ momēta lege: q̄ ꝑncipē hoīeꝫ nō minus decēt: q̄ꝫ iuuāt: imo adiuuant: cui iudiciū multiplex secretaqꝫ īdagās vigere par ē: vt qui vitādi sint vitet: qui fouēdi sint foueat. Hoc pacto te: quē nālis īstinctꝰ claꝝ ī hac scia reddebat: clarissimuꝫ ars efficiet: geminoqꝫ dotatꝰ īsigni artis ⁊ nāe ꝑambulabis astrasidus aureū. Uerū ne te ⁊ alios titulus opis nr̄i absterreat: q̄re Anastasim opꝰ h̄ noīauerim paucis habeto. Notū ē Anastasim significare resurrectionē: ⁊ qm̄ hec scia pene mortua erat: nos eā ab īferis ad supiora reuocauimus: ⁊ extincte aīaꝫ ac vitā reddimꝰ: iō resurrectiōis nomē merito sortita est. Uale secūdo sidere.

¶ Eiusdē Bartholomei Coclitis Bonon̄. introductorium ad totum opus sue Anastasis. Ad eundem Diuuꝫ Alexandrum Bentiuolum.

i

Uppiter oīpotēs Regū rex ipe deusqꝫ. Progenitor genitrixqꝫ deū: Rex vnꝰ ⁊ oīs. Pectora nr̄a tuo diuino numine reple. Ut sic īuocādo exordiar: auxiliū ꝓgēitoris sūmi īploraui: qui ⁊ idē genitrix oīuꝫ rex vocari ꝑt: nū ꝑhicis rōnibꝰ: nū vt testant̄ ꝟsiculi illi initio īuocatiōis positi: q̄rū Valeriꝰ Soranus ē auctor. Qꝺ āt vbiqꝫ deus īuocādus sit: etiā Auicēna sentire vr̄ p̄ria ꝑmi dū īquit: In ꝑmis deo gr̄as agamꝰ ⁊c̄. Idē sensit Halyabas ꝑ regalis dispōnis ꝑoemio ait: Medicū ad deū eē suspiciētē. Et Joānes Mesue ꝺ approꝑetatis. In noīe dei misericordis cuiꝰ nutu sermo recipit gr̄aꝫ ⁊ doctrina ꝑfectionē. Ideꝫ testat̄ Aui. x. sue methaphisice cap̄. ꝑ. Profūt. n. hoībꝰ deꝑcatiōes ⁊ acrificiū. Et Arist. 5. ethicoꝝ. Hoīes aūt orāt ⁊ ꝓsecunt̄: oꝫ āt orare quidē bona simplr̄: ⁊ ipsis bona esse eligere: q̄ sibi ipsis bona. Que ꝟba asserūt sūmū ⁊ oīpotentē deū sub suo iure tp̄a ⁊ momenta habere reseruata tāqꝫ ꝑnuū motoreꝫ: absqꝫ auxilio cuius oīs nr̄a cogitatio fluxa caduca atqꝫ fragilis apparet. Ut sacrū euāgeliū ⁊ oīs diuina pagina īnuūt. Ipse. n. deus oīuꝫ futuroꝝ euentuū sincerus scrutator existit: neqꝫ aliquis est qui h̄ ī seculo mortaliū possit rerū futuraꝝ tradere cognitionē: neqꝫ īuenit̄. Nec certe quisquā futura ꝓnosticari ꝑt īquātū firmiter: sed cōiecturalr̄. Oīuꝫ rex sublimis cōditor: ob eiꝰ īmēsissimā bonitateꝫ multa suis creaturis infudit: quibꝰ ꝑmisit mortalibꝰ vētura q̄qꝫ cognosci: ⁊ a lōge cōꝑhēdi: ⁊ videri. Sic̄ multarū auiū expiētia cernimꝰ ⁊ multorū aīaliū: q̄ tēporū dispōnes ꝓnosticant̄. Aliq̄ ex his cantu: aliq̄ volatu ꝓnostica ferentes mō ad dexterā mō ad sinistrā volāt. Multa alia signa se nobis offerūt: q̄ breuitatis cā relinquo. Quid ꝓnostica Julij Cesaris mortē ꝑcedentia narrē: nūne regaliolus lauri ramusculū ferēs appuit: quē alie aues decerpserūt: q̄ denotauit ita a cōiuratis Juliuꝫ Cesarē ꝺbere decerpi: qꝺ paulo post euenit: nā ī curia viginti ⁊ tribꝰ vulneribꝰ cōfossus cecidit: vt Suetoniꝰ Trāquillus ī eiꝰ vita affirmat. Nostrā rōnē Ouidiꝰ poeta celeberrimus ī Fastis corroborat sic dicēs: nō tn̄ h̄ falsuꝫ est: nā dijs vt ꝓxima q̄qꝫ: nunc pena veras nūc datis ore notas. Inquit ph̄s ī lib. ꝺ signis aq̄ꝝ vētorū ⁊ tēpestatū: lupus vlulās tēpestatē significat. Passer mane clamans tēpestatis ē signū: ⁊ alia silia anq̄ꝫ appareāt ab eisdē denūciant̄. Qꝺ ꝓbat̄ exēplo Philippi Regis Macedonū. Olim cū sederet solus Philippus Rex in palatio apparuit ei parua atqꝫ initissima auis: ⁊ sedēs ī gremio eiꝰ gn̄auit ouū: ⁊ cecidit ipꝫ opū a dextra eiꝰ in t̄rā: ⁊ diuisū est. Statim exiit ex eo potentissimꝰ serpens cōgiratusqꝫ ouū voluit ītroire in illꝺ ⁊ anq̄ꝫ caput ibi īmitteret mortuus est. Hoc cū vidissꝫ Philippꝰ valde turbatꝰ est: ⁊ vocauit ad se ariolū ⁊ oñdit ei ouū fractū ⁊ serpentē narrās ei oīa q̄ acciderāt. Cui ariolus īquit O Philippe nascet̄ tibi filiꝰ: qui dꝫ regere pꝰ obitū tuū ⁊ totū orbē circuiturus est: subiugādo sibi cūctas gētes: ⁊ sue iuuētutis ānis morieт̄. Solē videmꝰ vesꝑtino tp̄e rutilātē cū festinat ad occasuꝫ ꝓpinquā ꝺnotare serenitatē. Ideꝫ mane vesꝑtinā īdicat mutationē sic̄ scriptū est ab Aris. 6ª ꝑticula ꝓblematū ꝓblemate. 6. ⁊ Cōciliator loco ꝑlibato dicit. Sero rubēs celū cras īdicat esse serenū: Mane celo rubeo aq̄ sine dubio. Et ars hec q̄ a sole accipit̄ solmātia dici poterit. Has res ab vniformi nā ⁊ īuariabili fabricatas eē videmus: ꝓut ei a suo datore cōcessuꝫ est. Non nobis auctores: qui de his rebus affatim scripserunt deesse videntur. Nec ꝯ nos est ph̄i dictuꝫ ꝑ. Perihermenias dū īquit De futuris cōtingētibus nō est determinata veritas: qꝛ ph̄s intelligit de agētibus volūtarijs: qꝛ idem Arist. concedit futuri ꝓnostica: sicut habemus in ꝑlibato libro de signis aq̄rū ⁊ de regimine principuꝫ ad Alexandrū in ca. Quo rex dꝫ ordinare studia inquiēs. Prepara gymnasia: statue studia in ciuitatibus tui regni: ꝑmitte: ⁊ precipe tuis hoībus vt suos doceāt filios sciaꝫ litterarū: ⁊ faciāt eos studere in nobilibꝰ ⁊ liberalibꝰ scientijs: ⁊ tua ꝓuidētia dꝫ eis ī necessarijs subuenire. Fac aliquā ꝑrogatiuaꝫ bn̄ studentibꝰ ⁊ ꝓficientibꝰ vt ꝑ hec ꝑpares alijs scolaribus exēplū ⁊ māꝫ vigilādi. Exaudi petitiones eoꝝ. Epistolas eorū recipe: ⁊ attende collauda collaudādos: ⁊ remunera remunerandos. In hoc excitabis litteratos ad tua ꝑconia extollenda: ⁊ ad gesta in scriptis perpetuāda. Iste modus est cōmēdabilis: ⁊ ista prudētia cōmēdāda ⁊ in hoc honorat̄ ipiū: ⁊ decorat̄ totū regnū: illuminatur curia: ānales: ⁊ geste regalia memorie melius cōmendantur. Quid sublimauit regnū grecorū. Quid eorūꝫ gesta

per totũ mũdũ ꝑpetualr̃ diffamauit: hoc certe diligentia
studentiũ: ⁊ ꝓbitas sapientũ effecit: qui supra modũ sciãs
dilexerũt: ⁊ pp hoc talia meruerũt. Sane puelle i domo
pris familias studio sciebãt cursus ãni. Festa futura so
lẽnitates mẽsiũ: cursus planetaꝝ: cãs abreuiatorias diei
ac noctis: reuolutionẽ pleyadis ⁊ bootes: circulũ dieꝝ: si
gna stellarũ: iudicia futuroꝝ: ⁊ alia q̃ ptinẽt ad artẽ supe
riorũ. Apud Romanos maxima i veneratõe fuerũt Au
gures: Uates: aruspices ⁊ arioli: sine q̃rũ scia nihil ici
piebãt. Et ꝓpriũ augurũ collegiũ hẽbãt ob eoꝝ vehemẽ
tissimã credulitatẽ: quã hẽbãt. Cuius rei meminit Ju
uenalis: satyra. 6. sic dicẽs Caldeis ſ3 maior erit fidu
cia: quicquid dixerit astrolog⁹. credẽt a fõte relatũ hã
monis: qm̃ delphis oracula cessãt. Inuẽtores oiu3 sciaꝝ
⁊ vaticinioꝝ fuerũt Assyrij Prisci: Caldei: Perse: Egy
ptij: ⁊ Greci: vt ceteri ꝓhibẽt astrologi. Apd̃ Tulliũ lib. d̃
diuinatiõe legit̃ de Aruspico spurina: qui Julio Cesari
mortẽ ꝑdixit. Multos ꝓnosticãdi repio modos. Inter
q̃s ꝑma ac veridica est Astronomia: q̃ docet cognoscere
stellarũ cursu3: vt docẽt Ptholomeus: Hermes: Alchin
dus: Hauenasrba hebreus. Uñ Phs ꝑ metheoroꝝ di
cit mot⁹ celi ẽ ꝑpetu⁹: ⁊ est ꝑncipiũ ⁊ cã oiu3 motuũ infe
riorũ. Et i. 2. de gñatiõe ⁊ corruptiõe sic mot⁹ celi ⁊ alioꝝ
planetarũ i obliq̃ circulo est cã gñationis: ⁊ corruptiõis.
Et i lib. de secretis secretoꝝ i cap. q̃uo rex se d3 regere ꝑ
astronomiã ait. O Rex clementissime si fieri pt nõ sur
gas: nec sedeas: nec comedas: neq3 bibas: nec penit⁹ ali
quid facias sine cõsilio periti i astroꝝ arte. Scias ꝓ cer
to q nihil fec de⁹ gloriosus vanũ vl̃ occiosũ i naturis: ſ3
oĩa fata sẽ ꝓbabili cã: ⁊ certissima rõne. Et ꝑ istã viã ⁊ in
quisitionẽ cognouit pitissim⁹ doctor nr̃ Plato nã3 ptiu3
cõpositarũ ex 9̃rijs q̃litatib⁹: ⁊ colorib⁹ i sua gñone ꝑ cõ
parationẽ ad res cõpositas ⁊ ꝑ h̃ habuit scia3 d̃ ideis: ⁊
reb⁹ formatis. Ne adhibeas fidẽ iscipiẽtũ dcis. qui dicũt
scia3 planetaꝝ difficilẽ eẽ: ⁊ q nemo poterit ad eã pueni
re: isti nesciũt quid dicãt: q2 apd̃ ptãtẽ itellus nihil ẽ dif
ficile: ⁊ cũcta sunt scibilia ẽt i via rõnis. Sũt ⁊ alij nõ mi
n⁹ stulti qui dicũt deũ cũcta ꝑuidisse: ⁊ ordinasse ab eter
no vñ dicũt: nõ ꝓdest futura ꝓnoscere: ex q̃ debent necio
euenire. Quid igit̃ v3 scia stellaꝝ. Isti tñ silr̃ manifeste
errãt. Dico igit̃ q ⁊ si q̃dã necio sũt vẽtura cũ tñ ꝑsciũt:
leui⁹ tollerant: prudẽti⁹ declinant: ⁊ sic q̃dãmõ euitant:
q2 eo ipso q q̃ futura sũt in nr̃a sũt notitia: ⁊ ꝓuide ⁊ dis
crete trãseũt sine molestia ⁊ maxia lesiõe. Uerbi grã qñ
hyems se ꝑparat nimis frigida: hoies ꝑparãt hospitia ca
lida: optima idumẽta: carbones: ⁊ ligna cõparãt: ⁊ sic se
de alijs mltis ꝓmuniũt: ⁊ pp hoc veniẽte hyeme a frigo
re nõ leduntr̃. Hoc ẽt faciũt i estiuo calore: ꝑ fridã. n. ciba
ria ⁊ rerũ ſpẽs euadũt estatis feruorẽ. Silr̃ etiã qñ ꝑsci
re possum⁹ ãnos famis ⁊ idigẽtie: ꝑ oseruatione3 frumẽ
torũ: ⁊ ꝓuidẽtia reꝝ minus moleste ⁊ leuit̃ substinem⁹
tpe famis. Cõfert g̃ multũ vẽtura ꝑscire q2 meli⁹ decli
nant. Et q2 pñt hoies qñ futura ꝓnoscũt destinatore3 ex
celsu3 tñ ꝑcib⁹ fatigare: q ꝑ suã potẽtiam futura ab eis
auertet mala: ⁊ alit̃ ordinabit. Nõ. n. ꝑdestinauit. q sue
potẽtie i aliq̃ deroget. Pñt siquidẽ hoies diuinã clemẽ
tiã depcari orõnib⁹: ꝑcib⁹: deuotionibus: ieiunijs: sacri
ficijs: elemosinis: ⁊ multis alijs bonis: ⁊ sic de cõmissis
veniã petere: ⁊ iplorãtes ꝓ reatib⁹ penitere. Tũc est veri
sile q deus oipotẽs ab eis remouebit q̃d trepidãt: ⁊ for
midãt. Redeamus g̃ ad ꝑdictũ ſmone3. Sciẽdu3 est q
Astronomia diuidit̃ in duas ptes. In ordinatiõe3 celoꝝ:
⁊ spherarũ: i dispõne3 planetaꝝ: i diuisionẽ signoꝝ: ⁊ in
elõgationẽ eoꝝ ⁊ i suos mot⁹. Et ista ps astronomie vo
cat̃ scia. Scd̃a ps est de q̃litate de mõ cognoscẽdi motus
firmamẽti: ortũ signoꝝ: sup reb⁹ euntibus añ q̃ fiãt sub
firmamẽto lune. Et hec scd̃a ps dr̃ Astrologia siue scia
iudicioꝝ. Et dignior ps astronomie est scia de tribus re
bus: videl3. De spheris: planetis: ⁊ signis. Scias igit̃ q
stelle fixe ⁊ planete sunt Mille ⁊. 29. de quibus tradã
tibi ad plenũ cognitione3 in q̃dã pte istius opis. Jtẽ phs
cõposuit librũ astronomie: vt recitat liber qui dr̃ nouem
iudiciũ vt patebit in. 3. lib. de physionomia nr̃a de plane
tis. Et h̃ q̃d diximus de astrologia siue astronomia est.
Primus mod⁹ iudicãdi. Scd̃s mod⁹ est geomãtia dicta
a geo q̃d est terra ⁊ mãtia q̃d est diuinatio. Hec fit ꝑ pun
ctationẽ in arena aut farina. Fit ẽt in charta cũ atramẽ
to lineãdo ⁊ colligendo. Cuius fundamentũ ⁊ origo su
mit̃ ab astronomia de q̃ paulo añ diximus nam h̃ oẽ q̃d
mouet̃ ab aliq̃ mouet̃. 8. physicoꝝ. Est aũt hec geomãtia
astronomia iferior: ⁊ queadmodũ ꝑ supiore3: eodẽmõ ꝑ
hãc futura ꝑdicunt̃. Auctores aũt q̃s i hac vidi ac imita
tus sum sunt hi: Haly. Gerardus Cremonẽsis: Todin⁹:
Bartholome⁹ de Parma: alijq3: noĩa: q̃ꝝ nũc me latent.
Que aũt dicta sunt ab his: quos numeraui iudicio esse
vera: nõ tñ ꝑ eoꝝ dicta quãtũ experientia met̃. Et ppea
in hũc pñtem diem decreui cõponere librũ hoc discipline
deo fauente. Tertius modus iudicãdi est physionomia:
q̃ ꝯnotat ꝑ mẽbra exteriora q̃litate3 aieꝝ: ꝑ mẽbra aialiũ:
situs ⁊ positiões figurarũ: cõtẽplatiõe q̃ꝝ fortunã ⁊ ifor
tunia cognoscimus: vt in h̃ ope patebit: ⁊ ondũt: Loxius
Phylemon: Palemõ: ⁊ Aristoteles in sua physionomia
ad Alexãdrũ: ⁊ in physionomia methaphorica cuius ini
tium est. Quoꝝ aie secunt̃ corpora ipse ſm se ipsas non
sũt ipassibiles a motibus corporis. Et ait ad Alexãdrũ:
considera ⁊ cogita quid ꝑtendis physionomia in norma
cuiuslibet: que3 vis recipere in tuã familia3. Galenus pte
rea: Auicẽna: Rasis in. 2. ad Almãsorẽ: Cõciliator: Al
bertus magnus de aialib⁹. zacharias ac Hieronymus d̃
mãfredis Bononiẽsis in lib. suo pp quid: multa de hac
arte ptractarũt. Et Michael sauonarole cõposuit specu
lu3 physionomie: vt ipsemet testat̃ in lib. de balneis in ꝓ
logo. Jde3 fabricauit Antoni⁹ cermisonus illustris phy
sicus ac medicus: vt dicũt. Et Phs in ꝑ de aialibus in ꝑ
cap. 28. nono decimo: ⁊ in ꝓblematib⁹ particula. x. ꝓble
matũ. 60. ꝓblemate: ⁊ in p2io. de ptibus aialiũ cap. 2. Et
etiã de partibus aialiũ lib. 2. cap. 4. de ac arte scripsit dũ
ait. Habent. n. sensum nobiliore3: quorũ humor tenuior
⁊ sincerior est. Tñ physionomia diuidit̃ a nobis quinq3
modis. Prima dicit̃ methaphorica. Secũda d̃ mẽbris.
Tertia de planetis. Quarta de lineis in fronte existẽti
bus sicut iferius in ꝓcessu operis patebit. Est etiã quin
ta que dr̃ physionomia cõfusa: quã in pñtiaꝝ nõ indico:
⁊ ꝑcipit in hoc opere. Quartus modus iudicãdi est chy
romãtia q̃ pars est physionomie de q̃ etia3 nũc agimus.
Quintus modus pyromãtia q̃ fit: cũ pila cerea piecta in
ignẽ cõgruũ: ⁊ sne forme trãsmutatiõe a septẽtrione ab
oriẽte ⁊ occidente ⁊c̃. Alij a scintillis fuligine gñatis indi
cium sumũt. Alij circũuolũt ipsu3 lebetẽ vbi carnes aut
alia coquunt̃ cibaria. Alij a fumo ab ipso igne causato iu
dicia colligũt: si sit a dextris seu a sinistris. Sextus mo
dus est spatulamãtia: accepto. n. osse hyrci recenter iter
fecti aliqui iudicãt quibusdã liniamẽtis: aliqui ſ3 q̃lita
tes ⁊ motus ⁊ formã spatulaꝝ. alij indicant cũ pellibus
aialiũ. Septim⁹ modus est hydromãtia: q̃ sup aquã fit:
aliqui sumũt indicia ꝑ cumulos aquaꝝ. alij dicũt h̃ fieri

oleo aq̄ admixto. alij ymagine cerea. alij cādelis accēsis ⁊
in aq̄ fluctibꝰ ⁊ cādele sint ceree. At Nectaueus: vt de eo
legit̄: cū conca aqua pluuiali plena: ⁊ nauicula ꝓiecta in ip
sam q̄ fugam ⁊ exiliū denotauit ad Philippū regē Ma
cedonū fugit: ⁊ dicūt eum iacuisse cū Olympiade matre
Alexādri. Octauus modus est aeremātia. i. quidā effe/
ctus aerei ꝑ quos affert̄ sciētibꝰ iudiciū. Nonus modus
est necromātia: hoc fit euocatione vmbrarū mortuorū:
aut cū ossibꝰ cadauerū: seu medullis: ⁊ ymaginibꝰ: ⁊ īspe
ctione a pueris aut feminis p̄gnātibꝰ facta ī speculo chry
stalino: seu amphora aqua plena: sub luna: aut alijs pla-
netis. alij cādela accēsa iubēt īspicere. aliqui policis vn-
guē ꝑspici[illegible] alij in vase olei nucū pleno spectare iu-
bent. alij fabricāt annulū cū diuersis figuris: ⁊ caracteri
bus sub diuersis planetis. Sed in his nō multū tp̄is cō-
teraꝫ ne sim nimis longus. Decimus modus sunt augu
ria: que aīaliū fiūt obuiatōe: aut garritu: seu volatu auiū.
Inquit Pliniꝰ auguria ex auibus primū cōperta dicūt̄ a
Carādo rege. Michael scotꝰ inquit ī lib. eiꝰ physionomie
Auguria ꝑ diuinationē hoīs aut alteriꝰ aīalis accipiunt̄.
Etiā ex auditu vocis cōstāt auguria. Et augur vtrūqꝫ se
xū cōtinet viri vel femine. Per hmōi sciam res future a
lōge demōstrant̄. Et huius scīe signis singula ī gn̄e vnus
quisqꝫ iudicare nouit. Vn̄ sciēdū est. q̄dā auguria bonū
denotare: ⁊ q̄dā cōtrariū: quāobrē dicimus auguria nu
mero. 12. eē īstar. 12. celi signorū. Caldei astronomie pitis
simi īter augures p̄mi habiti sunt. Multi diuinatiōe q̄-
dā futura p̄dicebāt actu auguris sacris. s. ⁊ alijs quibus
dā incātationibꝰ: ⁊ mala auertere ab hoībꝰ: ⁊ bona affer
re auguria norāt. Insuꝑ somnia ⁊ ꝓdigia īterp̄tari con
sueuerūt teste Diodoro lib. 3. Aliqui īter auguria sternu
tatiōes ponūt ⁊ sōmiū. Undecimꝰ modus diuinatiōis ē
sōnia ātia: quorū īterp̄tes fuerūt Assirij īgeniosi: Indi:
Perse: ⁊ Caldei: necnō ātiquissimi Hebreorū sic ē Sir
nachā sōniorū īterp̄s. Regis idorū. Barāta sōnioꝝ īter
p̄es. Soanisaꝫ regis ꝑsarū. Inter egyptios Carphā in-
terp̄s sōniorū Pharaonis regis egyptiorū. Joseph p̄mus
sōniorū fuit īterp̄s apd̄ hebreos: vt testat̄ Justinꝰ ī. 38. li.
⁊ ēt Daniel cū affirmatiōe auguriorū ⁊ somniorū hāc di
sciplinā suis dcīs illustrauit: exēpla īserēdo. Diuinꝰ Hyp
pocrates ī libro d̄ regimine acutorū lib. ꝑ. Et Galenꝰ cō-
mētario. 17. Illo paragrapho. Quorū videlꝫ diuꝫ a deo
⁊c̄. Hāc arteꝫ cōfessi sūt. Et idē Galenꝰ ī lib. cū ḡ quāti-
tas diuersitatis. Exponit ꝙ ars augurādi v̄a est: ⁊ futu
ra prenoscit. Inquit ipse. Sꝫ venite īterrogemꝰ quosdā
diuinos Alkeumos: ⁊ significat sermone: suo illos qui
aspiciūt exta victimaꝝ: ⁊ eos qui sōnia īterp̄tant̄. Sōnia
ipsa sūt a deo sublimi emanātia. Lꝫ Macrobius distin
guat īter somniū īsoniū ⁊ visionē. Hyppocrates li. som
niorū inquit. Ex īsōnijs ea nobis bona sūt: q̄ ad vltimā
noctis partē sōmātibꝰ nobis se offerunt. Et rasis in suis
affoꝛismis lib. 2. de v̄bis Hyppocratis īquit: qui a sōno
territꝰ surrexerit hoc ei multiēs accidit: vt vel moriat̄: vl
pecuniā amittat. Hoc tāgit Auerrois: ⁊ Albertꝰ magnꝰ
in lib. d̄ sōno ⁊ vigilia: ꝙ medici ex īsomnijs q̄litates hu
morū: ⁊ diuersitates egritudinū dignoscūt. Inquit Aui/
cēna in scd̄o canone cap. de vrina. Quidā hō spleneticus
somniauit ꝙ p̄cipiebat̄ ei ī somno: vt vrinā suaꝫ biberet
oī die ter: ⁊ sanaret̄: quā rē exp̄tus est ⁊ īuenit rē mira-
bilē. Auerrois dixit ī libro de cōcordia inter Aristotelē
⁊ Galenū de gn̄atiōe sanguinis. Inquit Galenus: qm̄ ha
bebat magnā egritudinē in vena: q̄ est īter dyafragma ⁊
epar somniauit ꝙ liberaret̄ si minueret sibi de vena q̄ est
inter pollicē ⁊ indicē: postea minuit ⁊ liberatus est. Hoc
idē tāgit Auicēna. 4. p̄mi cap. de flobotomia auctorita-
te Galeni. Alij salē in mensaꝫ ꝓiectū obijciunt. alij oleū:
alij vinū offerūt. De somnijs mētio fit apud Ualeriū ma
ximū lib. p̄mo capite. 5. Et apd̄ Suetoniū: dū scribit som
niū Julij cesaris qd̄ mortē suā p̄mōstrauit. Etiaꝫ dixit
Valeriꝰ de Mandane filia Astiagis q̄ somniauit vitem
natā ex eiꝰ genitalibꝰ vmbra sua totā asiaꝫ occupare: que
res ꝓtēdebat Cyrū ex ea nasciturūꝫ qui pulso Astyage
auo oēm asiā possideret: q̄ res somniū nō frustrata est.
Hoc idē dixit de Olympiade Alexādri matre: q̄ ꝑ quie
tē vidit: e femoribꝰ suis vitē emanētē: q̄ totū orbē vm-
brabat: ⁊ vsqꝫ ad celū tēdebat. Multa subticeo: q̄ ꝑ quie
tē hoībꝰ apparuerūt futuros ⁊ quidē veros euētus ostē
dētia. Duodecimꝰ iudicādi modus antiquoꝝ est littera
mātia: que hoc mō fit. Si tu ad aliquē locuꝫ iter capere
volueris aut aliquid pagere d̄stinaueris: cū fueris extra
ciuitatē: vel eo ī loco vbi quid tractare volueris. Interro
ga p̄mū virū vel mulierē: quē vel quā īuenies: quo noīe
nūcupet̄. Si nomē eius īcipit ab aliquo istaꝝ litteraꝝ. f.
a. e. i. o. u ꝓculdubio inuenies: qd̄ reperire cupis ⁊c̄. Alij
nomē duorū litigantiū īter se accipiūt quālibet litterā cū
numero suo cōputādo: ⁊ ꝑ numerū nouenariū diuiden-
do ⁊c̄. Alij d̄ cōiugio indicātes diuidunt ꝑ septem: ⁊ hec
Aristoteli ⁊ Pythagore attribuūt̄. Huiꝰ rei Auenasrha
doctor hebreꝰ meminit. Cuiꝰ dicūt fuisse Mosem p̄mū
reptorē. Si suꝑ īfirmo iudiciū ē ferēduꝫ nomē egroti ⁊
patris ⁊ genitricis sumit̄ ⁊ planeta d̄n̄ans. i. dn̄s eiꝰ diei
qui fuit egritudinis sicut supra diuidēdo lr̄as ⁊c̄. Tertiꝰ
decimꝰ modus Solmātia nūcupat̄: tūc sic: qn̄ athomi so
lares cura attētissima ab aliquibꝰ d̄notātibꝰ īspectāt̄: sic
ex colore solis ꝓperātis ad occasū: vt ꝑ Aristotelē notat̄
supiꝰ allegatū. 26. ꝑticula ꝓblematū ꝓblemate. 6. ⁊ ī lib.
de signis aq̄rū ventorū ⁊ tēpestatū. Decimus q̄rtꝰ mo-
dus est Uenamātia vt testat̄ Obsterrices de nodo Sa-
lomonis ī frōte puerorū exn̄te. Decimus quintꝰ modus
est nomātia a noīe distinguēdo ꝑ singulas domos: hunc
modū Danieli attribuūt ⁊ sancto Scādiano babilonico
cuius librū habeo sꝫ in p̄n̄ti reperire nō possuꝫ. Sextus
decimꝰ est Umbilicomātia. i. scīa q̄ fit ꝑ vmbelicū ī egres
su puerorū: ex vtero matris: quā habeo gr̄a mee genitri
cis: q̄ (citra adulationē eloquar) diuꝫ obstetricū huiꝰ secu
li peritissima ē. Multe nostrates matrone se ei plurimū
debere aperto ore fatentur ipsamqꝫ mirificis extollunt
laudibꝰ. Hoc Cōciliator asserit ꝑticula. x. suꝑ ꝓblemati/
bus aristotellicis ꝓblemate. 46. ex auctoritate Albuma
saris in p̄mo suo ītroductorio dicēs. Ex parte nutricis
cognoscit̄ ꝑ vmbelicū quid mulier debeat parere in vita
⁊ reliq̄ ⁊c̄. Idem testat̄ Michael scotus ī suo de ꝓcrea
tione hoīs libro. Multos alios auctores ad rē nostram
facientes adducere possem quos ꝑꝑ nimiaꝫ dicendi pro
lixitatem nūc omitto. Multa in mediuꝫ materie exēpla
afferre possem: et experientias ab idiotis ⁊ doctis factas
narrare: sed timeo ne sim v̄bosus. Sūt aliqui suꝑ galina
rū expilatione cōsiderātes: qui si eas a capite prius expi-
lare īceperint tēpestiue ferēdū esse asserūt: si v̄o a poste-
rioribus inceperit expilatio serotine ferēdū esse censent.
Tn̄ experientia est clara: videmus rusticos p̄dicere dis-
positiones temporū ⁊ signa stellarum necnon signa lune.
Insuper inquit Galenꝰ p̄io ꝓnosticorū cōmēto. 7. Ser
mo arati in luna ē: ꝙ qn̄ extremitas supior manifeste in
clinat se significat vētos septētrionales. Et si est expāsa
significat ventos australes. Cū felles caput sibi aut infe-

nus aũt superius latiat tẽporis mutationẽ manifestare
psumit: Asinus auriculas quassans futurã indicat pluuiã
vt aiunt rustici. Anseres p sicca currẽtes terraz expãsis
alis ⁊ collo ita gestiẽtes ac si aq̃ mergerent: p̄ximã pre
se ferũt pluuiã. Aliqui deimãtia vtunt: h̃ est diuina reue
latione mediãtibus angelis ad nũciandũ missis his: qui
bus deo visuz est eẽ aliquid enũciãdũ. Alij mẽsiũ kalen
das ispiciũt. Q̃d si ianuarie kalẽde i die dñica iceperint
hyemẽ calidã ostendũt: ver humidũ: estatẽ calidã ⁊ ven
tosam: autũnũ vẽtosũz: frumẽti vtilitatẽ: annonã bonã:
melis sufficientẽ habũdantiã: vuarũ vberrimã copiã: le
gumina multa: fructus ceteri peribũt: pugne erunt ⁊ pax
fiet. Et cõsequẽter d̃ alijs diebus ⁊ mẽsib⁹ ⁊c̃. Alij Sol
mãtis: quã ẽt supra tetigimus vtunt. Ut si die dñica sol
clarus dscẽderit ad orizõtẽ: clarũ erit tp̃s vsq3 ad diem
iouis. Cũ v̕o die iouis sol clarus occiderit: vsq3 ad diem
dñicã serenitas hẽbit alij: vt coqui: velãdo ignẽ si cinerẽ
p̄iectũ ruere viderint pluuiã p̄nũciãt. Si v̕o cõtingat ci
nerẽ nõ moueri: nec ruere: serenitatẽ futurã dicunt. Alij
cũ caro salita humectat pluuiã diuinãt. Alij vẽtis i p̄ma
ebdomada augusti pugnãtib⁹: quẽ vẽtũ viderint in illa
suprastare illũ toto ãno vincere asserũt. Inquit Alkirã
dus i suo lib. 2. d̃ apocratiõis i ca. 91. d̃ pelargos. i. ciconia
Oẽs spẽs auiũ ab Egypto ⁊ Lybia ⁊ Syria aduolãt ⁊
veniũt i Liciã ad flumẽ qui vocat Xãtos ad mare rube
um: ⁊ i eo loco cõmittũt p̄liũ cũ coruis cornicib⁹ ⁊ alijs. s.
segirnis ⁊ vulturib⁹: ⁊ cũ oĩb⁹ carnes vorãtib⁹: nã ille p̄
sciunt tp̃s: ⁊ adueniũt oẽs pellicanorũ quoq3 exercit⁹ ⁊ i
vna p̃te ripe fluuij aciẽ parãt. Corui ãt ⁊ vultures oẽsq3
sarcophage. i. carniuore aues i altera fluminis p̃te castra
collocãt. Sciũt. n. dies in quib⁹ debẽt cõgredi. Tũc audi
tur clamor vsq3 ad celũ: ⁊ sanguis fluẽs cernit i flumine:
⁊ multitudo auiũ vulneratarũ ⁊ p̄stratarũ: ⁊ parit igens
illarũ depilatio p̄spicit: adeo q̃d ex earũ pẽnis licij sternũt
ẽt sibi lectos sumptuosissimos. Post v̕o belli exitũ: qui
iudicare volũt vidẽt numerũ auiũ iterfectarũ c⁹ sint gñis:
an sint sarcophage plures iterẽpte: an pelasgorũ ⁊ pellica
norũ minor ceciderit numer⁹: ⁊ hinc p̄nostica sumũt ad
vite humane vtilitatẽ. Nã si pelasgorũ exercit⁹ vicerit di
uitiarũ ⁊ frumẽti aliarũq3 frugũ copiã p̄mittũt. Si aũt
corui supiores extiterit: m̃ltitudinẽ ouiũ: bouũ aliorũq3
q̃drupedũ denũciãt. Trãslatus fuit liber iste Alkirandi
Cõstãtinopoli Manuele iperãte ãno mũdi. 6299. anno
v̕o dñi nr̃i Iesu xp̃i. 1100. i dictiõe. 2. Aliqui alij: qui suaz
ymaginatiuã habẽt supra itellectiuã: dicũt. Si vis scire
quid tibi sõniũ p̄nosticari velit aperi psalteriũ: ⁊ p̄ma lit
tera: quã repies in sumitate folij tibi d̃notabit q̃d optas
⁊ desideras. A. significat potestatẽ vel dilectionẽ. B. po
testatẽ i bello. C. ⁊. D. merorẽ ⁊ mortẽ. E. ⁊. F. p̄geniez
nobilẽ. G. significat casuz viciosũ. H. amorẽ mulierũ. I.
bonã vitã. K. stultitiã ⁊ iocũditatẽ. Et aliq̃ q̃ nolo scribe
re breuitati cõsulẽs. Aliqui iudicant s̃m q̃ dies natalis
dñi venerit. Nã si fuerit die solis hyems erit bona s3 vẽ
tosa: estas sicca ⁊ bõa: vindemie bõe ⁊c̃. Et sic discurrẽ
do de die lune ⁊ martis: ⁊ ceteris dieb⁹ cũ suis iudicijs.
Aliqui ẽt conati sũt iuenire horoscopũ natorũ: vt Alchã
drinus ph̃s: quẽ dicũt fuisse discipulũ Aristotelis iquit
si vis scire qñ hõ natus sit: vide cõputũ nois sui ⁊ matris
sue: ⁊ diuide p. 28. si remãserit. 1. vl̕. 2. erit caput Arietis.
Si v̕o. 3. vel. 4. erit finis Arietis. Et sic de alijs numeris
discurẽdo p totũ zodiacũ colligẽdo p quãdã suã tabulã
cũ numero cõputato cũ suis litteris: quã nõ pono ⁊ per
istũ modũ iudicabat ⁊ fortunia ⁊ ifortunia viuẽtiũ: ⁊ p̄

nosticabat. Quidã ẽt gloriant se scire signa q̃ sũt sub pã
nis in corporib⁹ hoĩuz: sicut nigellũ cicatrices verucas ⁊
alia signa ⁊ p istã viã aliqui d̃ceptores dicũt se eẽ physio
nomistas: dõo tu habes tale signũ i tali loco. Ego multo
tiens istud p̄baui: ⁊ aliqñ inueni veritatẽ: ⁊ aliqñ nõ. Et
p istã viã multi melẽcholici sicut hebrei p̄nosticant au
ctoritate Rabi hauenisrha. Aliqui p aspectũ hois: sicut
Haliãberazel in suo lib. de iterrogatiõib⁹: cognoscũt si
gna in corporibus humanis: sicut porrũ: nigellũ: lẽtiginẽ
rubedinẽ isepabilẽ: ⁊ tumorẽ carnis sub pãnis. Inquit
idẽ Halyã beragel: p aspectũ hois ⁊ p signa in eo appa
rẽtia p̃t quis scire signa tecta: q̃ h3 hõ p mẽbra. aspicias
hoiez: ⁊ si veneris signũ in nare h3: aliõ habebit in virga
virili. ⁊ aliud i costis a p̃te sinistra. ⁊ aliud sub capillis in
pẽdili. Et si in facie inuenies signũ aliud erit in testiculis.
Et si h3 i frõte signũ aliud hẽbit i pẽdili. Et si h3 signuz
inter supciliũ ⁊ palpebras aliud hẽbit in vultu iferiori: ⁊
aliud iter vmbilicũ ⁊ pẽdilẽ. Si h3 signũ i vultu subt⁹ na
res aliud hẽbit i brachio iter cubitũ ⁊ humerũ. Et si h3
in supcilio: aliõ h3 in pectore. Et si h3 in manib⁹ signum:
aliõ h3 in virga ⁊ pẽdili. Et si videris signũ in gula aliud
h3 i costis a p̃te dextera. Alij tñ retrogãdi physionomiste
aspiciũt i aspectu hois cũ q̃dã sua fatua regula ⁊ conant
inuenire signũ ascẽdẽtis ⁊ iudicãt signa copta: ⁊ aliqñ in
ueniũt veritatẽ p astrũ: s3 vt plurimũ mendacia. Et q̃re
nõ p̄nt dicere veritatẽ dicim⁹ in lib. 2. aliqui p quãdã suã
vitã ẽt inuenire q̃rũt horoscopũ: ⁊ dicũt: tibi ascẽdit aq̃
rius: ergo caueas tibi a signo in oculo dextero aut in bra
chio sinistro. Si aũt ascẽderint pisces dicũt timidũ eẽ de
fronte: vel latere: vel coxa: Et sic p̄cedẽdo p ordinez s̃m
diuersitatẽ signorũ: diuerse iudicãt. Insurgunt ẽt aliqui
igeniose p̄ducẽtes: qui ex litterarũ p̄priorũ nominũ initio
põtificũ obitũ diiudicare attestent. Si. n. alicui⁹ põtificis
nomẽ p̄priũ ab aliq̃ litterarũ añ. F. iniciũ sumat vita vsq3
illius. F. nõ trãsibit: ⁊ hoc cũ ex numero litterarũ an
norũ numerũ cõcludit. Si aũt idẽ nomẽ p̄priũ sit ab. F.
tũc p ãnos obitũ suũ diiudicari nõ icõuenit. Si aũt pri
mũ põtificat⁹ ãnũ trãsierit ab. F. vsq3 ad vltimũ. A. B.
E. A. B. F. vsq3 ad. F. posse viuere arbitrant. Relictis
tñ in cõnumeratiõe litterarũ his litteris. H. K. X. Y. Z. ⁊. ⁊.
z. Iudicatio hec fundat i experiẽtia Eugenius. n. cui p̄
priũ nomẽ erat Gabriel. 17. ãnos vixit. Uñ si recte aspe
xeris. a. g. vsq3 ad. f. iclusiue sunt. 17. l̃re. Alij etiã ex vm
bilici lineis iudicare nitũtur: iter quos est Ptholomeus
ph̃s: ⁊ Pontius gallic⁹ dicẽtes. Qui h3 vnã lineã in vm
bilico: significat sciaz. Qui h3 duas sub vmbilico plures
vxores. Si tres multos filios denotat. Si q̃tuor vitã p̄
mittũt diuturnã. Si quinq3 magnã sublimationẽ aut ma
gnũ honorẽ. Si sub vmbelico duas lineas ineq̃les quis
habuerit significat hoiez malignũ adeo vt d̃ ipso minime
sit cõfidẽdũ. Multa alia dicere possez s3 huic itroducto
rio nr̃o finẽ iã iponere volẽs: de his q̃ dixi cõtẽt⁹: finez
faciã. Nec q̃ hec diuinãdi ars i oĩb⁹ modis ⁊ ptib⁹ suis
va sit plures rõnes adducã: cũ satis supq3 de h̃ disserue
rũt ⁊ copiose Dñs Magister Alexãder Achilinus in oĩ
bus artibus adeo expellens vt nõ humanus s3 diuin⁹ po
tius iudicãdus sit: i libello q̃dã: quẽ mihi sua benignita
te dedicauit. Ad eũ ãt librũ studiosos: qui curiosiores eẽ
voluerint remitto: ibi. n. si quid dubietatis habuerint: re
mittẽt: artesq3 diuinãdi veras: ac firmissimis fundamẽ
tis munitas p̄ certo reputabũt. Ceterũ est vt i q̃t libros
op⁹ nr̃m diuidat quid ve i vnoq3 libro tractemus enar
rare conemur: vt facilior sit ad hãc sciaz p̄spiciẽdã adit⁹.

Diuidit g Anastasis nr̃a i sex libros. In p lib. cui⁹ tractã tur aliq̃ capitula ⁊ veluti cõmẽtaria ptinẽtia ad dictã ar tẽ:q̃ gñalia erũt: ⁊ vtĩa. In scđo vo libro ponẽt capitula pticularia a capite vsq₃ ad pedes ð oĩ mẽbro gradatim: cũ diuersis q̃stiõis factis p discipulũ nr̃₃ Augustinũ i hac arte pitissimũ. In tertio libro dicet ð physionomia pla netarũ: ⁊ de lineis existẽtib⁹ i frõte icipiẽdo a Saturno. In q̃rto libro ponet dialog⁹ in Chyromãtia cũ diuersis q̃stiõis ⁊ disputatiõib⁹ ɔ̃ Antiochũ cesenatẽ chyromãticũ ⁊ multos alios: iterrogãte ẽt Augustino nr̃o. Quint⁹ li ber certa ɔ̃tinebit capitula: cũ Chyromãtia Cõciliatoris: ponent ẽt multe ac varie nr̃e additiões: ⁊ hec vocabitur Chyromantia magna. In sexto ⁊ vltimo libro tractabi mus de Chyromãtia parua cũ capitulis distinctis ⁊ re collectis i Chyromãtia magna. Et sic finis est introdu ctorij nr̃i: ⁊ earũ reliquie in singulis libri cõtinentur.

¶ Eiusdẽ Bartholomei Coclitis Bononiensis Liber primus Physionomie ⁊ sue Anastasis. Cuius caput pri mũ demõstrat φ aĩa sequitur corporale cõplexionẽ. Et q̃ð prudentia nostra euitare fata possumus.

Academici ac Peripatetici phi testant φ aĩa nr̃a habitũ corpis sequit. Inter q̃s diu₃ peri tissimus Plato: ita in Physionomia sua sub tudinarie dicit. Hõ qui mẽbra silia h₃ alicui aĩali illi⁹ sequit nã₃. Exẽpli grã: qui nasũ h₃ aquilinũ hic morib⁹ aquilinis vtet: h̃ ẽ magnanimitate: crudelitate: ra pacitate. Qui vo vultũ sic canes hispani hñt: tales iracũ di ⁊ loq̃ces iudicant a metoposcopis. Exẽplificat pterea de plibus alijs aĩalib⁹ vt i ,pcessu patebit. Mirifice ẽt ,p bat h̃ Guil. cõmẽtator Phisonomie Arist. Inquiẽs Ga lenus i tractatu p ð iuuamentis mẽbroꝝ dicit corpa aĩa liũ sic instra aĩarũ: q̃ sũt i eis: vt p ea ⁊ p diuersitatẽ mẽ broꝝ suoꝝ explicet illõ: q̃ idiget aĩa: ⁊ tũc necessariũ est φ mẽbra corpis cuiuslib₃ modi aĩalũ sint ɔueniẽtia di spõni aĩe illi⁹ aĩal hec Galen⁹. Sic igit diuersa aĩalia hñt aĩas diuersimode i suis affectiõibus dispositas: ita hñt diuersimode mẽbra disposita ad seq̃ndũ ɔuenient suas affectiões. Et vt iquit Cõm̃. p ð aĩa diuersitas aĩaꝝ facit mẽbroꝝ diuersitate₃: vbi dic φ mẽbra Leonis a mẽ bris cerui nõ dñt nisi pp aĩe diuersitatẽ: ita φ q2 aĩe hu mãne i diuersis mẽbris diuersimode i suis passiõib⁹ dis posite sũt: ⁊ corpa hoĩu₃ diuersoꝝ diuersimode disponũt ꝓm diuersas dispões aĩaꝝ. Oẽs. n. opões ⁊ passiones aĩe vident esse cũ corpe: q̃ð maxĩe p₃ i passiõibus aĩe cõ cupiscibil: sic sũt Ira: Mãsuetudo: Timor: Misericor dia: ⁊ reliq̃ hmõi q̃ nõ fiũt absq₃ motu locali cordis dila tiõis ⁊ ɔstrictiõis ⁊ absq₃ physica alteratione: q̃ð p₃ p si gnũ: q2 h₃ φ hoĩes sũt diuersarũ cõplexionũ ⁊ different ĩ alteratiões₃ icurrũt ⁊ i his passiõib⁹ different se hñt. Sũt n. quidã qui fortibus ⁊ manifestis piculis supueniẽtib⁹ nullatenus ,puocãt ad irã pp eoꝝ flẽaticã cõplexione₃ fri gidã ⁊ humidã nõ aptã ebullitiõi: ⁊ aliqui i talibus nihil timẽt: sic qui m̃ltũ sãguis hñt: ⁊ corda calida. alij ãt par uis ⁊ õbilibus causis supueniẽtib⁹ cito icitãt ad irã q2 corpus est facil'r irascibile: ⁊ fere ita dispositũ: vt i coleri cis accit hñtibus corda calida ⁊ sãguine₃ leue₃ qui facile sursũ mouet. Et adhuc h̃ manifestũ est magis i his qui sũt timentes q̃n nullã cã timoris iminet: vt accit i melã colicis: qui sũt frigidi ⁊ sicci: ⁊ pauci spũs: ⁊ modici caloris in corde: in quib⁹ pp vapores melãcolicos nigros ascẽdẽ tes ,pbãtasmata ⁊ appentie tribiles fiũt: iducentes timo res: hec Gaietanus in p ð aĩa ex alberto. Q2 igit in scien tijs nõ solũ pcedit a priori: siue a cognitiõe cãꝝ ad cogni tione₃ effectuũ: s₃ etiã ecõuerso a posteriori. s. a cognitiõe effectuũ: ad cognitione₃ cãꝝ: ⁊ h̃ in oĩ gñe cãꝝ: vt p₃ ex li. poꝝ. Ex dispõnibus igit corpoꝝ a posteriori cõgrue pt argui dispõ aĩarũ: cõgrue igit ,pcesserũt phi in tradendo physionomiã ⁊ dispões corpis ⁊ p hec postea iudicarũt de moribus ⁊ dispõib⁹ mentis. Vñ Plato dicit q̃ð pue ris ⁊ adhuc iuuenibus existẽtibus cũ adhuc mouent mo tu celi ⁊ nõ ductu rõnis: ɔsiderãdũ est ad quã arte₃ siue mechanicã siue liberale₃ sũt magis inclinati: ⁊ in q̃ magis ðlectent: ad h̃. n. vt dic: sũt dispositi a nã ita φ si in illa ar te nutriant in illa pitissimi euadent. Si ãt se exerceãt in alijs nũq̃ erũt habiles inclinatiõe nãli in ɔ̃riũ reluctãte: hec Plato. Vñ Arist. in pnentis cap. de q̃litate assignãs dñiã inter passiões: ⁊ passibiles q̃litates dicit. Illas q̃lita tes ⁊ passiones aĩe: q̃ mox in nascendo fuerint. s. q̃ nascũ tur cũ hoĩbus ⁊ sunt a nã vt est de nã ire ⁊ hmõi iste in quã vocant passibiles q̃litates q2 sũt difficult pteriẽtes ⁊ oĩno imobiles. Difficile ẽ. n. mores nãles imutare: qui s. insũt ex cõplexiõe nãli: ⁊ ifluẽtia celi. Dicit. n. Plato aĩa vo est adeo sup mã₃ vt eã nõ attinga elementoꝝ ,pcella ⁊ iniquitas cer tãtiũ q̃litatũ: nũq̃ rursus ex eo iquinabit φ alienã aliquã ⁊ nãe sue aduersa₃ q̃nq₃ suscipiat q̃lita tes₃ q̃ noxiã ipsi inferat passiones₃. Primũ nãq₃ subiectu₃ passiõi expositũ mã est: p q̃ã ⁊ q̃titas ipi imersa ⁊ q̃li tas q̃titati coherens exponit passioni. Quo circa essen tia illa q̃ est a mã sepata. i. potẽtia sepabilis nullã h₃ in se ipsa potentia₃ p quã alienũ quicq̃ ⁊ hostile suscipiat vñ passioni subijciat hec Plato in. 5. theologie cap. 5. vñ Ga lenus. 2. t gni ꝓmone₃ faciens de nãli cordis cõplexiõe: q̃ p signa ⁊ moribus iudicat: dixit se de morib⁹ ꝓmone₃ nõ exprimere ꝓm exercitatorũ phiã₃: s₃ p ⁊ principal'r de mo ribus in quibus hoĩes nãli q̃dã instin tu inclinant ⁊ ad forma ppãrant bona. Licet. n. celũ nõ possit agere in aĩ mã humana₃ directe: eo φ nullũ corporale põt agere di recte in spũale. Iõ de futuro sibi poterit puidere. Unde Isaac. 5. febriũ dicit φ aĩa rõnalis dignior est stellis: q̃rũ actio minime ei accidet nisi in ignorãtie vinculo fuerit in uoluta. Nihilominus põt agere in ipsam indirecte agen do in corpus: ⁊ organa virtutu₃ sensitiuarũ: q̃ sũt ipsius aĩe instrumenta: quibus sic vel sic dispositis aĩa in suis operatiõibus nãlibus pficit vel deficit ab eisde. P₃ igi tur q̃ð signa corporalia physionomizãdi de morib⁹ ho minũ nãlib⁹ magnã inducũt ,pbabilitate₃ l₃ nõ necessita tem. Cui⁹ scie vt supius in itroductorio nr̃o recitauim⁹ Lori⁹ apð antiquos summus metoposcopoꝝ fundator ⁊ princeps extitit huic Phylemõ: ⁊ Palemon ⁊ Zopirus se quuti sũt. Archiphysionomũ etiã dicũt fuisse Hermetẽ tremegistu₃: vt narrat Guilielmus nutrice physionomie cõmẽtator. Huius quoq₃ discipline professor: pnceps q₃ pipateticorũ Arist. vt in itroductorio nr̃o dictũ est: in sua physionomia methaphorica efficacissimis rõnibus ides ,pbat: dũ iquit. Q m̃ ⁊ aĩe sequunt corpa: ipse h₃ seipsas nõ sunt ipassibiles a motibus corpis. Hoc aũt valde fit in ebrietatibus ⁊ in egritudinibus: multũ nãq₃ aĩe muta ri vident a passiõibus corpis. Et ecõuerso vti corp⁹ cõpa ratũ passiõis aĩe multũ: vt circa amores ⁊ timores: et tri stitias: et delectatiões. Ampli⁹ aũt ⁊ nã factis vel gñatis magis vti aliquis cõspiciet ⁊ corpus ⁊ aĩa: ita se hñt gñã lia: q̃ð fuerit circa pluriũaꝝ passionũ ad inuicẽ: nũq̃. n. factũ vel gñatu₃ est tale q̃ð corpus heret alterius aĩalis aĩa₃ vo alteri⁹ s₃ sp eiusdẽ. i. aĩalis corpus ⁊ aĩa. Quare necessariũ est cõsequi corpi talẽ formã. Ampli⁹ ãt ⁊ scie tes circa vnũq̃dq₃ aĩaliũ ex forma pñt cõsiderare: velu

ti equites equos ⁊ venatores canes. Idē ꝫ Flauiꝰ Uege
tius ī lib. de re militari dū īquit ex vultu ⁊ oculis: ex oī cō
formatōe mēbroꝝ eos eligat: qui īplere valeāt bellatoris
offm̄. Nā nō solū ī hoībꝰ ſꝫ ēt ī equis: ⁊ canibꝰ vtꝰ multis
ꝺclarat indicijs: ſic doctiſſimoꝝ hoīuꝫ diſciplina cōphē
dit qḋ ēt ī apibꝰ mātuanꝰ auctor dic̄ eē ſuandū. Nā duo
ſt gn̄a: hic melior īſignis ⁊ ore. It rutilis claꝛꝰ ſquamis:
ille horridus alt ꝺſidia: latāqꝫ trahēs inglorīꝰ aluū: vt ēt
pꝫ ꝑ Xenophōtē ī lib. ꝺ venatiōe. Si āt hec va ſuīt: ppea
āt hec va ſūt: erit itaqꝫ phyſionomizare: ⁊ magis īferius.
Alij āt ħ faciebāt: nō ex oībꝰ aīalibꝰ expiebāt: ſꝫ diſtigue
bāt ex ipo gn̄e hoīuꝫ ſꝫ gētes: q̄cūqꝫ differēt ſꝫ ſenſus ⁊
mores: vt Egyptij ⁊ Traces ⁊ Scyte. Silr̄ ellectione ſi/
gnoꝝ faciebāt ⁊c̄. Iō Heraclitꝰ ait aer ſiccior aīa prudē/
tior ac melior. Ego dico ꝙ nos videmꝰ vulgꝰ īperitū ſine
aliq̄ rōne ⁊ fūdamēto iudicare q̄ſdā res cū ābiguitate in
hoībꝰ: veluti cū dicit ꝺ aliq̄ turpi aſpectu: hic mihi nō pla
cet. Inſup dicūt Deꝰ auertat ⁊ ꝯſuet me ab illo hoīe ab
eo notato: vt ſt gibboſi ⁊ ſtrabones. Sētimꝰ īſup plebē
ſuſurrātē. Si equꝰ dū ē in cōtinuo motu aſſidue circū/
uoluerit caudā dorſi ꝺbilitatē ꝺnotabit Piſcatores an/
guillā optimā eē ⁊ bn̄ cōplexionatā iudicabūt: q̄ has ha
bebit cōditiōes. ſ. vt ſit capite ꝑuo: pelle alba: vel ſi nitida
fuerit breuis ⁊ craſſa ſꝫ formā. Multa q̄qꝫ alia ī brutis
cognoſcūt: ſi plebis iudiciū viſicat: ſola expiētia ⁊ nō rō
ne. Et ſi hec ī aīalibꝰ ab īperitis iudicant. Quāto magis
phī cū ſuis argumētationibꝰ euidētiſſimiſqꝫ rōnibꝰ: me
liori ⁊ efficatiori v̄tute credēdi ſunt: cū maxime de hoīe
loquētes ꝑ ſigna exteriora cognoſcere ac ꝑſpicere ītrinſe
ca aīe gloriant ⁊ merito. Hn̄t. n. q̄ dicūt maximā apparē
tiā ꝑꝑ nobilitatē ſubi. Ut phs ī lib. de regimine princi/
pum. Nobiliſſimū aīaliū eſt hō: ex nobili aīali nobili ītel
ligētia ſequit: ⁊ mores hꝫ ſm̄ cōplexionē: ⁊ corporis ha
bitū. Sanguineus mores ſectat ſanguineos: ⁊ colericus
colericos: vt ꝑ hos verſiculos apparet cōpoſitos ꝑ Ioā/
nem Michaelē ſauonarolā in ſua practica dum inquit.

¶ Sanguine largus amans hylaris: ridens rubeuſqꝫ
¶ Cantans: carnoſus: ſatis audax: atqꝫ benignus:
¶ Plene bile tumens: hyrſutus prodigus audax
¶ Fallax: iraſcens: bili ſubiectus habetur
¶ Aſtutus: tenuis cute: croceoqꝫ colore
¶ Somnus flegmaticos captat: ⁊ inertia multa:
¶ Ore ſpuit multum: tuſſit conamine multo:
¶ Senſus hebes: pinguis facie: color albus adheret:
¶ Inuidus ⁊ triſtis: cupiens: dextreqꝫ tenacis:
¶ Et malincolicus his ſignis notus habetur:
¶ Non expers fraudis: timidus: luteiqꝫ coloris.

Idē teſtat Galenꝰ ꝓ ꝺ cōplexiōibꝰ ⁊ ī lib. tegni ⁊ ī lib. vbi
ꝓbat aīaꝫ corpꝰ ſequi. Idē ſentit Auer. 4. colligeth cap.
de accidētibꝰ triū v̄tutū. ſ. ymaginatiue cogitatiue ⁊ me/
moratiue. Ut īquit Serapiō cap. ꝺ aloe: ⁊ Raſis ī. 2. Al
māſoris: ⁊ Cōciliator. Alber. magnꝰ in lib. ꝺ phyſiono/
mia. i. ī ꝓ ꝺ aīalibꝰ: ⁊ ī cōpēdio ſue Theologie: ⁊ Micha
el ſcotꝰ ī lib. ꝺ phyſionomia: ⁊ Ariſt. ī. 2. de aīa: ⁊ ī. 7. me
thaphiſice teſtat ex ſanitate aīe fit ſanitas in corpe. Et in
lib. ꝺ nā aīaliū ca. 19. dū ait. Sāguis ſolus oīuꝫ humorū
cōſparſus ꝑ totū corpꝰ aīaliū ē. Et ſp quā diu vita ſuat:
ſanguis vnꝰ aīat ⁊ feruet: orit ꝓm ī corde anq̄ totū corpꝰ
formaṫ. Si multū ſāguinis effluat aīa deficit: ſi nimiuꝫ
vita īterit. Si ſāguis īmodice humeſcit: morbꝰ infeſtat.
Tn̄ cū hō ſit aīal politicū: ⁊ cū hēat ītellm̄ agibilē ⁊ ſepa
tū a paſſiōibꝰ corpis ꝑt vitia ⁊ fata ſupare: vt ꝫ phs ꝓ po
liticoꝝ: aīa nālr̄ dn̄at corpi: ſic dn̄s ſuo. Et vt īquit Ari.

primo ethicorū nos ſumꝰ dn̄i nr̄aꝝ opatiōnum. Cuꝫ. n. hō
oīuꝫ aīaliū rex: ⁊ ꝓnceps exiſtat vt. 3. de iuuamētis mē/
brorū aſſerit Galenꝰ: idcirco inter cetera erecto capite in
cedit. Unde ingenioſus poeta Ouidius ait.

¶ Pronaqꝫ cum ſpectent animalia cetera terram.
¶ Os homini ſublime dedit: celumqꝫ videre.
¶ Iuſſit: ⁊ erectos ad ſydera tollere vultus.

Si celi nos cōſtringerēt nō oporteret adhibere ꝯſiliū: vt
dicit phs ꝓ ꝑiermenias: ⁊ magis corroborat ſcḋo de aīa
dicēs: ꝙ actus actiuorū ſūt ī patiēte diſpoſito ⁊ bn̄. Nā
videmꝰ in aliquibꝰ regionibꝰ hoīes ꝯſilio ⁊ legibꝰ fata ſu
perare: ⁊ hoc manifeſte pꝫ in regiōe dn̄io Uenetorū ſub
iecta circa ꝑdicationis vitiū ⁊ ēt in multis regionibꝰ: vt
in alemania: gallia: pānonia. ⁊ ſic ꝺ ſingulis. Exēplū vulḡ
īduco: celeſtē ꝓuideo īfluxū ſaturni īfluētē frigiditatem
hac in hyeme ꝓuideo mihi de igne ⁊ veſtibꝰ: vt ēt dixi ī
ītroductorio meo: ꝙ celi īfluxus patiētē bn̄ diſpoſitū nō
īuenit: ⁊ cōſequēter nō ꝑt ꝑficere ſuā actionē: qꝛ mā̄ꝫ cō
perit īdiſpoſitā ⁊ ī alterabilē. Idē ſentit Auī. ī cap. de fe
bre peſtilētiali dū īquit. Principiū oīuꝫ horū ſunt forme
ex formis celi faciētes eē neceſſariū illō cuiꝰ aductꝰ igno
rat. Lꝫ ſint quidā qui dixerūt ī eo aliquid nō ꝓportiona
tū eē ad cāꝫ eiꝰ tn̄ oꝑꝫ vt ſcias: ꝙ cā ꝑma lōginq̄ ad aliō
ſunt figure celeſtes: ⁊ ꝓpinqua diſpōnes terreſtres: ⁊c̄.
Et ſubdit: Agēs ei ſolū qn̄qꝫ ꝑuenit: ⁊ patiēti nō eſt ꝑpa
ratio nō accidūt actio ⁊ paſſio. Et illud ītelligit Ptholo/
meus in cētiloquio v̄bo. 5. dū īquit optimꝰ aſtrologꝰ mul
ta mala euitare ꝑt: q̄ ſm̄ ſtellas vētura cognouerit. Et di
cūt aliqui ꝙ idē Ptholomeꝰ ī ſuo libro ꝓuerbiorū di/
xit: Sapiēs dn̄abit aſtris. Hoc ꝓ phīa actibꝰ: moribuſqꝫ
hoīuꝫ neceſſitate minime īpinget. Sꝫ inclinatiōes ex ſan
guine ſpiritibuſqꝫ quaſdā cās īpulſiuas oñdit: q̄re nō im
merito ait Loxius aīaꝫ in ſanguine fore fundatā opīōne
tn̄ nō eēntia cū ſic ꝓbaṫ oīno a corpore eē ſeparataꝫ: ⁊ iō
poſſunt freno ſobrietates retinere ad vnguē. Ariſt. dicit
poteſtates rōnales eſſe ad oppoſitū conuerſiuas. Un̄ ad
Alexādrū dixit: hāc eē philoſophiā victoriā quidē ⁊ ab
ſtinētiā cōcupiſcibiliū. Teſtat Tullius q̄rto Tuſculana
rū circa vltimū de phyſionomiſta q̄dā zopyro: qui nām
cuiuſcūqꝫ ex forma ꝑſpicere ꝓfitebaṫ. Deriſus eſt a ce/
teris: qꝛ illa in Socrate vitia nō agnoſceret: ab ipſo autē
Socrate ſubleuatꝰ eſt: cū illa ſibi ſigna ineſſe: ſꝫ rōne cor
recta diceret: Ariſtoteles in tali hiſtoria ꝑſuaſit diſcipu/
lis Hyppocratis Choi: vt eiꝰ figura depingeret: q̄ depicta
tādē ⁊ optime expꝛ̄ſſa delata fuit Phylemoni ingēti phy
ſionomo: quā cū aſpexiſet: ⁊ mēbruꝫ mēbro cōparaſſet
vim ſignorū aduertēs ꝓnūciauit ipſuꝫ eē virū luxurio/
ſum: deceptorē: coitū appetentē: ob quā cāꝫ diſcipulis in/
dignatis eū culpātibꝰ: ⁊ flagellis fere tundētibꝰ q̄ḋ de vi
ro eximio talia iudicaſſet: ab eis tādē ħ iudiciū ad Hyp
pocratē delatū eſt: qui cōfeſſus eſt Phylemonē verum
oīno de ipſo ꝓtuliſſe: neqꝫ vnā litterā ꝑtermiſiſſe: ſꝫ euꝫ
ex amore phīe ⁊ honeſtatis: ſui cordis cōcupiſcētias rō/
ne viciſſe: ⁊ ſtudio atqꝫ abſtinētia accepiſſe: qḋ priꝰ eius
nature negatū extiterat. Eadē ſenſit Albertꝰ in primo ꝺ
aīalibꝰ: et Cōciliator ī ſua phyſionomia: ⁊ Ari. ad Alexā
drū īquit hō ſp ī oībꝰ ſm̄ rectū iudiciū rōnalis intellectꝰ
operat appetitui ſenſitiuo: ſibi ꝑ oīa ad ſuū imperiū: vel
ſꝫ ſuū bn̄placitū obediēdo: ſic Hyppocrates: vt ſuperiꝰ
dictū eſt: faciebat. Nota ꝙ oīa iſta ſigna maximā inclina
tionē īducūt. cui difficile eſt obuiare: lꝫ poſſibile: vt ēt te/
nent theologi. Quare cōcludemus volūtateꝫ nr̄am: ſub
noſtre poteſtatis imperio eſſe ſubiectā.

¶ Capitulum secundum contra Plinium et suos sequaces in undecimo libro capite .52. ubi stimulat metoposcopos atque Chyromanticos: et precipue Philosophum et Trogum: et in hoc loco ostendetur diffinitio physionomie et Embrionis generatio.

Inquit Plinius. Miror quidem Aristotelem non modo credidisse prescita vite: non modo esse aliqua in corporibus ipsis: verumtamen prodidisse. Que quamquam vana existimo: nec sine cunctatione proferenda ne in se quisque ea auguria anxie querat attingam tamen que tantus vir in doctrina non sprevit. Igitur vite brevis signa ponit raros dentes etc. Inferius dicturi sumus quod philosophi pervenient ad debitam cognitionem per tres modos: aut quia: aut propter quid: ut in precedentibus tactum est: aut propter experientiam: Nos hoc loco ostendemus propriam causam huius. Necesse est diffinire prius: quid sit physionomia: et unde habeat derivationem: et quid sit embrio et quod et que sint membra spermatica propter maiorem: et viliorem cognitionem. Inquit Conciliator in libro suo de physionomia cap. 2. et decisione. 3. A nonullis autem dicta est physionomia a physis greca lingua natura et onoma nomen: eo quod ipsa naturam nominet. Sunt et alii aliter derivantes: volunt enim quod physionomia dicatur determinatio vel lex nature a physis quod est natura et nomos quod est lex. Et quadam namque ordinatione et lege nature inest quod talis corporis forma vel potentia anime exprimatur et econverso. Ideo physionomia sic diffinitur. Physionomia est scientia passionum anime naturalium corporisque accidentium habitum vicissim permutantium utriusque. Dico autem passionum alterativarum quoniam signa et membrorum dispositiones que physionomi considerant non referuntur nisi ad passiones et accidentia: que per se in eis naturaliter inexistunt et non ad illa que sibi sunt acquisita secundo ut musica. geometria: in anima caliditas seu frigiditas: molicies vel duricies corporis ex advenienti extrinseco causata. Talia enim non alterant sic anime habitum ut demum corporis formam permutet. Hec autem simthomata corpori undique occurrentia cum non ex suis nature principiis ipsum taliter exagitent: naturam ex inde anime non physice permutant. Oportet itaque physionomum cum talia sint errores pollicentia: signa et dispositiones corporum ex ipsa rerum natura orta: et anime conceptibus membrorumque accidentiis propriis propter orta recipere que utriusque simul ex alterent habitum ut ira: concupiscentia et huiusmodi similitas: et parvitas: et talium cetera: obvia vero et extrinseca tanquam impertinentia ab hac consideratione repellere. De generatione autem embrionis inquit Lanfrancus in sua chyrurgia maiori. Quatuor sunt passiones: alias intentiones apud rerum certitudinem inquirentes quarum tres quamquam in verbis videantur aliqualiter discordare: tamen in una conveniunt veritate. Nam philosophorum summus. i. Aristoteles dicit quod embrio generatur ex viri spermate et sanguine menstruo mulieris. Et sperma viri se habet per modum factoris: et sanguis menstruus per modum materie: hoc quidem taliter intellexit Averrois quod sperma viri nullo modo staret in substantia embrionis: et quod sperma mulieris ad generationem nullo modo intraret. Galenus vero ponit ex duobus spermatibus viri scilicet et mulieris adinvicem agentibus et patientibus embrionem creari. Ita quod unumquodque ipsorum agit in aliud: et patitur ab alio et ex commixtione amborum adinvicem causatur embrionis generatio: ita tamen quod ex spermate viri fit actio fortior: minor autem ex spermate mulieris. Avicenna vero qui in predictis apprime physicis laboravit Galeni sequens opinionem cassat omnino Averrois dictionem dicens. Quod ex duobus spermatibus fit generatio embrionis: ita quod si mulier non spermatizat: non fit filius neque filia: et sicut coagulum se habet in caseo per viam coagulationis activae: et lac se habet per viam coagulationis passive: ita sperma viri ad embrionis generationem se habet per viam coagulationis activae. Et quemadmodum unumquodque duorum coaguli scilicet et lactis est pars substantie casei: qui fit ex eis: ita unumquodque duorum spermaticum est pars substantie embrionis: nec illud verbum discordat a philosopho. Nam sperma mulieris est adeo a natura sanguinis elongatum propter mulieris frigiditatem non valentis illud bene decoquere: et propter vicinitatem vasorum spermatis: et matricis: quod non est dignum vocari sperma. Et propter hoc voluit philosophus ipsum sanguinem menstruum appellare: et etiam licet ex duobus spermatibus fiat embrionis prima generatio ex quibus: omnia membra consimilia: excepta carne et pinguedine generantur tamen ad ipsorum augmentum: et ad carnis generationem et pinguedinis sanguis pervenit menstrualis. Matrix vero mulieris: que formam habet naturalem: et complexionem aptam ad conceptionem: sicut quelibet membra formam habent convenientem ad eorum proprias actiones cum transglutit sperma ad ipsius matricis profundum: tunc totam se naturaliter colligit circa illud: suumque taliter claudit orificium: quod non posset illud intrare stillus. Informativa vero virtus appropriata huic officio cum deo glorioso continuata: que non comprehendit: quoniam est de secretis dei modum invenit mediante calore naturali: qui est instrumentum eius. Spiritus vero qui descendunt cum duobus spermatibus: sed cum sperma te patris plus permiscentur illa spermata et intendunt generare unumquemque spiritum: tam vitalem quam animalem: quam naturalem: et mineram unicuique propriam: et hoc facit in sex primis diebus in illis solum spermaticis de sanguine menstruoso nihil petens: quoniam usque ad illos dies non fit talis resolutio de qua curetur. Sed postea incipit appetere: et menstruum sanguinem attrahere: et tunc incipit attractiva: et in tribus diebus incipiunt fieri puncta et lineationes et in sex ultra sanguis menstruus intrat in spermate: qui quidem sanguis toto conceptionis tempore in quinque partes dividitur. Una mutatur in naturam spermaticam: et tendit ad augumentum membrorum a duobus spermatibus habentium principium. Secunda pars est sanguinis grossi: quam caliditas coagulat: et mutat in carnem. Tertia pars subtilis: quam frigiditas coagulat: et mutatur in pinguedinem: Quarta pars boni sanguinis qui superhabundat ab his omnibus: et transit ad mamillas: et convertitur in lac. Quinta que superfluit ad hec omnia usque in diem partus remanet in matrice. Post .15. dies a principio conceptionis .12. diebus sequentibus fit sanguis: humiditas: caro: nucha elongatur: cor: et cerebrum: epar: in tribus vesicis incipiunt apparere. Deinde apparet umbelicus: qui quamquam post illas appareat: ante illa tamen perficitur. In .10. sequentibus diebus elongatur caput ab humeris. Venter a lateribus: extremitates a ventre. Quatuor diebus sequentibus perficitur totus quinque sequentibus: et sunt .45. sentit duplicatis omnibus et sunt .90. movetur triplicatis omnibus: et sunt .9. menses in quibus nascitur: hoc tamen in aliquibus fallit: sed ut plurimum verificatur. Unde versus.

¶ Cum recipit matrix generando sperma parentis
¶ Sex in lacte dies stat: tribus linea punctis
¶ Incipit: et sanguis sex post in spermate transit:
¶ Humiditas caro fit: sequentibus in duodenis
¶ Nuchaque longatur: tria membra regalia constant.
¶ In reliquis novem extremis latera distant:
¶ Humerus et cervix venter: quatuorque sequentes
¶ Perficiunt totum: dant sensum: denique quinque
¶ Duplica: sicque dies dat nonagesima motum
¶ Si queris ortum: tunc tempus triplica totum.

Sola ergo caro et pinguedo generantur ex sanguine menstruo solo: ossa vero et cartilagines: ligamenta nervi: vene: corde arterie: panniculi: cutis ex duobus spermatibus generantur. ut vult Avicenna: et omnes alii doctores: et ut approbat experimentum chyrurgicum. Nam si aliquid istorum membrorum amputetur nullatenus vera restauratione restauratur: quoniam eorum ma

leria fuit sp̄ma parētū:qḋ formā aliā acquisiuit:ſ3 caro
cuius mā eſt ſanguis:qui quotidie gñaẗ in nobis:cui ſan
guis dat formā verā reſtaurationem recipit cōpletā:hec
Lāfrācus. Jō dentes qui gñanẗ ex mā ādicta.ſ.ſp̄mati
ca:que indiuiſibilis eſt: ⁊ q̄ in radicali humido cōuertiẗ
ſic.ſ.mēbro icīſo in quacūq3 minima eius parte ſemp̄ re
periẗ vt arguaẗ:ſic:oē ſignū eſt rep̄ntatiuū ſui ſignati: ſ3
dentes generanẗ ex mā ſp̄matica:ergo ſi extrahanẗ nulla
vā reſtauratiōe reſtaurari pñt p3 ɔña cū maiori:minor ē
nota q2 dētes originē habēt a cerebro: ⁊ quāto rariores
ſunt ⁊ exigui tāto plus oñdūt vtutis ſp̄matice ⁊ cerebri
debilitatē: ⁊ ex ɔñti toti⁹ corporis debilitatē: ⁊ malā cō-
plexionē cū cerebri cōpōne ex q̄ ſequiẗ radicaliū mēbro-
rū diſcordātia.ſ.cordis:epatis: ⁊ cerebri: ⁊ iō breuitas vi
te talib⁹ pnoſticaẗ:q2 virtus nō cōſiſtit niſi ex humorū
eq̄tione pp̄ ādictorū mēbrorū cōcordantiā queādmo-
dū alibi oſtēdemus. Aliqui dicūt Juliū Ceſarē habuiſ
ſe dentes raros: ⁊ tñ fuiſſe fortiſſime cōplexionis iō ⁊c.
Dico aūt ꝙ ph̄s particula decima pblematuȝ itelligit ꝙ
habētes dētes raros ⁊ debiles ſunt male cōplōnis ꝙ ta
liter Ceſari nō accidit Paucitas dētiū pōt puenire eo q2
os mādibule pōt eē cōpactū ⁊ penſum virtute ſp̄matica
ipediēte tñ ex ſe ipſa ēt forti ⁊ obediēte ſeu itēdente ad
ſupplemētū virtutis ipſorū dentiū: ⁊ ſm qḋ reperiẗ ſub
iectū diſpoſitū ita ſe habēt in quātitate: ⁊ q̄litate:nihillo-
min⁹ phyſionomiſta nō ad vnū ſignū ſolū cōſiderare h3:
ſ3 plura p̄dominātia adiuicē pportionādo vt intelligere
op3 i ſingulis dictis nr̄is iſeri⁹. Queādmodū teſtaẗ phy
ſionomi: ⁊ ph̄s ad Alexādrū: ⁊ i phyſionomia metapho
rica dū iquit. Omino aūt vni ſignorū credere fatuū ē. Qñ
aūt plura ɔueniūt i vno magis vtiq3 ſ3 cōueniēs accipiet
quis vā eē ſigna vt ēt t3 Raſis dū ait:op3 vt cū iudicare
volueris nō vnā tm̄ attēdas itētionē:ſ3 inquātū vales in
tendas aggregationē. Et ſi qñ ſignificationū acciderit cō
trarietas ipſaꝝ vtutes ⁊ teſtimonia mētianẗ. Deinde ad
fortes ipaꝝ ōclina ⁊ earū iudica teſtimonio: ⁊ ſilr q̄ plu
res ſūt. Preterea ſcire debes qḋ faciei ſignificatio: ⁊ p̄ci
pue oculorū:oīb⁹ alijs ſignificatiōib⁹ in fortitudine ⁊ fir
mitudine p̄indicat:vt dicem⁹ i ſc̄do libro. Et h̄ app̄hēde
re nō pōt rude igeniū ſ3 ſpeculatiuū tm̄: ⁊ maxie ille qui
ab humorib⁹ melācolicis denudaẗ hoc meli⁹ cognoſcet.
❡ Capitulum tertium cōtra Plinium vt ſuperius dixi
de phyſionomia atq3 chyromantia.

i N oīa aūt re terrena q̄ effectū pducit:a medi-
cis ⁊ ph̄is eius cā elemētis ſeu corporib⁹ cele
ſtibus attribuiẗ. Jnquit Meſue p̄ de appro-
priatis. Dotauit.n.de⁹:vt aiunt ph̄i oē duplici
ſ.virtute elemētaria ⁊ celeſti hinc quidē cōi:hinc vō pro
pria. Et.n.calefactiuū ⁊ ifrigidatiuū calidū ⁊ frigidū oē.
Solutiuū aūt nō q2 calidū ⁊ frigidū:ſed q2 celeſti virtu-
te datuȝ ſit ipſius cōmixtione regulāte: ⁊ ab hoc quidem
ſolutiuū illud vō puocatiuū:illḋ vō aliter ⁊ aliter: ⁊ hoc
q2 celeſtialē ſupra cōplexionē fert. Jnquit Plato dota-
uit res quidē nā ppetatib⁹:oīno qḋlib3 ſm qḋ mereẗ a
ſpē ſua qḋ ppriū. Utiq3.n.nullius rei eſt actio p̄pa niſi
quā ſpēs.i.forma regulat. Hoc aūt certificare nō eſt me
dici:ſ3 eius:qui ſe altı⁹ agit:opinari āt icōueniēs ⁊c. Jdē
ſentit Aui.in ſc̄do canone ca.3.dū iquit. Sermo vō dr̄ia
diſtinguēs in hoc apud illū ē altioris gradus q̄3 medici.
Nos videm⁹ reubarbarū purgare colerā: ⁊ turbit fleg-
ma: Tyriacā ɔriātē veneno. Felles ſentit: ⁊ diſcernit mu
rē p mltā diſtātiā ſine auditu viſiuo obiecto:ſ3 mus fel
lē3 nō ſentit. Silr oues de lupo faciūt. Oīa aīalia q̄drup
pedia leonē timēt. Et oē gen⁹ auiū aquilā formidat. Pi
ſcis āt dlphinū metuit. Cornu monocerotis fugat ⁊ ex-
pellit venenū:vt aiūt. Oē aīal nociuū ſibi diſcernit: ⁊ ad-
iuuatiuū optat:q̄ res cui niſi imaginib⁹ celeſtib⁹ attribui
pñt. Et a vulgo iſtinct⁹ nālis dr̄: Ariſt. iterrogat⁹ q̄re plā
te herbe ceteraq3 talia vno eodēq3 mō ſp̄ ſe hērēt. Rñdit
qm̄ ab itelligētia nō errāte gubnāẗ. Queq3 ēt p̄ncipes ñ
latēt cū i eis ſentiāt nō raro i amorē martini ⁊ aloiſie,ma
gis ſe trahi q̄3 Petri. Qḋq3 i ludētib⁹ cernim⁹:vt ſupue
niens icognit⁹ alteꝝ cupiat ex eis lucrari: ⁊ reliquū pdere.
Quoꝝ effectuū cā nō niſi i celeſtib⁹ ifluxib⁹ rḋuci pt. Ut
t3 Seuonarola i li.ḋ balneis i diſputatiōib⁹ biſſextilib⁹.
Hāc ſniaȝ t3 Ph̄s metheo.p̄. Dū ait tot⁹ iſte mūd⁹ ſenſi
bil ɔtigu⁹ ē latiōib⁹ ſupiorib⁹:vt tota ei⁹ vt⁹ ide gubneẗ.
Jtem Manilius libro quarto.
❡ Fata regunt orbem certa ſtant omnia lege.
❡ Longaq3 per certos ſignantur tempora curſus.
❡ Naſcentes morimur finiſq3 ab origine pendet ⁊c.
Boetius in libro de bona fortuna.
❡ Hunc ludum ludimus infima ſummis:
❡ Summaq3 infimis mutare gaudemus.
Et virgilius ad hanc illudens ſententiam dixit.
❡ Fortuna potens tantum.
❡ Juris atroxq3 vendicas:
❡ Euertiſq3 bonos erigis improbos.
❡ Nec ſeruare potes muneribus fidem:
❡ Fortuna immeritos auget honoribus.
❡ Fortuna innocuos cladibus afficit.
❡ Juſtos ille viros pauperie grauat
❡ Jndignos eadem diuitijs beat.
❡ Hec aufert iuuenes ⁊ retinet ſenes:
❡ Jn iuſto arbitrio tempora diuidens.
❡ Quod dignis adimit tranſit ad impios.
❡ Nec diſcremen habet:rectaq3 iudicat
❡ Jnconſtans fragilis perfida lubrica.
❡ Nec quos clarificat perpetuo fouet:
❡ Nec quos deſerit perpetuo premit.
Jtē Saluſtius de fortuna iquit. ❡ S3 pfecto i oī re
fortuna dñaẗ:ea res cūctas ex libidine ⁊c. Jdē teſtaẗ Al
bertus i lib.de ſecretis mulierū: ⁊ i lib.ḋ mirabilib⁹ mū
di dū inquit. Dicit auctor regimēti:q̄daȝ ſunt manifeſta
ſenſib⁹ de quib⁹ nullā ſcim⁹ rōnē. Et q̄dā ſūt manifeſta
rōne:quib⁹ nullū ſenſum nec ſenſationē pcipimus. Jn h̄
genere entiū nulli credēdū eſt niſi experiētie: ⁊ nō eſt ex-
pectāda rō:nec negāda experiētia. Et in ſc̄do gñe entium
nō eſt expectādus ſenſus q2 ſentiri nō pñt:q̄daȝ ſola ex-
perientia ſūt credēda ſine rōne cū careāt ſenſib⁹. Nā cū
nos manifeſtā rōnē neſciamus:vt ꝙ magnes trahit fer-
rū. Jta tñ manifeſtat illḋ experiētia:ꝙ nullus negare p̄t.
Et queādmodū iſtud eſt mirabile ꝙ ſola experiētia cer
tificat:ita in alijs exiſtimare d3 ex tā diuerſis pcedētib⁹
ꝙ human⁹ intellus ſm Platonē nō pōt eas imitari. Et
ideȝ Albertus in ſc̄do de mineralib⁹ ca.p̄. Hermes āt ⁊
quidā ſeq̄ces eius Jndoꝝ plimi:multa de vi vtute diſ
ſerētes dicebāt:oīuȝ iferioꝝ virtutes eē in ſtellis: ⁊ ima
ginib⁹ colorū. Oēs āt virtutes infundi in iferiorib⁹ oīb⁹
p circulū Alaur: Qm̄ primū circulū imaginib⁹ celeſtib⁹
diſtinctū eē dicebāt. Magnetē videm⁹ ferrū attrahere.
Et adamātē virtutē reſtringere. Adhuc autē expertum
eſt Saphyros aliquos antraces fugare: ⁊ vnū vidimus
oculis nr̄is. Et hec cā elemētis dari nō pōt:ſed celeſtib⁹
formis ſeu virtutibus ſpecificis. Et de hoc nihil aliud
q̄3 experientiam videmus. De experientia philoſophus

Secundo posteriorum: ⁊ primo methaphisice ait ab experientia particularium accipimus vniuersaleꝫ scientiā. A doctis experientia hoc modo diffinitur. Experientia est particularis cognitio alicuius rei: que aliquos producit effectus in plura subiecta: similis dissimilisqꝫ nature. Potest aliquis dicere ꝙ omnis res non sit plena mirabilitate: ⁊ nescit que maioris quando diligenter certificat: sed vnusquisqꝫ vilipendit rem quam non nouit vniuersaliter ſm omnem moduꝫ philosophandi vnaqueqꝫ res est plena mirabilitate. Et postq̃ sciuerunt hoc Phylosophi inceperunt experiri: ⁊ educere quid in rebus est per tres modos: ⁊ sic ad debitam peruentum est cognitionē rerum: aut quia: aut propter quid. aut propter experientiam: vt superius in secundo capitulo dixi. Et vt inquit Ptholomeus primo quadrupartiti capitulo primo. Indignum enim est: ꝙ illud ex aliqua scientia pōt cōsequi contemptibilis habeatur: ⁊ hoc ignorantie operatio est. Dic mihi plini cum tuis sequacibus cum quo trium modorum supradictorum derides Aristotelem: cum quibus syllogismis aut argumentationibus: cum qua platonica phylosophia: aut peripatetica: metoposcopos ⁊ chyromanticos negas: potest ne inficiari quoniam linee sunt formate a celestibus spheris: ⁊ non sint indicatrices nocumenti ⁊ adiumenti hominum. Vides naturam bruta animalia cognitione dotasse: vt discernant suuꝫ congruū ⁊ incongruum. Si homo est animal nobilius: vt dixi in capitulo primo a fortiori habet dotem animi ⁊ corporis nobilioreꝫ: vt libero arbitrio agat aut auertat ea que nobis liniature ostenduntur: ⁊ figure animalium rationaliuꝫ ⁊ irrationalium: vt in predictis ostensum est: ⁊ in libro sequenti patebit. De te non miror dico plini: nam cecus natus non iudicat de colore quantum ad rem sed quantum ad nomen secundo phisicorum textu sexto qui dubitat ⁊ admiratur ignorare videtur primo methaphisice ⁊ in secundo. Verū nescimus sine causa. Et idem philosophus tunc scire putamus cum causas cognoscimus: vt ait philosophus primo posteriorum capitulo secundo ⁊ secundo phisicorum textu. xxvii. Non tu argumenta: non tu syllogismos afferes: sed modo garrulo ⁊ verboso procedis. In tuo libro vndecimo capitulo trigesimo octauo scribis Animalia sanguine exuberantia sunt magis iracunda q̃ exanguia. Et capitulo trigesimonono. Illa animalia que sanguinem habent subtilem sunt prudentiora: vt accepisti a Philosopho de partibus animalium libro secundo capitulo quarto dum ait. Habent enim sensum nobiliorem quorum humor tenuior ⁊ sincerior est: ⁊ econtra. Ibi physionomiam concedis: naturam quoqꝫ posse cognosci fateris animalium. Ergo idem tu sibimet contradicis: canis non ratione sed vsu latrat. Non mirū est si Plinius ipse ausus est philosopho cōtradicere qm̄ ⁊ sibi ipsi contradicit. Nam libro secundo capitulo decimoquinto asserit martis stellam senis mensibus stationalem esse ⁊ in eodem libro capitulo decimoseptimo affirmat eādem inobseruabilem esse: modo stationalem esse ⁊ cursu inobseruabilem contradictionem implicat: vt patet apud earum exercitatos in astrologica facultate: ⁊ tunc isto posito pro antecedente quodlibet inferri posse consequens nullus ambigit certe Plinius: ⁊ pliniane classis candidati canes imitantur nam vt ij excrementa obiter ac cursim olfaciunt sic ille: ⁊ illi rerum nomina de limine tantum salutant ac delibant. recessus vero ipsos prorsus negligunt: ⁊ turpiter pretereunt. In sua prefatione confiteris aggregasse vigintimilia rerum memorabilium extractarum ab auctoribus centum. Facis sicut ille: qui nocturno tempore ignem struit: qui supra ipsum ignem ligna congrua ⁊ incongrua proiiciens monstruosa commemoras. Tu de pluuijs sanguineis loqueris. Et de bellis in aere confectis. Ais enim in opere tuo quod Cresus Rex lidie septimo mense est loquutus: quod fuit prodigium amissionis regni. Et in eodem tuo volumine ꝙ psyllis ⁊ marsis presente Romanoꝝ senatu obeditum fuit a serpentibus: eos deniqꝫ ab eisdem serpentibus demorsos. Dic mihi o Plini qua de causa hoc accidit non explicas. Contra te est ille eximius teuthonicus Albertus magnus in suo lapidario capitulo primo ꝙ scripsisti de lapidibus preciosis sed non scienter. Omnium auctorum auctoritas apud phylosophos sine proprie cause allegatione minime acceptabilis est: aut sine experientia: tu nec causam nec experientiam rationalem allegas: ergo friuola ⁊ caduca: sicut probatur per verba Alberti magni dum inquit de mineralibus libro secundo tractatu tertio capitulo tertio. Nautem dubitamus quin omne quod est causa aliquo modo cause est etiam aliquo modo causa causati. Si igitur vis ⁊ afflatus syderum influit quandam causalitatem artis in artifice: pro certo nisi impediatur influet omnibus operibus artis aliquid sue virtutis: his habitis pro principio summimus a dictis philosophi quod etiaꝫ alibi probandum est. Figuras celorum primas esse figuras: ⁊ ante omnia generatarum natura ⁊ arte figuratas. Quod autem primum est genere ⁊ ordine generatum absqꝫ dubio causalitatem suam per modum cuiqꝫ congruuꝫ omnibus influit sequentibus. Nos enim non intendimus hinc de figuris mathematice sumptis: sed de figuris prout inducunt diuersitatem generantium ⁊ generatorum in ordine ⁊ speciebus: ⁊ natura forme ⁊ materie sue igitur habebit figura celestis causalitatem in omni figura generata a natura eo ꝙ ars resoluitur in principium nature. Quia principium artis prout diximus natura est secundum ꝙ exiuit a suo celesti principio. Cuius principium est intellectus praticus sicut idem intellectus est principium artis sicut diximus sepius in de celo ⁊ mundo ⁊ in physicis. Ex his autem de necessitate cōcluditur ꝙ si obseruauere ad celestem figuram imprimantur figura in materia per naturam vel artem ꝙ celestis figure aliqua vis influitur operi nature ⁊ artis: ⁊ inde est ꝙ obseruare ad imagines celi precipiuntur fieri opera et exitus et introitus ⁊ incisio vestium: ⁊ vestitura a Ptholomeo sapiente in centiloquio verbo vigesimosecundo, vbi inquit noua vestimēta facere vel exercere luna in leone timendum est maxime si fuerit impedita. et etiaꝫ paululum supra loquens de incisione membrorum dicit verbo vigesimo. Tangere membrum ferro: Luna in signo illius membri existente verendum. Et hoc de membris intelligendum est vniuersaliter: sed strictius operatur quando luna fuerit lumine plena q̃ quādo vacua: ⁊ hoc est propter humorum attractionem ad superius ⁊ humiditatum. Hinc est ꝙ scientia geomantie ⁊ figure punctorum ad ymagines tales reduci precipiuntur. Unde astronomorum decus Ptholomeus primo iudiciorum dicit. Omnis mundane geniture conditio ex planetis corumqꝫ signis tanquam ferrum ex lapide magnete dependet: ⁊ Messealach simile inquit est opus stellarum in hoc mundo lapidi magneti et ferro.

Ptholomeus etiã in principio q̃drupartiti inquit. Mũ
danorũ ad hoc ⁊ ad illud mutatio ex virtute corporũ ce-
lestiũ pcedit. Et Albertus in libro de mirabilibus mũ
di ait. Concursus rerũ est ſm cursum stellarum: exinde
tristicia gaudium ⁊c. Huius etiã rei veritatẽ theologi cõ
fitentur concedentes inferiora superiorũ corporũ regimi
ne gubernari. Unde sanctus doctor in prima parte q̃one
cxiij. articulo tertio quarto quinto. dicit expresse necesse
est esse vt superiora corpora suas habeant influentias ⁊
virtutes quibus in hec inferiora influunt. Idez est tenet
doctor subtilis in secũdo sententiarũ concedens astra in
hec inferiora agere posse. Celũ habet in ista inferiora ac-
tionez realem ⁊ naturaliter causalem nullusq; etiaz theo
logus hoc negare videtur. Cui veritati tota adheret phi-
losophia. Philosophus in libro de bona fortuna inquit.
Est autem bona fortuna in his que nõ in nobis existunt
non autez quorũ ipsi dñi sumus ⁊ potentes operari. Unde
Auerrois primo celi asserit expresse dicens. Celum esse
ligamentuz inter substantias abstractas ⁊ ista inferiora.
Idem testatur phs de generatione secũdo. Oẽs inquit for
me sunt in terminis. i. in corporibus supercelestibus que
terminos appellat ex eo ꝙ imponunt formas ⁊ terminũ
olbus que sunt a celo producta. Nec ab hoc magnus dis-
crepat Albertus in speculo philosophie dicens: deuz glo
riosum summa sapientia ordinasse vt per stellas surdas
⁊ mutas que cõtingunt inferioribus operet. Inquit Hy
pocras in libro de aere ⁊ aqua ⁊ regionibus dicens. Cuz
igitur medicus tẽperantiaz aeris: tẽporuz discordiaz pre
notauerit scientia sua semper perutilis: ⁊ ad sanitatis in
geniuz conuenit morbi: ea vero que de re altissima tracta
uimus recte tenent ⁊ credunt: norint astronomiã non mi
nimam partem esse medicine que homines quippe pre-
monet mutationes tẽporum. Idem sentitur Albubatri
auctoritate ducis medicorũ in prologo libri de experimẽ
tis ⁊ confidentijs. Et haboali abinsceni scda primi capi-
tulo octauo de accidentibus aeris impressionibus ⁊c. In
quit. Ille vero que res sequunt celestes sũt sicut ea que
stellarum causa accidunt ⁊c. Et idem prima tertij capitu
lo de subet ⁊ somno allegat causam ipsius, subet esse solẽ
⁊ lunam. Quia ipsa lumine plena humores attrahendo
ad circũferentiaz a centro operatur. Uacua vero conuer
sum facit. Etiaz Hyppocrates quarto afforismorum ait
sub cane ⁊ ante canẽ moleste sunt purgatiões: ⁊ dixit pri
muz aspice lunaz quando est plena luminis: ⁊ tunc crescit
sanguis ⁊ medulla in homine ⁊ bestijs omnibus ſm au
gmentuz ⁊ in mari ⁊ in cunctis rebus mundanis. Cum
igit infirmus cadit in lecto opus est ei videre si luna exeat
de combustione: tunc n. crescit infirmitas quousq; vene
rit ad oppositionis graduz: ⁊ quando intrat in oppositio
ne vide si fuerit cum malo planeta aut in malo loco: ⁊ si
aspexerit dñm domus mortis: ⁊ p hoc poteris scire verũ
habeat mori an non: ⁊ si habebit longam infirmitatem
aut non. Nunc videamus naturaz omniũ signorũ iuxta
presentiam lune in eis hec omnia dicit in libro de bona ⁊
cristi recũbentium ſm lunaz. Et albertus inquit. Dico igi
tur: ꝙ me existente Uenetijs cũ essem iuuenis incideban
tur marmora per serras ad parietes templi ornãdos: cõ
tingit autem in vno marmore iam inciso tabulis incisis
sibi applicatis apparere depictum caput pulcherrimum
Regis cum corona ⁊ longa barba: nec in aliquo pecca-
re videbatur pictura nisi in hoc solo ꝙ partez frontis vi
debatur in medio habere minus altera ascendentẽ ver-
sus verticem. Sciuimus autem omnes qui aderamus
hoc a natura fuisse pictum in lapide. Et cum a me quere
retur causa inordinationis frontis: dixi lapidem illuz ex
vapore fuisse coagulatum ⁊ in medio per calorẽ fortiorẽ
vaporem inordinate ascendisse vltra modum. Fuit autẽ
pictura eiusdẽ coloris cum lapide. Alia possent dici: que
narrare omittimus gratia breuitatis. Cum igitur natu-
ra in dies effigies multiformes diuersasq; lineamenta in
discriminatim inserat: ideo concludendum est: eadẽ vbe
riori causa in prestãtissimo animaliũ statui ac locari de-
bere. Iuxta illud philosophi primo posteriorũ cap. 5. pp
vnũquodq; ⁊ illud magis: ⁊ in eodem p. Si de quo mi-
nus videtur inesse ⁊ inest: ergo ⁊ de quo magis. Sed cũ
nec Deus: nec natura quicq̃ ab re facere dilucide conspi
ciatur: vt inquit Auerrois p'io celi. huiusmodi (vt ita di
cam) caracteres nullam ob aliam causaz in toto corpore
descripsisse creditur nisi vt harum ductu in preteritos pre
sentes ⁊ futuros euẽtus libere deduci valeamus. Quis
porro tam saxei penitus est ingenij: qui ac tutum non di-
cat hec a summo omniuz opifice confecta fuisse ad tuen
dam hominum vitam. Hac namq; mortales ab incursu
hostium subtrahemus: febres carceres: rixas aliaq; q̃
plura diligenter seruabimus. Dic queso plini quare natu
ra tot herbas: lapides: radices: plantas: ⁊ plura alia visui
medicine quadrantia tanta ordinis compage produxit:
nempe amorem humane speciei solum in causa extitisse
creditur Aristoteles secundo de aia vbi inquit. ꝙ postq̃
deus hominem in indiuiduo perpetuo seruare non po-
tuit: seruat in specie. Uide quanta sit in nos diuina clemẽ
tia. Hec igitur vides que nam lege constituta sunt. Con-
cludendum est igitur Chyromanticos physionomos ⁊
huiusmodi homines non accidentaliter. Sed diuino pro
fluisse consilio.

Capitulum quartum instruens nos vt deueniamus
ad maiorem notitiam artis seu scientie physionomie
atq; chyromantie diuidendo humanum sexum in bi
nas formas seu naturas.

h Ylares philosophi physionomici ⁊ chiroman
tici in eorum examinationibus humanaz spe
ciem diuidunt in duas formas scilicet mascu
linam ⁊ femininam ſm anime proprietatem.
Homo autem naturaliter: nisi eius procreatio perturbe
tur perfectior est femella in moribus: ⁊ actionibus. Pri
mo viuacis est animi ad impetuz vehemens tarde irasci
bilis: tarde placabilis: perpensus in operibus: in opportu-
nitatibus studiosus. apertus liberalis: magnanimus: iu
stus: securus: inuagabundus ⁊ veridicus. Unde Auicẽ
na in lib. nono de animalibus dixit: Dicimus ergo de mo
ribus ⁊ primo de homine: est autem subtilior: ⁊ mulie-
res sunt magis pie quam viri ⁊ magis conuertibiles: ⁊
inuidiores et timidiores: et inuerecundiores: et magis
stulte: et mendaciores: et magis fraudulente et recipiunt
fraudem plus: ⁊ magis recolentes viles res: ⁊ magis pi-
gre: ⁊ magis molles ⁊ magis parate ad consuetudinem:
hec sententia est philosophi libro nono de historia ani-
malium capite primo dicentis. Homo in natura perfe-
ctissima est. Et ob eam rem habitus isti conspectiores
in eo ipso continentur. Ita ꝙ mulier misericors ma-
gis: ⁊ ad lachrimas propensior quam vir est inuidia.
Item magis ⁊ querula: ⁊ maledicentior ⁊ mordacior.

Preterea anxia & desperās magis ꝙ mas: atq impudētior & mendatior. Quin etiam facilior decipi: meminisseq aptior: ad hec vigilātior segnior: & imobilior deniq est: & minus cibi desiderās. Mas vero viuacior (vt modo dixi) & fortior. Et in. xvi. de aīalibus femina est maris occasione nata. Etiā Auerroys primo physicorum cōmento. 81. inquit femina est homo imperfectus: & femineitas accidit homini per accidēs. Alia lr̄a dicit ex priuatione. Et Joānitius in hisagogis inquit masculus a femina differt in eo qḋ hic calidior: & siccior illa est ecōtra pro frigidior & humidior: & in primo de aīalib⁹. Nobilissimū & altissimū & apud nos notius: & magis fixum aīal est homo: & in. xi. de aīalibus. Uir in oībus aīalibus est magis nobilis. Uniuersaliter masculi fortiores sunt femellis: nisi in vrso & leopardo vt octauo de aīalibus. In oībus aīalium generibus femine magis mortuū habent animū minusq sunt patientes: & citius cōuerti possunt: citiusq irascuntur & velocius sedantur: minorisq sunt caliditatis: sunt preterea precipites inuerecūde caput et habent paruū: & faciem & collū subtilia: pectus quoq & spatulas habent magis angustas: atq costas minores coxas vero vtrinq habēt grossas: & nates similiter. Earum insup crura gracilia sunt. Manus aūt & pedes tenues. Que in oībus aīalium vt predictū est generibus masculis & timidiores: & deterius inueniuntur morigerate: hec Almansor secūdus: Femina vt plurimū credula est: & malefica. Credulitas significat malitiam intelligentie: sed temperata magis cōueniens: vt dicit hyppocras & in libro secretorū. Aristotiles tū ex parte organorum: tum operationū & morū ratione in quibusdā physionomijs methaphoricis sermonibus hystorialiter in leone & pardo eximie declarauit: vt inferius patebit per leonē naturā masculinā: p pardum vero femininā designans. Si aūt vt stabilitum est prefatā operationē non seruet vnūquodq. Sed si mas cōuersionis femelle proprietates assumat. Signū nempe ꝙ infidus est detractor & mendax: quēadmodū partes ipse mēdosuz & versipellem sibi sexum vsurparūt. Sed si corporis cōpositionē: & corporalē cōplexionē animā consequi cōcedis (vt etiā superius diximus) & etiā Gilbertus in libro sex principiorū. Opz igitur feminā que maris cōpositionē habet sequi eius vestigia & ecōtra. Sic physionomista & Chyromāticus de lineis cōsiderat ac formis differentias. ait. n. Franciscus asculanus in lib. cerbe in cap. de luxuria physionomice loquendo aut persuasiue.

¶ De non credati a femina sciocha.
¶ E non vacenda lor ficta bellezza.
¶ Ma riguardati come dentro fioccha.
¶ Miri la mente cum gliocchij cerueri
¶ Che allora: perderai la sua vaghezza.
¶ De lei mirando li soci misteri.

¶ Hic docet vernaculus philosophus ꝙ non est confidendū muliebri pulchritudini. qz naturalis non existit: sed per artificiū cū aquis. s. & similibus: vt intuenti pz. Et etiā mulieres ferunt caput vt ceruus nam oculi eorū subtilitatē non habent: sed vacillando continue sunt in gyrū a dextris & a sinistris sursum & deorsum qḋ arguit pcipuā instabilitatē: atq luxuriā insaciabilē. Adeo ꝙ si intēsiue habēt sunt meretrices: & expertus loquor. Frāciscus petrarcha eo ī libro quē de vita solitaria scripsit: ꝙ de eis sentiat libet apponere. Dicit. n. sic. Nullum virus adeo pestiferū vitā hanc sectātib⁹ vt muliebre cōsortiū. Femineus enim decor eo formidolosior funestiorq: quo blandior: vt sileā mores: quibus oīno nil instabilius: nihil studio quietis infestius. Quisq requiē ꝙris feminā caue perpetuā officinam litium: ac laborus. Raro sub eodē tecto habitāt quies & mulier Ecclesiastes. xxv. Mulier si primatum habeat cōtraria est viro suo. Ait etiā a muliere factum est initium peccati. & per illam oēs morimur. Item ecclesiastes. xl. cap. ait. De vestimētis. n. pcedit tinea: & a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri ꝙ bene faciens mulier: & vt inquit poeta varium & mutabile semper femina. Masculus ex parte cōpositionis esse dz: vt dixit cōciliator: masculinum enim genus: si stimulata ordinē non perturbat natura: caput grande habet: faciem in omnē diametrū expāsā: collum grossum: viuidū & neruosum: pectus quoq forte & ampliū. Similiter & spatulas: costas magnas dorso: & sibi inuicem vehemēter & anterius copulatas. Dorsum omne neruosum atq bene dearticulatū: ventrē mediocriter quidem carnosum: coxas & nates minores: & graciliores femellis. Totamq grossam protensā & decenti alterutram proportionē cōpositā: & vt omnino est dicere maiores in creatura atq fortiores femellis nisi hoc aliquod per accidens recōpesēt velut in auiū genere rapacium temperata natura. Femina debet habere oppositum. s. caput paruum: faciem longā: collum subtile gulam amplam & aliqualiter eminentem: pectus subtile: & spatulas cōpressas hypocondria subtilia: & deorsum: coxas & nates maiores masculis. Crura quasi equalia: pedes paruos: calcaneum compressum: brachia curta: manus & digitos paruos. Labia subtilia & mentum rotundum cum quadam fouea: quale Apuleius vocat laculatum: dico per longitudinem: aut latitudinem. Et carnes mollem in tactu: & protensos capillos oboratos. Ratio allegatur ab halyblate primo theorice cap. xxij. ꝺ maris & femine natura: dum inquit. Uirorum pectora lata sunt propter dilatantem calorem. At vero contrariū est mulieri que pilis priuate sunt in pectoribus & vētre manibus & pedibus propter earum complexionis frigus: & debilior animi minus audaces: pectora earū stricta. Pectoris. n. latitudo hominis proprium est. Tenue & inualidum testatur animum imbecillem: Castratorū corpus non solum exterminat sed etiam animus ab eo vt parū differat a femininis vt tenet philosophus. xv. de animalibus. Tamen mas & femina ope mutua coniunguntur filiosq procreant non solum vt nature id tributum ferant. Uerum etiam vt cōmoda exinde suscipiant: valentes enī ipsi imbecilles suo labore tuētur & alunt. Mox imbecilles obsceniūm facti a valentibus eadem appetāt & reportent & simul natura per hunc circuitum adimplet sempiternitatem: ex quo secundum numerum non potest: & fm speciem. Sic enim diuina prouidentia vtriusq natura ordinata est. Uiri. s. & mulieris: ad societatem enim tendunt: & eorum omnia preterea ad vtilitatē: licet contraria quedam videantur. Alterum enim robustissimum fecit. Alterum imbecillius: vt hoc quidā ob timorem cautius. Illud vero propter fortitudinem pugnantius esset. Et alterum parat foris: alterū parta domi cōseruat. Ad operis vero perfectionē alterum sedulitatē intra limen agit: Alterū ad externā peruagationē aptum fecit. Imbecillem: alterum ad sedulitatem deterius est admotus autē valentius. Circa prolem autem generatio quidem propria. vtilitas vero cōis. Alterius

enim nutrire est. Alterius erudire: vt tenet Leonardus aretinus cōmētator libri iconomicorū. Inquit Auicē-na .x. sue methaphisice. c. 4. iustū est aūt vt mulier cu-stodiatur: est.n. parui sensus ⁊ deceptibilis ⁊ magne vo luptatis ex cuius coitione ꝓuenit ignominia ⁊ verecun-dia maxima. Ex cōmunione vero viri non ꝓuenit igno minia sed inuidia: ⁊ ideo debet custodiri porte ⁊ corti-ne ⁊ magis inferius ait vtilitas vero coitus vtriusqꝫ cōis est sed portio mulieris maior est. Fuge autē a societate mulieris qñ est virago: qꝛ indiciū est luxurie atqꝫ mali gnitatis. Sic econtra de effeminatis.

¶ Capitulum quintum de morum mutatione.

e Tates ⁊ diuersa tēpora mutāt cōplexio-nes dicimus.n. adolescentes sanguineos. Iuuenes colericos: senes ⁊ decrepitos: fleg maticos vel melancholicos. Igit̄ ad di-uersitatē etatū ⁊ tēporū sequit̄ diuersitas morū aīaliū. Cōfirmat̄ per experientiā qꝛ iuuenes vt in pluribus sūt hylares ⁊ iocūdi: ⁊ breuiter habēt mores sanguineorū: ⁊ mixtos ſm ꝓcessū tēporis successiue tepescūt: ⁊ sic in senectute ex toto deficiunt. Idē arguit̄ diuersis tēpo ribus anni ſm quorū diuersitatē: diuersificatur dñium quatuor humorū in corporibus. In vere.n. abūdat san guis. In estate colera. In autūno melācholica. In hye-me vero flegma. Sed istis humoribus variatis varian tur cōplexiones: ⁊ per cōsequēs mores naturales. Pre-terea honores mutāt mores. ergo mlto plus tēpora mu tant ipsos pꝫ statim cōsequētia honores.n. magis sūt ad uentitij hominibus qꝛ accedūt ⁊ recedūt: nō sic autē tē pus qꝛ istud sequit̄ iseparabiliter: sicut mēsura omniū que fiunt in istis iferioribus. Illa aūt que sunt ⁊ fiūt cor rumpuntur ⁊ tabescūt cū tēpore: vt pꝫ. 4. phisicorum ⁊ sic pꝫ cōsequētia: antecedens aūt est cōe: ⁊ famosum: ⁊ ꝑ cōsequens saltē in toto nō pōt esse falsum: vt dicit cōmē tator tertio: de aīa: trahens illud e dicto aristotelis in de sōno ⁊ vigilia: dicētis fama quā oēs famāt nō oīno per ditur. Et istud ꝓuerbiū confirmat experientia. Uisum enim est frequēter ꝙ aliqui qui in morib' cōstituti appa rebāt multū humiles tanqꝫ agni affabiles: ciuiles: ⁊ vni uersaliter virtuosi: ad dignitates ⁊ magnos status pro-moti inuenti sunt superbissimi: vrsini ⁊ insuportabiles ⁊ multum vitiosi: homines igitur mutant mores.

¶ Capitulum sextum de significatione dispositionis et forme faciei: ⁊ est textus Aristotelis cum expositione Gulielmi murice.

¶ Textus.

f Igure aūt ⁊ passiones: que apparēt in fa-cie ſm similitudines accipiunt̄ passionis. Qñ.n. patit̄ aliquid fit: vt si hoc hēret: vt qñ aliquis irascit̄ irascibile signū eiusdē.

¶ Expositio.

h Ic Aristoteles docet phyſionomizare ex figuris ⁊ dispositionibus faciei: que appa rent in facie supple naturaliter sunt siles passioni.i. dispositioni faciei apparenti in facie alicuius cōstituti in aliqua passione accidentaliter. Uult dicere ꝙ figure ⁊ dispositiones faciei naturales ⁊ permanentes significant tales passiones anime ⁊ corpo ris naturales quas similes dispositiones accidentaliter significāt extrinsece si tales passiones in essent eis acci-dentaliter: ⁊ extrinsece. Quādocūqꝫ enim aliquis pati-tur aliquam passionem accidētaliter qꝫuis non sit ei na turalis nihilominus apparet similis dispositio in facie sua: qꝫdiu in tali passione constitutus accidentaliter que apparet in facie sua: si talis passio inesset ei naturalr si-cut in facie alicuius irati: lꝫ non sit naturaliter iracūdus apparet signū naturaliter iracundie: apparet signum na turaliter iracūdie: sicut rubedo vel quodcūqꝫ sit illud: qꝫdiu est in passione ire cōstitutus: ⁊ hoc intendit cū di-cit. Qñ.n. patit̄ aliquid supple aliquis accidētaliter ali-quā passionē: fit.n. disponit̄ i facie vt si haberet. Et hoc est qꝛ spiritus alterant̄ aut a causa itrinseca: ⁊ hoc est ita naturalis ꝓueniens ab instinctu naturali. Uel causatur ab extrinseco: ⁊ hoc pōt esse a diuersis causis vtpute ab ebrietate ⁊c̄. Si haberent illam passionē naturaliter: vt qñ aliquis irascitur accidentaliter irascibile signum.i. di spositio significans iram naturalē supple fit signū eius-dē.i. ꝙ aliquis irascit̄ accidentaliter ⁊ ita ira accidenta lis habēt idē signū: ⁊ eandē dispositionē in facie. Licet in facie iracūdi naturaliter istud signū sit permanēs. In facie vō irati accidētaliter. Sed passiue transiens ⁊ re-cedens. Cā autē quare ex passionibus naturalib': ⁊ ina turalibus siue accidentalibus causat̄ eadē dispositio: ⁊ idē motus in facie est: qꝛ lꝫ cause remote dispōnis ⁊ mo tionis faciei nālis pmanētis ⁊ accidētalis ⁊ trāseuntis: sicut alie diuerse. Cause tñ ꝓpinque ⁊ imediate ad quo rū idētitē ꝑcipue sequit̄ idētitas effectuū sunt vtrobiqꝫ eadē p̄ius euidentiā. Est sciendū ꝙ lꝫ vnus ⁊ idē effe-ctus non possit habere nisi vnā cām ꝓprie: ⁊ imediate: ⁊ hoc in eodē genere cause: nihilominus pōt habere di-uersas cās remotas quarū alique sunt ꝓprie: alique per accidēs: alique intrinsece: alique extrinsece: dūmodo tñ ꝑ accidens ad causas ꝑ se ordinent̄. tūc.n idē est effectus vtriusqꝫ. Qui quidē effectus pōt esse cā imediata alicu-ius alterius effectus: cuius quidē effectus iste cause re-mote sunt etiā cause: qꝛ quicquid est cā cause: est cā cau sati: sicut patet in exēplo de sanitate que pōt fieri a natu ra: ⁊ etiā ab arte: qꝛ a medicina tanqꝫ a causis remotis eo ꝙ debita ꝓportio humorū in corpore: que est cā ime diata sanitatis pōt causari a natura: ⁊ etiam a medicina. Sic dico in ꝓposito de dispositionibus faciei. Eadem enim dispō ꝓuenire a passionibus naturalibus: ⁊ acci-dentalibus tanqꝫ a causis remotis: cū ab illis causis re-motis possit ꝓuenire vnus effectus que est cā imediata illius dispositionis: siue cū accensio sanguinis fiat natu-raliter: siue accidētaliter semp erit accensio sanguinis: ⁊ ebullitio: que est causa per se ⁊ imediata rubedinis in fa cie. Similiter siue aliquis habeat ex nimia potatione vi ni dispositionem ebrij in facie: siue ex passione naturali: tñ spiritus ⁊ humores ex quibus ista dispositio imedia te causatur: equaliter disponunt̄ in ebrioso naturaliter: ⁊ ebrio accidētaliter ratione nimie potationis. Licet.n. nimia potatio vini ꝑ accidens faciat talē morē in facie: causa tñ per se ⁊ imediata talis moris īducitur ꝑ se cau sa salutis: ⁊ sic de oībus alijs effectibus ⁊ causis ꝑ acci-dens. Semper enim istud quod est per accidens opꝫ re-duci ad per se. Ex predictis potest ꝓpositū sic ꝓbari: ex similitudine dispositionū faciei easdem causas per se ⁊ imediatas habentium conuenienter potest argui simili tudo passionum per istas dispositiones signatarū. Cum ex identitate per se immediatarum causarum conue-nienter arguatur identitas effectuum. Sed dispositio faciei naturalis designans aliquam passionem natura-lem: ⁊ similis dispositioni accidentali designanti eandē

passionem inesse accidentaliter: ꝛ habent easdē causas propinquas ꝛ imediatas: licet habeant diuersas causas remotas: igitur cōmentator ex similitudine dispositionum facie accidentalium: ꝛ designantium aliquam passionem inesse accidentaliter ad dispositiones faciei naturales potest conuenienter argui similes passiones inesse naturaliter inhabentibus similes dispositiones naturaliter. Si ergo rubedo in facie significat iracundiam accidentalem: vel ebrietatem accidentalē: verisimiliter potest argui ꝙ rubedo faciei naturaliter significaret iracūdiam vel ebrietatem naturalem. Et hoc etiā voluit Rasys: vbi dicit: cuius hominis facies faciei ebrij scilicet accidentaliter assimilatur ebriosus est: iracūdo autem irascibilis est. Qui autem verecūdo inuenitur similis verecundus est. hec ille. Ex predictis patet ꝙ Aristoteles nō contrariatur sibi hic: ꝛ supra vbi improbauit modū philosophandi antiquorum ex moribus apparētibus in facie physionomizati. Quia antiqui ex talibus apparētijs accidentalibus etiam semel apparentibus: ꝛ ex vna sola statim indicabant aliquem habere passionem istam naturaliter: quā similes apparentie consequuntur: hoc autem tanquam falsum Aristoteles improbauit. Non enī sequitur si aliquis pro vna vice ex aliquo accidēte est hylaris ita de alijs ꝛc. Nihilominus ex talibus apparentijs in diuersis in aliqua passione accidentaliter constitutis: quam quidem passionem tales apparētie ꝛ dispositiones consequuntur potest argui probabiliter: ꝙ ille qui habet tales dispositiones in facie accidentaliter: habeat etiam illas passiones: que huiusmodi dispositionē sequitur naturaliter: sic ex quo videmus ꝙ omnes timentes accidentaliter: quantūcūqꝫ sint audaces naturaliter semper pallent in facie ꝙ̄diu sunt in actuali timore: verisimiliter arguere possumus ꝙ pallidus naturaliter sit timidus naturaliter. Et hoc intendit hic Aristoteles. Unde nulla est contradictio hic ꝛ ibi.

¶ Capitulum septimū quare est ꝙ hominū mores in diuersis regionibus naturaliter diuersificantur.

Sciendum est: (vt dixi) superius in capitulo primo ꝙ licet celum non possit agere in animā directe tamen potest indirecte: q2 in corpus: quod est anime instrumentū: ꝭm cuius diuersitatem in suis dispositionibus diuersificatur anima in suis actionibus ꝛ passionibus naturalibus vt patet in prehabitis: vt tenet philosophus ꝛ oēs legitimi auctores. Unde fit ꝙ homines diuersarum regionū: ꝛ aliquando non multum distātium propter diuersum influxum celi sunt diuersarum dispositionum in corporibus ꝛ etiam operationibus ꝛ per consequens diuersorum morū in animalibus. Unde vnaqueqꝫ prouincia habundat in suo sensu. Et Hyppocras in libro de aqua ꝛ aere ꝛ regionibus dicit. Et quēadmodum in forma corporee differūt figure ita quoqꝫ necesse est eos differre animi qualitate: sunt enim iracūdissimi duri inculti atqꝫ agrestissimi: hoc autem ex multa cōmutatione parua quoqꝫ stabilitate: sic habitatores Europe fortioris animi ꝙ̄ qui Asie sunt: ocium quippe ac pigricia ex aeris equalitate prouenit: per quam inequale est anime ꝛ corporis robur. Labor ꝛ exercitium tollerantiam prestat. Quies autem ꝛ requies timorem ꝛ ignauiam. Labor vero ꝛ exagitatio animositatem ministrat. Quare Europe habitatores ꝛ militia gaudent: ꝛ pugna: cuiꝰ subijci vel humiliari respuentes. Differūt hec primo varietate. Secundo vero quia eiusdē Europe terre pars altera est magna: altera vero parua: hic autem profunditate: hic quoqꝫ planicies. Rursus ꝛ in temporibus mutatio parua. Et istud videmus ad oculos de germanis: ꝛ quibusdam alijs ipsis propinquis: quos pro eorū reuerentia nominare non audeo: qui tamen non sunt gallici: eo ꝙ gallici pro maiori parte germanis assimilātur in conditionibus infrascriptis. Qui quidem homines vt plurimum sunt quo ad corporis fusci: nigri: macilenti: parui: quo ad animā vero astuti: dolosi: auari: tenaces: meticulosi: vt etiam rememorabo in secundo libro inferius. Si scire cupis hyspani omnes appellātur Germani vero vt in pluribus quo ad corpora ꝛ animam eorū sunt oppositarum conditionum. Unde dicit Ysidorus ethimologiarū. 9. ꝙ germanie sunt nationes multe immania corpora habētes viribus fortes: audaces animo: facie decori: ꝛ formosi comati: ꝛ come flaue: liberales: hylares ꝛ iocundi: coitum appetentes: ꝛ potissime saxones: qui in predictis sunt excellentes: qui dicti sunt saxones eo ꝙ valentissimum sit genus hominum prestātius ceteris: hostibus suis non solum terra sed etiam mari infestum. Sunt enim ipsis ac si sint saxei importabiles atqꝫ duri. Hec Ysidorus. Uult enim Aristoteles ꝙ alij qui in physionomizando respexerunt ad diuersa genera animalium: sicut fecerunt primi sed disiungebāt idest diuersa signa physionomie accipiebāt ex ipso genere hominum: ꝛ faciebant electionem signorū ꝭm gentes idest respiciendo ad diuersas nationes gentium quas videbant differre secundum visum idest faciem ꝛ colores ꝛ secūdū ceteras dispositiones corporales: vt de egyptijs ꝛ scitis ꝛ tracibus qui multum in istis differunt. Uel aliter secundum visum idest secundum diuersos aspectus celi vt ait Guilielmus nutrice ꝛ bene ꝛ quasi vult dicere ꝙ isti accipiebant electionem signorū in ipsis hominibus diuersarum regionum in diuersas dispositiones corporum ꝛ diuersos mores animarum habentibus: iudicando ꝙ homines aliqui vnius regionis sunt: quibus aliquando contingit esse similes in dispositionibus corporum hominibus aliarum regionum: assimilantur etiam eis in passionibus animarū. Ut si aliquis germanus vel gallicus dispositus in corpore: vt Lombardus morigeratus vel etiam econuerso. Exemplificat autem de egyptijs tracibus ꝛ scitis: qui sunt hoīes diuersaꝝ regionū multū differētes in corporibus ꝛ ēt in naturalibus moribus. Sunt enim Egyptij homines inhabitantes Egyptū ꝭm Ysidorum introrsus ꝛ procedunt ad Ethiopiam. In qua quidem Ethiopia ꝭm Pliniū libro quinto: ꝛ precipue monstruosi vigent homines. Nam quidam solem orientem ꝛ occidentem versus dira imprecatione idest maledictione intuentur continue idest maledicunt solem propter eius ardorem eis valde grauem: Alij dicti troglodite idest pignei specus excauant ꝛ illos in loco domorum habitant serpentes ꝛ omne in adipem comedūt: quibus stridor potius est ꝙ̄ vox. Alij dicti sunt garamantes velut pecudes ꝛ hi sunt matrimonij expertes: passim cum mulieribus diuersis habitātes. Alij dicunt garfasantes incedunt nudi ꝛ nullo exercitio occupantur. Alij dicuntur blenij qui tradūtur capita nō habere: sꝫ os ꝛ oculos habēt pectori īfixos vt etiā audiui a fide dignis. Sūt ꝛ Sathyri figurā solū habētes humanā: quo ad mores penitꝰ sūt īhumani. Et

vt idem Plinius dicit libro sexto. Sunt alij canem pro rege habentes ad cuius motus augurizantes faciunt q̄d videtur. Sunt alij qui erios siue terrios dicuntur: habere creduntur isti in fronte oculos. Quidam etiam ex eis leones venantur & pantheras & de eorum carnibus viuunt. Quorum Rex vnū solum oculum habet in fronte. Alij locustis solis viuunt fumo & sole induratis: & hiemis non cedunt nec verberibus. Hec Plinius. Verū isti eiusdem speciei sunt cum hominibus vel ad presens. Traces sunt homines traciam habitantes: que est quedam prouincia grecie multas gentes barbaras tenēs vt dicit Ysidorus ethimologiarū. libro decimoquinto. Scite vero sunt homines scitiam inhabitantes: que est regio maxima multas prouincias & regiones continens in qua multi monstruosi sunt homines: vt dicit idem Ysidorus. De Italis nostris: cogita naturam diuersarum gentium ciuitates: castra: prouincias: & de singulis: vt lombardi Mutinenses qui quidem diuulgati sunt fatui vel ignei cerebri. In tuscia Senenses. Ferrarienses asini more reguntur rudibili. Oportet itaq̄ diuersificare indicium in indiuiduis s̄m diuersitatem ciuitatum. Exemplum pono: habeo duo indiuidua: que habent signum liberalitatis & fidelitatis. Unum ex istis indiuiduis est Lombardum: & alterum Tuscum: ex parte patrie: ethruria inducit infidelitatem & auariciam: Lombardia agit contrarium differentiam enim pono. Summam nanq̄ differentiam oportet etiam fieri ex parte parētū si possibile est vt puta. Signum fatuitatis video in isto cuius parentes ex natura sunt fatui: vt accidit in patria mea: indica ergo intensiue esse signum & non remissiue & econuerso. Habemus in ciuitate nostra Bononiensi quattuor affinitates que quasi omnes sunt fatue. Tamē due sunt adeo fatue q̄ habent celebrum & intellectum vanū cum rudissima credulitate & huiusmodi nō sunt apti ad litteras nec ad arma: sunt enim sine vlla vtilitate cum maxima auaritia. Alij sunt feroces & feruentis cerebri: proni ad arma & ad debellandum inimicos. Primos voco fatuos bedenos: & alios dico fatuos feroces. Caue igitur in iudicando (vt dictum est) patet ergo intentum Aristotelis: q̄ in diuersis regionibus propter diuersum aspectum celi: diuersificantur homines: & in dispositionibus corporum: & in naturalibus passionibus animarū. Ideo scribit philosophus in libro de secretis secretorum ad Alexandrum. Scias q̄ non creauit deus creaturam sapientiorem homine: & non colligit in aliquo animali q̄d in eo collegit: & non est reperire in aliquo animalium cōsuetudinem vel morem quem non inuenias in homine. est autem homo audax vt leo: timidus vt lepus: largus vt gallus: auarus vt canis: durus & auster vt coruus: pius vt turtur: malitiosus vt leena: priuatus & domesticus vt colomba: versipellis & dolosus vt vulpes: simplex & mitis vt agnus velox & agilis vt capreolus: similis ceruo in colore & quibusdam alijs dispositionib⁹: humilis vt pardus: piger vt vrsus: preciosus & carus vt elephas: vilis & stolidus vt asinus: rebellis vt prauus Rex: obediens & humilis vt pauo: garulus vt structio: vtilis vt apis dissolutus & vagabundus vt caper: indomitus vt taurus: recalcitrās vt mulus: mutus vt piscis: rationabilis vt Angelus: luxuriosus vt porcus: malitiosus vt bubo: vtilis vt equus: nociuus vt mus. Et vniuersaliter non reperitur animal seu vegetabile seu originale seu minerale nec celum seu planeta nec signum nec aliquod ens ex omnibus entibus habens aliquod proprium quin id reperiatur in homine: & propter hoc vocatus est minor mūdus. hec Aristoteles.

Capitulum octauum de emptione captiuorum & est Rasys: & Haly abbas.

Rabes nō emunt seruos sine cōsilio physionomi atq̄ chyromantici. Inquit Rasys. In primis captiui color cum summa intueri diligentia oportet. Color enim cum in rubedine minuitur capitis infirmitas vel splenis vel stomachi significatur: vel q̄ emoroydas patiatur: a quibus sanguinis effluit multitudo. Post hoc vero totius corporis superficies in loco claro & luminoso considerari debet. Ne morphea subtilis in ipso fuerit: vel impetiginis initium occultari possit. Morphea enim in sui initio valde est occulta. Ipsa nanq̄ tunc non est nisi albedo vel nigredo subtilis: que paulatim procedendo cum sui additiōe cōpletur. Impetigo quoq̄ non est aliud in suo initio nisi crispitudo que loco accidit cum additiōe semper que de die in diem crescit. Preterea si in aliquo loco corporis nerui vel cocture similitudinem vel signum aliquod habuerit: cum sūmo studio considerandum est ne in hoc loco forsitan habuerit albaras p̄p quam combustus sit vel exoriatus vel tract⁹ vt occultari posset. Que cum senuerit: vel longi fuerit temporis tincturam quasi debilem amiter: & amplificabitur albaras vltra locum cocture & exoriationis. Cūq̄ nerui dubitatio occurrit: ipse in balneo ponatur: & cum aqua calida fortiter prius fricetur: & cū semine alusuen & baurach atq̄ aceto. Deinde cōsideretur etiam si in loco in quo coctura vel exoriatio fieri non solet: fuerit coctus vel exoriatus suspectior haberi debet ideoq̄ magis fricari debet. Preterea sumitas & extremitas cocture cum magna inquisitione considerari debet. In his enim locis euidētius apparet. Postea vero queratur quod querendum est: & q̄d dicitur sciatur. Deinde vero capitis pili atq̄ totius corporis entis cōsiderandi sunt an sit in ea furfur vel rubor. Auditus quoq̄ acuitas perquirenda est & verba ipsius et sensus attendenda sunt. Pupille etiam sunt considerande an sint in magnitudine equales: eiusq̄ visionis acuitas & albeditas: que in oculis est claritas considerande sunt. Cum in eis est fuscus color turbiditatē participās lepram designat. Et quādo in eis est citrinitas egritudo epatis significatur. Et quādo vene rubee multe & manifeste sunt in eis patitur sebel. Palpebre quoq̄ eius considerande sunt si multe sint & cito mobiles. Grosse autē si sunt plerūq̄ sunt scabiose vel sunt ad scabiem preparate. Que vero grauiter mouētur: & difficile sunt male. Oportet .n. illum cuius talis est dispositio: suas quādo a somnio excitantur tādiu fricare palpebras donec aperiant oculi. Lachrymuli quoq̄ q̄d a p̄te naris est exprimendum est. Decurret enim forsitan humor ab eo occasione fistule si ibi est. Pili preterea palpebrarū & ciliorū oculorū perquirēdi sunt. Si enim fuerint rari: malum significabūt: & proprie si cū hoc raucus fuerit: & faciē habuerit rubeā. Deinde cū magna diligētia anhelit⁹ p̄ hos & nares attendat ne malus sit ibi odor. Narium quoq̄ figura cōsideret. Magne .n. forte si fuerint fistulā in se cōtinebunt ideoq̄ in sole cōspici debēt. Iteq̄ anhelitus attendendus est si sit facilis. Dentium preterea modus obseruandus est; videlicet si sunt recti & fortes & mūdi &

si aliqui eorum moventur vel corroduntur. Dentes enim fortes diu permanent. Minuti vero vel debiles cito cadunt. Preter hoc quoque totius corporis debilitatem pronosticant. Deinceps eius collum si est equale: et comprimatur. Et videatur si est ibi aliquis locus timidus: vel cicatricē habens. Fortassis.n.glandule ibi erunt: ex quibus scrophule cito generabuntur. Pectus preterea attendatur si est amplum et multas habēs carnes. Parvum.n.si fuerit et macrum: et spatule foris prominuerint phtisis significabitur. Post hec vero supinus iacens statuatur: et totius eius venter perquirat: attendendo si tumor vel dolor iueniatur ibi cū comprimitur: et precipue in loco epatis: et splenis: et oris stomaci. Deinceps precipiatur ei vt incidat. Cuius gressuum attendatur virtus. Deinde aliquid cōstringere iubeatur: et sue cōstrictionis fortitudo cōsideretur: debilis.n.si fuerit oīum nervorū debilitatem demonstrabit. Postea vero precipiat vt currat: et attendat an post cursum asma ipsum invadat: vel tussis. Manus preterea ipsius et pedes adinvicem comparando respiciant. Una n.fortasse altera maior iuenietur. Juncturarū quoque dispositio cōsideranda est si ad motiones scilicet preparate sunt. Deinde crura sunt inspicienda an in eis vene magne et grosse: et ample inveniātur: ex his.n.varices et alephantia sepe accidunt. Alia ēt omnia que in cōplexionibus attēdēda fore diximus ad has adiuvant cognoscendas. Dixit enim Halyabbas in eodem capitulo de corporis figura. Corporis aūt iudicāda est figura cōpositione bona eorū ad invicem proportione in quantitate spissitudinis magnitudinis parvitatis cōgrua: vt non sit quidem caput grossum subtile collum: pectus strictum oiaque membra ad invicem dissona: vt his parvis: illa sint magna: vt si quidem caput parvum collum grossum: pectus ab his diversum aut capite parvo totū est corpus magnū: et longum: pedes breves aut econtrario. Hec oīa in natura īvenire mala visui turpia. Sic ergo mēbra ad invicem collata bone pportionalitatis in magno: et parvo: in macie: et pinguedine in longo et brevi. Sic enim sic mēbra inveneris sanitatis signa et bone figure et bone cōpositionis. Dehinc linguam scrutare et visum et loquere ei vt respondeat: vt cuius sit sermonis et facundie cognoscas. Sed et pectus diligenter intuere: ne forte sit illis cōtor: aut parva sup ipsum caro malū: hoc enim plurimū hmōi asma et tussis accidit. Si vero cum his quoque pectus strictū fuerit: et spatule fluxe: vt quasi alas videat habere: dorsumque fuerit incurvū hmōi ptisim non effugiet: maximeque si est adolescēs: aut iuvenis est etate catarri ꝗ fient illi q̄ plurimi. Dehinc etiam manus inspicias et cōiunge: ac visu cōmensura: et si alteram: altera minorem inveneris: aut vtraque breves: quēadmodum manū quā medici assimilant et configurāt manibus lupiculi malum est: et ab actionū prohibet bonitate: imo etiam turpe: hec Rasys et Haly abbas ꝑ theorice.

¶ Capitulum nonum de hominibus temperate nature et est Conciliator.

Ius statura iter tres dyametros obtinet equalitatem: et inter pinguedinem et macredinem siſr habitum observat mediocrem. Color eius est albus rubeo pmixtus cutis splendida: manus et pedes in oībus dispositionibus medij. Caput corpori proportionabiliter: grāde toti corpori vt spera cerea manibus vtrisque leviter compressa. Figurantur nares erecte: linealiter et perpulcre et oculi caropositi inter nigrum et varios medij. In quibus humiditas clara inexistit. Et pilus in dispositionibus medius: et ad unum corpus omne mediū reperitur. Similiter et his que sunt ex anime parte ꝗ in moribus et alijs temperatum invenitur. Et huic dispositioni opposita contrarium protestantur.

¶ Capitulum decimum eiusdem de qualitate et est Aristoteles ad Alexandrum.

Quior vero et spantior creatura cui cōvenit mediocritas stature et nigredo oculorum et capillorum et rotūditas vultus: albedo vero cōmixta rubedini: et fusus color spatus cū itegritate corporis: et rectitudine stature et mediocritate capitis in parvitate: et magnitudine: in raritate verborum nisi cum necesse fuerit: mediocritas in sonoritate vocis et sublimitate. Quando etiam natura declinat ad nigredinem et croceitatem tūc optima est temperantia: et creatio hec placeat tibi. Hanc habeas tecum et ego interpretor quidē per modum separationis: tu aūt ipsum temptabis in rectitudine intellectus.

¶ Capitulum.ix.de homine bone nature et est Aristoteles ad Alexandrū ſm aliā trāslationem aliquā.

Ile vero est optime memorie.i.itellectus et bñ cōpositus in nā qui hz carnes molles humidas: medias inter aspitatem: et lenitatem: mediocris stature habēs vultū rubedi suffusum albedine: habēs etiā māsuetū aspectū. Cuius capillos planos esse opz. Habēs mediocriter magnos oculos: et declinantes ad rotūditatem. Et caput mediocriter magnū cū equalitate: collū bñ dispositū. Cuius humeri declināt ad iferius vel habēs declives humeros: carens carnositate circa crura et genua: habēs vocē mediocrem inter vocē acutā et grossam: habēs palmas longas cū lungis digitis declinantes ad subtilitatem: moderati risus. Cuius aspectus cōmixtus est letitie: et iocunditati.

¶ Capitulum.xij.de physionomia signorum sapientie philosophi: et est Conciliator.

Tatura ipsius erecta cum carnis equalitate color albus modica rubedine particīpās. Capitis figura ipi inest antedicta magna sufficienter et expansa: oculi inter varios et nigros quorū intuitus letanti est similis: manus quidem plane cū digitorū divisione et modesta articulatione. Capilli inter multos et paucos: medij inter planos et crispos sub nigros et flavos et mediocris barba et pulchra et sufficienter rara: hec Conciliator.

¶ Capitulū.xiij.de significatione vt supius et est Rasys.

Uius signa sunt q eius statura est recta: carnis quoque in equalitatē: et est albus parvam habēs rubedinē admixtā. Capilli cuius inter multos et paucos et planos et crispos sūt medij: et nigros: et rubeos. Manus quoque sūt plane digitos habētes divisos: Frons ēt est magna: et oculi iter varios et nigros sūt medij: molles quoque sūt: et eius intuitus ridēti vel gaudenti silis ivenit: hec Rasys.

¶ Capitulū.xiiij.de physionomia signorū boni intellectus et nature: et est Conciliator.

Uius caro levis est et mollis cum paucitate inter crassiciem et macredinem tendēs. Facies ipsius non multam participat carnem. Eius sūt spatule aliqualiter elevate: venter et dorsus non carnosi. Extrema decenter extēsa.

Statura media: mitis aspectu. Eius color inter album & rubeum medius: inter lucidus & clarus: subtilis cutis. Capilli medij. Et ei sunt oculi antedicti scilicet vt dixit in capitulo duodecimo.

¶ Capitulum. xv. de significationibus corporum calidorum: & est Rasys.

b Ec citissime crescunt: que & tangentibus calida occurrunt: & macra existunt: & gracilia. Uene quoque eorum manifeste sunt: & motus velox: & omnia que in eis considerantur velocia. Obstinati preterea sunt: pauci somni multorum capillorum crisporum: & in nigredine intensorum. Eorum color Ruffus: atque rubeus cum obscuritate quadam: & hec Rasys.

¶ Capitulum. xvi. de significationibus corporum frigidorum: & est Rasys.

b Ec tarde crescunt: capilli quoque tarde eis nascuntur: hebetis existentes ingenij: & timidarum operationum. Pulsus eorum paruus: & anhelitus occultus: tangentibus apparent frigida. Et hec habentes corpora: non sunt in coitu potentes: & sunt parum generantes filios: debilis desiderij: & multi somni: & hec Rasys.

¶ Capitulum. xvij. de significatione corporum humidorum: & est Rasys.

b Orum motus multum inuenitur leuis eorum quoque caro mollis & membra laxa: iuncture eorum & ossa occulta. Uirtus similiter pauca: & parum patientes laboris: & cum laborant velociter dissoluuntur: & velociter in eis apparet ex labore dissolutio. Corpulenti preterea sunt & multum dormientes & debiles: & paucos habentes pillos: & hec Rasys.

¶ Capitulum. xviij. de significationibus corporum siccorum: & est Rasys.

b Ec corpora aspera sunt & macra & dura & fortia: & multum rigida: & multi patientia laboris. Quorum iuncture & corde manifeste multorum sunt preterea capillorum & pilosi & hec Rasys.

¶ Capitulum. xix. de significationibus corporum calidorum & siccorum: & est Rasys.

b Ec corpora in vltimo plurimis abundant capillis nigris & spissis. Macilenta quoque vltimo reperiuntur. Que & tangentibus calida occurrunt cutis habentia spissitudinem: & asperitatem: & neruos fortes. Que cordas habent manifestiores & ossa & iuncturas: & sunt paucioris somni. Et pulsus in eis sunt velociores & motus similiter & tactus caliditas & sunt audaciores & obstinatiores. Et hec Rasys.

¶ Capitulum. xx. de significationibus corporum frigidorum & humidorum: & est Rasys.

b Ec vltimo tangentibus mollia sentiuntur & a pilis denudata: & capillos habentia lenes: & venarum angustiam: & iuncturas occultas: & sunt corpulenta multam habentia pinguedinem. Et laxa multum habentia somnum: pigri motus eorum & tardantes. Corporis autem frigidi & sicci & calidi & humidi dispositiones ex simplicium dispositionibus mixte sunt. Ex quibus composite fuerint quemadmodum s. vni earum approp inquant: aut inter eas media existunt. hec Rasys.

¶ Capitulum. xxi. de signis bone complexionis & sensibilis: & est Aristotelis in methaphorizicis.

¶ Textus.

f Signa bene nati: caro mollior non boni habitus nec valde pinguis. Que sunt circa musculos scapularum & collum macriora: & sunt circa faciem in colligata: que sunt circa musculos scapularum ad inferiora remissa. Que sunt circa costas bene soluta: & secundum dorsum non carnosus. Corpus album rubeum & purum. Cutis subtilis: pilli non valde duri nec valde nigri oculos karopus humidus.

¶ Comentum.

b Ic Aristoteles ponit signa bene nati. i. bene complexionati & sensibilis. i. hominis boni intellectus & bone nature secundum quod dicit Rasys libro suo secundo. Et sunt signa decem. Primum est mollicies carnis temperata tamen & non nimis relaxata: qualis relaxatio carnis est in mulieribus: que ostendit flegmaticam complexionem. Unde intelligendum est: vt inquit Egidius Romanus in secundo de anima comento. 94. quod dupliciter reperitur mollicies: vna que rara & bene disposita: ita quod non subterfugit tangentem: & talis bona est: quia ostendit temperamentum propter primarum qualitatum refractionem: vt vult philosophus in secundo de anima. Et Galenus in primo de complexionibus. Relliqua vero in mulieribus & in indiuiduis male complexionatis. Et enim boni habitus idest carnis paucitas & non multitudo nimia sed mediocris. Et iterum mediocritas eius in crassicie & macie ita quod teneat medium inter macrum & crassum siue macilentum. Et istud idem dicit Auerroys. 4. colliget h &c. De signis temperate complexionis totius corporis: & Conciliator vt dixi superius in capitulo. 14. & 12. & Rasys in. 13. capitulo patet & tenet Galenus in afforismis vt inferius patebit. Secundum signum est quod partes circa musculos scapularum scilicet cum quibus mouentur scapule: & etiam circa musculos colli non debent esse nimis pingues & carnose. Est autem musculus ipsius motus voluntarij &c. vt patebit inferius. Tertium signum est quod partes faciei non sint colligate imo sint bene distincte & ordinate quo ad situm & figuram. Quartum signum est quod partes circa musculos scapularum versus collum sint eleuate & admodum graduum descendant inferius remisse & basse: idest non nimis alte: nec sint incompacte & ponderales. Quintum est quod partes circa costas sint bene scitte. i. bene distincte adinuicem: vt discerni possit. Uel bene soluti. s. a carnibus vt non sint carnose nimis vt patebit in suo loco. Sextum est habere dorsum vt prediximus de costibus. Septimum est color medius inter albedinem & rubedinem: clarus & purus &c. Octauum est subtilitas cutis que est de precipuis signis temperate complexionis. Unde etiam Aristoteles libro de animalibus dicit: quod inter omnia animalia cutis hominum est clarior & alias rarior & magis tenuis: & quod complexio hominum inter alias est temperatior. Nota documentum generale quod subtilitas cutis arguit tenuitatem humorum & spirituum & per consequens subtilitatem ingenij cum debito instrumento applicato & cognoscitur ex colore non accidentali & claritudine ipsius & a rugis & eorum motu precipue in facie in cogitando & mouendo musculos: & etiam in manibus & ex tactu &c. vt dixi. Nonum signum est quod pili non sint nimis duri nec nimis nigri sed medium inter mollicie & duricies & inter nigredinem & rubedinem: ita dicit Rasys: & hoc etiam videtur velle

Auerrois quarto colliget h cap. vt supra dicit q pili habentes cōplexionē tēperatā sunt flaui tendētes ad rubedinem tpe puericie sed tpe iuuētutis erūt nigri. Idē sentit Auicēna scda primi in caplo de cōplexionis equalitate vbi dicit. Et capilli inter pillositatē et lenitatē: et crispitudinē: et planiciē. et in tpe puericie trahāt aliquātulum ad rubedinē et in tpe iuuētutis ad nigredinē aliquātulum. Decimū et vltimū signū est oculus karopus: qui. s. est medius inter varios et nigros: et mollis: humidus: et clarus: vt dicit Rasys: vt iferius in suo loco patebit. Et huius 3ria dispositio habet ab Auicenna scda pmi. Fen. tertia caplo quinto de signis eius qui egreditur ab equalitate supflue. i. qui h3 malā cōplexionē et cōpositionem dū ait. Cumq eius cōpositio dissimilis fuerit erit malus et ingenio sui et intellectu sicut ille qui magnum h3 vētrem: et digitos curtos: et faciē: et caput rotūdum et staturā magnā: aut ille qui h3 caput paruū: et in facie et frōte carnis multitudinē: et ēt in collo et pedibus: et est eius facies medie sphere similis. Et si ipsius mandibule magne fuerint: erit valde diuersus: et simil'r si caput et frons rotūda fuerit. Sed facies valde rotunda: et collū vehementer grossum: et in oculis motus habuerit tarditatē erit hoibus oibus a bonitate remotior. Omnia pdicta signa supius assignata ab Aristotele sunt tēperate complexionis: et bone nature: et boni intellectus Auerroys qrto colliget h de signis complexionis totius corporis: inquit ista sunt signa significatiua sup complexiones vniuscuiusq mēbroz principaliū et seruiētium ei. Et cognoscēdo ista: et cōparationē vnius ad alterum faciēdo cognoscemus totius corpis cōplexionē temperatā et distēperatā: eo q corpus cuius cōplexio erit tēperata erit de necessitate mediocre iter maciē et grassiciem: et color erit albus mixtus rubedini: et capilli eorū sunt flaui tendētes ad rubedinē in tpe sue puericie: et cū sunt facti iuuenes erūt capilli eoz nigri et tactus tpatus inter caliditatē et frigiditatē: et iter asperitatē et lenitatem. Et sensus eoz erit in vltimo tēperātie: et itellectus eoz mediocris inter velocē et tardū et hec est via cognoscendi coplexionē tēperatā. Sed cōplexionē que exit a temperātia indicabimus fm multitudinē signoz qz illa iudicabunt ex aggregatione istoz signoz. hoc est ab accidētibus et opationibus sicut a crassicie: et macie: et a colore pilis et alijs similibus. De causis aūt istoz signorum qz haberi pōt vel ex dictis vel dicēdis trāseo gratia breuitatis. Possunt nihilominus oīa signa reduci ad tēperantiā quattuor qualitatū ad mediū reductaz. Ex tēperātia. n. istaz cōsurgit tēperata cōplexio ad quā sequit bona dispositio sensus et intellectus: ita q pōt formari sillocismus ad ppositū sic. Illa que pueniūt ex qlitatibus tēperatis: sunt signa bone nature: et tpate cōplexionis: et boni sensus et intellectus: sed pdicta signa sunt ergo &c. vel. S3 mēbroz equalitatis est huiusmodi &c.

¶ Capitulum. xxij. de signis insensibilis et hoīs grosse nature. et est Philosophi.

¶ Textus.

Que sunt circa collū et crura carnosa complete: alias cōplexa: et colligata. Cotile rotunde musculi scapulaz sursum expansi. Frons magna circularis et carnosa oculus croceus. Crura circa cauilla carnosa et grossa et rotunda: mādibule magne carnose lumbi carnosi. Crura longa: collū grossum: facies carnosa sufficienter: motus aūt et figurā: et mores in facie scdm silitudinē accipit.

¶ Commentum.

Superius nunciius nature physionomizauit de signis bone cōplexionis et bone nature. Inter hec ponit hnīc signa oppositarum pdictionū. s. illius qui est grosse nature et mali itellectus quales sunt hebetes et stolidi. Et qz stoliditas et insensibilitas causanē vt in pluribus ex dominio frigiditatis videlicet in flegmaticis et mulieribus que sunt viris stolidiores et diminute rōnis et discretionis: et diminuti iudicij quo ad intellectū. Quare etiam phs primo politicoz dicit: cōsiliū viroz esse perfectum: pueroz in cōpletū: mulierū inualidū. Verū est quantum ad sensum tactus possunt enim talia frigora sustinere: que nullus vir substinet: vt ipsi in hyeme aspprissime in aqua et pedibus rudis incedunt: et non ledūt. Similiter puenit stoliditas ex dominio frigiditatis: vt tenet in melancholicis. Signum hoc est in asino. Cum igitur quasi dicit omnia signa posita proueniunt ex frigiditate: precipue ex humiditate vt ex siccitate. Et hoc generale signū fit in documētis nostris pro secūdo libro inferius. Ponit hic multa signa que intelligere oportet ex opposito dictorum que superius allegauimus: et sunt signa duodecim. Primum est habere circa collū et crura carnosa complete idest multū. Aliqua littera nō h3 cōpleta sed cōplexa: et colligata idest male distincta et inordinata. Et ista distinctio intelligit ad totū caput et precipue faciē: vt per oppositū patet in phabitis sic aut bona dispositio et ordinatio istaz partiū pbabilitatē et bonā dispōnem nature: et plenū dñium virtutis formatiue habet sup ipm sicut per oppositū: mala mēbroz distinctio et ordinatio quo ad sitū et figurā fit pp indispositionē materie ratione nimie frigiditatis vel hūiditatis vel siccitatis propter qd virtus formatiua nō pōt plene sup ipsas dominari. ¶ Secundum signū est Cotille rotūde idest genua rotūda a carnositate nimia aut cū multitudine carnis. ¶ Tertium signū est q musculi scapulaz propter collum sunt depressi et nō cōditionate formati. Genua sunt cōmissiones femoz et cruriū: et dicta genua: eo q in vtero sunt genis opposita. coherent enim sibi ibi: et cognata sunt oculis lachrymarum indicibus et misericordie. Nam a genus genua dicitur. Denīq cōplicatum gigni formariq hominem dicit: ita genua sursum sint quibus oculi formātur: vt caui ac reconditi fiant. Ennius. Atq genua cōprimit arta genua. Inde est q homines dum ad genua se psterūt statim lachrymāt. Voluit. n. eos natura vterum maternum rememorari: vbi quasi in tenebris consendebant anteq ad lucem venirent vt tenet Ysidorus in vndecimo ethymologiaruz. ¶ Quartum est: Frons magna circularis idest rotūda et grossa vt tenet Rasys carnosas idest indecentes habens carnes. ¶ Quintum signum patet. ¶ Sextum est multa carnositas crurium et circa cauillas et grossicies rotundas. ¶ Septimum signum est magnitudo mandibularum ratione nimie carnositatis: vt intendit etiam Auicenna secunda primi vt notaui superius. Gulielmus in erice male exposuit istum dictum dicendoq per mādibulas intendit labia: licet labia grossa denotent grossiciem humorum: vt in secundo libro patebit tamē philosophus hic non intelligit loqui de labijs. ¶ Octauum signum est: nimia carnositas circa lumbos: nates: et coxas. ¶ Nonū signū est longitudo cruriū. ¶ Decimum

signum est grossicies colli nõ laudabilis. ¶ Undecimū signum est facies cum multitudine carnis laxe. ¶ Duodecimum & vltimū signū est qđ accipitur ex motibus & signis morū & faciei. Quales aūt sint huiusmodi intelligit fm similitudinem timiditatis quasi dicat ex quo insensibilis cõicat & assimilatur timido in causis timiditatis: vt etiā magis videndū est in capitulo de signis timiditatis inferius. Sed potest adhuc aliter exponi vt dicunt & forsan melius ꝙ insensibilis accipiat morē & motus & figuram faciei: fm similitudinem alicuius faciei: vel alicuius non vtentis sensibus ex aliquo accidente. Uel aliter insensibilis accipit morem & huius faciei fm similitudinem idest tales quales sibi conueniunt fm cõditionem suam: idest mores grossos & ineptos & penitus distinctos. Istum textum optime exposuit Conciliator sub istis verbis accipiendo ab Auicenna dum ait. Caput ipsius magnum informe: aut paruum: facies magna carnosa rotunda medie sphere similis: mandibule magne & frons similiter: aut in acutum tendens cõstricta: que circa collum carnosa compressa. Lumbi carnosi crura longa Genua rotunda. Digiti manuum & pedum breues & in articulati circa pedes ei⁹ carnis multitudo: spatule cum carnositate sursum expanse. Uenter cū rotunditate forinsecus eminēs in oculis eius mot⁹ habēs tarditatem: & color valde est alb⁹ ipsi⁹ aut fuscus valde.

¶ Capitulū. xxiij. de signis fortis. Et est philosophus in methaphoricis.

¶ Textus.

Illi duri figura corporis erecta ossa coste formantia & extrema corporis magna & venter amplius & cõtractus ad se: armilati & distantes: nec valde colligati nec oino dissoluti. Collū forte nõ vehemēter carnosum. Pect⁹ carnosum & latum. Ancha antracta pecten dorsū cõtra ctū: oculos karopos: nec valde expansos: nec oino clausos: fuscus color: qui est i corpore: acuta frons erecta: nõ magna: non macra: nõ lenis nec oino rugosa.

¶ Cõmentum.

Hic philosophus physionomizat & diuiditur textus iste in duodecim partes eq̄les. Quantum vero ad primā partem ponit signa fortis per modū habitus se habentes secūda ibi pilos molles ponit signa oppositi sui que se habent p modum priuationis & istud seruat in omni loco istius operis. Ad primum est duritiea pilorum seu capillorum: qđ signum est audacie & fortitudinis corporalis q2 causatur ex caliditate qua etiam causatur audacia. Secundum signum est statura corporis erecta & nõ inclinata: quod etiam fit ex habundantia caloris: vt dicit phs vndecimo de aīalibus vbi reddens rationem quare inter oīa animalia homo incedit erectus: dicit ꝙ hoc ideo est quia est ceteris aīalibus calidior. Calor autē facit incrementū sursum per lineam rectam: sicut est etiā motus ignis. Unde etiā in ipso genere hominū: qui sūt ceteris calidiores: sunt quo ad staturam plus recti. Eius etiā signum est in senibus & iuuenibus: iuuenes. n. pp dominium caloris incedunt plus ereti. Senes vero pp diminutionē caloris incedunt versus terram inclinati. ¶ Tertiū signū est fortitudo & magnitudo ossium costarū & vniuersaliter extremitatū: que oīa iterū sunt signa multi caloris cū multa tñ humiditate: vt enim dicit Albertus secundo de anima. Calidum & humidum simul iunctum faciunt magnam diffusionem: cuius signum etiam accipitur ab etate puerili: que fm Galienū & Auicennam & etas & tempus incremēti eo ꝙ ista etas est calidior & humidior propter vicinitatem ad suam originem que est ex calido & humido. Unde etiam in etate puerili: que durat per primum septēnium pueri propter excellentiam istarū qualitatū in eis plusꝙ dimidietatem perficiunt sue quantitatis: vt dicit Albertus vbi supra. Quartum signum est venter amplius idest latus: & ad se contractus: idest non expansus nec extensus quasi faciens sicut in pinguibus & ventrosis. Talis enī extēsio ventris siue vētrositas quando est nimia & mollis est signum diminuti caloris naturalis & dominij flegmatis. Ut enim dicit nuncius nature pinguedo & adeps est maxime in animalibus frigidis & humidis: cuius signū est in porcis qui sunt animalia frigida valde & flegmatica & sunt ventrosa. Et ait Auicenna secunda primi doctrina secūda cap. 3. de signis complexionū. Pinguedinis & adipis diminutio semper caliditatem significat: quoniam pinguedinis & adipis materia sanguinis est & vnctuositatis &c. & corpus quidē carnosum absq3 multa adipe & pinguedine: est corpus calidum & humidum: & hec Auicēna. Eadem sententie tangit Joānitius in hysagogis dum abundantia carnis fit ex abundantia caloris & humores pinguedinis diminutio. ¶ Quintū signum est armi idest humeri lati & magni ita ꝙ bonum spacium sit inter eos non tamen nimis magnū: sed moderatum & hoc intendit. Causa autem magnitudinis humerorū eadem est cum causa magnitudinis aliarū partium. s. pectoris & extremitatum. ¶ Sextum est collum non vehementer carnosum & forte idest neruosum & satis grossum: vult enim dicere ꝙ collum debet esse grossum non ratione carnositatis multe sed magnitudinis ossium colli & neruorū: & est forte. Ratio quia sūt neruis sint ad deferendum virtutes sensibiles & motiuas a cerebro ad ptes alias corporis vt vult Galenus &c. Uidetur arguere magnum cerebrum: vt medici & philosophi tenent: & precipue quando aiunt de paruitate capitis. & tenet plusꝙ commentum secundo tegni cõmento. 42. dum inquit. Si ergo caput est paruū sequitur cerebrū esse paruum: ad paruitatem autem cerebri & totius capitis sequitur ventriculos eius strictos esse & nucham & dorsum: & costas & neruos: & collum que ab ipso oriuntur stricta & parua esse: vbi enim radix est parua oportet illud quod nascetur ex ea esse paruum: ad stricturā autem ventriculorum eius sequitur debilitas operationis virtutis imaginatiue cogitatiue & memoratiue: quidem ipsa sunt organa illarum eo ꝙ sicut dicit Galy non erit spiritui animali amplitudo in qua conuersetur: hic autem spiritus est istarum virtutum organum. Primū quidē liberos eius expetens habere meatus vt ita prohibite suscipiat & reddat formas apphensibiles. Ad paruitatem aūt nuche sequitur paruitas: & tenuitas neruorum motiuorū: & per illud debilitas motus: adhuc aūt paruitas costarum. Ad quam sequitur strictura pectoris: & in anhelitu nocumentum. Sequitur etiā ad paruitatē cerebri tenuitas neruorū sensibiliū: & per hoc debilitas omnis sensus ad oēm enī operationē officialiū membrorū & specialiter operationū aīalium: intelligerem debita forma: debita quātitate: & debito membro: & situ composite. Scire autem oportet ꝙ paruitas capitis concomitās spermatis seu istrumēti paucitatē potuit esse.

ſicut princeps dicit cum fortitudine virtutis informati-
ue ſeminis vtilis. Quare contingit ipſuz eſſe bone figu-
re: ⁊ erit illud minus malum q̄ ſi cum paruitate fuerit
male forme eſt ergo paruitas capitis ſecundum hoc di-
ſtinguibilis in malicie ſue ſignificatione ſm plus ⁊ mi-
nus. Si magnitudo capitis conſequitur fortitudinē vir-
tutis operantis circa multa ⁊ bona materia eſt cerebri
bone compoſitionis ſignum. Si vero conſequuntur ſo-
lum materie multitudinem erit ſignum non bone com-
poſitionis cerebri. Uult autem per virtutez eam: que in-
formatiua dicitur a principio creationis inherēs ſemini
virili cuius proprie eſt hec virtus. Poſtquā capitis ma-
gnitudo conſequens fortitudinem virtutis circa multa
⁊ bona materia operantis eſt ſignum bone compoſitio-
nis cerebri conſequens autem ſolum materie multitu-
dinem. Et eſt ſignum praue compoſitionis ⁊ per conſe-
quens collum ⁊ cetera mēbra ⁊ arguit debilitatem vir-
tutis motiue ⁊ ſenſibilis. Si collum eſſet groſſuz ratio-
ne oſſium ⁊ neruorū denotat robuſtiores virtutes ſiue
ſint ad deferendum virtutes ſenſibiles ⁊ motiuas a ce-
rebro ad ptes alias corporis vt vult Gallenus (ſicut di-
ximus) ſiue ad tēperandū calorem intrinſecum ad hoc
q̄ det virtutē ſentiendi vt vult Ariſtoteles nihilominus
ſemper ſunt ad roborandum corpus: ⁊ ergo magnitu-
do neruorū ceteris paribus nulluz facit ad fortitudinez
corporis: ⁊ phs topicoruz. 3. ait Robur exiſtit in neruis
⁊ oſſibus. Unde Yſidorus nerui quanto fluant denſio-
res tanto propenſius augent finitatē q̄ aūt magnitudo
oſſiū faciat ad fortitudinē de ſe patet eo q̄ oſſa ſunt cor-
poris fundamentum: ⁊ motuū ſubſtentamenta vt patet
ex anotbomijs diuerſorum animalium. ¶ Septimum
ſignum eſt Pectus carnoſum ⁊ latuz: latitudo. n. pecto-
ris ſignificat multitudinē ſpirituuz ⁊ eorum nobilitatē
⁊ ſubtilitatem ⁊ magnaz virtutem ⁊ caliditatez cordis.
Unde etiam pectus hominis vt dicit princeps philoſo-
phorum eſt pectoribus aliorum animaliuz latius reſpe-
ctu ſui corporis: ⁊ amplius. Cuz. n. vt dicit ſpiritus in ho-
mine ſint nobiliores: ⁊ ſubtiliores q̄ in alijs aīalib⁹ opz
regionem ſpirituum ſcilicet pectus eſſe amplam ⁊ lataz
vt ſpiritus habeant locum. Carnoſitates etiam pectoris
ſignificant multitudinē ſanguinis ⁊ per conſequens ca-
liditatem cum humiditate. Magnitudo autem caloris
⁊ ſanguinis ac ſpirituū multitudo ſunt cauſa fortitudi-
nis. Pectus ergo latum ⁊ carnoſum eſt fortitudinis ſi-
gnum. Et de carnoſitate pectoris loquitur etiam Auer-
roys quarto colligeth cap. de ſignis cōplexionis cordis:
Carnoſitas inquit pectoris ſignificatur ſuper cōplexio-
nem cordis ⁊ temperantia cordis: ⁊ temperantia carnis
pro maiori parte ſequitur temperātiā cordis: ⁊ proprie
caro exiſtens in pectore. Caro autem ſignificans ſup tē-
perantiā cordis non eſt macilenta nec pinguis ſuperflue
hec ille. Et bene dicit q̄ caro ſignificans temperantiam
nō debet eſſe macilenta nec pinguis ſuperflue. Macilē-
tia. n. ſuperflua prouenit ex ſiccitate nimia. Pinguedo
autez ſuperflua ex nimia frigiditate ⁊ humiditate. vnde
Raſys lib. ij. debemus inquaz diuidere ſiue diſtingue-
re inter corpus carnoſum ⁊ pinguem. Carnis. n. multi-
tudo ſanguinis multitudinem ⁊ calidam ⁊ humidaz ſe-
quitur complexionem. Multa. n. pinguedo humidita-
tis multitudinez: ⁊ frigidam ⁊ humidaz imitatur cōple-
xionem hec ille. Ex quibus diligens lector cauſaz in quo
ꝑmittit̄ de carnoſitate pectoris habebit: ⁊ magis ample
inferius dicet̄ in ſecundo libro de thorace. ¶ Octauum
ſignum eſt ancha antracta ideſt ad interius tracta. Eſt
iſtud ſignuz ponit Raſys expreſſius dicens. ancharum
quoq3 oſſa cum exterius tendūtur fortitudinis demon-
ſtrent multitudinez ⁊ vtilitatez: alia littera habet ancha
atracta ideſt ad aliud extra ſe tracta ideſt extra extenſa.
Et vult dicere q̄ magnitudo ancharū ita q̄ aliqualiter
exterius extendat̄ ſic q̄ illa magnitudo earū non ſit ra-
tione carnoſitatis: ſed magis rōne magnitudinis oſſiuz
eſt ſignum fortitudinis: dicendo autez q̄ non debet eſſe
ratione carnoſitatis. Carnoſitas. n. nimia partiū inferio-
rum precipue in comparatione ad carnoſitatem partiuz
ſuperioruz: eſt ſignuz flegmatis ⁊ cōſequenter timidita-
tis: cuius ſignuz eſt in mulieribus: ⁊ in viris. Mulieres
enim q2 ſunt viris frigidiores habent partes inferiores
ſicut nares ⁊ huiuſmodi plus carnoſas ⁊ groſſiores. Et
quāto plus ſunt frigide tanto inferius ſunt magis groſ-
ſe quod fit vt dicit Albertus ſcdo de anima tractatu ſe-
cundo cap. 3. q2 frigiditas vincens in eis ingroſſat nutri-
mentum ipſorū qd̄ ſua ponderoſitate trahitur inferius
q2 mēbra inferiora in eis multum augent̄ ⁊ ingroſſan-
tur. Et cōtrarium in viris pp calorem in eis vincentem
nutrimentum ſubtiliare ⁊ ſurſum eleuare: ita q̄ paruz
deorſum imittitur. Et dico membra eorū ſuperiora ſi-
cut collum pectus ſpatule p comparationē ad inferiora
ſunt groſſiora. Et hec loquendo de groſſicie que fit ra-
tione carnoſitatis: rōne vero ſolius magnitudinis oſſiū
mēbra inferiora debent eſſe groſſiora in viris qui ſunt
fortes q̄ in feminis vt dictum eſt. Ponit autem Ariſto-
teles partem pro toto per anchas. n. intelligit nates ⁊ co-
xas ⁊ alias partes inferiores. ⁊ poſteriores: groſſicies. n.
omniū iſtaruz partiuz non rōne carnoſitatis ſed magni-
tudinis oſſium eſt ſignū fortitudinis: ⁊ audacie: vt patet
per Raſym ſecūdo libro capitulo de ſignis ancharū co-
xarum crurium atq3 pedū. ¶ Nonum ſignum eſt pecten
contractum deorſum ita q̄ ſit ratione acutū in inferio-
ri parte ⁊ ſupra verſus ſuperius latum vbi continuatur
cum ventre debet eſſe latus in inferiori vero vt dictum
eſt. Eſt autē pecten proprie pubes inferior ⁊ ponitur hic
pro illa parte in qua creſcunt pubes ponēdo contentum
pro continente. ¶ Decimū ſignū eſt qd̄ accipitur ab ocu-
lis circa qd̄ ponit duas conſiderationes quarum prima
accipit̄ a colore oculorū. Unde dicit q̄ oculus karopus
.i. bruni ſeu camellini coloris ſignificat fortem. Et iſtud
ſignuz accipitur a Leone: qui eſt animal fortiſſimum: ⁊
hz oculos karopos vt dicetur in ſuo loco. Et tenendo q̄
Ariſtoteles det hoc ſignum fortitudinis moralis poteſt
dici q̄ per iſtum colorez oculi intelligit colorem: qui nō
eſt niger nec ſubalbus: ſed inter iſtos medius: talis eniz
color ſignificat complexionis primarum qualitatuz tē-
perantiam quod patet per Auerroym quarto colligeth
capitulo de ſignis temperantie cerebri. Ubi etiam aſſi-
gnat ſecundam cauſam colorum oculoruz ſcilicet qua-
litatiuaz ſeu complexionalē: ⁊ quātitatiuā ſeu localem.
Et qualitatiuaz aſſignando dicit ſubalbedo oculi ſigni-
ficat frigiditatez cerebri ⁊ fit ſubalbedo pp paucitatē di-
geſtionis pp qd̄ color propinqui⁹ colori aque ſimplicis:
nigredo ſignificat caliditatem cerebri quia nigredo fit
propter exceſſus decoctionis adurentis partes terre-
ſtres in re dominantes medius igitur color inter iſtos
fit ex temperantia decoctionis: que eſt minor iſta que fa-
cit nigredinē: ⁊ maior iſta que facit albedinē: aſſignādo

vero causas istorum quātitatiuas seu locales dicit ꝙ nigredo pluries fit ꝑꝑ multā humiditatē aut quia posita est in profundo multū sicut tu vides in riuis profundis: quia propter profunditatem apparent velut nigri eo ꝙ nō recipiunt tātū splendoris sicut si essent largi & pauci. Oculus vero subalbus est ſm cōtrarietatem scilicet ex parua quātitate humiditatis: & positione illius ad interius hec ille. Et istas causas oculorum etiam reddit Aristoteles decimonono de aīalibus. Ex quibus oībus patet ꝙ color medius inter nigrū & subalbum fit ex humiditate temperata quātitatiue: & ex tēperata caliditate & frigiditate: & dicit Jesus haly in libro oculorū capitulo primo in natura oculi & eius cōplexione. Natura autē oculi propriata sibi est caliditas: cōplexio autem eius naturalis est humida: caliditas autē eius ꝑꝑ multitudinem que ei admiscetur de venis & arterijs: & ideo ē lenis motus: & aliquā frigiditas eius cōditioni dñatur: frigiditas tñ nō ex natura ꝓpriata sibi est. Et ex hoc probat̄ cōditio oculi ꝙ est calida ꝑꝑ velocitatē motus ei⁹ & amplitudinem venarū: & est color eius rubeus & tactus eius calidus. Cōstructio facta probat̄ humiditas cōditiōis eius ꝑꝑ lenitatē tactus & multitudinē humiditatis: & ſm siccitatē conditionis eius est durities tactus & est siccitas exiccatiua. Et probatio oculi per colorē quia oculus glaucus est minoris coloris & ad frigiditatem declināꝰ: & est minoris humiditatis & maioris siccitatis: & ꝑꝑ hoc videt de nocte melius: quia humectant̄ oculi a frigiditate aeris: & ex hoc ꝓbat̄ ꝙ oculus glaucus est frigide cōplexionis: vt patet in oculis anglorū: quia frigiditas in regionibus eorum & in tactibus eorū & cōditionibus eorū frigiditas oculi eorū sunt glauci. Et hoc ꝓbat̄ siłr: quia oculus glaucus est frigidus: quia accidit senib⁹ de glaucedine oculi qñ stant cōditiones & pluries humiditatis: & ideo plus qđ accidit ei est infirmitas vaporū & infirmitas ꝑꝑ multitudinem infirmitatū eius. Et inquantū fuerit oculus eius magis niger: est pluris humiditatis & caliditatis. probatio eius: oculi ethiopū & nigredo eorū qđ generat cōditiones & regiones eorū. Color subalbidus & varius est cōditio tēperata apud Aristotelē in libro de aīalib⁹ capitulo decimo sub his verbis oculus caprinus laudari reperitur. Candidum oculi magna ex parte simile in oībus est: at qđ nigrū dicit̄ variat. Alijs enī atrū. Alijs admodū cesum. Alijs fuluū. Alijs caprinum qđ morum optimorū indicium est & ad cernendi claritatem primatum obtinet: in phisionomia magna huius vltime clausule quo ad significationem: oppositum asserit vna cum conciliatore: asserente tales oculos passionem maniacā ac stoliditatē indicare: & hoc etiam a nobis in secūdo libro cōfirmabit̄. Ad hoc respondetur ꝙ oculi caprini potest esse duplex cōsideratio: vno modo quo ad venas intra ipsum existentes nō cōsiderando colorem. Alio modo quo ad colorē absolute nō considerando venas ꝓprimo modo: ipse & cōciliator in phisionomia contemplantur. Secundo modo ab Aristo. in libro de aīalibus cōsideratur; & ab eodē etiā in phisionomia ad Alexandrū talis color laudatur & hic ab Auicenna in libro canticorum antimonialis appellatur: & ista distinctiōe stante in verbis Aristotelis tollit̄ contradictio. Secūda vero cōsideratio circa oculos est mediocris eorum clausura: & expansio nimia cum clausura eius ita ꝙ exterior pellicula claudit q̄si oculū: vt fit in somnolentis fit ex nimia frigiditate: & humiditate: cuius signū est in ebrijs in quibus clauduntur oculi ita ꝙ vix possunt eos aperire propter nimiā humiditatē que fit ex fumis nimijs a nimio potu resolutis: & ad cerebrum eleuatis. Fumi etenim & vapores tales propter cerebri frigiditatem ingrossant̄: & ita descendunt ad oculos & eos aggrauant & claudunt. Similiter clauduntur oculi ex nimia frigiditate: cuius signū est in dormientibus quorū oculi clauduntur ꝑꝑ hoc ꝙ calor naturalis aperiens oculos: & in eis motum & sensum faciens in vigilia in somno trahit ad inferiora vt in alio loco patebit. Nimia vero oculi expansio ita ꝙ ex toto videantur ꝑꝑ paruitatē pellicule: que oculum circundat eius cōtractio causatur. Ex oppositis causis: hoc intelligendo per istam expansionem eminentiam vel per eminentiā quia ista fit ex humiditate vt dicetur inferius. Medius ergo status oculorum talis scilicet ꝙ non sint nimis expansi vel nimis clausi causatur a predictis temperatis & ad mediū redactis. Oculi igit̄ karopi & non nimis expansi: nec omnino clausi est signum precipue fortitudinis moralis: quia enim ista fortitudo vt virtus cōsistit in medio inter audaciā & timiditatem: vt dictū est. Signa ista que causantur ex nimia caliditate sunt signa audacie ea vero que causantur ex nimia frigiditate sunt signa timiditatis prout patet ex superioribus tūc oportet ꝙ ista signa que causant̄ ex istis qualitatibus temperatis & ad mediū redactis: sicut est oculus karopus nec omnino expansus: nec omnino clausus sint signa fortitudinis. Et licet isto modo exponant aliqui tñ ista expansio & clausura oculi ſm aliquos potest aliter intelligi nō in dispositione & figura oculi in se sed magis ad motum oculi cū tarditate vel velocitate: vt enim dicit Auerroys vbi supra. Velocitas motus oculorū significat super caliditatem cerebri: sicut tarditas super frigiditatem. Et mediocritas in istis significat tēperātiā: hec Auerroys. Et etiam sic dicetur de passibus & deambulationibus inferius in suo loco. Et hic nota pro illo loco ſm istum ergo oculus nō valde expansus idest non diu tentus apertus acute: & nimis diu ad respiciēdum: nec omnino clausus: idest non nimis diu tentus clausus: qui scilicet medio modo inter velocitatem & tarditatē clauditur & aperitur signū est temperate cōplexionis & cōsequēter fortitudinis vt dictū est. Vel forsan potest illud adhuc intelligi quātum ad oculorum situm sic scilicet ꝙ oculus non valde expansus dicatur nō prominens foris nec extra protensus: oculus vero non omnino clausus intelligitur qui non est nimis profundus in capite positus ac si sit clausus: sꝫ medio modo se habēs: talis enī situs oculorū significat fortitudinem: quia sumit̄ istud signū a Leone sicut ab eo qui est animal forte: & habet oculos karopos & non ꝓfundos: nec foris eminētes: sed medio modo se habentes: vt dicentur in suo loco. Ultima expositio videtur plus esse ſm intentionem Aristotelis quia in loco iam allegato inferius istam dispositionem oculorum dicit esse meliorem. Undecimum signum est fuscus color in corpore: qui etiam prouenit ex caliditate aliquantulū tñ remissa. Unde phs libro de vegetabilib⁹. Cum dominatur frigus in commixtione maiori apparet albedo: vel color ei proximus: siue tendens ad nigredinem per se significat caliditatē: color igit̄ medius inter album & nigrum qualis est fuscus significat temperatā qualitatē: & ita pōt esse signū fortitudinis in oculis propter causam in precedentibus de oculis positam vt dicit Guilielmus nutrice: & male inspexit illud capitulū super

ritus de signis bone cōplexionis: vbi dicit philosophus oculus karopus humidus idest quandaꝫ humiditatem participans ⁊ oīno siccitate priuatus. Et in isto loco absolute dicit oculos karopos: si nos aspicimus leonū oculi sunt cuꝫ aliqua siccitate: qꝛ fortitudinem ratione caliditatis magis propinquā esse testamur. ¶ Duodecimū ⁊ vltimuꝫ signuꝫ est frons acuta recta .i. non incuruata qḋ intelligitur per transuersum: qꝛ per longum debet esse aliqualiter caua in medio: ⁊ sic anguli frontis sunt eleuati aliquātulū ⁊ acuti: qualis est dispositio frontis leonis vt dicetur inferius. Macra idest non valde carnosa qḋ attestatur sup debitaꝫ habitudinem capitis. Natura .n. se ingeniauit ꝙ caput careat carnositate ne si esset carnosum nimis ponderaret: ⁊ errigi nō posset: vt dicit philosophus in lib. de aīalibus. Sciendū est ꝙ duplex est fortitudo: vno eniꝫ modo sumit̄ pro vigore corporali. Alio modo pro vigore anime seu pro virtute morali: de qua phs loquitur tertio ethicoꝝ ⁊ dicit ꝙ est circa terribilia: ⁊ non circa quecūqꝫ terribilia: qꝛ non est circa infamiaꝫ nec circa inopiaꝫ: nec circa egritudinē ⁊ alia huiusmodi. Licet oīa ista sint terribilia: sꝫ vt dicit circa maxime terribilia sicut illa que sunt circa mortē ⁊ non circa mortē quācūqꝫ: sed circa optimā: sicut pro liberatione patrie: vt fecit Oratius Cocles ⁊ vt multi alij. Dico ad ppositum ꝙ fortitudo primo modo dicta bene opponitur imbecillitati: sed de ista non loquit̄ phs: sed de fortitudine secūdo modo dicta ⁊ illa non opponit̄ imbecillitati eo ꝙ de tali fortitudine dicit phs in fine tertij ethicorū. phās pro hoc ipsam non esse virtuteꝫ corporis sed aīe. Multi inquit habentes corporalem vigorē non sunt fortes ⁊ econtra. Alij parum habentes de virtute corporali sunt fortes opponit̄ ergo ista fortitudo timiditati ⁊ audacie vt medium in quo est virtus opponitur extremis vitijs vt patet per philosophum vbi supra. Per hoc probatur ꝙ timiditas: ⁊ fortitudo habent fieri circa ideꝫ: quia cōtraria habent esse circa idem subiectuꝫ: sed fortitudo ⁊ timiditas sunt contraria: ergo habent fieri circa idem. Et per idem etiam probat ꝙ fortitudo non est circa infamiam hic fortitudo non est circa istud: quod est timendum ⁊ quod timere est bonum: sed timere infamiaꝫ est bonum: quia hoc est signum verecundie: que est virtus que est circa infamiam: ⁊ non est fortitudo: per hoc etiā patet: ꝙ nec est circa inopiam: nec circa egritudineꝫ eo ꝙ ista vt dicit: ⁊ quecūqꝫ alia que non sunt in potestate nostra sunt a nobis timida. Dico igitur quod omnia signa posita hic de fortitudine sunt auteꝫ signa audacie: eo qḋ fortitudo est circa ista circa que est audacia: ⁊ magis participat cum audacia ꝙ̄ cum altero extremo: scilicet timiditate. Et nihilominus per pertinaces: vt euitetur omnis instantia posset dici breuiter quod Aristoteles ponit hic signa audacie intelligens fortitudinem corporalem audaciam: cui opponitur timiditas: vt extremum vitiuꝫ vitio extremo. Causa autem quare intelligat vitium propter aliud est quia cōmunicat in causis: caliditas enim est cā audacie ⁊ fortitudinis corporalis. Et inquit plus/ ꝙ̄ cōmentum secundo tegni. cōmēto. xxxv. Quis naturaliter audax naturaliter fortis naturalr̄ timidus quēadmoduꝫ in amore dicitur: adaptat autem animam fortitudini ⁊ audacie: fortitudo caloris innati ⁊ spirit⁹ multitudo signuꝫ cuius est iuniores senioribus audaciores esse ⁊ alia calidiora frigidioribus audaciora ⁊ facientia insultum ad rapinam ⁊ causa huius est quia ligans ⁊ vniens animam corpori est calor innatus cuius saluatio saluat eam in illoꝝ ergo hic fuerit multus ⁊ fortis erit anima fortius corpori alligata per illum: quare resultabit ex eo bonitas spei: ⁊ credulitas: ⁊ aptitudo confidendi circa omnia minantia mortem ⁊ audiendi magis ad terribilia nisi mos in contrariuꝫ adduxerit: fortasse aūt ⁊ non propter hoc: sed qꝛ sanguinis feruor in eis prohibens omne apprehensiue operationum minus facit prouisores periculi ꝙ̄ plus audentes in periculis. Unde fortes naturaliter: vt plurimum naturaliter sunt audaces. Unde etiam Rasys oīa ista signa vel saltē plura eorū: que hic Aristoteles ponit esse signa fortis ipse ponit signa audaces ⁊ eodem modo sub rubrica audacie ponit cōciliator ⁊ sub istis verbis cōprehēdit. Statura ipsius erecta ossa fortia extrema ⁊ coste iūcture magne solide: pectus magnū latū: armi idest humeri quadrati collum plenum forte viuiduꝫ musculosum spatule fortes: ⁊ tota spina solida musculosa. Uenter magnus in se contractus: lacerti coxarum cruriuꝫ magni neruosi validi: superiora inferiorib⁹ maiora ⁊ pleniora: cutis spissa cōgesta frons magna venosa: oculi eminētes carpoti vt neqꝫ sint omnino aperti: neqꝫ totaliter clausi supcilia erecta: capilli rigidi non sine pilis sꝫ in pectore ⁊ in spatulis multum pilosum: hec conciliator. Quia ista sunt signa audacie que significant dñiuꝫ caliditatis in corpore: sꝫ pdicta signa sunt hmōi ergo ⁊c. minor pꝫ ex predictis.

¶ Capitulum. xxiiij. de physionomia hominis timidi ⁊ est Aristoteles.

¶ Textus.

Signa timidi pilli molles: corpore inclinat⁹ non erectus: que sunt sub vmbellico sursum tracta. Circa faciem subcroceus: oculi imbecilles ⁊ palpebrizat: ⁊ extrema corporis imbecillia: ac crura parua. Manus longe ⁊ subtiles: lumbi autē parui ⁊ imbecilles. Figura contorsa vel condensa: in motibus omnino non inuerecundus: sed inclinatus. ⁊ stupefactibilis. Mos qui est in facie mobilis est ⁊ sollicitus est: hec Aristoteles.

¶ Cōmentum.

Positis signis fortitudinis: hic ponit signa sui oppositi .s. timiditatis qꝛ oppositoruꝫ eadem est disciplina. Ubi sciendum ꝙ ex quo timiditas opponitur fortitudini: vt extremuꝫ vitiū virtuti seu medio oppositorū autē opposite sunt cause ⁊ signa. Quia igitur fortitudo causatur ex dominio caliditatis ⁊ humiditatis tēperate precipue sed magis ex dominio caliditatis: vt in precedētibus dictum est: tunc per oppositum oportet ꝙ timiditas causetur ex dñio frigiditatis ⁊ etiā humiditatis vel siccitatis intemperatarū vt in melanchonicis patet vt inferius dicetur: precipue in tertio libro in cap. de Saturno. Et sicut igitur posuit. xij. signa fortitudinis: que testant̄ super dñium caloris: ita ponit duodecim signa timiditatis pdictis signis quasi opposita: que testant̄ super dñium frigiditatis ⁊ humiditatis. Quorum primum est mollicies pillorum. Secundum est inclinatio corporis siue incuruatio: sicut .n. calidi naturaliter sunt erecti in statura corporis: vt pꝫ in iuuenib⁹ sic frigidi sunt corpore inclinati vt in pcedentib⁹ notaui hic addit cōciliator ꝙ ipsi aspiciūt terrā qn̄ ambulāt. Tertiuꝫ signū est partiū que sub vmbelico sunt sicut pectinis ⁊ hmōi sursū tractio sicut eniꝫ in fortibus pecten est supius versus vētrē elatus ⁊

dorsum cōtractuʒ ita cōtrario in timidis versus ventrē contractum ⁊ inferius latum. Quartum signum est color faciei subcroceus idest non ex toto croceus sicut color pallidus vt etiaʒ tenet cōciliator: talis eniʒ color significat frigiditateʒ: sicut omnis color qui est circa citrinuʒ vt patet de alijs: vt pluribus locis patebit. Quintuʒ signuʒ est: oculi debiles: ⁊ imbeciles quod pōt intelligi de debilitate oculi in se ⁊ etiam virtutis visiue. Utraqʒ.n. debilitas causat̄ ex nimia humiditate ⁊ frigiditate sicut ⁊ oculi visus causatur ex calore ⁊ humore tēperatis: vt patet de sensu ⁊ sensato. Palpebratio etiam idest nimis motus est etiā signuʒ timiditatis vt dicetur in alio loco. Sextum signum ex se patet scilicet paruitas ⁊ imbecillitas extremitatuʒ causaʒ dixi superius in pluribus locis ⁊ precipue in capitulo de diuisione sexus. Septimuʒ signum est paruitas cruriū. Octauuʒ signū est longitudo ⁊ subtilitas siue paruitas manuū ⁊ digitorū: Longitudo quidem fit ex humido in longum se diffundente: paruitas vero fit ex nimio frigore constringente. Nonū signum est paruitas ⁊ imbecillitas lumborū: ⁊ ancharuʒ oīa enim producta ꝓueniunt ex frigiditate: sicut intuenti patet: Aliqui dicunt ꝙ Aristoteles dicit paruitas crurium ⁊ similiter paruitas ⁊ imbecillitas lumboruʒ ⁊ ancharum sunt signa timiditatis intēdit de paruitate ossiū istarum partium nō de paruitate carnositatis: eo ꝙ partes iste sunt carnosiores partibus superioribus ⁊ istud prouenit ex frigiditate vt dictum est. Et ad hoc non dicit simpliciter lumbi parui: sed addit imbecilles: ⁊ debiles: debilitas eniʒ lumborū prouenit ex debilitate ossiū: ⁊ eorū paruitate sicut ⁊ ecōtrario fortitudo eoruʒ fit ex ossium magnitudine: vt dictum est. Ista expositio vniuersaliter semper non est tuta quia melancholici semper non habent mēbra carnosa: nec ossuosa sed exhausta vt multotiens notaui ratione frigiditatis: ⁊ siccitatis: vt pʒ. Tamen physionomi qn̄ dicunt ꝙ paruitas partiuʒ inferiorum significat fortitudinem ⁊ audaciā hoc fit ex parte carnis aliquādo: quādo vero dicūt ꝙ significat timiditatem: ⁊ hoc etiaʒ ex parte eiusdeʒ qꝛ carnis multiplicatio in partib⁹ inferioribus arguit dn̄ium frigiditatis: ⁊ si ibi paucitas carnis fuerit fortitudinē largit̄. Unde quādo Rasys lib.ii.cap. de signis ancharū ⁊ coxaruʒ: ⁊ cruriuʒ atqʒ pedū dicit cuʒ calcaneuʒ est gracile timoreʒ significat: grossum vero ⁊ forte cum fuerit fortitudineʒ indicabit: patet ꝙ loquitur de gracilitate ⁊ grossicie ossium solum: quādo vero vlterius subdit cū crura grossa fuerint hebetem ⁊ inuerecūdum demonstrabunt patet ꝙ loquitur de grossicie propter nimiam carnositateʒ cum paruitate ossium. Quādo auteʒ vlterius dicit. Coxe auteʒ cum exterius multas habent carnes fortitudinis imbecillitatem atqʒ laxitatē declarant patet ꝙ hoc verum est quādo cum hoc ossa coxaruʒ fuerint parua. Unde subdit qn̄ vero coxarū ossa prominent audaciam significabunt: qđ.s. fit qn̄ ossa sunt magna ⁊ caro modica. Qn̄ vero vlterius dicit: ancharuʒ quoqʒ ossa cum exterius tendunt̄ foris demonstrant fortitudinem ⁊ virilitateʒ prout etiaʒ superius fuit allegatuʒ ꝙ scʒ fit qn̄ anche non sunt carnose ⁊ ossa eorum magna. Ulterius vero subdens Ancharuʒ gracilitas mulieꝝ significat amatoreʒ: ⁊ corporis debilitatē ⁊ timorē: pʒ ꝙ loquit̄ de gracilitate ossiuʒ ⁊ nō carnositatis aliter contradiceret sibi. Ubi dicit ꝙ nates parue: ⁊ que oīno videntur delicate significāt audaciā. Ubi pʒ ꝙ loquitur de paruitate carnis ⁊ nō ossiuʒ. Est ergo secūda regula generalis ꝙ paruitas ossium lomboꝝ ancharū coxarū ⁊ aliaruʒ partiū inferiorū cum multitudine carnis est signum timiditatis causam dixi. Paruitas vero earūdem partiū in carnositate cum ossium tamen magnitudine: est signū audacie ⁊ fortitudinis: quia hoc prouenit ex caliditate: ⁊ illud intendit philosophus hic in precedenti textu. Decimum signuʒ est figura corporis turpis ⁊ inordinata est etiam signū timiditatis: quā quideʒ significant turpitudo. Similiter fit ex frigiditate materia mēbrorū ingrossante: que quideʒ materia sic ingrossata inobediens est virtuti formatiue: ita propter indispositionē materie resultat turpitudo figure. Non confidas in turpi aspectu: qꝛ dispositio mala organorum arguit fraudulentiā anime ⁊ malaʒ dispositioneʒ. Ideo Rasys fecit capitulum de habentib⁹ malos mores sub istis verbis. Huius signa sunt facies feda coloreʒ cum quadaʒ obscuritate rubeum habens: cutis faciei sicca: totius corporis macies rugosa facies: ac capillorum nigredo ⁊ lenitas: ⁊ Conciliator ait in capitulo proprio facies ipsius est feda infirmis similis cutis faciei ⁊ toti⁹ corporis sicca macies oīs corporis: frons rigosa longa stricta in acutum conducta oculorū motus tardus habens maculas nigras capillorum nigredo ⁊ asperitas que omnia cū effectu in quodā sociorum notaui hec conciliator. Undecimū signum est ꝙ aliquis sit in moribus non inuerecūdus imo verecūdus ⁊ inclinantes: idest in motu progressiuo incuruatus vel inclinatus: idest remissus ⁊ mollis. Incedit enim timidus non erectus vt audax. Pōt tn̄ exponi remissus in motibus.i. tardus ⁊ stupefactibilis. Istud potest intelligi effectiue quasi ducēs per motus suos alios in stuporem: habet.n. motus mirabiles ⁊ derisibiles. Uel pōt intelligi passiue pro stupidus. Stupor.n. fit ex apparentia alicuius effectus cū ignorantia cause. Et quia timidi sunt insensibiles ⁊ stolidi: ⁊ male intelligentes. Et per cōsequens nesciunt causam reruʒ aduertere: quasi omnia videntur eis mirabilia: ⁊ de omnibus vertūtur in stuporem. Duodecimuʒ ⁊ vltimum signū est: mos faciei sollicitus.s. intuitus eius est similis intuitui alicuius tristis: ⁊ de aliqua re solliciti eo ꝙ timidi propter eorum sollicitudineʒ cor habent cōpressum: ⁊ ita calore ad intra recurrente faciem habēt colore desolatam. Et ad hoc ipse dixit notabiliter. Mos faciei mobiliʒ ⁊ sollicitudine quasi dicat ꝙ talis mobilitas prouenit ex sollicitudine vt dictum est. Ex predictis est elliciendum ꝙ ex frigiditatis dominio arguatur timiditas: ex caliditatis vero audacia ⁊ fortitudo corporalis. Signa enim timiditatis posuit Almansor in lib.ij. dum ait. Timidi quorum capilli sunt plani ⁊ statura curua: ⁊ musculi cruris inferiores sursum ascendunt. idest deficiunt. Color citrinus: ⁊ oculi debiles: ⁊ frequenter palpitātes. Minus quoqʒ ⁊ pedes subtiles: ⁊ macri intuitus vero eius intuitui tristis similis est. Et cōciliator sub eadeʒ rubrica ait: hominis timidi statura est inclinata non recta terram inspiciens circa facieʒ color subcroceus aut sublimidus. Oculi imbecilles frequenter palpitantes. Que sub vmbellico sunt sursuʒ retracta. Corporis debilis extrema curta parua manus longe ⁊ subtiles lumbi parui vacillātes: idest in cōpositi: nates magne: crura ⁊ pedes parui īarticulati ⁊ intuitus stupefactibilis ⁊ tristis: ⁊ capilli plani: hec conciliator. Scias ꝙ ego vidi eos ambulantes cū genib⁹ flexibilibus ⁊ caducis cū residuo corporis summisse.

¶ Capitulum .25. de physionomia ornatissime verecundi et est Aristotelis.

¶ Textus.

Signa ornati in moribus acutus rubeus in corpore: color sanguineus: facies rotunda pectus sursum tractũ: in motibus tardus et loquens tarde: et vox plena spiritu. Oculus hylaris non splendidus: niger nec valde apertus: et nec omnino clausus: palpebrizantes tarde: oculorum enim qui palpebrizant hi quidem timidum: hi autem calidum significant. et hec Aristoteles.

¶ Cōmentum.

Hic philosophus ponit signa ornati: siue verecūdi qui in verecūdo opponitur: et signa sūt septē. ¶ Primū est ꝙ in moribus est acutus sollicitus et intētus et valde studiosus circa bonos mores: quī enim et vbi et quibꝯ et in quibus opꝫ timet displicere et confundi. Et ideo multū acute studen̄t in moribus esse cōpositi. Et istud signū sumit̄ ex moribus et signis apparentibus vt de se pꝫ: hec Guilielmus nutrice. Ego nescio si tēporibus Aristotelis fuerūt homines ornati siue verecūdi: nostris vero tēporibus verecundant̄ vt ait Collumella de re rustica circa principiū libri: vbi ita inquit. Attonitiqꝫ miramur: effeminatorū ꝙ a natura sexū viris denegatū muliebri motu mētiantur: decipiantqꝫ oculos spectātiū. Mox deinde vt apti veniamus ad ganeas: quottidianā cruditatē laconici excoquimus et exusto sudore sitim q̄rimus: noctesqꝫ libidinibus et ebrietatibus: dies ludo vel somno cōsumimus. Ac nosmetipsos ducimus fortunatos: ꝙ nec orientē solē vidimus: nec occidētē. Itaqꝫ istā vitā socordē persequit̄ valitudo. Nā sic iuuenū corpora fluxa et resoluta sunt: vt nihil mors mutatura videat̄. ¶ Secūdum signū color rubeus in corpore quasi sanguineus et precipue in fronte. Sciendū est ꝙ in fronte et oculis: sicut in capitulo de oculis dicetur apparēt passiones aīe et precipue apparent pp̄ qđ etiā ab Aristotele vocat̄ locus verecundie et honoris: ratio est q̄ frons est iudiciū persone. Cellule cerebri que sunt organa virtutis imaginatiue: q̄ tristicia vel leticia decentia vna cū iudicio rōnis siue virtutis cogitatiue que sibi vitia subito descernit̄ s̄m diuersas affectiones et passiones istaꝝ virtutū. In fronte enim tanq̄ in p̄te corporis nobili vitia: et virtutes diuersis modis discernunt̄: et ob hoc alterat̄. Et ēt frons est oiū neruorū a cerebro descendētiū spiritus sensibiles quasi turris et ad defendendū. Inter .n. eius cōcauitatem oēs hmōi nerui descendunt ad sensus: quoꝝ ministerio obiectis sensuum per species suas ad sensum cōem cuius etiam sedes est in fronte et sensu cōmuni ad imaginatiuā et de imaginatiua ad cogitatiuā virtutē se multiplicātibus ab ipsa cogitatiua q̄ in brutis scꝫ extimatiua applicat̄ fit iudiciū s̄m ꝙ aīa diuersimode afficit̄: et s̄m ꝙ illas affectiones frons tanq̄ pars propinquior et plusq̄ partes remote alterat̄ vt dictū est. Et ita passiones aīe p̄cipue apparēt in fronte: et p̄ cōsequens signa de fronte sicut de oculis multū sunt notāda. Ad propositū intelligit hic per colorē rubeū illū qui est in rubedine tēperatus: et cum aliquali albedine mixtus talis etiā significat bene natum: vt dixi in capitulo .21. de bene cōplexionatis et sic nō est cōtrouersia inter Aristotelē et Rasyꝫ: qui dicit ꝙ color ruffus sit signū inuerecūdi: vt dicetur in sequenti capitulo. Intendit .n. Rasys p̄ colorē ruffus colorē flāmeū obscurū ruffū et spissū: qualis est color flāme lignoꝝ viridiū. talis .n. significat stulticiā et demenciā: et temeritatē audaces et furiosos: vt dicūt philosophi. et oēs legiptimi auctores. Et ita talis color pōt esse signū inuerecūdi vt vult Rasys. ¶ Tertiū signum est rotunditas faciei. Ista rotūditas dꝫ intelligi respectiue ad longitudinē nimiā: ita ꝙ facies verecūdi est plus declinās ad rotunditatē q̄ longitudinē. Quia s̄m Rasym. Cuius facies est longa inuerecūdis est. Illa autem rotunditas non oportet esse nimia q̄ s̄m eundē. Cuius facies est vehementer rotunda fatuus est: et per cōsequens inuerecūdus: et ita debet tenere medium inter nimiā longitudinē: et nimiā rotunditatē. Et per istud soluitur cōtrarietas. ¶ Quartū signum est pectus sursum tractum idest eleuatum in medio: ac si esset parum gibbosum significaret inuerecūdiam: vt patebit in cap. methafrenon. vbi vult ꝙ talis eminentia significet non intelligibilitatem. ¶ Quintū signū est tarditas in motibus siue in mouēdo et etiam in loquendo in modo: q̄ nimis velociter moueri et quo ad motum progressiuū: et quo ad alios motus non est facetorū et verecūdoꝝ sꝫ magis minorū et vagorū. Tarditas aūt in loquendo potest intelligi vno mō pro morositate: ita ꝙ verecundus non loquatur celeriter et precipitanter: sed tractim et morose. Unde philosophus de secretis secretorum inquit. Qui loquitur et mouetur motu manuū est inuidus eloquens deceptor. Qui vero abstinens a motu manuū: hic est perfecti intellectus bone dispositionis et sani consilij. Arguit intemperantiā caliditatē cū imensa caterua spirituū effundentium se ad musculos progressiuos aut lacertorū lingue et p̄ter debitū mouēt eorū mēbra. Preterea phs in cap. de equalitate ad Alexandrum dicit ꝙ oportet esse in raritate verborū nisi cum necesse fuerit. Unde Bias phus. Noli cito loqui: est .n. insanie indiciū. Expertus sum .n. de multis qui celeriter et precipitanter loquūtur: qui sunt nimis inuerecundi: vt maniaci faciunt. Confidentia autē maniaca est confidentia bestialis: que nulla regulatur rōne regunt̄ .n. tales a falsis imaginationibus: que ita eis accidunt ex quo accidit cōfidere vnde esset disperandū. cum .n. tales ab ira forti capiunt̄ pp̄ feruorē aduste colere corruptā habētes cogitationē non prouident periculis: quare indeliberate aggredientes stulte cōfidūt ad similitudinē irate bestie: que mittit se in telum: et talem cōfidentiā videt̄ habere vehemēter iratus a passione ire ductus et non ratione. Immo et similis cōfidentia in habētibus cor calidum existit: etiam non iratis: superflua .n. caliditas pp̄ feruorē: quem inducit in sanguinē facit hominē ineptū: sicut dicit philosophus motui aūt apta bonitas autem apprehensionis et iudicij est officiū virtutis apprehensiue: et sanguine quieto indiget et non moto pp̄ quod tales sunt minus rationantes et frequenter irascūtur: cui quo et quādo et quantū non oportet: vt dicit plusq̄ cōmentator in cap. 35. sc̄do tegni. Unde bene dicit versificator. Impedit ira animū ne possit cernere verū. Ideo dicunt primos motus non esse in potestate nostra. ¶ Sextum signū est vox plenissima. i. vox satis grossa. Uox enim nimis gracilis significat frigiditatē et ita sup̄ insensibilitatē: et per cōsequēs sup̄ inuerecūdiā. Non opꝫ etiam vocem esse nimiam in sonoritate q̄ oppositū indicat: vt tenet philosophus ad Alexandrum. Qui habet grossam. i. valde grossam vocē et sonorā est bellicosus

& eloquens. Qui habet dulcem vocē est invidus suspiciosus: & hinc intelligit de voce gracili. Etiā ait pulchritudo etiam vocis indicat stoliditatē & insipientiam. Et in capitulo de equalitate ait. Mediocritas in sonoritate vocis & sublimitate denotat equalitatē complexionū & ista superior est cōformis ad intellectum philosophi. ¶ Septimum & vltimū signū accipitur ab oculis circa quos ponit quattuor cōsiderationes. Prima est de oculorum ylaritate. Secunda de colore: non.n. sunt nimis splendidi siue ignei vt dicet inferius de oculis inverecūdorum: nec etiā nimis nigri sed medio modo se habentes. Tertia est de oculorū clausura & apitione: istud satis añ expositū est. ¶ Quartum est de palpebrizatione: verecundus.n. palpebrizat tarde non multum nec velociter. Unde phs ad Alexandrum ait. Cum videris hominem frequentantē in te visum & cum respicis conteretur: & ex hoc erubescit & maxime si invitus suspirat & lachryme appareant in oculis eius: hic diligit & timet te. Si vero cōtrarium erit invidus & cōtemnet te. Et hoc etiā cōfirmat dicens ꝙ nimis & velox motus palpebrarum potest esse ratione caliditatis nimie facientis spiritus motivos mobiles & sensibiles: & tunc significat astutiam: & caliditatē: sed nulla istarū competit ornato & verecundo & cōcludo. Igitur non sibi competit nimia palpebratio. Sed videt contra istud ꝙ timiditas competat ornato & verecundo. Est enim verecundia timor ingloriationis. Sed dicendum est ꝙ timor & timiditas non sunt idem: est enim timiditas vt vitium mala: q timiditas idem est qđ pusillanimitas. Timor aūt non semper est malus: ideo aliqua non timere est malum. Et igitur timiditas nō cōpetit verecundo vt dicit hic Aristoteles. Licet timere similiter cōpetat: & istud patet per Aristotelem tertio ethycorū cap. de fortitudine cap. nono circa principiū dicentē quedā metuere honestū sit: & nō metuere turpe: veluti infamiā qui timet humanus est verecūdus: qui non timet impudens est: & vt inquit Auerroys super loco preallegato dicit: quedā vero oportet timere & eorū timor decens est: non timere vero indecēs vt actiones infamabiles: qui timet has & formidat hic verecūdus est: qui vero non est inverecūdus tamen aliqui dixerunt pauperē esse fortē: & infamiā timentē sed hec iste: habere igit talē timorē: nō est timiditas & vitiū quod patet p eūdē qui ibidē dicit: neq vtiq siquis iniuriā circa pueros vel vxorē timet vel invidiū vl aliquid taliū timidus est. Et sic pꝫ ꝙ non est idē eē timidū & hr̄e timorē & per cōsequēs: quid ad dubiū dicendū.

¶ Capitulum. 26. de signis inornati siue inverecundi. & est Aristoteles.

¶ Textus.

Signa inornati oculus apertus & splendidus palpebre sanguinee & grosse & curue musculi scapularum sursum erecti figura non recta: sed parum curua.

¶ Commentum.

Hic philosophus ponit signa verecūdi quē vocat ornatum sui oppositi inverecundi. Et est sciendū ꝙ verecundia prout Aristoteles. 4. ethycorū: est timor ingloriationis. i. cōfusionis & inhonestationis: & vt idē dicit non cōuenit omni etati & statui: q nō cōuenit senibus sed tantum iuvenibus: quorū primū sic probat. Illis non conuenit verecundia qui nihil agūt: vel saltē nihil agere debent: de quo sit verecūdandū: senes sunt hmōi & igitur. Secundū probat sic. Illis maxime cōuenit verecundia qui maxime molestant concupiscentijs & passionib⁹: & q ui multis modis peccāt de quib⁹ sunt verecūdādi: sed iuvenes sunt hmōi igitur &c. Unde quantū ad ista duo dicit ibidē Aristoteles. Laudamus vtiq iuvenes verecūdos senes aūt nullus laudabit qñ verecūdat. Similiter verecūdia nō cōuenit virtuoso & studioso. Verecūdia.n. vt dicit est de pravis: virtuosus autē & studiosus non operat prava igit ei nō cōuenit verecūdia. Ex quibus oībus pꝫ cōplere quid sit verecundia. Est enim timor ingloriatidnis seu dehonestationis rōne cōmissionis alicuius rei turpis prave & illicite. Et lꝫ ibidē dicat Aristoteles qđ verecundia nō sit virtus sed passio tñ q est timor ingloriationis: circa quē quidē timorē pōt eē excessus & defectus & mediū: ideo verecūdia vt virtus que cōsistit in medio opponit Cathoplexie & inverecūdie tanq vitijs extremis. Est enim Cathoplexia nimis excessus circa timorē ingloriationis. Unde dicitur Catho grece qđ est trās & plico plicas quasi trāsplicatio vl tra modū implicatio alicuius cū isto timore. Inverecūdia vero est istius timoris nimis defectus. Est enim inverecūdus qui penitus nullā timet nec curat cōfusionē: & prosequit oē qđ delectat credēs oē qđ est ad libitum sit etiā licitū. Que pcipue fiunt atq reperiunt in illis in quibus lumen discretionis & recte rōnis est diminutū quales sunt hoīes brutales grossi insensibiles & bebetes quoꝝ signa posita sunt in pluribus locis & in cap. de homine grosse nature. Vidimus.n. quedā mingere corā populo in igne: & erat legatus cuiusdā regis. Qui enim sunt insensibiles & stolidi sunt etiam inverecūdi. Ideo pp conuenientiam istam inter insensibiles & inverecundos statim postq posuit signa in sensibilis posuit signa inverecūdi: p oppositū in alijs capitulis semp premittit passiones habentiū p modū habitus: & deinde se habentes p modū privationis. Istius ergo inverecūdi posuit quattuor signa. ¶ Quorū primū accipit ab oculis circa quos ponit duas considerationes: prima est de nimia apertura & ardue intuētibus vt notavi in depredatoribus & furibus. Aliqui exponunt nimia apertura in eminētia & fortis pro eminētia oculoꝝ. Oculi.n. multū apti & foris pminentes & acute intuentes significant inverecundiā vt dicit Rasys. Ego puto ꝙ causa istius sit multitudo spirituū cū maxima igneitate effundentiū ad musculos oculorum: q sūt causa extensionis ipsius musculi. De prominētia oculorū dicemus in secūdo lib. cap. proprio. Tamen ſm Rasym. Magnitudo oculorum sic foris pminentiū nimis humidā pretendit complexionē vt dicem⁹ inferius auctoritate Blasij de Parma & aliorū auctorum. Scđa cōsideratio sumit a splendore oculorū. & istā ponit etiā Aristoteles inferius dicens. Quibus oculi sunt ignei. i. admodū ignis splēdentes & scintillantes sunt inverecūdi & referuntur ad canes. Persepe notavi significare diuium ingenij in maleficijs & detestabilibus negocijs: vt sunt lenones homicide &c. vt in scđo libro patebit in suo loco: imitādo naturam caninā: vt intuenti pꝫ: recurre ad librū de aīalib⁹ si altius vis scire. ¶ Secūdū signū est palpebre sanguinee. i. rubee ad modū sanguinis & grosse vt addit Rasys qđ fit rōne sanguinis indigesti & grossi in palpebris cōgregati. Cuius signū est in senib⁹ qui frequēter habēt pp dictā cām rubedinē palpebraꝝ vt ēt accidit illis qui

frequentant ganeam. ¶ Tertium est erectio scapularũ vt in precedentibus expositum est. ¶ Quartum et vltimum est statura corporis aliquantulum curua cuius et causa ante dicta est. Et in eodem capitulo ponit Rasys tñ cum aliqua differẽtia et inquit. Inuerecundus est cuius oculi multum sunt aperti et foris pminentes: et acute intuentes: eius quoqꝫ palpebre grosse. Statura autẽ eius non multũ longa. Cum vero incedit: pectus parũ per anterius tendit. Cuius preterea spatule sunt motus festinus. Color vero ruffus multũ habens sanguinẽ. Facies rotunda: torax parum per gibbosus. De suis insuper significationibus est: ꝙ oculi multũ aperiunt: et sunt acute intuẽtes: sunt etiã multũ loquaces. Hic Rasys dicit ꝙ statura inuerecũdi non est multum longa: et addidit: cum vero incedit paruũ per anterius tendit. Et hoc etiam forsan intendit philosophus qñ dixit signa recta et cetera. Et addidit etiã Rasys signa aliqua: q̃ hic nõ ponit Aristoteles dicens ꝙ motus eius est festinus color ruffus. Color vero ruffus quid sit declarat in libro Egidij de vrinis in suis carminibus dum inquit.

¶ In ruffum vergens puri color emulus auri.

¶ Equalis: purus: medius: cui se liquor vnit.

¶ Corpus eucratici validos denunciat actus.

Et dicit Rasys multum sanguinem et cetera. Est sciendũ ꝙ licet sanguis sit melior thesaurus nature et ppriũ vehiculũ anime: tñ qñ fuerit nimis excessiuus et precipue cũ hic est grossus et indigestus: et est impedimentũ anime in suis operationibus et precipue quantũ ad operationes aiales: vnde etiaꝫ videmus ꝙ habitantes in regionibus frigidis et multũ pp caliditatẽ et humiditatẽ cõplexionis eorum in sanguine habundãtes nõ sunt ita astuti et prudentes sicut habitantes in regionibus calidis qui pp complexionis eorũ frigiditateꝫ in sanguine non abundant: vt patet per Uegetiũ de re militari: lib. 5. cap. De quibus regionibus sint eligendi tyrones dum ait. Rerũ ordo deposcit vt ex quibus prouincijs. s. vel nationibus tyrones eligẽdi sunt prima parte tractetur. Constat quideꝫ in oĩbus locis et ignauos et strenuos nasci. Sed tñ vt gens gentem precedit in bello: et plaga celi ad robur non tantũ corporũ: sed etiaꝫ aĩorũ plurimũ valet quo loco ea que a doctissimis hominibus cõprobata sunt non omittam: oẽs nationes que vicine sunt soli nimio calore siccatas amplius quidẽ sapere: et minus habere sanguinis dicunt: ac propterea cõstantiam: ac fiduciam co minus habere pugnãdi qꝛ metuunt vulnera qꝛ exiguum sanguinem se habere nouerint. Contra septẽtrionales populi remoti a solis ardoribus inconsultores quideꝫ: sed tñ largo sanguine redũdantes sunt ad bella promptissimi. Tyrones igitur de temperatioribus legendi sunt plagis: quibus et sanguinis copia suppetat ad vulneruꝫ mortisqꝫ contẽptũ et nõ possit deesse prudentia. Quare et modestia seruatur in castris: et non parum prodest in dimicatione consiliũ. Et ita sanguinis multitudo: et rubedo faciei cum alijs signis concurrentibus possunt significare stoliditatem et insensibilitatem et per consequens inuerecundiam. Ulterius vero circa istud qđ dicit Rasys qđ motus festinus significat etiam inuerecundiã: est sciendũ ꝙ licet sit supra dictũ ꝙ insensibilitas et stoliditas causetur ex nimia frigiditate et spirituum sensibiliũ imobilitate nihilominus potest etiam fieri ex nimia caliditate saltem per accidens. Ex nimia enim caliditate spiritus sensibiles efficiuntur nimiũ mobiles ad quorũ nimiã mobilitatẽ sequit indiscretum et diminutum iudicium de agendis: sicut est et naturaliter stolidis cuius signum est in iratis qui propter nimium motuꝫ sanguinis et spirituũ nihil vidẽt vt etiaꝫ tactũ est supius in cap. 13. Ergo Aristoteles elenchorum primo inter alias cautelas: quas docet supra in istis ponit istaꝫ ꝙ aduersarios prouocent ad iram eo ꝙ vt dicit cõturbati minus prouident. Istud patet inferius in pluribus locis. Quare igitur insensibiles saltem per accidẽs possunt fieri ex caliditate nimia et per cõsequẽs inuerecundi: patet ꝙ motus festinus etiã põt esse signũ inuerecũdie. Istud aũt signũ cum alijs que ponit Rasys nõ ponit philosophus: qui satis intelliguntur per signa inuerecũdie eis opposita: que superius exposita sũt. Et conciliator in sua physionomia sub eadem Rubrica inquit. Statura eius non multum longa: color ruffus: facies rutunda: oculi plurimum aperti: frons proeminẽs: acute intuentes et intente palpebre grosse sanguinee: pectus: in anterius cum incedit tendit: scapularuꝫ musculi sursum eleuati. Torax aliquãtulum gibbosus: multũ loquax et verus eius signum est multa oculorum apertio: et acutus intuitus. Hi quidem calidum: hi vero timidum significant. Et hec Conciliator.

¶ Capitulũ. 27. De signis animosi siue magnanimi: et hec Aristoteles.

¶ Textus.

a Nimosi signa: frons bene magna et bene carnosa et lenis: q̃ sunt circa oculos facies detur humilior et somnolentior: neqꝫ intẽse aspiciens neqꝫ remisse: in motibus tardus erit et remissus figura et more qui est in facie: nõ precepe sed videtur bonus.

¶ Commentum.

i I N isto capĩo Aristoteles ponit signa aĩosi et sui oppositi. Unde sciendũ est ꝙ Aristoteles intendit hic per animosum magnanimũ. Magnanimus auteꝫ secũdum ꝙ dicit quarto ethycorum est qui magis q̃ se ipsũ dignificat dignus existens: idest magnanimus est qui reputat se dignum magis: et in rei veritate est magis dignus et non solũ magis sed maxime. Et qꝛ vt dicit Aristoteles ibidem. Dignitas dr̃ ad bona extrema iter que honor est maximũ. vt dicit et pbat: qꝛ istud est maximũ inter bona exteriora: qđ attribuimus dijs et qđ maxime desideraẽ a cõstitutis i dignitate: et qđ est primũ in optimis: tale aũt bonũ honor: igitur oĩuꝫ bonoꝝ exterioꝝ maximũ. Jđ Isidorus dicit magnanimus ab eo ꝙ sit magni animi et magne virtutis. Cui 9trius est pusillanimus. Magnificus a magno faciendo vocabulũ trahit. Est ergo magnanimus qui maxime se ipm̃ dignificat honore: et maximo honore. Et qꝛ maximo honore est dignus sequit ꝙ in oĩ genere virtutum sit virtuosus: vt ibidẽ deducit Aristoteles: lꝫ enim nobiles et diuites honorent: sm̃ veritateꝫ tñ solus bonus honorandus est: q̃uis iste in quo nobilitas cum diuitijs et cum bonitate cõcurrunt magis dignus sit in honore. Et ante istam particulã dicit: non est dignus honore paruus existens. Uirtutis enim p̃mius est honor et attribuitur bonis. hec Aristoteles: ex quibus ps ꝙ magnanimus sit in oĩ gñe virtutũ virtuosus cũ sit magno hon re: imo maximo dignus. Ex quo et vberius patet inter diffinitiones magnanimi iaꝫ p̃missas. Oportet aũt vt ibidem dicit Aristoteles magnanimus a caymo et pusillanimo differt. Est enim caymus qui magis se ipsum dignum facit dignus existens: pusillanimus est

qui siue magnis: siue paruis: siue immoderatis dign⁹ existens adhuc minoribus se ipsum dignificat. Istius ergo magnanimi siue animosi. ꝛ pusillanimi sibi oppositi Aristoteles ponit hic signa ꝛ ponit signa aiosi que sunt quinqꝫ. ¶ Primum est frons bene idest temperate magna: ꝛ bene idest temperate carnosa: ꝛ bene ꝛ temperate lenis: ita ꝙ nõ sit nimis rugosa nec nimis lenis: sicut accidit habentibus complexionem temperatam: vt dictum est. ¶ Secundum signum est humilitas ꝛ somnolentia aliqualis in facie ꝛ circa oculos. Et istud signum alio modo sumitur a more apparēte in facie. Uidemus enim cōmuniter: ꝙ contempti ꝛ aliquādo cōtemnentes in facie apparent quasi somnolēti aliquātulum oculos claudendo ac si sint somno grauati: pretendentes in facie quādam humilitatem ex conceptu ꝑcedente presertim cum admoduꝫ humilis non sit contēptiosus vt statim dicetur. Magnanimus aūt est cōtemptiuus vt ponit Aristoteles vbi supra per multas magnas conditiones. Est enim contemptiuus etiā proprie vite qñ periclitatur quasi tunc nec dignus existat viuere. Item contemnit cōuiuere quibuscūqꝫ sed solum amicis: eo ꝙ cōuiuere quibuscūqꝫ est blanditorium ꝛ seruile. Iteꝫ contemnit quecunqꝫ parua: nec plangit nec deprecatur pro paruis etiam necessarijs: sicut hodie faciunt bedani vt superius dixi: ꝛ ꝑcipue cōpatriote mei cū suis oratorijs ꝛ scholis in tēpore noctis: vt etiam in tertio libro dicet inferius. Ad propositum redeundo. Iteꝫ operatur: loquitur odit amat manifeste: talia enim facere latēter est timidi vt sunt illi. Magnanimus autē non est timidus propter quod vt dicit libere propalatur cum contemptiuus sit. Hec Aristoteles ex quibus patet consequenter ꝙ debet esse in facie humilis ꝛ somnolentus vt dictuꝫ est. ¶ Tertium signuꝫ accidentaliter de modo viuendi: nec enim intense ꝛ fixe nec nimis remisse sed mediō modo videt: cuius intellectus satis patet ex precedentibus capitulis ꝛc̃. ¶ Quartum signum est tarditas ꝛ remissio in motibus: ꝛ istud idem etiam dicit Aristoteles vbi supra addens vnum signuꝫ quod hic non ponit. Sed ꝛ motus in quo grauis videt magnanimū esse ꝛ vox grauis ꝛ locutio stabilis ꝛ istud probat sic. Iste qui studet circa pauca non est festinus qđ patet per oppositum: qꝛ studens circa multa est festinus ꝛ velox in motibus: similiter qui non est contemptiosus habet graueꝫ voceꝫ: qđ similiter patet per oppositum quia iracundi ꝛ contentiosi vociferant acute: sed magnanimus studet circa pauca: ꝛ non est cōtentiosus eo ꝙ quasi nihil magnum existimet pro quo studet vel cōtemnit: immo vt ibidem premittitur magnanimi non est recordari malorū ꝛ iniuriarum: sed magis talia displicere propter iras auteꝫ ꝛ iniurias consueuerunt esse contentiones: igitur magnanimus non est contentiosus ꝛ per cōsequens in voce grauis: ꝛ in motibus non festinus. ¶ Quintuꝫ signū est bonitas in facie siue precipitio: idest bona dispositio faciei sine aliquo defectu ꝛ deformitate: vel potest aliter intelligi ista bonitas faciei pro benignitate: habent enim magnanimi non facies austeras nimis vt caymi ꝛ superbi: sed ad benignitatem declinātes. De isto capitulo Rasys non fecit mentionem sub nulla rubrica Et Conciliator in sua physionomia bene dixit cum additione capillorum inquit. Frons ipsius sufficienter carnosa ꝛ lenis. Et que sunt circa oculos apparent somnolenti non intēse aut remisse respiciens: in motibus tardus non preceps moribusqꝫ temperatus: capilli fortes ꝛ subrufi ꝑ capillos fortes intelligit non tenues neqꝫ molles: sed medio modo se habentes cū aliqua ruffedine: vt noteui.

¶ Cap. 28. de signis inanimosi. ꝛ est Aristoteles.

¶ Textus.

i N animosi signa sunt rugosa facies ꝛ macra: oculi confracti: simul autem ꝛ confracta oculorum duo significant: hec quidem mole ꝛ femininuꝫ aliud vero dimissuꝫ ꝛ pauidum: in figura humilis ꝛ in motibus remissus.

¶ Cōmentum.

p Ositis signis animosi: ponit signa sui oppositi: scilicet inanimosi siue pusillanimi. Ponit auteꝫ signa quattuor. ¶ Primuꝫ est rugositas ꝛ macies faciei que duo sunt signa frigiditatis ꝛ siccitatis precipue: vt patet in senib⁹ ꝛ melancolicis. Licet etiam fiant aliquādo ratione caliditatis ꝛ siccitatis vt patet i colericis. Et ꝙ macies isto modo fit signum dominij melancolie habet. Ideꝫ sentit Auerroys quarto colliget h. ¶ Secundū signū est oculorum confractio. i. indecens ꝛ inepta oculorum corrugatio vt exponunt aliqui ꝛ bene que fit ex causis iam dictis. Et addit ꝙ talis contractio oculoꝝ significat duo. s. molliciem ꝛ femineitatem. Item pauorem. i. timiditatem. Et debemus intelligere eum esse pectore angusto. Cognoui quendam qui propter amplitudinem pectoris in maxima ira erat animosus in armis ꝑ dñiuꝫ colere: tamē post iram erat timidus auarus ꝛ cetera talia. ¶ Tertiuꝫ est humilitas figure: quod dupliciter pōt intelligi. Uno modo qđ signum accipitur pro dispositione corporis que quidem in animoso est humilis qꝛ non est elegans ꝛ pulchra. Alio modo ꝙ accipiantur signa pro statura corporis: que etiam est humilis: idest breuis ꝛ non multum alta. ¶ Quartum est remissio. i. pigricia in motibus. Sed hic occurrit dubium: ꝛ est Guilielmus nutrice. Remissio enim ꝛ tarditas in motibus est vnū de signis animosi: vt dixi superius: ꝛ ita non poterit esse signum inanimosi. Idem enim non est signuꝫ oppositorum. Sed dicendum est ꝙ remissio ꝛ tarditas in motibus dupliciter potest accipi vno mō pro nimia pigricia: siue pro pigricia simpliciter q̄ prouenit ex nimia frigiditate: ꝛ illa est signum inanimositatis: vt dicit Aristoteles. Alio modo accipit pro pigricia in respectu ꝛ ꝑ quid siue pro velocitate temperata eo modo quo aliud dicitur pigrum vel tardum per oppositum ad nimis velox ꝛ talis tarditas prouenit ex temperantia complexionis: ꝛ est signum animosi vt dictum est. Ex quo. n. animoso quasi nihil est magnum vt dictum est auctoritate Aristotelis quarto ethycoruꝫ ideo vt ibidem dicit est ociosus ꝛ piger qꝛ ad nulla mouet: nisi ad illa ex quibus est magnus honor: ꝛ pauca operatur nisi magna ꝛ notabilia aut nobilia: ꝛ ita est piger ꝛ ociosus ex proposito ꝛ quadam electione. Inanimosus vero est piger in motibus ex natura ꝛ timiditate ꝛ sui ipsius paruipensione ꝛ ita tarditas in motibus est signuꝫ animosi: ꝛ inanimosi diuersimode: ꝛ ita obiectio non procedit.

¶ Capitm. 29. de hoībus seruilibus: ꝛ est Aristoteles.

¶ Textus.

ſ Eruiendi signa sunt oculus cōfractus genu flexibilis inclinatiões capitis ad dexterā mot⁹ manuū: suppini: dissoluti: ambulationes duplices: hoc quidē circū clinatum quidē inclinant: alij vero tenentes lumbos: ꝛ oculorum despectiones qualis vtiqꝫ fuerat Dionysius sophista.

¶ Comentum.

Postq̃ Aristoteles posuit signa ianimosi ꝛ pusillanimi: hic ponit signa hois seruilis ꝛ sui oppositi.s. nō seruilis. Et primo ponit signa hois seruilis qꝛ i pluribꝰ inanimosi est siłis. Inanimositas.n. ꝛ seruilitas pcedunt quasi ex eisdē causis. Signa aūt sunt sex. ¶ Primū est oculoꝝ cōfractio.i. indecens corrugatio vt superiꝰ expositū est. ¶ Scōm signum est genuflexi.i. flectentes genua cuilibet ad beniuolentiā captādā vt inquit. Guilielmus nutrice. In hoc loco valde ipse errauit. Ego puto ipsū nō habuisse physionomiā praticā qꝛ aliter dixisset: imo philosophus intēdit genua flexibilia in suis ambulationibus qñ incedit: flectit genua qꝛ incessus talis seruitutis est signū vt dicet in scdo libro inferius. Expositio Guilielmi potius ptinet mēdicātibus q̃ seruis: qꝛ flectunt caput ꝛ genua eoꝝ ad captādū elemosinam: tñ istud signū nō est a natura: sed ab arte ꝛ cōtra intētionē philosophi. ¶ Tertiū signū est capitis ad dexterā inclinatio ꝛ istud signū est ratione laxationis mēbroꝝ ꝛ precipue nervoꝝ originis. Dicit pfatus Guilielmus ꝙ mos seruoꝝ est flectere genua corā dominus: ꝛ similiter se incuruare eis inclinādo se nō solū cū capite: sed etiā cū toto corpore cuius cām non affero. Uidi virū diuitem cum tali habitudine processu tēporis egentiū venisse. Et ita fuit Dionysius sophista. ¶ Quartū signū est motꝰ manuū supini ꝛ dissoluti: idest inordinati incedentes. ¶ Quintū signū est ambulationes duplices.i. duplicē modū in ambulando habētes: qꝛ aliquādo circūinclinant se: ꝛ aliquādo tenēt lombos: de talibꝰ intēdit Aristoteles inferius cap. de motibꝰ partiū totius corporis ꝙ sint adulatores. Et ita bene ponit eē seruilis: eo ꝙ seruiles multū adulatoribꝰ assimilāt: ꝛ referunt ad canes: ꝛ talē dispositionem hñt religiosi nostri tēporis pcipue obseruantini. ¶ Sextū signū est oculoꝝ despectiões.i. deorsum spectantes: nō.n. in vidēdo eleuant oculos: sed respiciunt versus terrā vt faciūt etiā canes ꝛ illi socratici cynedi quos modo dixi. Alii aliter exponunt. Habent oculoꝝ despectiones qꝛ vilē ꝛ despectū habēt aspectū: tñ hoc nō affero. Et subdit exemplificando dicens ꝙ talis fuit Dionysius sophista. Et vt pꝫ quasi oīa ista signa accipiuntur a moribus apparentibꝰ. Et de talibus Cōciliator scribit. Oculus cōfractus cōuersas dspectiones imitans genus flexibilis: inclinationes capitis motꝰ manuū implicitī: circūuoluti ambulatiões duplices.

¶ Capitulum.30. de hominibus nō seruilibus sed amaris vel bestialibus. ꝛ est Aristoteles.

¶ Textus.

Amari signa sunt facie remissus nigri coloris: macer. Que sunt circa facieꝫ q̃si abrasa: facies rugosa: recti crines ꝛ nigri.

¶ Comentum.

Positis signis hois suilis ponit signa hominis nō seruilis siue amari qui suli opponit. Intelligit aūt per amarum hoiem bestialē qui cū sit q̃si cōtinue amarus: ꝛ i dignitate nāe nullius est ciuilitatis: pp qd̓ q̃si bestia nullius amicitiā curat: ꝛ nulli penitꝰ seruit: q̃les pcipue sunt melancholici: ꝛ pcipue in quibꝰ dñat melancholia innaturalis ꝛ adusta qui hñt mores ferinos. Istiꝰ igit hois amari ponit sex signa dñium melācholie i corpore ptendentia. ¶ Primū igit signū in facie remissus: q̃si cōsiderans. Istud ꝓprius est melancholicoꝝ: qꝛ sunt multum cogitatiui ꝛ imaginatiui. ¶ Scōm signū est color niger in corpore: qui fit ex adustiōe partiū terrestriū dñantiū in re vt supra dictū est in cap. de signis fortis. ¶ Tertiū est nimia macies: que ēt est signum dñij melācholie: vt per Auerroim quarto colliget h. cap. de signis dñij melācholie: vt in pcedenti allegatū est. ¶ Quartū signū est ꝙ nō est pilosus in facie.i. in partibꝰ faciei q̃ cōsueuerūt esse pilose: qd̓ etiā fit rōne frigiditatis ꝛ siccitatis vt patebit in alio loco. ¶ Quintū signū est rugositas faciei: cuiꝰ cā ēt dicta ē. ¶ Sextū ꝛ vltimū: est ꝙ hꝫ crines nigros ꝛ rectos.i. nō crispos sꝫ planos. Nigri.n. capilli significāt superadustionē eoꝝ ꝛ ꝙ igneitas hꝫ illū denigrare: vt dicit Auerrois quarto colliget h cap. de signis tēperantie cerebri: ꝛ lꝫ tortuositas capilloꝝ significet supsiccitatē: vt dicit idē Auerrois: ꝛ pp istud per hoc ꝙ capilli cum tangunt ab igne sunt tortuosi rōne nimie siccitatis: que euenit eis ab igne. Et ita capilli istoꝝ cū sint sicci dberēt esse quantū est hoc tortuosi: nihilominus p accidens sūt recti rōne nimie aperitionis poroꝝ ex caliditate rōne grossiciei fumoꝝ terrestriū eoꝝ quibꝰ generant pp qd̓ capilli erunt duri fortes ꝛ grossi: ꝛ sic manebūt plani sicut satis dictū est. Circa pdicta occurrit vnū dubiū. Dictum est.n. ꝙ signa hec dicta pretendūt dñiū melancholie in corpore: ꝛ cū hoc est dictū ꝙ aliqua eoꝝ ꝓueniant ex caliditate sicut statū dictū est de nigredine capilloꝝ: ꝛ eoꝝ planicie que non vident simul stare eo ꝙ melancholia est frigida ꝛ sicca. Et dicendū est ꝙ duplex est melancholia.s. naturalis ꝛ nō naturalis que alio modo vocatur cholera nigra: ꝛ vtraq̃ est frigida ꝛ sicca: sed indifferenter qꝛ naturalis est frigida ꝛ sicca: per se innaturalis est frigida ꝛ sicca per accidens: fit.n. ex adustione humorū. Isti autem humores rōne nimie caliditatis adusti fiunt sicci: quibꝰ ex siccitate calor debilitatur pp consumptionē humiditatis que nutrimentū ꝛ fomētū est caloris: ꝛ ista nimia caliditas p accidens causat frigiditatem ex quibus ad propositū patet ꝙ nō est cōtradictio in dictis: licet.n. melancholia sit frigida ꝛ sicca: tñ aliqua fit ex causa calida: ꝛ ita aliqua signa melancholie possūt in caliditatem reduci. Licet autem predicta expositio sit magnoꝝ viroꝝ: tñ qꝛ videtur implicare aliqua dubia: ideo ad vitandū oēm calūniam videtur mihi dicendum ꝙ oīa signa hic posita significant superdñium melancholie naturalis: presertim cum melancholia innaturalis fiat in corpore pp accidens rōne mali regiminis: ꝛ alijs causis accidētalibus plusq̃ ex natura: ꝛ ita Aristoteles nō ponit signa de tali melancholia eo ꝙ passiones acquisitas ꝛ accidentaliter aduenientes non cōsiderant hic qm̃ nullum predictoꝝ signoꝝ causat ex caliditate: sed magis a frigiditate ꝛ siccitate qd̓ patet de nigredine corporis ꝛ capilloꝝ de quibus istud minus videt. Dicit.n. Auerrois quinto colliget h cap. de significationibꝰ coloꝝ. Licet nigredo oñq̃ fiat ex multo calore sicut nigredo in ethiopibꝰ: tñ q̃nq̃ fit necessario ex partibꝰ siccis terrestribus. Et q̃nq̃ pp frigiditatē sicut vinū nigrū: hec Auerrois. Idē pꝫ per Auicēnam dicētē sicut frigidū dealbat humidū: ita denigrat siccū. Et oīa patebunt in cap. de coloribus. Et ita nigredo capilloꝝ in hominibꝰ amaris nō est rōne caliditatis: sꝫ magis rōne terrestritatis ꝛ frigiditatis ꝛ siccitatis: ꝗ Aristoteles ad hoc inueniēdū nō dixit simplr̓ crines nigros sꝫ addit rectos sine aliq̃ tortuositate ꝛ crispitudine: ꝛ talis capilla-

tura. Saturno attribuit: vt in .3. lib. dicemus. Redeamus ad propositum. Nigredo enim capillorum ex nimia caliditate non fit sine crispitudine: vt pz auctoritate Auerroys et aliorum illustrium. Et illam applicamus marti vt patebit. De alijs aut signis amari nulli dubium est quod ex frigiditate et siccitate possunt esse: ergo ista expositio videtur esse melior quam prima. Ulterius sciendum est quod ex quo homines cholerici ex complexione etiam videntur et inueniuntur aliquando satis amari et distorti et bestiales: sicut et melancholici: pot dici quod predicta signa significant super dominium cholere presertim cum fere omnia possint fieri ex caliditate et siccitate sicut ex frigiditate et siccitate: preter rectitudinem capillorum. Tamen ratione terrestritatis et ponderositatis sunt cum rectitudine: nihilominus in tactu sunt asperi ratione siccitatis. Aliqui dicunt: vt superius dictum est. quod licet capilli in calidis et siccis debent esse crispi et tortuosi per se tamen per accidens propter causas antedictas possunt esse recti. De his tamen quilibet teneat quod sibi verius videtur. Et Conciliator in sua physionomia exponit sub istis verbis: Demissus facie et oculis: et que circa faciem quasi abrasa facies rugosa: cogitans: suspiciosus: non rectus macer capilli recti coloris lutei. Aliqui scribunt istud capitulum sub titulo de auaritia. Utrumque pot concedi: quia omnia signa que arguunt dominium siccitatis precipue melancholie causant auariciam vt dicemus in tertio lib. cap. de Saturno.

¶ Cap. 31. de signis hominis iracundi. et est Aristotelis.

¶ Textus.

I Racundi signa: rectus corpore et figura bene latus animosus: subruffus: spatule distantes et magne: et late: extrema magna et fortia: lenis circa pectus et circa bubones: homimenti circumcursus capillorum deorsum.

¶ Comentum.

h Ic ponit philosophus signa iracundi vbi sciendum est quod vt dicit idem quarto ethicorum: mansuetudo est medioctitas circa iras propter illicitas iniurias: est. n. medium inter iracundiam et irascibilitatem: quia mansuetus est ille qui irascitur in quibus oportet: et iste vt dicitur laudatur quia vult imperturbatus esse et non duci a passione: sed secundum quod ratio ordinabit. i. non irascitur secundum impulsum passionis sed magis secundum dictamen rationis. Et isto modo irasci est virtus. Unde Plato in thymeo. Ira lz ex vitiosis partibus insit anime tamen cum bene ordinatur idoneum instrumentum est vite humane agende. Multa. n. sunt que per virilem anime commotionem recte in hac vita fiunt et ordinantur vt videntur. s. quotiens iusta iracundia comitem sibi et auxiliatricem rationem prestat hec Plato. Uidemus quoque in apibus experientiam que decenter irascuntur et debite: quia numquam ledunt homines nisi ipse prius molestentur in proprio alueario. Irritate vero iniuriantem longo aeris tractu persequuntur pro earum defensione. Irascibilis aut est: vt dicit phs vbi prius qui omnino ab ira deficit. Et talis vt dicit: vituperatur non irascens in quibus oportet et vt oportet et quando: insipiens videtur esse. Et ex isto ordine illos fuisse reor quos philosophos antiquitas rudis putauit: quos minus quam irascibilitas afficiebat: et isti fuerunt lapidei seu marmorei et exangues: quos non nominabo gratia honestatis. Isti fuerunt melancholici intensi et sine discursu. Ad propositum. Iracundus aut est qui in iras superabundat. Unde Isidorus in decimo ethymologiarum dicit iracundus dictus qui accenso sanguine in furorem compellitur. Irascitur. n. quibus non oportet: et magis quam oportet: et velocius quam oportet et plurimo tempore hec ibi: et talem puto fuisse Alexandrum magnum. Istarum ergo passionum genera phs intendit ponere in isto capitulo ponit aut solum signa iracundi et mansueti: inirascibilis aut signa non ponit quia satis haberi possunt ex signis hominis seruilis et timidi et pusillanimi cum quibus communicant in causis quia in frigiditate. Et etiam haberi possunt per opposita signorum iracundi cui opponitur sicut extremum extremo. Ponit autem signa iracundi nouem que sunt nimie caliditatis dominium significant vt pz omnia transcurrendo ex antedictis. ¶ Primum est recte stature. ¶ Secundum est quod habeat corpus bene latum et precipue pectus propter multitudinem spirituum: et est quod subdit pro tertio signo dicens quod est animosus. i. plenus calido et spiritu. Et vtitur hic philosophus quadam specie demonstrationis: que est quidam color rethoricus: vt patet ex alijs ponit. n. consequens pro antecedente: vel effectum pro causa. Ad caliditatem. n. spirituum sequitur animositas sicut effectus ad causam. Et accidentaliter hic animosus non sumitur sicut supra. 27. cap. pro magnanimo. Magnanimus. n. non est iracundus nec litigiosus: vt ibi dictum est: sed accipitur improprie pro audace. ¶ Quartum signum est: quod est subruffus in colore quasi flameus sicut in prehabitis dictum est: et talis color est sicut sunt mora gelsa immatura persepe vidimus Ut nuper in ecclesiastico principe maximo et deceptore excellentissimo dertusione hispana spurio maximi sacerdotum filio. ¶ Quintum signum est quod hz spatulas magnas et distantes sicut ante expositum est. ¶ Sextum signum est: quod hz extremitates magnas et fortes. ¶ Septimum est quod circa pectus et sub alia loca que vocantur emuntoria sunt lenes. i. sine pilis ratione magne caliditatis cordis et apertione pororum: que non sinit materiam pilorum aggregari. ¶ Octauum signum est quod habet mentum bonum non nimis rotundum nec acutum: sed medio modo vt in suo loco dicetur in secundo libro. Et sit bene proportionate faciei. ¶ Nonum et vltimum signum est quod habeat capillos dependentes. Aliqui allegant Rasym de significationibus capillorum dum inquit. Pili in capite vel in toto corpore stantes erecti timorem significant: assignando contradictionem inter Aristotelem et Rasym dico quod significant timiditatem. Quando phs dicit capillorum deorsum: intelligit de pilositate totius corporis: quia est signum precipuum caliditatis: et pili aliquantulum eleuati non tamen nimis. Et quando Rasys dicit de timore: et rectitudine pilorum: istud prouenit ex ventositate eleuante pilorum mam quod est dominium frigiditatis et per consequens timorem denotat. Et Conciliator in cap. de signis iracundi ait: Statura erecta late spatule distantes magne extrema musculosa cursus contersus: capilli deorsum oculi sanguinei: dentes lati longi inequales et inordinati: color subruffus.

¶ Capitulum trigesimum secundum. De signis mansueti. et est Aristotelis.

¶ Textus.

m Ansueti signa: fortis specie: bene carnosus: caro humida multa: bone magnitudinis et commensuratus: figura curuus cursus capillorum sursum vulsus.

¶ Commentum.

p Ositis signa iracundi ponit signa sui oppositi scilicet mansueti: et sunt sex signa que videntur temperantiam caliditatis et humiditatis protendere. ¶ Primum signum est quod est fortis in specie ratione intellectus propter in-

strumentum vel instrumēta proportionata.i.boni ha-
bitus ratione cōpositionis & complexionis. Et istud ca
pitulum est proportionatum ad capitulum. De homini
bus tēperate nature vt superius est tactum in cap.9.10.
xi.12.13.14. Ita in facie non est sicut iracūdus q2 est hor
ridus:sed magis fixus ita q dispositio vultus eius est
dispositio hois fortis.i.cōstantis & stabilis. Mansue-
tus mitis vel domitus quasi manu assuetus:& ita mo-
destus a modo dictus & temperie: nec plus quicq nec
minus agens. Mitis lenis & mansuetus & cedens ipro
bitatibus & ad sustinendā iniuriam tacens quasi mu-
tus vt p3.x.ethimologiarū. ¶ Secūdū signū:q est tem
perate carnositatis. ¶ Tertium signum q habet carnē
tpate humidā & mollem. ¶ Quartum q est bone idest
temperate & cōmēsurate.i.pportionate magnitudinis:
q2 nec nimis paruus nec nimis magnus:s3 i statura me
diocris:& habet mēbra bene pportionata quātitati cor
poris. ¶ Quintum est q non est tantum erectus in sta-
tura corporis sicut iracundus: Immo respectu stature
iracundi est aliquātulum curuus.i.inclinatus non tamē
tantum sicut timidus. ¶ Sextum & vltimū signu3 est:
q habet capillos non tantū pendentes vt iracūdus: nec
ita pilosus & sursum vulsos idest eleuatos seu erectos:
non tamē nimis q2 tunc significarēt timidū vt dicit Ra
sys. Sed differentia inter pilorum qualitatem:inter ira
cūdū & mansuetu3 est in tactu:q2 pili mansueti sunt ali-
qualiter molles & iracūdi rigidi. Et Cōciliator ait. Eius
statura curua caro mollis humida:habitudine mensu-
ratus oculi ad clausionem procliues:capillorum cursus
nullus in altu3 tendit:colore subflauus: hec Cōciliator.
Omnia sunt signa mensurate humiditatis:q2 ebulitio-
nem sanguinis & spiritus feruor deprimitur ab humi-
do & resistente tn̄ cū freno rationalis intellectus. Et hec
est cā ire debite applicate vt superius dictum est.

¶ Cap.xxxiij.de signis ironis:& est Aristoteles.

¶ Textus.

i Ronis signa oculi sunt rugosi:somnolen
tus facie more videtur.

¶ Cōmentum.

d Iomedes libro secūdo ait. Ironia est ora
tio pronunciationis grauitate in cōtrariū
reddens sensus verboru3. Uel ironia est
turpitudo quedā per contrarium:que co
natur ostendere. Uel fm vgucionem ironia est sententia
pronūciationi contrarium habens intellectū:scilicet lau
dare:sic vt vituperare itelligatur. Unde dicitur ab iron
quod est cōtrarium & onomia nomen q2 facit pronun-
ciationem contrariam intellectui vt vulgo putatur: per
ironem intelligimus derisorem:qui.s.defectus aliorum
recitat vt solacium & risum inducat: vt faciunt aliqui &
quida3 nostri ciues quia sunt sine aliqua virtute & stabi
limento rationis q quasi semper abundant in proferen
dis alienis maculis in angulis publice loquendo:dicen-
do talis hominis vxor meccha ē ego feci sic & sic. Et po-
stea ipsi sunt maximi cerui & habent consortem prosti-
bulam. Ad propositum redeūdo. Pro cuius intellectu
& etiam aliquorum capitulorum sequentium est scien-
dum q sicut habetur ex secundo & quarto ethicorum:
in colloquijs iocosis & in conuictu est virtus & vitium.
Sunt enim in talibus media in quibus consistunt vir-
tutes:& extrema que sūt vituperabilia & vitiosa. Nimi-
enim excessus in colloquijs derisorijs dicitur bomolo-
chia:& inde dicuntur bomolochij qui scilicet in derisio-
ne aliorum superabundant desiderantes omnino risu3
& ob hoc conuicia de se & de alijs merentur: recitant nō
curantes q conuiciatos cōturbant. Tales ergo dicunt
bomolochij quasi sup vomolochi a vomo vomis: & lo
gos q est sermo quasi superflue excessiue euomētes ser
mones:q̄uis hec nō sit deriuatio vocabuli greci s3 me
thaphorice sumptu3. Nimius aūt defectus in huiusmo
di sermonibus dicitur agria. Et inde dicūtur agrij siue
agrici idest agrestes & duri quales sunt amari:de quib9
iam dictu3 est:qui neq3 ipsi dicūt aliquid ridiculū & di-
centibus molesti sunt:& indignantur. Medium autem
inter ista dicitur eutrapolia vnde dicūtur eutrapoli qui
sc3 sic curialiter alios derident q nullū cōturbant neq3
contristant pp̄ter qd̄ vt dicit Aristoteles tales gratiosi
appellantur. Similiter etiam circa sermones nō deriso
rios & magis seriosos est virtus & vitia extrema. Qui-
dam enim omnia causa delectationis laudant:& in nullo
alijs contradicunt extimantes quodcūq3 oportere sine
tristitia:& tales vocantur placidi:quida3 autem istud fa
ciunt non causa delectationis aliorum sed magis cau-
sa proprie vtilitatis & tales dicuntur blandientes siue
adulatores. Et sunt illi precipue qui habent fronte3 ten
sam & subtilem & lucida3 vt dicit Conciliator & in secū-
do libro dicitur:& tales sunt Bononienses sui tempo-
ris vt refert hic idem Conciliator. Puto q causa ten-
sionis est cōplexio cholerica q2 sua siccitate extēdit. Lu
ciditas vero denotat subtilitatem pellis & humorum:&
per consequens spirituu3 & ideo ingeniū declarat(sicut
dixi) Adulatores & dolosi propter mobilitatē spirituū.
Quidam autem ecōtrario predictis quo ad omnia con
trariantur nullum curantes:sed quoscūq3 in sermoni-
bus suis indifferenter perturbantes & vocantur discho
li & litigiosi & etia3 isti magis q̄ primi:vt dicit Aristote-
les sunt vituperabiles. Medij aūt inter istos sunt lau-
dabiles qui.s.respiciunt quos oportet:& vt oportet & ta
les vocantur amici non ab amicitia que procedit ex affe
ctu & dilectione & de qua determinatur octauo ethico-
rum:sed ab amicitia que est quida3 habitus consistens
in cōformitate affabilitatis que potest esse ad ignaros &
notos cōsuetos & incōsuetos:vt tn̄ singulis cōgruit. Nō
enim simpliciter vt dicit conuenit cōsuetos & extraneos
curare nec contristare tales igitur quibus op3 colloquū
tur:differunt autem ab his qui in dignitatibus & qui-
buscunq3 alijs differunt magis & minus notis. Et simi
liter fm alias differentias singulis tribuētes quod de-
cet & fm se desiderantes delectare & innocentes contri-
stare. De predictis tendit Aristoteles hic & in sequenti
capitulo signa ponere:& hoc facit breuiter more suo po
nendo solum signa antiquorum per hoc dando intellige
re signa aliorum & precipue suorum oppositorum. Po
nit.n.in prima parte istius capituli signa eutrapoli que
intelligit per ironem. In secunda vero parte ponit signa
placidi:qui est vnum de extremis oppositis amico:vt di
ctum est. Et etiam pro parte ponit agrici qui opponitur
eutrapolo. Et tamen placidos agricos & precipue placi-
dos intelligit p pusillanimes propter similitudine3 quā
habent cū pusillanimo vt intuenti p3. Et ita per pusilla
nimu3 non intelligit hic directe illu3 qui opponit magna
nimo quem supra appellauit animosum:quod tn̄ posset
dici. Potest eni3 magnanimitas sicut q̄libet alia virtus
hr̄e diuersa extrema diuersis rōnibus sibi opposita:co

ꝙ circa vnū ⁊ idē pōt multipliciter peccari ⁊ errari: licet nō in vno possit bene fieri. Et ita ⁊ placidus ⁊ agricus ⁊ blanditor ⁊ alij hm̄oi possunt opponi magnanimo eo ꝙ magnanimus hꝫ conditiones istis oppositas vt supra pꝫ in cap. proprio. In sequēti vero capitulo ponit signa bomolachi ⁊ etiā discholi ⁊ litigiosi: vtrūqꝫ .n. intelligit per amatores cōtumeliarū ⁊ hī eo ꝙ tales cōuicia recitant: vt dictū est. Cōuiciū āt cōtumelia q̄dā est ꝫ Aristotelē vbi supra. Signa aūt amici Aristoteles directe nō ponit q2 pōt reduci ad ironē vel magis proprie ad mansuetū: de cuius signis ⁊ causis in precedenti dictū fuit. Quātū aūt ad primā particulā istius .33. capituli ponit duo signa ironis siue eutrapoli: quorū. ❡ Primū rugositas oculoꝝ ⁊ exteriorū pelliculaꝝ oculos regentium. ❡ Secūdū est ꝙ habet in facie morē somnolenti. Et ista duo signa sunt satis cōgrua. Irones .n. sunt aliq̄lr inuerecūdi: ⁊ aliq̄liter cōtēptiui eo ꝙ nō verecūdant alios deridere: defectus eorū recitādo pp̄ qḋ vident ipsos aliquātulū cōtēnere: vt facit pictor quidā cū tribus suis socijs cōterraneis nostris. Rugositas aūt oculoꝝ significat inuerecūdiā: cuius signū sumit a simia q̄ habet oculos rugosos: ⁊ est aīal valde inuerecūdū vt dicit Aristoteles in libro de aīalibus. Somnolētia aūt aliq̄lis faciei significat cōtēptū. Unde ēt magnanimi: qui sūt cōtēptiui vt dictū est cap. ō aīoso hn̄t hm̄oi somnolētiā faciei vt expositū est supius. Un̄ Cōciliator cap. de derisorib9 ait: dicit ei9 oculos rugosos: ⁊ est eius facies silis somnolēti.

❡ Capitulum .34. De pusillanimis siue placidis ⁊ agricis. Et est Aristoteles.

❡ Textus.

p Usillanimi signa sunt: paruorū mēbroꝝ ⁊ paruorū articulorū ⁊ sunt macri: paruorum oculorum ⁊ parue faciei.

❡ Cōmentum.

p Ositis signis ironis seu eutrapoli hic ponit signa placidi ⁊ ēt aliquātulū agrici. Et precipue placidi q2 agricus cōuenit multū cū amaro in cōditionib9 suis. Un̄ pōt dici ꝙ signa hoīs amari: de quib9 visum est superius cap. 3. sunt etiā signa agrici. Placidus aūt multū assimilat pusillanimo in cōditionibus in signis: ⁊ signoꝝ causis: Signa .n. hic posita significāt supdn̄iū frigiditatis: sicut signa pusillanimi: vt ex dictis pꝫ. Signa aūt q̄ ponit plane sunt ēt eorū cause ex dictis ⁊ dicēdis. Ulterius sciendū est ꝙ pōt dici ꝙ ꝑ pusillanimū etiā itelligit blāditorē q2 de eo nō ponit ꝓpria signa: vel pōt dici ꝙ signa hoīs seruilis de quibus supra visum est in cap. iā allegato: sunt etiā signa blāditoris pp̄ cōuenientiā: quā inter se habent in signis sicut ibi dictū est de quinto signo p̄cipue qḋ significat seruilē: ⁊ ēt adulatorē: vt inferius pꝫ ⁊ patebit. Et Cōciliator eius sunt plani oculi facies mēbra ⁊ articuli ⁊ est macer.

❡ Ca. 35. De signis amatoꝝ cōtumeliaꝝ: ⁊ ē Aristoteles

❡ Textus.

a Matores cōtumeliaꝝ sūt quibuscūqꝫ superius labiū est eleuatū: ⁊ specie precipites sunt superrubicundi.

❡ Cōmentum.

h Ic p̄bus ponit signa bomolochi .i. loq̄ces qḋ est supflu9 sermo vt dictū est superius in cap. 34. ⁊ p̄nt dici discholi seu litigiosi: quos vocat amatores cōtumeliaꝝ: ⁊ signa sunt tria. ❡ Primū est: ꝙ hn̄t labiū superius eleuatum ita ꝙ dētes ⁊ gingiue apparēt: sic ꝙ labia ⁊ gingiue sūt p̄eminētes sicut est i canib9: vt i scd̄o lib. dicet. ❡ Scd̄m signū est ꝙ in specie .i. in aspiciēdo sunt p̄cipites q̄si ꝙ species visiue sint mobiles: habent .n. oculos mobiles pp̄ mobilitatē calidoꝝ spūū in eis regnātiū: pp̄ quā ēt cāꝫ sunt ēt rubicūdi in colore qḋ est. ❡ Tertiū signū: qḋ exponat sicut dictū est in cap. 31. supius. De iracūdis. Et tales notaui habere ambulationes p̄cipites: ⁊ in cōmensuratas vt meo socio patet. Et Cōciliator ait. Labiū si superius eleuatū p̄ceps in simile ⁊ rubicūdus est signū cōtumeliarū. Et Ptolomeus p̄hs ait labia supiora parua ⁊ aliquātulū eleuata verbosū accusatorē ⁊ sūme inuidum declarant: vt expertus loquor: ⁊ sunt seminatores discordiaꝝ: vt etiā in quodā socio expertus sum. Et idē dicetur in .2. lib. ad rectificandum memorias propter excellens vitium quod notandum est.

❡ Cap. 36. de signis misericordis: ⁊ est Aristoteles.

❡ Textus.

m Isericordes sunt quicūqꝫ sunt albi coloris ⁊ puri: ⁊ habēt oculos quasi cū q̄dam lippitudine: ⁊ nares deorsum distantes ⁊ semp plorāt isti tales ⁊ amatores mulieꝝ sunt ⁊ generatiui feminaꝝ: ⁊ circa mores interrogatiui ⁊ bene nati: ⁊ semp cōmemoratiui. Calidi horū autem signa sunt. Misericors est sapiens: timidus ⁊ ornatus: īmisericors est indisciplinatus ⁊ inuerecundus.

❡ Cōmentum.

b Ic Aristoteles ponit signa hoīs misericordis. Et circa hoc facit duo. Primo dat signa ꝓpria. Scd̄o ibi hoꝝ autē signa dat q̄dā ꝑ cōe ꝓuerbiū dicta: circa primū ponit nouē signa quasi dn̄ium frigiditatis ⁊ humiditatis tēperantie caliditatis p̄cedētia. ❡ Primū est ꝙ sunt albi coloris: puri .i. pulchri non plūbei: qui .s. nō declināt ad fuscedinē: sed magis ad aliqualē rubedinē: vbi sciendum est ꝙ ꝫm Auerroim .5. colliget h. cap. de significationibus colorū. Albedo ꝓuenit aliq̄n̄ do ex cōmixtione partiū aqueaꝝ cū terrestrib9 q̄n̄ est i rebus humidis: ⁊ tūc significabit cōplexionē frigidā ⁊ humidam: aliq̄n̄ aūt ꝓuenit ex dn̄io mixtionis partiū terrestriū cū partibus aereis ⁊ fit ex calore aut tēperātia caloris: ⁊ subdit exēplificādo sicut tu vides hoīes hn̄tes pulchrā albedinē: hec Auerrois: ⁊ de tali forsan albedine intendit hic Aristoteles: ⁊ ista albedo significat tēpantiā q2 cū fit ex dn̄io partiū terrestriū ⁊ aereis: frigiditas ⁊ siccitas partium terestriū ꝑ caliditatē ⁊ humiditatē partiū aerearū ⁊ ecōtrario de ista āt mā in plurib9 locis dictū est: in processu. ❡ Scd̄m signū est ꝙ hn̄t oculos cum lippitudine q̄dā nō magna tn̄. ❡ Tertiū est ꝙ hn̄t nares in inferiori pte distās .i. latas. Nā tales notaui hr̄e narē q̄si tumefactā amplā tn̄ sine ordinatiōe materiei. Licet Rasys dicat ꝙ hn̄tes nares latas sūt luxuriosi. ❡ Quartū signū est ꝙ sunt ploratiui .i. faciliter ⁊ sine magna occasiōe plorant: qḋ etiam sicut ⁊ lippitudo oculorū fit ratione nimie humiditatis capitis cuius signū est in mulieribus que citissime plorant ⁊ etiā decrepiti aliqui propter eandem causam. ❡ Quintum signum est ꝙ tales amatores mulierum: sunt enim ex complexione flegmatica vel plus ad istam declinant. Unde diligunt mulieres q̄ etiā sunt flegmatice sicut silē diligit sui silē. ❡ Sextū signū est ꝙ sūt gn̄atiui mulierū qḋ fit ēt q2 sunt frigidi cū sint

flegmatici de quo sufficienter cōprehendi potest. ¶ Septimum est: q̄ sunt indagatiui multum & interrogatiui de factis & de moribus hominum: & istud est vnum de proprijs flegmaticorum: cuius etiā signum in senibus qui multū sunt interrogatiui. ¶ Octauū signum est q̄ sūt memoratiui in ore: memoriter.n. retinent & libenter recitant facta hominum & gesta precipue ab antiquo: sed occurrit dubiū: humidi enim non habent bonā memoriā: vt patet in de memoria & reminiscentia: & ita nō sūt memoratiui. Isti autem sunt humidi & habent capita multū humida cū sint ploratiui multū vt dictū est. Sed dicendū est quod vt dicitur in secūdo lib. in capite sunt diuerse cellule & organa diuersorū sensuum interiorū: que quidē organa sunt in diuersis partibus capitis sita: & ita potest esse q̄ aliquibus eorū existentibus humidis reliqua sint plus sicca. Et ita in proposito misericordes licet habeant cellulas anteriores capitis humidas propter quod sunt multum ploratiui tñ cellulam posteriorē: que est cellula memorie possunt habere plus siccam: propter qd̄ possunt esse memoratiui. ¶ Nonum & vltimū signū est: q̄ sunt bene nati calidi: habent enim caliditatem .i. astutiā benignā & nō malā vel aliter q̄ nō sunt nimis stolidi sicut sunt illi quibus per excessū frigiditatis & humiditatis dominatur. Sed industriā satis cōpetētē eo q̄ cōplexio eorū aliqualiter īclinat ad tēperantiā & caliditatē: sicut dictū est. Deinde cū dicit bonum autem ponit quedam signa ex cōi prouerbio sumpta: forte.n. apud grecos fuit ꝓuerbiū: misericors est sapiens .i. disciplinatus & timidus idest verecundus. Et ꝑ oppositū īmisericors est indisciplinatiuus & inuerecūdus: & ita esse aliquē disciplinatū & verecūdū est signū misericordie sicut ecōtrario esse disciplinatū & inuerecundum est signū hoīs austeri & īmisericordis. Non ponit autē signa īmisericordis & austeri eo qd̄ ꝑ oppositū ad signū misericordie possunt sumi: vt aliqui dicunt: vel possunt forte melius dici q̄ in ista parte: hoīū autē signa excusaret se de positione plurimorū signorū misericordis: & etiā de positiōe sui oppositi .s. austeri & īmisericordis: q̄ satis pꝫ ex signis sensibilitatis .i. verecundi: cum quibus concordat misericors & ex signis insensibilis: & inuerecundi: & etiam amari & inseruilis & litigiosi cum quibus cōmunicant īmisericordes de quibus est dictū: hec Guilielmus nurice. Et Cōciliator in eodē capl̄o ait. Color eius subalbus purus: oculi eius quasi lippitudine caligantes humidi nares deorsum distantes: ploratiui sunt & muliebres: feminarū amatores: feminarū grā tiui negociorū cōmemoratiui aliorū: curiosi sunt & calidi. Dicitur etiā q̄ misericors sit sapiens timidus & ornatus: & īmisericors indisciplinatus: & inuerecūdus.

¶ Capitulum trigesimum octauū. De signis luxuriosi. & est Aristoteles.

¶ Textus.

1 Luxuriosus est albi coloris rectis capillis: & grossis: & nigris: tempora pilosa: oculus pinguis & insanus.

¶ Cōmentum.

b Hic philosophus ponit signa luxuriosi & sunt quattuor que omnia pretendunt dominiū caliditatis & humiditatis. Luxuria significat appetitionē rei grate: rationi nō obtēperate: vt tenet Cornucopie. Intelligit hic philosophus luxuriosos illos: qui frequenter vtuntur coitu: scꝫ in actu & in potentia: coitus notus est. Est enim actus nature ad expulsionē spermatis ad quem ex se ipsis alia lia furiose mouentur & agunt absq̄ doctrina. Et quidē duplex est .s. naturalis & inaturalis: & vterq̄ de fine sumunt exordiū .s. si .n. ad generationē quam intendit dirigitur naturalis dicet̄ simpliciter. si quoq̄ ad euitāda nocumenta que ex seminis retentionis proueniunt: naturalis dicetur secūdū quid cum prosit indiuiduo & non speciei. Si vero ad aliud vt ad delectationē vel obprobriū dei & nature non solum innaturalis: sed oīno preter naturaꝫ & simpliciter merito detestandus cōprobatur. Et de istis intelligit philosophus in hoc loco non singulariter ad conseruationem speciei: sed solū ad declinationē agentis. ¶ Primū signum est color albus rubedinem habens admixtā vt etiam dicit Rasys: cuius color est signum caliditatis & humiditatis: vt in pluribus locis dictum est superius: non intelligit de albo puro q̄ significat flegmaticā cōplexionem quando dicit purus vult dicere pulcher sicut est sanguineus color inter alios colores. Color pellis alba quasi ꝑspicua est propter quod color sanguinis apparet per ipsā: & resultat vnus color qui est rubei īmutantis per albū desuper extensum: & hic vocatur color naturalis & pulcher: quando corrugatur pellis ex frigore etatis denigrant̄ vel pallescunt homines eo q̄ rubor sanguinis non apparet. Et color talis .s. ex albo & rubeo mixto arguit temperamētum & in moribus magnanimitatē & liberalitatē cum audacia vt pꝫ apud physionomos talis color dicitur cādidus vt est apud Suetoniū de Cesare dictatore. Aliqui exponunt q̄ talem colorē facit luna auctore Julio firmico. Dico q̄ male intelligūt: q̄ luna habet dominiū super flegma & rebus aquaticis & femineis q̄ inducūt colorē molē & subterfugientē non ꝑspicuū qui inducit pusillanimitatē vt intuenti patet. ¶ Secūdum signū est capilli recti & nō crispi & magni & grossi & q̄ significāt multitudinē materiei ī qualitate & quātitate. Recti capilli & nō crispi q̄ significaret superdñium siccitatis. Si essent plani significant supdñiū humiditatis: q̄ est materia spermatis. Sperma.n. est humoralis humiditas seu sāguinea delata per venas ad testes ex corpore toto: q̄ ex omni mēbro per resudationis modū & ex principalibus proprie & ex cerebro plurimū fm̄ Hyppocratem de aere & aq̄ & regionibus. Inquit quibuscūq̄ vene de post auriculas incidunt̄ eis vltra prorsus ab omni generatione orbant̄: vñ vt dixi nō cōuersa adhuc sed apta cōuerti. Est enī superfluitas quātitatiua digestionis quare multe aeritatis & pauce terrestritatis: que fit cū dispartitur in mēbris resudatio de venis .3. digestione iam cōpleta in eis: & digestio sanguine: & subtiliato: & recipit alterationē in ipsis mēbris: & fit ꝓpinquus alterationi & assimilationi mēbrorū sperma eorū q̄ iam iunctus est ipsis & actꝰ nutriētes venas & arterias & reliqua mēbra dura cū carēt cibo alteratiōe nō interueniente multa: sed sola assimilatione succedente digestio erit ꝑfecta: & de sua vi illius & proprie: qui vnitus est principalibꝰ mēbris pars separata q̄dā & mittit̄ per venas ad testes: & ibi spermatis naturā assumit. Dixit enim Auicēna in .3. de aīalibꝰ. Et q̄dā humiditates nascunt̄ in aīali cū ipso & cū ipso nascit̄: & quedā post vt lac & spma: & lac alterat̄ ī mamillis: & lac fit ex sanguine superfluo: & ille sanguis qui trāsit in lac nō est ꝺcoctus: decoctiōe sūma: sꝫ spma fit ex sanguine bono: & ꝺcocto: decoctione bona: & cōpleta. Et dico q̄ sūma digestiō est q̄rta digestio: & dico q̄ nutrimētū primo digerit̄ ī stomacho: & post fit sanguis ī epate: &

post in venis: ꝛ quarto in mēbris: ꝛ post quodlibet mē
brum preparatur istud ad similitudinem sui. ꝛ tunc tali
nutrimento fit sperma. Et quanto de homine exit sper/
ma multum discoloratur ꝛ debilitatᷓ suū corpus magis
ꝙ̄ si quadragies expiret d̄ suo corpore sanguis tātus: q2
sperma est res habilitata ad transeundum in mēbra: ꝛ
cū exit aufert naturale nutrimentum mēbri: qn̄ erit in
maiori quātitate ꝙ̄ id qđ fit residuū de nutrimēto mē
bri. Et propter hoc dixerunt medici antiqui qđ sperma
fit de humiditate nuꝑ coagulata: ꝛ in mēbro est nutri-
mentum. ꝛ illud nutrimētū hoc superfluū qđ differt ab
eo in quātitate ꝛ illud trāsit in capillos. Et qđ est super/
fluū in quātitate: ꝛ non differt in qualitate est sperma.
¶ Tertium signum est multitudo pilorū: circa tempo-
ra: ꝛ etiā circa vētrē vt addit Rasys tale enim est signū
bone digestionis ꝛ multitudinis caliditatis ꝛ humidita
tis vt in alio loco dicetur: vbi redditᷓ ratio quare aues
garrule in vētre sunt pilose. Multitudo enim pilorum
circa tēpora: est ꝑꝑ multas venas ꝛ arteriā terminan-
tes circa illum locum. Ideo multitudo materiei est de-
lata ibi magis ꝙ̄ alibi. Idem significat pilositas circa ti
bias vt Aristoteles dicet inferius. Et in. 8. de aīalibus
inquit. Uiri multorū pilorū ad coxas: ꝛ a parte inferiori
sunt multi coitus. Et idem significat pilositas in barba
ꝛ breuiter per totum corpus: tn̄ nimia pilositas totius
corporis: ad naturam magis pecudis ꝙ̄ hominis tēdit
quia significat distemperantiam. Et hec ratio sensualitati
est subiecta vt tenet palemon. Hermes ꝛ Joannes hy-
spanus ꝛ alij doctores. ¶ Quartuꝫ signum est oculus
pinguis insanus. i. in aspectu furiosus: ꝛ accidentaliter
istud signū a more apparentie depositis in furia coeūdi
pro tunc enim aspiciunt furiose ꝑꝑ accēsionē sanguinis
ꝛ spirituum: oculorum lacertis tumefaciētibus. Ideo
habent oculos grossos ꝛ quasi preeminentes. Rasys in
preallegato cap. ait: huius signa sunt albedo coloris ꝛ ru
bedo admixta capillorū ꝛ multitudo ꝛ grossicies leni-
tas atꝙ̄ nigredo: ꝑterea ꝙ super tēpora multos habeat
pilos: ꝛ ꝙ eius oculi sunt grossi. grossicies. n. oculorum
est signum dominij humiditatis. Et Conciliator scribit
oculus pinguis motibus insanus super tempora eius pi
li sunt multi grossi: ꝛ recti. i. non crispi eorum que circa
ventrem inferioreꝫ multitudo color albus admixtus. [illegible]
cum rubedine conspersus sunt signa luxurie. Ego infi-
nitos physionomizaui qui sunt sūme luxuriosi ꝛ vt plu
rimum in bino sexu nephandissimi: ꝙ talis fuit comple
xio ꝛ cōpositio: caput formosuꝫ collū grossum ꝛ viuidū
facies magna mentū rotundū gula amplexa: ꝛ sub men
to valde carnosa ꝛ laxa: nasum magnū spatule late: na-
res ample: pectus magnū: ꝛ venter pinguis: ꝛ crura sub
tilia: oculi risui: habitudo sanguinea ꝛ precipue adusta
vt color mori gelsi imaturi: vt superius notaui. Pale-
mon quidē sui tēporis hoīs noxij hic silendo noīe sub
scripsit qđ de Fauorino putāt intellexisse: hunc etenim
ait tensam frontē habuisse: genas molesas laxum: cer
uicē tenuē: crura grossa: planos pedes tanꝙ̄ pulpis con
gestis: vocē femineā: muliebria verba: partes omnesꝙ̄
artus sine vigore: luxuriosum dissolutum ipatientia li-
bidinū turpia scelera cōmisisse: atqꝫ passuꝫ ab alijs male
dictuꝫ: insuꝑ temerariuꝫ: veneficijs studentē: obiectūqꝫ
ipsi letale venenū clanculo vendicasse: vt narrat Albert⁹
in de aīalibus: ꝛ Cōciliator in suo lib. de physionomia.
¶ Capitulum trigesimum octauum de signis amatoris
somni. ꝛ est Aristoteles.

¶ Textus.

Maiores somni sunt qui habent superiora
a maiora: ꝛ calidi alias curui: ꝛ habent carneꝫ
bone habitudinis: ꝛ pilos circa ventrem.

¶ Commentum.

Hic Aristoteles ponit signa somnolēti ꝑ
b cuius euidentia est sciendum ꝙ vt patet ꝑ
Aristotelē ꝛ per Cōmētatorem suū in de
sensu ꝛ sensato. Sōnus ꝛ vigilia sūt paſ-
siones sensus cōis qđ sic declarāt cū. n. aīal dormiēs nō
careat in somno instrumentis sensuū exteriorū: nec in-
strumētis motuū: ꝛ tn̄ nec sentiat nec moueatᷓ: ꝑꝫ ꝙ cō-
prehēdens sensibilia recessit ab istrumētis sensuū exte
riorū ad interius corporis comprehēdens autem sensi
bilia omnia sensuum ꝛ sensus cōis: cum ille dicit diuer
sitatem ꝛ multitudinē oīum sensibilium omniū sensuū
exteriorū vt pꝫ in secūdo de anima. Igitur sequitur ꝙ il
lud qđ in somno recessit ab instrumentis sensuum exte
riorum est sensus cōis. Ex quo sequitur ꝙ somnus est
sensus cōis ad interius corporis ad suū principiū. Uigi
lia est motus istius virtutis ad sua istrumēta extra cor
pus. Et ꝙ somnus sit introitus sensus cōis ad interius
corporis: ex quo vlterius sequitur ꝙ sensus exteriores
nō sentiāt: probat Cōmētator vbi supra per signa eo ꝙ
vigilanti accidit simile q2 transeunt ipsa sensibilia ꝛ non
cōprehendit ea. Et hoc est qn̄ cogitāt de aliquo maximo
tunc. n. quiescūt istrumēta anime sensibilia ꝛ sensus cō
munis inducitᷓ ad īterius adiuuādū virtutē cogitatiuā:
que viget apud quietē aliquoꝝ sensuū: hec Cōmētator.
Ex quibusdā īterpositis subdit. Et signū ꝙ vtutes sen
sibiles ꝯhuntᷓ apud somnū īteri⁹ est: q2 qn̄ homo cogi-
tat de aliq̄ re difficili: maxime contingit ei somnus ita ꝙ
quibusdā hoīb⁹ accidit silē morti. s. ꝑꝑ debilitatē virtu-
tuꝫ extrinsecarū: ꝛ per vsum virtutū intrinsecaruꝫ in cō
prehendēdo nobilia: ꝛ videndo spiritualia existentia in
mundo: scilicet Angelos ꝛ celos huiusmodi. hec Cōmē
tator. Et quia cor est radix ꝛ principium sensus cōmu-
nis: ꝛ cerebrum est primum ipsius instrumentum cum
quo: vt subdit vbi prius idem Cōmentator. ꝛ dicit idem
quarto colligeth capitulo de accidentibus somni ꝛ vi-
giliarum. Et cum somnus sit introitus sensus cōmunis
ad interius corporis manifestum est ꝙ primum istius
introitus est a cerebro: ꝛ finis ad cor. Et vtrūꝙ̄ istorum
est causa istius introitus: sed cor est causa primaria ꝛ ce
rebrum secundaria. Ex quo sequitur ꝙ somnus fit
propter introitum sensus communis ad interius cor-
poris ad suum principium quod est cor. Quia vero eis
quod accidit omni animali causa cōmunis est calidum
frigidum humidum ꝛ siccum: ac compositum: ꝛ sic cuꝫ
ex eis introitus sensus communis ad cor fit propter
hoc ꝙ calor naturalis est solum sensus communis. si-
cut nec aliquis alius potest explere suam operationem
contrahitur ad suum principium: quod est cor. Con-
tractio vero caloris naturalis ad cor accidit sibi per suū
contrarium quod est frigidum ꝛ humidum quemad-
modum expansio eius ad extra fit per caliditatem ꝛ sic
citatem sequitur ex omnibus ꝙ somnus fit propter fri
giditatem: ꝛ humiditatem quem dominatur in cere-
bro ꝛ vt idem dicit quarto colligeth capitulo: vbi supra
profunditas somni fit propter determinationem mul-
te humiditatis cum frigiditate super cerebrum aut su-
per membrum cōmunicans secū. ꝛ istud probat in de
sensu ꝛ sensato vbi prius per signum q2 quādo aliquis

cõcedit cibaria frigida ⁊ humida accidit ei multus ſom
nus. Modũ autẽ ⁊ cauſam ꝙ.ſ.contractio caloris na
turalis: ⁊ per conſequẽs ſenſus cõmunis ad cor fiat per
frigidum ⁊ humidũ dominãtia in cerebro: optime po-
nit dicẽs: humiditas nata eſt opilare vias caloris natu-
ralis q2 venis ⁊ neruis: ⁊ prohibet ſpiritus inueniendo
ad inſtrumẽta propria: ſicut nubes prohibẽt ſolẽ adeo
ꝙ nõ põt venire ad extrinſecum: frigiditas vero nata eſt
mouere calorẽ naturalẽ ad ſuã originẽ q2 eſt cõtraria ei
et ſi nõ corrupet ſtatiꝫ calor naturalis. hec ille. Somnus
igit̃ fit pp humiditatẽ ⁊ frigiditatẽ in cerebro dñantes
ſcꝫ fit aũt per dñium iſtaꝝ qualitatuꝫ in cerebro duplici
de cauſa. prima eſt cibi digeſtio ⁊ ipſius digeſti in mem
bris vnio ſiue inbibitio. Scda eſt fatigatio que accidit
inſtrumẽtis ſenſus: ⁊ calori naturali. Et ꝗtũ ad primũ
eſt ſciẽduꝫ: qđ aĩa que eſt vno modo vna: ⁊ alio mõ mul
ta: ideo habet in ſuis virtutibus operationes ꝑ aggre-
gationẽ eorũ. Cum ergo fuerit ſibi neceſſaria actio ali-
qua indiget inſtrumẽtis quibus vtit̃ in alijs actionib⁹
ad illã actionem vt vigilet in vna actione: ⁊ ideo calor na
turalis apud digeſtionẽ cibi refertur ad actionẽ virtu-
tis nutritiue ⁊ hoc eſt ad interiora corporis. Deinde ve-
ro cũ cibus digeſtus ⁊ alteratus in ſanguinem miſſus
fiunt ad cor: ⁊ deinde ad vnũqđq3 mẽbrum ſm conue
nientiam ibi ad cerebrum illud: qđ conuenit ſibi ſcilicet
pars frigiditatis: ⁊ humiditatis: ⁊ qñ mẽbris aduene-
rit nutrimentum humefiunt ⁊ infrigidantur: magis ꝗ3
ante maxime mẽbrum naturaliter: qđ eſt frigidum ⁊
humidum: ⁊ ideo dum cibus digeritur caliditas natu-
ralis patitur a cibo ⁊ humefit: ⁊ infrigidatur. Nutrimẽ
tum.n. vno modo eſt ſimile: alio modo diſſimile: ⁊ fiũt
etiam in mẽbris vapores groſſi ex quibus turbatur ſpi
ritus naturalis: ⁊ grauatur ⁊ mouetur redire ad ſuum
principium quod eſt cor. Et q2 cerebrũ eſt frigidũ ⁊ hu
midum: ⁊ omne mẽbruꝫ leditur in maiori parte per ele
mentum qđ in eo dñatur: ideo in hora nutrimenti inter
oĩa mẽbra cerebrũ ledit̃: ⁊ calor eius infrigidat̃ ⁊ humi
ditas ſua augumẽtat̃: ex quibus oĩbus cauſat̃ ſomnus
Et calor eius đbilitat̃ humiditate augumẽtata: que pro
hibet trãſituꝫ caloris naturalis ⁊ ſpiritus: vt dictuꝫ eſt:
debilitat̃ actio eius in ſe ⁊ alijs mẽbris. Secũda autem
cauſa cõtractionis naturalis caloris ad cor eſt de gene-
re iaꝫ dicte cauſe qñ calor naturalis fuit q2 ſparſus ⁊ di
minutus ꝑ motũ in loco ſiue ꝑ labores corporales ⁊ per
motus apprehẽſionis ſenſus ſiue ꝑ labores aĩales ſta-
tim aĩa mouebit ipſuꝫ in ꝓfundũ corporis vt agat ꝑ il-
lum in reliquas poſtremi nutrimẽti ꝑtes ⁊ ſic augmẽ-
tatur ſubſtãtia eius ⁊ acquirit aliquid loco eius qđ diſ
ſolutũ eſt ab eo. Tertia autẽ cauſa eſt ꝙ qñ motus ſpar
ſerit calorẽ naturalẽ tunc remittet: diminuetur ⁊ aggre
gabitur pp frigus: ⁊ ſic cõtrahitur ad ſuũ principiuꝫ vt
expellat a ſe cõplexionẽ accidentalẽ: hec oĩa cõmẽtator.
Ex predictis oĩbus poſſũt elligi duo. Primũ eſt ꝙ ſom
nus fit ex dominio frigiditatis ⁊ humiditatis cerebri.
Et hoc idem vult Raſys: dicens calida ⁊ ſicca cerebra
ſunt in vltimo gradu paucitatis ſomni in eis parũ pro-
fundi. Frigidum aũt ⁊ humidũ cerebrũ habẽtes mul-
ti ſunt ſomni. Secũduꝫ eſt ꝙ illi in quibus videlicet vir
tus digeſtiua vt in pluribus habent cerebra humida ⁊
frigida ⁊ ꝑ cõſequẽs tales ſunt ſomnolenti. Et ſm hoc
Ariſtoteles inter ſigna ſomnolẽti ponit aliqua ſigna hu
miditatis ⁊ frigiditatis cerebri directe. ſicut eſt hr̃e ſu-
periora magna ideſt habere caput magnũ ⁊ carnoſum
⁊ ſimiliter habere facieꝫ carnoſam ⁊ eſſe curuum ideſt
ſtatura inclinata: ĩclinatio.n. ⁊ ſtatura corporis teſtatur
ſuꝑ frigiditatẽ cõplexionis totius corporis: hec Guiliel-
mus nutrice vt in prehabitis tactuꝫ eſt: ⁊ potiſſimuꝫ ſi-
gnum huius eſt tumefactio circa oculorũ circunſtantiã
⁊ arguit ſomnolentiã: vt multotiens notaui. Aliqua ve
ro ſigna ponit: que ſignificant frigiditateꝫ ⁊ humiditatẽ
cerebri ꝑ accidens indirecte: ſicut iſta que ſignificant ſu
per vigorem digeſtiue virtutis ſicut eſt calidum ex cõ-
plexione vt habet alia littera Et habere carnẽ bone ha-
bitudinis: ⁊ pilos in ventre vt etiaꝫ ex dictis patet. Po-
teſt nihilominus per bonã habitudinẽ carnis in tali cor
pulentia multaꝫ habens pinguedineꝫ: qualis eſt in frigi
dis ⁊ humidis vt dicit Raſys: vt ſupius diximꝰ in cap.
de ſignis frigide ⁊ humide cõplexionis tales.n. vt dicit:
habẽt multũ ſomnũ. Uel poteſt dici ꝙ ponit aliqua ſi-
gna: que ſignificant ſuꝑdñium frigiditatis ⁊ humidita
tis: aliqua que ſignificant ſuꝑdñium caliditatis ⁊ humi
ditatis: non ſolum cũ frigidi ⁊ humidi ſunt ſomnolẽti:
ſed etiã calidi ⁊ humidi ſaltẽ in cõparatione ad calidos
⁊ ſiccos: qui ſunt pauciſſimi ſomni: vt dictũ eſt auctori-
tate Raſys. Et Cõciliator optime ſcribit de phyſiono-
mia amatoris ſõni dũ ait. Eius caput eſt magnũ: humi
duꝫ carnoſuꝫ vene occulte ſuꝑiora ĩferiorib⁹ multũ ma
iora caro mollis: oculus humidus ad clauſurã đcliuis.

Capitulũ. 34. Utrũ longus ſit ſapiens vel ne.

Textus.

Iam trium eſt apud vulgus longus rare
ſapiens paruus nunꝗ3 humilis.

Cõmentum.

Sciendum eſt ꝙ pluribus modis poſſu-
mus intelligere de lõgitudine: primuꝫ eſt
qñ eſt longitudo cruriũ: ⁊ breuitas ab in-
guine vſq3 ad furculaꝫ pectoris. Secũdo
modo qñ colluꝫ eſt longũ ⁊ regio duorũ ventriũ eſt bre
uis ſcꝫ ab inguine vſq3 ad furculã: tñ crura ſunt breuia.
Tertio mõ quãdo totũ corpus eſt longum. Inquit Al-
bertus in libro de ſecretis mulierũ. quedã aĩalia genera
ta ſunt longa ⁊ ſtricta: ⁊ quedã breuia: hoc eſt ex diuer-
ſitate cõplexiõis: q2 ex colerico calido ⁊ ſicco generatur
corpus longuꝫ ſtrictũ ⁊ gracile: eo ꝙ calor in eo multuꝫ
extenditur. Dico igitur ꝙ ex corpore colerico cauſantur
ſpiritus calidi ⁊ ſicci licet ſint ſubtiles tamẽ apprehenſi
ue ſunt inobedientes: vt dicetur in libro ſecũdo. Si ap-
prehenſio ſit ab humido ſiccũ eſt cõtrarium humido tñ
conforme eſt memoratiue. Sequitur in cerebro eſſe q̃li
tates oppoſitas ⁊ cõtra oꝑantiã in vẽtriculis in q̃litati-
bus acutis. Alia ratio eſt ꝙ corpus colericũ cito iraſci-
tur ⁊ inflãmatur: ad quod ſequitur impatientia ⁊ inſta
bilitas ꝓpter quod ſunt in cõtinuo motu ⁊ vacillant q2
non poſſunt pauſare ſpiritus eorũ: ⁊ per conſequẽs nõ
poſſunt habere ſapientiaꝫ: q2 ſapientia non procedit niſi
a temꝑamẽto cõplexionis ſeu forme corporalis: ⁊ abſti
nentia vitioꝝ nõ procedit niſi a cõplexione ſanguinea tẽ
perata: colerica autẽ eſt maligna ſicut pꝫ in carminibus
iam allegatis: ſi proportio mẽbrorũ non obſtat. Si in-
telligis primo modo. ſ. crura magna ⁊ breuitateꝫ ab in-
guine vſq3 ad furculaꝫ pectoris: dico ꝙ non põt eſſe ſa-
piens: ratio eſt ꝙ ex magnitudine crurium ⁊ ſubtilitate
arguitur ignorantia vt tenet philoſophus ad Alexan-
drum: ⁊ idem ſentit Conciliator in phyſionomia de

instrumētorū gressu: dum ait. Crura subtilia nervosa:
aspera fm Aristotelem: videntur abundantiam vene=
ris nuntiare: cum eorū materia nutrimētalis cōvertat
in sperma relatum ad aves. Idē tenet philosophus de
cima particula problematū problemate vigesimo quar
to. Dum inquit propter quid hoīes ꝛ oves pilosi vene=
rei sūt. Aut qꝛ calidi ꝛ humidi fm naturam sunt: opus
est aūt vtriusqꝫ ad coitū calidū.n. expellit: humidū autē
expellitur pp idem aūt ꝛ colerici viri: nutrimētū autem
ipsius paucū quidem inferius aūt pp siccitatē crurium
in superiorē enīz locū accedit multū: ꝛ in sperma cogit.
Et ait etiā cur hyrci homines ꝛ aves veneris sunt avi=
diores. An ꝙ natura humida ꝛ calida sunt: qua quidēz
vtraqꝫ qualitate opus ad coitum est. Calor.n. excernit: hu
mor excernit̄ hec eadē ratio. his.n. vt parum alimentum
deorsum pp crurium vitiationē labitur: sic multum lo
ca petit superiora: seqꝫ in semē cōvertit hec philosoph᷒:
ꝛ maxime si sequitur ventrosa habitudo cum pilosita=
te. Ideo sunt lascivi luxuriosi: quod est contra habitum
sapientie seu scientie. Scientia quidem speculativa vult
totum hominem: sed si alicui vitio succūbit tēpus amic
tit: ꝛ ipsum non est distributū ad congruam materiam.
Si intelligis collum cum brevitate ab inguine vsqꝫ ad
furculā pectoris ꝛ brevia crura dico ꝙ ex talibus scien
tie impossibilitas arguit̄: posito ꝙ in illa parvitate sit la
titudo pectoris ꝛ ypocundria magna arguit fortitudi=
nem virtutis scilicet epatis ꝛ cordis: tamen cerebrūz qꝛ
est frigidū ꝛ exangue: quando collum est valde longuz
ꝛ per consequens multum distat a corde tanqꝫ a fonte
caloris vt tenent philosophi ꝛ medici: ꝛ precipue etiam
Egidius in carminibus de cōplexione cordis ꝛ forma ꝛ
cōpositione: ꝛ de officio eiusdem vbi dicit.

¶ Cor vite sedes vitalis fida caloris
¶ Mansio: nature basis vnica sol microsmi.
¶ Vivifici thalamus tronus ꝛ penetrale vigoris.
¶ In quo fonticulus scaturit qui fomite puro.
¶ Membra regit: vegetat auget disponit adurit.
¶ Hinc stabiles numeros ꝛ physica vincla requiras
¶ Ex quibus humane constant fundamina vite:
¶ Et sementinis hanc incolit insita causis
¶ Et sibi germanam reddit vitis ignea sedem:
¶ Unde datur membro species cognata calori.
¶ In conum consurgit apex: terrestria fundant.
¶ Edificantqꝫ basim sursum leviora feruntur.

Cor enim necessario oportuit mobilitati acquiesce=
re: vt per eius motuz vitalis spiritus infunderet in mē
bris cuius infusio vniversum corpus habet vegetare ꝛ
vivificare. Ad propositum redeundo si collum esset lon
guz ꝛ distans a fonte caloris sicut dictū est. ꝛ per hoc pa
rum de calore ꝛ spiritu terminantur ad cerebrum ꝛ nō
sunt capaces ad operationes debitas qꝛ sunt debiles ꝛ
indigesti: ꝛ per hoc sunt operationis exigue: ꝛ ēt sunt ti
midi sicut nos vidimus ꝙ anseres intrantes domum p
hostium quātūcūqꝫ magnum inclinant capita qꝛ habēt
collum valde longum ꝛ timēt per supra notata: ꝛ caput
eorū non possunt substinere ideo flectunt̄ eorum capita.
Ideo ratione timiditatis sequit̄ insipientia pp organuz
intellectus indispositum. Si intelligis longum absolu=
te: dico ꝙ aliquotiens reperiunt̄ viri ingeniosi: qui sunt
magni ꝛ scientes seu sapientes. Et hoc est quando sunt
bene cōplexionati a tota habitudine ꝛ precipue sangui=
nea: sicut fuit Magnificus Laurentius de medicis: qui

habebat optimam habitudinem excepta facie. Et hodie
est magister Gratianus ordinis minorum philosophus
ꝛ methaphysicus ꝛ theologus sūmus. Et etiaz eximus
ꝛ excellentissimus vir vtriusqꝫ iuris optimus interpres
Thomas sclaricinus: alias gāmarus: ꝛ est homo proce
re stature: ꝛ quam bene complexionatus cum optima
forma capitis ꝛ cum celestibus oculis in profundo posi
tis. Et etiaz hic omnia que ad disciplinas attinent libe=
rales non ignorat ꝛ inter cetera est optimus metoposco
pus: idest physionomus a nobis ꝛ ab alijs huius scien=
tie peritis iudicatur: ꝛ plurimuz artē picture valet. Frā
ciscus: alias Francia acutissimus aurifex ꝛ pictor habē
tur: corpus eius est procere stature: ꝛ bene organizatuz:
Inter aurifices optimus pictor vnus ꝛ iter pictores au
rifices optimus pictor vnus ꝛ inter pictores aurifex per
spicuus: de istis non est intelligendum: sed de mala ag=
gregatione membrorum: Tamen rarissimi isti ꝛ raris=
sime colerici nisi sit bona proportio. De parvis. Et re=
spondeo: nuncius nature de partibus animalium libro
quarto capitulo nono dixit caput cerebri gratia potissi=
mum est a natura fabricatum. Hanc etiam partem ge=
nus omne sanguineum habeat necesse est: ꝛ quidem lo=
co obiecto cordi ob eas: quas exposuimus causas: sed
natura sensum etiam non nullos in eo collocavit: quo=
niaz sanguis eius membri temperatus modice sit ꝛ ido
neus: tum cerebrum tepefaciendum: tum ad sensuum
tranquillitatem atqꝫ integritatem: ꝛ in eodem loco in=
quit. Quamobrem bruta hominibus sunt dementio=
ra: ꝛ enim inter homines pueri viris: ꝛ inter viros po=
miliones deficiunt quāqꝫ alijs viribus forte valeant: cu
ius rei causa est: quam diximus: principiū animi ad mo
duz difficile motu corpulentūqꝫ in his est: concludendū
est ꝙ cerebrum non potest esse tepidum: imo inflamma=
tur: ꝛ continue est igneum propter parvam distantiā: idō
sūt irascibiles: ꝛ subtilit̄ animosi ꝛ sollicīti ꝛ vt plurimū
audaciores. Unde Flavius vegetius d̄ re militari ait nē
cessitas igitur exigit notam stature rationem habere qꝫ
virium. Et ipso homero teste non fallimur: qui Tideuz
minorem quidem corpore: sed fortiorē armis fuisse si=
gnificat. Scientia vel sapientia non procedit nisi a mem
bris bene dispositis cuius organum est cerebrū. Officiū
divinuz est intelligere atqꝫ sapere: tamen ex habitudine
sanguinea potest se frenare sicut dictuz est de Hyppocra
te choo: vt testatur Laertius: qui collum breve habet ex
quacūqꝫ complexione non potest esse humilis nec fide=
lis ꝛ sunt mendaces: quod in pluribus notavi: de qui=
bus vnus est legista quidam compatriota noster. Un=
de Blasius de Parma super quarto physicorum ait:
Propter quid est ꝙ habentes collum breve sunt auda
ces ꝛ vindicativi. Causa est qꝛ isti habent cerebrū iras=
cibile: ꝛ concupiscibile non multum distans a corde: in
quo est generatio sanguinis ꝛ spiritus: hinc est ꝙ alterā
tur a facili causa ab extrinseco: ꝛ ī eis faciliter bullit san=
guis: ꝛ sunt mobiles sine stabilitate. Omne enim calidū
teste philostrato velociter mobile: per oppositum iudi=
cabis de habentibus collum longum ꝛ gracile: tales
nāqꝫ sunt timidi: vt dictum est de collo longo dico tibi
ꝙ esse potest complexio totius corporis adusta: illa adu
stio est tēperata ab humiditate cerebri: ꝛ illa adustio mi
norat̄ in illo lōginquo itinere qñ ꝑvenit vbi est cerebrū
spūs sūt exigui: ꝛ deprimit̄ illa malicia sicut ī plurib᷒ vi
di: ꝛ maxie in doctore q̄dā artista de p̄ria nr̄a hūc pre=

cipuum ingenium ⁊ est longa statura tñ timidus. Semper vidi illos qui habent collum breue esse impatientes ⁊ libere lingue: de numero illorum sum ego propter causam antedictam. Caue ⁊ summe precaue ab illis qui habent collum curtum ⁊ grossum ratione carnositatis: qñ habent vnum spondile eminens: quod apparet manifeste: ⁊ collum flexum ab anteriori parte: isti tales sunt bilingues: loquaces deceptores: fraudatores: ⁊ simulatores: poliphagi. ⁊ multibibi alia dicunt: alia autem faciũt: hoc etiam expertus suz in pluribus locis. In nostra patria sunt tres tales ⁊ summa experientia. vidi in quodaz gallico ⁊ maxime: qui anno millesimo quingentesimo: quo tempore Rex gallorum de statu mediolanensium triumphauit. dum Bononie maneret: fingeretqꝫ se esse Regio legatum conatus est vafricia ⁊ caliditate sua: decipere Illustrissimum principem nostrũ Joãnem Bentiuolum patrie nostre parentem optimum. Sed re cognita maximo cum dedecore abijt. Malignitatem nature illius hominis cum primum illum vidi predixeraz quibusdam meis beniuolis: ⁊ in primis mecenati meo Petronio ballatino viro summi ingenij summeqꝫ prudentie: ⁊ merito sescalcho Illustrissimi principis nostri. Judiciumqꝫ meum quamuis notum iam esset omnibus: tamen corroboratum fuit verbis quorundã nobiliuz gallorum: ⁊ precipue excellentissimi viri Ugerij acrimontis inuictissimi Regis Francorũ legati qui eidem Petronio: hospiti suo de vita moribus ⁊ natura illius cũcta narrauit. Et est sentẽtia nuncij nature in physionomia sua ad Alexandrum: cum dixit qui habet collum breue est valde calidus fraudator ⁊ astutus. Qui vero habet collum grossum est stolidus ⁊ comestor magnus. Idem sentit Conciliator: ⁊ Rasys duz ait; qui collum habet curtum calidus ⁊ est ingeniosus: idest in nephãdis operibus. Tamen nos debemus intelligere qñ membra sunt proportionata aliter est erroneum.

Capitulum quadragesimum: vtrum rubeus sit infidelis, vel ne ⁊ albus timidus.

Commentum.

Uplex est color rubeus: vnus est qui albedini est commixtus: ⁊ iste appellat̃ sanguineus. Unde Auicenna secunda primi inquit, Et rubeus quidem significat multum sanguinis. Et ruffus: ⁊ subruffus significat caliditatem. Sed subruffus plus significat coleram rubeaz. Et ruffus significat sanguinem colericum. Et tamẽ cuz ruffus significet sanguinis priuationem: licet non sit sibi colera rubea quemadmodum accidit conualescentibus. Unde intelligendum est de ruffedine ⁊ subruffedine que significat valde calidam complexionem: vt scribit philosophus ad Alexandrum. Ruffus autez color est signũ insipientie ire ⁊ iniuriarum. ⁊ Rasys ait. Ruffus color ostendit caliditatem. ⁊ in methaphoricis. ⁊ ẽt Conciliator ⁊ Guilielmus nutrice. Rubeus color denotat astuciam relati ad vulpes. Concludendum est quod significat dominium colere. vide in carminibus de complexionibus iam superius allegatis. Nunquam vidi hominem rubeũ sine infinita copia vitiorum neqꝫ aliqua de ipso fidelitas expectanda est: excepto si non esset paruus rubedo in corpore sanguineo aliquantulum: vt in etate puerili: ⁊ vt plurimum vidi ipsos esse cynedos nisi aliqua disproportio cõtradicat: ⁊ maxime quãdo sunt Lẽtiginosi. Sed quando sunt in etate adulta recede ab ipsis qꝛ significat magnam caliditatem ⁊ cerebri igneitatem. Albus ⁊c̃. Notanduz est ꝙ sunt quattuor colores quattuor corporis complexiones indicantes. Nam albedo indicat complexionem flegmaticam: que est frigida ⁊ humida. Fit. n. albedo ex aere vaporoso declinante ad humiditatem aliquam vt dicit philosophus. xix. de animalibus: ⁊ hoc per frigidi actionem: frigus enim albificat materiam humidam: sicut denigrat siccam vt dicit Auicenna. Quod vero dicit cõmentator super de sensu ⁊ sensato quod. s. albedo generetur ex igne claro admixto cum claro valde dyaphano: intelligendum est de claritate: que transumptiue sumitur ab Aristotele: ⁊ sepe albedo nominatur ꝑm qd̃ albedo dicitur generari in nubibus ex refulgentia radiorum in eis: si tenues fuerint atqꝫ rare: sicut etiam aliquãdo flãma apparet alba quãdo materia aeris est subtilis ĩ qua radiat vapor igneus: sed talis albedo non est propria: sed potius supertransumptiua. Uel põt dici ꝙ verbum cõmentatoris sit intelligendum materialiter: ⁊ non effectiue sic. s. ꝙ albedo generetur ex igne. i. ex materia perspicua in igne: que. s. perspicuitas est propria materia coloris: vt patet de sensu ⁊ sensato: non autem generatur effectiue ab igne. Est enim albedo signuz frigiditatis: melancholie dispositionis ⁊ sicci humoris in corpore dñantis: fit enim ex actione in materiaz siccaz in frigiduz. n. sicut dealterat materiam humidaz sic denigrat: siccam: vt iam dictum est auctoritate Auicẽne. Quãdoqꝫ tamen signum est adustionis nimie adurentis humores ⁊ in melancholiam conuertentis: nihilominus proprie ⁊ per se signum est frigiditatis: nec obstat ꝙ alique res calidissime sint nigre sicut piper: quod est calidissimum in quarto gradu: piper enim licet sit calidissimum quantũ ad sui profunditatẽ: nihilominus est frigidũ quãtuz ad sui superficiem: que est nigra. Est. n. ista superficies terrestris ⁊ ꝑ consequẽs frigida: vt. n. dicit Alfredus sup de vegetabilibus: ⁊ plãtis. Color niger in rebus etiam calidissimis generat̃ ex hoc qd̃ calor interius dñans sup terrestritatẽ ipsam dissoluit decoquit ⁊ digerit: ⁊ quãtũ necesse est in substantiaz istarũ reruz cõuertit̃: quod vero reliquũ est: vel consumit vel in fumũ cõuertit: ⁊ istos a se repellens ad extremas partes trãsmittit. Et illi fumi cuz sint terrestres superficies istaꝝ rerũ in faciendo ipsas nigras faciunt. Cum igitur nigredo ⁊ albedo ⁊ precipue quãdo intense fuerint: sicut signũ frigiditatis: sequit̃ etiã qd̃ sint signa timiditatis: vt dicit Aristoteles in methaphoricis. Sed videt̃ ꝙ cũ albedo significaret timiditatez: nigredo hoc non faciat cõtrariorũ. n. est cõtraria significare. Sed cuz albedo ⁊ nigredo sint cõtraria: ⁊ albedo significat timiditatẽ: ergo nigredo significat audaciã. Ad istã obiectionem dicunt aliqui: ꝙ niger color valde ⁊ albus valde de quibus phs loquitur non idem significat: quia excessuz frigiditatis nimie ostendunt: albedo per se timiditatem nigredo per accidens. Et de albedine quidem satis pꝫ: ⁊ de nigredine similiter: causatur enim per adustionez vt patet in ethiopibus: qui adusti calore exteriori infrigidãtur ꝑꝑ euaporationem caloris naturalis. Causatur etiaz in epate ꝑꝑ grossorũ terrestriuz humorum cõmixtionẽ: vt patet in melancholicis. Quare excedens nigredo frigiditatem: ⁊ per cõsequẽs timorẽ: ⁊ ꝑ hoc ipsi respondent ad obiectionez dicendo qd̃ per se loquẽdo bñ ꝓcedit: ꝑ accidẽs autem nõ: qꝛ sicut ꝑ accidens dicendo põt esse effectus cõtrarioꝝ: ita põt esse ꝑ accidens cõtrarioꝝ

vna significatio: hec ille. Sed salua reuerentia sic dicentium: non videtur bñ dicere quo ad oia: verum est quod ethiopes sunt frigidi pp causam quam assignant. Nam hoc idem dicit Auerrois: vt supra dictum est in preabitis. Item vero dicunt quo ad hoc q ethiopes sunt nigri per accidens pro isto qd aduenit extrinsec⁹ siue a causa extrinseca. Est.n. nigredo in ethiopibus et mauris a calore solis. Nam mauritania est quidam regio in ethiopia calidissima: in qua pp calorem et ardorem cõtinuum solis sanguis subcutaneus aduritur et sic adustus denigratur: cuius sanguinis denigrati diffusione inter cutes et carnes oia mẽbra generaliter denigrantur. Unde primus inhabitans ethiopiam sic denigratus est: sed postea cooperante calore solis continuatur in posteros p propagationẽ: vt ex nigro patre et ex nigra matre nigri foet⁹ generaliter nascantur. Et qz solis combustio sic cõtinue afficit generantes: ideo cõtinue generantur foetus nigri: tamẽ alia dicemus in 6o libro in quesito d coloribus in generali. In regionibus autẽ tẽperatis generantur partus in calore tẽperati. Macrobius: et etiam Auicẽna et Aristoteles ita dicũt sicut etiã ecõtrario i frigidis regionibus generantur albi. Frigiditate enim porros corporis constringente calor naturalis ad interiora reuocat. Et ideo exterioris partis corporis supficies dealbatur: hec oia narrat expositor sicut Ioãnitius Aristoteles in libro de proprietatibus elementorũ inquit habitatorib⁹ climatis primi qd est propinquus linee equalitatis pp assiduam affixionem motus solis accidit siccitas et caliditas: et minoratur in eis frigiditas et humiditas: quare calesiunt matrices mulierum eorũ: et cõicatur eis nigredo corporum et crispitudo capillorum qd est qz aquam viri qñ cadit in matrice mulieris decoquit matrix caliditate sua: et cõmiscetur illa aqua cum sanguine matricis donec fit frustrũ: deinde formaĩ: et sic fit in ea specie vite iussu dei: qd est qz sol bis in anno sup illos huius climatis vadit. Incedẽtes vo septimũ clima pp valde elongationem solis ab ipsis infrigidãtur matrices eorũ: et accidit in eis albedo et subalbedo vehẽmẽs. Medium vero clima habitantes sunt cõmixti ex albedine et nigredine fm tñ dispositionẽ q̃ accidit eis ex loco zc. vide Aristotelem in loco pallegato. Et idẽ tangit Aristoteles et Auicẽna p canti. Qd aũt dicit q nigredo significat excessum frigiditatis p accidens nõ est vniuersaliter verũ: in mauris vt iam dictum est: et dicetur in caplo de coloribus lib. ij. Uerũ tñ est naturaliter i melãcholicis: inest.n. nigredo ita p se in melãcholicis: sicut albedo in flegmaticis accipiẽdo p se ,put distinguiĩ cõtra istud qd ẽ ab extrinseco: ex q̃ pz vlterius: q non soluit obiectionẽ. Uñ ad eam est dicẽdũ: q lz 3riorũ debeat eẽ 3ria significatio vt cõsideraĩ in se et absolute: tñ hoc nõ opz i quãtũ cõsideraĩ quo ad suas causas: qz.n. contraria cõicant in vno genere cõicare pñt et aliqua causa eis cõi et ita vtrũqz cõtrariorũ põt esse signũ illius cause: et ita est in ,pposito. Albedo.n. et nigredo cõicant in eadẽ cã.s. frigiditatis. Frigiditas.n. vt dictum est: in mã humida causat albedinem: in sicca nigredinem: et ita cũ timiditas causeĩ ex frigiditate: et albedo et nigredo poterũt eẽ signa timiditatis. Color aũt rube⁹ significat super cõplexionem sanguineam: et fm Aristotelem et cõmẽtatorẽ ẽ medius iter albũ et nigrũ p equidistantiã ad gñatiõnẽ.n. ei⁹ cõcurrũt materie pspicuitatis et ignei hois claritas albedinis et nigredinis cõcors mediocritas: sz pp igneã lucẽ p res pspicuas dilatãtẽ: et rarificantem ac subtiliantem maiorẽ hz in trãslucẽtiam cõformitatẽqz cũ albo q̃ cũ nigro. Et ideo intensum rubeũ admodũ lucidi disgregat visum. Pretendit aũt gñaliter rubedo dñium calidi pmixti: et q̃uis aliqñ inueniaĩ superficialiter in naturaliter frigidis vt pz in rosa que nãliter est frigida. Sed qz subtilissimis partib⁹ eius substantie est color innatus fugiens dñium frigidi petit exteriora q̃ inueniens subtilia et habilia ad mũdificandũ illas in colorẽ rubeũ cõuertit. Color vo sub rube⁹ cũ quadã extremitate pfusus signũ est cõplexionis colerice. Et qz tam color rubeus q̃ subrubeus arguũt caliditatem cõgerũt etiam audaciam: et fortitudinẽ. Et ita est dicendũ in oĩbus aliis coloribus in toto et in partibus hic visis faciliter pz intentio Aristotelis et physionomizantium. Dicit.n. pho in methaphoricis qd illi qui sunt valde nigri.i. intensiue nigri sunt timidi et referunĩ ad egyptios et ethiopes de quibus dictũ est. Intensiue etiam albi sunt timidi: et referuntur ad mulieres: que sunĩ cõiter albe et flegmatice et per cõsequẽs timide. De istis intelligendum est superius in textu. Unde Auicenna 6a primi. Albedo.n. signũ est priuationis sanguinis aut paucitatis ipsius cum frigiditate: que est cõtraria aiositati et audacie. Animositas.n. p cedit a caliditate sicut in alio loco dictũ ẽ. Et Cõciliator scribit. Color vehemẽter albus pallore quodã obduct⁹ timidum defectũ viribus flegmate ,pnosticaĩ: nisi vi egritudinis cõtingat et referunĩ ad femellas scortorum. Ego dico q nũq̃ vidi virũ pallidũ: qui nõ eẽt vitiosus et maligņus: et si pr̃ meus fuisset talis diuerterẽ ab ipso. Uidi et cognoui legistã quedam pallidũ: qui faciebat in eadẽ lite duo cõsilia cõtradicẽtia: et habebat vocẽ effeminatam: qd corroborabat malã cõplexionẽ et fraudẽ. Uñ Plutarchus i libro 6o de vitã Cesaris scribit. Brutus Cesari ptereã suspectus habebaĩ: et circo ad amicos olim dixisse ferĩ: quid nã cassium velle putatis: haud.n. mihi magnope placet is magnope pallidus. Rursus delata ad se d Antonio et dolobella calũnia q res agnouerat: nõ hos inquit pingues crinitosqz ptimesco. Uerũ pallentes magis atqz macilẽtos illos brutũ vz et cassium. Sed.n. fatũ preuiderĩ q̃ euitari facilius põt: et multa alia tractanĩ in ij. lib. inferius ad propositũ sup notatis dictis hoc tñ aliquãdo iterũ ad lr̃as recitabo. Solũ hec sint ad rememorandum rememoranda. Hic ad ,ppositũ Egid. in lib. de vrinis: docet vnde causanĩ colores. Queriĩ de sufficientia colorũ. Dicẽdũ est q colores cãnĩ ab humorib⁹. Sz ois humor aut est simplex: aut cõpositus: ergo causaĩ color aut ex simplici aut ex cõposito. Si ex simplici sic habemus ex vno quoqz humore vnũ colorẽ. Unde a sanguine colorẽ rubeũ obfuscũ. A colera colorem nimiũ citrinũ. A melãcholia glaucũ: a flegmate albũ. Itẽ pñs humores cõmisceri et quorũdã humorũ cõmixtio est possibilis: et q̃rũdã ipossibilis possibilis est vt sanguinis et colere. Sanguinis et flegmatis: flegmatis et melancholie. Melãcholie et colere. Impossibilis cõmixtio est: vt flegmatis et colere: tamen admiscentur cum sunt in locis vicinis: sicut flegma in ore stomaci et colera in fundo. Est etiam impossibilis cõmixtio sanguinis et melãcholie. Si autem flegma admisceaĩ cũ melancholia: aut illa cõmixtio erit equalis aut ineqlis. Si eqlis erit color karopus: si ineqlis et flegma erit supabundãs: erit color lute⁹. Si melãcholia erit color glaucus. Itẽ si fiat cõmixtio colere et flegmatis: aut erit eqlis: aut ieqlis. Si equalis erit color citrinus. Si inequalis et flegma superabũdauerit

color pallidus ꝛ subpallidus. Si autem subijciat ꝙ quando cholera superabundat debet esse intensior q̃ quando cōmixtio est equalis. Respondendum est qđ non dicitur color citrinus ex equali cōmixtione: sed rōne tēperātie quoniam caliditatē ꝛ siccitatem cholere temperat fleg ma: ꝛ color citrinus est temperatior oībus coloribus. Et propter hoc de tali cōmixtione est color citrinus non ratione intensionis ꝛ remissionis: sed ratione temperātie. Si fiat cōmixtio cholere ꝛ sanguinis: aut erit equalis: aut inequalis: si sit equalis erit color ruffus: si inequalis ꝛ cholera supabundat: erit color subruffus. Si sanguis superabūdat erit color rubeus. Item potest fieri cōmixtio cholere aduste ꝛ sanguinis adusti. Et alia cōmixtio aut erit equalis aut inequalis. Si equalis erit color inops: si inequalis ꝛ sanguis superabundauerit: tunc erit color rubicundus. Sed si cholera superabundat sic erit color subrubicundus. Itē color chainos ex cōmixtione oīum humorū corruptorū generatur. Color autem viridis ꝛ liuidus causant ex albo ꝛ nigro. Si niger vincat albū erit color viridis. Si albus vincat nigrum erit color liuidus. Sed si queratur quare nō sit color ex alijs humoribus: qui possunt cōmisceri dicendum est ꝙ nō cōueniunt nisi in qualitatib⁹ passiuis. Et color causatur tantūmodo ab actiuis. hec Egidi⁹: Inops aūt vt Thephilus in libro de vrinis ait est vt vinū nigrum aut vt ꝓfundior vt purpureus sanguis sicut est color epatis: ꝛ est in rei veritate vt criste galli aut vt color more celse imature: ꝛ hic apparet in facie ꝛ presertim in naso ꝛ in genis ꝙ significat imensissimam multiplicitatem vitiorū maxime luxuriā atq; violentiā: ꝛ oē genus malignitatis atq; crudelitatis: talē colorē hꝫ pōtifex maximus Alexāder sextus: nec nō ei⁹ filius Cesar borgia spurius maximus. Hic etiam significat adustionem ꝛ p̄cipue spiritus aīalis: ꝛ talis color scribitur ab Alberto sub istis verbis in primo de aīalibus. Color autē rubicundus nō clare rubedinis: sed spisse oī tēpore dolis studentem hominem declarat.

Capitulum. xli. Et est philosophi in methaphoricis vbi loquitur de cynedis.

Textus.

Inquit philosophus: inclinati ad dexteram in ambulando cynedi sunt referuntur ad
a decentē apparentem. Quibuscūq; autem vocibus acutis ꝛ mollibus ruptis cynedi referuntur ad mulieres ꝛ ad decentiam.

Commentum.

Hic philosophus physionomizat de cynedis: ꝛ diuidit in duas ptes. In prima. s.
b pte dat notitiam ex parte habitudinis. In scđa vero ex pte vocis. prima ibi iclinati ad dexteram: scđa ibi quibuscūq;. Tamē nūq̃ inueni expositionem super istum textum. Scias vt diximus in p̄habitis ꝙ homo de natura sui est calidus: ꝛ de natura calidi est eleuare ad sursum. Quādo homo est tortus seu pendet natura eius effeminata est: ꝛ cōplexio humida q̃ tendit deorsum ꝛ est graue ideo pendet: ꝛ latus dextrū est calidum debet esse eleuatum sicut tenet philosophus de partibus animaliū lib. tertio cap. nono: dum inquit. Omnibus autem que renes habent dexter superior sinistro est: ꝙ enim motus est parte dextra proueniat: naturaq; dextre ꝓinde validior sit. ideo partes omnes mouendi causa regnare ad situm potius superiorem oportet: nā ꝛ supercilium dextrum magis attollitur: ꝛ arcuatus magis sinistrum habet: tangitur: omnibus latius esse iecur a latere dextro. Igitur ille qui pendet ex latere dextro est effeminatus q2 est complexio humida ꝛ mollis sicut superius dixi. Ego expertus sum in pluribus tamen reperio habere aliam ꝓportionē effeminatam vt dccēs est. Istos tales vidi habere carnem mollē gullam ornatam crura effeminata ꝛ multotiens subtilia ꝛ anchas magnas ꝛ molles: ꝛ faciem albam ꝛ litiginosam ꝛ multa alia signa Aliqui derident ꝛ dicunt ꝙ ista est passio puerorū sicut dixit doctor quidam ꝛ non doctus cōpatriota noster. Istā passionem cognoui in pluribus pueris. 40. 50. 60. 65. ꝛ 70. annorū. Et tēpore princeps quidā qui est carceratus fuit de illis. Et vnus de ciuitate Luce. 60. ānorū qui pendet in ambulando in latere sinistro: ꝛ est rubei coloris: gulla pulchra sicut femina: facies litiginosa ꝛ capillatura ornata ꝛ vox mollis id est summus cynedus ꝛ nō est puer sicut dixit ille malignus indoctus. Et tales dicunt alluminati vt vocat Auicēna: vigesima tertij. cap. 43. de alluminatis: dū inquit. Alluminati ſm veritatē est egritudo accidens ei qui cōcupiscit: vt super eum iaceant homines ꝛ habet desideriū plurimū: ꝛ est in ipso spma plurimum nō motū: ꝛ cor eius est debile ꝛ eius erectio debilis in radice aut debilitatur nūc: ꝛ fuit iā assuetus coitui quē affectat: ꝛ nō pōt super ipsum potentia meditatiua: q̃re desiderat vt videat coitū currentē inter duos ꝛ propinquior est ille: qui est cū eo: tunc. n. mouetur desideriū eius: ꝙ si emittat sperma quādo cum eo aliquis coit: aut egreditur cum eo mēbrum suum: tunc oportet perficere desiderium suum: est enim quedam secta eorum: quorum desiderium nō erigitur nec mouet nisi qñ cum eis coitur: ꝛ tunc aduenit eis delectatio emissionis spermatis siue cum operatione illius siue absq; effectu: ꝛ secta eoꝝ est ꝙ quando cum eis coitur non emittunt sperma tunc: imo declinant ad hoc vt coeunt cū alijs: ꝛ sunt in veritate prostrate aīe: ꝛ maligne nature: ꝛ male consuetudinis ꝛ cōplexionis muliebris. Et subdit ꝛ stulti homines sūt: qui volunt eos curare. Nam initium egritudinis eorum meditatiuū est non naturale. Si vero confert cura eius tunc est illud qđ frangit d̄siderium eorū ex tristitia ꝛ fame ꝛ vigilijs ꝛ carcere: ꝛ percussione ꝛc. Et idem Auicēna. xx. tertij. cap. xi. de nocumento coitus: ꝛ coitus quidem cum infantibus est fedus apud multitudinem gentium ꝛ prohibitus i lege: ꝛ est ex parte nocibilior ꝛ ex parte minus nociuus: ꝛ ex parte quidem q2 natura indiget ipso motu plurimo vt educat sperma est nocibilior: ſꝫ ex parte alia quoniam sperma non expellitur cum eo expulsione plurima sicut fit in mulieribus est minoris nocumenti: ꝛ cōmittatur ipsum de iudicio presentie minus q̃ vulua: hec Auicenna. Quādo dicit De voce ꝛc. Est philosophi dictum et Conciliatoris. Mollis vocibus citis atq; diruptis loquens timidus ꝛ effeminatus indicatur. Dictū est in p̄habitis naturas animalium cognoscere est possibile: siquis cōcedit corpus simul cū aīa trāsmutari: vt dicit philosophus scđo priorū cap. vlti. Vox igit: vt dicit philosophus superius qñ est effeminata: refert ad mulieres ꝛ ad decētia. i. ad apparentē cōueniētiā vt pꝫ i mulieribus q̃ habēt vocē sic proferentē: ꝛ intelligit in meretricibus quasi dicat: experientia videtur in mulieribus que sunt in cōi coitu: ꝛ ita masculi sunt cynedi: vt sunt alluminati: vt dictū est supius: opꝫ habere respectū i etatibus vt dictū est ꝙ ab Auicēna tangit in nono de natura aīaliū dicente. Homines cū nascunt sūt sicut flores: ꝛ cū

possunt luxuriare sunt quasi fructus:⁊ signũ inicij iuuẽtutis cui pars est adolescentia est mutatio vocis:⁊ sua vox non est acuta neq₃ grauis sed quasi sonus duarum cordarũ equarũ vna est tensa multum:⁊ altera non. Et hoc est q₂ cane pulmonis ⁊ musculi in epyglotis sunt in principio maturationis:⁊ non in maturatiõe completa. ⁊ pp hoc sunt q̃dã partes sicce:⁊ q̃daʒ humide ⁊ quedã sunt lenes ⁊ q̃dã aspa:⁊ ideo exit vox vniformis ⁊ qñ in 14. ãno.incipit homo cito luxuriare statim sua vox venit ad cõpletam mutationẽ in vocẽ virorũ. Et sic est finis nostri primi libri:qui modo ĩtroductorio est via aperiens iter oĩbus libris sequentibus sine cuius notitia est impoĩe q₂ quis ad aliorũ notitiaʒ traducatur.

¶ MAGISTRI Bartholomei coclitis Bonoñ. Medicine distillatorie Chyrurgici Physionomiste Chyromantici:Geomanticiq₃ Liber secundus Anastasis Physionomie a capite vsq₃ ad pedes ex pluribus ⁊ pene infinitis auctoribus in dialogo Augustino Coclite discipulo interrogante ad eũdẽ.d. Alexãdrũ Bentiuolum ⁊c. Feliciter incipit. Et primo ponitur prologus.

¶ Prologus.

i N prio libro Anastasis nostre de physionomia in generali tractauimus:nũc autẽ in hoc secũdo in singulari de omni mẽbro a capite vsq₃ ad pedes gradatim:sm vires ingenioli nostri pertractabimus. Signa sua in vna quaq₃ pte explicabimus:causas conuenientes ipsorũ signoruʒ ⁊ effectuʒ ample reddendo:cuʒ multis rebus ⁊ annotationibus a nobis expertis ⁊ hoc pro satis factione egregiorum ingeniorum:que omni prorsus carent inuidia:⁊ indagatores nouarum rerum amãt:diligunt ⁊ obseruãt. Earũ rex:q̃s a diuersis auctorib⁹:⁊ his quidẽ fide dignis accepimus:noĩa auctorũ ipsorũ ponenẽ:q̃ vero nr̃o ingenio in lucẽ afferentur:a nobis prouenire demõstrabuntur:vt si quid valent tẽpora nostra iudiceẽ: nec semper solũ laudeẽ antiquitas:sʒ posteritas quoq₃ suũ locũ obtineat. Q̃d si mihi celorũ faueãt ĩfluxus:sitq₃ diu vita supstes:de physionomia opusculuʒ tanq̃₃ epitoma ex officina nr̃a eudemus:q̃d cũ effecero de Geomãtia ac sõniorũ interp̃tatione:nõ nulla:que laude digna erunt enucleabimus. Licet tẽporib⁹ nostris librũ cõdere ac edere sit difficile:ob non nullorũ maliuorũ ĩuidiã ac detractionem. Sunt.n.(vt cuʒ indignatione aliqua loquar)pueri quidaʒ(ne eos cynedos appellẽ)qui vix cognitis primis litterarũ elemẽtis in vnũ queq₃ etiã doctissimũ:oblatrare nõ d̃sinãt. Cũq₃ oĩa iudicare audeant sine iudicio sũt, ac omni penitus rep̃hensione digni existimanẽ. Nõ his opus nostrum legendũ daẽ:sed vt tanq̃₃ famelici ac ieiuni:ab opere nostro abstineant iubemus:ac admonemus ne dum ipsi maledicere student maledicta ac malefacta sua audiãt:nũc iis dimissis librũ scd̃m exordiemur.

¶ Eiusdem Bartholomei Coclitis liber secũdus. Ad eundem.d. Alexandruʒ Bentiuolum.

¶ Augustini Discipuli ad Magistrum. Quesitum primum. De coloribus in generali.

e Go libẽter scire vellẽ de colloribus in generali.

¶ Coclitis preceptoris Responsio ad Discipulum.

i Am locuti fuimus in primo libro sufficienter de coloribus ⁊ p̃cipue de causis. Nunc dicemus de coloribus in generali recapitulando aliqua supius dicta probabilitate doctrine ⁊ memorie. Color diuersificaẽ sm cõmixtionẽ humoruʒ ⁊ sm dñium ipsorũ intẽsiue ⁊ remissiue. Ex quibus quoq₃ physionomizatur. In iudicãdis autẽ coloribus:nisi sue cause proprius adiungaẽ effectus error iudicanti in pleriq₃ cõtinget. Naʒ ipsorũ nature ⁊ sui superioris rõneʒ seruando pre alijs corporũ proprietatib⁹ cõuenit physionomizare differenter:vt ad Mauros Romanos ⁊ scitas:si quidẽ in cunctis alijs expediet indiuidualiter magis astringere. Vñ phs ad Alexandruʒ ait. Scias ergo q₂ matrix est embrioni sicut olla ferculo in coquendo. Albedo igitur ⁊ liuidus color:⁊ flauor eius nimis est signũ diminute decoctionis. Si ergo accidit hec diminutio in tãtum diminueẽ similiter bonitas nature. Fuge ergo ab homine liuido ⁊ flauo:quoniam deditus est vitijs ⁊ luxurie. Tamẽ per luxuriã hic philosophus intelligit ĩmoderatuʒ appetituʒ rei grate ad causandum mala opera ad alienum detrimentum ⁊ non de coitu q₂ frigiditas est cõtraria libidini:sicut pʒ in primo libro capitulo proprio quoniã causaẽ a caliditate ⁊ humiditate. Color autẽ liuidus ⁊ flauus arguit frigiditateʒ. Unde Egidius in lib. de vrinis:de liuido colore ait.

¶ Liuida si fuerit vel liuor particularis.

¶ Uel totalis erit per totum liuida membrum.

¶ Aut mẽbri monstrat humorem mortificari.

¶ Aut sursum liueus varijs accõmoda causis.

Liuidus color est via ⁊ inchoatio ad mortificationẽ caloris naturalis ⁊ eius extinctionẽ. Et ideo liuidus color non differt a nigro nisi sm remissioneʒ mortificationis. Per liuiduʒ coloreʒ plũbeũ debemus intelligere. Item ad istud etiaʒ applicamus colorem glaucuʒ. Glaucus.n. color est sicut cornu albus ⁊ lucidus:q₂ designat melancholicam complexionem. Unde prefatus Egidius.

¶ Et in iudicio glaucus color emulus albo.

¶ Et minus offendit natiui iura coloris.

Excepto si regio non ĩpediat vt in primo libro tactuʒ est sicut ĩ ethiopia:vt etiã affirmat Egidius Romanus in primo de aĩa:dum ait:hominũ nigra causatur generatio pp decoctionẽ seminis in matrice:quoniaʒ si fuerit forti decoctiõe coctũ:necesse est quod generetur homo niger: quia tunc euaporat humiduʒ clarũ:⁊ remanet terrestre nigruʒ ⁊ obscurum. Et Auicenna ait vt dixi in primo libro. Albedo.n. signũ est priuationis sanguinis aut paucitas ipsi⁹ frigiditate qm̃ si cũ caliditate eẽt ⁊ humore cholerico eẽt citrinitas. Vñ idẽ Egidius Romanus ait.

¶ Signo palloris vires natura resumit.

¶ Et redit ad proprium vis digestiua tenorem.

Et Auicenna ait. Et rubeus quidem significat multũ sanguinis:⁊ ruffus: ⁊ subruffus significat caliditatem. Sed subruffus plus significat choleraʒ rubeã. Et ruffus significat sanguinẽ cholericuʒ. Est tñ sciendũ q₂ color subruffus sanguinis significat priuationeʒ: Licet nõ sit ibi cholera rubea queẽadmoduʒ accidit conualescentibus. Fuscus auteʒ vehemẽter inter nigrum ⁊ croceuʒ significat frigiditatẽ ob quam minuiẽ sanguis ⁊ cõgelat ille paucus congelatus ad nigredinem conuertiẽ ⁊ cutis

mutat colorez. Et talem appellamus liuiduz aut flauuz
ſm intenſum ⁊ remiſſuz dñium. Et melongianus frigi
ditatē ſignificat ⁊ ſiccitatem: quoniā color eſt qui puraz
coleraz nigraz ſequitur. Erit ergo albedo ſequēs colorē
flegmatis ⁊ complexionem humiditatis ⁊ viriditatis ſe
quēs ſanguinē cōgelatū qui tendit ad nigredinez: qui cō
mixtus flegmati factus fuit viridis: ⁊ eburneus frigidi
tatē ſignificat flegmaticā cū pauca cholera rubra. Et ſz
plurimū quidē mutat̄ color pp epar ad ſubruffedinem
⁊ albedinē. Et propter ſplen ad ſubruffedinē. Et etiam
Auicēna primo canticorū ait. Fuſcus croceus choleraz
rubeā: ſz obſcurus brun⁹ cholerā nigrā. Et Auerroys
in cōmēto ꝓprio ait. Color fuſcus croceus in equali cli
mate ſignificat ꝙ cholera rubra dñatur ipſi cholerico:
ſed color obſcurus brunus ſignificat in eodem climate
dñium cholere nigre. Item Auicēna: corpus eſt rubeuz
ex dñio ſanguinis: ⁊ albū in colore ſicut ebur ex humo
re flegmatico. cōplexio habēs colorē mixtū ex albo ⁊ ru
beo eſt ſm exiſtimationez equalis tēperata. Inquit Ra
ſys. Corporis cōplexio ex calore: ⁊ corporis habitudine
ex tactu: ⁊ ex opationibus: ⁊ ab exeuntibus a corpore co
gnoſcit̄. Color nāqz albus ⁊ fuſcus: ⁊ ex albedine ⁊ glau
cedine mixtus ⁊ gipſeus ⁊ plūbeus frigidaz innuūt cō
plexionez. Rubeus vero ⁊ ſubrubeus ⁊ ruffus ⁊ iopos
oēs iſti cōplexionis demōſtrāt caliditatē: ⁊ ſi claritas ⁊
ſubtilitas colori cōiungatur: humoruz claritas declarat̄
⁊ ſubtilitas. Turbulentia vero ſi ei admiſceat̄: ⁊ groſſi
ties humorū ſignificat̄ groſſitudo. Albus color p̄terea
cui cū ſubtilitate ⁊ claritate rubedo admiſcet̄ cōplexio
nis demonſtrat eq̄litatē. Qḋ ſi rubedo ſupauerit ⁊ cla
ritas fuerit minor: ſanguinis ſignificabitur dñium. Ru
bedo autē ſi adeo fuerit diminuta vt colori approximet
eboris ſanguinis innuit paucitatez. que etiā ſi adhuc ma
gis diminuta fuerit ita. ſ. vt ex ea fere nihil appareat pro
ueniat color qui gipſeus a medicis appellari ſolet: qui
vtriuſqz cholere: ac ſanguinis paucitatē ⁊ flegmatis do
miniuz in corpore protendit. Hic autē ſi albedini cui vi
riditas ſit admixta approximet color ſequitur qui a me
dicis plūbinus appellat̄: qui ſanguinis ac cholere rubee
diminutionez oſtendit ⁊ cholere nigre ac flegmatis indi
cat dñium. Fuſcus color ſi rubedini vicinetur: vel ei ad
miſceat̄ ſanguinē groſſum dominari demōſtrat ſz quā
titatem que ei approximatur: vel ei admiſceatur rubedo
Color aūt pure fuſcus: qui viriditati appropinquat̄ cho
lere nigre oſtendit dñium. Corpora vero ruffo colore co
lorata: qui color. ſ. albedini magis īuenitur propinquus
frigidioris ſunt cōplexionis. Viriditati autez vel glauce
dini ſi magis appropinquauerit calide erunt cōplexionis
ad hunc modū. Citrina vero alia ſunt qui albedini pro
pinquaz ſubtilitatē participant: qui color inconualeſcen
tibus vel in quibus ſanguinis multitudo eſt: nō pp cho
lere dominium. Et corpora iſta non ſunt citrina niſi acci
dentaliter. Alia vero vere citrina ſunt: parū clara que oī
tempore talia perſeuerant. Et iſta ſunt corpora choleri
ca. Sunt preterea eoruz quedam que cū citrinitate viri
ditati ⁊ fuſco appropinquant colori paruaz participātia
pulchritudinē: quib⁹ vtraqz dñatur colera: quorū cōple
xio oīb⁹ alijs deterior cōprobat̄. Epar quoqz ⁊ ſplen hu
iuſmodi habentium cōplexionē plerūqz ſunt egra: ⁊ bo
rū corporū ſanitas: nec eſt firma: nec permanēs. Corpo
ra vero colorez inopū habentia que citrinitati magis ſūt
propinqua: calide ſunt cōplexionis: ⁊ cholere rubee vici
na: que autez viriditatē habent admixtā minus ſunt cali
da ⁊ cholere attinent nigre hec Almanſor libro ſecundo
capitulo primo. Et Conciliator ait: color niger valde le
nis timidū verſutuz atqz imbecillem hoīem denunciat
referunturqz ad eos qui meridiei calidiora habitant vt
indicum ſi color rubeus albo conſperſus fuerit fortes
animoſos inſinuat: qui quidē ſi vere medius horū duo
ruz exiſtat temperamētū deſignat proportionatum illis
qui. ſ. tale incollunt clima. Color intra crocedinez nō tin
ctam ⁊ nigredinē que vergit in brunū claruz boni inge
nij ⁊ moruz bonitate preſtat: hunc quidem precipit Ari
ſtoteles Alexandro aſſiſtere. Color autē pallore obdu
ctus imbecillem timidumqz declarat: ⁊ amore femelle
detentū: ⁊ referuntur ad hereſes niſi hoc in paſſionibus
cōtingat. Cūqz color fuerit fuſcus camellinus pallori ad
mixtus: loquacem intemperatuz ⁊ iracundie plenū de
monſtrat. Nigredo ſicut cornu lucidum aduſtionez in
nuit: ⁊ iſtud ſit generale taz in mēbris q̄z in capillorū co
lorib⁹. Color velut ignis flāma micantib⁹ oculis: ad in
ſaniā ⁊ inſtabilitatē vertit̄. Cui quidē color viridis ob
ſcurus: aut niger eſt nō lenis ꝓnus ad irā eſſe vr̄. Itē vt
in p̄habitis allegaui rubei valde ſūt aſtuti ⁊ relati ſūt ad
vulpes. Cuius facies ſuptabeſcit: ⁊ ſit ei maior rubedo
in fronte: ⁊ ab oculis ſit dimiſſus: pronoſticatur verecū
diam ⁊ paſſiones referunt̄. Verecūdantis. n. facies ru
bore obducitur. Si autē ſimpl'r adſit rubor cū labiorū
titillatione ⁊ nariuz ampliatione ſignificat viri aīum ira
maxima detentū: ⁊ refert̄ ad paſſionis accidētia. Cui ge
ne atqz oculi ſup rubeſcūt cum humiditate quadū ebrij
viniqz amatores exiſtunt ⁊ refertur ad Pataninos. Si
autem oculi rubei ſunt: ſicci aīoſi ⁊ veloces in irā ⁊ refer
tur ad paſſionem ſic ⁊ enim in ipſius cōtingit actu. Val
de autez nigri oculi timidū ⁊ lucri auidū oſtendunt. Al
bi glauci ⁊ turbidi ſunt timoris ſigna ⁊ capris ⁊ ouibus
cōparanti: cuius quidez oculorū non valde niger ad fla
uium tendens exiſtit: ſicut color kropus boni ſūt ad leo
nes ⁊ ad aquilas relati. Mediocris cum demiſſione ſi
gnificat verecūdiam ⁊ honeſtatem. Et quidem alicuius
intrinſeca labiorū non fuerint rubore quodam perfuſa
egrotatiuus hic a medicis iudicatur. Cum vene tēporū
atqz ceruicis rubeſcere videantur alias tumeſcere foris
ēt prominētes oculi atqz ſanguinei iracundiā adeo ve
hemēter oſtendūt: vt ad inſaniam incurrant: ⁊ paſſioni
refertur: cū ea que ſunt circa pectus flāmeo rubore cun
cta cōſiſtunt: hominē iracundia inflammabilē oſtēdūt.
Horum quidem experientiā ſepe percepi: ⁊ refertur ad
paſſionem. Rubeus quoqz capillorū color: intenſus ſi
gnum eſt inſidiaruz amētie multeqz ire: cū cholere abū
dantiaz etiaz oſtendat: caſtaneus vero color innuit recti
tudinem iuſtitieqz dilectionem: ⁊ omnes aiunt ⁊ preci
pue nuncius nature vt perſepe dicturi ſumus: ⁊ tāgitur
in ſeptimo de natura aīalium capitulo primo. De cōdi
tione nutricis dum inquit. Eorūqz ipſorū ijs magis qui
fuſci q̄z qui candidi ſunt mulieres nigre habent magis
ſanum lac: hoc ſentit Auicēna quarto de aīalibus: cauſa
eſt quā diximus ſuperius: quib⁹ eunt ea q̄ eſt circa pe
ctus ⁊c̄. Habentes colorez flāmeum vel circa ſunt diffi
culter iraſcibiles ideſt diu iram retinentes. Et etiā im
placabiles ⁊ difficiles ad regendum quādo ſunt irati: ⁊
tales referuntur ad paſſionez. i. ad morez apparentē ī ali
quibus grauiter iratis. In talib⁹. n. ea q̄ ſunt circa pect⁹
ſup accēdūt. i. valde rubeſcūt ex nimia accēſiōe ſangui

nis in ira ad pectus ebulientes. Et sic videtur dicere Aristoteles: quod etiam accipiatur a colore. Uene enim magne et intense apparent magne vel rubeo vel alio colore tincte secundum quantitatem sanguinis colorate: ideo dicunt auctores et precipue in methaphoricis quod habentes venas colli intrinsecus extensas magnas et eminentes sunt etiam difficulter irascibiles. Et malam iram cum difficultate placabilem habentes. Et tales vt dicit philosophus referuntur ad morem apparentem quia iratis hoc accidit: scilicet istas venas extendi et magnificari propter ebulitionem sanguinis et spirituum a corde illas venas extendentium vt dixi. Et sic iudicamus in fronte: vt in tertio libro patebit in physionomia linearum. Et per hoc puto Augustine mi tibi de coloribus esse satisfactum. Si vis de articulatius hoc videre ad quintum librum te transferas.

¶ Quesitum secundum eiusdem discipuli ad eundem Magistrum. De natura capillorum.

¶ Textus.

Scribit Philosophus ad Alexandrum. Capilli autem plani suaues significant mansuetudinem et frigiditatem.

¶ Responsio Magistri ad discipulum.

¶ Commentum.

Necessarium est nobis sermonem prolixum ad dilucidandam perfectam physionomiam in hoc loco facere. Scribit Isidorus vndecimo ethymologiarum capitulo primo. Capilli vocati quasi capitis pili facti: vt et decorem prestent et cerebrum aduersus frigus muniant: atque a sole defendant. Pili autem a pele: de qua procedunt sicut et pilum dicitur a pila vbi pigmentum conditur. Cesaries acedendo vocata: ideoque tantum virorum est. Uirum enim tunsum decet: muliere non decet. Come sunt proprie non censi capilli: et est grecus sermo. Nam comas greci caimos secando nominant. Unde et crini tondere dicunt: vini et cirri vocantur: quod etiam idem greci mallonem vocant: crines proprie mulierum sunt. Dicti autem crines eo quod vitijs discernantur. Unde et discriminalia dicuntur quibus diuisi religantur. Timpora sunt que caluarie dextra leuaque subiacent. Que ideo sic nuncupatur: quia mouentur: ipsaque mobilitate quasi tempora quibusdam interuallis mutantur. Capilli igitur aut capitis pili naturaliter aut accidentaliter denotant qualitates et quantitates humorum et conditiones anime seu animi. Unde Auicenna septima quarti capituli nascuntur ex vapore fumoso quando coagulatur in poris et oritur super eos proprie per illud quod assumitur ex alimento: et proprie quando est humiditas corporis viscosa vnctuosa non aquosa neque lutuosa sicut arborum vnctuosarum folia non cadunt. Et hinc est causa quod pili super ciliorum et palpebrarum non cadunt velociter: propterea quod eorum origo est spissa cartilaginosa conseruatiua: et propter illud datur caluicium idest capitis vitium in ethiopibus et zingis: idest cilicibus propterea quod cutis eorum vehementer retinet pilos eorum: durum enim non euellitur: et propter illud minorantur cum eo pili. Uerum ipsum seruat pilos quare non cadunt velociter et non depillantur. hec Auicena. Scribit nuncius nature in libro secundo de partibus capitulo decimo quarto animalium: animalium: maxime omnium homo piloso capite est. Cuius rei causarum ad necessitatem tum ad presidij rationem referenda est: necessarium enim fuit propter cerebri humiditatem et commissuras calue: nam vbi plurimum humoris caloris que: ibidem ortum pilorum esse copiosum necesse est. Adiuuamenti autem ratio: vt frequentia pili caput operiens defendat a nimio frigore et calore. Cum enim cerebrum hominis proportione maximum et humidissimum sit maximopere etiam tutelam desiderat et cetera. Et etiam philosophus in quinto de generatione animalium capite Tertio ait: crassitudinis tenuitatis que pili: cutis potissimum est. Alijs enim cutis crassa: alijs tenuis: et alijs rara: alijs densa est: tamen differentia humoris iudicij consore causa est. Alijs enim pinguis alijs aquosa est: omnino cutem terrenam statuimus. Cum enim pars summa fit humore euaporante solida terrenaque redditur. Pili autem proportionaleque pilorum non ex carne: sed ex cute oriuntur cum humor in ijs euaporetur: atque exalet quam obrem crassi ex crassa: tenues ex tenuique proueniunt et cetera. Hec Aristoteles et magis inferius ait. Quapropter si quis cogitet vt et ipsum cerebrum parum calidum est: magisque talem esse obductam cutem necesse est atque etiam magis natura pilorum. Uidelicet quanto plus ipsa caloris origine distet: recte ita venire existimabit et Marsilius ficinus in commentarijs tymei Platonis ait deus commode vsus natura caloris nostri superiora petentis ac facile penetrantis passim pforauit capitis cutem: atque per foramina eduxit humorem: quem secum calor extulit. Subtilior quidem humor euanuit: crassior vero resedit Aerisque frigore coactus est in capillum duriorem cute propter frigus externum: capillum in quam tam latum quam foramen: tam longum quam impetus exeundi leue capitis tegmen. Neque opus fuit ad capillum durum efficiendum humorem in cerebro precedere densiorem sensibus prorsus ineptum cum extremo frigore satis concreti sunt capilli. Et magnus theutonicus in libro de animalibus libro tertio capite: secundo de natura et diuersitate pilorum inquit. Est enim pilus ex vapore exeunte per poros cum vapor fuerit spissus et porrus artus et hic vapor exsiccatur ad tantum aeris. Et sunt aliquando pili propter pulchritudinem: sicut in barba: et aliquando propter iuramentum sicut in capite ad decidendum caput. Aliquando non sunt ex sola superfluitate sicut pili qui sunt in pectore et sub alis et cetera. Item Auicenna secunda primi: doctrina secunda summa secunda: capitulo tertio: de signis complexionum ait. Tertium vero genus est signorum sumptorum ex capillis et ipsa sunt que sumenda sunt ex parte horum modorum qui sunt velocis originis et ipsum tarditas et multitudo eorum et paucitas ipsorum: subtilitas et grossitudo eorum planities et crispitudo et eorum color est vna ex radicibus in hoc. Si vero ex velocitate natiuitatis eorum aut tarditate aut prohibitione originis ipsorum sumpta sunt: quod illi qui tarde nascuntur cum affuerit significatio quod corpus penitus sanguinem non habere demonstrat: significat quod complexio vehementer est humida. Quod si festinauerit non erit

corpus illius humiditatis immo ad siccitatem declinabit. Ipsius vero caliditas ⁊ frigiditas ex aliis signis que iam diximus cognoscitur. Cum autem caliditas ⁊ siccitas coniungetur: capilli multo citius nascentur: ⁊ erunt multi ⁊ grossi. Quoniam multitudo caliditatem significat: ⁊ grossicies multam fumositatem ideoqꝫ in iuuenibus est amplius ꝙ̄ in pueris: quoniam puerorum materie vaporose sunt: ⁊ non humorose: ⁊ horum contraria ipsorum sequuntur contraria. Significatio autē ex parte figure est: ꝙ crispitudo significat caliditatē ⁊ siccitatem. Est enim cum foraminum ⁊ porrorum inuenit tortuositatem: sed istud non resoluitur cum alteratur cōplexio. Due vero prime res mutantur. Et planicies huius significat contrarium idest frigiditatem ⁊ humiditatem: vt patet: in quesito superius interrogato: ⁊ etiam dicemus inferius. Ex parte autem coloris nigredo significat caliditatem: idest nigredo sicut cornu lucida ⁊ cum asperitate ⁊ aliquantulum tortuosi. ⁊ subalbedo significat frigiditatem: ⁊ citrinitas ⁊ rubedo equalitatem significat: ⁊ albedo significat aut frigiditatem vehementem sicut canicies aut fortem siccitatem sicut accidit vegetabilibus quum siccantur que ex sua nigredine aut viriditate transeunte albedinem: ⁊ hoc quidem non accidit hominibus nisi in fine egritudinum siccantiū. Auerroys quarto colligeth capitulo de signis complexionis totius corporis ait est sciendum ꝙ significatio coloris pilorum non verificatur pro maiori parte nisi in temperatis climatibus: ꝙ̄uis in quolibet climate possit aliquid cōprehendi comparando homines illius climatis sub ipsis. Verbi gratia in Theotonicis ⁊ Ethiopibus quādo Ethiopes sunt nigri: ⁊ eorum capilli sunt in tortuositate vltima: non propter hoc eorum complexio erit calida Imo melius attribuere hec signa calori extrinseco: ⁊ dices quasi ꝙ sunt frigidi. Et Theotonici ⁊ Sclaui qui stant in terris frigidis sunt albi: ⁊ eorum capilli sunt flaui ⁊ plani nec propter hoc dicendum est in istis vt eorum complexio sit frigida quod est quia eorū complexio est in vltima caliditate quia calor claudiur in partibus intrinsecis eorum corporū: sicut accidit in hyeme. Ita tāgitur in tegni a Galleno ⁊ tu vides ⁊ cetera. Et prio canticorum albus capillus est frigide complexionis: cuius complexio est diminute frigiditatis habet capillos aureos flauos: ⁊ cuius complexio est diminute caliditatis habet capillos rubeos: ⁊ Auerroys cōmēto proprio ait. In quo frigiditas est minor caliditate est capillus aureus aut flauus: nam flauitas significat complexionem diminute frigiditatis. Et rubedo capillorū significat super complexionem minoris caliditatis: ꝙ̄ sit complexio habentis capillum nigrum ⁊ proculdubio est hoc verū: nam rubedo est propinqua ⁊ affinis nigredini: ⁊ flauitas ⁊ albedo. Capillorum: color est habentis complexionem equalem ⁊ temperatum est aureus ex flauo ⁊ rubeo mixtus ⁊ compositus. hec Auerroys. Post hoc aeres: ⁊ regiones in causa pilorum operationem habent: que est obseruanda: non enim timetur ꝙ in nigredo sicut capillus flauus qui equalitatē complexionis ipsius significet: sicut pluribus vicibus dictum est in prehabitis: hic Iouem statuimus quum aeream naturam habuerit. Neqꝫ in capillis sclaui idest illirij nigredo que cōplexionis eius significet caliditatem quum ipsorum genus eam habuerit. Etates etiam in re pillorum operantur: quoniam iuuenes sunt sicut meridionales. Et pueri sicut septemtrionales: ⁊ senectus est sicut medij. Pili preterea in puero multi significant ꝙ ipsius complexio quum crescet ad melancholiam conuertetur: ⁊ in sene significat ꝙ in presenti est melancholicus: Concludendum est igitur ꝙ capilli vt dixi plani significant fridītatem cerebri ⁊ presertim quando sunt molles in tactu denotant timorem ⁊ pusillanimitatē. Et indus referuntur ⁊ ouibus: quia humida complexio est: vt magno theutonico placuit. Qui etiam capillos in tantum crispos habent: vt piperis corrugationi similes natura sint vt indi: loca habitabilia calida nigrificant capillos in tantum ⁊ crispant ꝙ eos quum colligitur piper ei similes efficiuntur: ⁊ hoc notat digestiue debilitatem. Et quum in eis maxima fuerit resolutio: ⁊ minuetur humiditas cito adueniet senium. Illis namqꝫ qui ibi morantur aduenit seniū annis triginta: ⁊ eorum corda sūt timida propterea species multum resoluuntur. Corpora preterea in regionibus calidis morantibus sunt magis leuia. Idē tāgit Aristoteles in methaphoricis quā do ponit differentiam regionum in physonomizando vt in principio tactum est. Et in decima particula problematum problemate. quarto ⁊ in secūdo de partibus animaliū. Unde Conciliator in problematibus preallegatis inquit propter multam caliditatem facientem humidum euaporare quo accidēte plicantur ⁊ contorquenī mēbra ipsorum: ⁊ vniuersaliter animaliū illorū climatum: quod declaratur ex lignis exsiccatis cum priuentur humiditate propria plicari appareat ⁊ torqueri cum humidum nō equaliter exalet per omne nisi habeat humidum viscosum multū vnctuosū. Unde oportet in physionomizando multa considerare vt in primo dictū est. Capilli eburnei seu blundi aut mellei significant dominium frigiditatis propter calorem in humido sopitum sicut sunt pueri. Tamē septentrionales habent propter regionem que nos multū infestat in physionomizando nos veneri attribuimus dūmodo sit a natura aut ab arte. Capilli grossi ⁊ nigri Saturno referuntur: non est cōsiderandū de ipsis sicut sunt Hispani: nā ostendit illos humoribus terrestribus ⁊ opacis subiectos. Et quādo sunt valde nigri asperi ⁊ non plani significant caliditatē vt diximus. Unde Ioannitius in hysagogis ait. Capillorū colores sunt quattuor: niger: rubeus: glaucus: canities. Niger ex abundantia cholerici incensi. vel cōbustione: multa sanguinis. Rubeus a nimietate caloris nō adusti: vnde semper fiunt rubei capilli: Glaucus ex habundantie melācholie. Canities vero fit ex nimia defectione caloris naturalis ⁊ ex effectu putridi flegmatis: hoc plurimū fit in senibus. Habētes colorē vt lucidū cornu: nature Martis assimilantur: nihilominus non sunt grossi: sed aliquātulum subtiles ⁊ propter subtilitatem humorum nigrificantur propter intensam caliditatem capilli ipsorum sicut patet in pane posito super prima: qꝫ priuatur humiditate ⁊ nigrificatur: quoniā in residuo corporis est nimia pilositas: ibi Martis ac Saturni sydera operantur. Licet quod in pecudibus monstratur: vt iferius dicemus: tales vidimus depredatores vie aut obsessores viaꝝ: ⁊ presertim qn̄ cilia sunt valde pilosa. Qn̄ capillatura est nimis prolixa ⁊ ornata aut a nā: aut ab arte veneris mixtiōib⁹ aut solis alligant. Hic isurgit pcipua ambiguitas: qm̄ galli vt aliqui fatui itali ferunt

capillum posituum vel capillū exemptibilem. Adeo ꝙ
in vno die pluribus modis diuersificantur. Respondeo
omnia que concurrunt ad ornamēta corporis: sicut de
numero effectuū veneris: mixtionesq; eorū in colorā-
do denunciant mixtionē planetarum. Tales nos vidi-
mus nature muliebris: si alia proportio nō contradicit.
Inspexi in pluribus hominibus nigris decorantib⁹ se
quod in processu temporis fuerunt infortunati: ⁊ habui
ex natiuitatibus eorū. astronomis mediantibus ⁊ ex re
uolutionibus annoꝝ nati: ꝙ Venus cū Saturno cōmix
tionē habebat: ⁊ fuerūt nigri: vt aliqui princeps expulsi a
suo regno a malefico gallo: ēt ⁊ a spurio maxio. i. 1498.
1500. ⁊. 1501. ꝙ ornabant eorū capita in nigro. Et quando
visitabam princeps prima mea intuitio erat in facies ser
uorū ⁊ consiliorum. Adeo ꝙ quum Astorgium fauen
tinum viserem dixi eum angelicam rosam spinis suffo-
catam esse. Habebat enim quēdā secretarium paruā
staturā habentem qui erat gracilis ⁊ liuidus cum collo
subtili: qui ambulabat celeriter cum passibus breuib⁹:
⁊ multos alios dolosos: ⁊ ita fraudatus fuit a predictis:
mediante illo summo deceptore quem ante diximus in
pluribus locis. Item per multa exteriora possumus in
dagare qualitates animi vel anime quādo femina orna
tur ornamento virili indicat naturā suam esse propin-
quā musculo sicut facit illa: quam nos appellamus fra
cassam: indumenta cuius vt plurimū sunt virilia: ⁊ ar-
mis aliquādo virilibus suū munit corpus. Ista hꝫ lati-
tudinē pectoris caput paruū pineatum nates coxas ⁊
crura virilia: ⁊ ambulat erecta ⁊ leui pede: ferēdo caput
vt ceruus: ⁊ alia multa: tamē est valde prona ad mortē
viotanatam. Tamē effeminatū bifariā dicimus: alias
lasciuuum: alias pusillanimem. Si quis voluptatibus
suffocetur ⁊ membra muliebria ei existant: cordisq; cali
ditas: imbecillisq; sit ac debilis vtroq; modo effemina
tus erit. Nam animi qualitas dispositionē corporis ne
cessario sequitur. Si vero mēbra fortia ⁊ nō mollia con
stent: ⁊ nihilominus sit lasciuus vno tantūmodo effemi
natus erit. Lasciuia in hoībus reperiri est: vt plurimū
a vigesimo anno infra: expertus loquor: q̄m calor natu-
ralis ab humido sopitus reperit̄. Cuius signū est ꝙ mē
bra eorū mollia apparent: ⁊ patiuntur vt femine. Et q̄n
nos videmus viros indutos sicut femine: tunc dicendū
est ꝙ ille sit effeminatus: sicut hodie faciunt galli ⁊ eorū
sequaces. O itali leues: qui ex more gallico indutis or-
namenta meretricū cum pectoralibus inceditis e spatu
lis discoptis manicijs amplis ⁊ circulis aureis circa ma
nus. Facies etiā nudas fertis: ⁊ spatulas: quas aquis ar
te elaboratis aspergitis. Capillosq; adulterino medica-
mine suffunditis. Et vt ne in veritate nimis longior sim:
⁊ maxime q2 veritas parit odiū: vsurpabo versiculum
Lucani hoc tēpore cōuenientem. s. cultus gestare deco-
rum: ius nurib⁹ rappere mares. Vos tales igitur cauea
tis: q2 si priapus in vuluā trāsmutetur sponte ibitis in
fornices lupanariorū. Ex istis signis possumus digno-
scere viros effeminatos: ⁊ etiā cynedos ⁊ precipue quā
do mēbra correspondent. Indumenta ponderosa ostē-
dunt cerebrum ponderosū: ⁊ leuia leue. Et ista regula
iuuat multum in physionomizando. Unde Suetonius
de Cesare dictatore ait. Etiā cultu notabile ferunt vsū
enim lato clauo ad manus fimbriato: nec vt vnq̄ aliter
q̄ sup eum cingeretur: ⁊ quidem fluxiore cinctura. Vñ
emanasse Sylle dictū optimates sepius admonētis: vt
male procinctū puerū cauerent. Macrobius ēt i secūdo
saturnaliū ait. Ciceronem post victoriā Cesaris iterro
gatū cur in electione patris errasset dixisse: precinctura
me decepit. Iocatus est. n. in Cesarē qui ita toga ꝑcinge-
batur: vt trahēdo lacinia velut mollis incederet. Laxio
ra ⁊ minime astricta fluxaq; fuisse vestimēta priorū
testis est Lucanus illo versu. Illic ⁊ laxas vestes ⁊ flu-
xa virorū vellamēta vides. Capilli subnigri si sunt mode
rate tenues: vt dicit Palemon ⁊ affirmant Aristoteles
⁊ Albertus nec non Conciliator bonos indicant mores
⁊ bonā hominis cōplexionē ostendunt. Idem subfla-
ui ⁊ moderate tenues. Solis ⁊ Mercurij naturā in il
lis esse putamus. Conciliator autem dicit: qui autem in
capite atq; in reliquo corpore erectos pilos habuerit ti-
midus nunciādus est sic enim disponunt̄ ⁊ timentes sūt
propterea ꝙ passionibus referuntur. Ut etiā dixi in pri
mo libro. ⁊ est Rasys. Et causā allegat Albertus libro
secūdo de animalibus: quia humiditas ventosa est cau-
sa rectitudinis: quandoq; autem sunt crispi curui ⁊ du
ri eo ꝙ siccitas in qua agit calor acutus causa est istorū.
⁊ contrahuntur plus in generatione sui propter calidū
⁊ siccum ⁊ crispantur quando igni appropinquātur. Et
Almansor secundus ait. capillorum crispitudo qui sur-
sum eleuantur complexionis caliditatem demonstrat.
In primis lunam collocamus. In secundis Solem aut
Martem. Capilli si quidem compressi fronti eminen-
tes animum fortem ⁊ brutalem ostendunt. Ursinis pi-
lis ⁊ ferarum relati. Si autem supra mediam frontem
resupinati existant reflectentes in cerebrum calidū mi-
nusq; sapientem in bonis virum significant qui ⁊ in bar
baris referuntur. Si vero ad mediam frontē capillus
descendat ex vtraq; parte depressus atq; reflexus: hic
nature comparandus est equine. Capilli iuxta tempora
tenues ⁊ rari frigidum sine viribus hominē denunciāt.
Ratio esse videtur ꝙ tēpora sunt in loco vbi terminan
tur vene ⁊ artarie magne vt dicūt Anothomici: ⁊ locus
ille est calidus: ⁊ vbi est calor ibi generatur multitudo pi
lorum: quādo sunt rari ⁊ tenues locus est degeneratus
a calore: sicut patet in mulieribus que ibi habent penu-
riam pilorum. Et si cum raritate rigidi extiterint timi-
dum frigidum profitetur. Capilli equidem densi circa
tempora ⁊ aures calidum hominem ⁊ libidinosum de-
notant. Si autem fuerint grossi albiores indociles ⁊ in-
domitos mores ostendunt: quod in frisonibus refer-
tur. Et si sint stabiles nigri vel lutei violentum indicant
animum ⁊ refertur ad apros. Capilli molles ⁊ rari vl-
traq; mensuram tenues femininum animum sanguine
depauperatum ostendunt ⁊ ebethem atq; pigrū: ⁊ quā
do fuerint rariores magis subdolum asperum ⁊ lucri
cupidum hominem insinuant: ⁊ barbarorum timidita-
ti proportionantur: huiusmodi ⁊ assyriorum ⁊ sunt ex-
tra mensuram auari. Capilli autem multi grossi atq; de
pressi cum pilositate reliqui corporis in puero testantur
ipsum cum creuerit melancholiam: idest maniam incur
rere: quia quando augentur in etate representant mul-
tam adustionem preter naturam: que causat egritudi-
nem fatuitatis. Cumq; linea vltima capillorum fronti
imminet animosum talem esse ex hoc ostenditur: ratio-
ne caliditatis: ⁊ hic Martem colocamus. Si autē econ
tra a fronte recedant calidū ⁊ parui intellectus demon
strant. Si quidē vltima linea post sinciput ad q̄d termi
nant capilloꝝ origines descēdit vsus ceruicē i nequicijs

calidum nunciant insipientē in bonis τ libidinosum. Et si quidem vltima linea capillorum ex priori parte cū longe superior a ceruice est tardum: timidū: foemininūq; alius demonstrat. Capilli vero flaui lōgi solares existūt: τ aium habētes eos sic regales videmus esse. Capilli verocani venereos mores indicant: τ si i facie Mercuriū τ Martem collocare possumus sunt alchimiste τ monetarij oīa etiā mala ptractantes. Si Saturnum amplectitur incātationes caracteres: atq; nigromantiam τ similes fatuitates indicant. Nec nō filios rectos obliquosq; patient: Et philosophus de generatione aīaliū ait. Qui autē hō maximū humidissimūq; cerebrū habet: hic solus aīaliū ita afficit. Mulieres nō caluēt quoniā natura eorū similis puerorū nature est vtraq; .n. sterilis seminalis excremēti est. Spadones ēt nō caluescunt qm̄ in foeminas mutant. Et idem .4. cap. Quib⁹ igit hoibus natura pilorū parū calida est: plusq̄ humoris subit calor pro prie nequit cōcoquere: atq; ita humor putrescit calore aeris ambientis: fit .n. putredo queq; a calore: sed nō sub natiuo q; : vt alio loco exposui. Disputationem inter Gallenum τ Aristotelem taceo: q2 non pertinet ad physionomiam. Sed illi qui altius se agit sufficit nobis ostendere canitiem causari ex complexione flegmatica τ a natura propinqua mulierib⁹: q2 experimentū concernit.

¶ Quesitum tertiū Augustini Discipuli ad eundē Colitem Magistrum. De significationibus capitis.

Discipulus

¶ Textus

Inquit phs in methaphoricis. Quicūq; habent caput magnū fatui alias insensitiui referunt ad asinos. Quicūq; habent capita pineata inuerecundi τ referunt ad aues hn̄tes vngues curuas.

¶ Dispositio Magistri ad Discipulum.

¶ Comentum.

Septē conditiones seu formas capitis imaginari possum⁹. Prima est qd̄ nō habeat eminentiā in anteriori parte sed in posteriori. Secunda q2 eminentia sit in anteriori τ nō in posteriore. Tertia q2 careat eminentia anteriori τ nō posteriori: τ sit formaliter spherica. Quarta q2 tempora sint eminentia q̄z anterior pars τ posterior. Quinta q2 sit in forma pineali. Sexta q2 sit maior distantia ab auriculis in anteriori parte q̄z in posteriori. Septima: τ vltima q2 sit in optima forma: τ de ista itelligit Gallenus Auicēna τ Auerroys primo colliget. τ hec est sn̄ia aliorū doctorū τ peritorū. Cuius forma est sicut pila leuiter cōpressa ab vtroq; latere τ causat eminentia anterior τ posterior: τ vbi sunt tēpora fit aliquid planiciei. Vn̄ Auicēna prima tertij cap. x. dicit. Cognitio vero facta fm̄ paruitatem capitis τ magnitudinem eius est q2 op3 te scire qm̄ causa paruitatis capitis in creatura est paucitas nature: alias materie sicut causa magnitudinis eius est materie multitudo. s. materiei spmatis partite in partitione que capitis est nālis. Amplius si fuerit materiei paucitas cū fortitudine virtutis formatiue prime erit bone forme: τ erit minus malum: eo q2 priuati capitis adiungit figure malitiā in creatura. Qd̄ significat debilitatē virtutis sed qd̄ ipsius nō est expers malitie in forma cerebri τ debilitate virtutis: τ cōstrictione meatus virtus moralis τ naturalis vel animalis quapropter physionomici dicūt q2 hic hō est pfidus: timidus: velocis ire τ hesitās in reb⁹. Et etiā Auicēna prima primi: sūma prima: doctrina q̄rta. cap. 2. de anotomia capitis dicit. Que nō sunt ad propositū nostrū omittunt. Et Rasys ait cerebrū formā sequit cranei. Paruū nāq; si fuerit craneum cerebrūq; paruū erit. Et si eius figura corrūpitur cerebri quoq; figura corrūpet. Quapropter caput i paruitate supfluū necessario est malū. Et cuius figura existit feda: sicutq; palmarū cisti similis est: τ ipsius similis mala est. Caput autem melius est: qd̄ i magnitudine moderatū existit. Decentem habens rotunditatē: q. s. ante τ retro emineat: τ ab vtrisq; auribus paruā habet cōpressionē. Hec Almansor. Ait Marsili⁹ ficinus in cōmētarijs tymei Platonis. Quā necessarius est vsus alimētorū tam optimus est rectus sermonis vsus. Ut caput carnosum foret: oportebat materiā seminālem ex qua caput τ cerebrū generādū erat esse crassum. Vn̄ crassus quoq; spiritū euasisset: pterea textura capitis obtusa vaporū exalationem cohibēs: caliginosum spiritum reddidisset. Qd̄ in genitura ex vniuersa carne qūolibs seminali fuit aridi⁹: coactū est in capitis cutē: ita tuti⁹ sine pōdere munitū. Humor āt p iuncturas ceruici primas scaturiēs: cutē hāc dilatauit iūcture vō subiūcte capiti varie sunt: vt caput τ maxille varijs verti motibus possent. Et vbi motus futuri erāt magis oppositi: plures facte sūt: vbi min⁹ paucio res musculi sane diuersi i capite: facie: ceruice: collo: sicut τ in reliquo corpore sūt diuersis v3 oppositisq; motib⁹ seruituti. Caput hoīs est mēbrū nobilissimum. Et vt testatur nuncius nature de partibus aīaliū libro secūdo capitulo .x. Caput hoīs macilētū carneq; prope omni exutum esse necessariū est: nec audiendi sunt. Qd̄ si carnosum est viuacius hoīum genus futurū censeant. Et in .5. cap. ait cerebrū hoīs proportione maximū τ humidissimū est τ exangue. Et in .7. cap. inquit hō inter oīa aīalia plurimū cerebri h3. s. pportione sui corporis: τ iter hoīes mares plusq̄ femine: cordis pulmonisq; locū calidissimū τ sanguine refertissimū hō h3. Vn̄ aīaliū hō vn⁹ erect⁹ est: calor .n. in natura iualescēs icremētū de medio agit pro suo impetu. Itaq; contra multū caliditatis multum humiditatis frigiditatisq; opponit quāquidē copia sit: vt capitis os: qd̄ caluariā nōnulli appellāt: sero admodū induceret: cū diu calor euaporet qd̄ nulli ex ceteris aīalium sanguine predictis euenit. Iuncturas etiam plurimas in capite homo h3 τ plures q̄z femine eadem de cā vt locus spirantior fit: calor enim cordis atq; principio principium cōsentientissimū sensūq; celerime facit: cū sanguis cerebri vllo pacto mutatur atq; efficitur: operationibus cerebri: aut capitis est intelligere imaginari τ memorari. Et scias q2 in parte anteriori capitis sūt duo vētres quibus fit imaginatio τ in medio eius ventris fit cogitatio. est enim imaginatio qua si quedā impressio τ vestigium sensus: vt narrat Themistius tertio de anima: commento .158. τ in postremo eius ventre quo fit rememoratio τ per ipsum totum sunt virtutes: quibus fit regimen: τ iste virtutes infixe sunt in eo: τ sunt forma eius quod est quia vitalis spiritus vel spiritualis digeritur in retibus suis in ipso cerebro inuolutis ab arterijs: τ generaliter ab eo in cerebro aīalis spiritus: τ per istum spiritum fit penetratio virtutis cerebri ad reliqua mēbra habet Haly scdo tegni capitulo q̄dragesimo sexto

in merographo principialium tamen operationem. Ne-
cessarium est caput habere talem formã sicut malleus:
vt dictum est aliter non potest perficere regimen debitũ:
scilicet q pars anterior sit eminens ⁊ postrema similis.
Ratio est quoniam ventriculi habent congruam formã
ad recipiendum quantitates spirituũ in omni loco: idest
pars anterior imaginari: vt postrema pars memorari: ⁊
in medio ventriculo qñ forma ipsius est leuiter cõpressa
nobilior est cogitatiua qz in illo paruo loco vnio est ma-
xima ad diuidendũ congruum ab incongruo ab obiecto
representatiuo in anteriori parte. Quando forma ante-
rior est depressa deficit iudicium. Et qñ pars postrema
deficit in eminentia: ibi non est memoratiua: ⁊ etiam nu-
cha est cõpressa: ⁊ neruorum motiuorũ imbecillis esse
videtur: ⁊ per consequens totius corporis debilitatem.
Si haberet aliam formam: vt dixi est inconueniens: ex
ista forma de necessitate sequitur caput magnum ex ma-
gnitudine capitis de necessitate sequitur magnitudo ce-
rebri ⁊ fortitudo ipsius: quando causa est fortior: effe-
ctus est fortis. Ex fortitudine cerebri ostenditur fortitu-
do colli ⁊ reliquorũ .s. neruorum. Spatulatũ amplitu-
do pectoris ⁊ hyppocundriorũ ⁊ ossium: vt in primo li-
bro diximus. Idem sentit Joãnes Alexãdrinus in par-
ticula secunda epidimiarum cõmento tertio quãdo re-
peritur talis forma regalis est ⁊ optima qz reliqua mẽ-
bra correspondent. Et ideo dixit Conciliator caput non
vltra rationem cõdignam adauget sensum virtutemqz
⁊ magnificentiam denotat: paruo autem cõtrariũ deno-
tat. Unde syrraci principi optimatũ mãdant in ceteros
imperium. Sed vt nulli referunt: maximũ habenti ca-
put: vt ait Tarreus in prouerbijs: formositas ⁊ cõditio
denotatur. Jacobus quoqz de partibus tornacẽsis ma-
xime laudandus est qui de hac re elegantissime scripsit
super primã Fen tertij canonis. Et magnũ caput quã-
do est cũ figura diuersa: ⁊ cũ subtilitate in neruis collũ
autẽ viuidũ ⁊ subtile ⁊ similiter in ossibus signũ est ma-
litie forme cerebri. Habentes .n. magnũ caput sunt fatui
⁊ stolidi: qd signũ accidentaliter est ab asinis sumptũ
magnũ caput habentibus. Et istud est verũ qñ caput nõ
collo ⁊ corpori est proportionatũ. Et iterũ caput magnũ
⁊ collũ paruũ malũ est: hoc .n. prouenit ex inobedientia
materie ⁊ defectu virtutis formatiue: ex quib9 sequitur
mala dispositio ⁊ cõplexio cerebri quã vlterius sequit
stoliditas: ⁊ fatuitas. Caput vero magnũ corpori pro-
portionatum: ⁊ precipue collo ita q collum sit forte: ⁊ me-
diocriter grossũ cũ fortibus neruis ⁊ grossis laudabi-
liter bonũ signũ est. Habentes capita pineata .i. inferius
grossa ⁊ rotũda superius nõ .s. pyramidalia ⁊ acuta si-
cut disposita est pinea tales nunqz sunt verecũdi sed ra-
paces ⁊ vniuersaliter iracũdi ⁊ audaces. Huiusmodi .n.
dispositio capitis signum est caliditatis ⁊ siccitatis cere-
bri: ad quam quidẽ cerebri dispositionẽ predicta acci-
dentia cõsequuntur: ⁊ talẽ dispositionẽ: vt plurimũ ha-
bent Januenses: ⁊ religiosi nostri tẽporis ⁊ maxime bi-
gotti ⁊ hypocrite. Dicit si quis fuerit mobilis ⁊ instabi-
lis audax ⁊ iracũdus calidum cerebrũ videtur talis ha-
bere. Istud pz p relationẽ quã facit Aristoteles: referũ-
tur .n. capita pineata habentes ad aues rapaces ⁊ de pre-
da viuentes: tales .n. sunt calidi ⁊ multe cholere. Caput
magnũ ceteris signis ingeniũ pferentibus est bona-
rum artium receptaculum: secus si in corpore talia non
adsint signa: quia tunc penitus detestandũ est. Et mani-
festum est quod bonitas forme cerebri: ⁊ malitie forme
eius cõparantur fm q est in illo de additione vel dimi-
nutione: quod est quia bonitas forme cerebri fit a forti
virtute: ⁊ multa materia obediẽte: malicia forme eius
quando est cũ magnitudine figure capitis significat q
fuit virtus debilis: aut q materia non fuit obediẽs. Se-
quitur ergo ab illo malicia in eius complexione. Si for-
ma est decens sicut ostensum est: ⁊ vẽtriculus anterior
bone forme: ⁊ satis humidus: qz apprehensio specierũ
fit ab humido retentio fit a sicco quod est in postrema
parte: quãdo cerebrum est magnum oriuntur nerui ma-
gni quoniam arguũt siccitatem in loco qz sunt ex sui na-
tura frigidi ⁊ sicci. Ergo virtus memoratiua est fortis
in retinendo species: ⁊ diu seruatur: quãdo ventriculus
medius est lateraliter aliquãtulũ cõpressus denotat vir-
tutem cogitatiuam in cõponendo ⁊ in diuidendo quod
apprehensum est. propter vnitatem spiritus in illo loco:
⁊ quãdo caput est sphericũ sunt mobiles instabiles ob-
liuiosi: parueqz discretionis ⁊ sapientie homines deno-
tantur. Motus .n. spirituũ nunqz pausat quod in pluri-
mis gallicorum notaui: vt tenet Conciliator. Sciqz quã-
do est forma spherica necesse est habere ventriculũ me-
dium amplum: quãdo spiritus vniuntur inuenientes lo-
cum amplũ non bene ventre se possunt. Ideo virtus ex-
timatiua est fracta spiritus .n. quottidie circũuoluuntur
in gyrum: ⁊ isti tales multa promittũt ⁊ nihil obseruãt
⁊ sunt importuni: auari inuidi: ⁊ nõ considerant de pre-
terito neqz de futuro: nisi de presenti tñ exigue: talẽ for-
mam vidi ⁊ notaui in decẽ milibus virorũ: precipue in
gallis ⁊ religiosis: ⁊ maxime vt plurimũ obseruãtinis
vt erogationum tempore faciliter notari potest: Et non
est confidendũ omnino de habentibus talem formã: ⁊
precipue quãdo est in corpore cholerico: seu melancholi-
co: qui omnino sunt valde crudeli ⁊ lupi rapaces: Ta-
men si forma vel habitudo corporis est sanguinea depri-
mitur malicia antedicta: ⁊ sunt minoris malicie. Mille-
simo quadringentesimo nonagesimo octauo cum essem
apud Casentinum bella gerentibus Uenetis ⁊ Florenti-
nis: ego ibi in seruitio eram illustrissimi Caroli de Ur-
sinis i loco dicto Montalone. Ubi ipse erat obsessũs ab
inimicis eius. Scriba suus reperto pediculo sup crura
vocauit seruũ ad se vt pediculũ acciperet asserens se no-
le dei creaturã interficere. Tũc ego illius formã annota-
ui: caputqz sphericum inueni: ⁊ nationem allemanicam:
Ideo exclamaui O virum belluinũ: ac barrũ in pedicu-
lum aduertentẽ: ⁊ non in hoiem. Tales enim viarũ de-
predatores sunt ⁊ homicide: qui si diti fuerint: tyranni
sunt ⁊ crudeles importuni ac indiscreti. Item ad propo-
situm redeundo: quãdo dicis caput paruum de necessi-
tate malũ: ratio est: q mẽbrum facile ad lapsum in egri-
tudines est vituperabile: huiusmodi autẽ est caput par-
uum. Ex paruitate quidẽ capitis necessariũ est esse cere-
brum paruũ vt dictũ est: ⁊ vẽtriculorũ angustiã. Unde
spiritus nõ possunt perficere operatiões suas. Ideo in-
flãmantur ⁊ conculcantur ⁊ non possunt euentilari: quia
suffocati sunt: ⁊ nõ possunt exerceri in imaginationibus ⁊
nec diuidere ⁊ rememorari: quia receptaculum est par-
uum ad capiendum magnam quantitatem spiritus.
Ideo sunt irascibiles timidi ⁊ retinentes iram. Quo-
niam caput paruũ indicat cõplexionẽ cerebri esse siccã
⁊ calidã propter inflãmationem. Ira sicut dictũ est ac-
censio sanguinis est circa cor: ⁊ diu permanet qz non hz

citissimam euentationem: ideo reminiscitur iniurie et retinet propter siccitatem: et est exigui iudicij: et intellectus et non potest recte discernere. Ideo semper timent: et sūt loquaces falsa contractantes mendaces: bilingues: a quibus omnino fugiendum est sicut ab inimicis: inquit Cōciliator vt dixi. Magnum caput nō vltra rationē et condignum sensum ad auget virtutē: et magnificentiā denotat. Dum tñ virtutis bonitate et non materie mollicie talem esse constiterit: paruū autē cōtrariū denotat isti?. Cū sm Galienū sit omnino praue operationis proprie nota: presertim cum paruitati fuerit figure cōiuncta malitia: hic.n. timidus hominus et perfidus: ac velocis ire: et hesitans iudicatur in rebus. Hic tñ Aristoteles in problematibus versari videtur in cuius quidem libri expositione hos duos in vnā cōem concordiā adnotaui quod presentia cōsiderationis non existit. Caput quidem breue maximeqꝫ cōspbericum sine virtute et sapientia hominē denotat: qđ et gentibus refertur capadocum. Caput pineatū inuerecūdiā denotat. Caput autē inepte prolixum: et orgānizatione obliquū impudicitie signum est. Quod si humile et planum fuerit insolētie et dissolutionis est nota. Similiter et eminentiā in priori parte retinens insolentiā dicunt testari. Caput quoqꝫ in anteriori parte valle quadā cōcauū dolosum denotat et iracūdum. Caput magnū cū frontis latitudine: et vultu quasi gigantis tardum māsuetū fortē et indocilē denotat: et a bobus accipit rationem. Caput etiam longū aliqualiter protensum vt maleolo sit simile: qualia tuscorū sunt capita prouidum denunciant et circūspectum. Caput rectum in medio lene et fere planū mediaqꝫ magnitudine maius sensibus ingentem et magnanimum denotat. Caput quoqꝫ ad oīa mensuratum ingenio denotat excellentem perspicacem et liberalē interdum quoqꝫ timidus reperitur. Hec Conciliator. Ego cum visitarē vulnera magna capitalia habentē cū quibusdā Chyrurgicis: ille genitricē et consortē contumelijs vilipēdens afficiebat. Tūc medicis admirantibus dixi: non vidistis illi caput esse paruū et pineatū: et corpus sūme colericū: que res triplici modo arguebant siccitatē. Et habebat spatulā sinistrā gibbosam vñ ex tali forma et mēbrorū correspondentia profecto non pōt esse aliter: tunc cōsentientes eorū inaduertentiā cōfessi sunt. Euasit tñ egrotans a vulneribus: sed non a fatuitate. Et opꝫ intelligere caput paruum respectu dimensionis corporis et ita magnū aliter non esset verū: et sic puto tibi satisfactum.

¶ Quesitum quartū: Augustini discipuli ad eundem Coclitem de natura frontis contra Plinium.

Discipulus.

¶ Textus

Inquit Plinius: Friuola vt reor et a vulgo tñ narrata: addit morū aspect?. Simili mō apud nos Trogus: et ipse auctor seuerissimus cuius verba subijciā Frons vbi est magna segnē aīum subesse significat: quibus parua mobilē: quibus rotūda iracundum.

¶ Responsio magistri ad discipulum.

¶ Comentum.

Conatus est Plinius ostendere ignorantiā suā: et deridere oēs physionomistas. Nos probauimus physionomiā esse veram in primo libro. Sed in isto loco nos probabimus via tangibili. Primo verba Aristotelica et postea rationes adiungendo et adducendo. Nuncius nature in primo de natura aīalium cap. p inquit. Faciem: partem eam nominamus dum taxat in homine que calue subiecta est. Nam piscis aut bouis faciem dicere non solemus. Partes faciei frons: que sub sincipite posita inter id ipsū: et oculos est. Quibus hec magna segnes. Quibus parua mobiles. Quibus lata mente moueri idonei. Quibus rotunda iracundi. Auicenna etiam in primo de animalibus auctoritate Aristotelis inquit quando frons est lata idest valde lata stultum: quando vero rotunda. i. promptuaria iracundum ostendit. Idem sentit Conciliator dum ait. Cuius vehementer existit magna piger ponderosus iudicetur hobus cōparatus. Et cui parua et angusta existit: stolidus indocilis inquinatus et vorax ostendit: relatus ad sues. Rotunda dicitur iracundiam et insensibilitatem ostendere. Qui oblongam habēt sensibus preualent dociles sunt aliquantulum tñ vehementes esse censentur. Spaciosa nimis et lata rigidioris ingenij: et praue discretionis notam esse aliqui profitentur. Quadrata mēsurate magnitudini capitis et vultus similis et consona: virtuosum sapientem et magnanimū denotat et sunt relati ad leones etc. Dixit Rasys. Qui paruam habet frontē stolidus est. Qui vero magnam habet frontem est piger. Duplici via possumus inuenire veritatem postponēdo hic experientiam. Philosophus.n. intelligit methaphorice et rationabiliter sicut ostensum est a Conciliatore: primo magnitudo frontis comparatur boui: qꝛ bos est animal pigrum et habet frontem magnam. Ex illa habitudine seu forma ostenditur operatio aīalis illius: qꝛ aīa cōiuncta corpori imitatur habitudinē corporis sicut probatum est. Non potest quidem esse magnitudo frontis sine grossicie et magnitudine ossis frontis qđ indicat multitudinē materiei et inobediētiam ad cōgruā formā: et ex crassitudine ossium denotat pars anterior qꝫ sit flegmatica: et vētriculus anterior sic qꝫ erit flegmaticus: quo flegmate spiritus conculcant et inuiscant. Ideo nō possunt vniri et perficere operationes suas: qꝛ virtus expulsiua est debilior. Quanto os etiā est crassū: tanto magis prohibet partem anteriorem cerebri posse mundificari a fumositatibus capitis. Et etiam: et hoc vt philosophus primo de generatiōe: quia virtus vnita fortior est se ipsa dispersa. Ideo spiritus inuiti non possūt discernere congruis actionibus propter nimium vacuū amplum et flegmaticum. Ex opposito qui habent frontem paruam sunt mobiles. Ratio est qꝛ ex nimia paucitate frontis sequitur loca anteriora habere ventriculos paruos et os subtile: que res ostendunt subtilitatē spiritus. Et quando proueniunt ad illum locū reperiunt locum angustum: qui non est capax quantitate sui. Ideo reuerberando retrocedunt et mouent se de illo loco: et incipiunt discernere: et non possunt perficere primū intentum et non retinent illū et reiterando ad illum locū concipiunt nouum conceptum adeo sunt mobiles qꝫ etiam efficiuntur ignei. Unde philosophus in methaphoricis. Quicunqꝫ frontem paruam habēt indisciplinabiles referuntur ad sues. Quicunqꝫ magnam valde tardi referuntur ad boues. Quicunqꝫ autem rotundam insensibiles referuntur ad asinos. Quicunqꝫ autem longam superficiem inflexibiles referuntur ad canes: idest frontem planam sine aliquibus rugis habentes sunt inflexibiles vel insensibiles contumeliosi: et valde irascibiles

idest inijta pertinaces ⁊ obstinati ⁊ idem inferius in isto loco dicet causas. Quicunqȝ autem quadratam ⁊ moderatam frontem habent magnanimi referuntur ad leones. Quicunqȝ protensam habent adulatores referuntur ad passionem que fit. Et intelligit per frontem protensam frontem equalem quasi vltra tensam: vt etiam dicetur. Quicunqȝ autem obnubilosam audaces referuntur ad taurum ⁊ leonem. Uidebit vtiqȝ aliquis ⁊ in canibus: quando canes blandi sunt valde quietam habent frontem: quando autem est nebulositas in eis iracundiam significat: tranquillitas autem adulationem contrarium per relationem ad eosdem. Medius habitus vtiqȝ horum bene ⁊ decenter se habet. Quicunqȝ autem tristem frontem habent: moesti sunt ⁊ referuntur ad passionem quando moesti tristem habent frontem aut faciem qui autem obscuram: ⁊ dimissam planctui sunt referuntur ad passiones quia planctui dimissi sunt. Et hec philosophus. Unde Plautus in redeunte Leonem describens: ⁊ scienter inquit. Ecquem recaluum ⁊ silonem statutum ventrosum: toruis supercilijs: contracta fronte: idest nebulosa: vt etiam notaui in hominibus crudelibus ⁊ homicidis. Et scias quod nunquam potest esse frons magna sine grossicie carnis: ⁊ econuerso frons parua sine subtilitate pellis. Ratio est quia in fronte est expansa substantia carnosa subtilis ⁊ rara propter porrositates necessarias ad expurgandum fumositates cerebri. Si est parua frons ⁊ subtilitas pellis denotantur spiritus subtiles ⁊ nobiles ⁊ econtra crassa pellis spiritus grossos ⁊ opacos notat. Spiritus enim causatur ex vapore temperato sanguinis: vt aiunt illustres: vnde dicendum est quod spiritus est corpus subtile ex vaporibus generatum: Auicenna de viribus cordis ait. Creauit deus ex concauitatibus cordis sinistram: vt esset armarium spiritus ⁊ minera generationis illius. Creauit spiritum latorem virtutum anime in membra animalium tendentium mediante ipso. Creuit itaqȝ primum appendiculum virium anime spiritum ⁊ manationem. Secunda in membris corporis mediante ipso. Produxit etiam spiritum ex subtilitate humorum ⁊ igneitate quemadmodum corpus ex grossicie ipsorum ⁊ terrestritate. Et vbi est grossicies humorum non potest esse ingenium: vt in primo libro dixi. Quando dixit philosophus quibus lata mente moueri idonei. Intelligit latam cum debita quantitate in longitudine ⁊ latitudine. Ratio est: quoniam ventriculus ille habet decentem formam ⁊ spiritus possunt pausare et colligere species congruas: ⁊ deportare ad medium locum diuisionis sui: ⁊ nota quod latitudo frontis incipit a naso vbi terminantur cilia versus commissuram coronalem: et longitudo frontis intelligitur per latitudinem corporis ⁊ sic incedunt vili nerui: vt aiunt anothomici: ⁊ vidi viros doctissimos philosophos habere talem formam. Et imago Dantis quam vidi Rauenne talis est: ⁊ omnia oportet intelligere cum conditionata forma capitis: ⁊ consonantia vultus aliter non est verum. Sic verificatur sententia philosophi quando ait mente moueri idonei: idest ingenium ad omnia discernenda ⁊ perscrutanda. Quando dicit quibus rotunda iracundi: dico quod intelligit per rotundam sphericam quandam eminentiam et promptuariam ad exteriora. Et talem formam necesse est deficere in longitudine frontis. Causa ista est quia spiritus in illo vacuo reuerberantur ⁊ inflammantur ⁊ diu permanet illa inflammatio: sicut faciunt alchimiste curiosi in furnello reuerberationis ⁊ corroboratur istud dictum quando habent collum breue ⁊ colericum quia inflammatio sanguinis est facilis ⁊ permansibilis. Et aliqui dicunt: qui habet frontem planam sine vlla incrispatione vir est litigiosus ⁊ rixosus. Ratio est quia significat cutim frontis grossam: ⁊ ex consequenti ingenium: ⁊ duriciem carnis que non possit plicari ex quo sequitur rudis intellectus propter organum indispositum: ⁊ etiam sunt homines calidi ⁊ sicci quod est causa tensionis frontis. Ideo ex paucitate intellectus sunt rixosi ⁊ contentiosi: Iste effectus multum verificatur in rusticis ⁊ plebeis qui omnia credunt: ⁊ sibi persuadent scire. Cuius causam declarat commentator Auerroys secundo methaphysice commento 15. dum ait: ⁊ accidit etiam quibusdam hominibus querere testimonium verificatoris: ⁊ hoc accidit per naturam eis in quibus virtus imaginatiua dominatur super virtutem cogitatiuam. Dicunt aliqui ⁊ bene quod frons nimis rugosa declarat inuerecundiam. Ratio est. Quando apprehensiua est debilitata non potest discernere congruum ab incongruo: de quo sequuntur ea que sunt sine verecundia. Causa est: quia pars anterior cerebri est valde humida ⁊ ex nimia humiditate causatur rugositas frontis: ⁊ tamen nota quod rugositas duabus de causis potest causari ex siccitate ⁊ humiditate. Sed differentia est quia illa que prouenit ex siccitate non occupat totam frontem: ⁊ ista declarat irascibilitatem: ⁊ alia iracundiam. Causa est quoniam non discernit illud quod facit ⁊ retinet iram ⁊ odium sine debita causa. Et sunt etiam litigiosi auari ⁊ maledici. O quot stolidi medici non curant scientiam physionomie: ⁊ quasi derident physionomistas propter simplicitatem suam. Inquit Auicenna in secunda quarti. capitulo. 26. ⁊ necessaria quidem est medico physionomia quando videt in facie ⁊ oculo ⁊ alijs membris formam malam non naturalem: ⁊ secundum plurimum vt cognoscat in primis an sit illud naturale. illud indiuiduum secundum ⁊ iudicium. Idem sentit Galenus in primo de complexionibus. Henricus ⁊ Guido in cap. de scrophulis dixerunt: habentes frontem curtam ⁊ tempora compressa ⁊ maxillas. i. mandibulas amplas parati sunt ad scrophulas: quia in talibus prompte materia deriuatur ad collum ⁊ precipue pueri propter gulositatem ⁊ raritatem corporis: ⁊ humiditatem ⁊ magis verificatur quando caput est magnum ⁊ incompositum. Et Conciliator ait: ⁊ qui habet tensam frontem cum quadam lucriditate adulatores sunt ⁊ dolosi. Causam dixi in loco primo capitulo de derisoribus. Habentes rugas superius in fronte in rectum retractas ⁊ maxime ad angulum narium existentes cogitaui hi ⁊ melanchonici designatur. Laxam ⁊ diffusam cum tranquillitate velut arridentem cutem habentes ⁊ concauam valde: ac si foret defossata versuti ⁊ asperi sunt reperti ⁊ forte insinuat inscitiam. Cui velut nebula in riuum fronti est iracundus vocatur: ⁊ tauro vel leoni comparatur habens obscuram ⁊ demissam cum tristicia lugubris animi ⁊ tristis est nuncians ad apparenter pati relatus: horum autem medium virtus. Et Ptholemeus philosophus ait: habens frontem longam: altam ⁊ latam augebitur in bonis. Inquit Michael scotus: cuius frons est in temporibus quasi inflata grossitudine carnis. s. quod habent maxillas carne plenas significat hominem multi animi superbum iracundum ⁊ grossi ingenij. Ratio est grossicies temporum: ⁊ carnis ⁊ maxillarum arguit grossiciem humorum et dominium caliditatis quia est causa iracundie: ⁊ rudita-

illis ingenij. Semper vidi tales habere caput magnum cum figura mala et inordinata: et hec contra Plinium dicta sufficiant.

Quesitum quintum Augustini Discipuli ad eundem Coditem Magistrum. De supercilijs.

Discipulus.

¶ Textus.

Inquit Philosophus ad Alexandrum supercilium quod habet multos pilos significat hominem ineptum ad loquendum. Et cuius supercilia extenduntur ad tempora talis homo est inuidus. Homo autem habens supercilia rara et commensurata in longitudine et breuitate. Talis homo de facili intelligit.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Comentum.

Scribit nuncius nature in secundo de partibus animalium supercilia vero et cilia adiuuamenti gratia habentur: supercilia enim vt delabentes humores arceant velut imbricamentum sine grunda humoribus: qui a capite emanant paratum: Cilia vt contra incidentie in oculos quasi vallum quoddam prominent. Supercilia in compage ossium posita sunt quamobrem compluribus senescentibus adeo crescunt vt tondendum sit. Cilia venularum densitatis summis initiuntur: nam vbi cutis ibidem etiam venule deficiunt et desinunt: itaque propter vaporem qui inde crassiusculus prodit: pilos his locis enasci necesse est nisi quid naturalis opificij ad alium vsum impediat: hec philosophus et Isydorus .xi. ethimologiarum: ait supercilia dicta: quia supposita sunt cilijs: qui iccirco pilis vestita sunt: vt oculis munimenta pretendant et sudorem a capite defluentem depellant: intercilium vero est medium illud inter supercilia quod sine pilis est. Et sciendum quod capilli siue pili generantur ex vapore fumoso resoluto a chimis qui sunt in corpore: et cause sunt quattuor. scilicet efficiens materialis: formalis et finalis. Causa efficiens pilorum est duplex. vna est calor naturalis: qui eleuat vapores ab humiditate corporis et trasmittit ad partes cutaneas. Alia est frigiditas aeris: quod inspissat et coagulat ipsos vapores et reducit ad formam pilorum. Causa materialis est duplex: prima est remota: et est humiditas corporalis; secunda causa est propinqua: et est vapor terreus qui euaporatur ab humiditate. Causa formalis est figura pilorum scilicet longitudo et rotunditas. Causa finalis est diuersitas pilorum. scilicet ad decorandum sicut sunt supercilia de quibus est sermo. Quando igitur supercilia sunt multum pilosa: habentes sunt inepti ad loquendum. Ratio est quia multitudo pilorum arguit multitudinem materie calide et aduste: ratione caliditatis et adustionis: vnde sequitur vel causatur turpitudo loquelle propter velocitatem: et similiter mores eorum sunt inepti et malefici: quia intellectus: et morigeratio singularis non causatur nisi a temperamento et priuatione adustionis: vt in probabitis in pluribus locis factum est. Ex magna adustione semper cerebrum est calefactum: vel a facili causa calefit calefactione notabiliter per consequens sunt garruli et furibundi: et non cogitant: nec cogitare possunt in verbis suis bonum aut rectum discursum. Quando vero supercilia sunt densa: et habent multitudinem pilorum et continuantur vsque ad initium nasi significant magnam adustionem: et habentes sunt melancholici et praue nature: impij: et aliquando fures et omnino deceptores homicide ac lenones: vt etiam tenet Plautus vt ante notaui et breuiter omnia mala complectuntur. et hoc est quod vernaculus Phus ait.

¶ Non te fidare de le gionte cigle.
Ne de le folte se guercia e la luce
Che chi le porta guarda non te pigle.
¶ Impio danimo ladro falso e fello
Cum bel parlare suo tempo conduce
Rapace lupo cum vista dagnello.
¶ Non fu mai guercio cum lalma perfecta.
Che non portasse de malicia schermo.
Sempre sequendo la superba secta.

¶ In versiculis supra notatis ostendit Strabones rapaces: simulatores: maliciosos: ex superciliorum iunctione et pilositate esse: et similiter monoculos cum supadiunctis: et vniuersaliter mala omnia cogitant. Strabositas causatur multis modis secundum Auicennam. Tertia tertij: cap. 28. de strabositate quando dicit. Quandoque fit strabositas propter mollificationem quorundam lacertorum etc. Et postea subdit: et quandoque fit a siccitate sicut accidit in febribus acutis etc. Et ista est ad propositum nostrum: quoniam corroborat siccitatem que est causa pilorum et associantur due cause ad producendum effectum malignum. Et numquam vidi straboneм sine immensa caterua vitiorum: et fraudulentias habent iniquitates et contumeliositates: et simile dico de monoculis de quibus dictum est. Supercilia ad tempora etc. Inquit Auicenna primo de animalibus supercilia sunt propter detensionem oculorum a puluere. Intelligit philosophus quando descendunt ad originem nasi et superius eleuantur ad tempora. Ratio est quia illa eleuatio ad supius significat omnium caliditatis et siccitatis. Ut dixi de cynedis in primo loco et accipitur pro inuidia secundum philosophum improprie. scilicet pro malignitate vt sunt calidi et malefici. Et Rasis ait. Qui in supercilijs pilorum habet multitudinem multarum est cogitationum et multe tristicie: atque eius loquela foeda est: et crassa: et iste textus confirmat choleram adustam: et humores melancholicos: et causa est multarum cogitationum: et sunt cogitabundi: et tale signum notaui in depredatoribus viarum (vt dixi.) Et lenones homicideque et plurimum fures existunt si sint pallore obducti et pronosticaui iustitiam super ipsos casuram fore. Cuius supercilia inferius descendunt a parte nasi: et superius eleuantur a parte temporis inuerecundus est et habes. Inuerecundus est propter caliditatem furiosam: et nimis mobilem: habes propter eandem causam. Supercilia rara et mensurate magnitudinis insinuant temperamentum propter humorum bonitatem: et propter recessionem a nimia adustione: et tales sunt ingeniosi: et secreta indagantes. Dixit enim Rasis supercilia longa arrogantiam significant et inuerecundiam: causam dixi superius. Conciliator dixit quando spanditur ad tempora inuidus iudicatur: et dicunt quod supercilia longa arrogantem luxuriosumque denunciant et inuerecundum que res etiam in senectutis tempore augmentantur vt plurimum. Supercilia inferius a parte naris descendentia: et superius versus tempora eleuata: et sic vtriusque deuulsa inuerecundum inuidum hebetem stolidum et insatiabilem denotant porcisque comparantur. Dixit Auicenna primo de animalibus: quando supercilia descendunt per incuruationem a parte nasi significat acutum. id est ingeniosum in nephandis negocijs: et quando incuruantur ad lychrymale siluestre significat ioculatorem. Supercilia si fuerint directa lineata et prolixa malum imbecillem et femininum animum demonstrant mulieribus

ydatum. Et ista supercilia nos attribuimus veneri: et vi
dimus vt plurimuz illos esse cynedos: aut sūme luxurio
sos. Ideo dixit Auicēna primo de animalibus quando
supercilia sunt ſm lineam rectaz significat femininum et
ait supercilia dependentia inuidum significare. Super
cilia curata paruā et angustā mētez denunciant. Arcua-
ta adeo vt pene naso adiungant̄ subtilem et ingeniosum
denotant. Et talia supcilia studiosum ostendūt: et Mer
curio dedicantur. Cum vero fuerint supcilia rara diame
tro cōmēsurata suntqꝫ magna: hic facilis denotatur in-
tellectus. Dicunt aliqui: supercilia arcualia si coniungan
tur ad conū nasi subtilez et studiosum declarant. Si aūt
cōnexunt ibidez tristem et parū sapientē attestantur. Si
arcuositas declinat ad tēpora: et ad gibbositatem genaꝝ
negligentez et fatuuz denotat. Supercilia si sint longa et
multorū pilorūz significant viruz magna mediantē. In
surgit hic problema: pp quid pili superciliorum magis
augentur in senectute q̄ꝫ in iuuentute. Responsus est qꝛ
vapores generatiui pilorūz superciliorūqꝫ transferunt-
per iuncturas ossium: et in etate iuuentutis sunt cōpacte
et bene iuncte pp humidi tenacitatem. Ideo vapores nō
possunt habere exitum liberū: quia penetratio illis pro-
hibetur. Sed in senectute humiduz ipsius iuncture est
cōsumptum et desiccatum. Unde ossa sunt magis aper-
ta et consequenter vapores ascendunt liberi et causantur
pili superciliorum longi. De superciliis male dixit Mi-
chael Scotus ideo eius dictū nō inserit̄ qꝛ ignauū phy-
sonomū illū fuisse testor. Si v̄ba eius pscrutentur.

¶ Quesitum sextū Augustini Discipuli ad eundez Co
clitem Magistrū. De ciliis seu palpebris.

Discipulus.

¶ Textus.

i Ibenter velem scire et intelligere aliqua de
ciliis seu palpebris: et de ipsorū significatiōe.

¶ Responsio Magistri ad discipulum.

¶ Commentum.

t Ilia aut palpebras natura ordinauit ad repa
randuz a nocumentis exterioribus sicut sūt
musce: festuce et alia similia: sicut superius di
ximus teste philosopho in scdo de partibus
animaliuz. Dum inquit Cilia vt contra incidentia in ocu
los: quasi valū quoddaz promineant. Inquit Isidorus
xi. ethimologiarū. Cilia sūt tegmina quibus cooperiun-
tur oculi: et dicta cilia ꝙ celent oculos tegantqꝫ tuta cu-
stodia hec Isidorus. Et eadē causa de natura diuersita
te pilorūz est sicut de superciliis. Et hic aggregabo dicta
Conciliatoris et aliorū licet pauca reperiant̄. Cilium qd̄
oculo appropinquat̄ iuxta angulū in lachrymali si vltra
modū paruū et subtile dispositionem cōsuetudinis et ma
liciaz ex figura denotat. Causam paruitatis pilorū indi-
cat mā pauca. Subtilitas pilorū ostendit subtilitatē hu
morūz: et dñium cholere: et tales sunt maliciosi viciosi et
malefici: et tu cōsidera: quid et qualis sit cōplexio choleri
ca. Et tñ carnosior loc⁹ ille extiterit: vt miluorꝫ oculi astu
tia: et mala caliditas indicat̄: Miluorū natura est calida
et rapax. Et est species aquile rōne caliditatis: et est aial
cholericū. Caue igit̄ a cholericis: et lachrymale domesti-
cuꝫ cū est modicū significat astutū vt tꝫ Auicēna primo
de aialib⁹. Ciliū supius eminēs inflatū magis q̄ꝫ plenū
paꝝ supra oculuz declinās insolertē et quasi visuz deno
tat ligatū. Si autē declinant ad inferius plenū crassabū
dum maxime cū sit rubore obductū potatorē ruinosuz
denunciant. Ratio est qꝛ significant debilitatem oculo-
rum: et per cōsequēs cerebri et ex illa debilitate timēt vi
num. Expertus sum in pluribus tabernis vtentibus: et
vinū maluaticū bibentibus quorū vnus fuit cōpatriota
noster Antonius de monte florino potator eximi⁹. Qd̄
si subtile retractum inferius fuerit in tātum vt oculi ob
tegatur albuz a siccitate denotat corpus dominari. Qd̄
si in aliqua peracutatum passionuz contingit: ni tale na-
tura constiterit. Hyppocrate teste mortem denunciat fu
turam. Et Rasys ait: et qñ pili palpebrarū curuātur in-
ferius vel ad vnā naturaliter partē torquentur: menda
cem significant et calidum. Quare palpebre oculis posi
te sint. Respondet Cōmētator vt cōseruaretur comple
xio eorum a rebus extrinsecis sicut vagina gladii: et ideo
qui maiorem et grossiorem habet palpebraz magis aspi
cient in remoto: quia conseruant illam partem a calore
extrinseco: et a frigore. Et ideo multa aialia aspiciunt in
remoto plus q̄ꝫ homo et hoc pp grossiciez palpebraruz.
Hec Cōmentator in de sensu et sensato. Et scias quādo
anguli oculorū sunt dilatati: arguas egritudinem oculo
rum: et si habent aliquaz eminentiam carnosam ebriosi
tatem denotant: et precipue qñ oculi sunt eminentes et tu
nice eorū exsiccate: quoniam in pluribus notaui. Tamē
anguli oculorū dilatati stante causa oculi risini hoīem lu
xuriosum iudicat: et hoc venus sibi vendicat.

¶ Quesitum septimū. Augustini Discipuli: ad eundem
Coclitez Magistrū. De significationibus faciei.

Discipulus.

¶ Textus.

i Nquit Philosophus ad Alexandrum. Fa
cies plana carens tumorositate significat liti
giosum discolum et iniuriosuz: et inuidum.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

f Acies sicut dicit Philosophus arguit ma
teriaz cholericam et spiritus cholericos de
duo sequunt̄ vitia supnotata et qñ sunt bñ
nati habēt faciem talē. s. mediocrē in genis
et tēporib⁹ vergentē ad pinguedinē ille est verax amās
intelligens. Unde ecclesiasticus .13. cor hoīs īmutat fa-
ciem illius siue in bonū siue in maluz. Hoc ex parte leti-
ficationis cordis apparet letificatio. s. faciei: et ex parte cō
tristationis apparet cōtristatio. Item ecclesiasticus ve-
stigium cordis boni et faciez bonā difficile inuenies et cū
labore: hoc est vestigiū cōscientie bone: qꝛ stat faciez esse
pulchraz in vno intuitu: et cōscientiaz cauterizatā. Ideo
Isidorus ethimologiarū. xi. facies dicta ab effigie: ibi est
enim facta tota figura et vniuscuiusqꝫ persone cognitio.
Uultus vero dictus eo ꝙ per eum voluntas ostenditur
animi: ſm voluntatem. n. inuarios motus mutatur. Un
de et differunt sibi vtraqꝫ: nam facies simpliciter accipi-
tur de vniuscuiusqꝫ naturali aspectu: vultus aūt aīorum
qualitates significat. Unde in methaphoricis ait philo-
sophus. Quibuscūqꝫ faciē carnosaz videris rachinis. i.
faciliter concupiscibiles sunt: et referunt̄ ad boues. Qui
faciem macilentā habent soliciti sunt. Qui aūt carnosaz
timidi: et referunt̄ ad ceruos et asinos: qui valde paruaz
habēt pusillanimi sūt. et referunt̄ ad gallū et simiā. Qui

bus facies magna est tardi sunt: et referuntur ad boues et asinos: qui nec paruã: nec magnã habẽt oportet eẽ medi⁹ habitus et erit vtique cõueniens. Quibus autẽ paruifica illiberales sunt: et referuntur ad apparentiã. Et Cõciliator cui⁹ est vehemẽter magna pigricia notatur bobus cõparatus: denotat materiã multã et flegmaticam nõ regulatam. Cum multũ carnosa fuerit pigricia et grãde notat desideriũ: propter exuberãtẽ materiã carnis et humores crassos non ita flegmaticos sicut dictũ est: quia ibi dominatur caliditas. Ideo cõtinue desiderãt res vanas et impossibiles. experientia mihi tãgibilis est quod sunt creduli et cõtinue studẽt i cõmedẽdo et bibendo et luxuriando: si alia correspõdẽtia cõnexa fuerint. s. magnitudo duorũ ventrium. Et philosophus in physionomia de mẽbris ait: carnosus in facie est min⁹ sapiẽs ipotun⁹ et mẽdax. qui habet gracilẽ faciẽ est circũspectus in opib⁹ suis et subtilis itellectus vt tenẽt Mercuriales: qui habet oblongã faciem est iniuriosus. Itẽ Rasys: cui⁹ facies hoĩs ebriosi faciei assimilatur ebriosus est. Iracũdo vero cũ assimilatur irascibilis est: cũ autẽ verecũdo inuenitur siĩs verecũdus est: cuius facies carnosa piger et est stultus: qui subtilẽ habet faciem: multarũ est cogitationũ: cui⁹ facies vehemẽter rotũda ẽ stultus existit: cui⁹ facies est permaxima piger est: cuius facies est valde parua malus est et calidus et adulator: cuius facies est deformis mores hẽre bonos nõ põt nisi raro: cui⁹ facies est longa inuerecũdus est: qui tẽpora habet inflata et venas et arterias grossas irascibilis ẽ: et hec Rasys: carnosa autẽ facies squaloreque turpescẽs timidum significat et amẽtẽ. Grossa vero facies cũ maxillarũ grossitie et agrestis grossam et hebetẽ nãm denũciat: quib⁹ vehemẽter existit parua facies timidi sũt: calidi et adulatores: et illiberales plerũque denotãt. Sequitur paucitas capitis ex mã humoris et spũs subtilis cũ siccitate. et ex mala cõpositione de quo adulatio causatur et timiditas que est soror tenacitatis sicut in probabitis tactũ est. Et Conciliator ait: cũ paruitas faciei colorẽ croceũ obtinuerit paruũ vitiosum deceptorẽ et ebriosum: vt ait Aristoteles vr ostẽdere. Persepe in tempore meo exptũ est et precipue in principibus et ducib⁹ armorum nostri tẽporis. scribis et mandatarijs eorũ seu legatis qui hodie iter eos sapiẽtes et sciẽtes arbitrantur: qui sagaciter decipere et fraudẽ inuestigare sciũt. Hñtes vero subtilẽ faciẽ et extenuatã solliciti sũt et multarum cogitationũ. Et qui eam longã hñt inuerecũdi sunt et denotantur propter imẽsam caliditatẽ que est cã allongationis de qua sũt inuerecũdi. Labiorũ genarũ et frontis et rict⁹ cõditio cũ alijs si trucẽ vultũ ondãt: stultũ et insaniẽtem ondit. Letus vultus arridẽs libidinosum denũciat et iocundũ vt probatũ est. Et tristis vultus ecõtrario denotat tristẽ vt in passione palpauimus vt tenet phs. in methaphoricis: deformẽ naturã vehemẽter habẽs minime pt bonos mores hẽre: vnde versificator. Distortũ vultũ sequitur distãtia morũ: propter quod et dicit phs: nõ oĩno felix ẽ qui specie turpissimus. Et istud signũ satis patet ex apparenti cõueniẽtia. Facies. n. nature similis simili passioni et eisdẽ subiacet actualiter. Ut existente iracundo simili iracundus iudicetur: quod et in alijs vitijs similiter et virtutib⁹ accidit repiri. Facies que sepe sudat ex facili motu calidam ondit cõplexionẽ: luxuriosum: gulosum et valde comedẽtẽ. Facies que est vallata plus macra quam pinguis significat hoĩem iniuriosum inuidiosum: mẽdacem: et rixosum: crudelem et homicidã presertim si adustioni annectitur etiã liuidus color aut croceus: sicut dignoscimus.

Facies valde curua et macra et longa facit rixosum maliciosum et inuidum vt dicit. Unde Plautus in asinaria de faurea seruo atriensi supbo et iracũdo ait quo facie noster saurea est si is est: iam scire potero: macilẽtis malis russulus aliquãtũ ventrosus truculentis oculis cõmoda statura tristi fronte. Facies bñ disposita carne et colore et suis cõnexis placida significat dispõnẽ laudabilem ad vitia et virtutes. Multos. n. vidi hoĩes ppinquos infortunio: quorũ aspectus cũ celaret ad id difformes facti fuerunt: videlicet facies eorum effecta est turpis plus quam esse soleret: et oculi retrahuntur et cilia dilabuntur: et istud ego met infinitis vicib⁹ notaui: vt in petro capreoli a me pnosticato. Caue ne te decipiat in leprosis et maxime in leonina que fit ex cholera: in qua rotundantur oculi: et eminent cũ eminentia venarũ: et citrinitate imixta rubori: et valde mobiles efficiuntur et adest narium gracilitas cũ vehementissima raucedine: sic quod videatur quasi loqui p nares gẽgiue eorũ et nasi extremitates corroduntur: cutis eorũ exaspergatur: et supcilia depilantur. Et hec Arnaldus de villa noua: quia hoc p aspectũ discernitur. Facies cõcaua. s. a principio frontis vsque ad finẽ mẽti vt nasus et os sit quasi in valle arguit malos mores et pcipue si sit adusta aut liuida. vidim⁹ istos eẽ iterfectores: pdones: et fures: vt patet in itinere Romano: vt sepe iudiciũ meũ diuulgatũ fuit.

¶ Quesitũ octauũ Augu. Discipu. ad eundem Coclitem Magistrum. De natura oculorum. Discipulus.

¶ Textus.

Oculos grossos habentes sunt timidi et pusillanimes inuerecundi loquaces et stolidi.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

Oculus est mẽbrũ instrumentale visus. Cui⁹ cõplexio est humida in forma rotunda cum quadã planicie et septẽ tunicis cũ tribus humoribus pfecte cõpositũ vt ait Sillanus super nono Almansoris. Et Isidorus. xi. ethimologiarum. Oculi vno mõ dicuntur quasi occulti: eo quod occultum et secretũ aĩe in se hñt inter oẽs. n. sensus aĩe viciniores sunt. Unde p os maxime passiones aĩe iudicãtur. Anime. n. tribulatio vel ylaritas: amor et odium et cetere passiones principue statim apparẽt in oculis. Colores autẽ eorũ sũt quattuor. s. niger: subalbidus varius et glaucus vt recitat Canamusali in libro oculorũ cap. 3. et Iesubali i cap. 5. adducit medium et proprias et principales causas vt ad plenum recitaui in p. lib. cap. 23. de signis fortis. Et licet sic rõnes istorũ signorũ possint sũmi tamque a causa finali: possunt tñ reduci in qualitates et cõplexiones. Est autem rotundus quia rotũda forma amica est et cõsentanea motionis. Sentit nanque philosophus: quod omne rotundum de natura sui est mobile vel volubile. Item forma rotũda perfectior est: et incorruptibilitati magis vicinatur propter carẽtiam angulorũ. Dicit. n. Cõstantinus in libro oculorũ quod forma rotunda in lateralibus est elisa circũquaque declinis nõ habens angulos in quib⁹ cõtineatur supfluitas prestitura lesionẽ: que si haberet angulos i ipsis macula sup fluitatis adheret. De oculorum causa et varietatibus pauca dicemus: tñ principalia aliqua accipe mi discipule Ad quesitum respondet Blasius de parma. Causa põt esse quia indicatione sumpta a grossicie et eminẽtia oculorum arguit magnã copiam humiditatis cerebri: et magne humiditati cerebri applicata est humiditas multum intensa: et per consequens cerebrum tale est frigidius

e humiditas debeat. Et in tali corpore esset penuria sanguinis et spiritus eo modo sicut presentia multi sanguinis et spiritus reddit hoiem audacez: opposita causa inducit cõtrariũ quare &c. Idem et Rasys in secũdo cap. 16. dũ ait oculorũ magnitudo foris prominẽtiuz humidaz protendit cõplexionez oculi extensi in anteriori pte significãt stultũ: et profundi subtilez ex pte malicie. Oculi in latitudine corporis tendẽtes partborũ oculis similes: corporis humiditatẽ designant. Et similiter teneas qꝫ habẽtes oculos multuz eminẽtes nõ multũ profunde vidẽt: sed tenue. Cuius causa est: qꝛ quãto oculus est eminẽtior plus distat a cerebro et p cõsequẽs ab origine eius seu a principio et quanto plus aliquid distat a fonte eius: tanto plus recedit a cõuenienti dispositiõe sua. Iõ oculi multũ eminẽtes pp distantiã a principio sunt in eorũ cõuenienti dispõne quãobrẽ nõ acute vident: cuius oppositũ cõcludunt de oculis existentibus in pfundo. Et pp eminentiaz representant diuerse res visibiles. Iõ nõ possunt in paruo tẽpore discerni et iudicari. Ideo sũt loquaces sine iudicio pp partẽ anteriorẽ humidaz sicut superius dixi de fronte. Et iõ sunt inuerecũdi et stolidi i. idẽ testat vernaculus Phs in libro corbe: dum ait.

Sliocchij eminenti: et in figura grossi.

Sliocchij veloci con lo batter fermo

Matti e falsi: et de mercede scossi.

Uult cõcludere qꝫ isti tales sunt sine discretione pp peruum discursum et paucitatẽ intellectus. Tamen ostẽdit aliaz speciẽ oculorũ. s. qꝫ mobilitas eorũ significat: quod dictũ est supius. Lz sit alia causa tñ idem effectus. Causa mobilitatis oculorũ est caliditas: que ex nimio motu arguit magna qꝛ oĩs motus fit a calido: et ex illa caliditate procedit toruus discursus pp mobilitatez spirituũ: vt est doctor quidaz artiuz. Tñ cõmẽtator Alexandrinus in. 7. epidimiarũ: cõmẽto. 19. Dixit mobilitas oculorum significat iracũdiã: imobilitas vero timiditatem et et modestiã. Sicut mobilitas causatur a calido: ita imobilitas a frigido: et sunt modesti: qđ est cõtra audaciam. Sciendũ est qꝫ lz oculus profundus sit signuz malorum morũ: vt dicemus iferius: tñ est boni et acuti visus vt dicit Aristoteles. 19. de aĩalibus. Cuius rõnẽ reddit Auerroys. 4. colliget. cap. de accidentibus: visus vbi vult qꝫ oculus profundus videat remotius q̃ eminẽs: qđ fuit dicit: qꝛ spiritus visibilis est magis in pfũdis oculis aggregatus: et virtus visiua tunc est fortior. Etiã lux in maiori quãtitate recipit: sicut accidit in riuis stricte currentibus: et pp hoc stringit sagittator oculum qñ vult recte mittere sagittaz. Et carpẽtarius vt lineã videat rectius. Hec Auerroys. Et pp oppositaz causam habẽtes oculos eminẽtes sunt debilis visus et nõ vident a remotis. Et Cõciliator ait. Cũ aũt oculi difformiter mouent vt nũc currãt: nũc autẽ quiescant: licet his nõduz adsint talia facinora ppetrãda in cogitatione tñ versant. Et vniuersaliter notaui tales oculos habẽtes hoĩes pessimos subtractores et temerarios ostẽdere. Ego habeo vel habui fratres similis nature: qui pp talẽ cõiunctionẽ passi sunt vel sunt passuri malã necẽ meo iudicio. Et vidi tale signuz in multis depdatorib⁹ viarũ. Dixit Ptholome⁹ phs oculos croceos significare hoiem crudelẽ et deceptorem. Id ego expertus sum et tale signũ vidi in lenonibus et homicidis. Color talis significat dñium cholere cum maxima adustione: ex qua re nõ põt causari nisi dñium malignitatis: et dictũ est plurib⁹ vicibus qꝫ ex bona cõplexione causat bonitas intellectus et eõ cõtrariũ.

¶ Quesitum nonum Augustini Discipuli ad eundem Coclitẽ Magistruz. De natura et motibus oculoꝝ.

Discipulus.

¶ Textus.

s Cripsit Philosophus ad Alexandrum in libro de secretis secretoruz. Cuius võ oculi mouẽtur velociter: et visus eius est acutus talis hõ est fraudulẽtus latro et infidelis.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cõmentum.

s Cias o Discipule mi qꝫ tale signuz expertus sum persepe et iudicaui infinitos qui fuerũt suspensi, de quibus vnus fuit filius magistri Iuliani de pontremulo: et talis dũ puer erat fuit nutritus a strenuo et forti et in militia prudẽtissimo Francisco rouerso siue roberso: et merito a robore: quo pdictus erat. Illi⁹ filij pdicti Iuliani iudiciũ meũ fuit de ãno. 1492. ad qđ presens fuit magister Bartholomeus de sancto marino chyrurgic⁹: et mihi amicissim⁹: et put iudicaui fuit suspensus adolescens ille. 1496. vt fata disposuerunt: et alius pnosticatus fuit a me qui dicebatur Tadeus guidottus: qui etiam pro furto suspensus fuit. Istaz sniam cõfirmat Conciliator dum ait. Cuius oculi velociter mouent cernentes acute calidi sunt: latrones et infideles sicut a natura monstrantur: causa est qꝛ a subtilitate ingenij procedit furtũ et aliena deceptio. Ingeniũ autẽ subtile procedit a subtilitate humorũ ex quo sequitur caliditas cõplexionis sicut dictus est in prehabitis et motus pcedit a caliditate: qñ caliditas est magna: velocitas est intensa. Intuitus fixus non causatur nisi ex nimia cogitatione et desiderio ad decipiendum. Ergo duabus de causis sunt in tali subiecto scilicet motus quem significat caliditas intensa. Alia est acuitas igenij ad profundam cogitationẽ ad male operandũ. Idez sentit Rasys dum ait. Cuius oculi cito mobiles sunt et acute cernentes deceptor est et calidus atqz latro. Aliquis põt arguere fures sunt melancholici: melancholia procedit ex humore frigido et sicco: ergo contrarium illius qđ superius dictuz est. Respondeo qꝫ non est semper verũ: imo videmus homines martiales esse fures depredatoresqꝫ et tñ sunt cholerici et melancholici sicut patebit inferius in physionomia nostra de planetis: et in chyromãtia magna de natura martis. Tñ esse potest pp accidentia animi qꝫ efficiantur melancholici adusti et est per accidens sicut videmus per experiẽtiã in lenonibus: alleatoribus et depredatoribus qꝛ habẽt ingeniuz in his: quia in ingeniuz est recta rõ in agilibus. Et hic stat solutio qõnis: qꝛ sunt cholerici adusti: et per viam adustionis sunt melancholici. Unde aliquãdo color liuidus et flau⁹ ostẽdit complexionẽ cholere aduste: tñ tendentis ad melancholiaz. Si albedini cui viriditas sit admixta approximetur calor sequitur: qui a medicis plũbinus appellatur: vt iquit Almansor libro scdo cap. p. idest fuscus si albedini vicinetur vel ei admisceatur sanguinẽ grossum dñari demõstrat: sm quantitatem que ei approximat vel que ei admisceatur rubedo. Iste color ẽ sicut color pulmonis qñ est extractus ab animalibus et appellamus liuidũ: a pulmone qui icipit putrefieri qñ est ab aĩali extractus et tumefit: et fit in eo color liuidus. i. plũbinus. Caue et sum-

me precaue a talibus hoibus qr sunt maligni ꝛ pessimi: dūmō sint habitudine laudabiles seu formosi. Colorem istum habent quidaʒ plati.i. Cardinales: qui imēsaʒ malignitateʒ habēt. Et exēplū pono de antiquo nr̄o Aromatario: illis similis qui mortuus est. Tales sunt luxuriosi ꝛ ebriosi ꝛ falsa cōtractantes sine vlla verecundia ꝛ destruūt populos ꝛ ecclesiaʒ dei: ꝛ sunt causa omniū malorum sicut actiones sue sunt hodierno die manifestissime. Aliquis pōt dicere isti sunt sanguinei: ergo est bona cōplexio illorūʒ: ꝛ cōplexio talium sanguinea est: qr epar generat multitudinē sanguinis: tn̄ ex magna sua quātitate cor calidissimū adurit ipsum sanguinē ꝛ fiunt melancholici adusti qr est sanguis grossus: ꝛ talem complexioneʒ vidi in religiosis qui vtunt multis cibariis ꝛ precipue ouis ꝛ similibus. Et sunt adusti luxuriosi lurcōes sine litteris ꝛ exercēt mores porcinos: cū capita spherica aut pineata sūt cū maxillis pinguedine suffocatis. Unī qn̄ adustio est nimis incurrūt in phrenesim. Et vnus de istis est ille pauper iuuenis qui hodierno die est fatuus. Nicolaus.s. piphārus aurifex dignissimus: ꝛ Jacobus de māginis. ꝛ magister Antonius de foro populi: quem ego iudicaui dum ille studeret Bononie. 1493. in presentia multorū doctorū artistarū duʒ ego disputabā. Et in illo tēpore iudicaui magistruʒ Jacobū romanellū Ueronensem: qui itidē erat scholaris artista: qui ambo hodie sunt fatui. Tamē aliqui ignari putabant illos esse cōplexionis sanguinee: color talis est vel fuit vt mora gelsa īmatura vt dixi ī pluribꝰ locis: aut vt color pulmonis nouiter extracti vt in leprosis apparet sicut ante dixi.

¶ Quesituʒ decimum Augu. Disci. ad eundē Coclitem Magistrum. De natura oculorum paruorum.

Discipulus.

¶ Textus.

o Culi Parui malum ꝛ stultum denotant: ꝛ pusillanimem relati ad simias.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

b Omo qn̄ est calidus ꝛ siccus est maliciosus rōne humorū ꝛ spirituū ꝛ est proditor ex caliditate ꝛ siccitate: procedente ab adustione cholerica. Ideo sunt deceptores ꝛ participāt de humore melancholico a quo sequit timiditas ꝛ stultitia pp siccitatē. Profunditas oculorū procedit ex siccitate que desiccat humiduʒ musculorū ꝛ ligamentorūʒ. Unde sequit contractio ad interiora: ꝛ cerebruʒ exhaustum. Et paucitas materie oculorum significat humido proportionato dominiū siccitatis ꝛ melancholie aduste aut siccitatem adustiuaʒ: ꝛ ob hoc sunt timidi ꝛ fraudatores vt simie prout experientia demonstrat.

¶ Quesitum vndecimū. Augu. Disci. ad eundeʒ Coclitem Magistrū. De situatione aliqua oculorum.

¶ Discipulus.

¶ Textus.

c Um oculi secūdū longuʒ fuerint situati inuidum calidum ꝛ deceptorem insinuant.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

p Alemon oculos velut aīe fores ac ipsaʒ emicare per eos dixit ab oculis porro multiplicia iudicia assumunt ex figura quātitate q̄litate positiōe ꝛ motu. Naturaliter in specie humana oculi sunt situati ꝑm latitudineʒ corporis. Et qn̄ situant ꝑm longum illud est monstruosum.i. preter naturaʒ: cuius causa est magna caliditas sicut in prehabitis tactum est. Ex quo sequitur deceptio ꝛ inuidia pp desideriuʒ continuuʒ ad mala cōmittenda propter igneitatem spirituū ꝛ discrasiatum cerebrum: vnde Rasys ait: qn̄ autē oculi in corporis longitudine positi fuerint calidum ꝛ deceptorē demonstrabunt. Et vnus de istis fuit frater Hieronymus sauonarola magnus deceptor ꝛ seductor populi fraudator fraudatorum: imo ipsa fraus qui nouas leges promulgauit in ciuitate Florentie. Cuius physionomia erat talis. Caput paruum ꝛ pineatum: oculi ꝑm longum nasus aquilinus: labia grossa: ꝛ color faciei erat liuidus adustus colluʒ obliquuʒ. Et signum magne caliditatis sue complexionis fuit: ꝙ non potuit portare lineamina: nec aliquid super caput suum: quoniaʒ statim excoriabatur: ꝛ erat caluus qr arguebat dn̄ium siccitatis in anteriori parte. Et in omni parte corporis fuit pilosissimus signum magne adustionis. Caue igitur ab aliquibus pseudis prophetis sic cōplexionatis ꝛ precipue a tota complexione: scilicet adustissima.

¶ Quesituʒ duodecimuʒ Augu. Disci. ad eundem Coclitem Magistruʒ. De maculis existentibus in oculis.

Discipulus.

¶ Textus.

i Nquit Rasys in secundo ad Almansorem. Macule multe circa pupillaʒ in oculo apparentes malum significant homineʒ: ꝙ sic cū oculus etiam fuerit varius erit deterius.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

o Culorum varietates non procedunt nisi a caliditate que eleuat vapores ad oculos: vnde quāto maior est varietas oculorum: tāto magis arguit intensam caliditatem. Ideo quāto macule sunt magis varie adustio est maior: ꝛ per consequens ostendit varietatem humorum ꝛ adustionem maiorem: ꝛ hoc manifestat adustioneʒ spiritus: de quo procedunt morum varietates: ꝛ vitiorum ingens caterua. Et ex magna varietate deterioratur iudiciuʒ honestuʒ ꝛ laudabile: hic non dicimus de causa varietatis in aīalium oculis sicut ostendit Nuncius nature de generatione animalium capitulo primo. Quia nō est ad propositum nostrum.

¶ Quesitum decimum Augustini Disci. ad eundē Coclitem Magistrum. De natura oculorum.

Discipulus.

¶ Textus.

c Uius vero intuitus mulieris intuitui assimilatur: luxuriosus est ꝛ inuerecundus.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

s Icut diximus ī pluribus locis.s. qn̄ aliquis assimilatur alicui aīali quasi similis est nature illius: ergo oculorū intuitus similis femine eandem dispositioneʒ causat a tali cōplexione: ꝛ est ita in moribꝰ sicut femina est luxuriosa ꝛ inuerecūda. Ideo tales hoīes sunt similis nature.s. luxuriosi ꝛ inuerecundi. Unde Rasys: qn̄ autē ita ac si puer esset intuet atqʒ tota eiꝰ facies ꝛ oculi quasi ridere vi-

deantur:hic letus est 7 diuturna potietur vita. Penitus qn oculi qsi ridet cu residuo faciei sunt adulatores luxuriosi 7 detractores:tn cam allegant aliqui 7 dicut hilaritatez 7 longitudine vite pcedere ex bona coplexioe. Cuius ca sut humores laudabiles 7 sinceritas ipsorum pp suaz cocordatiaz. Un cometator in lib. de ca longitudinis 7 breuitatis vite:ca longioris vite est abudatia caliditatis 7 humiditatis cu dnio caliditatis sup humiditate: 7 vniuersaliter virtutu actiuaz sup passiuas: 7 ei9 ctrariu est mors. 7 mors nihil aliud est q frigiditas 7 siccitas: 7 cu ca mortis sit frigiditas 7 siccitas:ca vite est caliditas: 7 humiditas: 7 io coplexio iuuenu est calida 7 humida:senu aut frigida 7 sicca: 7 signu est q qui multum coeunt paru viuut: 7 castrati plus viuut q no castrati:senes qui habet multa carne plus viuunt:qm cause multitudinis carnis est caliditas 7 humiditas. Io pueri qui sunt calidi 7 humidi:iter alias etates sunt hylares 7 gaudent pp eoru coplexione: 7 sunt remoti ab accidentibus animi. Io illi qui assimilant pueris sunt siles in coplexionib9 no cogitates res arduas. Et ista coplexio ex se odit diuturna vita sicut i alio loco demostrauimus. Cuz oculi in rubore prune assimilant:ho pessimus est 7 obstinatus. Ratio est qz color igneus indicat bile intensissimaz rone caliditatis: 7 est obstinatus 7 vitiosus sicut pz in versiculis in primo loco. Cui9 oculi i colore sunt siles caprarū oculis stolidus est. ro est: q qn aliquis assimilatur alicui aiali:similis est nature 7 coplexionis 7 moruz sicut dicimus in plurib9 locis. Oculi igit caprini odunt stoliditate: 7 fatuitate. Ego pluribus vicibus inspexi in tali aiali: 7 inueni oculos eoru aliquatulu varios: 7 cum turbulentia qda in pupilla qz ostendit coplexione valde flegmaticaz 7 aquea ex quo sequit timiditas 7 fatuitas: oculi qui sunt vaccaru oculis siles ametiaz portendunt. Oculi.n. siles oculoru vaccaru in hoie arguut simile coplexione:nam talis bestie coplexio est frigida 7 humida io sunt magni qm a frigiditate 7 humiditate catur inertia 7 crassitas itellectus:ex quo sequit dementia 7 simplicitas. Oculi si parui fuerint 7 foras pminetes vt oculi cancri stultitiaz significabut 7 stoliditate 7 suas sequetes cupiditates. Ratio est qz paucitas oculorum arguit paucitate materie. Eminentia vo ipsorum significat nimiaz humiditate in vetriculo anteriori vbi spus inuiscatur 7 deficit iudiciu. Etiam eminentia oculoru multoru obiectoru representationis est ca ita q non pot discerni cogruuz ab incogruo:ex quo sequitur discursus ineptus 7 beluinus. Oculi sursum tendentes sicut oculi bouuz: qui 7 cum hoc rubei vident 7 maximi hoiem pessimu stolidum atqz stultu 7 ebriosum significant. Ratio hui9 effectus est:qz significat debilitate cerebri:qz talis figura procedit a cerebro humido. Ex debilitate cerebri causatur ebrietas pp vapores ascendetes: 7 discrasiat cerebruz. Illa eleuatio oculoru pcedit p accides:naz causat a nimia caliditate cuius signu est color rubeus:ex nimia caliditate catur pturbatio aie ronalis:sicut nos videm9 in intensa irascibilitate hoium: 7 istos notaui in ciuitate Viterbij in Nicola tonsore qui quasi semp ebri9 existit At meliores oculi sunt illi qui sunt vt dicit phs ad Alexandru dnu ait. Qui aut hz oculos mediocres declinates ad celeste colorez vel subnigredine:talis ho est penetrabilis intellectus fidelis 7 curialis. Idez sentit Auicena p. canticoru de varietate oculoru:qz arguut teperametu qui oculos similes antimonio exeplificat:qz acumen ingenij declarant. Et Almasor. Oculi aut meliores esse dicuntur:qui inter nigru 7 variu mediu sunt:si cuz hoc nec multum sint radiosi:neqz rubedo vel citrinitas apparet. Oculi.n. isti demostrant bona naturaz:qz ingenium est debita dispositio organoru deseruientiuz roni. Tn ratio aliud in agibilibus:aliud in oponib9:vt in.3.lib.patebit. Ro est qz sunt priuati adustione cholere 7 melancholie aduste. Et color quasi celestis 7 niger aut kropus psertim vbi no sunt macule aliquo mo causat ab humorib9 humidis teperatis sine vlla adustione ex quo spus sitis nature representat:sequit ingeniuz 7 speculatio: scribit etia Iesuhali in lib. oculoru subalbidus at 7 varius qn coiungunt ptes earu agentiuz glaucedine fit sicut coplexio teperata. Color varius significat q spus visibilis est plus 7 clarior. Et semp vidi tales ee bene natos: 7 phos esse 7 reru summaru indagatores:quoz vnus est summus ille phs 7 methaphisic9 excelles qui hac nostra tepestate (vt audeo dicere) clasicus est:hic est ille magister Alexander Achillinus coterraneus nr:que pduxisse priaz no penitet. de cuius virtutibus melius est tacere q pauca dicere. Et multos alios notaui inter quos est Dnicus Fuscus Arrimineis vir apprime doctus: 7 mearu lucubrationuz fidus exeplator. Et nuqz vidi legistas habere oculos sine macula aliqua. Qui hz oculos extensos cuz extensione vultus est maliciosus 7 nequa. Ratio est qz illa extensio causatur a siccitate 7 caliditate 7 aia calida est maligna. Et qui hz oculos similes oculis asininis est insipies 7 dure nature. Causa est qz sunt coplexionis frigide 7 sicce a qua impressio specieru 7 difficilis:ideo sut insipientes sicut asini. Cui9 frigiditate odit phs in.8. d natura aialium cap.15. De asinoru morbo dn ait ipatiens frigoris maxime hoc aial est:quapp pontica 7 scytica terra asinis caret. etiaz sunt parui coitus nisi in mense maij qui eis dnatur pro asinoru coseruatione 7 est aliqua costellatio seu stella fixa que auget 7 dilatat humiduz asininu 7 incitat ad coitu vt recitat Albertus in lib. de aialibus. O Plini natura stellaru habet particulare curaz in asinis tanto magis habere dz in aialibus ronalib9 qre 7c. Deteriores vo oculi sunt qui hnt maculas albas aut nigras vel rubras vel cuiuscuqz coloris: qz talis ho deterior est oibus alijs 7 magis reprobadus. Et tale signu notaui in principibus 7 legistis 7 causidicis qui sut radices 7 minera oium maloru. Pot dicere aliquis:qre in oculis apparet tata varietas coloru. Rndeo qz oculi sunt valde diaphoni: 7 rare substatie:ideo spiritus visiui odut qlitates eoru:qn sunt in loco determinato insurgit vel insultat color sicut supra diximus:qd sit rare substatie:pz in mulieribus qn hnt menstruu:maculant eni speculu bene tersum maculis quibusda sanguineis: 7 inficiunt pueri in cuius:de oculoz causa satis dictum est:transeamus ad ipsoru quatitatem. Ait Ptholome9 phs. Oculi magni 7 supcilia loga breue vitaz significat. Et signu tale habebat Lodouicus de Blachis nobilis Bononiesis:que ego iudicaui pp tale signu: 7 alia annexa: 7 fuit breuis vite. Qui hz albedine in oculis tedente ad subnigredine significat magnu hoiez: 7 in honore viuente. Qui hz oculos longos cu supcilijs longis erit doctus sz breuis vite. Palpebre supiores oculoz cooperietes palpebras iferiores logitudine vite demostrat. Habetes oculos paruos ac rotudos libeter iterant ad male operadu dumo facies sit pallida:hec ille. Cui9 vo oculi fuerint vehemeter mobiles parui palpitates pessimus

hoīem denūciant:qꝛ oſtenditur intēſiſſima caliditas ra
tione ſpirituū exuberantiū effundentiū ad oculoꝛū cir-
cūſtantiā. Unde Raſys velocitas aperiendi ⁊ claudēdi
oculos caliditatem ſignificat. Qui ſi hn̄t mobiles ⁊ acuti
fuerint rapaces oſtendūt:ad accipitres cōparati:ꝙ ſi pal
pebrarū palpitatio fuerit crebra meticuloſuz ⁊ mania-
cuz iudicat. Et quoꝛū in gyrū ducunt̄ pupille ſi vnifoꝛ-
miter aut diffoꝛmiter ambe moueant̄ opus eſt ſepara-
re. Nā ſi vniformiter ſcito illiꝰ ſceleribꝰ ⁊ facinoꝛibꝰ ani-
muz:⁊ homicidijs domeſticis nefandiſq; cibis ⁊ cōiu-
gijs eſſe pollutū:q̄les thieſtis ⁊ atrei ⁊ mede Iaſoniſq;
fuere nuptie:adeoq; fraudes hoīuz ſecute ſūt ⁊ natoꝛuz
mēbra lacerata ac d̄uoꝛata. Et q̄lia Oepidi memoꝛant̄
connubia. Ubi nēpe cū matribꝰ ⁊ filiabꝰ turpes cōcreatio
nes adiuicē fuere pacte. Oculi ſūt in capite q̄ſi abſcōſi.i.
cōcaui intus longinqui viſus ſignificāt hoīem ſuſpicio-
ſum malicioſuz:male ire:puerſi moꝛis:valde memoꝛē:
audacē:crudelem:facile mēdacē:minacē:vicioſuz:luxu
rioſuz:ſupbū:inuidū:⁊ ſeductoꝛē vt tȝ Michael ſcotus
⁊ Cōciliatoꝛ ait:oculis varijs magniſq; glaucis guttule:
coloꝛis rubei maxime puluerulenti:qui coloꝛ kianos ap
pellat̄ nigro coꝛrupto ſimilatus ꝓuideant̄ in gyro oꝛdi-
nate turbatū aīo ⁊ vitioſuz eſſe d̄ſignāt. Uerū audacē ⁊
ingenij ꝑualētē acumine:adhuc guttule rubētes modi-
cuz quidē plus ī nigredinē vergētes ſic ītuētibꝰ nigreſce
re indicet̄ generoſuz aīuz iuſtū ꝓbū ⁊ īgenioſuz aīūt de
notare:qui tāq; guttulis nitoꝛis ītus relucēt:nitidos cō
poſitos groſſoſq; valde demōſtrāt. In quibꝰ guttule ru
bicūde fuerint vehemēter nō oīno rotūde ſed ad q̄dra-
tuz accedētes ſublucēat velut ignis īferiꝰ ⁊ ītrinſecꝰ poſt
ipſaz alie cōſiſtūt guttule palloꝛi admixte ⁊ alie glauſcē
tes:⁊ circuli pupillas foꝛinſecus ābientes ſanguinolenti
cōſtāt vl' carnes ſitq; oculi magnitudo q̄ inter pupille vl'
palpebre moueat̄ palpebre ⁊ pendeāt ſub his aīus ocu-
lis ocultat̄ qui ferarū oīuz attrocitatē excellit: quod nec
quis vnq; valeret cogitare hij.n.ſunt nefandoꝛū ꝑpetra
biles:nō a domeſtici ſanguinis effuſione:non ab īpietate
vlla doloq; ac v̄ſutia ſe abſtinēt ſicut affecti. Quare pu
to hāc oculoꝛū notā illū ſceleratiſſimū tyrānū Ezelinū d̄
Romano:italie ſitientē ſanguinem habuiſſe. Adhuc in
hmōi oculis guttule quanto magis fuerint rubicunde ⁊
minute eo magis iracūdū iniurioſuz ac ſceleratū:oñdūt.
Maioꝛes quidē ⁊ obſcurioꝛes hec nefanda minuūt:ſȝ
minime tollūt. Nigre gutte aūt ſanguinee:ī nigris pupil
lis aut ex vtroq; ꝑfuſe coloꝛe maleficū ⁊ venenariuz te-
ſtant̄:pallide v̄o dolis ⁊ obſcuris malignatiōibꝰ ipſuz de
tineri dicūt:⁊ ſūma obſeruatiōe cura iſta d̄cernit̄ ꝙ quā
to guttularū coloꝛes exiſtūt vehemētioꝛes vt deſignant̄
tāto ſunt maioꝛes effectꝰ:ꝑ earū.n.vt dȝ obſcuritatē hec
minoꝛant̄ ſcelera. Ampliꝰ Ariſtoteles ſcripſit ad Alexā
druz. Deterioꝛes exiſtūt oculoꝛuz hn̄tes albas maculas
aut nigras vl' vt ſanguis rubeas circūquaq;:hic etenim
hō cunctis deterioꝛ magiſq; ꝓditoꝛ ē ⁊ maxīe reꝓbā-
dus. Sūt oculi tn̄ varij velut arcus demōis yris appella
tus:qui quidē ſicci exiſtētes īſaniā denunciant:humidi
aūt nō ꝓcul ſūt ab illa qui ſi adhuc nā ꝯſiterūt magnifi
cētiā ⁊ verā d̄notat ſapiētiā:iracūdū tn̄ poꝛtēdūt ⁊ ī ve
nerē ꝓ̄ptioꝛē. Pupilla cū hmōi citrinitate nigra ſi fue
rit:ac ſi deaurata appareat dicūt medici ſanguinis flu-
xuz ꝑ īferioꝛa d̄notare:venoſi ſicci maniā īdicāt:qui ca-
ligine ſūt obſiti malis artibꝰ ſūt ībuti īfideles īterp̄tati:
vn̄:ītelligēdū eſt ꝑoptimos foꝛe eoꝛū ꝯ̄rios ꝑlucidos vi
delȝ du nullū fuerit ſignū mali aliūde īpugnās. Et tales
refert palemon oculos Hadrianū imperatoꝛē habuiſſe.
Liponia.ſ.hūidos magnos luminoſos atq; coꝛruſcos
hoīes ſi habuerīt cū glaucedīe tn̄ coꝛruſci ⁊ ſanguineita
tē hn̄tes:temeritatē īdicāt ⁊ ad īſaniā maxīe ſunt oculi
ſtatū ꝗ obtinēt mēſuratū optimū mētis habitū d̄clarāt
q̄re oculoꝛū mediocritas appꝛobat̄ inter nigrū ⁊ variuz
exiſtētē medij īter alios ꝑ̄dictos niſi multū exiſtāt ra-
dioſi:neq; rubedo aut citrinitas vl' aliō rep̄ſentet:tales
nāq; hn̄ natos d̄nūciāt. Si quidē oculi ſīt magni ⁊ nito-
re ꝑlucidi iuſtū docilē ꝓuidētē ⁊ admonitoꝛē teſtat̄. Et
hmōi putāt Socratē fuiſſe:ꝑminētes āt nimiū rubicū-
di parui:mētis ⁊ lingue effrenate ⁊ īſtabilē d̄nūciāt. Ad
dit āpliꝰ palemō:ꝑ̄minētes micātes tremētes ⁊ ſaliētes:
q̊s greci pāthomoi vocāt:ſiquidē parui ſīt dolos ⁊ v̄ſu-
tias oñdere:itē Aui.ꝑ̊.d̄ aīalibꝰ:qui tremulus ē leuis ē:
ꝫ ē īſtabilitate ſtabilis. Si quidē mēſurate magnitudi
nis hūidi atq; ꝑlucidi magnanimū magnalia cogitātē ⁊
ꝑficiētē oñdūt. Interdū āt īdicāt iracūdū vino d̄ditū la
trātē ⁊ gule cupidū vltra mēſurā humanā:⁊ tales exiſti
māt Alexādrū oculos habuiſſe. Si itaq; tm̄ dcm̄ d̄ his
q̄ ad figurā ⁊ ſitū reducunt̄ oculoꝝ. Cū oculi riſiui ſīt ⁊
maximi hebetē luxurioſū ⁊ impudicū oñdūt. Caui q̊q;
oculi arridētes velut īſidijs cōſtituti reputent̄ maxīe ſi
gene ſupcilia ⁊ labella cōmoueant̄ īfandoꝛū cogitatiōes
aut dolos d̄nūciāt cōceptos:ꝑ̄ſertim ſi interdū palpebre
coeāt:⁊ īterdū ſe tāgāt cogitationē.n.nequiſſimā iā d̄no
tāt exiſtere:⁊ triſtes oculi nō ſūt oīno timēdi humidoꝝ
eniȝ in cogitatione ſūt dediti ⁊ optimaꝝ artiū denotant
ſtudia. Q̄d ſi hoꝛū ſupcilia ⁊ frōs ſint latioꝛa cū trāquil
litate ꝯueniētes:⁊ palpebꝛe laudabiles īgeniū teſtant̄ fi-
dū benignū ⁊ grauitate pēſuz:qd̄ ſi triſtes extiterīt ⁊ ſic
ci:⁊ cū ꝫ frōtis īteruēniat aſꝑitas ⁊ aciei ītēſio:ſitq; pal
pebraꝝ ſubiectio nocētē fexꝝ nīlq; inauſū īdicat relinq̄n
tē. Et ſcribit pħs ī methaphoꝛicis:quibꝰ āt ab ocul' tāq;
lippitudines depēdēt amatoꝛes vini ſunt:⁊ referunt̄ ad
paſſionē:⁊.n.vehemēter cadēs.i.q̄dam lippitudo:circa
quoꝛū.n.oculos apparēt hmōi q̄ſi lippitudines depēdē
tes ita ꝙ oculi q̄ſi grauati vident̄ clauſi ſunt ⁊ magni po
tatoꝛes nāliter ſumit̄ a moꝛe apparēte ī actualiter cōſti-
tuto in paſſione ebꝛietatis. Tali.n.diſpōne arguit̄ cere-
brū humidū ⁊ lapſuz vt in alio loco oñſuz eſt: quibꝰ aūt
añ oculos tāq; lippitudines eminēt amatoꝛes ſomni re
ferunt̄ ad paſſionē:qꝛ a ſōno ſurgētibꝰ depēdēt q̄ ſūt in
oculis. Scire debes ꝙ lippitudo cāt̄ur ex congregatione
groſſi ſanguinis vel alteriꝰ humoꝛis groſſi in palpebꝛis
⁊ in pelliculis oculos circūdātibꝰ ipſas ingroſſantis ⁊ a
vulgo dicunt̄ ſcarpelline. Tales vt dicit̄ ſūt nāliter ſom-
nolenti ⁊ referunt̄ ſil'r ad paſſionē ſiue cōuenientiā. Fit
autē hmōi tumoꝛ oculoꝛū diu doꝛmiētibꝰ ſumpto cibo
eo ꝙ in ſomno cibus digerat̄ ⁊ ꝑ cōſequens fumi aliqui
ad cerebꝛū eleuantur. Illi fumi ſeu vapoꝛes a frigidita-
te cerebꝛi ingroſſati deſcēdunt ad oculos vt iā dictū eſt:
⁊ remanet circūſtātia oculoꝛū tumefacta. Quicūq; par
uos oculos habēt puſillanimes ſunt ⁊ referunt̄ ad ap-
parentiaz ⁊ ſymiaz:qui vero magnos oculos hn̄t tardi
ſunt ⁊ referunt̄ ad boues. Igit̄ hn̄ natū.i.hn̄ cōplexiona
tum opȝ neq; paruos neq; magnos hr̄e oculos:quicūq;
aūt cōcauos hn̄t malicioſi credunt̄ relati ad ſymias:qui
cūq; aūt eminētes hn̄t oculos fatui ſūt ⁊ referunt̄ ad ap
parentiā. quibꝰ aūt parū cōcaui ſūt:oculi magnanimi ſūt
⁊ referūtur ad leones. Quibꝰ ampliꝰ māſueti referunt̄

ad boues.i. habentes oculos modicuꝫ profundatos sūt magnanimi ⁊ referuntur ad leones. Tū habentes oculos modicuꝫ plus profundatos ꝙ̃ habeant leones: tamē non tantum sicut primi sunt mansueti ⁊ referuntur ad boues: ⁊ sic est pupilla si est nigra pigruꝫ protendit ⁊ hebetem. Pupille in quarum circuitu margarite apparet similitudo: hominē demonstrat inuidum ⁊ verbosum ⁊ timiduꝫ ⁊ pessimū vt Rasys. Dixit.n. Haly Abbas prio theorice capitulo.24. De corporis signis ⁊ seruis emendis. Caue etiam ne discipientiam patiatur nigram; quod hoc modo agnosces: videbis oculos ei⁹ acute intuitionis ⁊ ad id quod intuetur corruscantes sicut intuerentur fere: eruntqꝫ ipsius incōposita ⁊ inordinata verba. Et Hyppocrates in libro secretorum. Cum oculi fuerint obliqui ⁊ febrem acutam habuerit: cito morietur. Albertus ⁊ Conciliator ait: lippitudines autem oculorum inspecta dispositione: vini denunciant potatorem: si non aliunde insurgat: ⁊ quando cum dimissione fuerit oculorum: amatoreꝫ somni indicabit. quod etiaꝫ passioni refertur. Si diu oculi remanserint aperti: stoliditas ⁊ inuerecūdia denotatur. Item philosophus in metaphoricis ⁊ etiam Auicenna primo de aīalibus. Quibus autē oculi valde nigri timidi sunt: niger auteꝫ color valde visus est timiditatem significare. Qui autem non sunt valde nigri sed declinantes ad flauum colorem boni animi sunt. Quibus autem oculi glauci aut albi timidi sūt: visus.n. albus est timiditatē significare. Qui aūt nō sunt glauci: sed kropi boni animi sunt ⁊ referunt̄ ad leonē ⁊ aquilā. Cāꝫ diximus in primo libro. Itē quib⁹ venosi maniaci sunt ⁊ referūtur ad capras. Causa istius ſm quosdam est eo ꝙ ſm eos non est directe de colore oculorum dicere: nihilominus vtiqꝫ videtur dicendum ꝙ sic. Attendit eniꝫ per oculos venosos oculos paruis ⁊ minutis tractibus admodū minutarū venaꝝ dispositis ex quibus color oculorū diuersificatur. Et dicit ꝙ habētes tales oculos sunt maniaci: idest diminute fantasie ꝙ̃ precipue seruit itellectui: q̃ vt dicit tertio de aīa necesse est intelligentē fantasmata habere: in quib⁹ etiaꝫ vt dicit Aristoteles libro octauo de aīalibus: sicut ⁊ in ouibus est diminutio intellectus ⁊ fantasia ⁊ imagines in tantū ꝙ vix sciunt egredi ad pascua vel ingredi nisi ab aliquo dirigant̄ ⁊c. si considerabis. Ideꝫ tenet Rasys vt supra tactum est. Itē quibus ignei sunt inuerecundi ⁊ referūtur ad canes. Idest habentes oculos igneos: idest admodum ignis scintillantes ⁊ rutillantes sunt inuerecūdi ⁊ rapaces ⁊ litigiosi sicut canes. Quare est ꝙ ira accensi non vident: aut si vident vnū apparet duo. Respōsio est Auerroys in de sensu ⁊ sensato dicētis ꝙ oculus est instrumētū virtutis visibilis quod non agit nisi quādo in sua cōplexione naturali fuerit nullo adueniente turbāte ipsum: ideo iracūdus in hora ire habens calorem ascendētē incipit inde corruptio sui visus ⁊ forte videbit vnū duo ꝑꝑ motuꝫ ingentē spiritus apud iram: quoniā quādo pars recipit formaꝫ mouetur: vt veniat ad suum locuꝫ: ex alia parte describitur forma in secūda parte: ⁊ sic vna forma apparebit bina. Et q̃ istud instrumentuꝫ nō agit nisi quādo fuerit in temperamēto sue cōplexionis: ideo accidit ꝙ quando fuerit infrigidatū a rebus extrinsecis infrigidatione intensa vt visus debilitetur: ideo obscuratur oculus in locis in quib⁹ est multa nix: aut multa aqua: ⁊ ideo respicient ripas maris turbidas ⁊ parue lucis. Quibus autē discolorati sunt oculi: timidi sunt ⁊ referuntur ad passionē: q̃ qui timent pallidi sunt ⁊ coloris non equaliter. Quicūqꝫ oculos habent letos luxuriosi sunt: ⁊ referuntur ad gallos ⁊ hyrcos vel coruos: idest oculos habentes sicut habēt qui amicabiliter aliquam reꝫ intuentur: tunc.n. quasi quēdā risum ⁊ ludū portendūt. Tales vt dicit sunt luxuriosi. Alia littera habet lucentes ⁊ est melior alia littera habet non ludentes ⁊ est corrupta. Et dicit ꝙ tales referunt̄ ad gallos ⁊ hyrcos que sunt aīalia valde libidinosa vt pꝫ de hyrco ſm Isidoruꝫ libro.12. hyrcus est aīal luxuriosum semꝑ feruens ad coitum: cuius oculis ob libidinem in trauersuꝫ aspiciūt. vnde nomē assumpsit. Et dicit virgilius in bucolicis. Transuersa tuentibus hyrcis. Oculorū medius color sibi notis ceteris non aduersantibus sed contestantibus bonitatē visionis bonū intellectū ⁊ doctrinaꝫ denunciat: hoc ideꝫ sentit Auicēna primo de aīalibus: vbi dixit ꝙ oculi mediocres bonuꝫ ⁊ parum significant. Et sic sit finis sermonis nostri de oculis.

Quesituꝫ decimū quartū Augu. Discipu. ad eundeꝫ Cocliteꝫ Magistrū. de natura ⁊ proprietate nasi.

Discipulus.

Textus.

a Jt Nuncius nature in de secretis secretorū: Nasus longus ad os protensus probitatem ⁊ audaciam significat.

Responsio Magistri ad discipulum.

Cōmentum.

Acies hominis est rara ⁊ valde passibilis ⁊
f nō est in corpore humano aliquod mēbrum quod ostendat passibilitateꝫ aīe sicut facies. Et ideo aīaꝫ alteratā ex quacūqꝫ causa physionomi iudicāt citissime. Hinc est ꝙ vernaculus phus nō cōpilauit in libro suo cerhe nisi physionomiaꝫ faciei idest ab humeris ad sumitateꝫ capitis. Locus passibilis faciei sunt oculi quos dicūt phi esse fenestras ⁊ nuncios aīe: ⁊ postea est frons. Nos videmus in loco ꝙ vene ephitense in multis qū irascuntur tumescunt: tumefactione notabili. Et postea passibilis est nasus q̃ est cartilaginosus quasi sine carne: nisi qū virtus in generando potens est a principio generatiōis. Qū igitur nasus est protēsus vsqꝫ ad os cum decenti magnitudine arguit cartilaginis magnitudinē ⁊ multitudinē carnis que circūdat ipsam cartilaginē: q̃ non potest causari nisi a caliditate magna. De natura.n. calidi est dilatare ⁊ elongare. Idō nasus qū protenditur vsqꝫ ad os ostendit cōplexionē totius calidam ex qua procedit ꝓbitas ⁊ audacia. Dicūt aliqui. cuius nares fuerint magne ⁊ ample significant hoīem habentem magnos testiculos: luxuriosum: proditorē: falsum: audacē: mēdacem: inuiduꝫ: cupidū: grossi ingenijs tenaceꝫ: parū timiduꝫ: cuius rei causaꝫ nō allegant. Ego autē dico ꝙ natura calidi est dilatare frigidi vō cōstringere: ex amplitudine nariuꝫ cognoscit̄ causa cōplexionis calide a qua procedūt magni testiculi: ⁊ luxuria: ex multitudine.n. spermatis necessariū est receptaculuꝫ magnū ⁊ capax vt possit recipe illud spma seu naturaꝫ spermatis ad dirigēdaꝫ ipsam. Ex humorib⁹ grossis gn̄at̄ grossicies ⁊ magnitudo mēbrorū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s spūs sunt grossi: ex illa grossitie causat̄ ruditas ingenij vt tꝫ phs de partibus aīalium libro scdo cap.4. vt dixi cōtra Plinium: ex quo sequitur tenacitas cupiditasqꝫ: ꝑꝑ qđ non possunt recte discernere: tū nasus ostendit complexioneꝫ cordis

Ideo nasus magnus significat caliditatem cordis. Iō sunt irascibiles. Ex ista causa caliditatis veretrū debet esse magnū sicut dictum est. Ideo aliqui dicunt. Ad formaʒ nasi dignoscitᵉ hasta baiardi. per eandē causam possumus arguere de muliere sicut dicūt aliqui. Naʒ mulieris pes est signū vulue: qꝛ si fuerit ei pes longus ⁊ strictus ac macer significat vuluā longā strictaʒ ac macraʒ ⁊ ecōuerso. Itē mēsura medij pedis nudi est mēsura longitudinis vulue totiᵘˢ vniuscuiqꝫ. Unñ dixit quidā. Ad formaʒ pedis tu nosces vuluā mulieris. Subtilitas pellis ī vulua ⁊ in virgine cognoscitur ꝑ cōditionē labiorū oris in vno quoqꝫ: qꝛ labia grossa oris significāt pelleʒ grossam: ⁊ subtilia subtilē. Nares nasi significant testiculos hoc modo: qꝛ grosse ⁊ late significant grossos ⁊ latos testiculos: subtiles vero strictos ⁊ paruos ī oībus quoruʒ officiū dixit quidaʒ Testiculi nudi feriunt ad labia culi. Nec tantū feriunt vt possint satiare foramē. Semen cōseruant ipsiuʒ quoqꝫ spādere curant. Scias mi discipule ꝙ nō opʒ itelligere ista dicta absolute qꝛ aliqđ aliud mēbrum pōt cōtradicere. s. mala cōpositio: sicut fuit Carolus Rex Francie quando triūphauit de regno Apulie. Mccccxcv. Qꝛ habebat nasum magnificū vltramodū ⁊ residuū mēbrorū disproportionatū sicut īfra dicemᵘˢ. Alia ratio pōt esse causa magnitudinis mēbri sicut hodie faciunt pueri ⁊ ꝑcipue cynedi: ⁊ ēt adulti qui coeunt cū proprijs aut alienis manibᵘˢ ⁊ frequētissime faciunt. Unde operatio mēbri significat ipsuʒ: sicut videmᵘˢ qđ manus dextra est maior sinistra: ⁊ hoc ex nimia fatigatione: qꝛ resoluiᵗ magna quātitas humorū ⁊ spirituuʒ: natura regitiua totius corporis distribuit magnā copiā sanguinis ⁊ nutrimenti sicut pʒ: qđ matrix mulieris corrupte est multo maior q̄̄ virginis: ⁊ omnia ista accidentia contingunt in etate augumentatiua.

Quesitum. xv. Augu. Disci. ad eundeʒ Coditē Magistrum. De natura nasi aquilini.

Discipulus.

Textus.

a Aquilinus aūt magnanimitatis est nota. Itē nasus qui simus est ipetuosus ⁊ luxuriosus

Responsio Magistri ad discipulum.

Cōmentum.

b Uabus de causis possum exprimere: dicitur nāqꝫ cū huiōi partes similitudinem aīalium habuerint aīam aīe similari. Nasus aquilinus assimilatur rostro aquile ꝫm formam: qđ est animal cholericū magnanimū ⁊ audax rapax crudelē natura sua. Ita illi qui habēt talem nasum sunt q̄si sibe nature. Mccccxcviij. qñ visitaui Iuliuʒ varanum dñm Camerini vidi aquilā ⁊ cōsideraui ex forma oculi ⁊ habitudine oīno illud esse aīal cholericum. Alia rō est Blasij đ Parma suꝑ quarto physicorū: vbi ait: ꝑꝑ quid est ꝙ habētes nasuʒ magnū aquile similē sunt irascibiles ⁊ vindicatiui. Habētes vero nasum simū sunt pusillanimes. Respōdeᵗ ad ꝓblema ꝙ habētes nasuʒ aquilinuʒ sunt cholerici. cuius ratio est qꝛ nasus sic dispositus est rōne caliditatis cōtrahētis sicut pʒ de corio ꝓiecto ad ignē: qđ caliditate ī se cōtrahiᵗ: ⁊ ꝑꝑ hoc tales sūt calidi ⁊ securi: ⁊ ꝑ cōsequēs cholerici ⁊ magnanimi rōne caliditatis dñantis. Et oppositū frigiditas opeᵗ. Iteʒ pro alia ꝑte tales sunt irascibiles ⁊ vindicatiui: nā tales opōnes ꝓcedūt ex caliditate excessiua. Habētes vo nasum simū ꝑ oppositū sūt a ꝑdominio humidi ⁊ flegmatici ⁊ ꝑ cōsequēs in eis sūt opōnes opposite. Unñ Almāsor scđo. Nasus quoqꝫ curtᵘˢ ⁊ os paruū: dentes curti ⁊ grossi: humidā declarāt cōplexionē ⁊ frigidā. De aquilino naso tāgit vnaculus plōs in suo libro cerbe dū ait.

Limpia torma con laquilino naso.
Uiuer desia de lo ben dalt rui.
Fin che la morte vien con limpio caso.
Gentil magnifico fora de pietade.
Sempre diserue nō guardando a cui:
Si come fiera senza humanitade.

Licet isti versiculi sint in lingua materna tñ sunt magne auctoritatis sicut patebit deo dante expositio nr̄a suꝑ dictuʒ librū Francisci asculani: cuiᵘˢ nos physionomiaʒ volumus exponere cōpositaʒ in talibᵘˢ versiculis. Cōcludit aūt ipse ꝙ isti tales sunt crudeles ⁊ falsa cōtrastantes: ⁊ oīa faciunt ꝑ phas ⁊ nephas vsqꝫ ad mortē sine vllo respectu: ⁊ sine aliqua humanitate qꝛ penitᵘˢ corpus cholericuʒ aīam rapacē ondit. Ego vo vidi expientiā multotiens ⁊ ꝑsertim in principibᵘˢ: quorū vnus fuit Rex Italus: cuius fama est diuulgata. Tñ hic est magna questio. Pono qđ sint duo viri: qui habeāt nasū aquilinū: quorū vnᵘˢ sit cōplexionis cholerice ⁊ habitudinis cholerice: color sit citrinus seu liuidus adustus. Alteriᵘˢ vo sit ex bona habitudine ⁊ cōplexiōe. s. sanguinea: tñ tēdēte ad choleraʒ. De primo dico ꝙ est intense malignitatis ratione coarroborationis pro illa aīa que est coniuncta totaliter in subiecto cholerico per naturā ⁊ ꝑ accidēs: ꝑ accidens dico ꝑꝑ liuiduʒ coloreʒ qui significat cōplexionē frigidam melancholicā adustā: quā causat ille color: sicut est princeps quidaʒ Italicus: qui oīno est malignus: ⁊ cā destructionis multarū gentium ⁊ seminator zizanie. Sed finis suus erit detestabilis in eo ⁊ in oī sua progenie. De secūdo vero dico qñ habitudo est sanguinea possibile est ex cholerico fieri sanguineū ⁊ ex sanguineo cholericū ꝑ accidēs qñ etates mutanᵗ. Cōcludendū est igiᵗ qñ ē in sanguineo corpore ē remisse malignitatis. Ratio est qꝛ sanguis ē frenuʒ cholere: ergo depꝛimiᵗ illa malicia. Et vnᵘˢ talis est Galasius Nigrosolus Carpēsis chyromanticus famosus: qꝛ cōplexio sua est sanguinea ⁊ aliqualiter flegmatica: ⁊ valde effeminata: tñ ab humeris a summitate tendens ad cholericaʒ cōplexioneʒ: ⁊ non priuatus est vitijs supra notatis. Et aliqñ depꝛimiᵗ ex parte cōplexionis ⁊ cōpositionis sicut dixi. Carolus Rex Francie nūc describatur. Delata fuit mihi figura ipsius picta ⁊ naturalis: hanc consideraui: ⁊ audiui a quodam fratre heremitano de compositione totius qꝛ talis erat. Caput magnum ⁊ nasus vltra modū aquilinus magnus: labia subtilia aliquātulū ⁊ mentū rotunduʒ ⁊ fossatuʒ: oculi magni ⁊ aliquantuluʒ eminentes: collum curtum non satis viuidum: pectus ⁊ dorsum ampluʒ ypocūdria satis magna. Uēter carnosus: nares satis ample: coxe subtiles ⁊ crura subtilia ⁊ satis magna in longitudine. De pedibus nō dico. Proportionando omnia mēbra: ego dixi. Iste magnus Rex est breuis vite: ⁊ mors eius est ex materia caterrali aut lynteria ⁊ similia. Pronosticationē eiᵘˢ descripsi in quodaʒ cōmētario. vbi descripta erāt multa pronostica multorum hominū: qui varia genera mortis facturi erāt: ⁊ ī capite erat ꝑdictᵘˢ Rex Carolus. Hāc

dedi Illustrissimo domino Domino Joanni Bentiuo
lo:licet aliqui dicāt ꝙ veneno periret. Ratio mea:ꝙ ma
gnum caput ꝛ nasus ꝛ pectus ꝛc̄.significabant multitu
dinem materiei:ꝛ inobedientie: ꝑꝑ qd̄ virtus regulans
non potuit regulare totū corpus ꝑꝑ eius malā cōpositio
nē:qꝛ omne signū est representatiuū sui signati illa de-
fectio in coxa significat virtutē cerebri esse debilē:ꝛ in-
ducit malā cōplexionē neruorū: ꝛ in dispositione mē-
brorū regaliū quorū sine cōcordātia impossibile est esse
vite diuturne.preterea erat luxuriosus:ratio est sicut in
ꝓhabitis actū est:illō nutrimētū:qd̄ debebat cōuerti in
coxis:ꝛ in cruribꝰ cōuertebat̄ in sperma. Etiā erat de na
tura sicut dictū est:tñ minoris malicie mēbris cōtra ope
rantibus ad caliditatē cordis ꝛ erat liuidus qꝛ signifi-
cabat per accidens dominiū frigiditatis ꝛ melancholie.
Idem deprimebat nasus aquilinus aliquātulū. Eminē
tia oculorū significabat vētriculū cerebri anteriorē fleg
maticum qꝛ corroborabat breuitatē vite ꝛ ita mortuus
est Rex ille breui tēpore ſm ꝙ pronosticatus sum. Itē
presens gallorū Rex ꝑꝑ malā suā habitudinē ꝛ cōposi-
tionem breuitatis vite testor vt sua physionomia ad me
delata est:que talis est. Caput nō magnū acutū:frons an
gusta:oculi grossi eminentes:facies macra:capilli curti:
nares nasi āple ꝛ eleuate:labia grossa:ꝛ mētū acutū:col-
lū curtū ꝛ subtile:humeri angusti:manꝰ ꝛ brachia sub
tilia ꝛ longa epyglotis eminens:furcula pectoris stricta:
pectꝰ angustū statura potiꝰ curua q̄ erecta:corpus chole
ricū.ꝛ motus oculorū velox ꝛ sursū reuoluentes se ꝛ
crura subtilia. De laudibꝰ eius nulla dicere possum. Ui
tia aūt eius oībus nota sunt:ꝛ ꝑ totū orbem diuulgata.
Ad ꝓpositū vo redeūdo. Fuit alius nasus aquilinꝰ qui
nō potuit exercere dñiū suū prout in alio:ꝛ fuit ille Co
dri porte latini:qui in grecis litteris hac tēpestate princi
patū obtinuit. Cuiꝰ corporatura talis fuit caput cōueniē
ter formatū:frons plana mensurate magnitudinis oculi
cōcaui satis ꝛ in coloribꝰ celestibꝰ nō radiosi:lꝫ aliter di-
cat Bartholomeus noster blanchinus in illius vita qui
falsum de eiꝰ oculis scripsit Nasus aquilinꝰ facies longa
labia satis formata.s.aliquātulū subtilia:mentū fouea-
tū:collū longū:epyglotis eminēs:spatule alate ꝛ aliquā
tulū eleuate. Pectus ꝛ coxe subtiles:anche ꝛ nates an-
guste:coxe ꝛ crura subtilia:tñ cōformia aliis partibꝰ cor
poris:calcaneū depressū ꝛ pedes lōgi ꝛ subtiles:vñ Al
mansor secūdus. Nasi acuitas ꝛ collū longū ꝛ epyglotis
foris prominēs ꝛ vox acuta ꝛ pulchra cōplexiōis demō
strat siccitatē:ex parte cōplexionis cholerice. Tñ cōposi
tio eiꝰ exigua locus stomaci erat angustus:ꝛ digestio ci-
balis erat exigua ꝑꝑ stomachū paruū. Et cor eius erat
frigidū ex longitudine colli erat timidus pauidus aua-
rus qd̄ est contra magnanimitatē qꝛ procedit a cōplexio
ne calida:tñ habebat ingeniū ꝑꝑ formā capitis qꝛ dear
ticulatio spirituū erat laudabilis ꝑꝑ decentē organū de-
seruiens rōni:ꝛ ꝓcipue eminentia frontis ī latitudine:pe
ctus:coste calcaneū:collū fuerūt effeminata:qd̄ est cōtra
magnanimitatē. Auariciā suā indicabat nasus aquilinꝰ
qꝛ in hoc habebat dñium. Et sic opꝫ proportionare oīa
mēbra adinuicē aliter fatuū est loqui. De naso simo di-
ximus ꝙ sunt luxuriosi causa sue caliditatis. Scire de
bes ꝙ qñ nasus est simus tunc significat caliditas ꝛ hu
miditas:qꝛ caliditas nasi aquilini est cum siccitate. Si-
mi vero nasi cū caliditate ꝛ humiditate sunt. Quia hu
miditas causat latitudinem nasi:ꝛ ideo sunt calidi ꝛ hu
midi qd̄ est cā luxurie. Qui sī dicta sunt ꝓpetuosī ex nimia
caliditate ꝛ īflāmatio spirituū ꝑꝑ abūdātiam materie qꝛ
ex illa īflāmatiōe cātur irascibilitas. Alia cā dicet̄ qꝛ spi
ritꝰ īflāmatio nō ꝑt refrigerari cito ꝑꝑ meatuū angustias
vt in sequētibꝰ dicet̄. Vñ ꝛ Franciscus Phs dixit.

El concauato e anchora il naso simo
  Ciascun di loro la luxuria acosta.
  Piu del secundo dico che del primo.
Chi lha subtile e ne lextremo aguso
  Ouero rotundo con obtusa posta.
  Mouesi ad ira el primo comencuso.
L altro e magnanimo de graue stile.

Scire debes ꝙ nasus latus in medio ad similē declinās
verbosū mendacē ꝛ irascibilē denūciat. Ratio est qꝛ il
la eleuatio nasi ꝛ ī mediū concauatio est causa cholerice
cōplexiōis ꝛ paucitatis cartilaginis:qꝛ cholera cōsumit
calidū suū ꝛ causat̄ cōtractio mēbrane sicut dictū est de
aquilino naso ꝛ partes que non depauperabunt̄ a carne
illa pars carnea hꝫ humidū viscosum ꝛ tenacē ꝛ non ita
resoluit̄. Irascibilitas causa est cholera ꝛ meatus indis-
positi vt dicet̄. Expertus sum in pluribus ꝛ nunq̄ vidi
tales sine excellentia vitiorū:ꝛ precipue circa mendacia
ratione cholereitatis. Caue igitur tibi a societate istorū
de quibus oībus te docebit experientia.

Quesitū.xvi. Augu.dis.ad eundē Cocliten Magi
strum. De natura acuti. Discipulus.

Textus.

P Ropter quid qui habet extremitatem nasi
subtilem īracunde est nature ꝛ litigiosus.

Responsio Magistri ad discipulum.

Comentum.

R Espondeo qꝛ tales sunt cōplexionis choleri
ce.nā macredo ꝛ subtilitas nasi plerūq̄ ac
cidit ex abundantia cholere ꝛ etiā illa extre-
mitas habet meatus strictos in quibus aer
non pōt ingredi ad refrigerandū cor. Ideo ꝑmanet diu
inflāmatus:qd̄ est cā litigationis. Quorū vnus est An-
tonius scriba ꝛ notarius:ꝛ multi alii conterranei nostri
ꝛ hmōi nature est quidā dñs Uandinus de Fauentia:
qui fuit ꝓditor dñi ꝛ benefactoris sui illius nobilis pue
ri dñi Astorgii Fauentie dñi:qui etiā causa illius ꝛ alio
rum deceptorū fuit carceratus Rome in excellenti arce
sancti Angeli:ꝛ fortasse precipitatus fuit a spurio crude
lissimo more ferino:quē video tanq̄ cereā imaginē in
feruentissimo sole. Cū nasus fuerit paruus mediocris
parūper sicus ad superiora ꝛ postremo leuatus:ꝛ pars
inferior ad superius extrema cōuersa aut fuit eius inci-
sio ab inferiori ad superiora cōuersus nasi conus ꝓcedēs
luxuriā aut quorūdā sceleratorū sodomie infandū actū
denotat:vt tꝫ Cōciliator:qd̄ multotiēs vidi ꝛ expertus
sum. Et ꝓcipue in vno de Senatu Bononiēsi:quē gra
honestatis relinquo. Cā est ꝙ sunt humidi sanguinei tē
dens ad cholerā. Et sūt vniuersaliter luxuriosi ī vtroq̄
sexu:sicut ille ꝑꝑ stimulū cholere q̄ īflāmat sanguinē cō
tinue. Et nā regitiua totiꝰ corporis incitat virtutē expul
siuā ad expellendū nociuū sup̄fluū:ꝛ expellit ad loca cō
ueniētiora per meatꝰ cōgruos:ꝛ transmittit ad virgā:qꝛ
est cā erectionis. Ideo iuuāt se aliq̄ñ cū propriis mani
bus:si subiectū non est propinquū. Et Philosophus in
methaphoricis tenet. Quicūq̄ autem nasum extremū

grossum habent facchini sunt idest facilem animum habent ad concupiscēdum ⁊ referuntur ad boues: idest qz sunt habentes nasum extremum grossum: idest obtusum: ita ꝙ nares sunt late ⁊ nasus grossus. Et isti sunt faciliter concupiscibiles: concupiscunt enim quoscūqz vident qđ precipue verum est de concupiscentia coibili siue mulierum: tales.n. post mulieres mugiunt sicut boues post vaccas. Et Ausculanus ait ꝙ sunt irascibiles vt dixi. Istud signum ponit Rasys sub his verbis. Cuius nares late sunt luxuriosus est. Quicūqz nasum in extremitate grossum habent insensibiles sunt ⁊ referuntur ad sues. Ratio est ꝙ habentes nasum in extremitate grossum plusꝙ in aliis partibus ⁊ latū sunt inuerecundi indisciplinabiles ⁊ insensibiles .i. rudes pp qđ tales referuntur ad sues huiusmodi nasum habentes ⁊ qui sunt valde rudes ⁊ indisciplinabiles nulli cedētes: sed quicquid sit ante eos impetuose progrediunt: quicunqz aūt nasum extremū acutū habēt difficiliter irascibiles sunt ⁊ referunt ad canes. Tertium signū est ꝙ habentes nasū in extremitate acutū ⁊ subtilē: ⁊ superi⁹ versus frontē plus grossum sunt difficiliter irascibiles .i. difficiliter irā dimittūt ⁊ referunt ad canes. Quicūqz aūt extremū nasum habent rotundum obtusum magnanimi sunt ⁊ referuntur ad leones. Illud p relationē satis pz. Quicūqz nasum extrema subtilem habent auiculares .i. hn̄tes nasū in extremitate subtilē: ⁊ generalr longū sunt auiculares .i. conditiones auiū in morib⁹ hn̄tes: qz eis assimilant in naso. Sicut enim tales homines: vt dicit Rasys festini stulti ⁊ leues: qui habēt a fronte in os curuū ac durū: inuerecūdi sunt ⁊ referunt ad coruos: idest habētes nasum statim nisi cōtinuat fronti curuū ⁊ durū sunt inuerecūdi .i. fures naturalr: vt intelligit Guilielmus: est enim fur ⁊ per cōsequēs inuerecūdus eo ꝙ ista expositio sit cōueniens: patet ēt per relationē quā facit dicit.n. ꝙ tales referuntur ad coruos. Coruus.n. est auis dolosus res furtiue subtrahētes: ⁊ in locis abditis eas abscōdens. quicūqz aūt aquilinū habēt articulatū in frōte magnanimi sunt ⁊ referunt ad aquilas: idest habentes nasum aquilinū hn̄ articulatū eminētia qdā versus frontē sunt magnanimi vt probaui. Et sumit istud signū vt dr ab aquila. habētes nasum talis dispositionis vt dicit Plinius sūt rapaces: propterea qđ hec auis Rex auiū appellat. Nā pdam captā cū auibus que ipsam sequunt diuidit. Et qñ preda sibi nō sufficit tāꝙ Rex de republica viuens aūt primiorem sibi rapit ⁊ in medio ipsam etiā ponit. Quicūqz autem nasum cōcauū habēt: qui sunt etiā frontem habētes rotūdā ⁊ rotundū frontis sursum eminēs luxuriosi sunt ⁊ referūtur ad gallos. Istud signū satis pz p relationem. Quibuscūqz nares sunt aperte iracūdi sūt ⁊ referūtur ad passionē .i. habētes nares valde apertas sunt iracundi: prouenit aūt istud ex nimia cordis caliditate. Et sumit istud signū a more apparēte in aliqua passione ire cōstituto. Talis.n. habet nares apertas: que apertio fit pp calorē a corde ad faciē ebullientem ⁊ nares extendentē. Videt dicere auctor in libro de proprietatibus: nares si fuerint nimis tenues ⁊ late multi aereis attractionem ferocitatē cōprehendunt ⁊ mentem indignatā. Unde idē per verba Aristotelis sentit Conciliator sub his vbis. Cuius nariū via valde aperta conspicitur irascibiles cōprehendunt vehemēter. Habēs autem nasum rotundū ⁊ obtusum magnanimum se ostēdit ⁊ cōparat leonibus. Et si in extremo seda fuerit grossicies insensibiles ondit. Nares tenues ⁊ longe auib⁹ sunt propinque cūqz pportionaliter sit hominib⁹ mobilitatis mores ⁊ leuitatis sibi indicant. Dicunt nāqz: cū huiusmodi partes similitudinē aliquā habuerint animam aīe assimilari. Narium pars admixta fronti existit: si a fronte deposita sit honeste ⁊ feliciter cōpositiōe bona: vt neqz alta nec humilis: sed aliqua linea descēdat virile signū indicat constantiam ⁊ prudentiā ostendens ⁊ refertur ad leones. Si autē narium pars sit depressior ⁊ pfundior superior stultitiam animi ⁊ imbecillitatem denotat cū signum sit feminee leuitatis. Si autem in altitudine directe eleuate continue procedāt intemperamētum ostendūt: ⁊ hec sunt que in extremitate interiori cartilaginis eleuantur ad lineam descendēs ad nasum pingūt. Et nares maiores simplr minorib⁹ sunt meliores: minores enim seruilibus ingeniis ⁊ furib⁹ ⁊ tergiuersatilibus ascribitur. Nares cum sunt patule alacritas ⁊ fortitudinis est indicium: pingui ste rotunde confuse obtuse alias cōcluse stultitiam pclamant. Et quibus nasus a fronte mox curuus pducitur inuerecūdi sunt ad coruos relati. Hec Conciliator ⁊ Albert⁹ ⁊ Plato. Dicit aūt Rasys. narium amplitudo: ⁊ in maxillis carniū multitudo ⁊ ingenis pilorū paucitas cōplexionis significat humiditatē. Dicūt aliqui: cuius nares fuerint valde obtuse isipiētiā attestat: ⁊ scias ꝙ nasi declinatio in ptibus hoīs laterALIB⁹: si ad vnā tantū positionis partem declinauerit a cingulo versus partē extremalem lesionem denotat. Si vo fuerit nasus diuisus in vtraqz parte positiōis egritudinē siue percussionē ostēdit: ⁊ hoc aut a causa primitiua aut antecedente. Nasus rubeus cū basi atqz foramine ⁊ latitudine trahens ad tumefactionē admodū fragrarū vinolentiam atqz ebrietatē ostēdit. Et tales vt plurimū sunt humidi luxuriosiqz maxime si tale signū in corporib⁹ parue dimensionatis reperiat. Et hec Coditis fuit experientia.

¶ Quesitum .xvii. Augu. Di. ad eundem Coditem Magistrum. De significationibus aurium.

Discipulus.

¶ Textus.

Inquit Philosophus ad Alexandrū qui habet auriculas magnas: est mltū fatuus hoc excepto ꝙ est bone intentionis ⁊ memorie. Et qui habet aures valde paruas est stolidus: latro ⁊ luxuriosus.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Comentum.

Aures ostendunt temperamentū: proportionem membrorum principalium ⁊ precipue cerebrum quod experientia nobis certificat qz cerebrum aliquādo expellit materiam nociuam post aures: generatur ibi apostema fm diuersitates humorum. Ideo medici appellant ista loca emūctoria idest latrinas mēbrorum ⁊ superfluitatum. Tamen Isidorus ethimologiarum .xi. capitulo primo dicit auribus inditum nomen a vocibus hauriendis: vnde ⁊ Uirgilius: vocemqz his auribus hausi aut quia vocem ipsam greci audenliden vocant ab auditu p immutationē .n. littere aures quasi audaces nūcupate sūt. Aures magne sūt gn̄ate ex multitudine materiei in principio gn̄onis

virtute forti. Et quasi oẽs qui habẽt aures magnas ego
notaui habere collum breue τ caput satis formosum τ
sunt sanguinei: τ plerumq3 tendentes ad choleram aut
ad sanguinem grossum aliqualiter adustum. Et isti ta/
les sunt impatientes τ cito irascuntur. Ideo dicit Phi/
losophus ꝙ sunt fatui hoc excepto qꝺ sunt bone inten/
tionis: idest post recessum inflãmationis τ accensionis
circa cor. quia ostẽdit caliditatem cordis propter venas
τ arterias vt Anothomici inueniuntur. Et bone memo/
rie quia habent collum formosum indicatiuum cerebri:
τ bonã dispositionem demonstrans τ fortasse propter
chólericam complexionem fit retentio specierum ꝑpter
neruorum complexionẽ qui sunt sicce nature. Post la/
psum iniuriarũ sunt bone intentionis quia faciũt discur
sum bonum: τ sunt longeui: quia in eis est bona propor
tio inter calidum τ humidũ. Et qui medium tenet est tẽ
peratus in suis actionibus. Confirmatur hoc idez a phi
losopho in de natura animalium libro primo cap. xi. dũ
inquit: que quidem ad audiendum aptissime sunt morũ
hinc prescita nulla. Item alie maiores alie pauce: alie me
diocres: τ aut nimium: aut parũ aut mediocriter arrete.
Notam moruz optimorum habent que mediocres. At
magne errecteq3 vltra modũ stultitie indices sunt: aut lo
quacitatis hec philosophus: hoc etiaz habẽt ab Auicẽ/
na primo de animalibus dicente qñ prima pulpa. s. au/
rium iungitur cum carne faucis. i. mandibule stultum: τ
vanum significat. Etiaz philosophus in methaphoricis
ait: quicũq3 aures paruas habent simiales. quicũq3 aũt
magnas habuerint asinini sunt. Uidebit vtiq3 aliquis
ad canum similitudinẽ optimas τ moderatas aures ha
bere. Hec ille: id est habẽtes aut nimis paruas sũt simia
les idest mores habẽt simiarũ in quibus malignitatem
τ dolum videbit hre dominiũ. Et habẽtes aures nimis
magnas respectu quãtitatis corporis sunt asinini. i. stoli
di τ tardi intellectus vt ipse Aristoteles ait primo de ani
malibus: vt dixi. Et habentes aures moderatas in quã
titate est bonum qꝺ probat per similitudinem dispõnis
in bonis canibꝰ. Et Rasys ait. Cuius aures magne sunt
stolidus est τ longe vite: quãdo igitur sunt errecte τ val
de magne indicant multitudinez materiei τ inobediens
est debite forme: τ dominium siccitatis quod est causa
erectionis. Aures flexibiles ostendunt proportionem ca
lidi τ humidi: τ humiduz est causa flexibilitatis sicut pz
in corio τ ligno que quãdo curuantur sunt humide ali/
ter franguntur sũt partes si viderimus materiam eorum
esse siccam: τ hoc est qꝺ Ptholomeus philosophus di/
xit aures magne deorsum flexe diuitias denotant: τ qñ
aures sunt valde parue significatur paucitas materiei τ
virtus cerebri imbecillis: τ arguitur materia cholerica:
de qua causantur spiritus subtiles: ideo tales habẽt in/
genium in operibus malis τ sunt fures τ stolidi τ cupi
di: adeo ꝙ omnia desiderant. Et propter concupiscentiã
sunt luxuriosi τ fortasse intelliguntur de imoderatis ap
petitibus τ non potentia rei. Ait Palemon: cum autem
fuerint auricule prominentes τ magne valde significat
stoliditas τ garrulitas τ etiam sunt auidi. Aures autez
que quasi precise sunt τ valde breues τ distributum di/
cit loxius inferti polum. Aures formate τ semicirculus
cõnexe linee in medio aliquantulum compresse versus
centrum medie magnitudinis que decenter capiti adhe
reant bonitatem nature attestantur. Aures autẽ nimis
rotunde indociles significant. Aures autem oblongas τ
angustas inuidie dicunt esse signa. Iacentes autem su/
per caput applicatas dicũt significare hebetudinez τ pi/
griciaz vt tenet Albertus. Ratio τ causa significationis
est ꝙ virtus formatiua qñ directe formant organa: aut
deficit istrumẽtũ caloris τ species: efficit vt malitia ma
terie defluẽtes aures reddat enormiter: aut siccitate aut
parcitate eiusdez a debita retrahitur quãtitate: ꝭm hoc
nõ possunt principiare opera anime: nisi ꝭm luxum aut
penuriaz procedant in quãtũ procedunt ab indiuisioni/
bus nature: hec Albertus. Ego notaui multitudinẽ se/
num τ inueni in eis aures magnas τ nõ paruas. Igitur
parue aures declarant vitaz breuez. Isti sententie conue
nit. Ptholomeus philosophus qñ ait aures parue bre/
uis vite: τ si sint pilose longitudinez. Ratio est paruitas
ostendit paucitatem materiei: τ qñ sunt pilose denotant
materiã esse fortem in virtute calefacere cerebruz calefa
ctionez laudabili quia pili causantur a vaporibus eleuã
tis a caliditate cordis τ ceteris alijs mẽbris. Aures pi/
lose significant bonũ auditũ quod est signũ speciei τ ca/
loris τ ideo loquor. Forte autẽ aures alicuius hominis
magne enormes forte parue: τ forte mediocres. τ forte
erunt prominentes valde a capite τ forte econtra minus
compresse super caput τ forte sunt positiõis mediocris
inter hec duo mediocres autẽ oium specieruz quas dixi
significant bonitatem. Aliqui dicũt auricule cartilagino
se sunt complexionis melancholice. Auricule autez ma/
gne denotant dominiuz humoris melancholici sicut sũt
in leporibus τ asinis qui habẽt aures magnas τ sũt sto
lidi. Ideo habentes aures tales sunt similis nature. Et
humores melancholici non repugnant ad diuturnitatez
vite. Et ait Conciliator ꝙ aurium forma temperamẽtũ
denotans omnino semicirculi existẽs in figura medieq3
magnitudinis τ connexe linee in medio aliquantulũ cõ/
presse versus centrum: τ capiti idoneo applicate inherẽ
tes permaneant contrarie se habentes contrariũ deno/
tant. Aures vehementer magne τ prominentes stulti/
tiam garrulitatez τ imprudentiã testantur. Dixit Ptho
lomeus phs: qui habuerit aures subtiles τ siccas nũq3
habebit bonũ: τ significat complexionem valde choleri/
cam de qua procedit intentio exhausta in operationis cõ
gruis τ instabilitatem maximaz arguit. Et idẽ Ptho/
lomeus: qui habet aures equinas morietur dñs vl' prin
ceps. Et Conciliator ait dicunt aliqui. Aures parue ma
lignitatem denotant. Aures nimiuz rotunde indocilem
arguunt. Aures oblunge inuidum indicant. Aures latẽ
tes τ capite recto modo fixe pigriciam ostendunt.

Questitus. xviii. Augustini Discipuli ad eundez Cos
ditem Magistrum. De physionomia maxillarum.

Discipulus.

Textus.

i Am vidi distincta capitula de physionomia
maxillarũ pauca tñ τ varia ꝭm aliquos.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Commentum.

ſ Unt autem gene inferiores oculorũ partes
vnde barbe inchoant vt dicit Isydorus li/
bro vndecimo cap. primo. Genos. n. gre/
ce barba hinc τ gene ꝙ inde incipiant gigni

barbe latine: z dicuntur alio noie maxille. Notandu3 est etiā q̄ fm Cōstantinū maxille potissime ostendunt bo- minis cōplexionem. Que si fuerint multum rubicunde mixta tñ temperata albedine: z in substantia non nimis crasse s3 mediocriter carnose calidā z hūidā ptendūt cō plexionē z ipsius tēpamētū. Si vero fuerint i colore al be sine aliqua rubedine significāt excessu3. Si vero fue- rint fusce in colore aut citrine in substātia tenues z maci lente dñium designāt siccitatis nimie z caloris vt tenet in cholericis. Si vero fuerint quasi liuide i colore z sub stantie a carnibus depurgate excessum significat siccita tis z frigiditatis sicut patet in melancholicis. Gene insu per affectionum animi indices sunt z eius notificant q̄li tatem. Nam fm affectiones animi ex subito timore vel gaudio pallescūt subito vel rubescunt: hec Cōstantinus: Ego dico qm̄ etas etati supuenit breuitatis vite signū est efficacissimu3. z hoc in aspectu discernit. Uerum regula hec q̄s efficacissimu3 habet iudiciu3 z maxime in pueris z etiam in egritudinibus: z maxime in illa quā medici vocant ethica3 senectutis: z Rasys ait: cuius maxillarū caro grossa est grosse nature. Cōciliator t3 q̄ gene grosse ignatiam z violētiā denotāt. Alias violētiā ostēdūt: tñ prima intentio est melior: nimiū autē tenuēs maligni tatem declarant: z philosophus ad Alexandrū ait. Qui habet tēpora inflata z genas plenas est valde iracūdus: Et si adeo sunt parue situate vt ab oculis conspiciantur abscise plenitudinem humorū z hominē eorū pondere grauatū denunciāt. Rotunditatem aute3 earum dicunt inuidiam ostendere. Lenes autē male disposite plixam linguam importunitatem z loquacitatem mala3 denun ciant. Item in methaphoricis ait philosophus. Quibus gene super erubescunt ebrij seu amatores vini z referū tur ad passiones: q2 qui ab ira sunt egressiui erubescunt fm oculos. i. circa oculos apparet rubor incensus in pri mo impetu. Causa tacta est in cap. de natura faciei suffi- cienter. Tamen aliquando accipiuntur maxille pro man dibulis: vt apud vulgus tamen ethimologiarum. xi. cap. p̄. dicit Isidorus. Male sunt eminētes: sub oculis par- tes ad protectionem eorū supposite. Uocate autē male: siue q̄ infra oculos prominent in rotunditate: que gre- ci mella appellant: siue q̄ sint supra maxillas. Maxille per diminutionem amalis: sicut paxillus a pallo taxillus a tallo mandibule sunt maxillarum partes ex qua a no men factum barbam veteres: vocauerunt q̄ viroru3 sit non mulierum: z sic tunc ego dico. Quorum maxille. i. mandibule sunt eminentes ex parte superiori oris cum longitudine maxillrum z parte compositionis tales ma liciosi sunt in rebus in quibus non oportet: z tales bo- bus z asinis assimilantur ex parte maxillaru3. Si vero maxille fuerint curte cu3 tali eminentia significant hoies maliciosos: detractores violentos z inuidos z istud itel ligit qm̄ ibi nō fuerit carnis presentia: hec Codes.

¶ Quesitum. xix. Augustini Discipuli ad eundem Co- ciliatorem Magistrum. De natura oris.

Discipulus.

¶ Textus.

a Ait Philosophus in de secretis secretorum: Qui habet latū os est bellicosus z audax.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

d Dicit Isidorus in. xi. ethimologiarum cap. p̄. os dictū q̄ per ipsum quasi p hostiū z cibos intus mittimus z sputū foris pijcimus vel q2 ibi ingrediuntur cibi inde egrediūtur ser mones. In prebabitis dictu3 est qd̄ magnitudo mēbro rum procedit a calido z presertim os qd̄ representat mē bra naturalia z spiritualia: z precipue stomachū: q2 quā ta est proportio stomachi ad os tanta est proportio oris ad stomachū q2 mēbra interiora sunt calida: z quāto ca lor est intensior tanto resolutio est maior: vbi eni est ma gna resolutio ibi necesse est restauratio fit: que fieri non potest nisi mediante cibo qui ops esse in magna quātita te de quo generant̄ spiritus in magna copia: qui causant iram z prelium z audaciam. Hinc est q̄ Pelemon. Al- bertus z Conciliator dixerunt. Cui os magnum est gu losus bellicosus z audax: z idem ait Rasys. Qui ma- gnum habet os gulosus est z audax. Cum quide3 vltra mensuram os dilatatur ac si recisum existat z deductū voracem z imitē imptu3 bellicosumq3 significat: beluis marinis cōparatū. Et dicūt aliqui q̄ sunt mendaces ver bosi nouigarruli: inuidi z valde insipientes. Cuius oris fuerit parua clausura z aperitio significat hoiem pacifi cum timidu3 z nō fidele3. Ratio cōtraria est quā supe- rius adduxi. Cum os longe pminuerit z rotundū fue- rit cum labiorum spissitudine aliquātulū contortū imū dum stultū ferocē denotat porcis cōparatu3. Os in situ quātitatē hñs cū paruis labijs z parua clausura z ocu- lis risiuis cur residuo faciei libidinosum z mendacem ostendit. Cuius vero os in loquendo cōtorquetur ex ca- tarali vitio infestat̄ sed intensiue vel remissiue z cu3 du plicatione ad alias portiones vt expertus testor.

¶ Quesitum. xx. Augustini Discipuli ad eundem Co- ciliatorem Magistrum. De natura labiorum.

Discipulus.

¶ Textus.

c Uius magna sunt labia stultus hebes de- notatur.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

i In extremitate aute3 maxillarum seu mādi bule sunt labia: que facta sunt ex carne mol- li: qm̄ duplici motu mouentur: vno videlicet proprio superius z inferius z altero maxil- laru3 motu versus vnū qd̄q3 latus vicissim siue versus vtrāq3 maxillā: z hec est causa etiā q2 precipue labia bo ni motus dicunt̄: vtilitas eorū propter loquelam: z bene concludantur vt tenet Albertus Labia a labendo noia ta: quod aūt superius est labiū dicimus: qd̄ inferius eo qd̄ grossius sit labrū. Alij viroꝝ labra: mulierū labia di cunt. Color aūt labiorū versus aperiturā oris est rube- pp multas venas sanguinis ad illū locū deriuatas z hu ius signū est q̄ sepe z multū sanguināt z de facili rūpun tur z scindunt̄: z vulnera cadētia i labijs facile achyrur gicis curant̄. Et ego curaui sepe cū mele rosato tm̄: Pos sunt ēt signa accipi ex coloribus labiorū. Color. n. natu- ralis in extremitatibus labiorū fm Constantinū est rubi cundus propter cutis subtilitatem que de facili a calore vel colore sanguinis recipit roseam qualitatem: vnde vt dicit rubedo labiorū significat puritatē cōplexiōis z im permixtiōis turbati sanguinis z bone z fortis virtutis: z ecōuerso labiorū liuiditas signū est defectionis virtu-

tis ⁊ caloris naturalis. Ideo Rasys ait. Cuius labia nō
bene sunt tincta egrotans est. Scias ꝙ labium inferius
laxuʒ ⁊ valde rubicūdum significat in muliere maximā
libidineʒ vt notaui in vulgata postribula: ⁊ in magna me
retrice cuius gratia metus nomen ignoro. Et in pueris
maximū cynedum esse vel fieri ⁊ presertim si vultus ⁊
oculi sūt risiui ⁊ in etate cōpleta alluminati: ⁊ testor hoc
vt vidi etiā in precipue quodā. Cum vero magna sunt la
bia representant multitudineʒ materie attractaʒ ꝑꝑ cali/
ditateʒ: ⁊ grossicies ꝑꝑ grossos humores ⁊ spiritus de
quo sequit̃ hebetudo ingenij: stultitia causat̃ rōne calidi
tatis: nisi sit laxa atqʒ fluxa. Si erecta ⁊ spissa .i. cōpacta
siue firma: martē planetā hic collocam⁹: ⁊ similiter qn̄
os est magnū: si labia sunt laxa lunaʒ applicamus: breui
ter oīa mēbra ſm naturam seu proprietatē eorū ad suū
planetam attribuimus: vt tertio libro patebit. Dixit Lo-
xius. Phylemon Palemon Albertus ⁊ Cōciliator. La
bia blanda parūper ridentia letis vultibus que contin-
gunt libidinosos ostendere: vt habent spadones: aliqui
tamē sunt deceptores fures ⁊ dolosi: vt notaui precipue
in maligno chyrurgico cōterraneo nostro Seraphino d̄
pisis. Labia oris valde grossa laxa vel nimium reuoluta
foris significant hoīem simplicē cito credētē ⁊ grossi in
genij ⁊ significat humorē flegmaticā humectātē qd̄ asi
nis antiquis refert̃. Si labiū inuiuidū est significat ma-
teriā nō regulatā ⁊ humores grossos de quo sequit̃ in-
tellectus beluinus: ⁊ qui labia hn̄t dura ac subtilia circa
caninos dentes supeminētiā insanie habētes ostendūt:
⁊ ad sues referunt̃. Causam credimus esse paucitatem
materie ⁊ dn̄ium siccitatis: qꝛ consumit humidū labio-
ruʒ: ⁊ circa caninos dentes nō potuit destruere: qm̄ hu-
midum existens in tali loco fuit viscosum: ⁊ tenax: ⁊ rō-
ne siccitatis multiplicate in cerebro sūt fatui ⁊ perfidi vt
sues. Vn̄ ph̄s in methaphoricis scribit. Quicūqʒ aūt ha
bēt labia subtilia ⁊ in extremitatib⁹ relaxata adeo qd̄ su
perius labiuʒ ad inferius ꝓtendatur ad cōiunctioneʒ la
biorū magnanimi sunt ⁊ referuntur ad leones. Videbit
vtiqʒ aliquis hmōi in magnis ⁊ fortib⁹ canibus. Quib⁹
labia subtilia ⁊ dura circa dētes caninos erunt supemi
nētes: ⁊ qui ita habēt referunt̃ ad sues. Quib⁹ āt labia
grossa habēt ⁊ superi⁹ inferiori prepēdens fatui sunt ⁊
referunt̃ ad asinos. Quibuscūqʒ aūt superi⁹ labiū ⁊ gin
giuis ꝓeminēs erit sunt amatores cōtumeliarū ⁊ refe-
runtur ad canes: hec Aristoteles .i. habētes superius la/
biuʒ eleuatuʒ ita qd̄ gengiue idest carnes dētiū appareāt
sunt litigiosi ⁊ contumeliosi ⁊ referunt̃ ad canes ꝓcipue
ſm apparentē cōuenientiā. Canes .n. mordere volentes
labia cōtrahūt ⁊ dētes ondunt: ⁊ Rasys ait. Cui magna
sunt labia stultus intelligitur ⁊ hebes: ⁊ Philosophus
in physionomia d̄ mēbris ait qui habet labia grossa est
stultus. Quādo ph̄s exemplificat in canib⁹ ⁊ leonibus
causa nobis ignota est nisi dicamus ꝙ spiritus ꝑꝑ vnio
nes eorū ad anteriorē partē tumefaciūt musculos labio
rum ⁊ maxime superius ꝑꝑ cōmunitatē cuʒ neruis qui
dant sensum que origo eorū tendit in partē anterioreʒ: ⁊
ideo magnanimitas causatur a calido cōditionato. Ima
ginatiua tendit seu celebrat̃ in anteriore ventriculo vt di
ctum est sōtinue dictus locus est calidus: ⁊ spiritus trās
missus a corde exuberanter in antedicto ventriculo. Idō
ꝓpter sparsionē illorū ad anteriores partes faciei labiū
superius est quasi tumefactū experientia nobis certifi-
cat ꝙ hoīes cogitabundi ⁊ magnanimi in eoruʒ cogita-
tionibus habēt labia superiora tumefacta: ⁊ sic videm⁹
in aliquibus ꝙ in principio irascibilitatis eoruʒ labia sūt
eleuata presertim superiora propter multitudineʒ spiri
tuum effundentiū ad ipsas qꝛ vene ad illuʒ locuʒ termi-
nantur in magna quātitate sicut ante diximus. Qui aūt
sunt parui oris ⁊ tenuia habēt labia indicāt imbecillem
animū ⁊ versutū. Optimus autē oris status est quādo
nō nimis humidus est: naʒ humiditas oris ⁊ labiorum
timiditatē ⁊ malignitātē arguit vt tʒ Albertus. Premi
nentia autē nimia stulticiā ostendit ⁊ loquacitateʒ ⁊ au-
daciam: dicunt quidaʒ. Cuius labia fuerint cōuenienter
subtilia ⁊ non multuʒ foris retorta significat hoīem se-
cretuʒ in omnibus: sagacē: iracūdū ⁊ multi ingenij. Cau
sa est qꝛ ostendit materiā cōgruaʒ ad subtilitatē humo-
rum ⁊ spirituuʒ que est causa ingenij. Iracundia vō ꝑꝑ
subtilitatē spirituū pronos ad incendiuʒ. Habentes la-
bia cuʒ gengiuis super dentes preminētia maledictū da
mosuʒ iracunduʒ inclinatūqʒ ad iniuriaʒ indicant: ⁊ pro
prie referunt̃ ad canes: vt inquit Palemon vt dixi. Cui⁹
labia fuerint bene colorata ⁊ plus subtilia q̄ʒ grossa si-
gnificat hoīem bone conditionis in oībus ⁊ cito conuer
tibilem ad vtrūqʒ ⁊ citius ad virtutes q̄ʒ ad vitia: vt ait
Michael scotus ⁊ ibi Jupiter representant̃. Cuius vō
labia non sunt bene equalia in oībus ita quod sit vnum
maius altero significat hoīem plus simplicem q̄ʒ sapien
teʒ ⁊ varie fortune: vt dicunt. Ait etiā Ptholomeus phi
losophus: Labia supiora pua ⁊ aliquātulū eleuata ver-
bosum accusatorē ⁊ sūme inuiduʒ ostendūt. Paucitas
auteʒ labiorum paucaʒ materiaʒ attestatur: ⁊ dominiuʒ
frigiditatis eleuatio vero declarat siccitateʒ cōtrahenteʒ
viles neruos: de quo sequitur quod spiritus aīales incō
grui sunt ad descernenduʒ quicquid loquitur ⁊ inuidia
propter idem causatur: ⁊ etiam dixi. Labia superius ele
uata ⁊ inferius submissa miseriaʒ vite significant ⁊ in-
debitos mores. Sūmaʒ nāqʒ experientiā vidi ⁊ preci-
pue in egenis: nam significatur spirituuʒ animaliū imbe
cillitas de quo ingeniuʒ nō habet sedes. Et inquit labia
subtilia si superius sint euersa ⁊ decliua furem ⁊ dece-
ptoreʒ ⁊ accusatorē insinuāt. De cōditiōe labioꝝ i etbio
pibus nō versatur iudiciuʒ propriū nisi vt de regionib⁹
loquimur ob vniuersali influxu vt in ꝓbabitis actū est.

¶ Quesitum .xxi. Augu. Disci. ad eūdē Cocliti Magi
strū. De dentibus. Discipulus.

¶ Textus.

Quibuscunqʒ canini dentes lōgi sunt ⁊ firmi: ⁊ proprie ad exteriora se exponentes gulosum malum atqʒ irascibilem designant canibus vel apris comparatum.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

Causam puto esse ex abūdantia radicalis hu
midi seu materie spermaticalis que ostēdit
maximū dominiū caliditatis ⁊ robur in mē
bris principalib⁹ de quo sequit̃ ꝯsumptio hu
midi substātifici qui nō pōt rofocilari nisi cibo sumpto
ex quo necesse est exuberātia ciborū: ideo sunt inordina
ti sicut dictū est: ⁊ pʒ ꝑ relationē in canibus ⁊ apris. Co
gnoui ꝑ experiētiā istos esse maximos lurcones ⁊ bibo
nes d̄ceptores: lenones: ⁊ homicidas ⁊ maxie si aliq̄ alia

ꝓportio augetur. Et Rasys ait. Cuius dētes debiles sunt ꝛ rari ꝛ minuti totū eius corpus est debile. Et reiterat idem Rasys in de seruis emendis: ꝛ Philosophus in problematibus vt dixi in primo libro contra Plinium. Ait etiam Philosophus in secūdo de animalib⁹ habentes dentes raros sunt breuioris vite. Idem Rasys: cuius canini lōgi sunt ꝛ firmi gulosus est ꝛ malus idest vitiosus: ꝛ idem tenet Cōciliator. Sonus a dentib⁹ factus maniam denotat: quod interdum infantibus dormiendo accidit ꝛ lumbricorum indicium afferimus: vt dicit medici. Dentes grossi ꝛ lati siue declinent foris: siue intus significant hominem vanū lasciuum simplicē ꝛ ingenium hominū attestātur. Arguit quoqꝫ spiritus grossos orientes ab humoribus crassis. Dentes cum egrotātium fuerint vt siccissimum quid humiditate oīno priuati ꝛ arridi certissimum mortis est signū: nā ostenditur humidum radicale consumptū. Et corpora eorū sūt sicut lucerna sine oleo. Dentes reumate pleni significant vicium capitis aut stomachi propter cōitatē capitis aut pulmonis causantem corizam brāchos aut tussim ꝛ aliquādo sinachiam aut in faucibus apostemata sed plus ꝛ minus fm membrorum contra operantiam vt intuēnti patet. Animalia habētia dentes serratos bibunt lambendo: habentia vero cōtinuos bibunt sorbendo vt supra de animalibus dixit ingeniorum princeps.

¶ Quesitū. xxij. Augu. Discip. ad eundē Cōcitē Magistrum. De lingua. Discipulus.

¶ Textus.

1 Lingua ad inferius cōuersa traulizās aut balzizans diarhiā vētris dicūt medici ostēdere.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

1 Lingua autem est membrum quod tractum est ex carne alba dura ꝛ bn̄ mobili ꝛ hoc ostēdit color ꝛ opus eius. Rubedo autem que est in ea ex venis multis est que veniunt ad eam ꝛ ex arterijs ꝛ maxime in inferiorem partē eius ꝓpter quod est ipsa in inferiori parte magis rubea qꝫ in superiori: ꝛ est materia spongiosa: experientia nobis declarat ꝙ sanguinea fit: qꝛ solutio cōtinuitatis ipsius sola curatur in breui cum melle rosato simplici. Inquit Isidorus. xi. ethimologiarū: lingue a linguendo cibum: putat varro nomen impositū aliꝭ ꝙ particulatos sonos verba ligat sicut enim plectrū cordis: ita lingua illiditur dentibus ꝛ vocalē efficit sonum. Lingua est ꝓpter sapores percipiendos: ꝛ litteras exprimēdas vt tenet Phs in. x. de animalib⁹ Diarhij fiunt blesi propter materiā descēdentem a capite que imbibitur in spongiositate lingue ꝛ in lacertis ꝛ ab hoc ingrossat ex sui dilatatione necessario abbreuiat. Ideo traulizant. i. balbutiunt. Ait Rasys traulitas vero humiditatē innuit cōplexionis. Et anterius lingues ligatas habentes nō bene formāt litterā s ꝛ dicunt blesi: ꝛ posterius ligatas habentes non bn̄ formant litterā. r. Diarhia est fluxus ventris cum sola humoris amissione: ꝛ precipue quādo humores descēdūt a capite. Ideo quādo sunt trauli signū est diarhie. Ego de illis fui in pueritia multū: vt in pluribus abūdat in ea etate. Et in adulta resoluitur: vnde sexto afforismorum īquit Galienus balbutics in greca lingua diuersa est fꝫ: balbos diuersas litteras corrumpentes r. ergo rumpentes vocantur trauli: si suo loco vtantur l. Qui corrumpunt. s. ꝛ vice sua. c. ponunt appellātur syalos ꝛc̄. Blesi multotiēs timēt vinū ꝛ aliquādo cerebri debilitatē habent: Et hinc est qd ebrij balbutiunt: qm̄ vapores vini imbibūtur in spongiositate lingue ꝛ dilatat ꝛ impedit a naturali situ. Unde Hyppocras in de secretis ait grauitas lingue in iuuētute post eius leuitatē significat mortem subitaneā. Et qn̄ lingua est grossa ꝛ lata significat ingenium rude qd multotiēs notaui ꝛ ēt repńtant humores flegmaticos in cerebro aut in residuo corporis existentes. Ait Conciliator traulizās ꝛ syllabas multotiēs repetens ante dictionis ꝓlationem melācholie denotat paratum. Lingua motu contracta veloci ꝛ corruptione verborum repetētiam causans hominē stultum impetuosum ꝛ iracūdum denotat: ꝓpter mobilitatē spirituū ꝛ caliditatē festinātem ꝓlati: nem sine cōsideratione. Et cum velut lapis fuerit pene imobilis piger hic notatur. Lingua subtilis ingenium subtile representat ꝓpter decentem materiā scilicet humoris ꝛ spiritus: ꝫ calidas ꝛ fortasse cholericā complexionē ostēdat. Dixit. n. Ptholomeus philosophus linguam longam ꝛ rubeam sapiētiam significare quoniam denunciat humores laudabiles. In osculis multum apprehendi potest: vidi creaturam quasi per palmum linguam ab ore emittere: ꝛ expertus loquor: ꝛ hic cognoscitur ꝙ virtus musculorum voluntaria est. Lingua alba paupertatem denotat ꝛ miseriam vt Ptholomeus ait. Conciliator dixit lingua in naturali colore infecta discrasiam ꝛ malam dispositionem denotat maxime ventris ꝛ pectoris: hec Conciliator. Qui habet linguam longam ꝛ grossam ꝛ rotundā ita vt cum ipsa possit nasum abstergere talis naturam bouis imitatur vt ego conuicinam meam habere notaui. Quare est ꝙ aliquando gustus corrumpitur: tenet Auerroys in de sensu ꝛ sensato ꝙ lingua nullum habet saporem in actu ꝛ ideo quando imbibitur in quibusdā humoribus corrūpitur gustus ꝛ similiter est de instrumentis aliorum sensuum.

¶ Quesitū. xxiij. Aug. Disci. ad eundem Cōcitē Magistrum. De significatione vocis.

Discipulus.

¶ Textus.

i In methaphoricis ait Philosophus: in voce autem grauis quidem ꝛ distensa fortem acuta ꝛ remissa timidum.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

b Hic Aristoteles physionomizat ex voce ꝛ ponit duplex signum secundum duplicem vocis dispositionem. Potest enim vox esse grauis ꝛ distensa idest grossa ꝛ quasi tubalis ꝛ talis vt dicit significat hominem fortem. Uel potest esse acuta ꝛ remisse idest non grossa sed gracilis ꝛ talis significat timidū. Cause autem istarum significationū accipiuntur a complexione cordis ꝛ pulmonis in caliditate ꝛ frigiditate. Ista enim membra cū sint calida arterias vocales faciunt latas ꝛ spiritus multos. Multi autem spiritus in arteria vocali magna faciunt vocem magnā ꝛ crassā sicut in fistula lata ꝛ magna fortiter inflata causatur sonus grauis ꝛ grossus ꝛ econtrario: qn̄ ista mēbra sunt frigida faciūt arterias graciles ꝛ strictas ꝛ paucos spirit⁹ ex quib⁹ causat vox acuta ꝛ gracilis: sicut pꝫ

in paruis fistulis ex quibus in sufflatis causatus sonus
gracilis. Et signū istius est in viris ⁊ feminis gracilibus
quod est ꝓpter viroꝝ caliditatē ⁊ feminarū frigiditatē.
Et istud etiā patet per Auerroym quarto colliget℞ cap.
de signis temperātie pulmonis vbi dicit fortitudo vo-
cis sequit̄ largitatē venaꝝ:⁊ largitas significat calidita-
tem cōplexionis pulmonis ⁊ causa est ꝙ fortitudo vo-
cis significat necessario caliditatē: sed cōplexio frigida si
gnificat stricturas viaꝝ alias venaꝝ ⁊ debilitatē vocis
hec Auerroys. Item in methaphoricis in alia distinctio
ne inquit philosophus qui magne vocis fuerint grauiter
iniuriosi sunt ⁊ referūtur ad asinos. Quicūq; autez ar-
te uocant incipiētes in graui ⁊ finiunt in acutum iracun-
di sunt aplicatiui ⁊ referūtur ad boues ⁊ ad decentiam
vocis. Quicūq; autē vocibus acutis mollibus ⁊ ruptis
loquuntur timidi sunt ⁊ referūtur ad mulieres ⁊ ad de
centiaz vocis. Quicūq; autem grauiter vocant magnuz
nō perplexum referunt̄ ad fortes canes ⁊ ad decentiam.
Quicūq; molle sine tensione vocant māsueti referunt̄
ad oues. Quicūq; vocant acute ⁊ ferociter iracundi re-
feruntur ad capras. Hec de philosophi intentione. ⁊ idē
tenet Albertus ⁊ Conciliator. Et Hieronymus de man
fredis ciuis noster: tamen magis ample ⁊ sub aliis ver-
bis dicemus nos aliam rationez quā adducemus. Pri
mo dicendum est. Quicūq; habet grossam altam ⁊ so-
noram vocez est audax eloquēs ⁊ bellicosus. Sciendū
est ꝙ vox diuersa a sono: eo ꝙ vox est sonus cum imagi
natione ab ore animalis ad aliquē effectum demonstrā
dum prolatus. Sonus aūt est genus quodlibet videlz a
sonante procedens quod auditui īfert passionē. Sermo
autē est tertium diuersitatē habens ad vtrunq; istoruz.
Est eniz sermo vox articulata ⁊ litterata cōcepta mentis
hominis determinās ⁊ hoc nō cōpetit nisi homini ⁊ pau
cis que ad hominez habent affinitatem sicut pigmeus ⁊
mariton ⁊ cetera talia vt ait albertus in libro de aīalib⁹:
⁊ Philosophus secūdo de anima texti cōmenti.90. vox
est percussio respirati aeris ab anima ad vocale arteriā:
⁊ cōmētator secūdo de aīa cōmento.88. ait. vox vero est
sonus animalis proprij ⁊ per mēbrum proprium. The
mistius secūdo de aīa cōmēto.91. inquit vox est animan
tis sonus quidez instrumētis ⁊ meatibus ⁊ officina spi
randi attollitur: ortum habēs hinc ꝙ spiritus redditus
percutit aerem in arteria contentum aut ipsam arteriā:
idq; ex proposito idest cuz imaginatione aliqua aut con
silio significandi indicādiq; aliquid. ⁊ Philosophus in
quarto de animalibus ait. Qui non habent linguam li-
beram ⁊ absolutaz non emittunt vocē neq; sermocinan
tur. Vox igitur grossa ⁊ alta caliditatē cordis pulmonis
que ⁊ latitudinem trachee arterie ostendit ⁊ libere attra
hit ⁊ expellit aerem sine impedimēto. Ideo sonorās est
bellicosus ⁊ loquax per dictam causam. Et dixit Philo
sophus in de secretis secretorū. Cuius vero vox est me-
diocris in subtilitate ⁊ grossicie est sapiens prouidēs ve
rax ⁊ iustus propter oppositaz causam. Qui vero est ve
lox in verbis: ⁊ precipue si habet gracilem vocez est im-
probus: stolidus: importunus ⁊ mēdax. Si vō vox fue-
rit grossa erit iracundus: precipitans male nature. Qui
habet dulcem vocē est inuidus suspiciosus. Pulchritu-
do etiā vocis indicat stoliditatē insipiētiā ⁊ magnanimi
tatem. Et Rasys ait vox grossa caliditatez cōplexionis:
gracilis vō cōplexionis innuit frigiditatez. Loquendi ve
locitas calidaz significat cōplexionez. Idem tenet Alber
tus: Loxius: Palemon: ⁊ Phylemon: ⁊ etiaz Concilia-
tor sub istis verbis. Cuius vox est grossa iracūdus ⁊ pre
cipitans ⁊ male iudicatur nature: ratio est intemperata
caliditas. Festinus in verbo presertim cuz vocez gracilē
habet improbus stolidus importunus mēdax irascibi-
lis nunciatur ⁊ omnino prauorū morum existit. Cuius
vox dulcis fuerit inuidus ⁊ suspiciosus iudicatur. Ra-
tionez in alio loco scripsimus quia est effeminata: nam
vocis pulchritudo stoliditatē ⁊ paucam denotat sapien
tiam ⁊ venereos mores sectantē. Ut grus quidem vox
aspera inuidū notat ⁊ maluz in corde retinentē occultū:
humores melancholicos amplectitur. Cuius vox non
anhelitu longo perficitur vilis significatur propter frigi
ditatem cordis ⁊ fortasse cum humiditate applicata. Et
qui vocez grauez habuerit sui vētris seruus existit. Ra
tio est q2 vox grauis ꝓcedit ex d̄bilitate virtutis que nō
potest expirare magnaz copiaz aeris ad mouendū mu-
sculos pectoris a qua procedit inertia ⁊ depocago idest
non laborat cū ingenio nec etiaz motu corporali. Secun
dum est ꝙ qui vocem dearticulando cōponunt: ⁊ talib⁹
incūbunt multa promittentes: tales deceptores reputan
tur. Qui clamāt a voce icboātes graui termināt q; ī acu
tuz vt boues molles sunt effect⁹: ⁊ ad placādū ꝓni. Ra
tio est ꝑ sepe dicta. Qui assimilat̄ alicui animali illi simi
existit. Qui acutā cū siccitate vocē ꝓmūt versipelles ac
subdoli fore ꝓbant̄. Quicūq; voce molli ac disrupta lo
quit̄ timidus ⁊ effeminatus iudicat̄. Quicūq; molliter
sine tēsiōe vocāt māsueti sūt ouib⁹ relati. Fortiter ac ve
hemēter vociferans iracūdus est: qui vocē q̄ssatā ⁊ gra
uez tanq̄ de vasculo conquassato ꝓmunt inclinantez na
tura stulti sunt ⁊ voraces. Quorū vō vocis sonus gra-
uis cōsistens existit vt ouiuz aut caprarū sit voci ꝓpin-
quus stultitiā denotat. Exprimētes vocē tāq̄ ex cōmo
tione pectoris grauē inflexibilē virilē indocilē ⁊ magna
nimuz denotat leonibus attribuitur. Qui tarduz ⁊ gra
uez vocis sonū habēt trāquilli sunt ⁊ iocūdi: boni qui-
dez iusti ⁊ affabiles mores existūt. Qui vt aues vocem
prorūpunt proni sunt: ⁊ in venerē faciles: ⁊ inanes. Vox
quidez īflata tenuis ac lugubris tristē asperū atq; suspi
ciosum innuit. Et quorū in nares vox cōcurrit: sic vt na-
res cōsonēt. Loq̄ces ⁊ mēdaces maliciosi inuidi: ⁊ alioꝝ
sunt malo cōgaudētes ⁊ tales anatis naturā imitantur.
Ego ꝑ experiētiā percepi presertim in angelo quodā no
to. Amplius vox vehemēs strepēs velut sonus idecen-
ter ꝓmixtus violētum iniustuz in corde odiū gerentem
denotat. Vox vero tarda inhertē ꝑcipitē declarat. Et cu
ius vox in medio mediocriter ī subtilitate ⁊ grossicie se
habet: sapiens prouidus verax ⁊ iustus habetur. Et vni
uersaliter vox hominis secundum ꝙ alicui animali assi
milatur ⁊ vocis eorum similitudinem obseruauerit si-
miles mores ſm palemon sequitur. Amplius in omni
physionomia excellentia ⁊ defectus vitio referuntur: in
medio enim virtus dominabitur. Insurgit questio pro
pter quid in aliquibus est magna ⁊ in aliquibus parua:
⁊ in aliquibus grossa ⁊ subtilis ⁊ in aliquibus rauca ⁊
aspera. Respondent aliqui ⁊ dicūt tres cōditiones prin
cipales concurrere ad vocem. Una est virtus pulmonis
impellentis aerem reuerberādo ad epyglotū aut ad can
naz pulmonis. Secunda ipso aere expulso iterū reuer-
berare. Tertia ē cāna pulmonis ad epyglotis vbi reuer
berat̄ aer: quāto igit̄ virt⁹ vocalis est fortis ad expellē
dū multū aerē ⁊ cāna pulmonis est āpla ⁊ magnā copiā

aeris recipit tanto vox est magna et parua. Quāto virt⁹ est debilis et trachea arteria est debilis: subtilitas et acuitas vocis pcedit sm virtutē mouētē et velocitatē aerē. Grossities vocis pcedit ex tarditate motus. Quāto virtus minus aerez mouet: tanto vox maiorē hz subtilitatez et acuitatē. Ideo velocius mouet: et quāto aer magis amplectitur tanto vox ē grossior pp motus tarditatez. Vox aspera procedit ex siccitate canne pulmonis et vox rauca ex humiditate superflua que descēdit a capite ad cannā pulmonis que nō pmittit aerē penetrare: equalitas et dulcedo vocis procedit ex tēperamēto cāne pulmonis qñ nō est sicca nec humida: et signū est quod cōplexio cordis non obstat nisi proportio reperiatur oium aialiuz: femine graciores et acutiores sunt vocis quā masculi excepta vacca vt tenet in quinto de aialibus.

Questiū. xxiiij. Augu. Disci. ad eūdem Codicē Magistrū. De physionomia risus. Discipulus.

Textus.

a Ristoteles et pauci fecerunt mētionē de natura risus: tñ cupio scire aliquid si poss est.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

a Nima multū delectat risu. Tamen nimius risus quē cachinū vocamus: arguit paucitates intellectus. Unde est prouerbiū vulgatuz risus abundat in ore stultorū: et est sententia Catulli poete. Naz risu inepto res ineptior nulla. Idem asserit Seneca bis vbis. Sit risus citra cachinū. Habētes splen magnū multū ridēt: et ecōuerso vt aiūt aliqui. Iō dicit Isidorus l. xi. ethimologiar. Splen dict⁹ a supplemēto: ex cōtraria pte iecoris ne vacua existeret: quez quidā ēt risus cā factuz existimāt. Nā splene ridemus: felle irascimur: corde sapimus: iecore amamus: quibus qttuor elemētis cōstantib⁹ integrū est aial. Sed appellatū q sit folliculus gestās humores qui vocat bilis. Iō qui sufficienter ridet: benignus est amicabilis oibus leuiter offenditur et minime pro aliquo sollicitus: et est apparētis decentie cōparatus hoib⁹ sanguineis seu iouialibus. Si satis ridēt iucūditatē significat et bonā hois cōplexionē: et multū gaudēt in coitu et pcipue qñ oculis ē hylaris. Nimius tñ risus vt dicit Aristoteles ad Alexandrū reuerētiā remouet senectutēq causat: certe de ipsis nō est habēda societas qz ingeniū et archanū nō hz sedes lz sint seruitiales sm quosdā. Hoies vo qui rare ridēt habēt intellectū clarū et fidelitatē vt attestant: et sciēdū est q solus hō risibilis est. Et nos expti sum⁹ in hoib⁹ virtuosis et speculatiuis ac alta indagātib⁹. Causaz vidimus esse sūmā cogitationē que remouet risum. Iō qui multū ridet nō cogitat et nō facit discursū. Dicūt quidā. cuius durus est risus sagax ingeniosus tenax et studiosus illius artis quā exercet: et iracūdus et supplātator efficitur: qui alta voce ridet cū quodā strepitu iuerecūdus est: qui sine cā ridet: et in ridēdo sepe tussit vl oscitat aut torquet caput significat hoiem variū inuidū cito credētē et cōuertibilē ad vtrūqz vt dicūt. Et Cōciliator ait. Ridens quidē cū tussit aut difficultatē spūs patit inuerecūdus et tyrānus iudicatur. Hoc nos pbauimus in principe quodā. Dicūt cui⁹ bucca ridēdo torquet cū derisione alterius significat hoiez arrogantē falsuz iracūdū auaruz et mendacē et proditorē. Cuius bucca sepe subridet significat malū aīum et peruersaz cogitationē et mēdacium: et tales vniuersaliter sunt maliciosi et simulatores et non est cōfidendū de eis: et precipue qñ cōiūgunt cum accidentibus animi: et si cilia eorū nebulantur silt interfectores hoiuz: fures: et pdones: vt notauim⁹ psepe. Subridere semetipsuz loquēdo fatuitatē isinuat: vt vidim⁹ in quodā cōterraneo nostro: Et reor in illis qui philosophos se esse putant tñ melancholiam imēsam dnari: vt in pmo lib. cap. de iracūdo scripsimus.

Questiū. xxv. Augu. Discip. ad eundē Codicez Magistruz. De anhelitu. Discipulus.

Textus.

a Nhelitus si aliquid importat dicatur.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

a Nhelitus multū arguit abūdātiā spūs: et ecōuerso. Cuius causa est duplex: aut ex penuria pulmonis aut est vitio toracis. Et iō animal multū flat⁹ est multe fortitudinis et multi potus rōne caliditatis resoluētis humidū et presertim roridū. Anhelitus ordinat⁹ iter magnū et paruū medio cris existens quietez cordis et hoiem placatū denunciat. Sine causa quidē suspirare: et gemitus diu et alte exprimere melācholiaz futurā maximāqz testat. Cuz et spūs interseccat ordinatus existens et demū cū angustia pditur estu et gemitu cogitatione et agonia detētus significatur: et alicui malo imixtū esse: presertiz si caput quatiat. Si quidē cū gemitu oculos torte deducit iā dolet qd in aīa cōcepit inuestigans modū quo illud valeat ppetrare. Anhelitus cū rugitu quodā in nariū ampliatione emissus feritatē graueqz iracūdiā brutalem et impetuosam denotat: qd et passioni refertur. Quib⁹ spūs perturbat⁹ et spissus existit ac si cursu vel aliquo forti laborauerit accidenti impetuosi sunt atqz iracūdi. Cū quidē breuis et spissus fuerit anhelitus ac valde decidēs interceptus timidus iudicat: hic et ibecillis: qui āt cū suspirio et vultus quadā pietate atqz clemētia destituitur amore talis hereos ligatus vocatur. Et phs ad Alexādrū ait. Cū videris hoiem frequētantē in te visum et cum respicis cōteretur et ex hoc erubescit et maxime si inuitus suspirat: et lachryme appareāt in oculis eius: hic diligit et timet te si vero sit cōtrariū erit inuidus et contēnet te. Anhelitus altus itersectus cū gemitu simili dolorē et tristitiaz denotat in amissis. Dicunt quidam medicorū illustres spirituz per os et nares frigiduz exeuntē propinquaz mortez innuere. Ait quoqz Ptholome⁹ philosophus. Qui sepe flet ex nihilo semper erit pauper.

Questiū. xxvi. Augu. Disci. ad eundē Codicē Magistrū. De natura et proprietate menti. Discipulus.

Textus.

m Entū prolixū nimis: iracūdū et turbatū animū denotat raro tñ pietatē declarat.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

s Cias qd physionomia et chyromantia magis manifestantur p experiētiā q̄ rationes aliqua tñ adducere possumus in principalioribus mēbris: que dant materie magnitudinem et paruitatem a principio generationis. Mentū

dictuz ꝙ inde mandibule oriant̄: vel ꝙ ibi iungant̄ vt ꝫ
Isidorus. Mentuz igit̄ prolixuz ondit exuberantiā ma
terie ⁊ rōne caliditatis nimis elongat̄: ideo sunt iracūdi
asperi ⁊ crudeles vt ꝫ Palemon ⁊ Constantinus. Qui
paruuz ⁊ breue mentū habent vitandi sunt eo ꝙ ꝑceptis
vitijs imites ⁊ inuidi sunt: hoc. n. Palemon ad serpētes
refert. Si vō in rotundū desinat mentū muliebres men
tes ⁊ aīum indicat. hoc. n. est signum femineum vt dicit
Pithagoras. Et si sub mentū est copia carnis ⁊ ad gula
porrexerit luxuriosum maximū attestat̄: vt in primo di
xi in cap̄. de luxuria ꝑcipue si vtraqꝫ fouea reperiat̄. Ati
lius autē mētū est cōmēsuratū ꝫm aliquā sui partē ad
quadraturā accedens. Itez si longe ꝓlixū descendat ad
mentū dolis assuetā mētez ostendit: vt hꝫ quidā maxi-
mus gallus hodierno die princeps auaricie ⁊ qui oī ma
licia plenus est (vt cuncti ex illa natione ꝑdicāt) precipue
ad fraudes ⁊ dolos. Si autez in diuisione media non ni
mis in profundum depressum est: signuz veneris ibi erit
⁊ apud hoīes talis habebit gratiā. Expertus sum in plu
ribus qui sunt lasciui cum meretricibus ⁊ aliqn̄ cuz cy-
nedis agentes ⁊ patientes. Sunt aliqui qui habēt foueā
latitudinalē ⁊ ꝑ eq̄lē lineā. i. ꝑ lōgitudinē: q̄ magis corro
borat dictū nostrū. Mētū quoqꝫ acutū ⁊ subtile carne
nudatū significat hoīez audacē ⁊ dignosū vt dicūt. Mē
tuz curuū vt labia sint q̄si ī valle significat rudes īgenio:
⁊ pessimū in morib' ⁊ infidelitate ⁊ aliqn̄ sunt fures vt
aiunt nisi senectus h̄ causet ꝑꝑ amissionē dētiū. Et ph̄s
in. 3. de aīalib' ait min' caluescūt hn̄tes mētū bipartitū.

Quesitū. xxvij. Aug. Discip. ad eūdē Cocitez Ma-
gistrum. De natura barbe. Discipulus.

Textus.

Icas mihi si barba in homine habet signifi-
d capum in moribus: aut si ad pulchritudinem
a natura fabricata est.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

Arba in hoīe orit̄ in mādibula inferiori que
b ascēdit versus tēpora ꝑꝑ calorē ⁊ humorez
qui reflectunt̄ ad ipsuz ab anteriori ꝑte capi-
tis extracta a testiculis qui sp̄ma maxie tra-
hunt ab illis locis: cui' signū est q2 vene spermatice ꝑ illū
locū descēdūt vt pꝫ ēt in illis qui laborāt nimis in coitu:
naz facies eorū patit̄. Femine vō que non hn̄t testiculos
nisi debiles valde nō hn̄t barbas: q̄ aūt ex eis calidiores
habēt testiculos habēt aliquid reflexi a loco vn̄ potissi-
mū sperma trahit̄: ⁊ hic calor reflexus trahit secū humi
duz ex quo generat̄ in eis pili barbe rari: hoc ē illis qui
vtunt̄ nimiū coitu. Ideo corpora sāguinea q̄ habēt bar
baz rarā ⁊ mēsuratā arguim' aīal petēs coitū ꝑꝑ dn̄iū
caliditatis ⁊ humiditatis. Barba nascit̄ viro vltra. xiiij.
annū paulatiz de die in diē: ⁊ tūc nascit̄ femur extra se-
xuz. Et est sciēduz ꝙ tales pili ꝓcreant̄ de sup̄fluitatib'
ciborū ꝑꝑ fumositates: q̄ sup̄ascēdūt vsqꝫ ad ꝑtes ma-
xillarū velut fum' ad foramina camini ⁊ cū ampli' nō in
ueniant meat' apertos quib' hn̄ valeāt sup̄ius ascēdere
sic idē exeunt in modū pilorū qui dicunt̄ pili barbe. Co
lor barbe aliqn̄ rep̄sentat q̄litates ⁊ quātitates humor̄
tn̄ nūq̄ vidi barbā eburneā q2 humor flegmaticus non
est potēs ad generandū pilos in colore simili ꝑꝑ priua-
tionē caliditatis eleuantē materiā cōgruā ad generatio-
nē pilorū. Aliquis pōt dicere videmus aliquādo femi-
nas barbutas ⁊ tn̄ sunt flegmatice cōplexiōis. Istud cō
tingit: q2 humores sūt ita subtiles ꝙ ex nā calidi sūt: ꝙ
ex eis q̄qꝫ oriunt̄ pili aliqn̄ ī maxillis ⁊ ꝓprie circa hos
vbi magis abūdat calor: ⁊ hec mulier dicit̄ eē barbuta.
Sciendū est ꝙ talis mulier est valde luxuriosa ꝑꝑ cali-
daz ⁊ humidā sui cōplexionē: est ergo fortis nature ⁊ vi
rilis conditionis. Mulier vero hn̄ nuda a pilis ⁊ ꝑcipue
circa os ꝫm physionomiā dr̄ esse bone cōplexionis. s. ti-
mida pauida: verecūda: debilis: mitis ⁊ obediēs. Insur
git enigma ꝑꝑ quid viri barbescūt ⁊ non mulieres ⁊ est
Guilielm' nutrice. Ad dubiū ē dōm qō cū querit̄ cur vi
ri ⁊ nō mulieres barbescāt: pōt hec sūmi a causa efficiē
te ⁊ a māli ⁊ a finali: q2 est ad ornamētū: qm̄. n. in oī ge-
nere masculus est pulchrior femella: ⁊ ē ad defensionez
maxillar̄ q̄ quidē defensione mulieres non tm̄ indigēt
sicut viri: eo ꝙ sensus tact' plus viget in viris vn̄ in aspe
ra hyeme vadūt nudis pedib' ⁊ capitib' sine aliqua lesio
ne: qō nullo mō pn̄t facere viri: pōt ēt reddit rō a cā effi-
ciēte ⁊ māli: q2. n. masculi vl'r sunt feminis calidiores iō
in marib' fumus qui pilorū est mā magis augmētat̄ q̄
in mulierib': quē q2 nō sufficit cōsumere expellit ꝑ duo
loca. s. ꝑ caput ⁊ barbā. Qui quidē fumi in mulieribus
q2 nō sunt tāti sicut in masculis: expellunt̄ solū ꝑ caput:
⁊ signū ꝑdictorū est qō videm' aliqn̄ mulieres calide ⁊
humide cōplexionis barbescere ⁊ ecōuerso videm' ī ma
sculis frigidis ⁊ siccis qō pax̄ barbescūt: eunuchis. n. nō
crescit barba q2 ista mēbra ꝑdiderūt calidiora q̄ calidos
humores ⁊ fumos qui pilor̄ est mā sunt generātia. Ex
ꝑdictis pꝫ ꝙ barbe spissitudo ⁊ vl'r pilositas magna ca
loris ⁊ humoris substātialis ⁊ nālis vigoris est iudiciū.
Dōm ē ꝙ cū pueri sint calidi ⁊ humidi tn̄ nō barbescūt
q2 fumosa sup̄fluitas q̄ capillorū ⁊ pilorū est mā trāsit
in eor̄ augumētū ⁊ nutrimētū prout hec oīa patēt ꝑ Cō
stantinū. Quātū igit̄ est copia caloris tm̄ est multitudo
pilorū: vn̄ cauendū est ab illis qui nimis abūdat in maxi
ma quātitate pilorū ⁊ p̄sertim qn̄ complexio est adusta.
Caue ⁊ ꝑcipue ab illis qui hn̄t barbā rubrā qui indicāt
caternā adustionis ⁊ caliditatis: sunt. n. luxuriosi dece-
ptores: mēdaces: ⁊ cumulū ꝑcipuū vitiorū. Cui' barba
est bene ordinata siue cōposita significat hoīem bone na
ture ⁊ rōnalis cōditionis: ⁊ oīa ꝫ cōiunctū ⁊ datos mo
res ꝓducte: ⁊ ecōuerso de illis qui habēt barbā male cō
positaz: vt pꝫ in eunuchis qui postq̄ ꝑdiderūt ambos te
sticulos valde trāsmutant̄ a nā virorū in nā mulierū vt
ꝫ ph̄s in. xiij. de aīalibus. Et in tertio dicit īpubes castra
ti nō barbescūt. Ego vidi vt plurimū illos qui ferūt bar
baz longaz deuenire ad melancholiaz seu ad fatuitates.
Videmus lenones nostri tēporis ꝑꝑ sacramēta eorum
ad aliquā vindictaz habere barbaz longaz ⁊ in processu
temporis cōmittere errores ⁊ eos esse interfectos seu su
spensos: non est maior via ad celandum dolum q̄ ista.
Cogitaui multos qui ferunt barbā longā prolixā in bre
ui tēpore ꝑcipitari ⁊ miserijs opprimi tēpore meo' prin
cipes fuerunt expulsi a dn̄io suo. De barba que hꝫ cani-
ciem idez indicamus qō de capillatura diximus q2 na-
tura eorū propinqua est femelle. Caueatis igitur princi
pes ab hoībus portantibus barbaz longaz: q2 possiōes
aīe non possunt ostendere facies eorū: nec trāsmutatio-
nem coloruz. Ideo deceptiones eor̄ latent. Nisi cōsuetu
do regionis fuerit vt sunt medi aut greci propter gene-
rales influxus celor̄ qui inducūt nouos mores ⁊ indu-
menta: vt notaui de vi ⁊ potētia magne cōiūctionis vl-

time pceletis iouis et saturni couenientiu: que fuit anno dni. M.cccclxxxiiij. sub vltima signi scorpij decamoria: et effectus suos generaliter continuat vsqz ad annu dni. M.ccccciiii. die. x. Junij. Hinc psuit mars qui i his xx. annis denotauit bella cedes: regnoruz euersiones: populoru turbationes: nouos reges: et noua principu dnia proditiones: dissimulationes et medacia tales etia mars proprie pparando disposuit: velut cotetiosos piculosos: violetos deceptores: saguinoletos: imperiosos: principalis querentes sibi p phas et nephas potestatis isignia: ignitos aio et metis ardore pposteros. Disposuit his gallorum Rex ad sumersione Italie ecclesia dei vt videmus i manibus ipioru sacerdotu esse. Cardinalesqz ministratores sunt Regis et ducu armoru origo deceptionu oium: filijqz eoru noiant publice et pala sub noie dnijs: noui seductores pmulgatores legu nouaru: vt diximus in capitulo oculoru: ypocrisias et seductiones: et pcipue synagoge melacholicoru cu plixis barbis: vt dicemus in. 3. lib. cap. de saturno. O venerada et veridica astronomica disciplina. Ignari quida tbologi exclamat ad ignaru vulgus vilipedetes celoru effectus lucri auidi. O ignorantie caterua no ne experientia est magistra reru. Sed si nos recte cotēplemus effect⁹ supnotatos pala Astronomi periti sunt semidei: nscijqz nature. Nec eos inficias multos huius sciētie sectatores esse: qui du no habent intellectu ad sideru cursus coteplados aptuz minime vera indicare possut. Hi tales e numero Astrologoru eiciedi sunt: idqz cofirmo. Sed quis ignorat peritissimuz et excelsum methamaticu Dominicu maria de Nauaria Ferrariensem: et i felicissimo Bonoiesi gymnasio publice magna cu veneratione profitētem in suis quos annuatim condidit iudicijs: ne tantillu quide delirasse. Sed ad libella cuncta que pdixerat accidisse. Hoc sciunt oes. Hoc etia litterarum rudibus copertu e. De cuius laude arbitror meli⁹ esse tacere qz pauca dicere. Sz hoc coludedu est Dominicu mariaz vere hac nostra tepestate astrologiam de celo in terram deduxisse.

¶ Quesitu. xxviij. Augu. Disci. ad eunde Cocliten Magistru. De significationibus colli. Discipulus.

¶ Textus.

Nquit philosophus in methaphoricis. Quicunqz colluz grossum habēt fortes sunt fm aiam: et referunt ad masculinu genus. Quicunqz aut subtile habēt imbecilles et referutur ad feminenz. Quibuscuqz collu grossum carnosum est iracundi referuntur ad iracudos. Quibuscuqz aute est bene magnu no grossum magnanimi referuntur ad leones. Quibuscuqz colluz longuz subtile timidi referutur ad ceruos. Quibuscuqz autez breue valde dolosi et insidiatores referuntur ad lupos.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

Cias qz colluz aliquado sumit pro toto coiuncto capiti in anteriori et posteriori parte. Aliquado vero sumitur pro parte posteriori in diametro vbi situant aures: et ista pars diuiditur in duas partes. Pars magis propinqua capiti dicitur ceruix scilicet sumitas colli vbi neruorum origo collocatur: et etiam ceruix sumitur pro toto collo apud quosdaz: vt inferius accipitur. Physionomi vero distingunt in iudicijs collum et ceruicez in posteriori parte. In anteriori autē parte guttur siue epiglotu et gulam tamē fm philosophuz capimus pro toto coiuncto. dicit Isidorus libro vndecimo capitulo primo. Collum dictu: qz sit rigiduz et rotunduz vt colūna baiulans caput et sustentans: quasi capitolium: cuius anterior pars gulla vocat posterior ceruix. Et primuz dicit quod habentes colluz grossum no ratione carnositatis sed ratione magnitudinis ossiuz et neruoru sunt fortes et referunt ad masculinum genus secudu mores anime intelligit: quia musculus in suo genere hz collum grossum et viuidu: no curtu: nec valde longuz quod significat calidam coplexionez et audaciaz: Secunduz signum est qz habentes colluz longum et gracile femininu est. Quado est grossum et viuidum: vt diximus arguit fortitudinez cerebri: et per cosequens caliditatem cordis sicut sut homines in specie sua Longuz et gracile oppositu ostendit sicut disputauimus in primo libro. Tertiuz est qz habentes collum grossuz ex carnositate et non ratione magnitudinis neruorum et ossium et vt addit Rasys durum et forte sunt iracundi: et referuntur ad apparentem couenientiam in tauris ira tis et prouocatis qui tunc precipue talem dispositionem habēt colli: et vt addit Rasys tales sunt etiam in factis suis festini. Quartum est qz habētes collu satis tēperate magnu non ratione carnositatis: sed ratione neruoz ossium et etiam temperate longuz sunt magnanimi et referuntur ad leones. Et istud precipue verum est quado caput et collum proportionatum sit sic qz sit etiam temperate magnitudinis: vt enim dicit Constantinus. Forma capitis si fuerit tēperate magnitudinis: et ceruix aliquatulum grossa bonitatem significat coplexionis et dispositiois. Si vo caput paruum fuerit et collum magnu abundantiam materie significat et eius superfluuz: et et virtutis informatiue defectum. Et huiusmodi caput vt dicit a dolore multo et cephalica passione fatigat. Quintum signu est quod habētes colluz valde longu et subtile vt dictum est: de pardali sunt timidi. et referuntur ad ceruos. Est enim ceruus aial valde timidu: et habet collum valde longum: et paruu respectu sui corporis quatitatis. Tu si quis collu habet gracile et longu et erect⁹ incedit no est tata timiditas in hominibus vt in ceruo. Ultimu est qd habētes collu valde breue sunt dolosi et insidiatores: et vt dicit referunt ad lupos qui vt dr. xiiij. d aialibus: habent colla grossa et curta in quoru spondilibus est magna fortitudo. Et de dolis et insidijs eorum satis dicit in libro de pprietatib⁹ reru. Et istud signu sumit etia ex more apparente in hoib⁹ et brutis. Insidiantes n. hoies colla cotrahunt et abreuiat. Istud et faciunt bruta sicut patet de gatto insidiante muri. Et ita similiter de alijs. Et si vis altius scire recurre ad libru aialiuz et indagando eoru norma et natura in diuersis specieb⁹ aialium et hois etiam proportione videbis. Dicunt aliqui qz collum longum significat pedes longos: et gracile graciles. Ceruix igit concaua et depressa debilitate neruorum et egritudines denotat fm coniunctu. Ceruis vo multa carnosa significat medacium baccbanarios pessimos: mediu aut bonitate attestat. Ceruix aut que iuxta caput est cu fuerit capillosa forte et aiosum indicat: qz est signum caliditatis. Cuius ceruix loga est et tenuit media tes malicia indicat. Aiunt et no nulli stoliduz imbecille timidum et sonoz garrulatore ostēdere. Uasta vo cum

quadaʒ prolixitate non valde carnosa fortem denotat ꝛ asosum. Dura quidē ꝛ fortis iracūdū festinū ꝛ indocilē significat virtutē animi ꝛ humanitatē negatiue ad tales operationē dicunt cōcurrere. Ceruix autē soluta que q̄si decidere videaꝛ: inualida nocentes: ꝛ insidiosos demonstrat. Collū quoq₃ neruis apperentibus ꝛ incōpositū in eptū testaꝛ: ꝛ indocilē declarat. Ex quib⁹ circa nodū colli nimis existūt cōclusa.i.densa.s.carnosa: ꝛ sunt illi qui habent spondileʒ eminenteʒ motus colli est difficilis sensu ꝛ nō sunt perfecte porri.i.exerceri: ꝛ sunt sine ingenio in bonis opibus: tñ in nephādis obtinēt principatū sicut in alio loco expositu ri sum⁹. Apostratas quidē ꝛ principes notaui q2 colla eorū nūq̄ ad dextrū ꝛ sinistrū sine residuo corporis inuebunꝛ: ꝛ tales dolosi sunt bilingues simulatores ꝛ oībus vitijs pleni reperiunꝛ. Qui habent cōtrariū: cōtrariū indicabis: habētes aūt collū longuʒ cū vastitate iracūdi ꝛ īdociles existūt suib⁹ cōparati. Qui colluʒ grossuʒ ꝛ carnosuʒ cū quadaʒ breuitate h₃ stolidus magnusq₃ comestor reputaꝛ. Cū aūt inter cōiūctiones spatulaꝝ ꝛ colli originē quedā fuerit eminētia vt nodosū excrescētia a spa supbos īsolētes tales esse plerūq₃ notaui. Ceruix v̄o declinata īdocilē dicitur denotare. Nimis aūt erecta: nō solū indocilē verū etiā ꝛ insolētē cōtumaceq₃ ostendit: admonitiōes nequaq̄ suscipiēs. Rigida quidē ꝛ tāq̄ defixa siꝛ indocilē ꝛ insolertē demōstrat: quo signo ꝛ stulti plerūq₃ notanꝛ. Cuius quidē p fixū ꝛ mobile discerniꝛ differētia si quidē mobilis plus stultitie cōparaꝛ. Si v̄o firma īdocilitatis est signum: vt aiunt: ne aūt cōtingat errare: sunt.n.qui ceruicē se cōfricātes ꝛ tunc in modicū caput huc ꝛ illuc cōtorquēdo eorū pandūt stultitiā vt p₃ in vno nobili de ciuitate: tñ multotiens ex se subridet ꝛ loquiꝛ: est.n. ꝓpria flexe ceruicis stultitia. Cū videris ceruicis fluxuʒ cū aliqua labiorū cōtractione: risus ꝛ oculorū extra ordinē gyratione aliquā incōstātiā in sedendo ꝛ in stādo ꝛ vocē tremulā effeminatū ꝛ malorū morū denūciat. Ceruix retorta supinus insolētē₃ īmitē significat ꝛ inanē. Ad pectoris ꝑtes ceruix flexa cōsistēs aīam plenū cogitationib⁹ designat: occupati interdū tñ parsimoniā: ꝛ interdū malignitatē ostēdit. Uariatur ceruix ſm annexorū mēbrorū ligationē. Ceruix si in partē declinauerit sinistrā stoliduʒ ꝛ chinodū.i. caninuʒ significat vt testanꝛ. Solida ꝛ vasta ceruix sine longa: que ꝛ difficulter flectaꝛ: rapaces insinuat: qui ad martigoras referꝛ. Collū obliquū p latitudinē corporis a dextris aut sinistris denotat dolosos: loquaces: fagaces: ꝛ infideles vt t₃ verniaculus phs. Et hoc ego ēt expertus fui multotiēs. Caueas te penitus ab obliquitate colli cū cōtractione sua in scapulis. Tales nāq₃ maliuoli sunt simulatores ꝛ inuidi ꝛ fraudolentes cū sūma yprocrasia vt p₃ in fratribus obseruantinis ꝛ in multis alijs melancholicis quos ego notaui. Collū aūt mediū habentes ad oīa virtutum genera preparantur. Et hoc de collo Augustine mi tibi dicta sufficiant.

¶ Quesitū.xxix. Augu. Disci. ad eūdē Conditeʒ Magistrū. De significationib⁹ clauis colli. Discipulus.

¶ Textus.

f Nquit phus in methaphoricis. Quicūq₃ ea que sunt circa clauem colli bene solubilia habent sensitiui non bñ solubilibus.n.existentibus circa claueʒ colli facile sensuum nō mobiles recipiūt: quibus vero circa claues colli cōclusa sunt insensibiles sunt: difficulter.n.solubilibus existētib⁹ his que circa clauē īpotētes sunt recipere motū sensuū.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

b Ic magister īgenij physionomizat ex dispositionibus eorū que sunt circa clauū colli appellaꝛ aūt clauis colli nodositas siue spondilis colli que prīo apparet supra spatulas vbi sc₃ spatule ꝛ collum cōtinuaꝛ. Ponit aūt circa hoc duo signa. Primū est ꝙ habētes spatulas distātes bñ ꝛ decenter a claue collis: ꝛ nō nimis īmediate ei cōiunctas sūt bone nature ꝛ sunt boni sensus: ꝛ per cōsequēs boni intellectus. Et reddit rationem dicēs: spatulis existentib⁹ bene solubilibus.i.distātibus satis a claue ita q̄d spaciū sit īter eas aliquale: hoīes.s.recipiūt facile.i.faciliter motuʒ sensuū.i.faciliter expedite sentiunt vel vt hec littera. Isti recipiūt hoc est hñt notū.i.sensum siue potentiā sensitiuā facile mobilē.i.faciliter reducibilē de potentia sentiendi ad actuʒ. Cū.n.motus ꝛ sensus a capite ꝛ cerebro toti corpori per virtutē sibi a corde transmissaʒ vt dictū fuit in alio loco deriuetur p neruos a cerebro ꝛ spondilibus colli ortuʒ habentes sicut.n.diciꝛ in libro de ꝓprietatibus rerū colluʒ influentiā virtutis motiue ꝛ sensitiue recipit a cerebro ꝛ receptā ad inferiores corporis partes mediantibus neruis transfundit. Ista aūt trāsfusio virtutis sensitiue ꝛ motiue nō fit p partē anteriorē que gula appellaꝛ: sed fit p partē colli que dr̄ ceruix sicut p₃ p ethimologiā noīs: diciꝛ.n.ceruix quasi cerebri via ſm Isidorū. Qn̄ ergo vie neruorū p quas virtus sentiendi cōicaꝛ ꝛ mittitur cordi a cerebro: ꝛ ēt via p quā cerebro mittiꝛ a corde calor tēpatus in quātitate ꝛ qualitate cuꝫ quo virtus sensibilis opatur ſm ꝙ cōuenit vnicuiq₃ sensuū: eo ꝙ nō cū quocūq₃ calore virtuꝫ sensibilis operaꝛ vt vult Auerroys secūdo colligeth.cap. de iuuamētis instrumētorū sensuū: vt etiaʒ fuit allegatū: qn̄ igiꝛ iste vie sunt bene late spirit⁹ sensibiles qui corpori a cerebro mittunꝛ habēt facilē trāsitū eo ꝙ neruī ipsos deferētes nō angustanꝛ: nec pp stricturā opilanꝛ. Et siꝛ calor a corde cerebro trāsmissus vt cerebrū debilitate faciat opōnes suas etiā liberū h₃ transitū: ꝛ ita istis vijs latis existētibus sequiꝛ bonitas virtutū sensitiuarū. Istud āt fit qn̄ spatule a clauib⁹ colli satis distat quare sequiꝛ ꝙ hñtes dispōnē talē sunt boni sensus. Et ſm hoc ista littera pōt adhuc aliter exponi satis congrue sic tales recipiūt faciliter motū sensuū.i.spiritus sensibiles disponētes sensitiuas v̄tutes: ad hoc ꝙ possit moueri a sensibilibus ꝛ p̄cipue calorē a corde cerebro trāsmissuʒ disponēs cerebrū vt virtutes sensibiles ab eo debite ꝓueniāt motu ī quātuʒ mobile facile.i.eo q̄d dicta motiua sensuuʒ.s.species sensibiles: ꝛ calor debitus sūt faciliter mobiles cum vie ipsorū p strictā aliquā nō īpedianꝛ. Deinde ponit scōm signū q̄d sumiꝛ ab opposita dispōne ad primum ꝛ p₃ ex ꝑdictis. Tamē intelligēdū est cuʒ annexis ad proportionalitatem. Et hec claui colli tibi sint satis.

¶ Quesitū.xxx. Augu. Disci. ad eūdē Conditē Magistrū. De significatiōib⁹ spatulaꝝ.

Discipulus.

¶ Textus.

q Uibuscunq₃ spatule bene solute sunt: liberales sunt ſm aīam referunꝛ ad apparentem formam q2 cōuenit apparēti forme liberalitas: quibus v̄o difficiliter solubiles cōuulse

illiberales referuntur ad apparentem conuenientiam. Item quibuſcūq3 muſculi ſunt bene eminentes: ⁊ ſpatule fortes ſecūdū m aiam referunt ad maſculinum genus. Quibuſcūq3 muſculi ībecilles: ⁊ inarticulati mol les ſecundum animam referuntur q3 ad femininum genus hec dico que de pedibus ⁊ coxis.

¶ Reſponſio Magiſtri ad diſcipulum.

¶ Cōmentum.

b Hic phyſionomizat ingeniorū princeps de diſpoſitionibus ſpatule. Secundo maiora ex quib⁹ cū alijs minorib⁹ cōponunt humeriſ ue ſpatule: ⁊ dicunt ſpatule ad modu3 ſpate ſiue ſcapulea ſcādendo dicitur inter ſcapiliū ſpaciu3 qđ inter ſcapulas eſt: vnde ⁊ noiant: pale ſunt dorſi dextra leuaq3 eminentia mēbra: dicta q2 in luctādo eas pmim⁹ qđ greci palin dicūt vt ſcribit Iſidorus ponit autē duo ſigna de ipſis. Primū eſt q2 habentes ſpatulas bene ad inuicē3 diſtantes ſunt liberales quales ſūt ſpatule in leone: ⁊ dicit q2 iſtud ſignu3 accipitur a forma apparēte: q2 liberales ⁊ largi apparent in largiendo lati ⁊ diffuſi: ecōtrario habentes ſpatulas cōiunctas ⁊ quaſi adinuicem confuſas. i. cōpoſitas ſunt parci ⁊ illiberales ⁊ iſti referuntur ad apparentē cōuenientia3 nihil. n. dare volētes circa ſpatulas ſe cōtingunt: ſic exponit Guilielmus: ſcias q2 muſculus ex carne ⁊ neruo ⁊ ligamento cōponi dicimus. Ipſi quoq3 voluntariorū motuū ſunt inſtrumēta: quorū figure ſm ſuorū diuerſitatē locorū prout eis neceſſe eſt diuerſificant. Plures aūt ex eis ita carne ſunt circūuoluti vt protendātur vſq3 ad ſuas inferiores partes extremitates: muſculus ⁊ lacertus idē ſunt: dicitur muſculus ad forma3 muris: ⁊ lacertus ad formā lacerti. Sunt. n. iſta aialia ab vtraq3 parte gracilia ⁊ lōga falſim vſus caudā in medio aūt groſſa. Ita ⁊ muſculi ſiue lacerti ſiue pulpa ⁊ eſt caro ſine pinguedine: dicta q2 palpitet: reſillit. n. ſepe hāc pleriq3 ⁊ viſcū vocāt: pp q2 glutinoſa ſit. Ideo vulgus appellat lacertos pulpas. Uult igit dicere Phs ſpatule muſculoſe. i. carnoſe ſeu pulpoſe cum eminentia carnis referunt ad maſculineitatē: q2 de natura muſculi eſt habere innata3 caliditate3 forte3: ⁊ de ratione calidi eſt augere mēbrorū forma3 ſm oēm diametrū. Spatule ergo groſſe ⁊ late ſignificāt caliditatem. Robur exiſtit in neruis ⁊ oſſibus: qñ igit muſculi ſunt bene carnoſi neceſſariu3 eſt oſſiū ⁊ neruorū fortitudinem adeſſe: aia cōiuncta in tali habitudine pōt exercere fortes actiones. Ideo dixit Raſys: ſpatula lata bonu3 indicat intellectum. Rō p3: qđ ex latitudine ſpatularum indicant muſculi lati ⁊ robuſti qui pcedūt ab origine forti: que eſt in cerebro vbi eſt initiū neruorū ⁊ ſedes aie. Unde de neceſſitate ſequit forma capitis capax ad habēdu3 bonitatē ſenſuū. Muſculi imbecilles ⁊ inarticulati. i. nō bene cōplexionati ⁊ cōpoſitionati. i. q2 ſpatule ſint cōpreſſe: ⁊ fortaſſe cū mollicie carnis oſtendunt flegmaticā cōplexione3 cōtrarie nature: qđ dictū eſt: ⁊ ſi eſt ſine mollicie ide3 importat: vnde Raſys ſpatula ſubtilis: ſenſus. i. intellectus oſtdit paucitatē. Femine tpe noſtro pp indumēta beſtialia cōſtringunt ſpatulas cōſtrictione tali qđ cauſant vel formant quaſi formam vulue in poſteriori parte ipſius ſpatule. Et abſtergūt cū aquis ⁊ alijs fatuitatibus. Et ſic etiā viri magni pcip: ⁊ pcipue galli ⁊ itali: non dico viros ſed potius ſemiuiros. Ideo doleo italica3 regionē ſic gubernatā eſſe cū abenis lepo rinis vt exhauſta ſit a gallicis regibus: ſine impulſu pre liorū: nā vt lepores timidi fugiūt canes nō mordētes ecclēſiaſticorū gratia. Ad ppoſitū dixit Raſys capitis ſpatule eleuatio valde elongata ſtultitiā ſignificat: qđ Ariſtoteles dixit Alexādro ſignū aſpitatis ⁊ īfidelitatis exiſtere. Nunq3 vidi gibboſos bone nature: q3 inimo pfidi ſūt ⁊ maligni ſūme: ⁊ ſūt radices oīu3 deceptionū. Segaces ſupplātatores: ⁊ habēt ſublime īgeniū in nephādis actionib⁹ ⁊ ipoſſe eſt eos hr̄e actiōes laudabiles: q2 aia cōnexa in habitudine tali ſequit retrogradā formā: qñ vt plurimū melāchoлica eſt. Cauēdū ē igit in oī tpe ab obuiatiōe ⁊ ſocietate hoīs īfortunati p op⁹ nature ſupioris velut ab hoīe cui diminutū ſit aliqđ mēbrū organicu3: vñ maximus īgenioſus ī de ſecretis ſecretorū ait. Caue ⁊ pcaue ab hoīe infortunato ⁊ diminuto in aliq̄ mēbro ſicut cauēdū eſt ab inimico: vñ eſt pūerbiū. Cauete a ſignatis: ⁊ alibi in hoīe ſignato in aliq̄ mēbro nō cōfidas. Et hinc eſt q2 phs. vii. politicorū penult. cap. inquit. De reſeruatiōe aūt ⁊ alimēto genitorū ſit lex: nullum orbatū. i. mōſtrū aut diminutū nutrire pp multitudinē aūt puerorū ordo gentiū prohibet nihil reſeruari genitoru3: op3 eni3 determinatā eſſe multitudinē puerorū pcreatiōis cauſa. Si aūt aliquib⁹ fiant pp hoc combinatus: anteq3 ſenſus inſit ⁊ vita fieri op3 abortū. Hic phs intelligit q2 aia ſequit formā corporis vt in ſcđo đ aia. ⁊ ſcđo prio p: ⁊ in methaphoricis ⁊ q2 ex corpore male organizato nō poſſunt cauſari actiōes laudabiles: vt ſepe dictu3 eſt hic loquit phyſionomice: ⁊ vt ſit clara: ⁊ nō cōfuſa lex ad bene eſſe ⁊ viuēdū: cū cōueniēti norma vt ptinet ad politica3. ⁊ poſtea dicit q2 īpedit ordo congruus puerorū q2 ex nimia exuberātia ipſorū ſit cōfuſio ad bene eſſe: vt dixi. Et ſi pr̄ familie familiorū copiā h3 quā non poſſit nutrire ɔueniens eſt cauſare abortū ad euitādū nimiū malū. Ego cogitaui multotiēs ⁊ vidi qđ pr̄ familias nō potuit nutrire filios ⁊ pp indigētiā fuit fur ⁊ predo: ⁊ ita filijs eueniſſe pp genitorū ⁊ genetricis auxiliū: ⁊ cōfeſſi ſūt ad torturā. Tñ quidā ignari theologi exclamāt in pulpitis eorū cōtra Ariſtotelē ⁊ nō intelligūt quid dicāt: q2 phs non dat preceptū conatiuū imo perſuadet in cauſa neceſſitatis ad perficiendu3 regulam in miſeria vt intuēti patebit. Et vernaculus philoſophus ait.

¶ Ben ſe voria plicar li cinqui rami.
Mettendo el primo fra le do piu apreſſo.
Dicendo hor toi poi che tanto mami
¶ Poi laltre cinque dal ſiniſtro tronco
Uoltare inuerſo liochij de ſi ſteſſo
Chi mai ſi fida in roſſo guercio e cionco.

¶ Uult cōcludere qđ nullo modo eſt cōfidendū in feminis ⁊ hoībus rubeis ⁊ ſtrabonibus aut monoculis ⁊ et gibboſus: et ratio allegat in eodē libro. dum ait.

¶ Quando tu vidi queſti zoppi e glombi.
Impio ſo el ſegno de la parte.
Et anche queſti con li fleri lombi
¶ Defecto corporal fa lalma ladra
In pegiorando dicon le lor carte
Sono ſuperbi e de la mala ſquadra.

¶ Item Philoſophus in methaphoricis īquit incōmēſurati aſtuti vel doloſi: et referunt ad paſſionē et femininū genus. Et hoc ſumit a corporalibus cōmenſurationibus quaſi dicat incōmenſurati ſunt doloſi et aſtuti vt tenet de ſecretis ſecretorū ſicut pctractū eſt. Et dicit ſi. n. incōmenſurati ſunt aſtuti doloſi: menſurati iuſti erunt ⁊ fortes. Relationem autem cōmenſurationis ad cor

porum bonaʒ motionem ꝛ bonaʒ necessitatem reducen dum. Sed non ad masculinum ꝛ femininū sicut in principio dictum est. Bene autē se omnia signa quecūq; predicta sunt referre ad apparenteʒ conuenientiam in masculinum ꝛ femininū: hic.n.perfectissima diuisione diuisa sunt. Et demōstratū est: ꝙ masculus femina iustior ꝛ fortior est: ꝛ vniuersaliter dicendo melior. Ideo vir nūcupatus ꝙ maior in eo vis est ꝙ̄ in feminis: vnde ꝛ virtus nomen accepit: siue ꝙ vi agat in femina. Mulier vo a mollicie tanꝙ̄ molier detracta littera vel mutata appellata ē mulier. Utriq;.n.fortitudine ꝛ ibecillitate animorum vel corporum seperant sed ideo virtus maxima viri: mulieris minor vt patiēs viro esset.s.ne feminis repugnātibus libido cogeret viros aliud appetere: aut in aliū sexū prorūpere.hec Isidorus. Intēdit Philosophus ꝙ monstruosi defectuosi ꝛ distorti etiā mali in anima sūt: ꝛ vitādi: deinde cū dicit relationē autē. Uult dicere ꝙ istā dicta signa de cōmensuratione: ꝛ etiaʒ oīa alia possunt reduci ad cōplexionem corporis que ex diuiso cōcursu q̄litatuʒ eleuantium causatur vel ad sexum masculinū vel femininum: vel ad apparentem conuenientiā quasi dicat si masculuʒ exuperat femina in cōmensuratione mēbrorum sic arguimus differenter in moribus: vt patet de diuisione sexus ita incōmensurati egrediendo ad congruētiam nature ita in moribus ꝛ ecōuerso mensurati idest bene cōplexionati ꝛ compositio nati vt habeant proportionalitatem vt in primo libro. Reducenduʒ est ad relationeʒ cōmēsurationis ad bonam motionē ꝛ bonaʒ necessitatem idest ad bonā cōplexionē que fit ex bona natiuitate ꝛ bona formatione virtutis nutritiue siue formatiue: qđ fit quādo virtus formatiua est fortis ꝛ plene dominatur in natura propter ipsius perfectā obediētiam ꝛ bonam dispositionē: vt dictuʒ est frequēter ꝛ nō ad masculinam formam quasi dicat non soluʒ sunt ista signa reducibilia i formā masculinitatis ꝛ femineitatis: sed ad bonam ꝛ malam cōplexionem corporis. Ad propositum redeundo bene solute idest bene formate spatule in latitudine ꝛ longitudine significant vt exponi potest Spatule igitur abrase significant tenacitatem nec non timiditatem ꝛ litigium. Spatule inequales dure capacitatis signū sunt ꝛ actiones sue sunt inequales.

¶ Quesitum.xxxi. Aug. Disci.ad eundem Coclitē magistrum. De physionomia brachiorum.

Discipulus.

¶ Textus.

p Etimus etiā preceptor optime: vt quēadmodum de ceteris: ita de physionomia brachiorum disseras iam enim prope modum tibi fidem adhibeo.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

h Umeri dicti quasi armi: ad distinctionē hominis a pecudib⁹ mutis: vt hi humeros: illi armos habere dicuntur. Nā ꝓprie armi q̄drupedis sunt. Alia summi humeri pars posterior. Brachia a fortitudine noīata sunt bari eniʒ grece graue ꝛ forte significat. In brachijs enim tori lacertorum sunt: ꝛ insigne musculorū robur existit. Hi sunt tori idest musculi: ꝛ dicti tori ꝙ illic viscera torta videant̄. Cubitus dictus: ꝙ ad cibos sumendos in ipso cubam⁹. Ulna ſm quosdaʒ vtriusq; manus extēsio est ſm alios cubitus: quod magis verum est quia grece olenos cubitos dicitur. Ale sub brachia sunt appellate: eo ꝙ ex eis in modum alarum motus brachiorum incohoet: quas quidem ascellas vocant: ꝙ ex his brachia cillentur.i.mouentur. Unde ꝛ oscilla dicta ab eo ꝙ cillentur.i.mouentur ora. Naʒ cillere est mouere. hos quidam subhircos vocant pp ꝙ in plerisq; hoībus hircorū fectores reddāt oīa supra notata dicit Isidorus l.xi.ethimologiarū.cap. ꝑ. adiutorij oīs iuncture ꝛ manus cum in tantū prolixitatis excedit vt errecto corpore mediū digiti extremitas ad genua appropinquet humiles ꝛ fortes significat homines. Sed zacharie filius huic velut aduersanter subintulit. Cū brachia adeo fuerint oblōgata vt manus perueniant ad genua subtilitatē arrogantiaʒ atq; regnandi cupiditatē designat. Aristoteles quidē ait. Hec signa audaciam ꝛ probitatē cuʒ largitate ostendere videntur. Et tales existimant Alexandrum magnū manus habuisse. Nec obstat ꝙ zacharie filius dicat in aliquo arrogantiaʒ in aliquo regnandi cupiditate audaciaʒ significare. Ideʒ tenet Albertus in de aīalibus ꝛ in cōpendio sue theologie. Et Hieronymus de mā fredis. ꝛ Rasys. Illa.n.elōgatio procedit a magna caliditate cordis cū humiditate proportionata que est causa elongationis vt cōprehendi potest ex dictis nostris. Cūq; hmōi prolixitas ad femur tantum extendit̄ maliuolos declarat alienis malis congaudentes inuidi etenim sunt hi. Et dicunt nōnulli ꝙ h̄ signum timiditatē ꝛ discordie amatorem ꝛ ignorantem ostendit. Libuʒ qui cū desiderio appetunt adeo vt os ad manus porrigant: que causa est ꝙ brachia breuia ꝛ decurtata sunt ꝛ manuuʒ organa indisposita maliuoli ꝛ inuidi sunt: videtur.n.inuidia frigiditatis ꝛ siccitatis filia eam Saturno generante. Tenues cubiti aut non pleni si imbecilles extiterint agrestē testant̄ ꝛ indocilem: Brachia grossa ossibus neruis ꝛ carne naturaʒ robustā indicant: ꝛ si vene appareāt calidā ostēdunt cōplexionem. Quē brachia sunt grossa cuʒ carne molli muliebrem naturā demōstrant. Aiunt physionomi brachia valde pilosa luxuriā denotare ꝛ Phus Alexādro scripsit. Qui loquitur ꝛ mouetur motu manuuʒ est inuidus eloquēs ꝛ deceptor. Qui vero est abstinens a motu manuū hic est perfecti intellectus bū dispositus ꝛ sūmi cōsilij. Rationem dicemus in cap.de passibus: ꝛ diximus in ꝑ lib. Aliquis posset dicere qualia igitur sunt brachia homini integro cōuenientia breuiter respondeo ſm Albertū in cōpēdio sue theologie. Cuius snīa hec est accipiendo.s.extremitates digitorū medior extensis brachijs: q̄ mēsura est cōgrua ad lōgitudineʒ hoīs a pedibus.s.vsq; ad fineʒ frontis ꝛ principiū capillature: ꝛ h̄ d̄ brachijs satis dictū sit.

¶ Quesitū.xxxij. Augu. Disci.ad eundē Coclitem Magistrū. De physionomia manuuʒ. Discipulus.

¶ Textus.

i Nquit nuncius nature ad magnū discipuluʒ palme longe cū digitis lōgis significāt dn̄uʒ suū bū dispositū ad multas artes ꝛ ꝑcipue ad mecanicas ꝛ sapienteʒ in opibus suis. Et signuʒ etiam boni regiminis. Grossicies vero digitoruʒ ꝛ breuitas significat insipientiaʒ ꝛ stoliditatem.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

m Anus est organū organorū tertio de aīa. Et Albert⁹ magn⁹ in libro d̄ aīa facit drīaʒ inter organū ꝛ instrumētū: Organū enim est illud

quod habet motorem sibi iunctū vt oculus manus pes
ꝛ huiusmodi. Oculus.n.habet motorez intra virtutem
visiuam ipsum mouentem: manus vero virtutez opera
tiuam ac pes virtutē progressiuam ꝛ sic de aliis. Instru
mentum autē est illud quod habet motorem cōiunctuz
extra. vt gladius baculus securis ꝛ huiusmodi. Natura
regitiua totius corporis fecit manū cum palma longa ꝛ
ꝛ digitis a bonitate materie regulatis vt in pluribus ita
ꝙ sit sufficiens ad omnes operationes pficiēdas ad ostē
dendum dominiū: idest ingenium indiuidui per mēbra
exteriora. Iuuamētū etiā fortius ad capiendū capienda
efficitur. Eius enim figura est: cōueniens ad capiendum
ꝛ faciendū omnia organa cuiuscūꝗ officij ꝛ artis ꝛ ideo
dicitur esse organuz intellectus deputatuz vt ait Auer-
roys octuagesimo primo cōmēto canticorum Auicēne.
Ait Isidorus manus dicta ꝙ sit toti⁹ corporis manus:
ipsa.n.cibū ori ministrat: ipsa operatur oīa atqz dispen-
sat. Et dicit palma est manus expansis digitis: sicut con
tracta est pugnus. Pugnus aūt a pugillo dict⁹ sicut pal-
ma ab expansis palme ramis. Digiti nūcupati: vl' qz de-
cez sunt: vel qz decenē iuncti existāt. Nā hnt ī se ꝛ nume
rū perfectū ꝛ ordinez decētissimū. Primus pollex voca
tus eo ꝙ inter ceteros virtute polleat ꝛ potestate. Secū
dus index ꝛ salutaris: seu demonstratorius quia eo fe-
re salutamus vel aliquid demōstramus. Tertius impu
dicus: ꝙ plerūꝗ per eum probra insectatio exprimitur.
Quartus annularis eo ꝙ in ipso annulus geritur. Idez
ꝛ medicinalis ꝙ eo tertia collyria a medicis colliguntur.
Quintus auricularius: pro eo ꝙ eo aurem scalpimus.
Dixit autē qui formica valde vtilis appellatur opz scire
quātitatē manus deinde qualitatem ꝛ substantiā: ꝛ rō-
nem qz magnā notitiā conferunt accidētia ad cognoscē
dū qd̄ quid est: vt inquit Aristoteles primo de aīa Gros
sicies digitorū ꝛ breuitas ostendit paucitatē materie ꝛ
flegmaticā cōplexionē ꝛ ꝙ natura non potuit regulare:
de qua spiritus sunt similis nature ꝛ tūc habet stoliditā
tem: Eiusdez sentētie fuit Rasys ꝛ Cōciliator ꝛ Ptho
lomeus phs. Inquit formica valde vtilis sciendum qd̄
magnitudo manus interdum prouenit ex magno labo-
re ꝛ ideo qui multuz laborant habent grossas manus:
interdū etiam ex natura: ꝛ tunc ex magnitudine ossium
ꝛ neruorū: ꝛ talis siue vir siue mulier sit naturaliter est
fortis: interdum etiaz prouenit ex grossitudine carnis: ꝛ
tunc tales ebriosi sunt ꝛ luxuriosi ꝛ naturaliter viles ef
ficiuntur. Item si quis habet manus grossas ꝛ digitos
circa extremitates vnguium acutos talis est cupidus ꝛ
falsus. Unde sciendū est qd̄ index medius fidus ꝛ auri
cularis habēt tres iuncturas. Si igit in qualibz iunctu
ra non fuerit nisi vna linea ille subito morietur. Si vō
fuerint ibi due linee eque distantes bonum signuz erit ꝛ
significant hominem veridicum ꝛ bonum. Si in media
iunctura cuiuslibet digiti tantū fuerit vna linea ꝛ in dua
bus aliis iuncturis fuerint due talis perdet vnum ocu-
luz. Et hec formica. Ait Ptholomeus manus grossa ꝛ
callosa significat hominē non contentari aīo. Dixit Ra-
sys manus leues ꝛ subtiles sapientiam multā ꝛ bonum
designant intellectum humorū subtilitatē indicāt. Ma
nus graciles ꝛ multum longe tyrannidem declarāt atꝗ
stultitiaz. Inquit Ptholomeus philosophus. Manus
diuersorum colorum luxuriosum aut crudelem signifi
cant. Similiter digiti subtiles plusꝗ decet stultitiaz de-
notant. Ait formica valde vtilis. Si quis habet digitos
in extremitate latos talis fidelis est: ꝛ bonus socius. Si
quis habet tabulā in manu latā ꝛ digitos graciles idest
lōgos talis est subtilis in opere naturali: ꝛ est dispositus
ad cytharizandū ꝛ organizandū. Si quis hz tabulam in
manu paruam: ꝛ digitos grossos talis est dispositus ad
bene scribenduz: ꝛ talis est ex apostemate morietur. Si
quis habet manus non nimis paruas verū proportio-
natas corpori suo: talis est magis cōueniens in oībus ac
cidentibus suis. Si quis habet paruas manus talis est
muliebris in factis suis: ꝛ est isaciabilis ꝛ odiosus ꝛ nūc
diligit: nunc odit raro autē aut nūꝗ in eo est confidēdū.
Et si aliqua mulier habet manus viriles: habet diafrag
ma: ꝛ habet vuluaz intumescentem ꝛ cito poterit conci-
pere ꝛ partuz nullum producit. Si quis autē habet ma
nus grossas ꝛ pingues talis est hebes īgenio: sed mulier
tales habēs manus appetit valde. Si quis vero hz ma-
nus graciles talis est agilis in factis suis ꝛ multū diligit
mulieres. Si quis habet digitos cauos ꝛ īdispositos ꝛ
adinuicez se non bene cōiungentes talis est mēdosus lo
cutione leuis ꝛ cū factis non concordat: vt fuit Seraphi
nus de pisis medicus. Qui habet digitos segregatos ꝛ
non recte iacentes significat miseriaz ꝛ paupertatē: ꝛ ra
tio huius est propter improportionē que non presuppo
nit ibi bonuz intellectuz sed malum ꝛ inordinatū. Digiti
vero parui stultū denotant hebetem ꝛ inuidū: dixit mor
bet ꝛc̄. Cardinalis in sua chyromātia: digiti longi ꝛ sub
tiles ꝛ adinuicem bene proportionati bonum ingenium
ostendunt ꝛ maxime in mecanicis: ꝛ etiaz malū regimē
demonstrat: ꝛ sic sequitꝰ ꝙ semper sunt miseri vt in poli
ticis patet: ꝛ si fuerint multū dispersi paupertatez osten-
dunt ꝛ miseriaz: ꝛ hoc notauimus persepe in egenis. Di
cunt.n.aliqui ꝙ digiti valde breues ꝛ exigui fortes ꝛ hū
sagaces ostendunt: hoc tamē non videtur mihi simplici
ter asserēdū esse. Crasse quidē manus digitos si breues
vltra mensuraz habuerint tergiuersatores furē insidio-
sum denotant: sed manus intorte ꝛ tenues voracem in-
dicant ꝛ loquacē. Dicunt aliqui ꝙ digiti grossi ꝛ parui ꝛ
curua palma hominē indicant inuiduz stultuz miserum
ꝛ auarū. Et ratio huius est qm̄ grossicies indicat mul-
tum de materia: ꝛ modicū de calore naturali: non poten
te super pasum propter ꝙ denotatꝰ homo terrestris sic-
cus ꝛ rudis ratione siccitatis nimie: ꝛ stultus dnotatur
propter defectum caloris naturalis ꝛ humidi proportio
nalis ꝛ per cōsequens auarū notat propter curuitatem.
Dixit auctor parue chyromantie. Mulier puas manus
ꝛ digitos grossos in extremitatibus habēs signū est lu-
xurie ꝛ rudis ingenij. Et mulieres habētes curtaz pal-
maz: difficultate partus grauabunt. Et hoc propter cur
taz longitudinez scissure vulue. Que quidē lōgitudo est
similis lōgitudini: q̄ est in dorso medij digiti iuxta pri-
maz iuncturā veniēs per palmā vsqz ad rasettaz Et hec
duplicata erit mēsura pedis vt dicunt ꝛ bene. Ait quidā
cuius nomen ignoro. Manus curte ꝛ gibbose ꝛ tenues
ioculatorez ꝛ deuoratorē ciborum ostendunt. Cuius rei
causa est neruorū extremitas que ꝑpter siccitatē retra
hitur ꝛ flectitꝰ interius ꝛ curuatꝰ. Unde homines curui
in extremitatib⁹ ꝑ ignez aut ꝑ egritudinē hn̄ loquuntꝰ: ꝛ
multuz bibunt ꝛ comedunt. Quando extremitas auri-
cularis nō porrexit se ad vltimaz iuncturaz medici peni
tus spuritatis est signum vt inueni infinitis vicibus. Et
si flectuntꝰ in extremitatib⁹ inuidiā ꝛ auariciaz dsignāt.
Et tales sunt sagaces ꝛ perfidi vt pz in simijs: ꝛ cū intra

econuerso. Si pollex versus alios digitos ⁊ alij versus pollicem inclinantur auariciam ostendunt: ⁊ hec dispositio mēbrorum a fonte procedit ad qđ sequitur qđ dictum est. Si vero tenent ex cōsuetudine manum rectam ⁊ digitos extensos in longum signum est loquacitatis: timiditatis ⁊ vanitatis. Si clausuz pugnum semꝑ quis teneat impetuositatē significat ⁊ iracundiaz. Digiti parui ⁊ tenues in viro ostendunt ipsum esse fatuuz. Si breues ⁊ grossi audaciaz ⁊ inuidiaz ostendūt: qñ autē sunt bene cōpositi pulchre forme ⁊ bene cōmensurati indicāt bonos mores. Qui loquendo multū mouet ⁊ percutit manuz ad manuz ⁊ multos habet gestus eloquens inuidus ⁊ defraudator est. Aiunt aliqui vt Hermes ꝙ tremor manuuz in iuuene sano ostēdit ꝙ facilis est ad irā. Hoc eniz a magno calore ⁊ cōmotione spirituuz procedit. Si vero multum fortis fuerit tremor signum est vitiose cōplexionis ⁊ ꝙ talis irascit̄ de facili melancholicus multiuolus ⁊ malignus est: Concaua manus cū tuberculorū bonitate atqʒ linearū proportione longitudinis vite est signum: ⁊ si sit cōtrariuz cōtrariū indicabis. Digiti ex quacūqʒ forma cuz articulis crassis miseriam atqʒ infortunium indicant: vt infinitis vicibus notaui. Scias ꝙ ex forma digitoruz tres etates distinguemus sicut ī physionomia linearū patebit. Ex rectis digitis aspiciendū est si adinuicē coniungunt̄: ⁊ vbi est disgregatio: ibi infortuniuz. Cuius initiuz est a prima iunctura indicis ⁊ medij ⁊ procedendo vsqʒ ad extrema digitorū reuertendo adinuicē anularis ⁊ auricularis: ⁊ sic tres etates ⁊ fortunam ⁊ infortuniuz inspeximus. Si aggregatio est continua cum optima forma articuloruz precipuā fortunaz putamus. Et si cōiuncta correspondent: ait Cōciliator ⁊ Albertus magnus quādo digiti sūt collecti ita ꝙ in aereʒ eleuati non transparent ⁊ sunt cōglobati auarum ⁊ malignū ostendunt. Et si digiti recte flectant̄ versus dorsum iniustum subtilem ⁊ ingeniosum indicant maxime si sunt subtiles. Si quis dum ambulat ex consuetudine tenuerit pollicem inter alios digitos auarus est vt vidi in quodam Joāne conterraneo nostro. Digiti etiam longi longitudinem auricularuʒ epatis: ⁊ magnitudo equidem eiusdem declarant magnitudinem: paruitas vero paruitatem: vt ait Albertus in lib. de aīalibꝰ vt supra diximus: hoc idē aiunt Auicēna ⁊ Gallenus in libro tegnꝰ. Si quis habuerit manꝰ rubras siue vir siue mulier extiterit. Jlla sanguineus luxuriosusqʒ efficitur: vt inquit formica valde vtilis. Ptholomeus vero ait. Qui habet vltimas digitorū iuncturas grossas ⁊ euersas tales si diuites extiterint: giratione tēporis ⁊ processu depauperabuntur aut aliquo infortunio eorū vita debilitabitur. Preterea inquit habens manus curuas in longitudine biotanate mortis esse signum. Et hoc vt in pluribus dictum sit: quoniam reperiuntur aliqui habētes numeruz digitoruz senariuz. s. duos vltimos versus auriculareʒ: eodem modo lineatos in magnitudine tñ diuersos apprime regulatos vngues nodosqʒ a bonitate materie regulatos. Et primo a me ꝑsente magistro Lodouico vitali in Helia hebreo visum est: ⁊ ī multis alijs: quorū noīa in mediuz breuitatis gratia nō adducam: ⁊ hoc visum fuit Bononie. Et sic iuxta ingenij nostri possibilitatē digitorū capitulū explicaui a lectoribꝰ veniam postulans si quid a nobis sit diminute dictuz aut superflue: quoniā multa in mediuz adducere potuissemus tñ ista tanqʒ annotatione digna pauca conseruimus.

Quesitum .xxiij. Augustini Discip. ad eundem Conditem Magistrum. De significatione vnguium.

Discipulus.

Textus.

n On incōgruuz est preceptor optime: vt quoniam de vnguibus multi multa loquuntur: de eoruz quoqʒ physionomia: nisi molestum sit aliqua pertractes.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

a It princeps recentiorum physionomuz atqʒ chyromanticorū ⁊ bene: ꝙ vngues ex superfluitatibus cordis sunt producti: qꝛ tñ mēbri nobilioris actionis ipsum esse cor reperitur per ipsos nimirū est aliquid designare: ⁊ īquit in differentia .54. Unguis est corpus extensuz petale ex superfluitatibus productuz induratuz super digitorū extreme: iuuamēto plurimo situatū solum. n. in vltimis orit̄ digitorum manuum ac pedum ceu pili in cute corporis particula extrema. Uñ si quid de ossibus paruis in summis manuū ac peduz perdatur non ibideʒ vngues crescunt: sicut neqʒ in nobis pili cute deperdita propterea in cicatribus non fiunt. Uñ problemate vndecimo propter quid equis ⁊ asinis. Modus quoqʒ originis ipsorū vnguium proportionalis est pilorum productioni ex superfluitatibus grossioribus nō adeo adustis. Ungues sunt facti in extremitatibus mēbroruz ad melius capienduz. Et Auerroys in canticis. Auicēne cōmēto .180. dixit iuuamentum tñ vnguiuz in digitis est adiuuanduz eos ita vt cum capiunt aliquid qđ capiāt illud firmiter: sunt. n. instrumenta carnis in extremitatibus digitorū existentis in tantum vt reʒ quā capiunt possint bñ cōstringere: ⁊ fortiter tenere. Ungues plani albi molles ⁊ tenues ⁊ subrubētes ⁊ bñ lucidi optimū in hoīe igeniū indicant. Et hoc est vnū ex signis qđ valde raro fallit: qꝛ tales vngues ab optima procedūt complexione vt magno theutonico placuit: qꝛ spiritus qui producūt vngues delati a corde sunt clari ⁊ subtiles ex quorū superfluitate generant̄ vngues. Ungues asperi rotūdi ꝓnos in venerē designāt. Breues vltra modū malignitatē arguūt: similiter nigri: parui: ⁊ reflexi: ⁊ curui rapaces indicant̄: ⁊ imprudentes. Auibus quidē rapacibus cōparantur: hi ꝑm medicos cuʒ digitoruʒ macie testantur corporis cōsumptionem. Et cū vngues decidunt sine causa lepram futuram iam propinquaʒ minantur. Puer sine vnguibus natus aut debiles habens vsuʒ nimis salis aut diurecticorum denotant matreʒ obseruasse: vt testatur phs in septimo de natura aīalium cap. 4. Ungues in medio profundi grossi ac spissi hoīes rudes pauca scientes ostendunt et ꝑsertiʒ si caro circa digitos alta ⁊ grossa sit. Dixit Ptholomeus phs. Ungues longi pauperem ⁊ mendicuʒ semper significant. Jdem confirmatur a Pontio gallico: aiunt etiam. Quibus vngues sinistre manus magis crescunt qʒ dextre paupertatem significant: similiter si sint sine colore. Miror ꝙ oēs legitimi auctores affirmāt pūcta alba ī vnguibꝰ significare bñdictiōeʒ ⁊ amicos. Scias ꝙ ego multotiens notaui: ⁊ ꝑm ordinem digitorū indicaui: puncta alba ī solari digito idicāt augmētū honoris: officia ⁊ cuʒ nobilibꝰ amicitias ⁊c. Et rō est qm̄ signifi-

ficant bonum humorem benignum bonam preſuppo-nentem complexionem ⁊ intellectum: vnde bona ſequit̄ diſcretio ⁊ benignitas. Unde hoies acquirunt amicos ⁊ laudantur: in digito auriculari cū mercurialib⁹ ⁊ mercurium bene diſpoſitū in illa giratione ⁊ ſimilia: puncta nigra ſignificant damna ⁊ perſecutiones carceres ⁊ oīa detrimētorū genera: vt audiui a quodā fide digno ꝙ accidit in ipſis ⁊ ſm̄ diuerſitatē digitorū accidit infortunium ⁊ diminutio ſubſtantie. Aliqui dicūt inuidiā oſtēdere. Et ratio huius eſt ſuperabundantia melancholie ſicce que ſuperat et defectus caloris naturalis qui deficit. Et iſtud demonſtrant puncta nigra: que ſemper melancholiam ⁊ ſiccitatem terreā ſequūtur. Mihi videt̄ ꝙ experientia contradicat: nam ſemper vidi puncta nigra ⁊ alba inducere acceſſum ⁊ receſſum in paucos dies: ⁊ a determinatis effectib⁹ cauſari: qḋ non poteſt eſſe niſi a planetarū giratione in diuerſis ānis ⁊ mēſibus vt inferius in tertio libro patet in pluribus locis de phyſionomia planetarum.

¶ Queſitum. xxxiiij. Augu. Diſci. ad eundem Cocliteꝫ Magiſtrū. De ſignificatione tactus. Diſcipulus.

¶ Textus.

q Uoniam ſecūdum tactum caro etiam in hominibus diuerſificat̄: vt legiſſe variis in locis memini: deſidero abs te intelligere quid de tactus diuerſitate ⁊ eius phyſionomia ſentias.

¶ Reſponſio Magiſtri ad Diſcipulum.

¶ Cōmentum.

a It philoſophus in libro de regimine principum. Et ſenſus: qui eſt in manu eſt vis tactiua ſeu palpatiua ⁊ curſus eius eſt in calido ⁊ frigido aſpro ⁊ leni ⁊ humido ⁊ ſicco. Et eſt vis contenta inter duas pelles quarū vna eſt in ſuperficie corporis ⁊ alia in eo ꝙ ſpectat ad carnē: qm̄ ergo acquiſitus eſt quilibet iſtorū ſenſuū quos deus contulit huic Regi: oriuntur ex radice cerebri pelles ſubtiles lenes ſicut tele aranearū: ⁊ ſunt quaſi velamen ⁊ cortina huic Regi: cum ergo preſentat̄ id qḋ habet quilibet ſenſus: ⁊ peruenit illud vſqꝫ ad illas pelles que ſunt in ipſa ſubſtantia cerebri: congregant̄ tunc veſtigia ſenſatorū omnium apud virtutē imaginatiuā que repreſentat ea virtuti cogitatiue: que eſt in medio cerebri: vt ſpeculetur ea ⁊ colligat ac ſtudeat ī earū figuris ⁊ exēplis vt cognoſcat in eis nociua ⁊ iuuatiua et vt operet̄ iuxta mēſuraꝫ que prouenit ei ex illis. Et vt dicit Auerroys in de ſenſu ⁊ ſenſato tactus eſt caro: ⁊ eſt propriū in oībus iſtrumētis ſenſuū hoc qḋ nihil habēt in actu ex eis q̄ cōprehendunt niſi inſtrumētū tactus qui cōponit̄ ex qualitatib⁹: quas cōprehendit ⁊ ideo non comprehendit niſi res inſenſas propter ſuum temperamentū: ⁊ propter hoc quāto magis caro fuerit temperata tanto magis cōprehendit qualitates ſimplices. ſ. calidum frigidum ſiccum humidum: ideo homo inter oīa animalia melioris eſt tact⁹ ⁊ maxime manus. ſ. caro palme: ⁊ maxime caro indicis. Lingua vero in eius ſummitate nullum ſaporem habēt in actu: ⁊ ideo qm̄ imbibit̄ a quibuſdā humoribus corrumpitur guſtus: ⁊ ſimiliter eſt de inſtrumentis aliorū ſenſuū: Idem ſentit Albertus in libro de aīa: ⁊ ſcias ꝙ cutis eſt cōtexta ex neruis multe ſubtilitatis ⁊ venis capillaribus ꝑ intra eſt cōtexta quibus epar ⁊ inteſtina ſūt inuoluta: vt ea in nocumētis exterioribus preſerūt: ⁊ ꝓp hoc cutis in brutis eſt multū ſpiſſa ⁊ piloſa q2 nō h3 protectionē aliquā: in hoibus aut eſt ſubtilis q2 ꝑ veſtem a ventis ⁊ frigorib⁹ ⁊ pluuiis proteguntur. Quia vo cutis ex neruis cōpoſita nāliter eſt alba ex neruoꝝ ꝓprietate eſt in extēſiōe ⁊ retractiōe q2 alba eſt: ⁊ trāſiens ꝑ ea apparet rubor ſanguinis. Cuius color man⁹ aut faciei alb⁹ eſt aut rube⁹: vt ſentit Philemon ⁊ boni tact⁹ ſignificāt animi fidelitatē cōſtātiā ⁊ veritatē: ⁊ hoc cōfirmat̄ ſi in aliis mēbris ſit cōmēſuratio: ⁊ h̄ ō tactu dcā ſint ſatis.

¶ Queſitū. xxxv. Aug. Diſci. ad eūdē Coclitē Magiſtrū. De diſpoſitione ſpine dorſi. Diſcipulus.

¶ Textus.

i Nquit īgenioſorū princeps in methaphoricis. Quicūqꝫ ſpinam magnaꝫ ⁊ bene fortem habent fortes animo ſunt: ⁊ referuntur ad maſculinum genus. Quicunqꝫ autē ſpinaꝫ ſtrictam ⁊ imbecilleꝫ molles ⁊ referuntur ad femininū.

¶ Reſponſio Magiſtri ad Diſcipulum.

¶ Cōmentum.

g Uilielmus nihil ſcripſit ī iſta parte: ſcias tū ꝙ ſpina idem importat quod dorſum dicimus ſi ſit large ſumptū. Dorſuꝫ eſt illud qḋ velut cepa ſeu carina poſterius a capite vſqꝫ ad anū ſe extēdens ex multis ⁊ variis ſpondilibus ſucceſſiue ad tuendū nucham ad quā ordinat̄. In dorſo vt ait Gallenus. xij. ⁊ xiij. vtilitatis particularis ſunt quattuor maxime partes. ſ. colluꝫ: ſpatule: lombi: ⁊ vocantur ab aliquibus ſacruꝫ os ab aliquibus amplum. Et ſciuiſti ꝙ principiuꝫ oſſium ⁊ neruoruꝫ eſt nucha ⁊ generat̄ a cerebro. Et ſpina eſt platea publica arteriarū neruorū ſpirituū ⁊ virtutū: ⁊ lectus ſpiritualiū mēbrorū ⁊ cōtinet medullaꝫ vere humiditatis: vt teſtatur Conciliator in additione Joānis Meſue nihilominus dorſum eſt a ceruice vſqꝫ ad renes. Dictū aūt dorſum ꝙ ſit ſupficies durior corporis in modum ſaxi fortis ⁊ ad portandū ⁊ ad perpetiendū. Terga q2 in ea ſupini iacemus in terram qḋ ſolus homo pōt: vt tenet Iſidorus. xi. ethimologiarū: cap. ꝓ. de homine ⁊ partibus eius. Spina ergo magna. i. in longitudine ⁊ latitudine arguit virtutē aīalis: ⁊ mēbra regalia eſſe fortia inataꝫ caliditatē eſſe validā: vt ſuperius diximus: ⁊ precipue qn̄ ſpina eſt muſculoſa: ⁊ ſine mollicie carnis: ⁊ refertur ad maſculineitatem. Si ſpina dorſi eſt anguſta ⁊ molli carne circūdata: ille actionis feminee iudicandus eſt: q2 reſiduum eſt anguſtuꝫ ⁊ mēbra regalia depauperantur in calore: ⁊ actiones ſue ſunt imbecilles ⁊ molles in moribus ⁊ habent animuꝫ mortuum ⁊ refert̄ ad femininuꝫ genus. Unde ī Raſys. Dorſi amplitudo fortitudinem declarat ⁊ arrogantiam atqꝫ ire vehement̄ am. Dorſi vero curuitas morū inuit maliciaꝫ. Et qualitas dorſi bonū eſt ſignū. dixit Cōciliator. Dorſuꝫ latū ⁊ ſolidū. i. muſculoſuꝫ ⁊ oſſuoſum virilitatis eſt ſignū: ⁊ cōtrarium muliebri generi aſcribitur. Et cuius dorſum curuuꝫ eſt ſi mollis fuerit carne cōgeſtuꝫ ⁊ ſi aliqua iuxta illud ſint anguſtiora: velut ſubcinctuꝫ: hic vtute precellit: ⁊ in venatiōis ſtudio ſūmus exiſtet: Dicūt etiā dorſi curuitatē moruꝫ notare maliciam. Dorſum amplū inextenſū fortitudineꝫ arrogantiā ⁊ ire fortis ōnotare vehemētiā. Tergi ſubtilitas hoieꝫ diſcordātis nature ſignificat. Amplius ſpine ꝑs iferior ſi latis

iaceat natibus & sit molli carne circudata effeminatum ostendit mulieribus cōparatus. Si autem prolixum & in acutum terminet libidinem reperantiam & timiditatem significat. Adhuc habentes magnam latam atque articulatas fortes existūt & ecōtra. Lata vero tenuia angusta & depressa significāt. Que autem repleta sunt carnibus & dura indocilitatem testant hec ille. Dicunt aliqui dorsum pilosum macrū & valde eleuatum ab equalitate partium significare hoiem inuerecundum maliciosum bestialē mali intellectus debilē parui laboris & pigrum. Cuius dorsum est magnum & pingue significat hoiem variū & pigrū & multe fallacie. Dorsum subtile & extēsum & macrū significat hoiem debilem ex facili pauidum vanū rixosum & magne credulitas. Dorsum habētes a spatulis vsque ad cingulū & qn̄ est curtum & bene latū celeres in coitu sunt vt persepe notauimus: dorsum hic assumimus a spatulis vsque ad cincturam. Unde notādū est. Si dorsum est latū arguit pectus costas & ipocūdria lata & de necessitate sequitur cōpositionē nuche & colli esse validā: cū deceti forma capitis & mēbra intrinseca habēt eorū receptacula magna: & neruorū motiuorū annexiones sunt a sua proportione: & econtra contrarium denotatur.

¶ Quesitū.xxxvi. Aug. Disci. ad eundē Conciliatorē Magistrum. De signis lumborum. ¶ Discipulus.

¶ Textus.

i Tem in methaphoricis. Quicūque bene lumbosi sunt amatores ferarum referuntur ad canes & leones videbit vtique aliquis canes valde venatores lumbosos esse.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

h Ic physionomizat lumbositatem sunt autem lumbosi illi qui habent latū dorsum & fortē circa renes. Et dicunt aliqui qd lūbi vocant ille partes in quibus patimur dolorem: qn̄ nimis laboramus in coitu. Unde per ottus & lūbos quidā a libidine: hoc est a lubedine dictos existimāt: nā veteres lubet & libet libidinē dixere a lumbis: lūbago dicta vitiū & debilitas lūborū: & elūbis sive elūbes: vtroque n. modo dicit auulso lūbo: vel qui pre lūbi debilitate se se eligere non pōt. Inquit Isidorus lib. xi. cap. p. Renes ait varo dictos qz riui ab his obseni humoris nascunt. Nā vene & medulle tenuē liquorē desudāt in renibus: qui liquor rursus a renibus calore venereo resolutus decurrit. Lūbi ob libidinis lasciuiā dicti: qz in viris cā corporee voluptatis in ipsis est. sicut in vmbeliculo feminis. Unde & ad iob in exordio sermonis dictum est. Accinge sicut vir lūbos tuos: vt in his esset residēdi preparatio: in quibus libidinis est visitata dn̄andi occasio. hec Isidorus. Inquit phūs in primo de natura aīalium cap. xiiij. dorsum pene pectus est: cuius partes scapule & spina infraque e regione ventris lūbi habent: & in. xiij. partē posteriorē lūbi pari strictura pcingunt: vn̄ nomen osphys inditum est: partis vero excretorie qd subditū quasi strāgulū est nates appellant. Lumbi alligant cū renibus. Retro igitur renes iuxta spondiles sunt. Lumbi sup quos ipsi iacent tanq̄ in eorū culcitra. Inter ambos renes supra spondiles trāseunt vena chilis & adorti ad mēbra inferiora quibus venis fatis de propre oriunt vasa spmatica. Ideo in nimio coitu talis locus ledit. Per lumbos intelligit ingeniorū principes a cinctura vsque ad principium natium. Quādo ergo locus ille habet latitudinem arguit fortitudinem pp exuberantiam musculorum vt patet in leonibus: sicut notaui in ciuitate Florentie in leonibus: & canes venatores modo tali habētes efficiuntur & precipue qui dicunt alani. Dicit qui talem habitudinem habuerint sunt amatores venationum. Causam talis effectus ignoro: sed credo qz talis cognitio habeatur per experientiam & non p rationem: tamen meliori iudicio subiicimur.

¶ Quesitū. xxxvii. Aug. Disci. ad eūdē Conciliatorē Magistrū. De significationibus pectoris gule & mamille.

Discipulus.

¶ Textus.

q Uicunque autem pectus magnum habent & articulatum fortes sunt fm animam referuntur ad masculinum genus.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

p Ectus sive torax est archa mēbrorum spiritualium. Torax a grecis dicitur anterior pe trunci a collo vsque ad stomachum: quā nos dicimus archam: eo qz ibi archanū sit. i. secretum quo ceteri arcent: vnde & archa & ara quasi res secrete cuius eminētes pulpe mamille dicuntur. Inter q̄s pars illa ossea pectus dicitur dextra autem leuaque coste. Et ideo sunt in eo q̄dā partes cōtinentes & quedam cōtente. Partes continentes sunt quattuor cutis caro musculosa mamille atque ossa. Contente sunt octo: cor: pulmo: panniculi ligamēta: nerui: vene: arterie: meri: sive hysopagus. Dixit Philosophus ad Alexādrum. Latitudo vero pectoris & grossicies humerorum & tergi significat probitatē & audaciam cum rectitudine intellectus sapientie: dixit Conciliator. Cū inferior pars circa gulam que iugulum appellatur & humeros & pectus cōclusa: idest male distincta & oppressa extiterit ruditatem sensuum & stoliditatem significat: cuiusque manus mechanicorū studiis sūt minime apte. Cum vero iugulum fuerit longe ab humeris separatum latum sive & extensum animi denotat imbecillitatem. Mediocrem autē boni moris & fortitudinis est nota: hec Cōciliator. Scias qz gula eminēs & ampla feminis est propria & preserum si submēticulata extiterit. Pectus latum beneque dispositum cuius & cetere partes sunt ample optimum signum existit. Pectoris. n. latitudo hominis est propria. Tenue & inualidum pectus testatur animum imbecillem. Quod carnibus multis est congestum ingratitudinis est signum. Et quibus pectus est curuum vehementer: & musculi sic prodeuntes vt velut cōcauum relinquatur moris signum est prauum. Et cum eminens valde calidum est cor ipsorum non ingentes intellectu in fletu aut cantu contingit assiduo. Si vis altius scire recurre ad primum libri. Unde Auicenna secunda primi cap. 3. de signis complexionum ait. Quintum vero est genus signorum ex forma membrorum sumptorum: quoniam complexionē calidam sequuntur pectoris amplitudo & extremitatū magnitudo: & ipsarum cōplemētum: in quātitate eorū absque coangustatione: & sine curtitate: et pcipue manuum & pedum: et venarū amplitudo: et earū apparitio: & pulsus magnitudo: & fortitudo ipsius: et magnitudo musculorum: et ppinquitas eorū ex iuncturis: qm̄ operationes augmentatiue: et

[illegible] caliditate cõplentur. Et frigiditatē se[illegible] oīum bonū cōtraria: qm̄ pp eā minorant virtu[illegible]ales: ⁊ nō cōplent operationes natiue ad creatio[illegible]. Et postea subdit: ex genere aūt opationū fortium: q̄ calorē significāt est acuitas vocis eiusq; grossitudo ⁊ loquendi velocitas: ⁊ ipsius continuitas ⁊ ira ⁊ festinatio motuū: ⁊ palpebrarū citatio: licet sit quum ista adueniūt non propter causam cōmunem: imo propter causas membro operationis propriā: hec Auicēna: Rasys dixit. Cordis cōplexio si calida fuerit: pulsus erit frequēs. Cuius anhelitus similis reperitur: ⁊ sup pectus si pili multi sūt ⁊ spissi: qd etiā tactu calidū sentit: hui⁹ cordis cōplexionem habens audax est ⁊ obstinatus: ⁊ multe iracundie. Habitudo p̄terea corporis in magnitudine ⁊ paruitate sua cōsiderata cōplexionē demōstrat cordis. Pectus si magnū fuerit cordis caliditatē ⁊ magnitudinem proprie manifestabit. Q̄d ad adhuc manifestius erit: si cum hoc caput paruū fuerit: aut etiā non fuerit magnū: hoc.n. si ita fuerit: ad alia non oportebit attendere signa. Simili quoq; modo si pectus paruū fuerit: ⁊ caput magnū aut mediocre proprie cordis paruitas ⁊ sue cōplexionis frigiditas demonstrabitur. Quod si pectoris magnitudo: capitis magnitudini: aut pectoris paruitas capitis paruitati pportionaliter extiterit: ad alia attēdere debes signa. Frigida autē cordis cōplexio paruū facit pulsū cui anhelitus similis inuenitur: pectus quoq; paucos habebit pilos ⁊ subtiles: ⁊ pectus tangentibus frigidū occurret: qui huius cordis cōplexionē habuerit timidus ⁊ piger erit. Cōplexio autē sicca si fuerit pulsus erit durus ⁊ totū inuenit musculosum ⁊ fuscū: pectus quoq; paucas habebit carnē sed venas habebit manifestas ⁊ pilosum erit ⁊ cutē grossam ⁊ duram obtinebit. Humida aūt cōplexio lene facit pulsum: ⁊ pectus a pilis nudū: carnem quoq; pectoris mollē ⁊ suauē: ⁊ talis habitudo effeminata est. Cōplexio calida ⁊ sicca pulsū reddit durum ⁊ velocē frequētē ⁊ multos in pectore pilos generat ⁊ fortes ⁊ spissos: ⁊ in femore similiter. Anhelitus quoq; ex ea magnus puenit ⁊ frequēs. Totū preterea corpus tactu calidū sentit ⁊ musculosum atq; manifestas habēs venas: huius cōplexionē cordis habēs irascibilis erit ⁊ obstinatus. Frigida aūt ⁊ humida cōplexio his cōtraria operat. hec Rasys. Ad ppositū redeūdo: qm̄ igit pectus est bñ articulatū .i. cōplexionatū ⁊ cōpositionatū arguit fortitudinē. ⁊ masculinitatē: audaciā: ⁊ alia que ptinēt ad masculū: sicut intēdit phs: ⁊ talis habitudo debet eē non multū carnosa nec mollis sicut mollicies femine. ⁊ talem sentēciam tetigit Gallenus in scdo Anforismorū. cōmento. xliiij. inquiens: bonū est enim corpora nō multum esse crassa neq; multū macilēta: que si taliter pseuerent vsq; ad vltimā senectutē viuēt. Si vero in alterū vltimetur in macie melius est q̄ in grassicie. Crassorū verum corpo⁊ vene sunt anguste. vnde neq; spiritu abūdant neq; sanguine. Et idcirco cum ea⁊ etas ptelat paruis ⁊ paucis accidētibus superuenientibus extinguitur. sed macri nō sic. q2 eorum mēbra principalia sunt discoperta ⁊ paruis ex rebus sunt patiētia. Tēperati iter vtrūq; ⁊ dietantes delectabiliter vt crassescant vene eorū ⁊ arterie vigorātur ⁊ permanēt large vnde nō cito illorū extinguitur calor. hec Gallenus. Et talis habitudo est laudabilis ⁊ intelligimus in totū corpus. vnde Terrens in prouerbijs inquit Gordij pinguissimū ipsorū regē dicunt. Humiliores vero ⁊ abiectiores putant per se maiores habentes. Primū ⁊ principalissimū membrorum est cor: qd est vite principiū ⁊ ideo natura sagax tanq; rex ⁊ dñs in medio pectoris nō declinādo ad aliquam partē iuxta dictū Gallenī sexto de vtilitate est situatum: ⁊ intelligit cētraliter: q2 quātum ad inferiorem partem videt modicū declinare ad sinistrā partes propter locū epatis: digerit sanguis grossus nutrimentalis veniēs ad epate ⁊ efficit subtilis ⁊ spiritualis qui delegatur per arterias ad vniuersum corpus principalr ad alia mēbra principalia ad cerebrū in quo dirigēdo suscipit aliā naturā ⁊ efficit aialis ⁊ ad epar: ⁊ efficit naturalis ⁊ ad testiculos: ⁊ efficit gñatiuus ⁊ ad oīa alia membra viuificāda ⁊ preparāda. est.n. instrumētum oīum virtutum corpis ⁊ aīe cōpletū vinculū. Cor ergo est causa oīum opationū si principalia mēbra sunt pportionata insurgit animi bonitas ⁊ malicia ſm diuersarum partium positurā. Physionomi vero intuitu primo pectus ⁊ postea cōmensurationē capitis ⁊ alio⁊ mēbrorū debent aspicere. Si pectus habet latitudinē ⁊ eminētiam ⁊ caput sit magnū cum breuitate colli caliditatē cordis indicamus dūmodo sit nuditas pilorū: que puenire p̄t ex porrorū latitudine: que nō retinet materiā pilorū aut meatus stricturā: que nequit generare pilos: ⁊ cōtrariū dicimus de longitudine colli ⁊ amplitudine pectoris cū multitudine pilorū sicut in phabitis ostensum est. Cum gracilitate pectoris ⁊ aliorū mēbrorū proportione caliditas cordis cōcedenda est: ⁊ audacia preliatiua sicut p3 in cholericis: vt ex dictis nostris colligi pōt. Unde Flauij vegetij auctoritas ait. Adolescens martio operi deputādus: vigilantib⁹ oculis erecta ceruice lato pectore: humeris musculosis. valentibus digitis: lōgioribus brachijs: ventre modicus: exilior cruribus suris expeditus nō superflua carne distentis sed neruorū duricia collectis: cū hec in tyrone signa deprehendis proceritatem non magnopere cōsideres: vtilius.n. est fortes milites esse q̄ grādes. Ergo oportet proportionibus esse attendēdū. Itē inspicienda est mamillarium forma. De mamillis existentibus supra pectus dicendum est qd componuntur ex carne alba glādulosa ⁊ spōgosa: ex venis arterijs atq; neruis. Et pp hoc habent colligantiam cū corde epate cerebro atq; cū mēbris generatiuis. Si alicui virorū vt pene mulieri mamille dependent ⁊ a molli carne circūdate sunt effeminationē ⁊ intemperantiā designant. Ait Ptholomeus philosophus. Qui in parte sinistra pectoris habet carnem grossam ⁊ eleuatam cū poro aut nigillo cū vno aut cū pluribus pilis significat augmētum honoris ⁊ diuicia⁊. Et hec est experiētia habita a Pontio gallico ⁊ a nobis. Femellarum autē mamille cū magne fuerint ⁊ abscise mbertes sunt ⁊ olentes: vt dicunt. Si sunt sine vene apparitione ad nutriendum sunt illaudabiles. Arguit materiā flegmaticā ⁊ inordinatā talis positura. Est talis quoq; mulier rudis nature ⁊ bestialis: ⁊ nutritum patit accidentia saeua. Et medie magnitudinis nō molles q̄ sunt venose cū rectitudine oīno bonā nutriturā indicāt pſertim qm̄ sunt in subiecto sub nigro. Parue quidē ⁊ extenuate siccitate denotant ībecillitatē. Eleuari quidē cū inceperint luxuriā testant proxime excitari. Sufficienter magne ⁊ plene ſm Gallenum perfectam digestionem ostendere cōcedimus.

¶ Quesitū. xxxviij. Augu. Disci. ad eundē Coclitem Magistrū. De significatiōe spiritus. Discipulus.

¶ Textus.

q Uero abs te quid sit spiritus ꝛ qualiter generetur in corpore.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

q Uia in pbabitis tactū est ad pfectionē anime in suis opationibus necessario opus esse quodā spiritu: qui in trāsitu continuo existat ꝛ motu. Uirtutes autem moderant̄ vt suas peragant opationes: ideo videndū est pro meliori euidētia pdictorū ꝛ totius libri: quid sit spiritus ꝛ quō generetur: vnde loquemur ſm medicos quid sit spūs: ꝛ qualiter in corpore generet̄. Est igitur quo ad primū spiritus vt sumit̄ quedā substātia subtilis aerea virtutes corporis excitās ad suas pagēdas actiones. Uel sicut dicit̄ in libro de differentia spūs ꝛ aie. Spiritus est corpus subtile in calore existēs generatus in humano corpore: p venas: corpus viuificans: ꝛ per arterias pulsatiles anhelitum vitā atq3 pulsum aialibus administrans sensum ꝛ motum volūtariū mediantibus neruis: ꝛ musculis operatiuis in corporibus animatis. Hic spūs ſm medicos sic generatur dum p calorē agentē in sanguinē fortis in epate fit ebullitio fumꝰ quidā resoluit̄: qui ex venis epatis subtiliatus ꝛ deputatus in quādā subtilē ꝛ spiritualem substātiā in aereā naturā cōmutat̄: qui spiritꝰ nālis dicitur: eo φ sua potestate naturaliter sanguinem subtiliat ꝛ lenitate sua ipsum ad singula mēbra impellit ꝛ agitat. Et ideo est proprie virtus naturalis regitiuus vt dicit Cōstantinus. Hic quidē spiritus p venas quasdā ad cor mittit̄ vbi p collisionē ꝛ motū partiū cordis adinuicē magis deputat̄ ꝛ in naturā subtiliorē conuertit̄: ꝛ sic a philosophis spiritus vitalis nūcupatur eo φ a corde per arterias ad totius corporis mēbra se diffundit ꝛ spūalium virtutū augmētatiuus eius opationes rectificat ꝛ custodit. Nam quedā arteria a sinistro cordis vētriculo exiēs in suo motu mox in duos ramos diuidit̄ quibus mediātibus spūs vitales ad oīa inferiora mēbra viuificanda in corpore deponunt̄. Alter vo ramus tendēs ad supiora iterū diuidit̄ in tres ptes siue in tres ramos quorū dexter ad dextrū brachiū: sinister ad sinistrum se equaliter diffundit: in quibus spiritus se p totū corpus diffunditur ꝛ pulsū vitalē opat̄. Mediꝰ vo ramus ad cerebrū se extēdit ꝛ supiores partes viuificās ꝛ ad vētriculos cerebri penetrans ibidē plus dirigit̄ ꝛ subtiliatur ꝛ in essentiā aialis spūs qui subtilior est ceteris trāsmutat̄. Iste igit̄ spūs aialis: qui in anteriori vētriculo cerebri dr̄ partim diffundit̄ p organa sentiendi ꝛ nihilominus semp remanet in eisdē ventriculis: vt sensus cōis ꝛ imaginatiua virtus pficiat̄: deinde trāsit ad mediū vētriculū ad pficiendū rōnē seu virtutē cogitatiuam: ꝛ sic vltra trāsit ad cellulā memorialē ipressiones in alijs cellulis factas secū vt in thesauro memorie reponant̄ defe rens. A posteriori vo parte capitis. i. cerebri p medullā spine dorsi: q̄ a physicis dicitur nucha: penetrat ad neruos intimos ad pficiendū motū volūtariū in ptibus corporis inferioribus. Unū igit̄ ꝛ idē spūs corporis subtilis aereus pp diuersa officia in diuersis membris diuersis noībus est vocatus: In epate. n. naturalis: in corde vitalis: in cerebro aūt dr̄ spūs aialis: ꝛ licet ſm medicos spiritus isto modo generet̄: tñ ſm Aristotelē cor est ipsius principalis cā ꝛ origo. S3 quicquid sit: de hoc, p, iectio ne nostra in proposito sufficit φ spiritus: vt dicit Augustinus in De differentia spiritus ꝛ aie: non est credēdus esse aīam humanā siue rōnalē: ꝛ precipue fides catholica non impellit ad remouēdū opinionē Alexādri: qꝛ ipse credit φ aia sit virtus quedam pparata in ista massa corporea: qua insurgente diuersas opōnes exercet ſ3 diuersitatem organorū in aialibus vt experiētia physionomica ostendit: vt t3 Loxius ꝛ Gallenus in libello de aia vt potest videri esse eiusdē vehiculū ꝛ propriū instrumētum. Mediante ēt spiritu tali aia corpori vnit̄: ꝛ sine talis spūs ministerio nulle aie actiōes pfecte in corpore exercentur: vnde istis spiritibus lesis vel qualitercūq3 ipeditis aia in suis actionibꝰ impedit̄: vt patet in maniacis ꝛ freneticis alijs in quibus non est vsus rōnis. Et istis cōfortatis aia cōforta t̄. Et his debilitatis ipsa quoq3 debilitatur: ꝛ deficientibus deficit: quo ad regimen corporis vel in suis actionibus exercendis.

¶ Quesitum.xxxix. Augustini Discipuli ad eundē Conditem Magistrum. De signis methafrenon.

Discipulus.

¶ Textus.

e T in methaphoricis ait. Quibuscūq3 methafrenon erit magnū ꝛ bene carnosum ꝛ articulatū: fortes sunt ſm aīam ꝛ referunt̄ ad masculinū genus. Quicūq3 autē ībecille nō carnosum ꝛ inarticulatū: molles sunt ſm aīam: ꝛ referunt̄ ad femininū genꝰ. Quicūq3 aut methafrenon curuum habēt valde ꝛ musculi ad pectus cōcurrētes mali moris sunt: ꝛ referunt̄ ad apparentē cōueniētiā: qꝛ nequeunt anteriora deferētia videri. Qui aūt methafrenō eminēs h3 cauūm ꝛ nō intelligētes ꝛ referunt̄ ad equos. Quom autē neq3 curuū vehemēter: op3 esse neq3 concauum sed medium querendum bene nati.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Commentum.

b Ic physionomizat ingeniorū princeps ex nobilitate partis pectoris que est īter pectus cōmuniter. Dicit̄ tñ proprie methafrenon pars āterior pectoris vbi frenes ꝛ diafragma existit: ꝛ est pellicula diuidens regionē nāliū a regione nutritiuorū que pp similē diuisionē: modo dicta ē diafragma: q̄si in duo frāgēs: ꝛ alligat̄ spine dorsi ꝛ pectoris: in circuitu pectoris circularē figurā habens vbi nāq3 ista pellicula terminat̄, ppie dicit̄ methafrenon q̄si metha siue terminus frenis siue dyafragmatis: hec aūt sumit̄ in ista parte pectoris q̄ cōiter in viris est pilosa: ꝛ presertim vbi terminat pomū granatū seu furcula pectoris. Tamē aliquādo accipitur methafrenon pro spatulis vt Guido in sua chyrurgia. Methafrenō. i. posteriora dorsi. Cassius felix capl̄o de tussi: ꝛ ī psalterio greco vbi nostrum habet posteriora dorsi: ipsū habet methafrenō: anterius ꝛ posterius ī directo vbi terminat dyafragma possumus dicere methafrenon ſm subiectam materia3 hic philosophus intelligit de anteriori parte. Et physionomizat ex quinq3 dispositionibus istius partis: quartū prime ꝛ secunde satis patent. De tertia autem dicit φ habentes curuum methafrenon ita φ musculi sibi occurrētes in directo furcule duorū semicirculorū sibi occurrētiū foueā ibi in medio, pfundāt. Tales etenim vt dicit sunt mali moris: sunt. n. insociabiles ꝛ inciuiles ꝛ īdignā

tis nature:ſed indignationes ſuas occultāt pp qḋ:vt di cit referuntur ad apparentē couenientiā qr ad modum occultatiuum aliquid ſe habet. Occultant.n.ꝛ abſcundunt coꝛ cū ſuis verbis:aliqui dicūt brachijs:ꝛ hoc intē dit cū dicit. Quia pereunt alia littera dicit perimunt.i. occultāt quaſi ſint pempta ꝛ deſtructa ꝛ nō ſint anterio ra.i.partes anterioꝛes deferentia.i.nō ferentia ſue ſubſtinētia eas indeciſa ꝙ videantur. Uidi ruſticū habētē methafrenon adeo cōcauū qḋ in illa fouea potuiſſet abſcōdi pugillus:ꝛ erat mali moꝛis:ꝛ pcipue milantatoꝛ ꝛ ꝛ bilinguis. Quarta vo diſpō ꝛ huic oppoſita eſt ꝛ ſigni ficat caumos.i.incenſos ꝛ p cōſequēs nimis iracūdos. Eleuatio.n.illius partis fit ex nimio caloꝛe coꝛdis. Habētes aūt coꝛ nimis calidū ſunt nimis iracūdi:vt tꝫ Gal lenus in libꝛo tegni. Et qr talē diſpōnē hn̄tes ſunt iracundi nimis:ex hoc īfert qḋ ſunt nō intelligentes.i.male intelligentes indiſcreti:ꝛ īprudentes vt in ꝓ dixi in cap.ꝺ inuerecūdis. Ponit autē caumos per vehemēter accēſos:cauma.n.idē eſt qḋ magnus eſtus:ꝛ dicit ꝙ iſti referuntur ad equos:eo ꝙ equi talē diſpōnē pectoꝛis irā hn̄t ꝛ ſunt vehemētis furoꝛis:vnde ad ꝓuocati grauiſſime iraſcuntur ita ꝙ trāſfuriūt:ſunt.n.aīalia ſatis cholerica pp qḋ eſt infirmitas equoꝝ appellata rabies cuius ſignū eſt ꝙ declinant aures ad ptes colli:ꝛ eſt incurabilis:vt dr̄ in lib.de ꝓpꝛietatibus rerū. Quinta aūt diſpoſitio eſt media inter iſtas duas vltimas:ꝛ eſt talis.i. ꝙ methafrenon nō ſit vehemēter curuū ꝛ eleuatum ad modū armis tenſi:ꝛ tunc ēt nō nimis cōcauū eſt laudabile ꝛ ſignū eſt bn̄ nati.i.bene cōplexionati ſiue cōplexionis temperate. Idē dixit Cōciliatoꝛ ꝛ hoc notatū eſt in cap.xxxiiij.de ſignificationibus pectoꝛis:ꝛ appꝛime Guilielmus nutice cōmētatoꝛ eximius.

¶ Queſitū.xl. Augu. Diſci.ad eundē Coditem Magiſtrū. De ſignis coſtarū. Diſcipulus.

¶ Textus.

Tem in methaphoꝛicis. Quicūꝙ autē bene coſtati foꝛtes ſunt ſm aīam:ꝛ referūtur ad maſculinum genus. Quicūꝙ autem nō ſunt bene coſtati molles ſm animam referuntur ad femininum genus. Quicūꝙ ſunt ex coſtis circundu cti timidi ꝛ ſunt ſicut inflati loquaces ꝛ ſtultiloqui ſunt ꝛ referuntur ad boues vel ranas.

¶ Reſponſio Magiſtri ad Diſcipulum.

¶ Cōmentum.

Ic docet phyſionomizare ex diſpoſitione coſtarum ꝛ ponit tria ſigna triplici eoꝝ diſpoſitione ſumpta:ꝛ ſatis patet cū earū relationibus. Pꝛima aūt ꝛ ſecūda referuntur ad ſexus:pꝛima ad maſculinū:ſecūda ad femininū:ꝛ cōgrue ſicut dixi in ꝓ lib.femelle ſunt paruaꝝ coſtarū in muſculis. Unde Ariſtoteles in methaphoꝛicis in de ꝓpꝛietatibus aīaꝝ ꝛ coꝛpoꝝ ſexus maſculini. Inquit his itaꝙ ſic ſe habētibus videt eo oīum pfectiſſimū in aſſumendo maris foꝛmā. Leo.n.eſt hn̄s os bn̄ magnum faciem autē quadratā nō valde oſſeā:ſupioꝛē mādibulā non pſtātē ſꝫ eq̄liter pēdētē deoꝛſum naſū aūt magis groſſum ꝙ̄ ſubtilē oculos kropos cōcauos nō valde rotūdos:nec valde ꝓtēſos:magnitudinē vo moderatā ſupcilium hn̄ magnū:frontē q̄dratā ex medio ſubcōcauā ad ſupcilia āt ꝛ naſū ſub frōte ſicut nubes ſupſtat vel ſubſtat. Supius aūt in frōte iuxta naſū hꝫ pilos īclinatos. Caput moderatū collū bone lōgitudinis:groſſū:inodatū. Crines flauos nō planos:nec valde criſpos:q̄ ſūt iuxta iuncturas ſpatularū bn̄ ſpacioſa magis ꝙ̄ cōiuncta. Spatulas foꝛtes ꝛ pectus iuuenile:ꝛ methafrenō latū ꝛ bn̄ doꝛſatū:anche nō carnoſe:ꝛ coxe:ꝛ crura foꝛtia ꝛ neruoſa. Baſē iuuenilē.i.tota carina doꝛſi. ꝛ totū coꝛpꝰ bn̄ articulatū ꝛ neruoſū:necꝙ valde humidū. Ambulat āt tarde.i.nō eſt velocis inceſſus:nec tn̄ piger:ꝛ eſt incēdēs magnifice:ꝛ mouet ſe ī ſpatulis qn̄ ābulat:talis eſt ſꝫ ea q̄ ſunt circa coꝛpus:q̄ aūt ſm aīaꝫ:datiuū ꝛ liberale:magnanimū amās victoꝛie:māſuetū ꝛ iuſtū:amās illos cū quibꝰ aſſociat:hec phs. Sciendū eſt ꝙ maſculinū genus hꝫ coſtas magnas pp amplitudinē pectoꝛis ꝛ doꝛſi latitudinē:qr vt dixi:de nā calidi eſt augere ꝛ dilatare mēbꝛoꝝ foꝛmā. Almāſoꝛ ꝛ Cōciliatoꝛ dixerunt ꝙ qn̄ ſūt cū carnis multitudinē:ſignificant ſtoliditatē:ꝛ foꝛſan. Ariſtoteles hic p tertiā diſpōnem coſtarū.ſ.p tumiditatē ꝛ inflationē ipſaꝝ ꝛ hmōi diſpōnē hn̄tes vult referri ad ranas q̄ ſunt circa coſtas timide ꝛ inflate:ꝛ q̄ſi continue cantant:ꝛ ſimiliter ad boues:ſimilē diſpōnē circa coſtas hn̄tes:ꝛ qui multū mugiūt:ita ēt hoīes qui circa coſtas q̄ſi īflati ſunt ſtultiloqui:ꝛ multū inutiliter loquaces:ꝛ pſertim ſtolidi:ꝛ dixit Cōciliatoꝛ in bibulos ſepe notare:ꝛ ēt Ariſtoteles de ꝓpꝛietatibꝰ aīaꝝ in coꝛpoꝛibus ſexus feminini. Scribit pardali aūt foꝛtibꝰ eſſe viſis femine foꝛme ꝛ magis:qḋ nō ſm crura.i.q̄ſi hꝫ foꝛmā maſculinā in aliquibꝰ mēbꝛis his eſt coopta:ꝛ aliqḋ opus foꝛtitudinis opat. Eſt.n.hn̄s faciem paruā:os magnū oculos paruos albos cōcauos ipſos āt ſupcilia les:frontē longā iuxta aures magis rotūdā ꝙ̄ planam collū longū valde ꝛ ſubtile:pectus nō amplū ꝛ lōgū:anchas carnoſas:ꝛ coxas. Que vo ſunt iuxta yllia ꝛ ventrem lenia magis. Coloꝛ aūt variꝰ:ꝛ totū coꝛpus inarticulatū eſt ꝛ īmēſuratū foꝛma āt coꝛpoꝛis talis eſt:in his vo ſm aīam paruū eſt ꝛ ficticiū:ꝛ oīno vt ē dicere doloſū. Coſte igit femininū ſexus ſūt anguſte ꝛ ēt yllia ſeu hypocūdria pp penuriā caloꝛis:Un̄ Raſys coſtaꝝ gracilitas ac earūdē ſubtilitas coitꝰ inuit debilitatē. Michael ſcotꝰ male dixit iō eiꝰ nō inſerit auctoꝛitas.

¶ Queſitū.xli. Aug. Diſci.ad eūdē Coditem Magiſtrū.de ſignis quātitatis ſpacij īter collū ſupiꝰ ꝛ vmbilicū inferius ad oꝛificium ſtomachi. Diſcipulus.

¶ Textus.

T ait phs in methaphoꝛicis. Quicꝙ autem maius hn̄t qḋ eſt ab vmbilico vſꝙ ad extremū pectoꝛis ꝙ̄ qḋ eſt ab extremitate pectoꝛis vſꝙ ad collū voꝛaces ꝛ īſenſibiles. Uoraces quidē:qr ventrē magnū hn̄t:quo appetunt cibū. Inſenſibiles āt qr anguſtū locū hn̄t repleti ſenſus foꝛti obturatiōe:ꝛ replēdo ſenſum. Itaꝙ ſenſus infirmos hn̄t pp repletionē ciboꝝ magis ꝙ̄ indigentia.

¶ Reſponſio Magiſtri ad Diſcipulum.

¶ Cōmentum.

Ic phyſionomizat p quātitatē partiū que ſunt inter vmbilicū ꝛ collū ꝛ oꝛificiū ſtomachi dicens ꝙ hn̄tes qḋ eſt ab vmbeliculo vſꝙ ad pectus magis ꝙ̄ qḋ eſt ab iſta parte vbi īcipit pectꝰ īferius.ſ.vbi eſt oꝛificiū ſtomachi vſꝙ ad collū ſunt voꝛaces hoīes:ꝛ inſenſibiles:vt vtriuſꝙ

reddit rōnē dicēs q sunt multū voraces eo qđ hñt ventres et stomachū magnū: magnus aūt stomachus multū appetit cibū: qđ est rōne magne quātitatis: et nō q̄litatis: vt puta rōne frigiditatis et innāliter melancholicis et impatiētib⁹ bolismā seu appetitū caninū: vt dicūt quidā et male exposuerunt: q2 phs nō loquitur de accidētib⁹ nec de egritudinib⁹: sed de cōpositiōe mēbrorū. Ad ppositū sic hñtes stomachos magnos multū cibū appetunt rōne quātitatis et q̄litatis: et p ɔ̄ñs sūt multū voraces. Sed qui hz spaciū qđ est ab vmbelico vsq ad pectus minus q̄ qđ est a pectore vsq ad collū hñt magnos stomachos vt de se pz ergo etc. Accipit āt vētrē p stomacho sicut ēt in lib. posteriorū vbi exēplificando dicit q aīalia duos vētres habētia sunt eruminata. Tres aūt sunt vētres in corpore nr̄o. s. supior: qui cōtinet mēbra naturalia aīata: vt caput: inferior: qui cōtinet mēbra nālia: medi⁹ qui cōtinet mēbra spūalia: vt dicūt medici. et Mondinus ī sua anothomia: et phs hic intelligit stomachum vt dictū est Stomachus seu vēter est organū digestionis primi chili generatiue. Unde sicut mesarayce sunt pparatorie digestionis epatis: ita et os stomachi. Ex hoc aūt est qđ habētes talē dispōnē stomachi sunt voraces īfert qđ sunt īsensibiles. Ex multo. n. cibo resoluunt multi fumi: qui ascēdētes caput replēt: et meatus cerebri opilant quib⁹ opilatis corpori subtrahit sensus: eo q cerebrū toti corpori sensū attribuit et largit saltē īstrumētaliter. Et secūdario: qđ dico q2 sensus oēs principaliter sunt a corde fm opinionē Aristotelis: lz opinio Galleni et medicorū huic sit ɔ̄ria vt pz p Auerroym. Scđo sui colliget: et de iuuamētis īstrumētorū sensus vbi inter multa alia plura que de ista materia ibi ponit vult qđ cor mittat calorē mensuratū in quātitate et q̄litate cerebro fm q cōuenit vnicuiq sensui ex sensibus cerebri. Sed ista q2 nō sunt ad propositū missa faciamus: et sufficiat q meatib⁹ cerebri opilatis corpori subtrahit sensus: et per ɔ̄ñs hebetat intellectus: et q2 ista opilatio fit ex multis fumis a nimio cibo resolutis: vt dictū est: igit sequit q voraces sint insensibiles saltē accidētaliter: et istud itēdit Aristoteles qñ dicit q voraces sunt īsensibiles q2 angustū locū hñt. i. locū in quo vigēt sensus. s. caput et cerebrū angustatur eo q replet forti odoratione in accipiendo cibū. i. ex nimio fumo resoluto ex nimio cibo accepto et p cibū intelligit res masticabiles et potabiles: et ponit odorationē ex fumali euaporatiōe ex re odorabili resoluta: vt hz videri in alijs: habemus in patria nr̄a Florianū boazanū qui cōmedit et igurgitat vnica comestione quātū satisfaceret viginti hoibus: sicuti diuulgatū est. Habet ēt ferraria pticulares et peculiares hmōi dotes: inspexi in cōterraneo nr̄o et aduerti illā distantiā supabundantē per quinq digitos. Ad ppositū pz q multum voraces sunt insensibiles nō per se: q2 non est ex defectione et idigētia sensuū in se sed magis p accidens ex ciborū repletione a qua puenit sensuū ligatio. Et hoc intendit cū dicit qđ sensus hz interiores idest debiles ī sentiēdo: et hoc est q2 spūs debētes circa partes corporis determinatas opari cibi multitudine occupant q2 ad ipsos dirigendos impediuntur magis pp repletionē cibariorū q̄ pp idigētiā. i. q̄ pp defectū sensuū in se. et ista causa Boeti⁹ de disciplina scholarium phibet eos a nimio cibo et potu dicens. Cibariorū aūt mediocris sit facultas et potus sit tenuis eiusdēq parcitas et reddit rōnem iam pertractam. Talis snīe sunt Palemon Loxius Phylemon et Albert⁹ magnus in lib. de aīalibus: et Cōciliator in physionomia et in cōmēto decima particula pblematū. Sed qñ illud spacium est equale lauandū est. Arguit. n. pportio mēbrorū cōtētorū bonā hoīs digestionē. Opposita snīa est phi. decima particula pblematū: dū inquit. Propter quid his rebus ea q̄ sunt ab vmbelico deorsum. s. ad vētrē q̄ ea que sunt ad pectus. s. ad pomū granatū breuis vite sunt et imbecilles. Causa esse dicit q2 vēter seu stomachus frigidus est pp paruitatē quare nō digestiuus sed supfluitatū generatiuus: tales autē morbosi sunt et breuioris vite pp multitudinē egritudinū quas acquirit intēsa caliditate: et a vicinis mēbris et pcipue ab intestinis attrahendo a stomacho cibū idigestū. Idē affirmat archiphysonomus cōmēto dicto: et ī suo de physionomia dū ait. Dicit Aristoteles cū ea q̄ sunt ab vmbelico deorsum vsq ad fundamēta fuerint his q̄ sūt ide ad pectus maiora hos ībecilles et breuis vite existere.

Quesitū .xlij. Augu. Disci. ad eundē Coclitē Magistrū. De physionomia hypocūdriorū. Discipulus.

Textus.

In hoc loco preceptor venerāde hypocūdrijs
i querēdū mihi videt: vt q̄ sint intelligam: et
siquid in physionomia significant mihi queso aperi: nihil enim relinquendum est quod ad hanc scientiam pertinet: vt doctior euadā.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

Inquit phs in primo de aīalibus sup vmbe
i licū hypocūdriū est cartilagine q̄si sub cartilaginū denolatum. Cauū autē cōe sub cartilagini et yllium colago est. vnde hypocundria et yllia idē sunt vt ēt accipit Conciliator et est in illa parte q̄ est sup anchas: et vbi supstringit cētura: tñ Palemon dixit femora et yllia subiecto non differunt sz rōne nulla apud nos īter yllia et hypocūdria reperit dīa et femora qñ tria in vnū cōsiderant: tñ Isidorus l. xi. ethimologiarū femora dcā sunt q ea pte a femina sexus viri discrepet. Sūt aūt ab inguinib⁹ vsq ad genua femina aūt p derivatiōnē femorū ptes sunt quib⁹ inequitādo tergis equorū adheremus: vñ et pliatores olī sub feminib⁹ equos amisisse dicebant. Si yllia fuerint dura et ɔ̄scripta ossibus idicāt masculineitatē: et Palemon Albert⁹ atq Cōciliator dicūt ferū et bellatorē ɔ̄notāt. Talia. n. yllia Platonem habuisse ferunt. Ait summus theutonicus et Conciliator referri leonibus. Si vo fuerint molli carne circūdata muliebrē aīum denotāt. Que autē nimiū exossata sunt et rugosa et tenuitate circundata sicut sunt yllia simiarū malignitatē pendere vident.

Quesitū .xliij. Aug. disci. ad eundē Coclitem Magistrū. de signis sumptis a ventre. Discipulus.

Textus.

Item philosophus in methaphoricis. Qui-
i bus sit ea q̄ sunt circa ventrē pinguia hñ: fortes referunt ad masculinū genus. Quicūq nō molles referunt ad apparentē cōuenientiam.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Cōmentum.

Hic docet physionomizare ex habitudine vē-
b tris: est autē vēter vt dicit Isidorus qui accipiens cibos ipsos dirigit: et apparet extrinsecus: dict⁹ est vēter a vehēdo eo q p ipsū

v:batur cibus ad totū corp⁹:⁊ ponit duo signa. Primū est qḋ si sunt circa vētrem hñ pigues.i.musculosi:ita ꝙ vēter nō nimis exterius extēdat vt expositū est in primo libro sunt fortes:⁊ referunt ad masculinū genus;⁊ talis dispō est sibi nālis ſm Cōstantinus creatio vētris est carnosa calida ⁊ humida:⁊ hoc pp digestionis necessitatē pp qḋ Rasys dicit ꝙ vētris magnitudo libidinē declarat. Scḋm signū qḋ sumit per oppositū ad primū dicit:quicūqꝫ aūt supple hñt vētres nō hñ pingues: molles sunt:⁊ debiles:referunt ad apparentē cōuenientiā. Uidemus.n.cōiter ꝙ hñtes ex aliquo accidēte puta ex ieiunio vel infirmitate vel q̄cūqꝫ alia accidētali cā vētres macillētos sūt idociles ⁊ molles:⁊ q̄ꝫdiu in tali passione sunt declināt ad mores muliebres qꝛ mulier dr̄ a mollicie vt testat̄ lactātius firmianus ī libro de opificio dei:⁊ in de secretis secretoꝝ ait philosoph⁹. Qui hꝫ ventrē magnū est īdiscretus stolidus supb⁹ amās coitū. Mediocritas vͦo ventris ⁊ strictura pectoris significat altitudinē intellectus ⁊ boni cōsilij. Magnitudo vētris ꝓcedit a magna caliditate reuerberante in vacuitate vētris p̄sertim ad regiones testiculoꝝ:dictū est ꝙ virtus moralis aut intellectiua nō collocat̄ in subiecto nimis calido. Ideo sūt indiscreti ⁊ stolidi: videmus tales esse bibones comedones qui inertia amplectunt̄:⁊ oībus luxurie gn̄ibus incūbunt ⁊ vt nr̄is tꝑib⁹ sunt quidā religiosi qui cōtinue studēt in comedēdo ⁊ sunt vētrosi doliares ⁊ collatiui vētris:vñ Plautus in mercatore de sene libidinoso inquit:Canū:varū:ventrosum:buculentū: breuiculum:subnigris oculis oblōgis malis pēsum aliquā tuli. Nō hoīem mihi sed thesauꝝ memorās mali. Idem Plautus de pseudulo. Ruffus quidā vētrosus subniger:magno capite acutis oculis ore rubicundo admodū magnis pedibus:qn̄ vͦo philosophus dixit. Mediocritas vētris ⁊c. Mediocritas ventris causat̄ a caliditate cōditionata de qua oriunt̄ spūs laudabiles:qn̄ dicit constrictura pectoris:vult dicere cū ꝓportione ipsius pectoris qꝛ si esset cū nimia latitudine indicaret caliditatem cordis obstare itellectui. Eiusdē snīe est Loxi⁹ qꝛ vult ipse ꝙ talis forma vētris sit mollis:⁊ Cōciliator ait:vētris magnitudo nimietatē libidinis ꝺclarat:⁊ quib⁹ sūt carnosiora vētralia fortes dicunt̄ existere:⁊ Hypocras dicit. Infimis purgationib⁹ apparatos:dicit etiā ventrē mollem in iuuentute:in plerisqꝫ in senectute coartari: ⁊ ꝯtra:quod ⁊ senectutis īdicat grauitatē. Uentrē quidem molliorem ac īpassibiliorem ait Loxius magnificentiā ondere. Inquit Aristoteles Alexādro:hñtes ventrem magnū indiscreti stolidi supbi sunt ⁊ coitum appetentes. Mediocritas quidē ventris cū pectoris strictura decēti:altitudinē intellectus ⁊ bonitatem cōsilij testat̄ ondere: Hec Cōciliator:dixit philosophus ī methaphoricis. Pilositas āt q̄ est circa vētrē loq̄citatē significat:⁊ refert̄ ad gen⁹ auiū. Propriū.n.est coꝝ q̄ sunt circa corp⁹ pilositas q̄ est circa vētrē coꝝ aūt q̄ sunt circa itellectū loq̄ces. Uult dicere ꝙ talis pilositas significat hoīnē loq̄cē ⁊ garrulosū:⁊ istud signū acceptū ē ex auibus. Aues.n.garrulose sūt:⁊ in vētre p̄ oīb⁹ aīalib⁹ plus pilose.i.pēnose ⁊ plene pēnis:vocat āt pēnas pilos qꝛ ꝓportionalr̄ se hñt pili igressibilib⁹ ad pēnas ī volatilib⁹ vl̄ vocat pēnas:qui circa vētrē sunt pilos pp coꝝ mollitiem ad modū piloꝝ respectu pēnaꝝ in alijs ptib⁹ corporum ipsaꝝ:subdit āt. Coꝝ vͦo q̄ circa intellēm loq̄citas.i. garrulitas supple est ꝓpriū vnū de numero coꝝ q̄ sunt circa itellēm q̄si garrulitas est vnū de illis q̄ ꝓprie cōpetunt auib⁹ quātū ad aīam ⁊ accipit hic itellectū pro itellectu passibili ⁊ corruptibili.s.pro phātasia ⁊ imaginatione siue ꝑ vͣtute seu aīa cōcupiscibili. Cā aūt garrulitatis auiū est qꝛ hñt spūs leues pp qḋ est aues minores plus vociferare ita qḋ multe earū sunt musice sicut phylomena ⁊ sitta:qḋ fit pp sanguinis ipsaꝝ subtilitatē ⁊ spūs leuitatē cū sunt nature aeree pp qḋ excitant̄ facilr̄ ad iocūditatem:⁊ ad diuersa desideria:q̄ ꝑ garritū ⁊ cātuum multiplicitatē conant̄ exprimere. Et hui⁹ signū est qḋ masculi ī gn̄e auiū plus hoc exercent q̄ꝫ femine eo ꝙ sūt calidiores ⁊ ꝑ ꝯn̄s hñt sanguinem subtiliorē ⁊ spūs leuiores q̄ꝫ femelle. Causa aūt pilositatis auiū circa vētrē est abūdantia caloris vaporatiui:qꝛ magis exuberat in isto loco pp digestionē q̄ ibi plus viget. Cuius signū est: qḋ caro vētris est valde saporosa ⁊ dulcis respectu carnis aliaꝝ partiū corpis:⁊ eisdē est de causis hoīes aliq̄ in ventre sunt pilosi. Ex quo vlterius sequit̄ ꝙ qꝛ hñt sanguinē subtilē ⁊ spūs leues pp facilē motū sanguinis ⁊ spirituū diuersa fantasiant̄ ⁊ diuersa fantasmata seu concepta exprimūt ꝑ loquelā. Sic ergo pꝫ causa aliq̄lis quare loq̄citatē significat pilositas circa vētrem. Uidi ego eosdē esse ēt sūme luxurie:⁊ valde concupiscibiles. Et similr̄ quoqꝫ accidit in his qui hñt breue spaciū inter cor ⁊ cerebrū ⁊ p̄cipue si sunt cholerici. Si diligenter attēdes:docilēqꝫ te sensero:nullus labor erit tibi de hac sciētia que secretissima sunt in lucē a tenebris educere.

Quesitum.xliij. Augu. discipuli ad eundem Cōcilitē Magistrum. De signis pectinis. Discipulus.

Textus.

q Uicūqꝫ hꝫ pecten acutū ⁊ osseum sunt bene fortes. Quicūqꝫ carnosum ⁊ pingue habent molles. Quicūqꝫ aūt modicā carnē sicut desiccatam mali moris sunt ⁊ referunt̄ ad simias.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Commentum.

b Ic docet physionomizare de dispositiōibus pectinis. Est aūt pecten pubes iferior viri vel mulieris in q̄ crescūt pili sup mētulā ⁊ ponit phs tria signa: primū est ꝙ hñtes pecten acutū.s.in inferiori pte ⁊ ēt supiori latū ꝑ modū scuti ⁊ bene ossatū sine nimia carnositate sunt fortes:⁊ tales referunt̄ ad genus masculinū. Hñtes aūt pectē hñ ossatū molles sunt:⁊ tales referunt̄ ad femininū genus. Habētes aūt pectē nimis macrū:⁊ tāq̄ꝫ a sole desiccatū sūt maloꝝ moꝝ ⁊ referunt̄ ad simias hmōi dispōnis ⁊ quo ad aīam ⁊ quo ad corpus hñtes:vt hr̄ ab Auicēna lib. scḋo de aīalibus. ⁊ sic dicit Arist. atqꝫ sūmus theutonicus ⁊ dixit Concil'. ⁊ q̄ osseū hñt pectē ⁊ ī acutū ꝓtēsum sunt validi. Aūt luximagi pectus os si ī mulierib⁹ extiterit attenuatū carne ⁊ ī acutū ꝓtēsū nocētē coitū p̄stare ⁊ ēt vulue amplitudinē significare. Scias quoqꝫ qḋ femur pilosū cū spissitudie piloꝝ luxuriā attestat̄. ⁊ qn̄ est cū raritate piloꝝ exiguitate coꝝ arguit ꝯriū ⁊ significat dn̄iū frigiditatis vt colligi pōt ī de nā piloꝝ. ⁊ hec de pectine:ne ꝓlixiores ī sermone videamur dcā sufficiāt.

Quesitum. xlv. Aug. Disci. ad eundem Cōcilitē Magistrum. De natura virge. Discipulus.

Textus.

Iror ꝙ Aristoteles capitulum genitalium
m membrorum in medium non adduxit.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

Atio est qꝛ physionomiaʒ Aristoteles ⁊ pre
r cipue methaphoricā fabricauit tanꝗ̄ radicē ⁊ principiū scientie que radicis in paucis verbis omnia cōprehēdit: ideo Epithomata de illa cōscripsit. Tn̄ ꝯciliator aliqualiter tractauit vt recitabo ⁊ quicquid a nobis additū est illud expientia cōprobatur. Rasys dixit eunuchus malorū est moꝝ: ē.n. stultus ⁊ cupidus: ⁊ ꝓsumptuosus. Qui āt castratus nō fuit sed sine testiculis nat⁹ est vel paruissimos habēs eunuchus apparet: vt tactū est de diuisione sexus. Cui videlʒ barba nūꝗ̄ nascitur deterior est. Inquit Ptholomeus phs: ⁊ Pontius gallicus. Qui habent testiculos īpares magni fornicatores existunt. Qui habēt magnos testiculos prosposi denotant̄. Qui eq̄les testiculos habuerint bonā illi obtinebūt fortunā. Testiculi vehementer magni cū virga existētes stolidū inertē asininū declarāt. Ego nūꝗ̄ vidi habētē virgaʒ magnā qui habuerit ingenium nec capacitateʒ ad virtutes: ⁊ plerūqȝ malo ⁊ misero clauduntur: exitu. Pendētes in longū testiculi visi sunt liberalitatē ⁊ coitus ībecillitateʒ ondere: ⁊ silr̄ qui virgā valde magnā habēt pp spūs nō ad locū debitū potētes descēdere: ⁊ pp eoꝝ infrigidationē ⁊ pp longiorē tractuʒ incoibiles efficiunt̄: vt narrat phs in de aialib⁹. Dicit phs testiculos circa anū opoꝛtet applicari. Et ideo contingit viros minus estate ꝗ̄ hyeme coire. Si indecēter sinister testiculoꝝ dextero maior extiterit femelle hic vt plurimū erit generatiuus cū eius maxime frigida natura extiterit. Aiunt quidā virgā magnā stolidū ⁊ durū ingeniū ostendere. Naʒ gibbosi ⁊ parui corporis habent vt plurimū magnitudinē virge. Ideo matrone solēt vt plurimū famulos similis stature accipere. Solēt.n. fortitudinē ꝯm alioꝝ mēbroꝝ cōglutinationē ostendere. Qui habēt mētulam cuʒ venis grossis ⁊ apparētibus sunt calide nature ⁊ sepe illius accidit: vlceratio virge vt notaui ⁊ curaui cū oleo onfacino ⁊ aqua rosacea ⁊ paꝝ cerusa ⁊ aliquātulū cāfore in forma linimēti aliter talibus accidunt vlcera putrida. Cuius rei causa est ībibitio materiei que influit pp raritatē ⁊ latitudinem meatus qꝛ verenda sunt cōplexionis calide ⁊ humide. Et nimia fatigatione calefit ⁊ excoriat̄ virga sic cōplexionata. Inquit Cōciliator. Et virgā vehemēter longaʒ dicit Aristoteles generationē impedire: que fortassis iam factam ēt posset subuertere. Ideʒ etiā fit cuʒ vltra mensuram tenuis fuerit ⁊ breuiata. Muliebria si exterius obstricta interius ardētia fuerit coitus furia nequeunt saciari qd̄ puellis adolescētibus plerūqȝ cōtingit. Lata exposita libidinosaʒ ostēdūt. Et nimia obsita pinguedine squalore torpentia preter generatiōis impedimētū mores ostēdunt prauos. Cum autē intersticiuʒ qd̄ inter anū ⁊ vuluaʒ versatur stabilissimuʒ fuerit ⁊ exterius posituʒ libidinosas ⁊ insanas reddit ad coituʒ. Causa aūt quare virga longa vehemēter nō sit apta gn̄ationi assignatur: ⁊ est qꝛ spūs gignitiui debilitant̄ in longo itinere. Et mēsura cōueniens est per spaciuʒ septeʒ pollicuʒ cum latitudine dimetit̄: nō extra nouenariuʒ pollicē adducta vt asserūt. Uulua in alteruʒ latus cōuersa vel inequaliter iacens loquacem ⁊ libidinosam insinuat mulierem. Labia vulue grossa cum exuberantia piloꝝ feruentē libidinem declarant. Aristoteles in.3. de aialibus inquit. Uirga virilis inter oīa alia mēbra crescit ⁊ diminuit̄ sine sui lesione. Et in quinto ait. Natura statuit singulis aialibus tēpora ⁊ etates ad coitum preter ꝗ̄ homini ipsi.n. omnibus temporibus opportunus est coitus.

¶ Quesitum.xlvi. Augu. Discipuli ad eundem Coclitem Magistrū: De signis anchārum ⁊ coxarum.

Discipulus.

¶ Textus.

Tem in methaphoricis quicūqȝ habent co
i xas osseas ⁊ neruosas referuntur ad masculinum genus. Quicūqȝ aūt habent osseas ⁊ carnosas molles sunt ⁊ referuntur ad femininū genus.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

Ic docet phs physionomizare ꝑ dispōnes co
b xarū. Coxe quasi cōiuncte axes in ipsis.n. femora mouent̄: quoꝝ concaua vertebra vocantur: qꝛ in eis capita femoꝝ vtūtur: suffragines: qꝛ subtus frāgūtur .i. flectunt̄ nō supra sicut ī brachijs: vt tꝫ Isidorus in.xi. ethimologiaꝝ: phs ponit duo signa. Primū ē ꝙ habētes coxas osseas: ita ꝙ ossa grossa sint ⁊ foris eminētia ⁊ neruosa. ita.s. ꝙ coxe sint magne rōne magis ossiū ⁊ neruoꝝ ꝗ̄ carnositatis nimie sicut supra dictū est in ꝑ. lib. cap. de signis timidi. Tales sunt fortes ⁊ audaces. Idē tꝫ Rasys dū inquit: qn̄ coxaruʒ ossa foris ꝓminuerint audaciaʒ significabūt. Intelligit ēt Rasys qn̄ coxe sunt musculose ⁊ arcuate ad ptē siluestrē signū est fortitudinis: ⁊ ego notaui ꝙ velociter ⁊ agiliter currūt: ⁊ ēt sunt magni itinerātes. ⁊ Michael scot⁹ bn̄ dixit in hoc: qd̄ valde miror: naʒ in oī sua physionomia valde errauit nesciēs qd̄ dicat tāꝗ̄ male expertus in hac arte: lʒ multa ausus sit scribere. Coxe bn̄ pulpose significant hoīem fortē ⁊ audacē nec minus superbum: vt pꝫ in dextrarijs gallis ⁊ falconibus. Deide ponit scd̄ʒ signū dicēs ꝙ habētes coxas osseas ita tn̄ ꝙ ossa nō sint magna ⁊ carnosa multuʒ cū paruitate neruoꝝ sunt molles ⁊ referunt̄ ad femininū genus vn̄ dicit Rasys. Coxe cū exteri⁹ multas hn̄t carnes fortitudinis imbecillitatē atqȝ laxitatē declarāt. Ait cōciliator. Ancharuʒ ossa exterius tēsa fortitudinē ⁊ virilitatē insinuant: nisi in eis muliebris carnositas cōtingat: ipsarū gracilitas mulierū significat amatorē: corporisqȝ cū debilitate timoreʒ īmittit. Grosse coxe ac lacertose: plane ac solide denotāt fortitudinē. Exterius quidē coxe si sint carnositate multa cōgesta ībecillitatē denūciāt ⁊ laxitudinem. Coxarū ossa foris ꝓminētia cū mō fortitudinē indicāt. Itē dixit etiā Rasys: ancharū quoqȝ ossa cū exteri⁹ tenduntur fortitudinis demōstrant multitudinē: ⁊ virilitateʒ: ancharū gracilitas mulierū significat amatorē: ⁊ corporis debilitatē atqȝ timoreʒ. Et phs in libro de secretis secretoꝝ: ait latitudo ꝯo tibiarū: ⁊ taloꝝ significat fortitudinē corpoꝝ. Et hec de coxis dicta sufficiant.

¶ Quesitū.xlvij. Augu. Disci. ad eundē Coclitē Magistrū. De significationib⁹ genuū.

Discipulus.

¶ Textus.

q Ui autem ꝯm genua subtiles: timidi sunt ⁊ referuntur super apparentem decentiaʒ.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.
¶ Comentum.

b Hic nuncius nature physionomizat ex dispo/nibus genuum: et ponit circa hoc unum signum dicens quod habentes genua subtilia sunt timidi: et referuntur ut dicit ad apparentem congruentiam sive decentiam: potest autem dici apparens convenientia mos apparens conveniens summo studio: quia convenit cum more naturali in causis et in nomine. Superapparens autem mos est iste qui accidit ex proposito cum diligentia et studio: qualem habent qui ex proposito studet se facere ornatos gratiosos: vel etiam sub oppositis dispositionibus: tales enim mores sive apparentia accidentales sunt: et iste que fiunt non ex proposito possunt reduci in animum: sicut et naturalis. Et ita poterunt sua signa demonstrari ex moribus superapparentibus sicut ex moribus apparentibus: et reductiones fieri in eosdem: sicut est in proposito: et superius frequenter dictum fuit. Dixit philosophus ad Alexandrum. Multitudo vero carnis in genibus significat debilitatem virtutis et molliciem. Vult dicere philosophus genua que habent multitudinem cum carnis mollicie significant debilitatem virtutis corporalis propter nervorum imbecillitatem. Et hoc ratione humiditatis relaxantis ligamenta iuncturarum et ex consequenti sequitur mollicies intellectus: unde Rasys de significationibus debilitatis nervorum inter alia signa ponit relaxationem iuncturarum et parvitatem ac cordarum subtilitatem: et cutis: et forte eius tenuitas denotatur: de quo sequitur iuncturarum debilitas: et isti sunt qui non possunt ferre onera: nec aliquam rem in qua occurrat fortitudo: et tales homines non possunt continuari magnas ambulationes: et sunt muliebres. Ideo dixit philosophus: molles etc. Inquit Albertus auctoritate Aristotelis quod genua que inter se conversa sunt ut quasi collidantur ad femininam referuntur proprietatem nisi hoc accidat ratione exercitii: ut est in pistoribus et illis qui portant onera in quibus tale signum non est naturale: sed per accidens: ideo effectum caret. Et Conciliator ait genua laxa quasi a reliquo corporis seperata imbecilles motus ostendunt. Inspexi et vidi tales ferre pedes cum suis punctis sive summitatibus versus partem silvestrem. Exteriorem et genua eorum tenduntur ad domesticas partes. id est exteriores: et isti sunt omnino effeminati et plerumque cynedi: ut in multis expertus sum et inveni ita esse. Et tales etiam penitus sunt prave nature: ut in feminam attribuere possumus: ut in primo de divisione sexus diximus et superius tactum est de natura pardali. Et sic puto tibi de genibus satisfactum esse. Si quid aliud in mente venit: ne desistas a quesitis tuis: ut me docente hanc utilissimam artem perfecte perficias.

¶ Quesitum .xlviii. Augu. Disci. ad eundem Coditem Magistrum. De significationibus crurium. Discipulus.
¶ Textus.

i Nquit philosophus in methaphoricis: quicunque crura articulata: et nervosa et fortia: fortes sunt secundum animam et referuntur ad masculinum genus. Quicunque crura subtilia et nervosa habent: luxuriosi referuntur ad aves. Quicunque crura superflua habent et sicut parum corrupta: odibiles et inverecundi et referuntur ad apparentem decentiam.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.
¶ Comentum.

b Hic physionomizat per crura et ponit tria signa ex triplici dispositione crurium sumpta. Primum est quod si fuerint nervosa et articulata fortia et magna non ratione carnositatis: sed magis ratione magnitudinis ossium et nervorum fortes significant secundum animam et referuntur ad masculinum genus: deinde secundo dicit. Quicunque crura dat signum. et dicit quod crura nervosa significant luxuriosum: et levem et instabilem in motibus et istud signum sumitur ab avibus crura huiusmodi habentibus: que quia sunt secundum animam leves et instabiles parum habent de terrestri gravitate: et multum de aerea levitate. Item habent sibi insitam a natura feminalem rationem: cuius virtute moventur naturaliter ad sui generis multiplicationem et sue speciei per actum generationis ad conservationem: ut dicit Aristoteles de animalibus lib. vi. Aliam causam dixi in primo lib. et dicetur per Conciliatorem. Sciendum est quod quando crura fuerint subtilia sine nervositate tunc significant hominem timidum: ut dixi in primo lib. de signis fortis et timidi: deinde cum dicit. Quicunque crura etc. ponit tertium signum dicens quod crura superflua id est nimis magna ratione nimie carnositatis et quasi parum abrupta id est indistincta hoc est cum equalitate ita quod apud cavillas sunt crosse et carnose ut habent femine sunt debiles: et inverecundi: ut patuit supra de signis insensibilis: quando ista carnositas et grossicies fuerit circa cavillas significat insensibilem et hominem grossum natura: ut dicit Rasys idem addit et Aristoteles quod habentes huiusmodi crura referuntur ad apparentem decentiam: quod intelligendum est per contrarium: apparens enim decentia est habere oppositam dispositionem in carnibus. scilicet quod sit moderata et non diruta id est inordinata. Et philosophus scripsit ad Alexandrum: subtilitas vero tibiarum significat ignorantem: earum grossicies significat audaciam et fortitudinem: patet quod loquitur de grossicie ossuosa nervosa et musculosa. Scias tamen quod greca translatio vocat crus illud quod arabica lingua vocat coxam: et tibiam quod vocatur crus: sed de hominibus non est curandum. Dumtaxat attendendum est quod res sit eadem per totum scribit tamen Isidorus in .xi. ethimologiarum crura dicta quia his currimus et gressum facimus. Sunt autem sub genibus usque ad suras. Tibie vocate quasi tube: sunt enim longitudine et specie similes. Talus dictus a talo. Nam tolus est eminens rotunditas. unde et fastigium templi rotundi tolus vocatur. Talus autem sub crure est: sub talo calcanei hec Isidorus. Item inquit Conciliator noster. Pars sub genu existens que sura vel crus appellatur: si facta velut gravida esset aut apparuerit: sordidum intemperamentum ostendit. Crura mollia femineitatis sunt signa: eorum autem subtilitas ignorantias: grossicies vero audaciam cum corporis fortitudine ut ait Aristoteles videtur denotare. Crura subtilia nervosa et aspera secundum Aristotelem videntur abundantia veneris nunciare. Cum eorum materia nutrimentalis convertatur in sperma: et revertur ad aves: superflua crura et dirupta odibilem et inverecundum ostendunt. Inquit Albertus: mollia autem crura feminine nature sunt signa: de cruribus autem bene consideravit Vegetius ut allegavi in cap. de thorace: et Antonius Cornazanus tetigit in libro De re militari: qui concludit quod crura torlita ut fusus: ut vulgo dicitur fusulata arguit virilitatem in tyronibus. Scias etiam quod crura valde pilosa: et multitudo pilorum circa vereda ferventem libidinem ostendunt: cum eorum natura conferatur cum belluis. Viri habentes multos pilos ad coxas: et in parte inferiori sunt multi coitus: ut tenet philosophus in .xviii. de animalibus. Alia possent circa hoc adduci. Sed recensui tibi ea que magis necessaria videntur.

¶Quesitū.xlix. Augu. Disci. ad eundē Coclitem Magistrū. De significationibus cauillarū. Discipulus.

¶Textus.

d Dixit philosophus in methaphoricis: quibuscūqꝫ ea que sunt circa cauillas sunt neruosa ꝛ articulosa fortes sunt ſm aīam ꝛ referunt ad masculinuꝫ genus. Quicūqꝫ autem bene carnosi sunt circa cauillas ꝛ in articulati molles sunt ſm animam ꝛ referuntur ad femininū genus.

¶Responsio Magistri ad Discipulum.

¶Cōmentum.

Hic docet philosophus physionomizare per
b cauillas pedūꝫ ꝛ ponit circa hoc duas cōsiderationes signorum ſm duas dispōnes: que cū earū relationibus patent ex dictis in littera. Quantū vero ad secundaꝫ dispositionē dicit Rasys specificando eā melius: ꝙ cū cauille grosse fuerint.i.ꝑ carnositatē hebetē ꝛ inuerecūdum demonstrabunt. Et ꝑ articulos intelligit Aristoteles iuncturas: ait Conciliator. Que circa cauillas si neruosa extiterint lacertis fortitudinis cōtexta fortitudinē ꝛ audaciā denotabūt: ꝛ ecōtra. Crura ꝛ cauille grosse ꝛ incōposite hebetem ꝛ inuerecūdum ostendunt ꝛ per hec de cauillis satis habes.

¶Quesitum.l. Augu. Disci. ad eundem Coclitē Magistrum. De significatione pedum. Discipulus.

¶Textus.

Dixit nuncius nature in methaphoricis. Qui-
a buscūqꝫ pedes bñ nati ꝛ magni articulati ꝛ neruosi fortes sunt: ſm ea que in anima reducuntur ad masculinum genus. Quicūqꝫ autem pedes paruos ꝛ strictos ꝛ inarticulatos habent delectabiliores aūt videre ꝙ̄ fortiores: molles sunt ſm ea que sunt in anima reducunt̄ ad femininū genus. Quibus pedum digiti curui: inuerecundi: ꝛ quibus vngues curue referuntur ad aues curuorum vnguium. Quibꝰ digiti coniuncti sunt stercorosi referuntur ad ortigas lacuum strictorum pedum.

¶Responsio Magistri ad Discipulum.

¶Cōmentum.

Hic phūs physionomizat de pedibus: dicit Isi-
b dorus in ethimologijs pedes ex greca ethimologia nomen sortiti sunt: hos.n. greci podas dicunt: qꝛ alterius motibꝰ solo fixi incedunt plane a planicie nūcupate: qꝛ non rotunde vt in quadrupedibus ne stare nō possit bipes hō: sed plane atqꝫ lōgiores formate sunt vt stabilius corpus efficerent. Sūt autē plante anteriores partes: que etiā ex multis ossibꝰ cōstant. Diuiditur pars hec in partes quattuor: quātum ad primā dispositionē dicit: ꝙ habētes pedes bene magnos: ꝛ articulatos ꝛ neruosos ita.s. ꝙ articuli ꝛ nerui appareant sic ꝙ magnitudo pedū sit ratione magnitudinis ossium ꝛ neruorū ꝛ nō rōne multitudinis carniuꝫ tales sunt fortes: ꝛ referūtur ad masculinū genus ſm mores naturales: vt dixi in ꝑhabitis de diuisioe sexus a masculineitate cōuenietes. Dico aūt ꝙ magnitudo pedum istud significās nō debet eē ꝑ nimiā carnositateꝫ: qꝛ ſm Rasym pedes in quibꝰ carnis est multitudo atqꝫ ipsius duricies mali itellectus hoiem portēdūt. Et ita tales nō referunt̄ ad sexū masculinū inquo vt sic est intellectus bonus eo ꝙ masculi femellis habēt aīas ꝑfectiores: vt dictum est. In secretis secretorū dixit phūs pedes vo carnosi significāt fatuitatē ꝛ amorē iniurie. Pedes vo parui ꝛ leues significant audaciā ꝛ fortitudinē: deinde scdo dicit. Quicūqꝫ aūt physionomizat ex dispōne scda primo: opposita.d.ꝙ habētes ꝑ oppositū pedes paruos strictos.i. nō latos in quibus.s. articuli nō apparent. Et qui sunt subtiles: ꝛ ad vidēdum delectabiles illi sunt magis molles ꝙ̄ fortes: ꝛ referunt̄ ſm passiones aīe ad femininū genus.i. habēt mores naturales sexui feminino attributos. Rasys dicit qd̄ pedes parui ꝛ pulchri hoiem fornicatorē ꝛ iocosuꝫ inuit. Cause vo istarū dispositionū imediate ꝛ secundarie sunt qualitates cōplexionales. Caliditas.n. ꝛ humiditas sunt cause magnitudinis pedūꝫ. Frigiditas vo est causa imediata paruitatis aīe vo sunt primarie ꝛ mediate: aīe.n. sic passionate naturaliter requirūt talē cōmixtionē elemētorū ex quibꝰ ſm diuersum dñium qualitatē ipsorū causant diuerse cōplexiones. Ex quibus nāliter diuerse cōsurgūt corporū in quātitate qualitates: vt pluribus vicibꝰ ꝑtractū est: deīde cū dicit: quibꝰ digiti cōiuncti ꝛc. physionomizat ex.iij.ꝛ.iiij. dispōne pedum: ꝛ ponit duo signa: quorū vnū est de extremitate digitorū: ſm accipitur ex curuitate vnguium ꝛ pꝫ in littera: ꝛ istud qd̄ dicit de digitis ꝛ vnguibꝰ in pedibus: pōt etiā intelligi de digitis ꝛ eorū vnguibꝰ in manibus: qꝛ vtrobiqꝫ est eadē rō ꝛ causa. Dicit aūt ꝙ isti referunt̄ ad aues vngues hñtes: ille.n. sunt inuerecunde ꝛ rapaces: vtpote de ꝑda viuentes sicut sunt aquile ꝛ accipitres ꝛ hmōi: quibus vt dicit Aristoteles in lib. de aīalibus natura dedit vngues curuos ꝛ pedes fortes ꝛ neruosos vt fortius ꝑdā retineāt: ꝛ carnes facilius lanient sicut ēt auibus fluuialibus natura dedit pedes latos ꝛ depressos ꝑ natandi necessitatē. Et ideo lꝫ rō dispōnis talis in hmōi mēbris possit sumi ex causis alijs: vt dcm̄ est: sumit̄ tñ ēt potissime ex cā finali: ex quo.n. iste aues hñt aīas rapaces natura ꝓuidit eis de dispōne mēbrorū apta ad rapiendū. Et eadē rō est de curuitate digitorū ꝛ vnguiū i hoibꝰ aīas rapaces naturaliter hñtibꝰ. Semꝑ vidi illos qui habent vngues ꝛ digitos sic dispositos eē cholerice cōplexionis: ꝛ video esse signū laudabile in militonibꝰ ꝛ in illis qui martis radio reguntur in negocijs suis: aliqui dicūt ꝙ Aristo. intelligit per inuerecūdos naturaliter fures ꝛ raptores ꝛ prauiloquos. Fur vtiqꝫ ꝛ illiberalis idē sunt: qm̄ latrociniū ab auaricia naturaliter procedit vt tactū fuit in ꝑ lib. cōcedo etiā qd̄ ꝑ fures martiales intelligit̄.i. militones qm̄ qui armis dant operam penitus sunt fures ꝛ fraudatores ꝑ phas ꝛ nephas substātiaꝫ acquirētes vt pꝫ in negocijs suis: ꝛ dicet in.v. lib. de natura martis: ꝛ in.iij. vt inferius patebit: deinde.iiij. est cū dicit. Quibus pedū ꝛc. physionomizat ex quarta dispōne q̄si dicat ꝙ hñtes digitos pedum cōiunctos sūt stercorosi.i. hñt quēdā fluxū vētris naturalē: ꝛ dicit ꝙ tales referuntur ad ortigas lacunales que scꝫ habent pedes strictos ꝛ multum stercorizant. Sicut autē ortige coturnices a grecis sic vocate eo ꝙ dicunt̄ nasci in ortiga insula aut ibi primo vise. Dicit Isidorus ortigo metra dicitur auis que gregē ducit eam terre propinquātē accipiter vidēs rapit ac propterea cura est vniuersis ducem sollicitare externi generis per quem caueant prima discrimina: hec Isidorus. Sunt autem duplices scilicet campestres ꝛ fluuiales siue lacunales Aristoteles enim facit relationeꝫ ad illas. Sciendum est qd̄ proportiona-

les effectus neceſſario habent vtiqꝫ proportionales cauſas: ⁊ ſimiles effectus habent ſimiles cauſas: ſicut ſalſedo: ex quo in aqua maris ⁊ ſudore ⁊ vrina: oportet ꝙ in oībus iſtis habeat ſimilē proportionalē cauſam: quecunqꝫ ſit iſta. Et eodē modo de oībus effectibus ſimilibus ex diuerſis cauſis repertis. Si igit̃ in homine ⁊ ortiga inueniatur vna diſpoſitio: opꝫ neceſſario ꝙ iſta diſpoſitio vtrobiqꝫ habeat ſimilem vel proportionalē cauſam. Signū igitur ſtercoroſitas in homine refertur ad ortigam que etiā eſt ſtercoroſa: ⁊ eadem cauſa dabitur etiam hic de hoīe. Ideo dicendum eſt qḋ ſicut in ortiga ex proprietate aīe ⁊ diſpoſitiōe materie ſic mote: ⁊ ex cōplexiōe rōne anime cauſatur ſtercoroſitas ⁊ talis diſpoſitio in pedibus ita eſt etiam in hoīe ex eiſdem cauſis ⁊ in alijs aīalibus per relationem vt dictū ſunt de ſignis ⁊ relationibus iracundi. Unde recolendo alienas auctoritates. Dixit Raſys cum calcaneum eſt gracile timorem ſignificat: ⁊ debilem fixionem. Groſſū autem ac ſolidū fortitudinē ⁊ audaciā portendit: Ait Albertus ⁊ Philemon. Pectus pedis cum fuerit carnoſum: ⁊ non concauum ita quod ambulās ſuper ipſum equali ſuperficie plante in terra iacente: ſignificat aſtutiam ⁊ maliciam diſpoſitionis: hoc.n. eſt ſignum frigidi flegmaticis abūdantis ſup formam. Et hoc quidē faciliter ſuſcipit formas ⁊ de facili mouet̃ etiā a motore debili. Et ex hoc cātur aſtutia. Forma in rebus paruis ⁊ inutilibus ſignificat malam ſm̄ Pytagorā feminarū diſpoſitionē. Item philoſophus in de natura aīalium lib. ꝓ. cap. xiiij. inquit quibus interior pars plante non caua: ſed ita pleniuſcula eſt: ita vt ſolum toto attingat veſtigio ij verſuti ſunt ⁊ fraudolenti. Qñ aūt pectus pedis fuerit cōcauū ⁊ ꝑ oppoſitum ad primū ſignificat per cōtrariū hmōi bonitatem intellectus ⁊ cōpoſitio bona ⁊ regulata ⁊ bonitatē morū: qñ fuerint cum macie cauatus melācholiam ⁊ cōſumptiōes protendit. Inquit Cōciliator pedes groſſi ⁊ breues firmū innuūt ⁊ cōſtantē. Proliri plurimā doloſitatis ⁊ ꝑnicici trahūt indicia. Menſurā tenuitate ⁊ breuitate excedentes malignū denotant. Pedis ima diſcreta ſi fuerint itinere ⁊ articulis generoſum ⁊ virilem denotāt ingenium. Molles ampla pelle circundati ipreſſionū denotat deceptorē. Curui pedes ⁊ hñtes plantā lōge cōcauā ⁊ reductā reprobandi ſunt: nā verſutā: ⁊ malignā mētē denūciant plāta penit᷒ plana debilitatē greſſus ⁊ fixionis oñdit. Calcaneū gracile timorē innuit ⁊ debilē fixionē. Groſſū aūt ⁊ ſolidū fortitudinē: ⁊ audaciā infima pedū ⁊ calcaneorū cū lōga ſūt carnibuſqꝫ referta ſtolidū indicant ⁊ inſanū precipue cū digitorū humilitate eorūqꝫ vaſtitate. Quorū pedū ambitus cōcauus eſt: hi certi circūſpecti ⁊ honeſti eſſe cōſueuerūt. Pedes cū carnis multitudine ⁊ cū duricie circūuoluti intellectum prauū fatuitatē ⁊ amorē iniurie denotāt. Pedes parui pulchri ⁊ leues fornicatorē ⁊ delicioſum oſtēdūt. Dicūt ⁊ pedis digitos coniunctos habētes ſluxū vētris vel ſudoris fetorē oñdere: inquit Raſys. Manus ⁊ pedes cū pulchri fuerint ⁊ parui toti᷒ corporis cōplexionē eſſe debilem oſtendunt ⁊ ipſius caliditatē fore paucā. Si hic finem fecero ſatis de pedibus habebis.

¶ Queſitū. lj. Augu. diſci. ad eūdem Cociliatorem Magiſtrum. De motibus ⁊ ambulationibus in generali.

Diſcipulus.

¶ Textus.

Et philoſophus in libro de regimine principum. Cuius vero paſſus ſūt lati ⁊ tardi proſperabitur in omnib᷒ factis ſuis. Et cui paſſus ſunt breues: eſt impetuoſus ⁊ ſuſpicioſus impotens in operibus: ⁊ male voluntatis.

¶ Reſponſio Magiſtri ad Diſcipulum.

¶ Cōmentum.

Nimia velocitas in ambulatione calidā oſtēdit cōplexionē. Qui valde lentis paſſib᷒ ambulat frigidā ⁊ flegmaticā naturā detinet qui mediū tenet tēperatā arguit complexionem. Paſſus lati ⁊ tardi procedunt a diſcurſu laudabili: vt habet patronus meus dominus Alexāder Bentiuolus Ioānis Bentiuoli ſecundi filius: breuitas autem paſſus cōtrariū innuit: ſicut ex noſtris dictis colligi pōt. Et cōfirmat̃ a Raſys dum ait. Cuius paſſus ampli ſūt ⁊ tardi ſpacioſus eſt. Cui᷒ paſſus veloces ſunt ⁊ breues feſtinus eſt: ⁊ pro rebus oīb᷒ valde ſollicitus: ſed tñ res illas diſponere ignorat. Theutonicorū princeps ait. Inceſſus quoqꝫ hoīs ex iclinatione nature ꝓcedens: annūciat de eo equalis ſit animi ⁊ morū cōplexio. Qui cū longis paſſibus incedūt magnanimi ſignificant̃ ⁊ efficaces qui vero inefficaces ſunt aīum deprauatū hñtes parci ⁊ triſtes: ⁊ abſqꝫ nimio dolore aſtricti cōtrarijs paſſib᷒ a ſuperiorib᷒ gradiuntur. Et ſi ſint artifices ſunt obſcure mentis compuncti. Celeritas aūt greſſus cū erecto ⁊ elāto corpore ⁊ honeſta habitudine calidū ⁊ promptū inſinuat. Qui res incipiēdas magis ꝙ̄ perficiendas aggredit̃. Et ſi celeriter mouet oculos ſūmentes ſe cōprimēs ⁊ multū deducens: totūqꝫ ſe corpore cōplicans timidus valde eſt. Et parcus ſtutus ⁊ vilis oſtenditur: ⁊ ſi cum motus celeritate perturbatio occurrat oculorū: ſitqꝫ kapitis inſtātia: ⁊ anhelit᷒ ſpiſſitudo: valde calidus inanis ⁊ audax denotatur. Breuibus paſſibus ambulās ⁊ accelerans: malignus iudicatur: ībecillis ⁊ timidus. Tardus natura inceſſus animi pigriciē indicat: ni aliqua potiora diſſentiāt. Si aūt accurata ſit tarditas iterdū quieſcens ceruiceqꝫ inflectat ⁊ circūſpiciat ſuperbū hūc hominē eſſe dſignabis. Cū aūt pedū ac manuū motus cū corporis totius motib᷒ cōcurrūt: ⁊ bene moderate ⁊ trāquille inferunt̃ cum declinatione aliqua capitis deceti ⁊ ceruicis magnanimus is ⁊ fortis iudicat̃: ⁊ refert̃ ad leones. Et talis ē dñs noſter dñs Hānibal Bētiuolus: dñi Ioānis bentiuoli ſcḋi filius bñfactor nr̄ colendiſſimus. Et phs in ſimilitudinarijs ſcribit. de manus ⁊ cubiti ⁊ brachij motu eadē referuntur. Quicūqꝫ muſculis ſpatularū rectis ⁊ tenſis ſūt gloriabūdi vel garrulatores iudicantur: ⁊ referunt̃ ad equos. Qui ſpatulas mouent ⁊ curui erunt ſunt ſapientes ⁊ referunt̃ ad leones. Quicūqꝫ pedibus peruerſis ambulant cruribus conibuſqꝫ femineis referunt̃ ad mulieres. Uult dicere. Qui pedibus peruerſis: ideſt qui peruertunt pedes in ambulādo ſic ſcilicet ꝙ planta coniungat ⁊ pedicas ſe ad anteriores partes pedum ab inuicē abſcindat quaſi faciendo triāgulum ⁊ incedentes cruribus femineis ⁊ vacillando ac ſi ſint confracta ſunt in moribus muliebres vt dicunt aliqui: vnde in de ſignificationibus crurium dixit tales ⁊ odibiles ⁊ inuerecundos. Cuius quidem tardus fuerit inceſſus: mollē ⁊ hebetem carenteqꝫ intellectu pleruqꝫ oſtendit. Motus naſi cū motu muſculorū ⁊ maxillarū iracūdū denotat. Similiter ⁊ ecōuerſo eleuatio naſi ad

superiora testatur hoc idez. Et qui humeros eleuāt indiscrete aut vnũ membrũ altero magis ventosi sunt existentes ac melācholie quadā specie occupati: vt est cōterraneus noster: ⁊ quidā scholaris: ⁊ penitus quidā religiosi: signũ potissimũ est qñ collũ abliquatur ad aliquaz partē. Recte aũt incedēs ⁊ gradu cōposito molliter spatulā gerens is meccbus ⁊ incōtinens perhibetur. Nota quicũq3 aũt corporib⁹ circũtorq̄ntes se: ⁊ fricātes se ⁊ proprie si sint eloquētes adulatores existũt: ⁊ referunt̄ ad passiones siue ad canes magis domesticos: h: ⁊ phs ĩ methaphoricis ⁊ tales vulgo dicunt̄ cagnitti. Nāq3 canes ita dñis blandiunt̄: nō vt multi credunt pp fidelitatez: s3 potius ob quandam timiditatem vt victum acquirāt: ⁊ potius possent dici infideles. Ex quo isti: vt ita dicaz cagnitti cum vigilantia sunt cōsiderādi nā maior pars eoruz parat ⁊ exsequitur ꝓditiones: ⁊ Albertus ⁊ Conciliator partim hoc affirmant. De his fuit Seraphinus a pisis chirurgicus: ⁊ talis est astronom⁹ quidā ego dico. Qui satili gressu incedunt: ⁊ eminētia ano ⁊ vultu errecto sunt cynedi atq3 muliebres. Cui genua ābulādo flexibilia existunt hic seruitutē nō fugiet aut miserrimam iacturā: ⁊ ratio huius est ꝙ neruoruz infirmitas cerebri debilitatē protendit atq3 ex cōsequenti intellectus ĩbecillitatē. Qui dum ambulant punctis digitorũ incedunt ⁊ ad siluestrē partē ita ꝙ calcanea causant quasi angulu3 muliebre3 naturā oñdunt atq3 cynedi sunt presertim si genua collidantur adinuicez atq3 flexibilia existent: qui artificialiter ⁊ mensurate incedit: aut celeriter: ⁊ oculi eorũ mouent̄ velociter cũ hylari intuitu pp passionem ad oēm positionis differentiaz mouent̄: ⁊ visus eius est vt puer qñ respicit aliquid d̄lectabile: hos ad furta deditos esse existimabis: qui passus h3 vt ciconia ⁊ cum spatulis atq3 collo retracto cũ simili oculorũ positura: similis ciconie indicādus est. Et sic dicendu3 est qñ aliqñ aspiciũt terraz cũ nebulosa fronte: atq3 cōtractis cilijs ⁊ aliqñ reuertunt̄ oculi eoru3 ad sursum cũ errecto capite hi penitus nephandis cogitationibus laborant: qui erectis: ⁊ firmis cruribus ordinate deambulant aīosi ⁊ impatiētes sunt: ⁊ audacia cũ magnimitate significat̄ qui vō celeriori ⁊ incompositiori gradu festinātes sunt: hos stultos reputamus: qui capite ⁊ oculis more ceruino incedũt p̄dicta3 in his deambulationē supponētes instabiles eos ⁊ mala nece morituros esse iudicamus: qui ornate ambulat vt plurimũ cũ pũctis pedũ ⁊ plāta quasi sine exteriore ĩmũdicia muliebrē nām ostendit: atq3 cynedos ⁊ venereos mores sectant̄: p̄sertī3 si pedes sũt pulchri ⁊ parui ⁊ cōpressis calcaneis: qui cũ firmis ⁊ fixis plantis incedit: fortitudinez ⁊ virilitatē declarāt nisi corpus sit lassum: ⁊ genua flexibilia existāt. Et hec scripta sunt ad declarationem eorũ que de natura ingressus ⁊ motus specular potui: ⁊ q̄lia sunt discipule mi libenter accipe atq3 hylari fronte.

Quesitu3.lij. Augu. Disci. ad eundē Conciliatorem Magistrũ. De pilositate diuersarum partium corporis.

Discipulus.

Textus.

m' Agister mi multotiens vidi hominēs valde pilosos ⁊ ꝑplexus ꝑmansi cum sũma ambiguitate ob talē diuersitatem: quare rogo ⁊ supplico vt de hoc quoq3 verba facias.

Responsio Magistri ad Discipulum.

Comentum.

f Cribit phs in methaphoricis. Quicũq3 habent tibias pilosas venerei sunt ⁊ referũtur ad hyrcos. Quicũq3 ea que sunt circa pectus ⁊ ventrem valde pilosa habent: nunq̄ in eisdem perseuerant: ⁊ referuntur ad aues: q2 ipse pectus ⁊ ventrē valde pilosa habēt. Quicũq3 habēt pectora vel denuda vel non pilosa inuerecũdi sunt ⁊ referuntur ad mulieres. Quibus aũt caro non est valde pilosa ⁊ sunt circa medium: habitudo est optima. Quicũq3 musculos spatularu3 pilosos habēt: nũq̄ in eodē perseuerāt ⁊ referuntur ad aues. Quicũq3 dorsum vel spinaz pilosas habent valde inuerecũdi sunt: ⁊ referuntur ad bestias. Quicũq3 collum retro pilosum habēt: liberales sũt ⁊ referuntur ad leones. Quicũq3 autē mentum acutu3 habent boni animi sunt ⁊ referuntur ad canes. Quicũq3 habent supercilia simul stricta tristes ⁊ auari sunt: ⁊ referuntur ad similitudinē passionis. Quicũq3 supercilia diuulsa habent ante nasum ⁊ diuulsa vsq3 ad tempora fatui sunt ⁊ referuntur ad porcos: Qui erectos pilos habent in capite timidi sunt: ⁊ referuntur ad passiones qui timentes facti eriguntur. Quicũq3 pilos vehemēter crispos habent timidi sunt ⁊ referuntur ad passiones. Cu3 autem rigentes ⁊ vehementer crispi existunt timidi dicuntur. Qui in extremitate sunt crispi ad bonum referũtur aīum. Quicũq3 autē frontis qd̄ est ante caput eleuatum habēt: liberales sunt ⁊ referunt̄ ad leones. Quicũq3 caput oblongum habent: ⁊ capillos ante frontez iuxta nasum liberales sunt ⁊ referunt̄ ad decentem apparentiā: ⁊ Conciliator ait. Pili autem in auribus intrinsecus existētes bonũ auditu3 ⁊ hominem denotat mediocrem. Super ceruicez ⁊ caput ⁊ dorsu3 si multi fuerint pili fortem ⁊ animosum testant̄. Dicitur etiā ꝙ habentes collu3 posterius pilosũ liberales sunt leonibusq3 relati. Multitudo pilorum super spatulas ⁊ collum existentes dementiaz ⁊ obstinatu3 animum testatur: cũ hoc ⁊ mobiles existētes auibus cōparantur: ⁊ pectora valde pilosa habentes: aut pilis denudata valde inuerecũdi sũt ⁊ brutis sunt similes cu3 sunt sine pilis femellis assimilantur ⁊ humani sunt: his etiā similes sunt quorũ dorsalia sunt pilosa. Cu3 aũt fuerit solũ pectus pilosum audacem ⁊ bene mobilē virum denunciant ⁊ medici dicũt caliditatem cordis ostendere. Multitudo piloru3 in vētralibus reperta luxuriosos instabiles ⁊ voraces natura denunciat: qui volatilibus referuntur: ⁊ crura pilosa habētes venerei existũt ⁊ hircis cōparant̄. Longis quidem pilis ⁊ multis tecta indocilē ferocēq3 hoiem significant. hec igitur signa ex ipsius rei accidentib⁹ ⁊ forinsecus assumunt̄ valde. Reliquum aũt est nunc per ipsius substātie actus physionomizare. Philemon aute3 t3 ꝙ qui habet multitudinē piloru3 circa vniuersum corpus ad nāz brutalē declināt: ⁊ hec de pilis dicta sufficiant.

Quesitũ.liij. Augu. Disci. ad eūdē Conciliatorem Magistrum. De significationibus quātitatis. s. in paruitate ⁊ magnitudine corporũ.

Discipulus.

Textus.

d Ato ꝙ exposuisti in primo libro de magnitudine ⁊ paruitate corporu3 f̄m vulgatam opinionez nunc cupio intelligere Aristotelicam difficultatez: presertim in istis inuolutis verbis. s. parui valde acuti sunt motu eni3 sanguinis

paruum locū continēte velocitet valde deuenißt ad sa= pere. Qui aūt valde magni tardi ad pficiēdū motu.n. sanguis magnū locū continēte tarde accedūt ad sapere. Quicūqz aūt paruo℞ siccis carnibus vtētes: sunt enim ꝛ coloribus: aut per caliditatē corporibus supfluunt: ꝛ nihil pficiunt. Existēte enim in paruo motu veloci: pro/ pter igneum: nun ꝗ ẜm idem est sapere: sed aliud in alio plusqꝫ qḋ supere fiat. Quicūqz magno℞ humidis car= nibus vtētes caloꝛe per frigiditatē non pmittit aliquid accedens ad sapere. Quicūqz aūt paruo℞ humidis car nibus vtētes: ꝛ caloribus ꝑpter frigiditatem fiunt per= fectiui. Existente enim motu in paruo difficulter mobili complexionis cōmensurationem prebuit primū perfice re. Quicūqz magno℞ duris carnibus vtētes sunt calo= ribus per caliditatē fiunt pfectiui: ꝛ sensitiui. Magnitu dinis.n. sup abundātiaꝫ caloris acquisiuit caliditas: qua re cōmensuratū esse ad pficiendū. Excedētia igitur cor porum magnitudinibus aut paruitatibus deficientia si sint continētia pfectiua sunt: ꝛ sicut imperfecta: dicta est media natura eorum ad sensus optima ꝛ perfectissima. Quibus vtiqꝫ supponiẗ ꝛ debētia sentire opoꝛtet mo= deratam esse magnitudinem.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cōmentum.

b Hic pħs physionomizat ex corporis quātita/ te.s. paruitate ꝛ magnitudine. ꝛ diuidiẗ quia primo physionomizat ex quātitate corporis valde magna scḋa ibi. excedētia igiẗ corpo℞ ex quātitate media. Adhuc prima in duas qꝛ prio phy/ sionomizat ex quātitate corporis absolute. Secūdo fa= cit idem cōparatiue ibi. quicūqz paruo℞. Adhuc prima in duas: qꝛ primo physionomizat ex corporis quātita= te valde parua. scḋo ex quātitate valde magna ibi. qui= cunqꝫ aūt sunt ꝛc. Pro euidētia istius opus est scire ꝙ vt dicit Constātinus pātegni lib. ꝑ. cap. xiiij. Et idē mul ti alij ꝛ phylosophi ꝛ medici. Sanguis est duplex.s. na= turalis ꝛ inaturalis dimittēdo inaturalem. Naturalis sanguis subdiuidiẗ in sanguinē arterialē qui.s. est in ar terijs ꝛ sanguinē nutrimētalem: qui deferẗ ad corpus nutriēdum in alijs venis. Et est differētia inter istū du plicem sanguinē: qꝛ sanguis arterialis est sanguine nu= trimentali calidior ꝑpter cordis ꝛ spirituū maiorē vici/ nitatem. Item subtilior ꝛ rubicūdior propter maiorem calorem ipsum subtiliātem ꝛ rarificātem: ꝛ hoc vt resu datio ipsius per spissas tunicas arteria℞ facilius possit in alia mēbra labi. Item est in sapore dulcis ꝛ tn̄ sangui ne nutrimētali in sapore acutior. Iterū ꝑpter maius augumētuꝫ caloris in ipso est etiam clarior: ꝑpter virtu tem aereā collectā in ipso. Sanguis vero nutrimentalis est calidus ꝛ humidus inter grossum ꝛ subtilem me= diocris in sapore. ꝛ licet ẜm medicos epar sit principiuꝫ sanguinis. Tamen ẜm Aristotelem. 3. ꝛ. 12. ꝛ. 13. ꝛ. 15. de animalibus: eius principium est cor. vnde dicit in. 12. de animalibus. Cor est principiuꝫ ꝛ origo sanguinis ꝛ pri= ma virtus ꝛ causa sanguinis ꝛ principiū venarū. In nul la enim parte corporis est sanguis sine venis preterqꝫ in corde ꝑpter qḋ in medio cor est cōcauū ad recipiendum sanguinem ꝛ exterius dādum ꝛ ipsum retinēdum. Et ab ipso sanguis ad totum corpus diffundiẗ propter qḋ etiam in medio est positum vt ab ipso tanqꝫ a circūscri pto ꝛ a medio sanguis membris alijs dirigatur. ꝛ bre= uiter sicut cor est vas sanguinis ẜm intētionem Aristo= telis. Ita ꝛ a corde est omnis virtus aīalis naturalis ꝛ vi talis: est enim minera spirituū ꝛ caloris naturalis ꝛ om nium virtutū motiua℞ ꝛ cognitiua℞. Ita est ēt ex con= sequenti principium sanguinis Auerroys. Condidit li= brum de concordia inter Aristotelē ꝛ Gallenuꝫ de gene ratione sanguinis: qḋ propter ꝓlixitatē relinquo. San guis enim est ꝓprium vehiculū ipsius anime ad opera tiones suas in corpore exercēdas. vnde etiā ẜm Isido= rum ethimologia℞ lib. 10. ꝑ. cap. sanguis a greco nomen accepit: eo quod subsistēter vigeat ꝛ iuuet ꝛ vitam confir met. Nam sanare apud grecos cōfirmare est ꝛ sequitur proprie sanguis anime passionē. Unde ꝛ purpuree ve= stes aut ēt purpurei flores ponuntur sup mortuos: ani mositatem mortuo℞ dum viuūt in suo sanguine repre sentantes. hec Isidorus. Sicut aūt sanguis nutrimēta lis siue sanguis existens in venis est vehiculū anime ad corpus: ꝛ vniuersaliter ad explēdum opationes virtu= tum naturaliū. Ita sanguis arterialis vna cum spiriti= bus est ꝓprium vehiculū anime ad corpus viuificādū: ꝛ ad motū ꝛ sensum ipsi tribuēdum: ꝛ vniuersaliter ad explēdum operationes virtutum aīalium vitalium pro pter qḋ precipue est principiū ꝛ ipsa radix istius sangui/ nis arterialis. Cum cor sit primū viuens: siue principiuꝫ vite ꝛ principiū omnis sensus. Cuꝫ vniuersaliter motus cuiuslibet sensus ex eo incipiat: ꝛ ad ipsum redeat ꝛ san guis eius sit mūdus clarus. ꝛ maioris sensus: ꝛ magis conueniēs intellectui prout hec omnia dicit Aristoteles. xiij. de animalibus. Ad ꝓpositum igitur patet ex dictis ꝙ ad perficiēdas operationes virtutis animalis: opor= tet ꝙ sanguis arterialis ꝛ spiritus animalis: ꝛ per conse quens calor naturalis cuꝫ ista fiant instrumētum ꝛ pro prium vehiculū ipsius anime a corde ad virtutes cogni tiuas ꝛ ad ipsarum organa dirigātur sicut patet per op positum: dormiētes enim non habēt vsum sensuū pre= cipue exteriorū: eo ꝙ predicta.s. sanguis ꝛ calor natura= lis ꝛ spiritus ad interius corporis retrahūtur: prout de calore naturali satis patet per cōmentatorem sup de sen su ꝛ sensato sicut in prehabitis dictum fuit. Et de san= guine idem patet per Aristoteleꝫ de partibus animaliū libro secūdo capite. 5. Alijs sanguinē dedit natura. alijs vice sanguinis partem eiusmodi aliam: ꝛ est certe robo ris efficacior sanguis qui crassior ꝛ calidior est. vim au= tem sentiendi intelligēdiqꝫ obtinet pleniorem: qꝫ qui te/ nuior atqꝫ frigidior est. Hoc idē discrimē in his quoqꝫ habetur que sanguini ꝓportione respondent: quāobreꝫ apes atqꝫ huiuscemodi alia animalia ingeniosiora mul tis carentibus sanguine: sunt: nec non inter ea que san= guinem habent ingeniosiora suis cōtrarijs sunt que san guinem habent frigidiorem ꝛ tenuiorem. Sed optime constant que calidum tenuem ꝛ sincerum habent: quip pe que vna ꝛ viribus corporis ꝛ anime: ꝛ ingenio pluri= mum valeant. Quapropter pars etiā superior corporis ea ipsa differētia dissidet cum inferiori ꝛ femina cū ma re ꝛ dextra pars cum sinistra: eiusdem corporis: ꝛ mul te alie rationes quas gratia breuitatis taceo. ꝛ in eodem libro capite. 7. ait. Somnus etiam a cerebro proficisci= tur his que eam obtinēt partem animalibus: que auteꝫ carent in proportionale suppetit. Cum enim sanguinis alentis affluentia refrigeretur a cerebro: aut etiam ob alias causas similes caput aggrauatur: ꝛ quidem som/ no sopiti ea corporis parte solent temptari: atqꝫ efficitur

vt calor ad imatum sanguine subterfugiant. Collectaq copia caloris in loco inferiori somnū facit et facultatem erigēdi corporis aufert ab ijs aialibus que erecta incedere natura voluit ceteris caput erigi phibet quibus deorsum docuimus: cum de sensu et somno ageremus. Cerebrum aūt esse cōmune aque et terre cōstat: ex eo qd ei accidit. Cum enim coquit indure scit atq inscescit vt humore exacto a calore terrena portio relinquat: quemadmodum in leguminū reliquorūq fructuū decoctione qd enim ex terra magna ex parte cōstat: hinc exacto humore quē exiguū sibi admixtū continet dura terrenaq admodum ea quoq relinquūtur: homo inter oia aialia plurimū cerebri hz scilicet fm pportionē sui corporis: et inter hoies mares plusq feminine: cordis enim pulmonisq locū calidissimū et sanguie refertissimū homo hz. Unde aialium vnus homo erectus est caloris. n. natura inualescēs incremētum de medio agit pro suo impetu. Itaq cōtra multū caliditatis multū humiditatis frigiditatisq opponit: que quidē copia fit: vt capitis os: qd caluariam nōnulli appellāt sero admodū induceret. Cū diu calor euaporet: qd nulli ex ceteris aialibus sanguine preditis euenit. Iuncturas ēt plurimas in capite homo habet: et mas plures q femina eadē de causa: vt locus spirantior sit: et amplius in quo plus cerebri habet: nam si cerebrum vel humidū sit vel siccum supra modū suo fungi officio nō pōt. Sed aut nō refrigerabit aut coagulauit. itaq morbos deliria aut mortes afferet. Calor. n. cordis atq principium cōsentiētissimum est: sensumq cellerrime facit cum sanguis cerebri aliquo pacto mutatur atq efficit. Idem tenet Aristoteles tertio de animalibus dicit enim. Quando timor est sanguis manifeste modicus est. Tunc enim reuocat ad interiora ad adiutorium virtutis naturalis vt ipsius beneficio suas peragat actiones. Et qz tunc sanguis se pfundat ad interiora extremitas corporis pallida remanet et exanguis. Ex predictis vlterius patet q fm diuersitatē sanguinis et spirituum et caloris naturalis in quantitate qualitate et mobilitate scilicet fm q huiusmodi citius vel tardius a corde ad cerebrū et ad virtutes cognitiuas preueniūt diuersificātur homines in sentiendo et cognoscēdo. Unde dicit Aristoteles: vt in prehabitis dixi in duodecimo de animalibus: animalia habentia sanguinem: subtilem mundum et calidū omnibus aialibus meliorem habēt sensum. Sanguis enim subtilis calidus et melior motus intellectui est conueniētior. Hec Aristoteles et Guilielmus nurice. Unde Auerroys in libro de cōcordia inter Aristotelem et Gallenū de generatione sanguinis dixit auctoritate Galleni q omne anima habēs magnum cor supra res sui generis est timorosum: quoniā in corde sunt vene ample: et locus cordis est magnus: et calor paruus: sicut accidit in animali: quodā quod est cancro simile. Et omne animal mediocris cordis est audax. Et animal habens cor magnū: et calorem multum non est pingue multum: eo q calor multus exiens per vias amplas corporis cōsumit superfluitates mēbrorū ipsius animalis: et omne animal parui cordis ecōtrario modo se habet: et omne mēbrum receptibile: et animalia subtilis nature habēt in corde suo sanguinem subtilē et grosse habēt grossum. Et phylosophus de partibus animalium libro quarto cap. ix. dixit principium animi admodum difficile motu corpulentisq in his est hoc est in pumilionibus: propter paruam distantiam. vt dixi in primo lib. in. xxxiiij. cap. et multis aliis rationibus in cap. de thorace. et etiam in primo lib. cap. p. auctoritate Gaetani. Et Albertus de diuersitate cōplexionum et in versiculis de complexionibus et in multis locis haberi pōt. Habentes igitur motū sanguinis et spirituū a corde ad cerebrum et ad virtutes cognitionis nimis tardum sunt tardi ingenij: et tardi in cognoscendo siue in sapiendo: in quibus vero motus hic est velox tēperate tamē sunt boni ingenij et bone apprehēsionis: et bone discretionis. Dico autem velox tēperate: qz in quibus motus predictus est nimis velox nō sunt perfectiui: vt statim dicet de paruis colericis. Potest tn̄ eē velocitas et tarditas in hmōi motu vel ratione paruitatis vel magnitudinis spacij in quo est: vel ratione qualitatis istorū mobilium puta sanguinis est spirituū. Sanguis enim est spūs calidi multū rōne caliditatis que est ipsos subtiliās et mobilitās mouentur velociter. Sanguine et spiritibus paruū calidis: qui mouētur tarde: pter oppositā causam. Uel etiam possunt esse hmōi velocitas et tarditas rōne vtriusq similis: quibus imissis faciliter patet intētio Aristotelis in isto cap. physionomizātis. primo ex quantitate valde parua corporis. Et dicit q parui valde sunt acuti ingenio: et prompti in apprehendēdo aliquid et vltimo in sapiendo et cognoscēdo. Et hoc quātum ex ipsa quantitate corporis absoluta et quātum est rōne spacij in quo est qd addit Guilielmus: qz rōne cōplexionis naturalis posset esse oppositū vt statim dicet. Et subiūgit istius rei rationem: quasi sic arguēs. Illi in quibus sanguis arterialis. et spiritus et calor naturalis statim et velociter a corde pueniūt ad cerebrū: et ad virtutes cognitiuas: illi sunt acuti ingenij et prōpti in apprehendendo et vniuersaliter in sapiendo. Et hoc quātum ex rōne spacij in quo est huiusmodi motus. et voco hic apprehēsionem ipsam et cognitionem: et de ipso cognito iudiciū et discretionē sz parui sunt hmōi ergo et c. Maior istius rōnis patet ex dictis hic et immediate: et est ex dictis in diuersis locis supra. Minorē aūt probo in lrā sic. In illis sanguis spiritus animalis et calor naturalis subito et velociter perueniunt: et mouētur a corde ad cerebrū siue ad virtutes cognitiuas: in quibus motes huiusmodi est super paruū et breue spacium. Sed ita est in valde paruis: quantum est ex quātitate corporis: Igitur parui quātum est ex quātitate corporis ipsorū sunt acuti ingenij et prompti: idest in apprehendēdo et vltimo in sapiēdo: Minorē istius rationis et cōclusionem ponit in lrā et manifesta sunt. Intendit aūt per sanguinē: non solū sanguinē: sed etiā spiritum et calorē naturalē. Deinde cum dicit: qui autem sunt physionomizāt ex q̄titate valde magna. vt pz. Est enim lrā intelligēda et rōnes formāde sicut imediate dictum est. Deinde cum dicit quicūqz aūt physionomizat ex quātitate corporis cōparatiue cōparādo. s. paruitatē corporis vel eius magnitudinē ad corpis diuersam cōplexionē: et diuidit in ptes quattuor: et partes patebūt. Licet aūt primo physionomizare ex corporis paruitate comparādo ad cōplexionē cholericā: siue calidā et siccā. Et vult dicere q lz paruitas significet acuitatē ingenij et bonitatē sapiēdi quātum est ex ipsa quātitate: tn̄ ratione cōplexionis pōt esse oppositū. Parui. n. qui sunt sicci qd dicit vtetes carnibus et caloribus siccis: et qui supfluūt in caliditate corpis quasi dicat parui cholerici: et in quibus siccitas et caliditas supflua et minus dñant nihil pficiunt idest sunt oīno inhabiles ad pficiēdū et sapiēdum

⁊ precipue ad bene iudicãdum seu discernẽdum. Est.n. motus sanguinis ⁊ spũum in eis nimis velox ⁊ ratione paruitatis spacij ⁊ nimie caliditatis ipsos nimis cursibiles faciẽtes vt nunq̃ possint in eodem stare istud pfecte sapiẽdo ⁊ cognoscẽdo. Et de isto pfecte iudicãdo q: anteqũ ad sic pfecte cognitũ ⁊ apprehẽsuz occurrit aliud ⁊ sic pluribus intẽtus minor est ad singula sensus. ⁊ signũ huius est in iratis: pp.n. istã cãm.s. nimiã nobilitatẽ sanguinis ⁊ spũum: impedit ira animũ: vt in pluribus locis pretactum est. Deinde secũdo cum dicit. Quicũq̃ magnorum docet physionomizare: ex corpis magnitudine cõparãdo ipsam ad cõplexionẽ frigidã ⁊ humidaz siue flegmaticã: ⁊ satis pz ex dictis. Deinde cũ dicit. Tertio quicũq̃ aũt paruorum docet physionomizare ex paruitate corporis per cõparationẽ ad cõplexionẽ frigidã ⁊ humidaz ⁊ vult q̄ parui qui sunt frigide et humide cõplexionis. sunt pfectiui.i. apti ad pficiẽdum. lz.n. sanguis ⁊ spũs in istis moueãtur ad cor subito pp paruitatẽ spacij nihilominus imobilitanť rõne cõplexionis siue frigiditatis q: humidum refrenat. Siccũ ⁊ calidũ: ⁊ sic ex motu ipsorum breui ⁊ veloci spũum rõne spacij: ⁊ tardo ratione humiditatis ipsorum fiet motus cõmensuratus ⁊ medius ⁊ tẽperatus aptus ad pficiendũ. Deinde cũ dicit. Quarto quicũq̃ aũt magnorum physionomizat ex magnitudine corporis per cõparationẽ ad cõplexionẽ calidã ⁊ siccam huiusmodi sunt pfectiui ⁊ subtiliter: lz.n. in istis spaciuz motus sit magnũ tñ sanguis ⁊ spirit9 sunt in ipsis multum velociter mobiles rõne caliditatis magne: ⁊ sic etiã in istis fit temperamẽtum motus: ⁊ sunt apti ad perficiendum. Hic est sciẽdum q̄ lz calidi ⁊ sicci ⁊ vniuersaliter cholerici sint difficilis receptionis ⁊ duri ingenij ratione siccitatis que difficiliter recipit nihilominus cholerici in corpe magni magis sunt pfectiui q̃ parui. Cuz.n. dant se ad aliquid apprehẽdendũ diu stant in illis in apprehensione: ⁊ q̃uis habeãt spũs ⁊ sanguinẽ mobilẽ: tamen q: spaciũ motus est magnũ ideo anteqũ aliquid occurrat primũ apprehẽdunt ⁊ fortiter retinẽt. Et ad istã intentionem loquiť Cõmentator sup de memoria ⁊ reminiscentia dicẽs Bone rememorationis est homo tardi motus in cuius anima figunť sensibilia que trãseunt per ipsum. Et est iste cuius cõplexio posterioris ptis cerebri est retinẽs formã existẽtez in ea. Et est enim iste in cuius hac parte dominať magis siccitas q̃ humiditas. Siccitas enim inata est recipere cum difficultate ⁊ cum receperit formã tũc nata est tenere eam longo tempore: ecõtrario aũt de humido. Humidũ enim faciliter recipit formã ⁊ faciliter dimittit q: forme que imprimũtur in humido nõ cõseruãtur lõgo tẽpore. sed transeunt cito hec Cõmentator. Serapio vero in suo breuiario exemplificat de luto valde humido ⁊ valde sicco ⁊ accipit medio modo pro laudabili dispositiõe. Et q: cholerici parui in corpore nõ ita diu stant in aliquo ita q̄ꝺ forma aliqua in aĩa ipsorum: figatur. nullatenus sunt pfectiui vt dictum est: sic ergo Aristoteles non sibi nec Cõmentatori cõtradixit: q: nõ vult dicere hic q̄ cholerici magis in corpore sint pfectiui simpliciter sed in cõparatione ad cholericos parui corporis. Alij aũt dicũt ad euitãdum istaz cõtrouersiam q̄ Aristoteles in ista vltima parte docet physionomizare ex magnitudine corporis per comparationem ad cõplexionẽ calidã. Sed huic lecture non videtur cõcordare lr̃a. Calidi enim ⁊ humidi nõ vtuntur duris carnibus sicut isti de quibus loquitur Aristoteles nisi forsan volemus dicere q̄ hic intendit per duras carnes nõ duras absolute sed carnes non nimis molles quales sunt in mulieribus ⁊ flegmaticis sicut tactuz est in pbabitis. Et hoc valde pbabiliter potest dici sicut dicunt aliqui. Sanguinei.n. ex cõplexione ⁊ magni in corpore valde sunt pfectiui tñ propter cãm quam Aristoteles redit in lr̃a: tuz ẽt q: sunt tẽperate humidi ⁊ bone receptionis ⁊ bone retẽtionis sicut pz ex dictis cõmentatoris vbi prius. Deinde cuz dicit. Excedẽtia igitur physionomizat ex quãtitate corporis inter valde paruã ⁊ valde magnam.s. intelligẽs de media. Ex quo habẽtes corpora nimis excedẽtia in magnitudine vel nimis deficientia in paruitate sunt pfectiui contingẽter q: aliquãdo sic aliquando nõ secũdum q̄ sunt diuersimode complexionati vt statim dictum est ⁊ per consequẽs ⁊ nimis parui ⁊ nimis magni sunt impfectiui quãtum ad pficiendum quod potest se habere sic ⁊ aliter est vt sic imperfectũ est sicut omne variabile contingẽs. Ideo in statura ⁊ quantitate corporis mediocris qui nec nimis parui nec nimis magni sunt ad sensus: ⁊ ad perficiendum ⁊ sapiendũ optimi sunt alia lr̃a patet ideo non me extendo

¶ Quesitum. liiij. Aug. disci. ad eũdem Coditem Magistrum: de mudo physionomizandi. Discipulus.

Textus.

Q uero abs te preceptor optime ac doctissime modum physionomizãdi ⁊ de situatione subiecti ⁊ de ordine congruo in generali.

¶ Responsio Magistri ad Discipulum.

¶ Cõmentum.

O portet discipule mi si vis emere seruuz aut accipere. ⁊ si vis facere aliquem filium adoptiuum q̄ subiectũ sit nuduz. Et si est comatum primo comã cõsidera.s. substãtiaz ⁊ colorem quãtitatẽ formãq̃: secũdo debes palpare caput: ⁊ aspicere cõpositionẽ: ⁊ cuiusmodi sit forma ⁊ proportio colli si est tensum melius est. Et postea formã frontis videto: ⁊ qualitatẽ ⁊ colorẽ ⁊ posituram oculoruz: q: virtus intellectiua multũ representãtur in anteriori parte precipue in oculis ⁊ fronte. Et non obliuiscaris incessum eius quia magna pars physionomie ostẽdiť in ambulatione ⁊ precipue in ferendo oculos. Phylemon antiquissimus huius sciẽtie auctor ⁊ pricepe plurima iussit in signorum contractione seruãda. Quorum omniũ primum est plurimorum signorum memoria cum applicatione ad subiectuz directa. Omnino nãq̃ vni signorum credere irrationabile existit quod quidẽ: vt plurimum est elemẽtum precipuũ huius inquisitionis vt tenent legitimi auctores ⁊ maxime Conciliator. Secundum est sigorum adinuicem cõparatio ⁊ ordo ſm ipsoruz dignitates ⁊ eminẽtias: quod ex duobus perficiť ex significationũ videlicet causa ⁊ inter se relatione. Quia mores hominum non sunt nisi passiones compositi scilicet corporis ⁊ anime. Et tales non cõueniunt alicui semper: nisi quantum disconueniunt ab vsugentium in loco religionis cohabitantium. Inquit etiam noster Conciliator. Signa tamen in alijs potiora capitis existũt ⁊ precipue que sunt oculorum: dictum est enim eos fores anime fore: ⁊ cordis indagatores ac nuncios fideles Spiritus namq̃ animales penes quos conceptum variatio ac mutatio contingit: effectus diuersificantes in his mae

rime oculis datur reperiri. Unde idem cōmētator alexādrinus in .2. epidimiarū inquit. Oculi sunt admodum fenestrarū aīe ⁊ declarant ipsam qūo se habet. Deinde ī fortitudine iudicij manuū attēdant signa. Deinde pectoris ⁊ spatularū. Cōsequēter etiā crurium ⁊ pedum: nec minus vētris ⁊ natiū sic vt alijs cōparatis magis signorum dignitas q̄ numerus obseruet. Ultimū vero p̄dictorum est ad formā vite acceptorū diligēs adaptatio. Est enim obseruādū ne statim signis in typo idest exēplari vel forma seu figura inspectis iudicium inferat cū fortassis fuerint illorū plura valde extranee introducta vt ab infirmitate aeris mutatione vel consuetudine acquisita. Quare oportet physionomū ex materia omni variationi subiecta significationē suā nō simpliciter: sed cōditionaliter iudicare debentē quātum ex naturali forma est: ⁊ huiusmodi talia debere monstrari. Materia nāq3 itidē in qua īspiciunt predicta cōuertibilis est ad opposita p̄p vim aīe dn̄antem eisdē vt dictū est prius: sed si nudū subiectum haberi nō pōt aspicias solū ab humeris ad sumitatem cōsiderando alias partes quātum fieri pōt. In loquela horum ⁊ de articulatione verborū est quoq3 insistendum. Multū nāq3 ostēdit de articulatio aīe: ⁊ ingenium cū annexione in subiecto. Ideo conādum est: vt subiectum cogat loquitur: ⁊ inquirere potes ipsum de aliqua re notabili: ⁊ videbis verū habeat discursum vel nō. Et aliquid importat habitus ⁊ vestimētum: vt in prehabitis tactum fuit. Et nō obliuiscaris collocationē planetarū linearūq3 applicando singula singulis eorū oīum que dicta sunt in precedentibus ⁊ dicetur: mēsurādo septē vicibus de mēbro ad mēbrū ⁊ probatio tua sit vnica. Nec preter eundum est q̄ est cōsiderādus tactus qui plurimū valet: ⁊ in eo est varietas ⁊ multiplex intellectus sicut in mollicie: ⁊ asperitate: ⁊ in materia ossea: neruosa seu carnosa: sicut in locis suis ita iudicabis. Nota etiam q̄ ex inspectione multorū doctrina magis amplia ⁊ per continuam cōsuetudinē habitus fit melior ac tenatior. Et sic sit finis secūdi libri in quo quesitis tuis discipule amantissime tibi satisfactum existimo. Nunc trāseamus ad librum tertium in quo de naturis planetarū ac de lineis nō nulla: nō equidem ingrata huius scientie amatorib⁹ disseremus. Tu vale: ⁊ dicta mēte serua memori: ⁊ precepto remq3 tuum: vt soles ama.

¶ Liber Tertius de Physionomia Planetarum.

¶ Eiusdem magistri Bartholomei Coclitis Bonoñ. medicine distilatorie: chyrurgici physionomiste: chyromātici: geomāticiq3: Anastasis sue liber tertius: ex pluribus ⁊ pene īfinitis auctoribus. Incipit. Ad eundem Dominū Alexandrum Bentiuolum ⁊c.

¶ Prohemium Tertii Libri.

Postq̄ supius in primo ⁊ secundo libro determinatum est a nobis sufficienter de physionomia methaphorica: ⁊ de mēbris auctoribus recollecta: ⁊ a nobis experta: nunc in isto tertio libro determinandum de physionomia planetarū: ⁊ de lineis a nobis indagatis: vt ad vltimam perfectionem perducamur: ⁊ pro satisfactione nostri discipuli ⁊ amicorum obligatione. Si aliquis querat de physionomia confusa quid sit: respondetur q̄ physionomia confusa est illa: quā partim ignoramus ⁊ partim scimus. Et est illa que praticando successiue īuenitur ⁊ cū maximo labore ad perfectā ei⁹ cognitionem deuenimus ⁊ planetarum: vbi primo sciendum est q̄ planete duplici sexu partiuntur quorū saturnus iupiter mars sol masculini sunt venus atq3 luna feminini: mercurius vero vtrāq3 naturam obtinet: ex primis vero mars nocturnus efficit: ex secūdis vero venus ⁊ luna noctis lumine confortant: mercurius vero per admixtiones modo nocturnus: mō diurnus reperitur: his vero generaliter declaratis: primo de natura saturni dicamus.

¶ Capitulum primum de natura Saturni.

Saturnus si solus fuerit dominus ascendentis natiuitatis qđ fit cū plures in eo potestates habuerit: ⁊ maxime si horoscopū aspexerit fueritq3 cōiunctionis: aut preuētionis antecedētis habēs potestatē: ⁊ dominus hore similiter habuerit quoq3 in loco veneris mercurijq3 dn̄ium: denotabit hominē spiritu inflatū hororibus multa comedētes. Recte stature acuitate aliquali predominante corporis fusci oculorum mediocrium iunctis supercilijs plerūq3 luscum: aut vnū oculū habentē altero maiorem: nares spissas ⁊ labia: tempora notata: raram barbam: natus quoq3 vix facit ridentē: ⁊ habet dentes inordinatos: pectus tenue: pedes ⁊ proprie calcanea fixuris crepata. Et absolute denotat figuram aspectu turpē valde pilosum in pectore. Et eius pili sunt asperi: ⁊ ei⁹ capili sunt nigri velut crispi. Cuius odor est fetidus: quo autē ad ea que attinent ad animā est fortis laboris perpensiuus ꝓfunde malitie: retinēs iram: irascitur leuiter: fetida diligēs. Uestimēta induens sordida ⁊ olentia male: tristis: auarus: terram aspiciens: socijsq3 fraudē inferens libēter: piger: ponderosus: venerē nō diligens: q̄ si dilexerit cōtra naturam atq3 leges copulam adoptabit: ⁊ vt plurimū ob animi tepiditatē masturbantur: ⁊ omnia antedicta. Si Saturnus orientalis extiterit idest ante solis ortum emerserit matutine a predictis remissa manus apparebūt excessum recipiēda. Cum vero occiduus fuerit idest post solis ortum ad nostrum perueniēs horizontē indicat predicta maligniora existere. Quam quidem differentiā in alijs quattuor planetis proportionaliter est s̄m eorum proprietates inuenire. Idem sentit Albertus magnus in libro de secretis mulierum. Rationum allegat Albertutius in cōmēto proprio q2 Saturnus ē similis terre: q2 est frigidus ⁊ siccus: ⁊ obscurus ⁊ niger. Et eius nigredo in istis inferioribus: vt inquit Halyrodoan in secūdo quadrupartiti Ptholomei capitulo nono causat a maxima frigiditate desiccāte humiditatē nālem: qua desiccata ens tale iproportionatū ad nigredinem declinat p̄p sanguis coagulationē: hec Haly: virtualiter facit natum obscurum. Item facit natū cum pilis duris q2 est terrestris cōplexionis: ⁊ ideo in fetu humores malos causat ⁊ grossos: a quibus generantur grossi pili. Messahala. Saturnus quoq3 semen nigrum: grandi corpore ⁊ piloso: grosso naso: incessu tardus ⁊ sermone. Unde Tiberius inter substantiam ossa ⁊ capillos habet. Itē natus ei⁹ est tristis q2 melācholice cōplexionis est: ⁊ virtualiter melancholici sunt tristes: q2 semper iclināte se ad terram.

Item est piger propter sui incessus magnitudinem. Nã quanto magis planeta moratur in suam complendo periodum tanto maiorem cui dominatur infert pigricia3: et ideo facit natum difficulter mobilem. Item non ipse appetit coitum: quia frigidus et siccus est: et si vellet appetere posset uti calidis et bene conditis et humidis cibariis. Item ille natus semper est inuidus et iracundus et pauidus: quia nullum habet gaudium sed semper melancholizat: et eius somnia: vt plurimum sunt vera: sicut videmus in fatuis: qui dicunt semp futura per phantasias: et melancholias propter impressiones ab humoribus melancholicis causatas. Eadem scientia attestatur a philosopho in de somno et vigilia: dum ait. Magis preuident fatui futura q̃ alii: quia memoria non est occupata circa principia. Et inquit in libro de bona fortuna propter quod melancholici: recte diuinantes sunt. Videtur enim principium amisse rationis valere magis: et quẽadmodũ ceci memorantur magis amissis: his quibus ad visibilia virtuosi essent sed impediti memoria. Et scias q melãcholicos dicim⁹ tristes et graues: et terribiles imagines et horrende patientes: et detineri in his propter sanguinis melancholici grauitatem et frigiditatem: et quia imagines recepte in horrido efficiuntur horribiles: vt inquit Albertus in primo de animalibus. Et Auicenna libro tertio Fen prima: tractatu quarto: capitulo decimonono de melancholia. Dicitur melancholia mutatio existimationum et cogitationum a cursu naturali ad corruptionem: et ad timorem: et ad maliciam propter complexionem melancholicam facientem similitudinem spirituum cerebri interius: et facientem ipsum timidum propter tenebras ipsius: sicut tenebre extrinsece sollicitant: et timere faciunt: q complexio frigiditatis et siccitatis contraria est spiritui debilitans ipsum: sicut complexio caliditatis et humiditatis: vt complexio vini est conueniens et confortans. Videmus hebreos imaginari terribilia: et habent summam crudelitatem: et spem vanã: et multi melancholici meo tempore imaginati fuerunt alloqui: et videre mortuos: et accidit in vetulis: rusticis: et heremitis nostri temporis. Saturnini quidem semper cupiunt sedere in angulis solitarie: et vt plurimũ habent scissuras in calcaneis .i. diuisiones seu diuersiones in pedibus circa posteriorem partem sicut equi. Nã calcaneu3 est vna pars pedis in posteriori parte: quo primo terram calcamus. Cum essem in foro iulii vidi socium meum discalciatum habentem in calcaneis scissuras: et omnia correspondentia: vt superius dictum est: et statim recessi a societate sua. Et in breui inueni talem virum esse summe malignitatis. In tempore meo in reuolutionibus annorum mundi in quibus Saturnus ducatum possidebat: insurrexerunt synagoge et societates: melancholicorum cum magnis disciplinis vna cu3 mechanicorum multitudine rusticorum puerorumq3 legistarum artistarumq3: adeo q doctrina derelicta est. Inspexi actiones eorum: et illos inueni fraudatores et tanq̃ sentinas viciorum. Caue et summe precaue a societatibus eorum quia in vestimẽtis ouium et apparentia sanctimoniali sunt lupi rapaces.

Capitulum secundum de natura Iouis.

Uppiter vt omnino sic dicendum est. Saturno aduersatur. Est enim stature equalis: formosus magnorum oculorum [illegible] concauitatem habens paruam: maxillas aliquãtulum elleuatas cum rubedine pomorum: Dentium superiores duo magni parumper diuisi: mediusq3 inter macredinem et pinguedinem: plus tamen habet carnositatis: boni odoris. Capilli eius longi inter planos et crispos mediocres. Barba cum quadam bifurcatione pulchra: et est color illius albus rubedine cõmixtus. Alkindus. Iuppiter virilem denotat etatem cõsuetudines et iura colunt. Diuini cultus amatores et religiosorum et heremitarum ac legum cultores. Nec non offici pecuniam et opes vitam parcam Regum ministros vel officiales satellites controuersias et que ad leges pertinent veluti consuetudines et legalium institutionum notarios ac iudices amore prosequuntur. Aristoteles dixit. Iuppiter quoq3 virum bene morigeratum atq3 amabilem et honeste forme insinuat. Messahalla Iupiter: medie etatis virum denotat: insuper quietum pacificum fidelem: et credulũ: oculis croceis capillo subtili dente raro et corpore designat mediocri. Et est mature incedens compẽdiose loquitur: graues labores propter sue nature contẽperantiam ferre nequit. Si vero orientalis super terras extiterit elloquẽtes facit et oratores. Et vt Ptholomeo placuit facit hominem magni cordis: Largum mansuetum egregium in suis operibus: et pium ac benefacientem: hominibus amabilem ductorem cu3 amicis se longo tempore manutenentem. Quarum vero ad alterius principii actus est homo charitas. fide in iustitie et pacis atq3 consueta dedignatur opposita: cogitans pecuniam congregare et victoriam cum iustitia in omnibus obtinere: et odorifera petens: diligensq3 vestimenta pulchra et ornata: et delectabiles sapores: Et erit largus iocũdus et virtuosus: et veridicus. Iupiter dicitur fuisse ille qui expulit patrem a regno. Sic Iupiter expulit operationem Saturni: quia sibi contrarius est per omnia secundu3 astronomos. Qui nascitur sub Ioue perueniet ad multos honores: quia facit faciem pulchra3 et facies est mollior pars corporis. Unde Iupiter plus laborat in facie q̃ in aliis mẽbris: et facit hominem album rubedine permixtũ quia ille color est pulchrior inter alios: quoniam sanguineus. Item facit barbam rotundam idest equalem perfectioni ipsam assimilando quoniam figura circularis est nobilissima figurarum: secundo celi: et ideo caput quod tendit ad rotunditatem est diligendu3. Ideo nutrices solebant comprimere et rotundare capita puerorum. Item facit capillos longos quia facit natum calidum et humidum humiditas enim cum calore est causa longitudinis vite et pilorum. Unde capillus est quid superfluum et est residuum humiditatis que exit per poros. Et ideo qui habent longas barbas sunt bone complexionis qui cito barbescunt habent complexionem bonam: qui cito barbescit habet fortitudinem caloris et temperamẽtũ naturalis. Item natus sub Ioue est bonus secundum animum fidelis et adulscens: coitu3 appetens et bene potens gratia caloris: potens in opere gratia: humiditatis sufficientis et bene capit singula que audit quia habet spiritus habiles et satis humidos. Unde apprehensio fit ab humido conditionato: et vidi iouiales vt plurimum habere filios spurios.

¶ Capitulum tertium de natura Martis:

m

Ars est homo longus ac mediocris secundū orientalitatem seu ipsius occidentalitatē color subruffus cum aliquali obscuritate habens faciem turpē cū granulis rubeis infectam: aut cicatrices vel vestigium oculos varios paruos rubedini attinentes. Nasus magnus ⁊ pici curuos dentes ac longos: pectus acutum: pilos ruffedini attinentes: barbam hircinam. Quantū autem ad animum si orientalis ⁊ in bono extiterit facit hominem fortissimum potentem iracundum armorum appetitorem animosum ponentem animum suum in mortis periculo nulli se humiliantem destructorem in se confidentem viribus suis primū in bello vilipendentem omnia violentiam hominibus ingerentem ⁊ homines nullius regiminis existentes: vt est hodie filius magni sacerdotis qui ecclesiā gubernat tamē finis eius erit violentus. Si vero mars erit occidentalis faciet hoiem suspiciosum audacem bellicosum non victoriosū sanguinis effusorem litigiosū suscitantem homines ad iras ⁊ discordias turpium verborum dispersorē bibulū falsum periurū receptionis praue longum in incessu ingeniosum cogitationis inique semper praua loquentem ⁊ inhonesta plurimaq; ostendentem ꝗ̄ perpetrare intendat nullusq; in ipso contētatur. Inquit Aristoteles. Mars discordiarū seminator ⁊ rixarū habet ex partibus hoīs capillos ⁊ oculos paruos ⁊ barbā tenuē faciē lentiginosā ⁊ modicū ruffā grossū collum ⁊ breue colore porro rubeū. Messahalla ait. A marte quidē capillorū rubor ⁊ oculi subalbi describuntur. Erit quoq; malitiosus ⁊ rixe amicus: regis affecla simul ⁊ constipator ⁊ latronū amabit consortia vt ille quē dixi. Tamen sm Albertum: totū corpus habet curuū: ⁊ grossum aliqualiter. Nota ꝙ caliditas ⁊ siccitas sunt cause adustionis ⁊ crispitudinis: criniū: ⁊ curuitatis adustione mediante: vnde nati sub marte habēt paucos crines causa siccitatis ⁊ habent curuos seu crispos crines gratia adustionis. Item qui sub marte nascitur ⁊ eius ducatu est rubei coloris cū quadā obscuritate: quia color rubeus causatur ex eo quia calidū agit in humido: ⁊ in cōsumendo humidum relinquit siccū ruffum. Hoc patet de lateribus ante combustionē qui rubei non sunt sed postea consumpto humido efficiuntur rubei. Et isti nati habēt paruos oculos: quia oculus est mēbrum in quo viget humiditas quia oculus est aquee nature ab extrinseco. Secūdo de anima: quod patet nā si leditur exit aqua: ⁊ quia mars est calidus ⁊ siccus iō non potest formare magnos ⁊ pulchros. Itē mars inducit bella quia exsiccat cerebrum ⁊ cor incēdit: ⁊ sic ira generatur: vt in primo libro dictum est. Ira enim est accēsio sanguinis circa cor: vt ipsemet Albertus ait in primo de animalibus. Et ideo mars secundum antiquos vocabatur deus belli. Item est fallax: ratio est quia est siccus ⁊ calidus semper iracundus ⁊ male cogitat vt fallat homines ⁊ perdat. Item satis appetit coitum quia calidus ⁊ modicum potest: quia caret humiditate. Omnia probaui in preceptore meo Simone de Blanchetis distillatore sūmo chyrurgico emperico: ⁊ talis habitudinis fuit ad vnguem sicut dictum est.

¶ Capitulum quartum de natura solis.

f

Ol est stature mediocris albus cum quadā citrinitate adiuncta formose faciei ⁊ rotunde. Frons alba est: cuius color mediocris cū albedine pauca: capillorum subtilium extensorum. Nōnulli ipsum caluum testantur. Quantum vero ad actus alterius principij: vocem raucam habet: est idolatra ⁊ hypocrita: in aperto iustus homo sue sententie inuerecundus ac de alijs obloquēs: cuius dominiū imperat ad gradum sublimen aspirans ascēdere: ⁊ superbe at regaliter incedit. Ait Albertus. Sol quidē regularis stella existens lumen mundi: ⁊ oculus vocatus: natum sub eo facit carnosum ⁊ habentē faciē pulchrā ⁊ oculos magnos colorem album cū quadā rubedine: bene barbatum. Secundū vero aiam vt quidam scribunt facit hypocritā: ⁊ malū iniustū in exteriori parte apparentē. Et facit homines multū scientes sm aliquos Sed inueni aliquos dicentes: ꝙ natus sub illo planeta est regularis religiosus profunde deuotionis sapiens diligens bonos ⁊ deprimens malos quo ad apparentiam. Inquit Albertus. Sol enim de sui natura est planeta calidus: ⁊ ideo influit nato sub eo colorem ⁊ est siccus sz tēperate. Unde diceres: si sol est siccus sicut mars: quare non influit eundē effectum. Dicendum est ꝙ propter caliditatem ⁊ siccitatē sol virtualiter est humidus ⁊ nō siccus nisi temperate. Aristoteles inquit. Sol quantum est ad hominis formam: faciem facit pulchram citrino colori similem: capillos planos atq; lenes. barbam spissam ⁊ formosam: oculos magnos ⁊ corpus carnosum insinuat: ⁊ Messahalla dixit. Sol denuo mediocres prefigurat annos corpus leue planum ⁊ grossum candidū ⁊ subrubeum glaucis oculis. raris dentibus: gressum semper ad alteram partem declinantem: facit diuinatores ⁊ auguria docet: secreta reuelat: ⁊ si qua sunt occulta consilia in commune producit: sermonis ⁊ preceptorum innuit rigorem: ⁊ visionibus adhibet efficaciam ⁊ hoc ex parte situs ipsius. Item sol secundum antiquos dicebatur pater deorum: quia sol est principium vite influens esse omnium rerum ita quod per eius accessum in hemisperium nostrum influit fertilitatem ⁊ generationem. Et post eius recessum videmus arbores arescere ⁊ terram fieri aridam. Et inquit philosophus per accessum eius ⁊ recessum in circulo obliquo fiunt generationes: ⁊ corruptiones in istis inferioribus intelligendo per accessum appropinquationē ipsius a puncto verticali: per recessum remotionem ab eodem. Item natus sub sole est hypocrita ab hypo sub ⁊ crisis iudiciū. Unde versus. Omnis hypocrita faciētes est heremita. Itē calefacit temperate: ⁊ ideo facit natum sub eo magne sapientie: quia calor saltem moderatus est instrumentum operandi virtutes anime: quia calor facit spiritus agiles ⁊ promptos: vt dixi i primo libro in pluribus locis: vbi notaui ꝙ solares sunt hypocrite sicut pater in summo legista famoso ⁊ parum sciente. Sūt enim pomposi ⁊ magno spiritu superbie inflati: superbia contraria saturno ⁊ quo ad honorem: ⁊ sunt vt plurimum legiste quia tēpore nostro illi qui ministrāt leges sunt fraudatores: vt in pluribus: primum conceptum habent in nummis et cauillationibus. Uidi litigium perseuerans per spacium triginta reuolutionum solarum propter ipsorum garrulitatem. Et reperitur apud nos vna alia secta sūme malignitatis: que vocatur procuratorum seu causidicorum de quibus sine dubio non est cōfidendum: quia specu-

latio eorum est imitari semitaʒ ad divitias ⁊ discordias propter lucruʒ. Antiquitus erant leges: sed non legiste: quare omnes intelligebant leges patrie sue: opʒ igitur cogitare diversitates gentium: magisteria: regiones: ⁊ patrias ut dixi in primo libro nostre anastasis: aliter fatuū est iudicare atqʒ chyromantizare.

¶ Capitulum quintum de natura Veneris.

v Enus Jovi assimilatur speciosior tamen ⁊ blandior existit. Et denotat similiter corpus carnosum precipue si fuerit occidentalis faciet faciem rotundaʒ cuʒ multitudine carnis: longuʒ: candiduʒqʒ: habētē oculos gratos venustatis splendore fulgētes spissos capillos aut molliter flexos vel gradata pulchritudinis venustate compositos: crispos quoqʒ aut crinibus externis ornatos: equales: multo potu gaudentes: ⁊ modicum sumētes cibum. Et Aristoteles ait. Venus mediocrem innuit staturaʒ: oculoruʒ decorem ⁊ pulchra largitur supercilia eius sermo dulcis ⁊ molles affatus in suis: vultus ⁊ toti⁹ corporis compositione sūmū adhibet studiuʒ: corpus leve ⁊ mobile aptum atqʒ cōveniens non multuʒ tamē carnosuʒ. Messaballa. Venus quoqʒ candidum portendit adolescentem facie honesta: planos ⁊ lenes capillos: oculis nigris: stature mediocris. Item aliqui scribunt oculi eius sunt pulchri supercilia iuncta subnigra: labia tenuia: collum viridum ⁊ formosum: pectus angustum: breves coste: capilli ad crispitudinem tendentes. Secūduʒ animā autē ambulans est moderate: suaviter loquēs: affabilis apparitionis: ⁊ ornatui plurimuʒ intētus: mulierū amator. Ludorū epulotionū ebrietatū ⁊ omnium voluptatū sibi appetitus existit: in cantu ⁊ instrumētis musicis delectatur. Venus habet pulchra nomina. Primo enim dicitur Venus a venerando: qꝛ antiqui venerabantur eaʒ causa amoris. Etiam dicitur Lucifer quia de mane lucem indicat quando procedit solem. De vespere dicitur hesperus: qꝛ vesperum de nocte inducit: solem tamē sequendo: ⁊ habet coloreʒ candentem ⁊ fulgētem inter sydera. Venus est calida ⁊ humida virtualiter: ⁊ facit natuʒ luxuriosum ⁊ pulchruʒ: qꝛ gratia caloris facit natū appetentē ⁊ gratia humiditatis potentem. Iteʒ facit natum diligere musicalia quia musica est utilis pro cantibus ⁊ ipsis amatoribus. Item nota supposito qđ Venus ⁊ Saturnus venirēt secūdū oppositū: tunc ⁊ eo tēpore natus ille nō esset omnino malus: nec oīno bonus: sed medio modo se haberet: qꝛ bonitas Veneris retardat maliciaʒ Saturni quātū potest: ⁊ sic facit ibi mediū ut ait Albertutius. Notavi venereos ⁊ vidi ut plurimū eos habere gulaʒ candidaʒ ⁊ amplā: inclibētes humanis: ⁊ si habent admixtioneʒ cuʒ sole facit legum latores. Et scias ꝙ qū vides scholares venereos valde impossibile est illos habere ingeniuʒ speculativū nisi in exorbitantibus: ⁊ raro exequunt litteras: ⁊ pcipue quādo sūt musici. Vidi aliquando quosdam scholares ferētes speculum ⁊ pecten in manicis: ⁊ in angulis remotis ornantes se ⁊ abstergentes facies ⁊ spatulas cum acquis. Unde ex talibus effectibus correlarie sequitur quod impossibile est illos habere ingenium in altis indagationibus: ut in sequenti dicemus: ⁊ tactum est in prehabitis. scientia enim vult totum hominem: ⁊ non vanitates aut fatuitates.

¶ Capitulum sextum de natura Mercurii.

m Ercurius est homo albus: corporis mediocris ad parvitateʒ declinantis ⁊ ad macredines: capitis parvi: frontis anguste: ⁊ eius oculi sunt pulchri ⁊ parvi. i. in colore ⁊ forma et precipue cesij ⁊ kropi: humidi: iunctorum superciliorū. Aures tense: nares subtiles: manuum digiti longi: ⁊ simpliciter membra eius oīa sūt tenuia. Capilli mediocres. Barba minuta. i. rara ⁊ cū subtilibus pilis: que quideʒ omnia ad latus minorationis declinant cū Mercurius fuerit a Sole occiduus. Quantum ad ea que sunt alterius principij est homo multi intellectus ⁊ sapientie philosophiam diligēs: boni moris ⁊ sermonis perfecti: ⁊ in scientia stellarum: ⁊ sortilego dogmate doctus: ⁊ rithimoruʒ compositor ⁊ propheta. i. predicens res futuras mediantibus liberalibus disciplinis ⁊ oīum manualiuʒ ingeniorum peritiam: habentem multos amicos acquirens: non tamen fortunabitur in illis. Et quidam dicūt ꝙ habet labia subtilia ⁊ nasum habet subtilem: ⁊ plus expendit in amicis ꝙ̄ lucretur: Aristoteles dixit. Mercurius graciles protendit barbaʒ decorā raraʒ tamen ⁊ parvaʒ labia moderata: nasum subtilem ⁊ rectum: perfecte sapientie studio ⁊ lectionib⁹ īsistit. Et quāvis multos acquirat amicos paucos aut nullos fideles reperit. Hec Aristoteles. Aliqui dicunt ⁊ bene qđ sunt pictores ⁊ versificatores: arithmetrici: ⁊ geometrici: ⁊ augures. Indagatores pfundorū secretorū ꝑm diversas applicationes variantur actiones eorū propter Mercurij convertentiā: ⁊ sicut ipse cōvertit: ita mercuriales cōvertuntur. Unde cū bonis boni sunt: ⁊ cū malis pessimi efficiūtur: ⁊ sic illorū ingeniū dignoscit: qꝛ ingenium nihil aliđ est nisi ad talē ascēdere speculationeʒ qđ in ea liberales septē artes includant ⁊ qđ a posterius vix illud assequi possit ⁊ valeat. Sed ingenium in duplici differentia reperit. Nam aliquod est speculativū: aliquod vero praticum. De speculativo dictū est. De pratico vero eius noticia in paucis reperitur: ut sunt boni pictores: aurifices: ⁊ omnia que manuali regunt operatione. De isto secūdo mēbro loquimur: qꝛ ꝑm individuorū pluralitatē multiplicatur tamen apud paucos (ut diximus) eius reperit consistentia. Isidorus. x. ethimologiarū ait. Ingeniosus dictus ꝙ intus vim habeat gignēdi quālibet artē. Perspicatus. n. sum ꝙ possunt quinqʒ modis ingenia corrūpi: pigricia: diffidētia: psuasione: lasciuia: istabilitate. Ex quib⁹ mediā instabilitatē mihi elligo: que mihi pcipua ē qꝛ laudāda est maxie qñ ē celer: qm̄ significat discursū.

¶ Capitulum septimum de natura Lune.

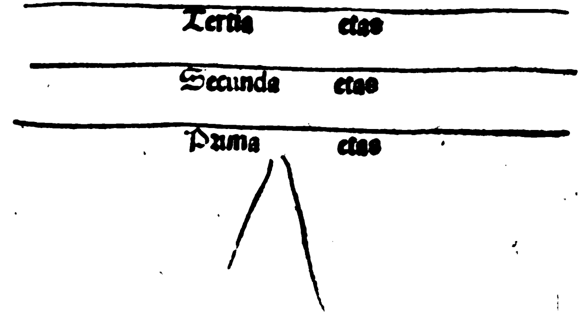
l Una hominem denotat mediocris stature ⁊ recte: album glaucedine consparsum modicum decorum: aspectu mollem: faciei rotunde. Dicunt etiam non nulli unuʒ oculum altero maiorem monstrare: ex aliquo quideʒ accidenti oculos semper inequales habere: ⁊ eorū sunt supercilia iuncta. Quantū vo ad animam est vagabundus cogitationibus plurimis sermonibusqʒ admixtus. Obliviosus: pusillanimus: timorosus: secretorū divulgator: delectationū amator. ⁊ desiderat scire sortilegia: historias: fabulas ⁊ cōmixtiōis querit habūdantiā. Dicunt aliqui ꝙ est hō nullius servitij: ⁊ desiderat ire de die ⁊ de nocte atqʒ

huc ⁊ illuc discurrere: ⁊ non habet voluntatem standi in
loco. Et dicunt. Si non habet oculum maiorem altero
est percussus in oculis: vel infra oculos vel monoculus
est: vel strabo: ⁊ non potest esse q pro aliqua calũnia ocu
lis non careat. Ego puto hinc esse quod illustres chyro=
mantici dicunt: quando sunt vnũ aut duo puncta in per
cussione manus q ledetur in oculo vel oculis cum ali=
qua re a causa primitiua scilicet: exteriori: quia ibi est lo
cus Lune. Nisi sit vniuersalis cõstellatio impediens aut
consuetudo: vt tenet Hypocras in libro de aere ⁊ aqua
dum ait. Multotiens causa longitudinis capitum pri=
mo a mulieribus est habita: idest consuetudo. Deinde
vero natura consuetudinem est consecuta: quod ideo fa
ctum est: vt illi homines animosi esse atqȝ audaces in=
sinuarentur: consuetudo autem hec adoleuit: quia vide/
licet mox vt nascebatur infans illum accipiebant: ⁊ eius
caput in longitudinem aptabant: sicqȝ ligabant ingenian
tes vt rotunditatem amitteret: que res eorum capita in
longitudinem adduxit: quia videlicet ipsam naturaȝ ad
hoc cogit. Post ea vero lõgioris tẽporis mora: vsum in
naturam cauillãdo inseruit. Iam nũc itaqȝ nõ est causa
longorum capitũ consuetudo: sed sola natura est. Quia
vero sperma ab oĩbus mẽbris corporis descẽdit: sanuȝ
quideȝ a sanis infirmũ quidẽ ab egris currẽs. ⁊ rursus
quideȝ sic opationes fiũt vt calui caluos: varij oculos va
rios: strabo quoqȝ generat straboneȝ ⁊c. Igitur natura
parẽtum diuersificat mẽbra hoĩs ⁊ mores vt in primo
libro dixi. Oportet colligare oĩa que dicta sunt de plane
tarum natura. ⁊ in primo ⁊ in scd̃o libro. ⁊ pportionare
ad inuicem mẽbro mẽbrum. planetaȝ planete: ⁊ postea
pronũciare iudicium tuũ. Et causa est qr in genituris cõ
currunt virtutes septem erraticorũ cum suis pportioni
bus. qui faciũt magnã differẽtiam ⁊ ita aggregabis om
nia: ⁊ que insultat dicas. Sciẽdum tamẽ q planete ha=
bent virtutẽ qualitatiuã: qua mediãte vnus alteri con=
trariatur in virtute. Unde planete isti sunt cõtrarij quo
ad virtutes. s. Mars Uenus Jupiter Mercurij ⁊ Lu
ne qualitates conuertibiles sunt quare apparet iudican
tem oportere vti sagacitate.

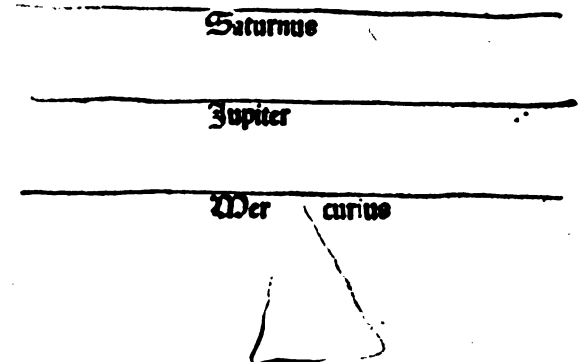
¶ Capitulum octauum de physionomia linearum.

p Eruenit ad aures nostras q quidã hebre⁹
physionomizabat per aspectum hominis de
preteritis ⁊ futuris. De diuitijs honoribus
⁊ calamitatibus. De fortuna ⁊ infortunio ge
nitoris ⁊ genitricis. ⁊ alia multa: que cum maximo la=
bore quesiui ab ipso quod instrueret me negauit petitio
nis mee dictũ. Tamẽ in disputationibus inueni q igno
rabat physionomiam tam methaphoricam quã de mẽ
bris. de planetisqȝ. sed per quasdaȝ lineas quas inde ex
labore me percepi. in illis maximam adinueni veritatẽ
cum longa temporis experientia. Et sic indagaui semi=
tam auream ⁊ archanum maximum quod latitare nol
lo. In primis est aspiciendum in tranquilla fronte ⁊ ibi
tres aliquando lineas reperies per longitudinem fron=
tis que importãt tres etates. s. pueritiam iuuentutem
⁊ senectutẽ. Pueritiã itelligo a primis ãnis vsqȝ ad an
nos viginti quinqȝ. Iuuẽtutẽ dico a viginti quinqȝ ãnis
vsqȝ ad quinquagenta. Senectus vero erit a decẽ lustris
vsqȝ ad quindeciȝ cõputatur ⁊ ad hoc vltimũ vite residuũ

sicut inferius patebit in formationibus linearũ. Ut hic

Distinctiones vero earum etatum secundum antiquo=
rum atqȝ modernorum opinionem breuitati studens
relinquo: ne lectoribus aut eos obtundam. Et sic damus
dextraȝ patri: sinistrã vero matri. Et in illo loco vbi sũt cõ
tinue linee ibi dicim⁹ fortunã: ⁊ pcipue si sint recte nam
oblique cõtrariũ designãt: magis ⁊ min⁹ sm̃ eorũ inten=
tionem ⁊ remissionem: etiam tres sub duorum superio
rum vna cum sexti inferioris dñio collocentur etates.

Prima linea mercurialis vocatur que est primaȝ etatẽ
rep̃sentãs: qr in tali etate est tẽpus adiscibile in quo vir=
tutes possunt instrui ⁊ adisci: ⁊ est etas florida sed ali/
quãtuluȝ lubrica. Secũdã etatẽ venerationis ⁊ sapien=
tie tẽpus appello vbi sunt sedes largitatis ⁊ exuberãtie
morũ ⁊ deuotionũ q̃ psunt hoĩbus atqȝ discretionum: ⁊
actiones laudabiles ⁊ vbi virtutes vniũtur: ⁊ vitia dila=
buntur: ⁊ vbi ingeniũ fructũ indicat: ⁊ est mater honesta
tis: q̃ p iouialẽ lineã rep̃sentant. Tertia vero etas est tristi
tie atqȝ auaritie: caduca ⁊ inanis tñ si est fortunata idi=
cat agriculturã ⁊ fabricas ⁊ q̃ ptinẽt ad officiuȝ senectu
tis: ⁊ tali tertie linee subijciuntur q̃ saturno attribuunt.
Aliquis posset arguere q est etas deuotiõis: dico q se=
nes hȝ deuotiones: qr illa etas est ipotẽs ad vitia ⁊ luxu
riam ⁊ ideo delectant in sacrificijs ⁊ ecclesijs. Tempus
iuuentutis est nãle ⁊ nõ pp conatus: vñ est magis cõfidẽ
dum in illis: ⁊ sic in loco vbi est fracta linea. ibi est infor
tuniũ. s. egritudo aut aliud detrimẽtũ: ⁊ si due iferiores
linee sint cõtinue ⁊ fecerunt q̃si angulũ expti sumus illos
hr̃e pcipuã fortunã in diuitijs ⁊ honorib⁹: tñ pauci sunt
qui tale signũ habeãt. Itẽ dicte due iferiores linee. s. sub
trib⁹ principalib⁹: dxtra attribuit saturno: sinistra lune:
⁊ etiã dextra est pr̃is: sinistra vero matris: ⁊ sic indica de
fortuna ⁊ infortunio sm̃ p̃sentiã linearũ: sȝ cũ dicte due
linee coincidũt in triãgulũ ⁊ sit vna linea trãsuersalis in
principio nascit: ita tñ vt nõ compleat triãgulus fortunã ster

illius competentē indicamus ⁊ asserimus: ⁊ vbi deficiunt linee aut obliquantᷣ infortuniū attestantur: si vna linea est ī medio sub lineis in diametro nasi sub limē fortunam ostendit: idē a Ptholomeo philosopho attestatᷣ dum inquit. Si vna linea in lōgitudine frontis a dextro in sinistrum viuit annos sexaginta. Si due septuaginta. Si tres octuaginta. Si quattuor nonaginta. Et si quinqꝫ centū: ⁊ si dicte tres linee sunt itersecate ab alijs lineis inimicitias ⁊ psecutiōes dicim⁹ denotare. Et si dicte intersecationes fecerint angulum: ⁊ vna linea sit maior altera taliter ꝙ transcendat angulum: ille habet inimicos: sed non nocebunt integre illi. Illud qđ dicunt auctores: ⁊ precipue illud qđ dicitur in quinto libro nostro in chyromantia magna de quadrāgulo manus significare circa amicos ⁊ inimicos. Idem per frontis signa attestatᷣ. Sed si plures linee in fronte reperiātur scias illas linearum principalium sorores esse. Si vna tantū linea sit in fronte s̄m situm ⁊ figuram ⁊ locum de etate ⁊ s̄m planete dominium pronosticabimur. Si nulla sit linea nihil iudicamus. Si oblique ad deorsum tenderint infortuniū fore dicimus. Si oblique ad sursum vt arcus īfortuniū maius fore arbitramur. Si sint vene tumefacte maximam cholere qualitatem indicamus. Et tu cōsidera sicut in chyromantia magna dicemus ⁊ inuenies aureum archanū. Et sic est finis tertij libri. Sequitur quartus.

¶ Prohemium Quarti Libri.

¶ Incipit liber quartus Anastasis eiusdem Bartholomei Coclitis Bonon. Medicine distilatoris chyrurgici physionomi chyromantici geomanticiqꝫ Ad eundem .D. Alexandrum Bentiuolum. Prohemium.

In precedentibus tribus libris locuti sumus de physionomia quantum putauimus ad eam attinere: ⁊ quantum s̄m imbecillitatē ingenij nostri pro viribus inuenire potuimus ab antiquis varijs scriptoribus annotatum: scientiamqꝫ huiusmodi deo adiutore nō paruū ampliauimus. Nūc vo intētio nostra est in hoc quarto libro ⁊ in duobus alijs sequētib⁹ ad huius artis professorum vtilitatem de chyromantia ample admodum ⁊ copiose disserere. Quid tibi nūc dicet aliquis cū chyromantia: de physionomia .n. supra te tractaturum esse pollicitus es: nam hec inter se differre vidētur. Sciant autē qui hoc mouēt chyromāticā physionomie subijci ⁊ ab ea quodāmodo tanq̄ mēbrū a corpore dependere: vt tenet in problematibus. Conciliator quem alias allegaui. Hinc est ꝙ Albertus in libro de aīa lib⁹ primo vocat chyromāticos physionomos. Ego dico etiā ꝙ physionomia nō solū versatur circa hoīes: sed etiam circa cetera aīalia: chyromantia autē solum est in hoībus ⁊ symijs similibus: sed in manibus tantū physionomia vero ad vniuersa mēbra totius corporis extēditur preter q̄ ad manus. Stolidi sūt illi qui existimāt sine physionomia: ⁊ physionomū sine chyromātia perfectum esse: vnde dici potest ꝙ physionomia est firma radix: chyromantia vero est tanq̄ ramus. Quēadmodum enim chyrurgia separatur a physica: ⁊ geometria ab astronomia propter diuersum modum considerandi circa idem subiectum: quoniam primus considerat celum prout est quantitas non habendo respectū ad motum: secundus vero prout in tali tanto vel tanto tempore quelibet sphera modo idem subiectum tamen altera ab altera dependet. Non secus dicendum erit de chyromantia ⁊ physionomia: que idem quoqꝫ subiectū versantur scilicet corpus humanum. Ideo sex libros in vnū tantum subiectum positos esse existimo. In isto igitur quarto libro introducetur discipulus meus Augustinus ingenio quidem ac si de preclarus: qui mei amantissimus ac integerrimus extitit: vt in secundo libro actum est cum diuersis enigmatibus ⁊ quesitis: ⁊ erit tanq̄ cōmentum quinti libri: hic etiam conuincemus falsa principia: ⁊ quasdam inanes multorū opiniones refellemus: ⁊ maxime Antiochi cesenatis: Ne recentiores in arte ac pene iniciantes in eis erroribus submergantur. Quoniam homo considerans: vt inquit Auerroys: in prologo physicorum: paruitatem vite sue ad respectum ⁊ cōparationem temporis sempiterni debet esse audax ex necessitate: ⁊ vt scientiam acquirat debet deponere propriā vitam. Cum mediante scientia speculatiua homo felicitetur: ⁊ hec perfectio esse non potest nisi homo insudet in libris phylosophorum: ⁊ eorum dicta recipiat: ⁊ memorie mandet ac detineat: ⁊ eorum concordantias simul componat. Unde acquirendo tales habitus: ⁊ componendo īmortalis redditur ⁊ felicitatur. Nam ex parte sententie īmortalitatem acquirit: ⁊ dijs ipsius similimus efficitur: felicitatem autem adipiscitur quoniā anima sua dum tales habitus acquirendo disponit: efficitur felicior ac beatior. Quo circa oportet hominem qui se virum prestare vult scientijs omnibus insudare. Et ex dictis auctorum: qui naturaliter locuti sunt libros cōponere: nec huiusmodi sint: vt multi sunt loquaces ac nebulones: qui non solum nec sciunt componere: sed componentium scientias ob eorum crassitudinem: tanq̄ fastidientes. nimie intelligere valent. Cum incepi me istis facultatibus penitus totum tradere. ferme omnes me deridebāt: si quid in vigilando adeptus sum posteritas iudicabit. Imitatusqꝫ sum illud laudabile carmē. Multa tulit fecitqꝫ puer sudauit ⁊ alsit. Multum laboris: plurimum incōmodi lachrymans ac sudans passus sum: vt hanc celeberrimam scientiam penitusqꝫ sepultam: ex carceribus obscurissimis in clarissimam lucem educerem. Nocuit mihi paterna radix: que si adiumēto fuisset: melius de me superandum erat: dicit enim Iuuenalis: ⁊ dictum est verissimum ⁊ expertū haud facile emergunt: quorum virtutibus obstat res angusta domi. Memini me multa scripsisse: que cum dictis diuersorum auctorum concordarunt: quos ita me deus adiuuet: nunq̄ antea videram: ⁊ non mihi ascribendum puto sed potius celestibus influxibus: qui ad hoc me inclinarunt. Ut in mea natali figura astronomica: licet aliqui negēt iudicialem astrologiam: qui dum multum se intelligere volunt vulgo ostendere: nihil penitus intelligunt ac se ipsos ignorant. Multum in me quidem valuit coniunctio mercurij ⁊ capitis draconis in quarta domo: cum aliorum planetarum mixtione. Et si quis diligens voluerit hoc perscrutari: hic annus est mensis ⁊ dies ⁊ hora mea natalicia. Cocles enim natus est .1467. Die .ix. Martij Hora .3. noctis ad Bononie meridianum.

¶ Incipit Liber quartus eiusdē Coclitis per dialogum in quo disputatur de Chyromantia Augustino Coclite discipulo ingenioso interrogante.

¶ Quesitum primū Aug. disci. ad eūdem Coclitē Magistrum. de collocatione planetarum. Discip.

Textus.

De collocatiōe planetaꝝ in chyromātia. o magister mi insurgūt mihi multe dubitationes quas in quodā libello cuiusdā chyromanticis noui et inexperti: vt arbitror vidi. Inquit enim pollicis tuberculum marti dedico: nā is oībus robore et fortitudine prestat: quemadmodum mars ceteris planetis est fortior:

¶ Responsio Magistri ad discipulum.

¶ Commentum.

Falsum est ꝙ tuberculū pollicis marti dedicetur: nec ceteris est fortior. Ratio q̄m vt inquit phs. 3. thopicoꝝ robur existit in neruis et ossibus. Cum ḡ ita sit ꝙ digitus pollex sit cōpositus ex duabus iūcturis tm̄: nec adereat ossi pectinis. Et ceteri alij digiti sint ex tribus iūcturis cōpositi: et āneri et otigui quattuor ossibus pectinis fortissimis ligamētis: que ossa sunt in vola man⁹ sicuti videt̄ in anothomia: igit̄ in ceteris plura erūt ossa et plures nerui q̄ in pollice: in pollice aūt cū nō cōtinuet̄ imo separet̄ ab osse rasfette et cū cōponat̄ ex duabus iūcturis tm̄ erūt pauciora ossa et pauciores nerui. Arguat̄ igit̄ sic vbi pauciores sunt nerui: et pauciora ossa minor est fortitudo: sꝫ in pollice sic est ergo ī eo minor erit fortitudo q̄ in ceteris. Videt̄ ergo debilior locus totius manus. Scd̄a rō in illa parte minor est fortitudo que situat̄ ex obliquo q̄ in alijs partib⁹ que situantur figura diametrali recta. Sed ita est ꝙ pollicis situs et positio est per obliquū et aliorū digitoꝝ situs et positio est per rectā figurā ergo ī eis maior erit fortitudo: et in pollice minor. Fundamētū maioris ꝓpositionis sumit̄ ex quadā experiētia quam videmus in mechanicis hoībus sicut sunt Carpētarij et alij Cum .n. volūt pōdus aliq̄d magnū eleuare situāt ligādo cordas per lineā rectā et tūc facilius eleuāt aut mouent. Tertio ɔfirmat̄. Pars illa naturalr̄ videt̄ fortior: q̄ laborem melius tolerat: et illa debilior que laborē min⁹ tolerat. Sed pollex minus et alij magis tolerāt laborē ergo pollex ceteris debilior erit assumptū pꝫ quare cuꝫ labore omne mēbrū resoluat̄: et suū humidū substātificū q̄d ipsum humectat cōsumet: q̄d pꝫ ex eo q2 calefit p labores. Igit̄ q̄dlibet mēbrū q̄d diu fatigat̄ indiget restauratione sui humidi substātifici: q̄d fit mediāte sanguine trāsmisso ab epate per venas magnas et paruas: hec aūt trāsmisso facilius fit per venas rectas q̄ obliquas: sed a pollice veniūt vene per obliquū: ad alios vero digitos per rectū: ergo facilius nutrimētum dat̄ alijs: q̄ pollici: Preterea illud mēbrū est debilius q̄d citius fatigat̄ ceteris paribus et debilitat̄ q̄ ceteri: ergo est debilior. Cōfirmat̄ a signo q2 laborātes et mechanici in ferēdo pondera: eo minus vtūtur alijs imo: alijs vtūtur et non illo. Preterea ille digitus est alijs fortior: quo hoīes vtūtur in nocēdo alijs. Sed videmus q̄d digito medio supposito indici fit maxima ꝑcussio circa furculā pectoris et super alias ptes corpis imo multi erūt oculos digito medio solo aūt pollice nō fiūt iste actiones. Igit̄ pollex alijs debilior est et non fortior: vel dicemus vt dicit phs. 12. de aīalibus. Vigor pollicis est eq̄lis q̄ttuor digitorū: et hoc quo ad seruitiū ipsoꝝ: q̄m pollex digitis oībus famulatur. Melius ergo eēt dōm ꝙ si ex fortitudine loci mars collocat̄ magis cōgrue collocaret̄ in principio mēsalis q̄ est cōtigua mōti auricularis nā clausis digitis fit ꝑcussio vehemētissima: lꝫ pp istud non attribuat̄ marti ergo ex fortitudine ꝑcussionis nō dꝫ locus attribui marti: ex pte vero similitudinis vbi dicit martē ceteris planetis fortiorem: falsa est talis similitudo: q̄m q̄d ab alio planeta fortitudinē recipit nō est ceteris fortior: sed mars a sole recipit fortitudinē ergo nō est ceteris fortior ꝙ .n. fortitudinem recipiat pꝫ q̄m aliā vim hꝫ q̄n est sole occidu⁹: et aliam q̄n matutine oriī: queadmodū ceteri hñt: vnde si ex parte fortitudinis pollicis tuberculuꝫ alicui planetarum tribuēdum esset soli et nō marti dādū eēt ex quo omnes vim virtutē q3 ac lumen a sole recipiūt quo mediante agunt in istis inferioribus.

¶ Secundum quesitū Augu. disci. ad eūdem Coclitem Magistrum. ¶ Textus.

Actiones ēt marti subiecte queadmodū sunt ille que ferro et vi fiūt per hūc potissime digitum exercent: est .n. totius manus arx.

¶ Secunda responsio Magistri ad eundem Discipulum.

¶ Cōmentum.

Ideo ꝙ hoc q̄situ ondit auctorē illū nec esse chyromāticū nec astronomū: nullus .n. chyromāticus iudicat vnico mediāte signo: sicuti nec per mōtē vnū nec per lineā vnā sꝫ attēta cōtraoperātia et ꝓportione multoꝝ ad inuicē: cōsiderando ꝙ efficatius sit. Et ita faciūt astronomi geomantici et physionomi. Oēs .n. isti cōsiderāt in genituris septē erraticos planetas. et .12. signa cū suis ꝓportionibus amicitie et inimicitie seu in magisterijs seu in reliquis. Inquit enim Albubater in cap. de magisterio nati. Q̄n mars et saturnus in aliquo anguloꝝ maxime in medio celi ac in signo igneo fuerit nat⁹ erit faber: et si sol asp̄exerit enses et loricas ac lāceaꝝ ferra fabricabit. Si iupiter eo aspexerit natus erit faber speculoꝝ rc. Si ḡ tuū dictum est veꝝ talis mōs attribuit̄ chyrurgicis restauratorib⁹ fracture et dislocationis ossiū: et tm̄ suū magisteriū nō requirit fortitudinē: sed potius idiget igenio. Et cū hoc etiam isti incēdūt cauterizāt cōburūt et incidēdo ex̄hūt testiculos rc. Inquit Albubater in cap. de medicis chyrurgicis. Q̄n mars et ven⁹ iūcti fuerit. et se aliq̄ aspectu aspexerint aut ꝙ sint recedētes talis nat⁹ erit medic⁹. Et q̄n mars et mercuri⁹ in domo veneris fuerit aut vn⁹ illoꝝ natus talis erit medic⁹ et nigromātic⁹ ac expimētis suis hoīes decipiet. et ait Almāsor in suis ꝓpositionib⁹. perfectus medic⁹ erit cui mars et ven⁹ fuerit ī sexta: p te et corroboratiōe dicti tui occurrit fortis rō. Cū ita sit ꝙ mars sit cā homicidij et iterfectionis: et cū tali digito. s. pollice interficiant̄: pulliceos: pediculi: et lēdes. Igit̄ cōuenienter huic digito pollici iterfectori debite attribuit̄ mars.

¶ Quesitum tertium. Augu. discipuli ad eūdem Coclitem Magistrum. Discipulus.

¶ Textus.

In hoc .n. tuberculo chyromātici obseruauerit: si qui igne cōburēdi vitulandine sint: vel aliam q̄uis actionem per igneꝫ effecturi que omnia martis naturam sapiunt.

¶ Tertia responsio Magistri ad eundem discipu.

¶Cōmentum.

d Iximus supra q boni chyromantici non debent iudicare per vnā simplicē lineā nec etiā boni euētus aut mali ipsius nati attribuunt vni soli planete. Albubater in cap. de combustione nati inquit. Qñ luna septime dña fuerit: et mars ac sol ipsam ex septima et decima domo aspexerint: natus comburetur ergo simpliciter non est verum.

¶Quesitum quartum Augustini disci. ad eūdem Coclitem Magistrum. Discipulus.

¶Textus.

m Ars insup ipsi supponit soli orbe contiguo hic linee vite cōiungit que soli vite data est.

¶Quarta rńsio Magistri ad eūdem Discipulū.

¶Cōmentum.

q Uod sol sit dator vite duobus modis intelligitur: vno modo qz gubernat fetū in vtero a primis mēsibus vsqz ad partū vl'r ex quo vniuersaliter oībus p̄tetis et stellis lumen influit. Alio modo qz est hylec nati: qñocunqz intelligas ex parte situs falsissimū est. dicit. n. sol qsi solus in operationibus: qz astronomi regulāt se ad inueniēdum motum alioꝝ planetaꝝ erraticoꝝ per motū solis. Et etiam dicunt aliqui astronomi et phi: qd oēs alii planete recipiunt lumen et virtutē a sole. et ideo Haly amberagel appellat ipsum candellā mūdi: alii lucē mūdi: alii lucernā totius orbis: et deus sublimis et creator omniū situauit ipsum solē in medio alioꝝ planetaꝝ sicut cor in medio totius corporis hoīs vt melius et equalius influat virtutem suā aliis mēbris. et ita sol in medio existit: vt distribuat diuersas ꝓprietates aliis planetis lumine mediante. Si tu intelligis primo modo ɔtra. Inquit Albertus in libro de secretis mulieꝝ. Ab vltimo. n. orbe qui motu diurno oēs spheras inferiores rapit influūtur materie principal'r: et radicaliter virtutes essendi et mouendi: et ab orbe stellaꝝ fixaꝝ fetus recipit virtutē: ac distinguitur in esse ƒm diuersas figurationes et accidētia: et illud conuenit ei in quātum forma. Sed et cōtrahit virtutē ab hoc orbe que dat esse et ƒm diuersas naturas huiꝰ orbis post spherā stellatā ponit sphera saturni ƒm astronomos: et ab illa influūtur aīe virtutes discernēdi et ratiocinādi: et post est sphera iouis: et ab illa influit aīe magnanimitatis et c. Et magis inferius inquit. Nunc vero ex parte corporis cōsimiliter notādum est. Et primo de creatione vel formatiōe corpis qd est ex embrione creatur et formatur per effectus et opationes stellaꝝ: que planete dicitur. Planeta autē dicit a planos. i. quasi error eo q a cursu suo ab errāt et ad inuicē in motibus et effectibus. Primo. n. materia embrionis vel hoīs generandi cōpressa et coagulata per frigiditatē: et siccitatē saturni disponitur: et huic. s. materie a ioue virtus influit vegetatiua: et motus naturalis ascribit. Et tūc patebit in tali materia opatio aliqual'r debita. et ideo medici dicūt qd post lapsum spermatis in matrice: qd primus mēsis in generatione et tpis successione ƒm exigētiā nature ac seminis saturno ascribit. s. primus mēsis cōceptionis secūdus vero mēsis ioui: tertius mēsis marti: qrtus soli: quintus veneri: sextꝰ mercurio: septimus lune: octauus iteꝝ saturno: et nonus ioui. Et hinc est astronomi et phi: et precipue Alexāder ꝓblemate. 163. Inquit q qui nascitur mēse octauo nō viuit qz saturnus sua frigiditate cōstringit et cōprimit cōprehēsione fori: et ideo interficit fetum. Et idem testat Ptholomeus et Halyamberagel. Et ideo si tu diceres: qd sol sit dator vite. scđo mō qz. s. sit hylec. Hoc videt esse ɔ̃riū astronomis. Nā Ptholomeus et Almāsor in suo cētiloquio dicūt. Uita oīuꝫ animātiū est ƒm gradū solis et lune: et hoc ab altissimo datū ƒm Astaphā. Itē inquit Albumater. Et scias qd sapiētes extrahūt ylegia ex quinqz locis. primo a sole scđo a luna. tertio a gradu ascendētis. qrto a parte fortune. quinto a gradu ɔiūctionis: vel pūctionis natiuitatē precedētis. Cum ḡ natiuitas diurna fuerit a sole: nocturna a luna et c. Sicut añ diximus nō simpl'r vni planete attribuendū est. Manifeste. n. et apte vides qd cōcurrūt eximie differētie ƒm diuersa tēpora: et horas et ita de lineis intelligēdū. Et p hec appet q sol solus nō est dator vite.

¶Quesitum quintum Augustini discipuli ad eundeꝫ Coclitem Magistrum Discipulus.

Textus.

d Eprehensum est: qd illi qui martē geniture dominatorē hñt: quasdaꝫ in hoc tuberculo expressas et cauatas lineas gerunt.

¶Quinta responsio Magistri ad eundem Discipulū.

Cōmentum.

c Um sit qd cōsiderādo dicta aliquoꝛuꝫ antiquoꝝ et modernoꝝ in theorica et pratica non reperiant qui dicāt q illi qui hñt martē dominatorē in sua genitura. habeāt lineaꝫ talē qualem dicis esse in tuberculo pollicis: ideo tuū assumptum nego: et infra in alio loco mētionem faciemus de martis collocatione ƒm verā et rectā opinionem.

¶Quesitum sextum Augustini Discipuli ad eundem Coclitem Magistrum. Discipulus.

¶Textus.

n On igit in infima cauea est fortissimus manore collocādus: sed mercurius: nā minutulus digitus minime ei cōgruit: sed veneri potius cum eo in loco chyromātici quot vxores que cum mulieribus fortuna sit habēda inspiciant. Nullus enī in tota palma debilior aut effeminatior locus est qui veneri magis conueniat.

¶Sexta responsio Magistri ad eundem Discipu.

¶Cōmentum.

c Oncedit qd minimus tuberculus est locus effeminatus: nec tñ ex hoc sequit qd sit locꝰ veneris. Optimus. n. chyromāticus theoricus et praticꝰ rōnalis nō dꝫ simpl'r exprimere aliquē ɔceptū: nec de ɔsorte nec de cōcubitu pp lineas existētes in aliq̄ vno simplici mōte sine eminētia illaꝝ linearꝫ: colore: aut situ aut forma lenitate aut rigiditate antedicti tu cerculi: et sine ɔuenietia et ꝓportione mōtis pollicis. Itē sit'e iudiciū de ɔsorte explicat p mōtē veneris idest pollicis similē montē minimi. Inquit Albertus et Cocl'. si mōs pollicis sit decēter mūdus et lenis hñ coloratus bonā cōplexionē oñdit. et hoīem diligētē mulieres ac pulchra indumēta. et dicūt quidā qd si q̄dā linee extēse fuerint a radice pollicis p mōtem ipsius tot amicos oñdit in manu ṽo mulieris tot cōcubinos. et si iste linee extēse et pulchre: cū istis mulieribꝰ vel viris significāt copulationē. Et si quedā stella repiat vel quid simile risum et leticiā notat et in: ētio cōcubitus pp qd vilipēsio accidit. Et ego dico q aliqui moderni senserūt et hñt qd quando iste mons est eleuatus et bene fortunatus: significantur musici et phylocapti: quod multotiens pro-

baui & inueni veritatẽ. Item inquit Albertus & Conciliator. Si quedã linee notabilis multũ rubra & scindens fortiter digitum pollicis concubitũ cũ cõsanguineis ostẽdit. Et aiunt in cap. de digito pollicis. Si quedam linee existentes infra primã & vltimã iuncturã hui⁹ digiti parentelam magnã & paruam ꝑm multitudinẽ & bonitatem linearũ. Et si in dorso pollicis iuxta vnguem fuerit stella erit luxuriosus valde. Et si talis figura X matrẽ aut sororẽ corrũpet: & multe alie rationes possent adduci: que breuitatis causa omittunt̃: ad iudicandum ꝙ iste locus sit intensissime effeminatus: sicuti de linea sorore linee vite: que demonstrat luxuriam nephandissimã: & puerilẽ concubitum: & in isto monte ostenduntur cynedi & illi qui pollutionem proprijs manibus patiunt̃ & illi qui dicunt̃ pati alluminati. Isti.n. sunt homines: qui non possunt actiue coire nisi patiunt̃. Et propria causa allegatur ab Auicẽna in cap. proprio. lib. 3. vt dictũ est in primo libro physionomie. Cõsideratis antiquis & modernis chyromanticis omnes conueniunt in vnum: quod ista attribuenda sunt loco veneris. Et etiã in digito paruo collocãt mercurium: ꝗ locus antedictus sit aliqualiter effeminatus. Causa hec est: q: vt dicit poete mercurius est nũcius deorum: & astronomi dicunt qđ mercurius est scriba planetarum & cõuertibilis: & dicit Albertus magnus in đ secretis mulierũ: qđ mercurius agit in fetu virtutẽ gaudendi & delectandi: & quidam cõmẽtator super libro ipsius Alberti inquit. Mercurius q̃si mercatorũ kyrios idest dominus: sicut.n. mercator dicit̃ esse gaudiosus & affabilis: sic & ille planeta est beniuolus: gaudiũ & delectationem infundens: dicit Isidorus. viij. ethimologiarũ cap. xi. Mercurius sermo interpretatur. Naꝫ ideo mercurius quasi medius currens dicitur appellatus ꝙ sermo currat inter hoĩes medi⁹. Iđ & hermes grece ꝙ sermo vel iterpretatio: que ad sermonem vtiq; ptinet hermenia dicitur. Ideo & mercibus preesse: q: inter vendentes & emẽtes sermo fit medius. Aliqui dicunt mercuriũ esse hermafroditum. Naꝫ cum bono planeta existens eum bonũ facit: & cum malo malum. Cum sit cõuertibilis ad vtrũq; sexum. Ideo dicit̃ etiã planeta neuter. Unde mercurius hꝫ congruũ locum in minimo monte. & ipse ostendit rem esse: & nedum inclinat imo incitat. Inquit Albertus & Cõciliator. Si in digito minimo reperiantur linee pulchre & clare: erũt loquaces & musicalia scientes: pictores & sermocinatores: ingeniosi arismetici: geometrici augures: rectores optimi. & valde cupiunt laudẽ & memoriã suorũ laborũ factores & speculatores profundorũ secretorũ & quid habeant tales in corde nullus potest cognoscere: & tales lineas ego vidi in pluribus secretarijs: & scribis principiũ cũ proportione montis anularis. Linea cordis & media naturalis si hꝫ montẽ iouis optimũ facit excelsos platonicos: & peripateticos & famosos philosophos: q̃n habẽt talẽ proportionem: & talia liniamenta. Et similiter istud idem reperitur in multis scholaribus artistis. Legiste vero habent montem Iouis cum minori proportione quoniam indigent sola memoria ad allegandum paragraphos solũmodo. Cum autem viderim pautissimos homines haber etriangulum ꝑm tuam extraneam sententiam: o Antioche pauci reperientur homines ingeniosi: quod falsissimum est sicut experientia docet que contraria est tue false ac oblique chyromantie.

¶ Quesitum septimum Augustini discipuli ad eũdem Cõcilitem Magistrum. Discipulus.

¶ Textus.

Cum sensu diiudicetur mons pollicis maior ceteris: & locus ille magis musculosus ceteris locis repertis in manu: & mechanici semper eo vtantur in suis operibus his duabus de causis recte iudicat̃ fortior ceteris montibus.

¶ Septima responsio Magistri ad eundem Discipu.

¶ Cõmentum.

Veritas est qđ quãto mẽbrum est maius in eo necessario musculi sunt maiores. Quoniam musculus nõ est aliud q̃ locus carnosus in quo cõtexunt̃ villi neruei in principio cuius musculi nerui cõtexunt̃ & inijciunt cordas & ratio est. Rasys in primo ad Almãsorem inquit. Neruus.n. si per grãdi mẽbro cõiungeret̃ vel nullo modo vel debiliter ipsum neruus anteq̃ ad mẽbrum pueniat: qđ per ipsũ moueri debeat diuidit̃. Et subtiles & minime partes carnis & ligamẽti in ipsis diuisionibus cõtexuntur: & qđ ex toto puenit musculus vocat̃. Et in scđo capitulo de rascetta inquit: Rascette quoq; ossa que sunt octo & ossa pectinis que sunt q̃ttuor: & quatuordecim que sunt digitorũ quinq;. Os aũt pollicis primũ supioribus fur cũlis extremitati cõtinuat̃ in loco iuncture ample & laxe. Quod ideo factũ est q: magno indiguit motu: vt reliquis quattuor digitis cõiungi posset. Igit̃ fuit necessarium qđ ibi esset magnus musculus: duabus de causis: vna vt seruiat magno mẽbro: vt dixi: quale mẽbrũ est pollex. Alia de causa vt bene cõiungeret̃ alijs quattuor digitis: & eos substẽtaret: q̃m si nõ fuisset magnus: aut fuisset frustratorie factũ aut leuiter factum vel dislocatum in sui officio ad qđ est ordinatũ a natura. Ideo aliqui philosophi: & chyromãtici appellãt ipsum digitum pollicem clauem digitorũ. Causa est q̃m ipse seruit alijs & circũuoluitur ꝑm omnem positionẽ a dextris & sinistris supius & inferius: vt cooperiat & iuuet ad capiendum in omni opportunitate taꝫ res magnas: q̃ paruas. Ideo natura regitiua corporis fecit ipsum tam magnũ ꝑm os quam ꝑm musculum: cũ magna distantia inter ipsum & indicem vt melius possit dilatari & constringi. Nam si aliter esset & aliam haberet figurã fuisset incõuenienter factũ ad finem consequẽdum. Ait etiam Antiochus capitulo tertio qđ quattuor elemẽtis respõdere dicũtur quattuor digiti. Index igni medius aeri: medicus aque: auricularis vero terre. Pollicẽ vero cui᷑ attribuet: nisi celo seu essentie quinte attribuat. Non nulli vero opinionẽ Alchindi psẽntes. Pollicem Saturno adhibent. Ioui indicẽ. Impudicum seu infamẽ vel medium Marti. medicũ Soli auricolarẽ Ueneri. trigonum Mercurio. pcussiones lune. Ab hoc quidẽ Saturno pollex attributus est: q: ipse īter ceteros digitos tardissimus est motu quẽadmodum Saturnus in suo cursu & operationibus. Et etiam ppter situm eidẽ Saturno ab eo attributus est q: ipse pollex in manu tanq̃ superior existit in ordine. Impudicũ vero Marti dedicarunt cum & Mare impudicitie ac infortunij pater existat. Quoniam per lineas in hoc digito infortunia iudicantur: vt per lineam precipue capitalem: que vulnera capitis demonstrat. Predicte autem opinioni contradicitur: nam si quis stellarum posituras vniuscuiusq;

genesis per nolauerit tales manus tuburculos insignio res lineas obtinere conspiciet: quales planetas in bozoscopo aut celi medio aut alibi fortiores obtinuerint. Cui obseruationi permaxime antiqua experientia ac moderna cõsonare ad amusim in dies visa est. In hoc loco videtur mihi respondendum false opinioni quorũdã: qui dixerunt lineas in manibus fieri per constrictionẽ eius in pugni: quod quãtũ veritati inimicũ sit patet: nam in omnibus si sic linee orirent sic̃es essent. Sed cum in omnibus maxima sit dissimilitudo ideo linee tales propter cõstrictionẽ manus causari nõ possũt: sed diuersimode a natura generant. Et ad cõfirmationẽ huius rei videmus etiã in pedibus quasdã apparentes lineas qui pedes minime constringi possunt: nec in eis illam quam dicunt neruorum crispationem fieri potest.

Quesitum octauũ Augustini discipuli ad eundem Coclitem Magistrum. Discipulus.

Textus.

a Liqui chyromantici dicunt & persuadent vt in manu sinistra inspiciat: ibiq; aiunt geniti horoscopum inueniri suis argumentationibus. Hoc quoq; aiunt: si formã inuenies: vt est maleus ille talis erit faber ingeniosus.

Octaua responsio Magistri ad eundem Discipulũ.

Cõmentum.

Riuola & inanis ratio est vt horoscopos natorũ cõsiderare seu cognoscere velis. In qua re astronomi multũ laborãt supputando numeros vt gradũ diuersitates inueniant. Omne enim signũ in se cõtinet triginta gradus: p̃terea omne signum in tres diuiditur facies: & quelibet facies decẽ habet gradus. Quelibet etiã facies suũ habet dominatorem vt apparet apud Alchindum libro de signorũ faciebus: & Ptholomeus & Haly: & alij vt puta mihi decimus tertius scorpionis gradus ascẽdit: eius dominator est sol in forma corporali: & mihi p̃ducit varios effect⁹ a dominio prime faciei: ita in oĩbus sicut in corporalib⁹ habitudinibus: impossibile est chyromanticũ posse diuisibiliter cõprehendere ergo falsissimũ & erroneũ est: & hoc dico de q̃litatibus signorũ per physionomiam: vt putant aliqui. Cum dicis eos qui maleũ habeat &c. dicit q; fabri & etiã hij qui ferramẽtũ equorum asinorũ mulorum & etiã bouũ pro eorũ pedibus cõficiunt: & etiã carpentarij maleo vtuntur: etiã librarij & qui calceos suunt & multi alij mechanici hoĩes eodẽ maleo vtũtur: peto te qua via omnia supra notata discernes: quod cũ impossibile sit: ideo falsissimum est.

Quesitum nonum Augustini discipuli ad eundem Coclitem Magistrum. Discipulus.

Textus.

a Ntiochus posuit lineã: quã ipse appellat cingulum veneris & viã cõbustã & viã lacteam scire cupio quomodo de ipsis sentias. Unde inquit via lactea ea vocat que est prope discriminalẽ: vel ab ipsa discriminalia exoriens per cõfinia tuberculi ferentis ad venerẽ .i. a minimo digito vsq; ad tuberculũ proficiscit: quã ideo lacteam appellamus: q̃m homines lactee & delicate nature esse demõstrat: ea si capitali cõnectitur: bonã cerebri cõplexionẽ & mentis agilitatẽ significat. Si eã intra vel infra triãgulũ dimiserit mẽtis stupiditatẽ sine deliberatiõe: & hec Antiochus.

Responsio eiusdem Magistri ad eundẽ. Disci.

Commentum.

m Irandum est q; iste homo presumat collocare naturas ostensiuas planetarũ retrogrado modo. Iam in prehabitis p̃batũ est sua fundamenta esse vaniloqua & deformia: nã accipit line ã cerebri pro linea epatica. Non est dubiũ q; ipsa epatica in paucis reperitur. Sed linea quã nos appellamus mediã naturalẽ: oẽs semper habere testor nisi sit maximũ presagium. Ab epate oriuntur spiritus naturales a corde vitales a cerebro aiales. Detur q; sit magna questio inter phõs & medicos vt preallegatũ fuit tamen ingenium & speculatio nõ causat nisi vt sit proportio inter cor & cerebrũ cum debito organo: vt tactum fuit: & ẽt debita distantia inter cerebrũ & cor & spiritus vitales cõuertunt in aiales spiritus. Et cor est fons & origo spirituũ. Ita in manibus hoĩum natura ligauit & situauit: lineã mediam naturalẽ seu cerebri in principio linee cardiace seu cordis. Et ita intus post primã pelliculã in vola manus qñ pellicula excoriatur in apostematibus vole: vidi lineas principales latẽtes in profundo ad terminationẽ suarũ venarum. Et si corpus est bene organizatum idem in suo loco reperitur linea iecturalis. Cõcludendũ est igitur q; ex pte rõnis superius dicte: aut anothomica expientia & vetusta antiquitate & ab effectu debem⁹ imitari principia vera: vt dicet in quinto libro. Linea capitis: quã ipse appellat cerebri nõ ita est necessaria q: nõ accidit p̃portio ita imediata inter iecur & cerebrũ: q: cor est mediũ inter ipsos: & est primũ in nascẽdo: & vltimum in deficiendo. Ideo iudicamus a cõditione cardiaca & cerebri vitia & virtutes vniuersaliter in indiuiduorũ natura: ẽm rõnem suã in paucis versaret iudiciũ vt i quinto & sexto libro inuenimr: ideo sentẽtia sua a me reprobatur q: attribuitur natura dicte linee per falsam appositionẽ veneri. Alij dicunt q; talis linea scz quã ipse appellat lacteam significat vulnera aut periclitatiões in negocijs de natura martis precipue qñ porrexerit se ad minimi montem. Unñ Cõciliator & Albertus dicunt qñ linea oriat a predicta linea vite & extẽdat se vsq; ad digitum auricularẽ vel prope & sit quasi flexa vulnerabitur vel periclitabit: & ita ego teneo: quãdo dicitur de via solis bñ dicit: & hoc in sexto libro declarabitur. Et ita de cingulo veneris & via combusta. De quibus in suis locis dicendum est.

Quesitum nonum Augustini discipuli ad eundem Coclitem Magistrum. Discip.

Textus.

o E linea mensali multi confuse loquunt: vnde te peto vt declares mihi quantum hec linea potest ẽm te.

Nona responsio Magistri ad eundem Discipulum.

Cõmentum.

l Inea mẽsalis: quã etiã moralem aliqui appellant: q: per ipsam mores indicantur aliqui vesicalẽ dicunt seu renalem: q: ostendit egritudines circa renes & vesicam: alij generatiuam eo q; generandi potẽtia per ipsam exprimatur. Aliqui recentiores chyromantici ipsam epidimialem seu pestiferã vocant: q: natuũ tali morbo seu apostemate moriturum ostendit & etiã manifestat: vt sunt bubo-

nes pestiferi: antraces: ⁊ istis similia. Aliqui chyromāti
cum inter quos est Anthiocus noster ipsam toralem ap
pellant: alij vero martialē: qꝛ qñ est crassa ⁊ rubea scin-
dens indicis tuberculū facit natū crudelē: proditorē in-
terfectorē inuidū fraudulētū ⁊ auidū ⁊ circa excelsa oc
cupatū imperia: ⁊ sitientē: qua de causa erit insidiator ⁊
interfector: duplici se induentes veste facit talis linea sic
disposita. Ideo a copulatione eorū est cauendū. Et ratio
est vt ait doctor gallicus qm̄ talis elongatio prouenit ex
calore non naturali dominā̄te sup̄ humidū: cui humidi-
tas non potest existere. ⁊ tunc causaꝰ magna disproporꝫ/
tio: ⁊ magna desiccatio cerebri. Et significat hoīem su-
perbum volentē in hominibus dominationē: ⁊ vite ho
minum insidiantē: quā rē indicat superflua extensio li
neali ⁊ vocāt martialē lineā qꝛ sub martis imperio col
locaꝰ: qui dicitꝰ deus belli: ⁊ iracūdie: ⁊ prelij. Sed alij di
xerunt ꝙ si linea talis vadat se elongando inter indicē ⁊
medium intrans ⁊ recte diuidens significat idem ꝓpter
dictā causā allegatam. Respondit gallicus doctor ⁊ di
cit ꝙ qñ linea mensalis intrat inter tales digitos signifi
cat percussionē in capite de qua morietꝰ. Et allegat rōnē
quoniā cacumina digitorū demonstrāt caput hoīs tāq̄
partem magis altā corporis: ⁊ hoc fit in ascensu manus
dato ad natiuitatē ⁊ honorem ⁊ ꝑcussio manus fit de-
scensus vbi queruntꝰ inimici: qui queruntꝰ in linea mēsa
li. Signū est ꝙ inimici nostri sunt in descensu: ſm mētē
nostrā: nec velim eos nobis ꝑponere ſm cursum natu-
re. Inde est ꝙ talis inimicus dominatꝰ cum sit in descen
su ⁊ ignoratꝰ: ⁊ fit fortis: qꝛ linea illa in qua queritꝰ inimi
citia ascēdendo a descensu. videtꝰ exaltare inimicū super
caput habētis tale signū ⁊ sup̄ honorē ⁊ qñ montem sic
diuidit sup̄abūdantiā cholere significat: ⁊ humoris non
naturalis cui humiditas nō pōt resistere ⁊c̄. Per mon-
tem diuisum intelligimus recisum caput qđ p̄ montem
indicis significatꝰ ⁊ hoc est: qđ dicit magister Frācíscus
qui viderat hominē cui dixit qđ nullo pacto bellū cum
inimicis faceret qꝛ tale signū habebat: ⁊ noluit credere
ex quo victus est ab inimico ⁊ mortuus. Inquit etiam
gallicus auctor. Ego vidi plures de quibus iudicaui: qui
mortui fuerunt in factionibus priuatis. Inquit Cocles
ego credo ꝙ sit ita ꝙ significat hoīem crudelē per supa/
bundantiā cholere ⁊ inordinationē cōplexionis: sed ta-
lis homo mala morte peribit. Nota quū linea mensalis
fuerit recta ⁊ lata cū decenti forma: ita ꝙ nō transeat sa-
turninū locū: ⁊ siccū colore nō intenso signum est bone
virtutis ⁊ potētie bone dispositionis ⁊ vitā diuturnam
significat: ⁊ hoc si linee correspōdent. Et huius rei ratio
est: qꝛ talis linea sumitꝰ a toto corpore ⁊ significat bonū
calorē naturalē existētē in toto corpore: ⁊ demōstrat ho
minē fortē ⁊ bene dispositū: vt in capitulo cōtra Pliniū
dictū fuit. Miror aūt ꝙ multi celeberrimi doctores pa
rū examinauerunt chyromantica arte locū tuberculo-
rum absolute ⁊ simpliciter: qui non denotat caput nec p̄
descēsum inimicos. Nā effectus tales nō semper proce-
dunt rōne loci: sed mensure: ⁊ ex testimonio seu influxu
aliarū linearū. Concedendū est ꝙ caliditas causa exten
sionis ⁊ cholericā cōplexionē arguit ⁊ qñ porrexerit īter
ambos digitos denotat lesionē capitalē. Negādū est ꝙ
inimici ledant qꝛ est cōditio ſm quid ⁊ ideo nō: si anne-
xe linee non porrexerint auxiliū: qꝛ dū essem in tēplo di
ui Iacobi de Bononia ad sacrificiū: puer quidā pulsa-
uit paruā nolā: ipsa cecidit sup̄ caput vnius viri: ⁊ vulne

rauit ipsum letali vulnere. Ego vero eum curaui. Alijs
ambulando in via publica lapides ⁊ ligna ceciderunt su
per eorū capita. Et hoc accidit quodā tēpore sup̄ caput
meū. Iudicaui quēdā Thadeū ꝙ caueret sibi a magna
ꝑcussione capitis: ⁊ in paruo tēporis īteruallo cecidit ex
equo magni ꝓcij: ⁊ totū caput suū cōtusū est. Impossibi
le aūt est habere fixā normā de cōditiōe offensionis: qm̄
de particularibus ꝑcussionibus a causa efficienti impos
sibile est p̄ aliquā scientiā illas determinare: legitimorū
chyromāticorū ⁊ phisionomorū prolatio debet esse pro
cliuis. Aliquis posset arguere illū esse locū lesionis ca
pitis: ⁊ ꝙ ꝑꝑ hoc caput significat. Negatꝰ circa particula
ria iudicia: quia nō nulli auctores dicunt si talis linea est
extensa inter indicē ⁊ mediū fueritq̄ pallore suffusa flu
xu ventris moriturū hoīem portēdit: si est subtilis ī pe-
ctore ⁊ p̄cipue qñ est rubra: vt patet a Conciliatore: ⁊ Al
berto. Dicūt recentiores ꝙ talis linea in muliere sic collo
cata grauedinē partꝰ oñdit: vt expertus sum p̄sepe: si sub
tilis ⁊ rubra apostemate vberale leditꝰ vt vidi ⁊ curaui
vt chyrurgicus: simile iudiciū proferendū est qñ linea sa
turnina extenditꝰ vna cū mensali linea inter ambos digi
tos equitando ipsam mensalē vt aiunt recentiores sicut
experiētia certificat: licet raro reperiatꝰ. Quidā moder-
ni dixerunt. si linea mēsalis est sic extensa bubones pesti
feros aliquādo indicat: ergo semp̄ non oñdit caput vt in
ꝓcessu patebit. Dixit gallicus auctor: si alia linea ⁊ non
mēsalis ē venerit p̄ mediū rami: ita ꝙ quasi ramus p̄-
dicte inter indicē ⁊ mediū collocetꝰ hoīem ex percussio
ne moriturū ostendit. Sed si linea mensalis est bñ conti
nuata inter se recta significat ꝙ talis hō ꝑcutietur ⁊ non
morietꝰ ⁊ rationem allegat qm̄ licet ille ramus significet
malā cōplexionem caloris nō naturalis nō tñ est tātus
ꝙ interficiat qm̄ humiditas ⁊ calor naturalis cōplexio-
natus eq̄liter tēperat maliciā suā. Scias mi discipule ꝙ
iste doctor est vir magni precij in philosophia: sed parū
speculauit in ista arte. Dato ꝙ talis linea ita ostendat na
turalē cōplexionē: talis cōplexio nō euitat lesionē capita
lē qꝛ ꝓcedit vel causatur ab alienis manibus aut causa
tur ab infortunio: vt supra diximus. Quacūq̄ linea re-
perta inter indicem ⁊ medium lesionem capitalē autu-
mat intensiue ⁊ remisiue ſm cōditionē linearū. Inquit
gallicus auctor. Sed si linea mensalis ipsi digito indicis
se deuiat: accedens ad lineā capitis: tūc significatꝰ hoīē
adulatorē mendacē qui publice dicit bona verba sꝫ re
tro facit oppositū nā pungit ⁊ murmurat. Ratio est qm̄
significat defectū caloris naturalis ꝓportionare lineas
debito modo: ⁊ significat caliditatem extraneā destruē
tem humidū: ⁊ qñ talis linea adiungitur linee epatis: si
gnificat desiccationem magnam cerebri: ⁊ hominē frau
dulentū demonstrat: qm̄ omnes cholerici sunt eius na
ture: ⁊ cū humidū non resistit talis est quasi furiosus
in dictis: ⁊ veniunt sibi multe imaginationes deceptorie
⁊ est homo qui querit honores ⁊ pecuniā ⁊ sunt decipe-
re ꝑꝑ nimiā inordinationē cōplexionis. Et magister di-
xit ꝙ sunt proditores nā tales hoīes nō sunt recipiēdi in
societate: ⁊ de his ego tot vidi ꝙ mirū est dicere cū qui-
bus in diuersis regionibꝰ me cōferendo eorꝫ penetralia
perspexi. Cogita mi discipule si tale vitiū est in regione
aut patria ab īfluxu celesti sic vitiata: tūc dicas vitiū esse
imēsū ſm loci ⁊ situs ꝓportionē. Galli sunt minere ⁊
origines oīum deceptionū cupiunt honores ⁊ pecuniam
cā distribuēdi in voracitatibus luxurijsq̄ q̄ plurimis.

Multi promittūt ⁊ nihil obseruāt vt pꝫ nr̄is tēporib⁹: qꝛ hn̄t oēm italiā in dn̄io vna cū hyspanis: qui sūt quasi filie nature. Ergo nationes tales sunt sic dotate a supremis luminib⁹. Et qn̄ habent talem lineā sunt magis diabolici vt notaui sepissime in manibus eorū. In italia sic sunt dotate alique nationes: ꝑcipue p̄sbyteri magni: qui ferūt togā rosaceā: vt in curia romana inspexi in pluribus. Tales hoīes sunt fornicatores ⁊ adulteri ⁊ bn̄ recipiūt in principio ⁊ qn̄qꝫ libere dāt sed in fine de oībus gratijs tristantur vt colligi pōt in physionomia nr̄a. Ait gallicus auctor. Si linea mēsalis veniēs ad ꝑcussionem manus se ī duas ꝑtes diuiserit vel in plures faciēs aperturā a ꝑte post ⁊ ex parte linee faciētis angulū sicut hic est signū ꝙ qui hꝫ talē lineā hꝫ inimicos: ⁊ si nō facit nisi vnā lineā ex vna parte ⁊ aliā ex altera significat multos inimicos. Et ratio quare ista linea est indicatio de inimicis multiplex est ꝭm diuersos doctores. Quidam dicūt ꝙ cā est: qn̄ vt diximus linea mēsalis est data toti corpi ⁊ īdicat de his que toti corpi tribuūtur ⁊ qꝛ inimicitia toti corpi dat̄: ideo ista est cā. Alij dicūt ꝙ ꝓpriū linee mēsalis est splen: ⁊ qn̄ splen est receptaculuꝫ totius melācholie que principiū est totius dissensionis ideo inimici indicātur in ipsa linea que a splene sumit̄. ⁊ licet vtraqꝫ ratio sit euidēs: scd̄a tn̄ ab ipsis auctoribus magis q̄ prima approbat̄. Dicūt.n. ꝙ sicut sanguis: qui est calor nālis est principiū bone cōplexionis hoīs ita est causa totius amicitie. Sed mihi videtur esse dōm qđ in homine sunt due nature sicut in quolibet aīali: quas naturas potētias voco. s. irascibilitatē ⁊ cōcupiscibilitatē. Cōcupiscibilis potētia nālis est inclinatio ad vtile quid prosequēdum ⁊ nāle: ⁊ per ɔ̄ns. ⁊ vt sic ista potentia est quasi intrinseca nature cuiuslibet aīalis ad hoc vt in esse perfecto cōseruet̄ ⁊ istud vocat̄ necessariū sine quo aliquis viuere nō pōt. Alia vero potētia vocat̄ irascibilitas ⁊ est nālis inclinatio ad inutile ⁊ incōueniēs fugiēdum. Et ista potētia nō est tam necessaria intrinseca quoniaꝫ prouenit ex obiecto extrinseco representato: qꝛ in manu est ascensus ⁊ descēsus: in ascensu videt̄ queri que sunt concupiscibilia que in intrinseco nature sunt: ⁊ in descensu queruntur ⁊ irascibilia sine quibus homo potest viuere: ideo in percussione significant̄ ista predicta. cum. n. percussio manus dicat̄ illa pars que apta est ad ꝑcutiendum. ⁊ est descensus manus: ⁊ ita linea sumitur a saturno qꝛ frigidus est ⁊ siccus distēperat⁹ a quo procedit humor melancholicus: qui per talē lineaꝫ significatur: ideo ex tali effectu indicamus. Inquit Cocles. Mirandū est ꝙ iste auctor posuerit p̄sumptuose collocationē saturni in linea mensali seu in ꝑcussione. Non nulli illustres auctores cōcedūt propriū mercurium esse in fine mēsalis: ⁊ lunaꝫ ab ipso amplecti in ꝑcussione manus. Tn̄ cōcedēdum est humorē melācholicuꝫ a saturno gubernari nō tn̄ ob hoc qꝛ melancholie dn̄atur est collocandus in descensu manus qꝛ ordo inferiorū superiorū sequitur ordinationem. Et rō est: nā quēadmodum se habet ordo spherarū in celo ꝭm contiguitatem: ita se habet eorūꝫ in manu collocatio. Sed lune locus mercurij spheram cōtingit ergo eorum loca in manibus debēt se adinuicē cōtingere. Et vt inquit gallicus auctor. Si linea hec sit inimicos demōstrans: ⁊ sit delicata in percussione: ⁊ discōtinua ⁊ in ascensu grossa ⁊ recta significat inimicorū victoriam: ⁊ ratio est qn̄ significat fortem ascensum: ⁊ fortem cōplexionē potentem consumere humiduꝫ: ⁊ cum delicata superius significat inimicuꝫ debilē ⁊ nō victoriosum nec fortez ꝓp discōtinuitatē linee. Sed si per oppositū fuerit iudicabis oppositū. Sed si linea mensalis vadat inter indicem ⁊ mediū stante predicto signo: vt dixi significat ꝙ hn̄s tale signū dꝫ vinci a suo inimico ⁊ moriet̄ ex ꝑcussione: sed si linea fuerit ꝓportionata ex vtraqꝫ parte ⁊ eq̄lis in grossicie tūc bn̄ resistunt ⁊ pugnāt inter se: sed postea facient pacem sed cum hoc nota qui non posuerit istū moduꝫ dicendi: ⁊ voluerit tenere primum moduꝫ iudicandi: pōt facere: sed iste mihi videt̄ magis cōueniēs. Itē nota ꝙ linea mēsalis generat duas lineas vnā circa auricularē aliā vō circa ꝑcussionē: q̄ inimicoꝝ significationē ostendūt: sed linea circa auricularē significat inimicū fortē: si linea fuerit grossa de primo timēduꝫ est magis q̄ de alio: si tn̄ vnā lineā hꝫ vnū inimicū. Et ita tenet Hieronymus de mā̄fredis in suis ꝓblematibus q̄ intitulauit ad. D. nostrū Ioānez bentiuoluꝫ: cognoui ipsum in vita attn̄ non sciuit iudicare in actu pratico: qꝛ oppositū inuenisset si habuisset praticā. In ꝓbabilis ī pluribusqꝫ locis ī physionomia ⁊ chyromātia dictum est: ꝙ non est iudicandū ex vnico signo: sed plures adinuiceꝫ ꝓportionādo: ⁊ a ꝑdn̄antibus iudicanduꝫ est: qn̄ ego iudico de amicis ⁊ inimicis primū locuꝫ teneo in quadrāgulo manus ad inspicienduꝫ amicorū ⁊ inimicoruꝫ cateruā. Dicūt hyllares auctores: ⁊ ꝑcipue Hermes Albertus: Conciliator: nec non Morbeth cardinalis: ⁊ Ptholomeus phs: si in mōte medij reperiunt̄ linee per se extense: labores: angustias ⁊ afflictiones significant: ⁊ carceres ⁊ attestatiōes ⁊ opp̄ssiones: vt ꝓbaui: ⁊ ꝑcipue qn̄ extēduntur a radice digiti: ⁊ si tales oriantur a cōcauo manus: ⁊ extendant̄ vltra periuncturaꝫ in vinculis illum poni ōn̄dunt: ⁊ qn̄qꝫ ibi morituruꝫ: si fuerint vltra multū extense. Si in pulpa manus sint linee angulares flectētes ad rascettā inimicos cōsanguineos aut affines indicat: ⁊ ecōuerso qn̄ aliq̄ linee tēdūt ad digitos vt dicūt aliqui: ⁊ bn̄ expertus sum breuiter si residuū linee correspōdēt cū cōcordātia tuberculorū. Et si linea mēsalis est nuda. i. sine ramis īfortuniū attestatur: ⁊ grauiter vulnerabitur: si cōtrariuꝫ cōtrariū dr̄: aliter vacillabis sicut faciūt retrogradi ꝑsuasiuiqꝫ. Si linea mensalis sit discōtinua significat īpotētiā coitus: ⁊ ratio huius est qn̄ significat īpotētiā caloris nālis ⁊ supabūdātiā frigiditatis īproportionabilis: ⁊ qꝛ calor nālis ē principiū mouēs ⁊ cā generatiōis dr̄ ꝙ cessante talis cā cessat gn̄atio ⁊ potentia coeundi ⁊ tales hoīes: vt diximꝰ: nāliter sunt timidi ⁊ mēdaces: vt dicit gallicus auctor. Iam his notaui ī quibusdā effeminatis: qui hn̄t lineā mēsalē in vno loco fractā diuisam: ⁊ residuū linee est cōtinuū ⁊ proportionatuꝫ: tn̄ sunt sanguinei ⁊ potētes in coitu. Quid significet talis sepatio vsqꝫ ad istū dieꝫ ignoro: ꝙ semper significet frigiditatē qn̄ est discontinua: ⁊ ꝙ ōn̄dat impotētiam ad coitū nō est cōsiderādū. In quo loco reperies vnaꝫ principalē lineā iudiciū de ipsa nō est simplr̄ proferendū: qꝛ ꝓhibitio coitus a multis causis esse pōt: vt pꝫ ab auctorib⁹ presertim ab Auicēna vigesima tertij: tractatu p̄. capite. xv. dum inquit: facta aūt causa mēbrorū principaliū: aut ex parte cordis qꝛ abscinditur mā̄ spūs: ⁊ vētositatis īcēdētis. Aut ex ꝑte epatis: qꝛ abscinditur materia spermatis. Aut ex ꝑte cerebri qꝛ abscindit̄ mā̄ v̄tutis sensibilis. Aut ex ꝑte renū ⁊ frigore ipsorū ⁊ egritudinib⁹ eoꝝ notis: ⁊ cōplexiōib⁹ eoꝝ. Aut ex ꝑte stomachi ꝓp maliciā digestionis: ⁊ totū illō aūt est cā principij

aut cā opillationū meatuū inter mēbra coitus: ⁊ mul-
totiens quidem est debilitas facta causa cerebri sequēs
casum aut ꝑcussionē. Necesse est igitur intueri q̄litates
earū linearū principalium. s. linee cordis epatis ⁊ cerebri
vna cū mensali anteq̄ꝫ proferas iudiciuꝫ. Si linea mēsa
lis est rubra ⁊ semicircularis apud percussionē manus
egritudinē circa verenda arguit: ⁊ ꝓcipue circa loca mē
brorū genitaliū vt pluries notaui: dicūt aliqui moderni.
Si linea mēsalis hꝫ semicirculos egritudinem circa res
denotat. Si in mulieribus hoc reperiatur: fetus diffi-
cultatē et debilitatē arguit: dixit Hermes trimegistus:
si linea est bñ proportionata cū principaliuꝫ linearū testi
monio ⁊ triāgulus ex cōcursu aliarū triuꝫ linearū prin-
cipalium causetur bonā cōplexionē significat: indicat sa
nitatē ⁊ virtutes corporis bonas. hominū ventrē ⁊ re-
nes: ⁊ vesicaꝫ bonaꝫ: ⁊ bonā virtutē mēbrorū generati-
uorū in hoīe ōndit. Itē extra naturaꝫ sui subiecti signi-
ficat iustitiaꝫ intēperantiā ⁊ incōtinētiā. Licet forte ma-
la suggestione facta ꝑ instātias aliquorū homo se possit
aliter habere. Si aūt peruenit ad finem palme versus in
dicem signū est nequitie ⁊ iracūdie: ⁊ vt inquiūt moder
ni dnotat crudelē ⁊ diuini cultus inimicū. Et si hec linea
in directo indicis vel medij bissurcata fuerit celati animi
⁊ occulte cōsciētie virū indicat: ⁊ addit. Morbeth ꝙ sūt
hypocrite ⁊ spāliter v̄sus parētes amatos: qꝛ nō diligūt
eos. Nota qñ multe ascēdūt v̄sus idicē demonstrāt la-
borē: ⁊ si in hac linea plura puncta iueneris rubea cū ꝓ-
funditate linee: etiaꝫ si rubra fuerit frequēter in mēbris
gn̄atiuis dolorē pp eorū frequētē cōmotionē ad luxu-
riā ōndit. Notādū est ꝙ signa ī manu mulieris nō d̄bēt
esse ita potētia sicut ī manu viri pp debilitatē caloris nā
lis: ⁊ virtutū in eis: ⁊ ideo pauciora signa sufficiūt ad in
dicandū in ipsis q̄ꝫ in viris. Ex hoc pꝫ ꝙ vir hñs molles
manus subtiles ⁊ lineas pallidas ⁊ multas: est q̄si effe-
minatus ⁊ deficiens in calore ⁊ virtute pp qḋ est inui-
dus detractor verbosus ⁊ cupidus: nec cū eo habitare ē
securū. Pꝫ sil'r qꝛ mulier habēs manus duras ⁊ euidē-
tes lineatiōes ⁊ rubeas ⁊ paucas est virago ⁊ meretrix
cōtētiosa oībus cupiēs nocere gaudēs litigijs ⁊ effusio
ne sanguinis pp se. Scias mi discipule ꝙ si multiplicita
teꝫ punctorū ī digito minimo repies illaꝫ audacter mere
triceꝫ indicabis. Si vnū cū vno. si duo cuꝫ duobꝰ: si tria
cū tribus aget meretricia: ⁊ hoc si ī radice digiti puncta
fuerint. Et ꝯm earū profunditatē ⁊ colorē de illis iudi-
ciuꝫ proferas: ⁊ ēt in tuberculo: lꝫ nō tm̄ operent̄: nisi te-
stimonia aliaꝝ testificant̄ illis. Si tuberculū indicis est
bñ cōditionatū est pellex vnius religiosi vel est religiosa
in meretricio lupinario. ⁊ si cū hoc tuberculum veneris
fuerit intersectū ⁊ diuersarū linearū cōcursu: idē cōtin-
get si vite linea sororē sociaꝫ habuerit: si in radice iouis
est vnū pūctū tēdēs ad ītra hꝫ filiā spuriā: si tēdit v̄sus
extra. s. ad siluestrē partē musculum nothū hꝫ. Et si vir
talia puncta hꝫ dicas ipsuꝫ habere filios nāles seu spu-
rios: si plures plures: vt in pratica nota inspexi veridicū
iudiciū. Itē si linea mēsalis. fuerit satis lata rubea discō
tinua luxuriā significat cū d̄bilitate: ⁊ cito finiēdū: si pal
lida fuerit ⁊ granata siue pūctuata calorē nālē d̄bilē ōn
dit: si rubea fuerit ⁊ alie pallide dolēt ītestina v'l alie par
tes īferiores. Dixit Hermes dicūt quidā cū palma extē
sa fuerit: ⁊ hec linea mēsalis recta ⁊ regularis hēat fos-
sam sub digito medio lōgū indicat studiū ⁊ amare ꝑso-
nas secretas vt sūt religiosi ⁊ ecclesiastici. Et qñ sub me

dico ⁊ auriculari fossule siue grana rubea fuerint: pati-
tur in renibus ⁊ si pallide fuerint ⁊ ī fossulis virgule ꝓ-
cedētes pallide patit̄ in vesica aut matrice. Itē mēsalis
ꝓfūda parū sectata. i. liuida ꝑ diuersas lineas siue lineo
las discōtinua ⁊ ineq̄lis significat vētris dolorē: ⁊ dolor
est in īferiorib' partibus qꝛ linea mēsalis ventrē signifi
cat. Dixit formica valde vtilis: linea ebruticon. i. nālis qñ
terminat̄ inter indicē ⁊ mediuꝫ talis hō dispositꝰ est: vt
moriat̄ subitanea morte: si v̄o eā ītersecat aliq̄ linea an-
gulos rectos causans talis est dispositꝰ vt a ꝑate moriat̄.
Si linea obrusticō fuerit recta sine curuitate talis signi-
ficatur esse verax in verbis. Si aūt est interrupta tūc fal
sitatis arguit signū: si linea obrusticō extēdit̄ ⁊ praue li-
nee cadāt sup ipsam talis est ꝓuidus ⁊ cautelosus: ⁊ ait
formica valde vtilis. Iudicādū est ꝯm plura: ⁊ fortiora
qꝛ illa ꝓualent minoribus. Dixit Morbeth cardinalis.
Linea mēsalis si obliqua fuerit versus triangulum iu-
stitiam ostendit: si vero recta iustitiā: si in parte supiori
exierit supiorē partē anguli possidens ⁊ aliū triāgulum
ex cōcursu aliarū lineaꝝ nō essentialiū constituat triāgu
li iracūdiā ōndit ⁊ detractorē. Si aliqua linea veniens
a triāgulo scindens ipsaꝫ mēsalē ⁊ versus mediū digitū
ascenderit: vt crux laborē cū victu sufficienti significat: ⁊
si lineā ꝓdictā riuule alique sciderint vel ab ea peruene
rint versus indicē multa vulnera ille talis ab inimico pa
tietur: ⁊ si fuerint grosse: erunt peiores qꝛ in capite vul-
nerabitur: si subtiles in partibus īferiorib': si aūt rubee
in pectore. Si aliq̄ riuule exierint versus spaciuꝫ medij
labores ⁊ angustias ōndūt. Si aūt ꝓdicta linea mēsalis
ꝓtensa fuerit subtilis ⁊ rubea ꝓdicta mala diminuit: si
autē grossa sic ꝓtensa ad auget. Si eadē veniēs in plu-
ribus locis fuerit ītercisa labores ⁊ angustias ōndit. Et
si aliq̄ linea fuerit inter digitū mediū ⁊ indicē significat
mortē per fluxū vētris. Et si talis linea fuerit multum
acuta ⁊ procedat secus primas iuncturas versus indicē
significat morteꝫ ꝑ febrē spāliter si cōtinua sit: ⁊ quāto
acutior in fine tāto acutior febris cū tanget: ⁊ si multuꝫ
rubea fuerit timebitur de frenesi. Si istā lineam mēsa-
lem sciderit q̄dā linea descēdēs ⁊ subscēdens ꝑ se diu
exiet ꝑ terras ⁊ parū curabit de parentibꝰ. Si hec linea
mēsalis sub medio digito foramē cuꝫ ramusculis distā
tis habuerit plures regiōes ambulabit: ⁊ si hñt multas
lineas īfixas v̄sus lineā: supiorē triāguli tendentes ⁊ nō
eā tāgētes cū multis mulieribꝰ cōcumbet: si tāgūt cōcu
buit: ⁊ si supiꝰ ⁊ interius fuerint linee grosse tūc ad aliō
factū vel opus parat̄ assidue vt ad coitū ⁊c̄. Et si hec li-
nea respiciat digitū mediū iuuabit̄ a fortuna: ⁊ si intrat
in mediū. i. inter mediū ⁊ indicū nūq̄ꝫ erit sine aliqua an
gustia: Dicūt aliqui qñ in principio linea mēsalis ipsa re
peritur sicut chatena. s. in forma multoꝝ semicirculorū
extra patriā moriturū eē minat̄. Anthiocus ait qñ palli
dule linee thoralē scindentes. i. mensaleꝫ lineaꝫ debilita-
tem arguūt stomachi. Macule in thorali vel iuxta duri
tatem stomachi ⁊ dolorē in costis denotāt: qḋ nō credo:
qꝛ ab auctoribꝰ antiquis nec a recētioribꝰ repio hoc dici.
Aliqui dicūt iudiciuꝫ sumi in linea epatis ⁊ ꝓfiteri du-
ricié stomachi ⁊ costaꝝ. Inquit Albertus ⁊ Cōciliator.
⁊ si hec linea mēsalis cōiūgat cū linea vite ⁊ faciat angu
lū cū ea ⁊ non sit ibi media nālis: talis decapitabit̄ illico
vel ex iprouiso aut vulnerabitur si cadet. Multi male
ītelligūt istū textū: vult āt dicere auctor qḋ aliqñ sūt in-
terfecti de improuiso ab inimicis: ⁊ si hñt aliā ꝓportio-

nem vt est ꝙ sint fures aut homicide tales sunt decapi⸗
tati iussu Regie maiestatis:in ciuitate nr̄a Bononiensi
quidã vir mingebat in quodã angulo ⁊ corpus eius to
tũ erat armatũ excepto collo:inimici ei absciderũt caput
suũ:⁊ non poterat ledi in alio loco:⁊ fuit incaute offen⸗
sus ab ipsis suis inimicis:⁊ subdit auctor. Si hec linea
respiciat mediã nãlem erit in periculo ⁊ timore mortis
ſ3 bñ euadet ⁊ hoc mulierũ cã eueniet:ĩtelligit auctor eẽ:
si capitalis subest:iminet ei piculũ sed euadet;⁊ istud ac
cidit vt plurimũ pp pellices ⁊ lupas. Ego resperi in de⸗
cem indiuiduis ⁊ inueni tuberculũ pollicis effeminatis
simum cũ omni cõueniẽtia cũ additis ⁊ oĩb⁹ illis in phy
sionomia venus pdñabat cũ pulcherrima habitudine
⁊ erant audaces ⁊ bellicosi cũ aĩositate:⁊ eorũ litigatio
nes habebant origines pp coitũ:⁊ ego iudicaui vt dictum
est:⁊ hodie viuunt ⁊ expientiã nõ affirmo:⁊ sic est finis
de ista sublimi linea. Si aliq̃ res recapitulaui q̃ inferius
in chyromãtia a preceptore nr̄o dicta sunt:nõ est pp exi⸗
guitatem memorie:sed ostẽdo opiniones alioꝝ doctoꝝ
ad corroborationem ⁊ cõfirmationẽ dictorũ nr̄orũ. Et
etiã aggregaui aliq̃ digna ſm experientiã p me visa ⁊ ex
perta. Et tu discipule mi bñ cõsidera:⁊ in scripturis ma
ximas inuenies vtilitatem. Et etiam que a nobis notata
sunt posteris prodesse poterunt.

¶ Decimum quesitum Augustini Discipuli ad eundẽ
Coclitem Magistrum. ¶ Textus.

q Uid iudicandũ sit si nephande luxurie signa
in manus reperiantur muliebres.

¶ Decima responsio Magistri ad eundẽ Discipulũ.

Ciendũ est ꝙ q̃litates subiecti manus in du⸗
s plici differentia ex parte subiectorũ reperiun
tur ita qd̾ si pedicatiõis signa in subiecto repe
riaꝰ muliebri aliud debet esse iudiciũ ex pte
sexus declinatiõis:nã in subiecto femello arguit illicitã
luxuriã ad vtrãq3 partẽ:⁊ ẽt hoc ex pte agẽtis. Tñ co⸗
gnoui mulieres pedicãtes ⁊ õfricãtes pueros ⁊ illis abu
tẽtes:cõfricãdo nates cũ vulua cũ sũmo feruore ⁊ auidi
tate ac dlectatiõe ĩ coitu adeo ꝙ emittebãt spma. Et vi⸗
di quãdã philocaptã in puero quodã qui erat famulus
me⁹:⁊ multas alias vidi hmõi nãe. Per nephãdam aũt
luxuriã ĩtelligimus cõcubitus pueroꝝ sororũ matris ꝓ
prie:religiosaꝝ ⁊ religiosoꝝ ⁊ pollutionẽ cũ manibus:⁊
coitũ cũ bestijs:⁊ oẽ genus cõcubitus pter ordinẽ. No⸗
ta ẽtiã ꝙ nephanda luxuria in mulierib⁹ põt ẽt intelligi qñ
mulieres ĩter se fricãdo vuluã cũ vulua coeunt: qd̾ scri
psit Juuenal⁹ h̾ vsu. Jnq3 vices equitãt ⁊ luna teste mo
uent:⁊ tales mulieres ãtiquo vocabulo dicũt tribades.
qua luxuria dr̄ sapho puelle lesbia ⁊ vates se oblectasse.

¶ Undecimum quesitum Augustini Disci. ad eundem
Coclitem Magistrum:de angulo supremo.

¶ Textus.

Arie in auctoribus inueniũtur opiniones de
v angulo supremo que ĩ actu pratico sunt am⸗
bigue ex quo ingenium multorũ ĩ diuersas
trahitur partes:ergo de hac re vt aliquid di⸗
cas vehementer cupio.

¶ Undecima responsio Magistri ad eũdẽ Discipulũ.

Cias difficultatem anguli supremi esse maxi
s mã atq3 arduã:qm̄ tãq̃ ramusculi alie linee
ad ipsum cõferunt. Ideo ignorato ipso cete⸗
ra oĩa ad ipsum ⁊ ad ceteras attributa igno⸗
rantur. Unde ne auribus audientiũ tedium tribuamus
diuersorum auctorum sententias ommittemus. Nam
p ipsum acumen ingenij iudicaꝰ. Unde nõ habẽtib⁹ ip⸗
sum impossibile illis est esse ingeniũ in rebus speculati⸗
uis:ſ3 illud in reb⁹ malis hr̄e videantur:nisi alia ꝓportio
obstet. Ideo notandũ est ꝙ qui hʒ triãgulũ equilaterũ:
⁊ bñ dispositũ pipateticus est:si linea solaris non obstat.
Jnquit auctor Parisiensis ꝙ multi dicũt triãgulũ ma
nus p se significare:⁊ nõ sumere significationẽ a suis li⸗
neis. Sed triãgulus est qd̾dã totũ respectu suarũ par
tium:ergo sapit naturã suorũ componentiũ:ergo nõ sim
pliciter significant partes ipsum cõtinẽtes ⁊ cõponentes
⁊ ſm ꝙ magis accedunt ac distant inter se linee sic signi
ficant. Si igitur triangulus sit equilaterus significat ho
minem famosũ amabilẽ:⁊ demõstrat longã vitam. Et
ratio est qm̄ tunc per ipsum demonstraꝰ ꝙ in corpore sit
bona cõplexio dant vnicuiq3 qd̾ suũ est:q2 bona comple
xio presupponit bonũ intellectũ:⁊ bonus intellectus bo⸗
num regimen vt dicit Aristoteles in scd̾o polliticorũ:ho
mines intellectu nitẽtes nãliter sunt dñi:⁊ Porphyrius
dicit ꝙ spẽs priami dignissima est ĩperio pp bonã com⸗
plexionem ob istam causam solet dici ꝙ hõ cuius mem
bra sunt bene proportionata sic ꝙ caput cõformet se cor
pori ⁊ vnũ mẽbrum alteri signũ est ꝙ boni effectus cau
sas sibi correspondentes manifestãt ergo ex effectibus
in causas ducimur in cognitionẽ bone cõplexionis: ⁊ ex
bona cõplexione ducimur in cognitionẽ bonarũ opera⸗
tionum:sed qñ membra inter se nõ correspõdent est si⸗
gnum monstruositatis ⁊ malignitatis. Et hoc est qd̾ di
cit Aristoteles in libro de physionomia de qua superi⁹
⁊ istud dictum de mẽbris reduco ad lineas in ista arte.
Dico igitur ꝙ si angulus non fuerit coniunctus ex linea
vite ⁊ linea capitis constitutus significat hominẽ mise⸗
rum vel insipientẽ vel subditũ inuidum ⁊ modici va⸗
loris. Et ratio huius est cũ linea non sit indebita ꝓpor⸗
tione significat malã complexionẽ que malum significat
intellectum:⁊ malus malum presupponit regimẽ. Et di
cit Aristoteles secũdo polliticorũ:homines hebetes na⸗
turaliter sunt serui ⁊ miseri. Sed nota ꝙ quãdo iste li⸗
nee iũgunt in concauitate manus:quasi in obliquo digiti
medij ⁊ ĩdicis tũc significant miserã vitã ⁊ captiuita⸗
tem:vt notaui ĩ Thoma fratre meo:⁊ magnum deside
rium erga pecunias ⁊ ratio huius est:quoniam signifi⸗
cat impotentiam caloris naturalis qui nõ potest super⸗
fluitates humiditatũ tẽperare:⁊ significat submersio⸗
nem complexionis naturalis ⁊ superabundantiã cõtra⸗
rij frigidi ⁊ timorẽ ĩducit quoniã omnes tales sunt ti⸗
midi ⁊ insipiẽtes:⁊ hec gallici auctoris annotatiões sũt.
Jste rationes magis sunt persuasiue q̃3 vere. Et tamen
notaui in emẽdis seruis tales angulos talem habere fi⸗
gurationem:tamen fuerunt ⁊ erunt bellicosi ⁊ homici⸗
de. quia proueniunt ex abundantia caloris:⁊ hoc quan⸗
do linee non sunt tenues. Et tales res attribuende sunt
magis ad planetarum cõiunctionem in genituris q̃3 ad
sui rationem superius dictam:vt ĩ alio loco exposuim⁹:
⁊ doctores dicunt ꝙ tales sunt fatuoli ⁊ nullius boni.
Si tales linee coniunguntur supra concauum manus in
ter pollicem ⁊ indicem tunc est signum bone complexio
nis. Et ratio est quoniã significat ꝙ calor naturalis pre
ualet super frigidum ⁊ regit habens maiorem vigorem
in ascensu. ⁊ significat hominem subtilem sapientem ⁊
rectum:et bonitatem in suis negocijs:qm̄ vt diximus bo
na complexio facit ⁊ inducit bonum intellectũ quod est

principium totius subtilitatis & totius sapientie bonitatis & nobilissime dispositiõis. Aliqui dicũt q talis semper erit in ascensu honoris & dilectionis quãdo cõiuncta correspondent: & in pratica inspexi: & intelligendum est quãdo angulus minus q circuli quartam intercipit: q si plus iudicium debilitatur. Item quãdo dicte linee distant modo superfluo & non equali nec recte & tunc est malum signum & significant q calor naturalis est multũ cõsumens humidum: & significat improportionem & virum maliciosum & astutum calidum sibi placentem inuidum bellicosum crudelem fatuos sermones loquentẽ detractorem prodigum mẽdacem: & tales homines martiali radio illustrantur & hoc si profunditatem linee habuerint. Et dixit doctor cuius nomen ignoro. Ego dicerem q mars bene cõcurrit in talibus geniturjs: sed ipsi sunt magis saturnini: cum sibi conueniant tales cõditiones vt inferius dicetur. Itẽ nota q ratio huius probationis est superius assignata. Multos a primeua etate adiscere incipientes litteras inspexi: & precipue logicam & philosophiam qui non habuerunt angulum supremũ: qui non secuti fuerunt studium: vt patet in Bononiensi ciuitate nostra. Immo pellices ludos & oẽs lasciuias homicidia & silia sequuntur: nõ est turpe signum hoc armigeris: qz est signum omniũ astutiarum & aiositatis: vt in quodã milite notaui: de anno. 1502. qui ob hoc timebat nõ ascendere ad dignitatem: q̃siuit a me vtrũ haberet vel ne. Dum inspicerem ambas manus inueni tuberculum solarem duplicatũ eminentẽ & coloratũ: tubercula veneris duplicata: similiter etiã lineam cordis: porrectentem se ad terminũ sue radicis: & mediam naturalẽ continuã nõ trãseuntẽ propriũ locũ. Mercurius quoq3 lineat⁹ erat & cũ decẽti colore. Saturni tuberculum satis erat lineatum cum correspondentia Iouis &c. Ego dixi qõ in breuibus mẽsibus ascẽderet ad dignitatẽ: tertio mẽse ab instanti prolatiõis mortuus est frater suus & habuit locũ suũ. Tñ desidebat q nõ haberet angulũ supmum: & ipse intelligit chyromantiã: & ego instruxi ipsum q locus cõiunctionis dicti anguli est in directo tuberculi iouis: & talis segregatio faciet illũ militari disciplina decoratum. Et pp istud & locũ solis habuit dignitatẽ in militia: & dixi q actiones sue in arte militari erant cã promotionis sui ad alias dignitates quas petijt in futurũ. Et erit baculum & quies sue senectutis: & ita fuit: & est tẽpore meo. Si linea mẽsalis sit in debita distãtia cũ linea capitis tũc significat hoiem moralẽ cum inuidia vt dicũt quidã qõ nõ asseto. Dicũt etiã quidã q cum ibi sit disproportio non recte proportionis humidũ & calidũ & super abũdãs magis calidũ fuerit significat hoiem indiscretũ & nõ deliberantem in suis factis & subtilẽ & fatuũ & nõ recte se gerẽtem. Sed si nõ sit angulus ibi significat varietatẽ animi & mutationem. Et ratio est qm calidũ deficit vt diximus superius: & ideo fit discõtinuatio in ascẽsu maiori: & significat hominẽ sine fide: idest sine veritate cũ quo non est cõmunicãdũ cõsiliũ nec secretũ. Et quidã doctores dicunt q tales sunt latrones. Notaui esse verũ dũmodo in minimi monte sint linee obscure: & patet in suo loco. Sz ego dicerem q isti sunt cũ mixtione saturni: vt dixi quoniam siccitas est causa discontinuationis cum defectu humidi cõplexionati. Cui causa est saturnus & mars: & tales dicerem q sunt inuidi & instabiles & proditores. Et ego vidi de quodam qui per inuidiam socium suum interfecit: & habebat predictam discontinuationẽ. Ego nõ sum securus de fine istorũ: nec vellem per mensem istis vti nisi coactus vi vel necessitate: nã semper id quod bono opponitur imaginantur. Item angulus causatus a linea epatis tunc si sit bene dispositus bonam dispõnem significat: vt superius dictum est: & si non significat hoiem infortunatũ in suis negocijs & insipientem: & ratio est qm significat humidũ & frigidum supabundantem ex parte epatis vt dictum est. Aliqui dicunt q tales sint breuis vite. Si annexa nõ coadiuuant. Aiunt quidam si spaciũ vbi est disgregatio anguli supremi multum distat & spacium sit subtile & suaue sine rugis aut virgis promptitudines & agilitatem significat & amatorem bone societatis & facit pulchrum: & varijs vestimentis ornatũ: mulierẽ pulchram & deditum causationibus musicalibus pp qõ dicunt aliqui q in continẽtiã significant due dicte linee q̃ sic angulũ nõ cõcludũt: & dixit Morbeth cardinalis: si linea capitis & epatis & cordis ad inuicem nõ formãt triãgulum & qõ in nulla sui parte cõiungatur stultitiam: & luxuriam ostendit. Si in medio triãguli sit vna linea intersecans lineas principales discretum illum ostendit in reb⁹ dandis & oĩbus vitijs. Si triangulus fuerit latus cũ predicta linea: tunc signum est q habet magnam voluntatem largiendi ratione leuitatis. Et cum extense sint tunc ille talis refrenat se ratione discretionis. Et satis dictum est de triãgulo & angulo supremo in isto loco. Si vis ad plenum scire recurre ad preceptorem nostrum in proprio capitulo inferius in suo libro. Concludẽdum est q illi qui non habent angulũ supremũ de ipsis nõ est cõfidendum: & raro vel nũq̃ pficiunt in litteris & maxime in illis qui bus mediantibus nature secreta panduntur verũ eorum ingenia martialibus operationibus occupanť: poeticeq facultati subijciunť: & mulieres vt plurimũ non habent supremum angulum & tuscis naturã mulierũ ideo dicendum non est amplius de illis: & si habuerint hoc signum sunt bone dispositionis: & sic in hoibus iudicandum est. Quidam senex qui cecidit a magna dignitate: qñ dñs Lodouicus Sfortia fuit a gallis captus: & carceratus quesiuit si iterũ dignitatem aggrederenť. Inueni in primo intuitu in monte medici lineas cum eminentia subiecti & cum conuenienti colore. Iupiter quoq3 & venus eminentes lineas habebant montium dispositiones & linee principales optime erant adeo q talis proportio ĩdicabat dignitatem & honorem. Miratus fui & iterũ inspexi: & inueni lineam mensales cũ ramusculis in ascensu & desinebat vsq ad indicẽ cum rubedine q̃ est signũ crudelitatis & homicidij: ego timebam & quesiui ab ipso si nunq̃ interficit aliquẽ dixit ego tradidi duo hominũ milia fere ad suspendiũ: & habebat angulum supremum infimũ in opposito digiti medij: & vltima etas in ordine digitorũ erat ĩfortunata: & talis proportio fuit causa indicatiua descẽsus honoris & vigore principis: lucrũ suum in tota vita frustratũ fuit sicut hodie pz & talis est cõterraneus nr̃. Item cum de anno. 1497. essem Arimini fuit quidã dñs qui se alienã induit vestem vt mihi incognitus esset: qui coram me loco ipsius famulũ introduxerat suo indutũ habitu in meam derisionẽ. Talis quidẽ supremũ angulum in cõcauo manus habebat & quesiuit a me q aliqua dicerem: physionomizando ipsum inspexi & vidi caput eius sphericum: cum colore liuido & nasum aquilinum & cum latitudine pectoris & eminentia mamillarum: & cum alijs partibus effeminatis: tunc dixi q ipse erat fatuus & q caterua vitiorum in ipso erat mersa: & q misera morte

debebat mori. Et iterū petiit me vt man⁹ suas inspicerē. Ubi inueni Martē bñ dispositū ꝛ lineā mēsalē nudaꝫ sine ramis vsqꝫ ad indicē ꝛ angulū supremū infimum. Iterū affirmaui dictū physionomicū intēsiue. Et de mē se octobris āni.1501. fuit expulsus e dñio suo ꝛ hodie viuit: Si Rex habuerit eūdē angulū supremū infimū dicas eius exitū miserrimū futurū. De aliis vo reb⁹ cū finem capitulo hic impositurus sim recurre ad Cōciliatorez nostrū inferius si ad plenū vis scire. Ut tñ tibi discipule mi magis satisfaciā: hec audi ꝛ mēte tene memori.

¶ Quesitum.xij. Augustini Discipuli: ad eundē Codicem Magistrum. ¶ Textus.

Quare est ꝙ in hoībus aliquando reperit̄ pe sinistra dextra lineatior ꝛ econtra.

¶ Duodecima responsio Magistri ad eundem Disci.

Cum planete duplici sexu atqꝫ diuisiōe prian tur videlꝫ in masculinū atqꝫ femininum: ꝛ ex his primi diurni secūdi vo nocturni efficiant̄: ꝛ istis duplices corporis ptes corrñdēt. Primis vo dextera. Secūdis sinistra. Ideo si in nato pes sinistra vigorosior cōperiatur natū illū effeminatuꝫ physionomus absqꝫ dubio hꝫ iudicare. Et hoc maxime si manus pcussio in q̄ luna collocat̄ eminēs fuerit atqꝫ lineata. Si vo montiū planetarū primorū tubercula fuerit eminētiora: natū illum nō ībecilleꝫ: neqꝫ effeminatuꝫ īdicat. Si vo reliqua pter martis foueā eleuata fuerint atqꝫ lineata: natū illū sine dubio effeminatū pnunciabit. Si vo martis fouea bñ lineata fuerit: atqꝫ cum planetis nocturnis bñ pportionata facit hoīes ipuros libidinosos ꝛ oē genus luxurie exercētes. Si vo cū acuminib⁹ montiuꝫ diurnorū pportionē habuerit: facit hoīes strenuos ac in arte militari disciplinatos. Uerū si primoruꝫ signoruꝫ in manu mulieris signa reperiant̄ meretrices. Si secūdorū viragines existūt: ex supradicta rōne discipule mi saluari poterit eoꝝ opinio qui dicūt ꝙ in indicādo de chyromātia sinistra mulieris dextera vo viri īspicienda ē. Lꝫ vt sepe dixi ꝛ sic puto eē verū: ꝙ efficaci⁹ est iudiciū si taꝫ ī viris ꝙ̄ in mulierib⁹ ābe manus īspiciant̄.

¶ Quesitum.xiij. Augustini Discipuli: ad eundem Codicem Magistrum. ¶ Textus.

Propter quid est ꝙ in animalibus reperitur linea epatis in aliquibus vero non.

¶ Decimatertia responsio Magistri ad eūdē Disci.

Quia data medietate latitudinū cū quib⁹ stat sanitas a virtute formatiua cuꝫ tali tempera mēto puenire pōt hmōi linea fortis vel debilis. sed ab extremis latitudinum non: pter virtutis debilitatē cū materie indispositione.

¶ Quesitum.xiiij. Augustini Discipuli ad eundem Codicem Magistrum. ¶ Textus.

Rogo te ꝙ me itroducas ī modo iudicādi in chyromātia de longitudine ꝛ breuitate vite.

¶ Decimaquarta responsio Magistri ad eūdē Disci.

Cum apud phm ꝑ. celi ꝛ mundi sex sint positionis differētie: ꝛ in reb⁹ cūctis vere distincte has manui applicamus. Radicē igit̄ eiusdem v̄sus rascettā inferius appellam⁹: ptem vero illi oppositā supi⁹. s. v̄sus digitos: ptē aūt in qua radicant̄ index ꝛ pollex dextrū: ptē aūt manus pcussiuaꝫ sinistrū ante aūt palmā: retro vo tergū eiusdeꝫ: oēm ē lineaꝫ tēdentē versus digitos ascendētē vocamus. Aliā aūt tendentem versus rascettam descendenteꝫ. Scit āt expertus in his radicem a sūmitate linee discernere: si qua autem linea a percussione versus indicem aut pollicem tēdat q̄si ascēdere dr̄ qm̄ v̄sus partē manus nobiliorē erigit̄ cū vo q̄si descēdere sicut he tres linee. a. ī radice manus. b. in radice digitorū quattuor. c. vo pollicis tūc ab. a. ī. b. b. c. est ascēsus cū vero descēsus sꝫ ab. a. vsqꝫ ī. c. est q̄si ascēsus cū vo q̄si descēsus addit ly q̄si qm̄ ī obliquū tēdit linea aut in trauersum in. a. a. b. ī. c. tendat aut cū. Nota quod nos debemus iudicare fortunaꝫ ī rebus exterioribus: qd natura ascēdētibus lineis indicat: ꝛ ecōuerso infortuniū sicut calamitates calūniā ꝛ oīa mala. Diuitias āt honores officia ꝛ certa talia fortunā vocamus. Ita nā ordinauit ramusculos ascendētes: qui īdicāt diuitias ꝛ honores: ꝛ ecōuerso qn̄ descēdūt: ꝛ scias ꝙ linee principales hñt terminos pprios qui vocāt̄ mēsure sicut qn̄ linea mēsalis terminat̄ vsqꝫ ad digitū mediū. s. in medio digito p diametrū tūc dicim⁹ hr̄e terminos suos. s. fortunā: qn̄ vo trāsit illū locū ē īfortunata. Rō est qm̄ ī illo loco iudicam⁹ pcussiōes capitales: flux⁹ ꝛ alia q̄ ptinēt ad caput. Ita ē de linea media nālī: qn̄ terminat̄ vsqꝫ ad montē man⁹ ꝛ sit libera tūc ē fortunata: ꝑsertim cū eiusdē ramusculi ascēdūt ad dextrū. Nihilomin⁹ qn̄ ꝛ ipsa egredit̄ terminū propriū eā nos appellam⁹ īfortunatā: pcipue qn̄ vadit p totū mōtē manus nos vidim⁹ tales mori egenos: si nō est aliq̄ pportio q̄ īdicat: ꝛ aliqn̄ sūt apopletici aut catarosi: ꝛ si est nimis lōga ꝛ obliq̄ sūt fatui vsurarij ꝛ falsa; cōtractātes: ꝛ qn̄ nō est circūscripta: sed obtusa dnotat epilēsiā. Rō est ꝙ a sua exigua apparētia denotat̄ debilitas ipsius mēbri: ꝛ dñiū frigiditatis de q̄ sequit̄ breuitas vite: qn̄ vo nimis lōga ondit̄ mā m̄lta ꝛ iobediēs quā calor nālis regulare nō potuit: ex q̄ cōsequit̄ paucitas itellꝰ ꝛ mā cataralis seu apoplesia aut epylensia: q̄ pueniūt ab īfirmitatib⁹ frigidis cerebri. Inquit auctor incognitus: quidā dicūt ſm primā opinionē vitā iudicari in linea vite: q̄ cordis dr̄: ꝛ hoc quidā iudicāt ſm eius lōgitudinē: vt si lōga sit linea vite ꝛ nō discōtinua veniēs circa receptā man⁹. Rō ꝙ est oē signū est repñtatiuuꝫ sui signati: iō q2 talis linea rñdet ipsi cordi: vñ si cor longam emittit est signū bone virtutis ꝛ magne dñationis nālis potētie talē lineā elōgat̄ sic cā dr̄ pfectio q̄ pfectiorem pt pducere effectū. Et sic dicim⁹ prima cā est pfectior q2 diuturniorē ꝛ nobiliorē pducit effectū: sꝫ cū virtus nālis nō possit lōgiorē causare lineā q̄ de extremitate ī extremitatē vergat breuitas vite indicat: iō hac rōne moti taliter iudicāt ſm lōgitudinē linee vitam hoīs. Et est scda opinio: ꝛ est cuiusdam solēnis doctoris qui multotiēs dixit vitam esse sumēdā a linea epatica p recessum a linea vite: ita autē dicit ꝙ si linea epatis vadat versus descensuꝫ siue pcussionē manus: sic ꝙ in fine faciat crucē significat morteꝫ ꝛ vitā breuem: ꝛ rō eius est ista qm̄ linea epatica descendit ab epate: vbi est sanguis qui dat esse ꝛ viuere ipsi cordi. Qn̄ igitur linea epatica ē iuncta ipsi linee vite ꝛ cordis tūc est signū ꝙ sanguis est fortis ꝛ cor fortificat̄: ꝛ significat longam vitam. Si vero elongat̄ linea epatis a linea vite tunc significat ꝙ sanguis per quem viuit cor elongatur a corde: et cor deficit: ꝛ vita breuiatur. Istud dictum inter Parisienses iudiciali pratica magis vsitatur. Tamen ego Bartholome⁹ Codes dico ꝙ linea epatis reperitur in paucis subiectis: ego vellem intelligere quomodo isti indicant vbi non

est ista linea. Alij dicũt: ⁊ hec est tertia opinio ꝙ vita iu/
dicãda est ſm grossiciez ipsius linee vitalis ⁊ rõ est ista.
Principiũ bñ cõplexionatũ generat effectuz bñ cõplexio
natuz: ⁊ debile principiuz pducit debilẽ effectuz. Cui er
go linea vite sit pducta ab ipso corde cor distẽperatum
pducit lineã debilez sicut dictũ est: ⁊ sic talis linea signi=
ficat cor male dispositũ: ⁊ ꝙ cito deficiet: eo ꝙ lineaz de/
bilez ⁊ discõtinuã emittit: ⁊ cor dicit viuere ⁊ fortificari
eo ꝙ lineaz fortẽ emittit. Alij pro quarta opinione dicũt
ꝙ vita sumit a linea capitis. Sed de ista opinione nunc
supsedemus. Uidisti tres opiniones solẽnes accipe quã
vis. Et inquit auctor incognitus. Ego ex istis quartam
opinionẽ: q̃ ex oĩbus sumit sepius elegi. Uidet mihi di
cendũ ꝙ ad recte iudicandũ nõ solũ lõgitudinẽ linee vi=
te: nec solũ grossiciez eiusdẽ: nec solũ epaticã: sed etiã cõ=
iunctionẽ vel segregationẽ linee epatis ad lineã vite pen=
sandaz esse: est illud dictũ nõ solũ vitã esse sumendã per
se ex linea cordis q2 lõga est ad receptã tendens: sed etiã
q2 grossa ⁊ cõtinua est: nõ solũ hec sic sibi cõueniunt: sed
q2 linea epatica sibi propinqua est in debita distãtia ⁊ cõ
ueniẽti. Ex istis opinionibus nulla p me acceptabilis q2
experientia certificat. Cõciliator ⁊ Albertus dicũt ꝙ qñ
linea cordis est cõtinua lata ⁊ profunda ⁊ bene colorata
oñdit audaciã ⁊ bonã cõplexionez cordis ⁊ longaz vitaz
⁊ sic dicũt de media nãli epatis ⁊ mensalis: ⁊ dicũt trian
gulus bñ equilaterus vel fere pulchrarũ linearũ bñ colo
ratarũ ⁊ rectarũ signũ est bone nature sanitatis longe vi
te securitatis ⁊ amicitie vere cõplacẽtie excellẽtis fame.
Ratio est ꝙ virtus pportionata est cõueniẽs ad omnẽ
effectuz pportionalẽ producendũ inter oẽs effectus pro
ducendos qui magis proportionabilis videt ex vita cuz
ipsa sit cõseruatio nature: vt ait nuncius nature ꝑ. de aĩa
vnũqdq3 viuit ⁊ est vitã que viuit ex ipsa sumit ex pro=
portione linearum vt ait nũcius nature in ꝑ. de gñatione
aĩaliũ. Adequatio humorũ est cã sanitatis ⁊ vite. Triã=
gulus cõstituit ex linea vite ⁊ media nãli ⁊ ẽt linea epa=
tis: si essent pportionate significãt pportionẽ mẽbrorũ
regaliũ ⁊ principaliuz: de quo sequit pportio humoruz
⁊ spirituũ ⁊ p ɔñs bonitas itellectus ex lõgitudine vite:
ex cõsequẽti bone fame ⁊ excellẽtis igenij ⁊ cõsciẽtie ⁊
bene morigeratus iudicat: ⁊ scias ꝙ i iudicio necessaria
est linea mẽsalis sicut nos pbauimus in. 9. q̃sito: q2 p=
cedit a toto ⁊ ostendit innati caloris totius corporis vi=
gorem: ⁊ nos videmus semper lineam mẽsalez oñdere
q̃litates egritudinũ sicut p3 in suo cap. Ita si linea epatis
sit cõtinua ⁊ bñ cõditionata ⁊ linea media nãlis: ⁊ linea
cordis pportionate mẽsali rñdente optime iudicandus
est. Qñ ẽt linea mẽsalis fuerit discõtinua capillaris seu
semicircularis ille hõ breuis est vite seu plurimarũ egri
tudinũ. S3 qñ iste linee tres vel q̃ttuor sunt cõcordis in
dicãt lõgitudinẽ vite: ⁊ eãdẽ sniam tangit nũcius nãe in
ꝑ de aĩalib⁹: cap. xv. ⁊ in pblematib⁹. Ego vidi multos
hñre lineas principales fractas ⁊ lineã mẽsalẽ cõtinuã ⁊
bñ cõditionatã ⁊ euaserũt ab egritudinibus ⁊ ecõuerso:
ego habeo in manu mea lineã mẽsalez fractã discõtinuã
capillarẽ ⁊. 23. egritudines vsq3 ad hodiernũ diẽ passus
sum: ⁊. 34. anno etatis ãnũ: tñ ex bonitate aliarũ linearũ
euasi ⁊ euasurus sum. Cõcludamus ergo ꝙ ad iudiciuz
cõcurrit maxima pportio ex lineis ⁊ sororib⁹ principa=
liuz. Sorores q̃ttuor primis assimilant: pria dr soror vl
socia linea vite. Cuius ortus est rascetta manus ⁊ extẽdi
tur p cõcauũ man⁹ vsq3 ad mediã nãlez: ⁊ aliqñ extẽdit

vsq3 ad digitũ saturni: ⁊ iõ vocat a quibusdã saturnina.
Si aũt dicta linea extendit vsq3 ad digituz saturni circa
multa sollicitũ ostẽdit esse: ⁊ si hec linea sit tortuosa gra
uabitur ab ĩfirmitatib⁹. Alia soror linee vite seu socia ia
cet linee vite q̃si paralella ⁊ significat corroborationẽ li=
nee cordis ⁊ maximũ auxiliũ in egritudinibus. Adeo ꝙ
si linea vite est fracta seu discõtinua: ⁊ ista linea sit cõti=
nua euadit in illo tpe ab ĩfirmitate. Nos i duob⁹ millib⁹
manuũ expti sumus: tñ dicũt aliqui ⁊ bñ ꝙ significat ne
fandaz luxuriã: ⁊ talis inclinatus est ad cõcubitus pue=
rorũ aliqñ ad sacrilegiuz ⁊ matris sororꝫ ⁊ gñaliter affi
niuz cõcubitu gaudet. ⁊ eorũ multos vidimus esse agẽ/
tes ⁊ patiẽtes: nõ obstãte aliqua cõtra opantia ista linea
arguit diuitias ⁊ mori vel dmorari extra priaz: ⁊ multo
tiens vidi sororẽ linee mẽsalis ⁊ nũq3 sororẽ medie nã/
lis: ⁊ si linee pñcipales sunt male ⁊ linee sorores male du
plicabit eadem malicia ⁊ ecõuerso: ⁊ si principales linee
sunt bone ⁊ linee sorores male: tunc ⁊ si principaliũ boni
tas minuat: earꝫ tñ bonitas nõ pñpaliũ maliciã vincit ⁊
superat: ⁊ si linee principales sint male: ⁊ sorores earum
bone deprimũt maliciaz principaliũ. Iã vidi multas ma
nus lineas principales fractas hñtes: ⁊ tñ earũ dñi boni
tate sororꝫ ab ĩfirmitatibus euaserunt: ⁊ ꝑcipue illi⁹ qui
in concauo manus existit: ⁊ vidi aliquos melancholicos
hñre lineã hanc in cõcauo quã dicũt saturninaz tendẽtẽ a
restricta vsq3 ad radicẽ medij: ⁊ maxime vnũ qui erat i
impressionib⁹ ⁊ architecture vehemẽter ⁊ sculpture dẽ/
ditus erat ⁊ historijs ãtiquis ⁊ picture: qui tñ bilinguis
est loquax ⁊ vaniloquus: cã erat disproportio montis
mercurij: ⁊ ɔueniẽtia cũ venere tñ retrograda: talẽ lineã
repio in simijs ⁊ i cercopithecis: tñ ista linea cõditiona=
ta oñdit diuitias imobiles ⁊ firmas post cursuz saturni
in suis ãnis: ⁊ vidi multos diuites qui se intromiserunt
in agriculturis ⁊ fabricis qui habuerũt istam lineam be
ne dispositaz. Itẽ dicũt moderni ꝙ significat itinera. Ali
qui dicũt si est fracta denũciat egritudines tibiarũ ⁊ ista
linea est regalis soror. Si vitã hõis ſm lõgitudinẽ linee
vite iudicaremus solũ caliditatẽ imensaz denũciaremus:
iuxta verba Aristote. in lib. de gñatione aĩaliũ: qui dicit
fetus crescit i longitudine nimia ⁊ supabũdãtia caloris
dñante in embrione q2 multũ extẽdit mãm. Sed si ſm
grossitiez iudicaremus nõ solũ dñationẽ frigiditatis su
perabũdãtẽ ⁊ defectũ caloris nãlis nõ potẽtis extẽdere
mãz: sed ẽt humiditatis cũ frigiditate suffocãte calidũz
nãle: s3 de hoc alia dicemus. Et ait i pdicto lib. ꝙ frigidi
tate mã est disposita ⁊ ipedit lõgitudinẽ ⁊ causat breui=
tatẽ: ⁊ linea vite bñ pportionata existente pportionem
humidi ⁊ calidi oñdimus: sed q2 nõ obliuiscimur cõti=
nuationis ⁊ discontinuationis cuius memoriã fecimus
cõueniens est ſm ipm iudicare vt quasi perfectionez di
ceremus pportionis: dico igit ꝙ per se simpliciter non
oñdit hec linea terminos vite: sed egritudinũ terminos:
⁊ tẽpora: sicut in alio loco oñdemus. Naz principiũ cõ=
tinuationis nãlis est sanguis: qui vnicã cũ reliqua pte li
nee p suã vberrimã portionẽ humiditatis ɔiungere d3:
⁊ cũ sit linea vite ⁊ cordis cõtinua denũciat nobis debi=
ta pportio humidi ⁊ sicci ⁊ calidi ⁊ frigidi: ⁊ hec est cõ=
ueniẽs vitas i mõ iudicandi: q̃ p vnã viã iudicãdi sumi
tur. Diximus etiã ꝙ vt linea epatis sit ppinqua: hoc sic
intelligitur: ꝙ sit recta pportionata i longitudine ⁊ lati
tudine: qm̃ cũ epar sit sedes sanguinis: quia sanguis est
vita cordis decens est vt sit debite proportionata qd̃ per

lineā epaticā debite proportionatā linee vite ondit̄r: cū eni multū sit longa calores suffocātem nām ondit ⁊ per ditiones vite nec est cōueniēs vt sit multū breuis ⁊ sub tilis: siue delicata: nec multū significaret de frigiditate qꝛ esset signū destructionis nature: ⁊ se īdicaret debilitatē. Sed medio mō dicendū est: vt se habeat. Istud est qđ dicūt intelligendū esse rōne debite ꝓportionis ad lineā vite ⁊ sic est verū: Tñ in paucis hominibus vidi lineam epaticā: qñ eā nō reperio ego cogito si locus est bñ com plexionatus: idē iudico. Et si est male cōplexionatus vt puta pallidus depressus ⁊ cū lineis capillaribus ꝑcipue habētes hmōi signa: īcidūt in egritudines epaticas ⁊ sto machales ⁊ precipue in hydropisim ictericiam ⁊ opila= tionē epatis ⁊ alia multa sicut vidi in Leonardo de vbal dinis: ⁊ ego habui oppillationē epatis ⁊ preuem in cace= siam cū ardua egritudine cū essem Perusii. 1498. pp malā digestionē secūdariā ⁊ disproportionē in humo ribus ⁊ inter epar ⁊ cor. ⁊ p oīs totius corporis: tñ libe ratus sum pp̄ sorores linee vite in cōcauo manus existē tem: ⁊ lineā epaticā quā habeo in manu dextra: lꝫ aliquā tulū intercisam: tñ illa ītercisio est exigua respectu linee: ⁊ habeo quasi triangulū ꝑfectū: ⁊ locus nō est male cō= plexionatus. Sed nūc de linea capitis est dicendū pp qđ est sciendū ꝙ linea capitis. est vna linea principalis si fue rit grossa ⁊ longa veniēs vsq ad montē manus ⁊ li= nea sit recta. i. cōtinua nec diuisa tunc talis significat bo= num intellectū: ⁊ bonā cōplexionē cerebri ⁊ ingenii: ⁊ de notat bñ dispositū in suis operationibꝰ. Et rō huius li nee est: qm̄ cerebrum a quo descendit talis linea capitis est frigidum p se: ⁊ per se frigidū semper producit par= uum effectū pp defectum caloris: qui est principiū nu trimenti: sed cum cerebrū nō habeat caliditatē nisi quā sumit a sanguine. Si linea sit grossa ⁊ longa significati= ua est ꝙ sanguis est bñ proportionatus sup frigidum: ⁊ tunc significat cerebrū bñ calidū ⁊ temperatū: ⁊ signi ficat hoīem subtilē ⁊ ingeniosum ⁊ astutum in negocijs suis. Si linea est breuis delicata ⁊ nō recta ⁊ discōtinua significat frigiditatē multā ⁊ modicum sanguinē nō potentem sup frigiditatē: ⁊ sic significat hoīem mali in= genii ⁊ rudē somnolentum ⁊ stultum: saturninū: auarū: ⁊ timidū in suis factis pp frigiditatē que ipsum frigi= dum facit. Nā vt dicit Ptholomeus oēs hoīes quorū ortus est sublunaris pro maiori pte nisi mars vel sol fue rit incōiunctione cū luna sunt timidi pp ipsius lune fri giditatem ⁊ sunt nāe feminee mēdaces ⁊ inordinati. Et nuncius nature de secretis secretorū ad Alexandrū di cit ꝙ talis cōplexio nō multum est laudanda nec vitupe= randa vt dicūt aliqui: ⁊ ideo dicimus ꝙ si in manu sunt multe breues linee ⁊ terminantur in cōcauitate manus ꝙ talis hō cito finiet dies suos. Sed si linea vite sit con grua cū suis circūstantijs. ⁊ si linea capitis sit breuis: qđ in paucis accidit: indicat ipsum viuere sed stultum ⁊ pro fugū ⁊ nō morit̄ i ꝓpria pātia hec oīa sumunt̄ pp dispo nem sanguinis frigidi ⁊ frigidū flegma non potētis ip= sum tēperare nec disponere cerebrū ad bonū eligendū nec deliberandū sed somnolētū. Inquit nuncius nāe in lib. de sensu ⁊ sensato: ⁊ in physionomia ō mēbris ꝙ ta les sūt maliciosū nec dilecti a feminis: ⁊ multa incipiēt ⁊ pauca finient: multa discēt ⁊ pauca scient: sicut apte pꝫ in mulieribꝰ ⁊ in flegmaticis. Qꝛ cū sint de nā aque sic eiꝰ nā cito recipit ⁊ modicū retinet: sicut aq̄ q̄ cito spēs figure recipit: ⁊ recedēte hoīe īmediate dimittit: ⁊ nō est

hō secretus ⁊ nō est cōfidēdū de eo: sicut nec de feminis: sic pꝫ p nūciū nāe ī lib. ō nā aīaliū. lib. 9. cap. p̄. vbi distin guit ō nā feminina: sic nos dixīmꝰ in lib. nr̄o p̄. Cōcludē dū est ꝙ nō debemꝰ iudicare de longitudine ⁊ breuitate vite p vnā solā lineā: sed de principalibꝰ eas ad īuicē cō parando sic diximꝰ ī q̄sito scdō: ⁊ istō est iudiciū de cau sis añcedētibꝰ. Nō de primitiuis sicut de suspēsiōe ⁊ ō capitationibꝰ ⁊ ō multis alijs rebꝰ iustitialibꝰ. Ego vi= di multotiēs ex lineis significātibꝰ vitā diuturnā aliquo accidēte breuiari vitā hoīs. De. 1494. Iudicaui Ioanē de merlo qui hēbat vitā diuturnā: quā ostēdebāt linee principales: tñ hēbat signū suspensionis cā homicidij: ⁊ ꝑdixi oīa pñribꝰ multis nobilibꝰ. Et dixi ꝙ ōbebat se ca uere ꝙ erat valde ꝓpinqua dies: vñ die sequēti cōmisit homicidiū in Cornelio brocardo de Imola ⁊ statī fuit incarceratus: ⁊ īfra tres dies suspēsus. Et alijs īfinitis ꝑdixi: quorū vnus fuit Petronius zanchetta qui eodē tpe quo hec scribebā fuit interfectus pp vulnus capita le. Tñ ex se debebat viuere ānos solares maiores ⁊ per accidens fuerunt abreuiati: de quo alibi loquemur.

¶ Quesitū. xv. ad eundem Magistrum Coclitem Augustini Discipuli. ¶ Textus.

Ur natura lineauit manus hoiū ⁊ symiarū magis q̄ aliam partem corporis.

¶ Decimaquinta responsio Magistri ad eūdē Disci.

Um q̄litates prime magis ad mediū redu= cte fuerint meliꝰ cōtēꝑate sūt ⁊ ꝓpinquiores sūt ad mediū pōderale relāte iō ex eis tēpa= tio nascit̄ cōplexio in istro instrorū qđ manꝰ est aptius detegit̄ pp mēbri nobilitatē ⁊ cordi aptā cor respōdentiā: ⁊ tactū in ea abūdātē iter ceteras. n. aīe vir tutes tactiua īmediatiꝰ q̄litatū primarꝫ tēpamētū cōsequi tur. Simie ⁊ silia aliq̄s lineas hñt pp vicinitatē quam hñt cū hoīe. sꝫ nō est tāta quātitate: qꝛ solū vitalē mēsa lē ⁊ saturninā sꝫ nulle mediū nālē. Nō ē mirū ꝙ pueri ex vtero ferūt lineas in manibꝰ eorꝫ. Inquit Morbeth: ⁊ formica v: ide vtilis. Si quis vir aut mulier sit nō ha bēs lineas ī manu talis est hō bestialis ⁊ nāl̄r dispositꝰ ad viuēdū sicut aīal brutū: nisi delete fuerint linee pp la borē ⁊ fatigationē. Manꝰ nā sigillū: minime sustinens est: vbi humidū cōgruū recedit sicut in luto sicco vbi hu midū aqueū diminuit.

¶ Quesitum. xvi. Augustini discipuli ad eundem Coclitem Magistrum. ¶ Textus.

Iuulgatū est magister mi ꝙ oēs hñtes cir= culationē in vltima pollicis iunctura suspen duntur: ⁊ hoc verū nō vr̄ cū aliqui suspendā tur: qui nō habēt tale signū: vt in enorthomi= zatorꝫ corporibꝰ apparuit āno dñi. 1493. ⁊. 1494.

¶ Responsio. xvi. eiusdem Magistri ad Discipulū.

Cire debes ꝙ vitati prime vtis ꝓpōnis: opti me corrñdet veritas subiectorꝫ p ipsas signi ficatorū nō sue conuerse apparenti corrñdet veritas nec in istarꝫ ꝓpositionū duarū est op positio realis: lꝫ sit quodāmō apparēs ex parte termini: vnde prima ꝓpositio euidentem hꝫ in se veritatē ⁊ eius cōuersa sit̄r q̄ est hec. aliquis suspēsus hꝫ tale signum lꝫ nō ī oībꝰ suspēsis tale signū repiat̄: sꝫ aliq̄ signa illis equi ualētia apparēt ⁊ existūt: vt sunt linee cordis ⁊ mensalis cum linearum denudatione: ⁊ media naturalis sit ob scura ⁊ male terminata vel fm excessum vel secundum

breuitatem: ꝛ linee existentes in tuberculo mercurij sint
obscure ꝛ ꝓfunde: ꝛ tres vel plures linee ibi existentes
infortunent cum sui subiecti depressione. ꝛ hec oīa inuen-
ta sunt in primo anothomizato vel ꝙ cingulus sit in al-
tera iuncturarū cū desitione cōiunctiōis linearū cōstituē-
tiū angulū supmū. Et ꝙ habeat aliū circulū in media
nāli: qḋ signū homicidij est: ꝛ etiā habeat lineas in satur
ni tuberculo extensas in radice: vel cōglomeratas ĩfortu-
natasq̄: q̄ signa oīa carcerē oñdūt: ꝛ signa hec habēt in-
telligi cū distīctione: vt eoꝝ veritas melius ꝓpalet. No-
taui plures qui habētes pricipales lineas tm̄ cū residuo
infortunatas mala morte mori ꝛ presertī qñ linee sunt
crasse. Qui hꝫ multas lineas ꝛ tenues bonum indicant
ingeniū q̄ sunt generate a subtilitate spirituū. Multitu
dō vero linearū non est detestanda ꝛ arguit ingenium in
diuersis negocijs dūmodo ꝙ solaris mōs nō sit interse
catus: ꝛ locus mercurij non sit emersus: licet habeant in
rebus suis in tēpore difficilem fortunā. Post euentum
suum est ꝑmansibilis ꝛ fixa sicut infinitis vicib⁹ notaui.

¶ Quesitum.xvij. Augustini discipuli ad eundē Co
ciliatorem Magistrum. ¶ Textus.

Nquit Plinius prelongos digitos plūbeum
i colorē: pluresq̄ in manu incisuras nec per-
petuas contra longe esse vite ꝛc.

¶ Responsio.xvij. Magistri ad eundem discipulum.

E plūbeis ꝓlongisq̄ digitis apud Aristote-
o lē neq̄ in problematibus neq̄ in lib. de aīa
libus reperio: tm̄ lib. ꝓ. dixi digitos longos ma
gnū epar denotare. De plūbeo colore Galle-
nus in primo affori smorū: cōmē. 2. color inquit corporis
humorū dominiū oñdit si non in profunditate corporis
accubuerint. Color plūbeus liuidus nominat̄ ꝛ medius
est inter rubeū ꝛ nigrū. Cū digiti sunt plūbei malā cō-
plexionē epaticā significare certū est ꝛ ex cōsequēti egri
tudinē. Nihil aliud est egritudo nisi remotio inequalio
nū humorū ꝛ in cōcordātia mēbroꝝ regaliū cū ergo re
cesserūt a sua latitudine breuitatē vite arguit a cōplexio
ne frigida ꝛ sicca. Inquit phs lib. de longitudine ꝛ bre-
uitate vite: cōsistit vita nostra ꝑ calidū ꝛ humidū vt ostē
sum est alio loco cū cōtra sit cōtrariū. De incisuris seu li
neis Plini⁹ nō intellexit neq̄ Aristotelis textū expone-
re sciuit. Inquit phs in ꝓ. de aīalib⁹ cap̄. xv. pars interior
manus vola dicit̄ carnosa est: ꝛ incisuris vite indicibus
distincta lōgioris .s. vite singulis aut binis ductis per to
tā breuioris vite: binisq̄ non lōgitudinē totā designēt.
Inquit Cōciliator ꝓceptor noster in sua chyromātia: vt
etiā recitaui ĩ primo lib. cōtra Pliniū ꝙ linee habēt cor
respōdentiā cū venis aut arterijs venalib⁹: hoc est linea
vite cū corde linea media cū cerebro: ꝛ linea epatis cum
epate: ꝛ sic de singulis. Ista sentētia nō pōt apphēdi nisi
ab oībus instructis ab annothomijs. Et ego dico ꝙ plu
res hoīes habēt venas apparētes ꝛ ꝓcipue ĩ hoībus hn̄
dispositis aptissime ꝑcipit̄. Tēpore meo quidē iuuenis
se ꝑcussit cum stilo acuto vbi situat̄ linea cordis: ꝛ tali-
ter ꝙ chyrurgici non potuerūt restringere fluxū sangui
nis: ꝛ signū habuit ꝙ erat arteria seu vena arterialis .s.
cum saltu rubedine ꝛ claritate sanguinis: ꝛ causatum est
emboris ma .i. mater sanguinis ꝛ mortuus est ille iuue-
nis: ꝛ ēt in manu mea post nimiū laborē inueni pulsatio
nem magnā in loco linee cordis qḋ nō pōt causari nisi a
venis pulsantibus: ꝛ in loco epatis ostenditur terminari
venā epaticā: ꝛ in media nāli venā cephalicam: ꝛ in loco
vbi se oñdit mēsa man⁹ vel linea mensalis ibi terminat̄
vena cōis. Idō dicūt chyromātici anothomisti: ꝛ ego cū
illis: ꝙ ista linea creat̄ vel generat̄ ex concursu seu fluxu
quorūdā spirituū eleuatorū vel ꝓcedētiū a ꝓdictis mē-
bris regalibus: hoc est cor epar ꝛ cerebrū. Ideo non ime
rito pōt ipsa appellari linea testiculoꝝ seu spmatica siue
linea gignitiua: q2 oñdit robur toti⁹ corporis: ꝛ potētiā
gignēdi. Q2 ſm Hypocratē ꝛ alios medicos spma de-
cidit̄ a toto sicut pꝫ ꝑ experiētiā de abscissione venaꝝ post
auriculas ꝙ cessat potētia gignēdi seu filiādi. Ex cōse-
quēti qñ dicta linea capellaris aut discōtinua seu semi-
circularis ꝺnotat ꝺbilitatē innati caloris: qḋ ĩ infinitis ho
minib⁹ notaui: ꝛ ꝓcipue ĩ manu mea. Et etiā ꝑ istā lineā
dignoscit̄: q̄ntitas ꝛ q̄litas egritudinū. Sicuti vno mem
bro leso cōicat̄ nocumētū toti: ex ꝯsequēti linea cōicat cū
toto: ḡ oñdit totū. Ex cōsequēti pꝫ ꝙ oē signū est repre-
sentatiuū sui signati. Linea cordis repñtat cor. Linea
epatis epar. Linea cerebri cerebrū. Qñ iste linee essent
fracte: ꝛ discōtinue oñdūt debilitatē aut maliciā ipsius
mēbri: ꝛ ex fortitudine fortitudinē. Si vita nr̄a stat per
eq̄tionē humorū ꝛ ꝑ cōcordātiā mēbroꝝ radicaliū ergo
sequitur ꝙ ex bona dispōne lineaꝝ stat bona dispō mē-
broꝝ pricipaliū: ex q̄ cōstat lōgitudo vite: ꝛ ecōtrario cō
trariū ꝛ ĩtelligim⁹ de paucitate ꝛ exuberātia lineaꝝ. Ve
rūtñ aliqui attribuūt istas lineas influxib⁹ celestib⁹ sicut
Morbeth in sua chyromātia ꝛ multi alij auctores sicut
nos narrauim⁹ in lib. ꝓ. cap̄. de argumētationibus cōtra
Pliniū tñ corpora celestia non pñt agere vel oñdere: nisi
mediātib⁹ cōgruis istrumētis qḋ ĩ chyromātia est ma-
nus hoīs ꝛ symie sic̄ nos loquimur ĩ alio loco. Deus ꝛ
nā nihil frustra agūt ꝓ. celi textu cōmēti. 32. Nec ꝺficit ĩ
necessarijs nec abūdat ĩ supfluis: ḡ iste linee nō sūt fru-
stratorie. Sꝫ ĩdicatiue multoꝝ effectuū: vt ꝓ. lib. dixi ꝯtra
Pliniū: ꝛ hic ĩcidit q̄sti quā soluem⁹. Sūt aliqui dicen-
tes chyromātiā sciētiā nō eē ꝑ accessū ꝛ recessū lineaꝝ
ꝛ istāt hoc medio. Q2 linee aliqñ recedūt: aliqñ noue ĩci
piunt videri: sꝫ q̄cūq̄ accedūt vel recedūt cōtingētia sūt
ꝛ cōtingentiū scia nō est: ergo ipsaꝝ nō est scia: maior est
Aristote. ꝓ posterioꝝ: minor pꝫ ad sensū ꝛ ꝑ experiētiā
ꝛ maxime ĩ mōtib⁹ manuū ad hoc respondet̄ ꝙ linearū
principaliū nō est accessus neq̄ recessus: sed eorū esse ꝑ-
petuat̄ in specie ꝛ sic ipsarū pro quāto sūt corpore dimē
sionato trina dimēsione eaꝝ est scia ꝛ sic de talibus ve-
rificat̄ ꝓ. posterioꝝ Aristotelis propositio: ꝛ qñ dicit̄ ꝙ
aliqñ linee accedunt vel recedūt cōcedit̄ sed non sunt de
principali essentia ipsius artis: qm̄ circa lineas principa-
les chyromantia versat̄: si ꝟo alie linee ipsas intersecent
hoc est per accidens ꝛ de talibus non est scientia per se.
Ad aliā de montibus manuū dico ꝙ illud prouenit ex
parte planetarū in eorū genituris: ꝛ ſm ꝙ planete succes
su tpis fortificantur: vel debilitant̄ noue linee in ipsis for
mant̄: ꝛ aliqñ sunt ĩtersecātes alias ꝛ hoc nō incōueniē.

¶ Quesitum.xviij. Augustini Discipuli ad eundē Co-
ciliatorem Magistrum. ¶ Textus.

Um maximo feruore desiderio scire mo-
dum clarum ꝛ dilucidatum: quomodo de-
c bemus examinare chyromanticam faculta-
tem ꝛ precipue de terminis ꝛ prolationibus
in modo indicandi ac examinandi.

¶ Decimaoctaua responsio Magistri ad eundē Disci.

¶Cōmentum:

f Ciendū3 est φ valde raro est φ vna linea ha beat significatū bonū aut malū3 rōne loci vt puta:nō semper linea in monte Jouis indi cat bonū q2 in eodem loco inuenimus lineas egritudines aut vulnera significare vt patebit. Et ita in monte Saturni nō semper linee arguūt malū3. Ideo nō valet illud dictum:iste locus est fortunatus ergo semper fortuna. Errat Antiochus ponere Martē in loco Ue neris.τ ita Uenerē in loco Mercurij:τ argumentū est. Ipse dicit hanc esse opinionē recentiorū. Quero ab ip so si Hermes fuit recens vel ne:nō adducit medium nisi auctoritate propria. Attribuit etiā iste bonus vir lineam epatis cerebro:τ illa que est cerebri epati. Talis opinio est fugienda si bene cōtempletur anothomia venarum in subiectis venosis:vt in viuentibus reperi pluribus vi cibus cū artificioso ligamine stringendo cū tali strictu ra φ vene tumefiunt:vt in prenotatis dictū fuit:τ vide bitur terminatio venarū in locis cōgruis. Apud indos: caldeosq3 inuēta fuit experientia in cadaueribus recen tibus interfectis vt ego etia3 ago. Et non existimes dici accidentia fortune minuatim sicut accidere posset: τ an sit cū ense aut ferro:ligno aut ab equo vel ab asino: aut a fortuna cū isto principe vel cū illo. Uidi quēda3 de se natu nostro tēpore estiuo dum staret sine calceis:famu lus posuit super scānū cyatū cū quo dedit potum domi no suo:du3 vellet sedere se posuit sup cyatū τ cyatus fra ctus est:τ magnū frustrū ex ipso viro itrauit in ano dñi τ fecit vulnus per spaciū duorū digitorū cū magno flu xu sanguinis:τ illud frustū fuit maxime difficultatis ad extraendu3. Non chyromantia nec astronomia descen dere potest ad ista particularia. Uidi rotam mollendini interficere viros τ feminas:quis dicere possit talia in fortunia. Eschiles tragicus qñ aquila testudinem proie cit super caput suum caluu3 non potuit scire hoc particu lare infortunium. Nec puer dum iter faceret:cui frustum glaciale super caput eius cecidit hoc preuidere minime aliquis valuisset:quis posset dicere de percussionib⁹ q̄s faciunt bombarde τ scoppitti:canones τ similia:quis lo qui posset de patibulis multis vt est taxillus stangbetta oua ferrea calida sub assellis posita:aut diceret de aereo thauro aut similibus. Possumus bene dicere conditio nāte τ non aperte τ manifeste. Uideo lineam existente3 inter auricularē τ mediū arguo vulnera circa brachia. Debeo exprimere tu es peliuis ad lesionē manus:τ de beo intelligere de manu magna idest cōprehendēdo ab humeris vsq3 ad extremitatē digitorū:τ sic intelligitur manus:τ nō dico lesionē distinguendo τ comprehendē do causam primitiua3 τ antecedentē. Primitiua3 intelli go:vt casus:contusio:fractura dislocatio vulnera tanta ab ense lapide aut similibus.etiā no:aui verificare lesio nem manuu3 aut brachiorū vel patibulu3 pp funes aut cordas in manibus iustitie ad torturam:aut si futura sit punctura neruorū aut flagellatio cū bacculis aut cu3 sac culis arena plenis aut cōbustio ignis. Causa añcedēs est humoralis vt hothor antrax carbūculus ignis persicus pruna fistula cancer vlceratio vel vlcera τ similia. Et ita in cruribus τ per crura fm lesionē intelligit chyroman ticus ab anchis vsq3 ad extrema digitoru3 nisi auctores distinguant partes mēbrorū:q2 aliqñ accipiunt totū pro parte:τ partē pro toto. Et de oculorum infirmitatibus vt est sebel ordoleum catharacta tarfati percussiones τ que currit cursus eorum nō ad nos pertinet distinguere spēs egritudinū sufficit cognoscere lesiones mēbrorū:τ sic est iudiciū circa verēda:laborando vt an sit hernia carnosa:varicosa:vētosa:aut itestinalis:τ per pudibūda itelligim⁹ ptē posteriorē τ anteriorē τ circa iguina. Acci dit aliqñ fractura ani a cā primitiua: ragadie τ moroi des:odilomata:apostema:τ fistula τ filia. Ulceratio vir ge:apostema flegmon τ sic de singulis : q̄ oīa impoīe est nos posse distinguere gradatim:vñ ille termin⁹ oīa com prehēdit:nisi subiectū sit adeq̄tū:vt sūt lenones ad gla dios τ nece violēta.tñ raro distinguere possum⁹. Phy sionomista τ chyromāticus vtunf istis vocabulis talis hō est dispositus ad talem lesionem aut iacturā:τ dicūt iustud denotat: declarat:arguit:ondit:demōstrat:idicat talē dispōnē. Itē repiemus i mōte iouis stellas lineas τ radios cū ceteris pportionib⁹.debem⁹ exprimere tu es pnus ad baculum.i.ad ecclesiasticas dignitates:τ est vt sunt prhonotarij:epi cardinales abbates:τ Papa:Ut3 si vna vel alia dignitas non possum⁹ distinguere:tñ si est cardinalis possum⁹ dicere de papato tñ raro:τ i hebreis nō q2 nō hñt tales dignitates. Preterea video lineā incli nātē ad lesionē ab aīalib⁹ q̄drupedib⁹ nō possum dicere an sit canis:asin⁹:an equus:s3 suffīcit φ dicā tu habebis lesionē ab aīalib⁹ q̄drupedib⁹:τ hic nō distinguo iter si gnu3 τ significationē:q̄uis tertio pnosticorū cōmento videbaf inter ista differētiā duplicē eē. Na3 significatio est necessarior. Signū vo est eor q̄ sunt vt plurimum. Itē significatio est rōne cōphēsa:signum vo expimēto. Sufficit mihi dicere large aut stricte de futura iactura aut offensiōe:τ sic sit finis libri q̄rti. Alia autē dicem⁹ in quinto libro altiorē cōsiderationē. Te aūt discipule mi: vt finē faciā:opȝ speculari τ imitari itellect⁹ auctorū ali ter vaniloquus eēt sermo tuus τ penit⁹ inanis. Erube scimus eni vt dicūt:cū sine ratione loquimur.

¶Liber Quintus Chyromantie magne.

¶Magistri Bartholomei Coclitis Bonoñ.huius ar tis acerrimi defensoris τ idagatoris:ad eundē.D. Alexādrū Bentiuolū. Liber quint⁹ Anastasie sue:qui intitulaf Chyromātia magna : in quo cōtinef chyromātia Conciliatoris cū quibusdā nouis additionib⁹ eius de3 Coclitis:τ post lōgū ponif ca pitulū eiusdē Coclitis p addi tionē suā:postea sequef chy romantia magna cū alijs additiōibus sūme ne cessarijs. Prolog⁹.

c Um plegerim⁹ vigintitria librorū volumi na quorū princeps iter antiquos indos ē Hermes:iter xpianos Albert⁹ magnus. Cui⁹ librū magis dilatauit Cōciliator nr ad vltimāq3 pfectionē reduxit:quē nūc p manib⁹ habem⁹:cui⁹ principiū erit i.2.cap. Nā in seq̄nti p̄ cap.qd est p principio quinti libri pono:ē q̄dā additio mea ptinēs ad toti⁹ opis declarationē: post modū seq̄t ipsi⁹ Cōciliatoris chyromātia:cū alijs meis nouis τ ne cessarijs additionib⁹:q̄ si lector diligēs leget:spero:absit tñ iuidia:op⁹ nostrū operāq3 mirifice laudabit. Si quis aūt est adunci nasi frustra opus nostru3 perscrutabitur nihil.n.inueniet quod reprehēdere aut negligere valeat.

Capitulum primum quinti libri et prime partis.

Capitulum primum determinans chyromantiam esse scientiam: et unde chyromantia dicatur ostendens: et quid sit linea et quid sint eius scientie auctores: et quis est auctor huius operis chyromantie: que principium suum habebit sequenti capitulo.

Additio eiusdem Bartholomei Coclitis ad chyromantiam Conciliatoris et est liber quintus:

Chyromantia est scientia: que docet modum iudicandi per inspectionem linearum manuum et dicitur a cyr grece quod est manus et mantia scientia seu divinatio. Et hec scientia docet cognoscere in manu humana et complexiones: penas et dolores nec non labores et omnia que homini possunt accidere seu evenire. Eius subiectum est pars corporis humani.i.manus ubi lineationes continentur. Linea est longitudo sine latitudine profunditate carens. Cuius quidem extremitates sunt duo puncta ut per euclidem patet. Quibus ex lineis eximia speculatio ellicitur: ut longitudine: profunditate latitudine: et rectitudine: et obliquitate: nec non intercisione: applicatione oppositione coniunctione separatione continuitate discontinuitate proportione lividitate apparentie seu palliditate rubedine fuscedine asperitate mollicie situ colligatione et forma trianguli: et quadranguli et circumscriptione circuli et semicirculi. Sunt et in ipsa manu stelle cruces radii rami ascensiones descensiones et multa alia ut alio loco ostendimus. Tamen quattuor in manu linee reperiuntur principales: et tres sunt que incorruptibiles existunt: scilicet linea cordis seu vite. Linea cerebri seu media naturalis et mensalis aliquando reperitur linea epatis in hominibus firmis seu bene dispositis. Et ideo a chyromantico minus principalis dicitur. Multotiens reperiuntur prenominatarum linearum sorores: et ut in pluribus in cordis linea: ut apparet in manus concavitate: que ab aliquibus linea Saturni vocatur Alia socia seu soror in monte Veneris prope lineam antedictam invenitur. De his diligentissima existit speculatio: et per earum qualibet membrorum dispositiones cognoscuntur principalium. Complexiones cerebri per mediam naturalem agnoscuntur: cor per lineam cordis: per epatis lineam epar: per mensalem totius corporis dispositiones perspiciuntur. Alie linee nuncupate naturales visuntur in manu: ut inquit Morbet cardinalis a natura aut ab influxibus formate celestibus alterantibus: que secundum mutationem corrumpuntur: configurationum planetarum in revolutionibus annuatim ut per experientiam plures vidi et iudicavi de colligatione planetarum. Ex hac nostra celeberrima scientia Hermes librum dignissimum exscripsit: quem librum Aristoteles invenit uno in templo super aram Hermeti dedicatam litteris aureis scriptum: ut idem testatur Aristoteles: quem ad Alexandrum suum discipulum tulit summo cum gaudio: qui liber a Joanne hispano translatus fuit ex lingua arabica et hispanie regine dedicatus. Albertus magnus quoque librum de hac scientia edidit: nec non Ptholomeus philosophus et Avicenna posteri quoque de chyromantia multa tradiderunt nolentes quidem aspernanda: et similiter Averroys dicitur in hac etiam arte composuisse Aliqui etiam testantur Platonem maximum philosophorum huic scientie se se implicuisse: quod opus a me visum non est. Vidimus etiam huius artis viginti tria volumina quorum nec subtilitates nec auctores percipere vales. Ex quorum numero elegi Petrum aponensem: cuius chyromantia exactissima et perfectissima habetur. Ex cuius imitatione presens chyromantia fabricatur non necessitate aliqua: sed ob quorundam meorum discipulorum preces. Non.n. debet sincerus preceptor discipulo integerrimo aliquid denegare duplici de causa. Primo ne videatur sodalitatis esse immemor. Deinde ne subterfugere laborem se ostendat. Hanc artem Aristoteles.2.de anima tetigit inquiens. Molles carne aptos mente dicimus: duros vero ineptos. Item philosophus secundo posteriorum per signa corporis nobis nota sylogizamus dispositiones anime. Idem Averroys commentator tangit inquiens: homo boni tactus semper est discretus. Idem testatur Gallenus in libro primo: de complexionibus duo ait. Et palma quidem mollis perscrutationis sensus melior et aptior est. Dura vero est apta retentioni. Averroys etiam super primo libro canticorum Avicenne in commento octavo inquit. Cuius manus est subtilis: sensus significat bonitatem itellectus. Et Avicenna libro.3. Fen.xiij. Capite de annothomia epatis dicit digitos longiores significare epatis longa additamenta. Idem sentit Gallenus in libro tegni: et Albertus in suo de animalibus. Inquit philosophus decima parte problematum: problemate. 49. Quicumque sectionem que est in manu habet longevus erit. Et idem.34.problematum: problemate.x.hoc idem insinuat in primo de historia animalium: cap.xv.cum inquit. Pars interior manus vola dicitur si carnosa est: et incisuris vite indicibus distincta longioris vite signum affert. Singulis aut binis ductis per totum brevioris quam longitudine tota designent etc. Idem testatur Albertus magnus in primo de animalibus tractatu secundo: cap. penul. ubi inquit. Pars interior manus propter plicaturas ossium rascette et digitorum et pectinis participat quasdam lineationes manifestas propter quattuor montes iuncturarum que sunt in parte illa ubi est destricta et soluta: et ea que est per ossium extrema sive secundum latitudinem ipsorum et cum ille due linee sunt vel tres totam palmam scindentes. Dicunt physionomi quod significant vite longitudinem: et si una earum linearum vadat per longitudinem vole et circundet curvaturam pollicis et volam interiorem secunda vadat per longitudinem vole et sit creata modicis domestici manus. Tertia autem incipit ab inferiori eiusdem latitudinis creata a curvatura auricularis versus manus domesticum. Cum autem iste femetrice a virtute seminativa optime perficiantur et in extremis longe a corde distantibus: signum est quod in propinquis existens: posita multum possit super corpus influendo vitam: hec autem naturalis positio causat vitam: et vite longitudinem in continuatione longam. Ubi autem tumuerit due breves significat multitudinem materie ex humore inordinato interminato vincere super virtutem informativam et sic breviabit vitam: et Guilielmus nutrice in suis commentarijs ait. Signum longe vite sunt secature in palma: transeuntes: in de problematibus actum est: si sunt bone significant bonam dearticulationem et discretionem membrorum que longam vitam significant: hoc enim sine dubio significat super fortitudinem virtutis formative que ad longam vitam disponit. Nam disponit corpus ad melius secundum formam et figuram et complexionem. Idem scripsit Conciliator in libro de physionomia capitulo: magne manus dicens inquit philosophus. Quorum manus fuerint palme intrinsecus sectione notabili plurima per totum secante

longevos existere in quibus chiromantici longum traxere sermonem. Inquit Iob. xxxvij. cap. Et signa posuit in manibus eorum vt omnem effectum designaret. Item Hieronymus de manfredis Bononiensis de hac arte satis digna scripsit. Idem Franciscus auscularius testigit in libro sui corde capitulo ignis.

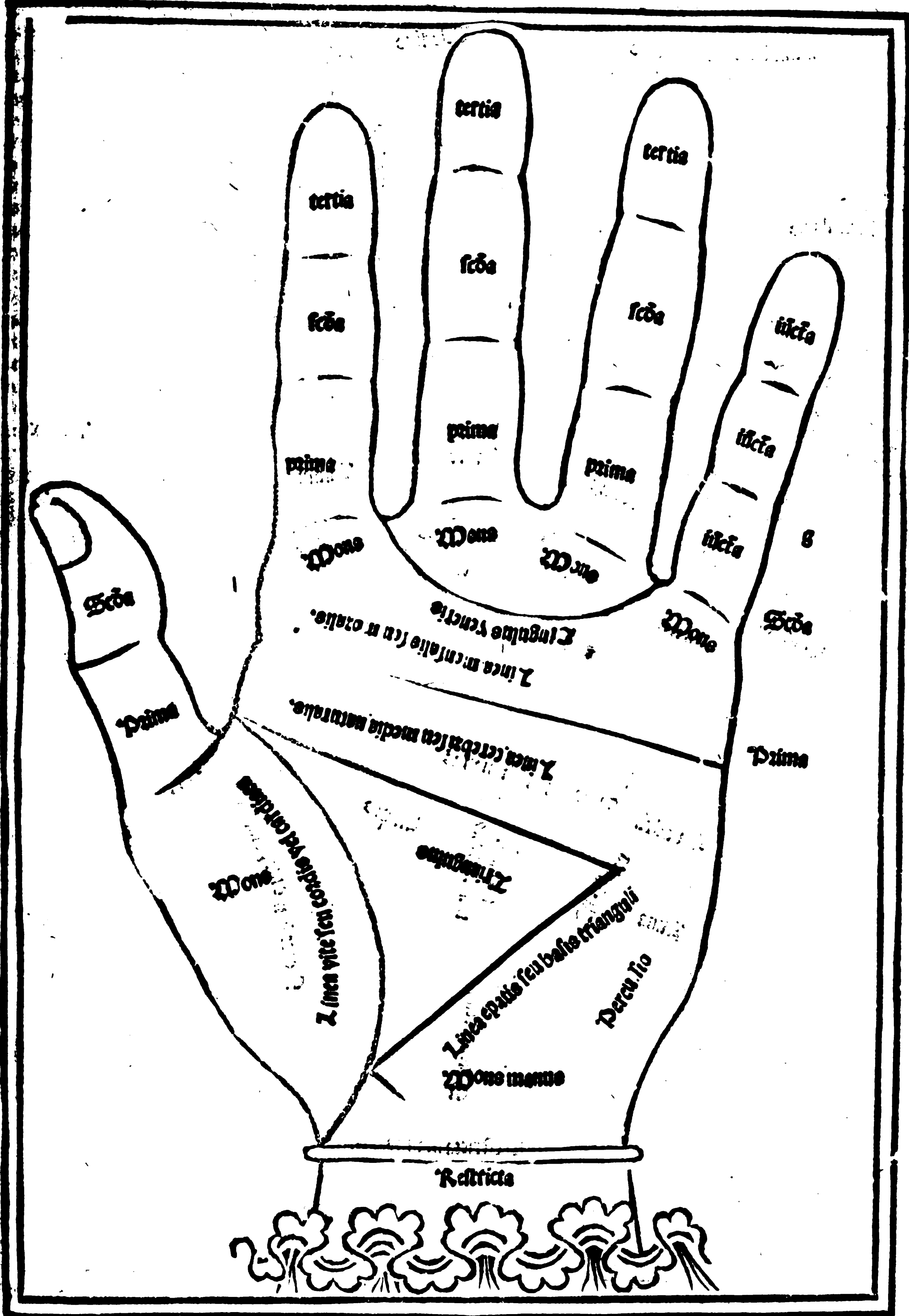
¶ Et io a te li chyromanti signi
In quanto in noi sonno per natura
Io dico che denota sono digni
¶ Passa il segno per li sensi humani
Fino a lintellecto con sua forma pura
Si che tu intendi li effecti lontani
¶ Non che tal segno sia cagion di questo
Ma nui sa certo doue il segno moue
Che tanto il iudicare si fa piu presto
¶ Metter si vol la mano in aqua calda
Che li accidenti segni ella rimoue
E con gli naturali reman poi salda.

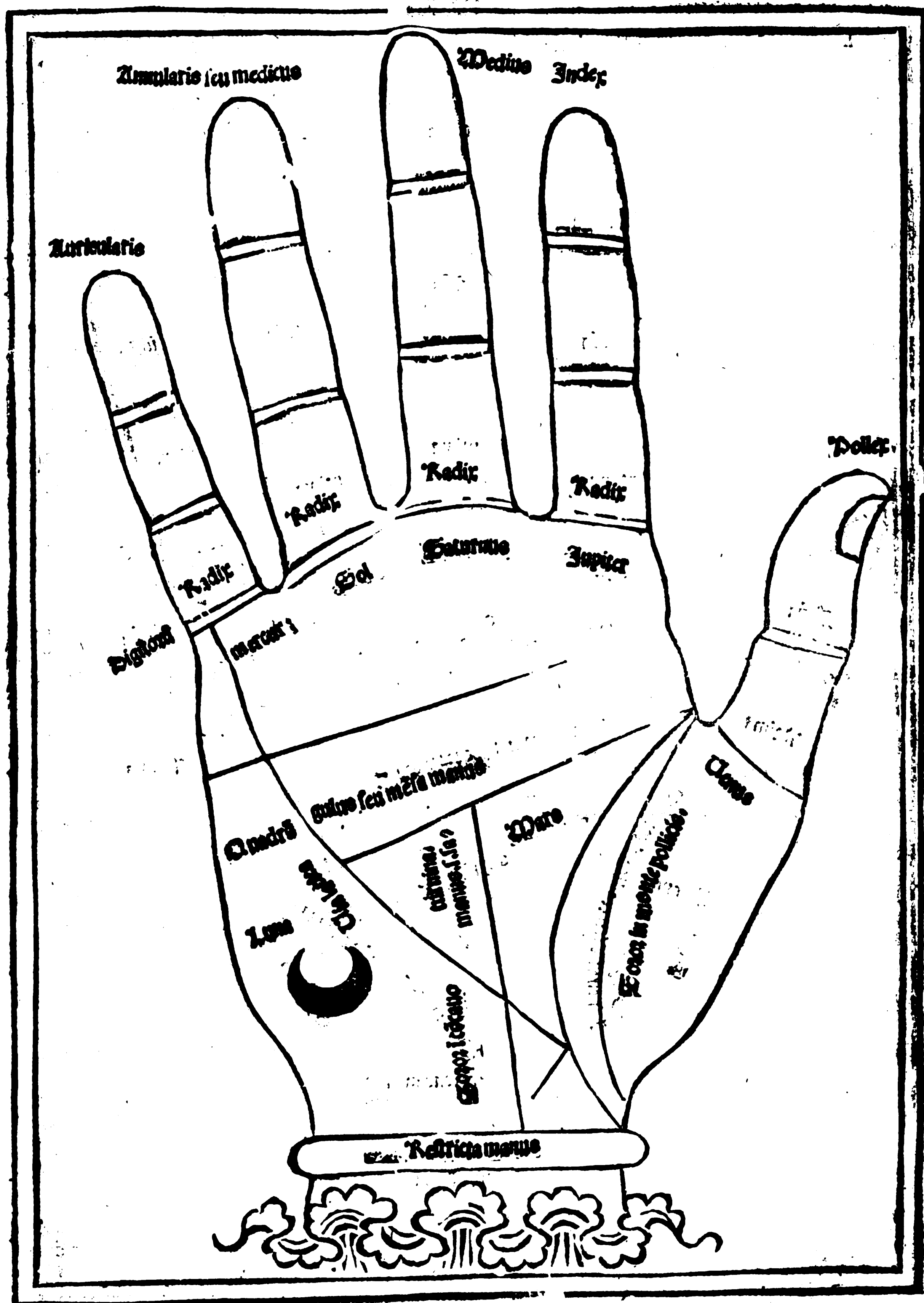
Alpharibus et Blasius de Parma aliqua problemata super quarto quinto et sexto physicorum deprompserit. Helemus priami. Et Iulianus vt testatur Albertus magnus in suo libro de chyromantia: de hac re cura attentissima preclara descripserunt. Quam dignissima et excellentissima sit fama nostri preceptores Petri aponensis differentijs apparet. Medici peritissimi hunc Conciliatorem nominant. Ab hoc enim liber de cholera nigra: et terrapentica Galieni in latinum sermonem conuersa est: vt ipse in suis differentijs ostendit: nec non problemata Aristotelica transtulit: et in ea commentarios edidit: vt ipse probat prima differentia. Opus quoque de venenis preclarum composuit. Scripsit et super Mesue. Et antidotarium rem vtilissimam excudit: quod perlegis. Totam antiquorum physionomiam compilauit vt ostendit ipsemet in differentia. 54. Inquit enim: pili quorum significationem sufficienter demonstraui in tractatu quem de physionomia construxi etc. Idem. 48. problemate particula decima problematum Aristotelis confirmat. Sunt aliqui idiote: et bilingues Religiosi nostri temporis precipue hypocrasi qui audent. O vulgus indoctum: dicere Petrum aponensem imperitum omnino fuisse O vulgus insulsum fatuum insipidum arrogans temerarium insanum et iudicij expers: non tua viris ingeniosis est detrahere. Tace tace liuida lingua quid nocuisse iuuat: non ne lat lari propter dicacitatem lingua est abscisa. Quid plura si perseuerabis male loqui: male audies Quis non derideat eiusmodi homines veluti amentes et cecos: qui cum res aliquas videant: causam quarum penitus ignorent has dicunt necromantie arte fieri. Ipsemet Petrus aponensis testatur se christianissimum fuisse: vt ostendit nona differentia: vbi ponit an natura humana sit debilitata ab eo quod antiquitus fuerat: in vltimo demonstrat se crimine hereseos apud summum pontificem fuisse accusatum: quo crimine se quam ocissime purgauit. Peritissimus fuit astronomus vt apparet libro illo: qui astrolabium planum vocatur: et differentia nona. Et differentias astronomicas excudit et motum octaue sphere fundauit. Quod fuerit preclarissimus vaticinator ostendit ipsemet presenti in Chyromantia: et in commento decime particule problematum problemate. 49. dum inquit. Chyromantia physionomie subijcitur etc. Si linea mensalis procedatur ad extremum palme et inter dicem et medium digitos directe aut vniuersaliter inter duos digitos expertus sum fluxus ventris ostendere. Alij autem talem vulneribus moriturum. Si autem predicta linea mensalis protensa digitum medium directe scinderit: audacem et probum ostendit. Et magis inferius. Ego quidem aliquando consideraui in quibus multotiens verum inueni tamen magis experimento quam ratione fulcitum. Et apparet etiam in sua physionomia qui floruit anno domini. 1319. et fuit amicissimus summi pontificis Iani. Cui suas differentias dedicauit. Diu Parisius studuit ibique insignia doctoratus accepit. Ibidem philosophiam publice professus est vt idem testatur in compendio sue physionomie.

¶ Capitulum secundum Libri quinti et prime partis: in quo ponitur principium Chyromantie Conciliatoris et sequetur per ordinem cum additionibus Coclitis in suis locis.

Secantur scientie inter se et res ex quibus sunt. Res autem ex quibus sunt scientie sunt tres scilicet naturales mathematice et diuine. Ideoque sunt genera scientiarum principalium sic dicta. Res autem naturales iterum secantur: et secundum diuersos modos considerandi constituunt ex ipsis diuerse partes: seu particulares scientie naturales. Ex quibus vna est que chyromantia communi nomine nuncupatur. Chyromantia est ars cognoscendi inclinationes virtutum et passionum naturalium: et fortunam: et infortunium cuiuslibet per signa sensibilia manus. Teneo quod sic se habent inclinationes: quoniam hec omnia non ex necessitate seu contra arbitrij libertatem euenire dicimus. Sed ex naturali inclinatione seu diuinorum in fluxu: et sic contingere futura contingenter indicamus. Uirtutem quidem dico: vt iustitiam temperantiam robur sanitatem etc. Passiones: vt iram amorem tristitiam gaudium etc. Fortunam autem quecunque ab extrinseco bona vt diuitias honores etc. Signa autem sensibilia dico: lineationes figuras longitudinem breuitatem colorem asperitatem lenitatem pilositatem. Manus autem dicitur pars organica humani corporis: in qua apparet sensus tactus. Et a quibusdam organum organorum appellatur. Minus habet tres partes. Prima pars est: que est inter duas lineas. Unam existentem iuxta finem ossis brachij ex vna parte. Et alteram secundam existentem iuxta montem pollicis: et montem manus ex altera. Et dicitur rascetta manus. Secunda pars dicitur palma: que incipit a linea dicte rascette tangens predictos montes et terminat ad radices digitorum. Tertia vero pars digitorum dicitur. Et sunt quinque et quisque habet tres iuncturas preter pollicem: qui duas habet. In summitate autem digitorum sunt vngues. Pars vero exterior dicitur dorsum palme et digitorum: seu dorsum manus. Linearum que sunt in manu: quedam sunt naturales: et quedam accidentales. Accidentales dico quecunque ex timore frigore fame siti infirmitate vulnere vel labore proueniunt. Et de his modica consideratio est in arte. Naturalium autem: quedam sunt vniuersales: quedam particulares. Uniuersales quidem sunt: que consequuntur hominis naturam communem: vt puta specificam. Et tales reperiuntur in hominibus bene dispositis. Particulares quidem sunt que sequuntur cuiuslibet iudicij propriam naturam. Et tales in diuersis diuerse sunt. Naturales qui

dem vniuersales quattuor sunt:⁊ vnaqueqꝫ diuersimo
de nominatur. Prima est que dicitur linea vite:eo ꝙ p
ipsam humana vita meditetur:aut dicitur saturnina vel
temporalis:vel dextra trianguli supremi. Et est illa que
circuit pollicem. Cuius ortus est inter pollicem ⁊ indicē:
⁊ terminatur ad rascettā manus. Dicūt anothomici ꝙ
hec linea respondet cordi. Pars illa que est eleuata inter
istam lineaꝫ ⁊ iuncturaꝫ primam pollicis:mons pollicis
dicitur. Secūda linea dicitur media naturalis eo quod
per mediam manum extendat. Uel dicitur viuifica vel
linea ꝓsperitatis:vel sinistra triāguli. Et ista sumit prin
cipium ab ortu prime linee vite inter pollicem ⁊ indiceꝫ:
que ab eius radice extenditur per fundum palme. Et di
cunt anothomici quod hec linea respondet cerebro. Ter
tia linea dicitur tabularis a quibusdam:vel basis trian
guli eo ꝙ iungitur predictis lineis:⁊ fit basis earuꝫ triā
gulum constituens. Et ista linea quādoqꝫ apparet in ma
nu quādoqꝫ non:⁊ qn̄qꝫ nō tota apparet. Partes ille ad
quas adunantur iste linee dicuntur coniunctio:vel angu
lus. Et dicūt anothomici:quod hec linea respondet epa
ti:⁊ stomacho. Illud autem spaciuꝫ quod est inter istas
tres lineas triangulus. Et ibi est cōcauū manus. Quar
ta linea dicitur mensalis eo quod mensam palme cōsti-
tuit ex vna parte. Uel dicitur moralis quia mores osten
dit:vel dicitur linea necessaria eo quod propter necessita
tem clausionis:vel flexionis digitoruꝫ ⁊ manus creatur
vel dicit̄ linea martis. Et est illa que circuit tres digitos
scilicet auricularem medicum ⁊ mediuꝫ. Et dicunt ano
thomici ꝙ illa linea creatur ex concursu seu fluxu quo-
rundam spirituum eleuatorum vel procedentium a pre-
dictis mēbris ex coniunctione predicta quorum linea ge
neratur. Illud auteꝫ spacium quod est inter istas lineas
mensalem ⁊ mediam naturalem dicitur mensa manus:
eo quod ad similitudinē mense facta sit:vel dicitur qua
drangulus manus. Partes autem que sunt inter lineaꝫ
mensalem ⁊ radicem trium vel quattuor digitorum pre
dictorum dicuntur montes digitoruꝫ. Illa pars que est
inter lineā vite vel capitis ⁊ radicem indicis dicit̄ mons
indicis vel yr manus. Illud autē spaciuꝫ quod remanet
inter rascettam ⁊ basim trianguli:⁊ lineam mensalem ⁊
dorsum manus dicitur mons vel pectus vel venter vel
pinguedo manus. Pars vero istius montis declinās in
ferius versus dorsum manus dicitur percussio vel scis
sio manus. Quidam autem hanc parteꝫ aliter diuidūt
dicentes quod pars illa que est sub vētre vel monte ma
nus inter radicem auricularis ⁊ rascettā ⁊ dorsum pal
me essentialiter distinguitur a predicto monte:⁊ dicitur
percussio:vel scissio manus. Sed fortasse diuisio hec nō
videbitur rata cum omnes partes principales palme per
predictas lineas ⁊ digitos distinguantur. Preterea de-
buissent vt videbitur predictam in duas diuidere:cum
ipsa secetur a mēsali linea:que ex lineis principalibus di
uidētib⁹ palma. Diuisio itaqꝫ manus talis est. Ad faci-
liorē igit̄ doctrine itellectū tales man⁹ subscribunt.

Medius
tertia
scda
prima
Mons
Mons
Mons
Mons
Scda
Prima
Prima
Linea mensalis seu mensalis.
Cingulus veneris
Linea cerebralis seu media naturalis.
Triangulus
Linea vite seu cordis vel cordiaca
Linea epatis seu basis trianguli
Percussio
Mons manus
Restricta

Anularis seu medicus
Medius
Index
Auricularis
Pollex
Radix
Radix
Radix
Radix
Saturnus
Jupiter
Sol
mercuri;
Digitoꝝ
gulus seu mēsa manus
Quadrā
Mars
Venus
Luna
Restricta manus

Capitulū.3. Quinti libri ⁊ prime partis chyromantie magne: in quo sequit̄ chyromantia conciliatorie: vbi tractat̄ de diuinis litteris q̄ in manu inueniunt̄: ⁊ ponit̄ etiam hic pars executiua istius capituli.

Ed q: fortuna manus cuiuslibet est scripta diuinis litteris: vt ait iulianus in hac parte f peritissimus. Idcirco visum est nobis oīa ostendere q̄ sunt in hac arte ſm nostri possibilitatē intellectus reuellare ⁊ ducere ad lumē: ea q̄ obscura sunt: ⁊ ondere q̄ sunt in manu diuine littere: ⁊ ptes planetaꝝ: ⁊ qui fuerūt saturni ⁊ Iouis ⁊ ceterorū planetarū: ⁊ quid illis accidit ſm nām ꝓpriā sui planete. Quid diuine littere in eis significēt: ⁊ in hoc sequemur antiquos phos ſm maxime helenū priami: qui huic arti diuine mirabilia adiunxit ⁊ ea nobis peritissime descripsit. Si aūt in manu diuine littere nihil aliud q̄ signa vel linee planetarū vel stellarū de quib⁹ inferius plenarie dicetur. Partes aūt planetarum in manu sunt septē. s. hec Luna hꝫ partes in manu. s. rascettā pectus ⁊ quadrāgulū manus: ⁊ ea q̄ iuxta radices eorum sunt: ⁊ lineā basis trianguli. Mercurius hꝫ digitū minimū cū suo monte. Uenus hꝫ pollicem cū suo monte. Mars hꝫ triāgulū ⁊ lineā mediā. Sol hꝫ digitū anularem cum suo monte. Jupiter hꝫ indicem cū suo monte. Saturnus habet digitū medium cum suo monte.

Capitulū q̄rtū in quo tractabit̄ de nā illoꝝ qui sūt d̄ saturno ⁊ quid de illis ſm nāꝫ ipsius planete accidit.

I qui sunt de natiuitate saturni habent multas lineas in digito medio plusq̄ alibi: ⁊ b specialiter qñ q̄dā linea orit̄ a rescetta ⁊ extenditur per palmam vsq̄ ad hunc digitum: hi tales sunt cōes amici vtilis cōsulētes graues in mente ⁊ duri in cogitatione: nō audaces in factis: comestores: superbi simulatores: iactatores: cum paucis verbis ⁊ insatiabiles. In agricultura ⁊ in edificijs delectabūtur: ⁊ ꝑ longas terras erunt peregrini.

Quid diuine littere significent in loco saturni.

I vero qui diuites sunt vsq̄ ad senectutem b in negociationibus ⁊ mercationibus erūt: hi vero qui paupes: in laboribus semper erūt: hi vō qui diuites sunt leduntur egritudine neruorū. Illi autē. s. pauperes ledunt̄ a filijs vel a consanguineis: vel a ꝓximis: ⁊ in his oībus ingrati videbunt̄. Leuiter iras sustinebūt. Pingues in senectute sine egestate habebuntur. Signū aūt aliqua istarū figurarū vel aliquid assimilianter alicui istarū reperiatur in loco saturni: erit congregator pecunie. Nobilium atq̄ magnatum tales amici erunt: ⁊ incident aliqñ in multitudinem egritudinum. Signa saturni.

Capitulum quintum de Ioue.

E Ioue sunt qui hñt lineas in radice indicis d plures ⁊ spāliter qñ linea nālr vadit ad predicti digiti ptes: hi. n. sūt pulchri sapiētes: iudices: iusti: fideles: religiosi: ⁊ timor dei est cū illis. Bñ morigerati audaces i piculis: misericordes: elemosinarū elargitores: veridici. Circa alias dlectatiōes hñtes. Gaudēt aūt risu: ⁊ multitudine loquutiōis ⁊ coitu si sūt laici filios hñt duos. Diligūt bonū ⁊ odiūt malū: ⁊ si tales linee sūt pulchre nō itercise dignitatē aut plationē ondūt.

Quid diuine lr̄e significēt in monte ⁊ loco Iouis.

I aūt figura. a. vel filis sibi reperiat̄ in loco f iouis: erit diuitijs plurimis habūdās: veridicus: ⁊ nobiliū amic⁹: ⁊ si tales figure turpes sint patres violabūt: si figura. b. erit fortunat⁹ ⁊ diues. Dilect⁹ quoq̄ ⁊ valēs apd̄ reges: ⁊ si talis. b. sit modicū colorata erit, religiosus aūt cōuersans cū ipsis: vt erit hō honeste vite ⁊ Magn⁹: si aūt figura. c. a. regib⁹ erit dilect⁹: ⁊ dux vel rector exercit⁹: si aūt figura. d. erit infidelis maior omniū in suo gñe. Et cōmiscebit̄ nobilib⁹. Cū vxore ꝓpinqui vel patris ei⁹ cōmittet icestū: si āt figura. e. p mulierē hēbit bonū: parētes tñ ei⁹ qñq̄ odio eū habebūt: si aūt figura. f. cōmixtionē regū ⁊ rerū ipsoꝝ dispositionē hēbit: eritq̄ sapiēs in causis ⁊ iudicijs discutiēdis: si aūt figura. g. erit bone fame apd̄ sibi notos. Sꝫ in veritate cū mulierib⁹ luxuriam ꝑpetrabit: si aūt. o. vel scutū sit [symbol] erit hō nobilis q̄litatis: sapiētesq̄ ⁊ discretus in oībus. Nobilis animi: subtilisq̄ ⁊ alti ac penetrabilis intellect⁹ oīumq̄ scientiarū iterptator ⁊ expositor erit: ⁊ spāliter artiū ꝓfundarū ac occultarū. Eritq̄ amabilis vltra modū. Et nō habebit amicos fideles. Ab infantia vsq̄ ad vltimā iuuētutē: ⁊ in iuuentute vitia hēbit sūmū statū ⁊ nobilē. Erit dilect⁹ ab oībus pp diuitias: ⁊ pp fidelitatē suā ⁊ rectitudinē: patiet̄ dānū maximū cā seruiēdi amicis in adolescētia. Eritq̄ apud Reges ⁊ Principes not⁹ ⁊ dilect⁹ ab eis ⁊ ēt a ꝓpinquis suis: erit ēt ab extraneis extra patriā dilectus ⁊ ab infantia vsq̄ ad vltimā iuuentutē ſm q̄litatē sui erit egen⁹: si autē aliqua istorū.

erit auguriat⁹ augumētatus ex multitudine lucri habūdabit: ⁊ erit pinguis: sed pauper ⁊ debilis animi a cognitione peruersa succūbet. Deuinctus dānū patiet̄.

Signa Iouis.

Capitulum sextum de Marte.

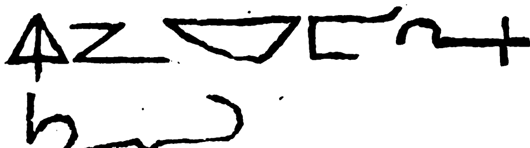
E Marte sūt qui hñt lineā vite ⁊ mediā na a turalē cōiūctas itē so colore: erūt hmōi audaces hoīes: facientes: vtiles: absq̄ pinguedine prompti ad bella pro quotidianis incōstantes ferocesq̄: ⁊ ipij sine verecūdia male sociabiles: fornicatores. His quoq̄ neq̄ defectus: neq̄ superabundantia erit vsq̄ quo se poterunt adiuuare.

Quid diuine littere significent in loco martis.

I aūt figura. a. vt aliq̄ silis ei reperiat̄ in loco f martis. i. in triangulo. ille erit lapidei cordis sine misericordia plen⁹ ira: ⁊ iniquitate: si āt figura. b. erit diues familiaris principib⁹. Aliquādo aūt erit doctor exercitus: si aūt figura. C. erit magnus magister pfect⁹ igeniosus diligēs geometriā aliq̄ñ

aliquibus iniuriam faciens. Dolore occulto: vel casu ab alto ledetur: si autem figura.d.erit parricida percutietur dolore epatis & iuncturarum: aliquando autem fortinabitur: si autem figura.e.erit contentiosus: & inde multum patietur. Jungetque se vilibus feminis: & raro habebit desponsationem optatam: & aliquando vxoris proprie interfector: si autem figura.f.erit falsus: calidus: mendax: proditor: propter quod malum habebit: si autem figura.g. erit perseuerans cum malis viris & latronibus: & occulte machinando maleficia perpetrabit: si autem aliqua figurarum subscriptarum erit in loco Martis: erit magnus & audax: pertinax & incepti perficiens: & vsurpator siue dispensator paterne substantie: & fratum percussor.

¶ Signa martis.

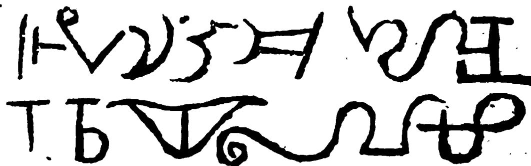
¶ Capitulum septimum. De Sole.

Ui sunt de natiuitate Solis habent lineas subtiles in radice digiti solis plusquam alibi hi erunt naturales inuentores & imitatores & omnium operationum & operantes que non adidicerunt: hi sunt inuentores artium. Nunquam erunt pauperes. Isti perdent seruitia: & specialiter que facient amicis & primis. Ab extraneis honorabuntur ideo extraneis copulentur: & hi sunt iracundi: & libere lingue sup se recurrentes. Eritque amabilis valde: & semper contrarium erga eum inueniet: quia nullus erit eisdelis amicus: eritque fidelissimus curialis sapiens & largus & benignus. Amicis sepe multis multotiens multa dignis dans & indignis: hic erit a muliere vel propter mulierem lesus: hic habebit inimicos & specialiter suos: & non ledetur ab eis: hic superabit eos sicut sol nubes. Oportet ipsum omnia palam facere ea que ab aliis occulte fiunt. Hi quandoque sublimant homines quandoque deprimunt: & sunt fideles & magnanimi.

¶ Quid diuine littere significent in loco solis.

Si autem figura.a.reperiatur: erit fortunatus & pater eius similiter: si autem talis figura male sit disposita significat contrarium: si autem figura.b.erit sapiens boni ingenij: dilectus a magnatibus & vniuerso populo: & aliquando visi sunt exaltari ad regias dignitates: si autem figura.c.destructionem & infirmitatem oculorum & stomachi ostendit: nec non ferri & ignis periculum: ingratum facit & peregrinatum ostendit: & moriturum subito: atque patris interfector erit. Si autem figura.d.erit diues magnus & fortis & adipiscitur diuitias ab alienis: & aliquando talis exaltabitur ad regias dignitates: & si talis figura fuerit male disposita habebit patrem stultum: & cito mortem incurret. Si autem figura e.erit amator mulierum similium: in paternis rebus habundabit: turpique luxuria: & proprie nefanda sodomitica delectabitur. Si autem figura.f.erit sapiens: & bone memorie: scientiis decoratus variis: si autem figura.g.erit letus manens cum principibus & maioribus terre patietur stomachi & capitis infirmitatem. Si autem talis ☉ vel ◯ fuerit in monte medici vel solis erit homo honeste vite: & diues omnibus diebus vite sue: dilectus quoque a mulieribus: & propter eas damnum patietur. Et erit subtilis valde: & inuentor artium. Dilectus quoque principibus & omnibus aliis. Si autem aliqua istarum figurarum subscriptarum fuerit in loco solis erit beniuolus iocundus & perfectus in multis operationibus: sed cito irascetur & cito a quacunque re grauabitur tedio.

¶ Signa Solis.

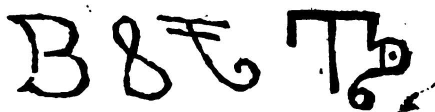
¶ Capitulum octauum de venere.

Si sunt de venere quorum linea tertia vadit versus digitum Iouis: & ex alia parte terminetur cum radice digiti veneris: talis erit bone fortune absque cogitatione & sine cura propter bona: non cognoscentes de propriis delicate viuentes: sine conseruatione: sine labore. Hi dulces fortunati: large expendentes. De facili promouentes animam pro mulieribus. Hi enim sagaces quando mulieres extirpabunt a vitiis suis & aliquando eorum hereditatem. Diligunt risum & coitum: & propter hoc habebunt adulteros filios. Omnes eum diligent & omnes ei credent. Hi enim pulchritudine vultus & loquele: dulces hunt loquutiones. Omnia volunt que vident.

¶ Quid diuine littere significent in loco veneris.

Si autem hec figura.a.in hoc loco inueniatur erit talis sine fide diligens mulieres pauperculas: & infirmitate detentas & ab eisdem malum patietur. Si autem figura.b.erit significat gaudium & nobilium permixtionem & proficuum in desponsationem nobilium mulierum. Et habebit bonum ex causa & fide religionis vel mulieris: si autem figura c.Iniuriator erit: magnus in luxuria: fornicator: scelus perpetrans cum consanguinitatis vinculo sibi connexis & desponsabit sibi mulierem ante sibi iunctam: & a ferro vel ab igne ledetur: & in oculo patietur: si autem figura d.erit expositor somniorum: & inuestigator rerum occultarum. Ueridicus: & diligens itinera: & erit turpi luxuria plenus si autem figura.e.gaudii multitudinem habebit: & delectationem cum mulieribus mirabile officium exercentibus: Unde vilipendetur: & semper in ceteris reprehendetur. In ceteris fortunabitur: & bonum adipiscetur in omnibus: si autem figura.f.in multitudine habebit opera. Uiam & gaudia & scientiarum pertinentiam requiret: si autem figura.g.erit amator mulierum gaudium & bonum habebit cum eis: si autem aliqua istarum figurarum subscriptarum fuerit in loco veneris erit fornicator cupiens vxores alienas plusquam suas & maxime viles & vilia: que faciliter poterit acquirere aliquando vxoris proprie interfector erit: vel paterni lecti violator.

¶ Signa Ueneris.

¶ Capitulum nonum de Mercurio.

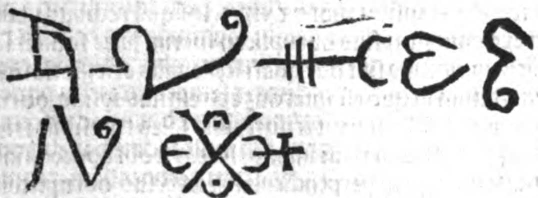
Si sunt de Mercurio qui consimiles lineas habent in digito mercurii: que non apte sunt sed obscure: hi erunt fures leuis fortune fastidiosi impuri: inordinati: concubinarii: men-

daces expoliatores insidiatores iniusti: omni malo pleni ad melificia parati: hi enim lꝫ pluribus penis pluries sunt dimissi nō tn̄ intēdūt nec cōsiderāt: q̄ euenire poterūt: sꝫ mouent ad ppetranda mala absq3 rōne: ipsi in se neq3 stabilitatē neq3 fūdamētū hebūt. Sunt audaces stulti. Si āt pdicte linee sint pulchre: ꝛ clare erūt loquaces ꝛ musicalia sciētes pictores sermocinatores: ingeniosi arismetici: geometrici augures: rectores optimi: valde cupiunt laudem ꝛ memoriam suorū laborū: factores ꝛ speculatores profundorū secretorum quicquid habēt in corde nullus potest cognoscere.

¶ Quid diuine littere significant in loco mercurij.

b I aūt figura.a.fuerit i loco mercurij erit inquisitor oiū ocultoꝝ. Un̄ ipedimētū hēbit: ꝛ a se ipso sibi nocumēta eueniēt. Erit grauis lingue: ꝛ pessim⁹ i aīo. Inuidēt ei hoīes ꝛ loquenť sup eū: operā ei iponēt quā nō fecit. Si aūt figura.b.erit negociator fidelis hn̄s mltā substātiā eritq3 forte posit⁹ supra gētes. Si aūt figura.c.erit negligēs ludū amabit: ꝛ lucrū ex furto: oīb⁹ malis modis pcedēs: ꝛ scriptor: doctorq3 linguarū incognitarū ꝛ librorū. Expositor sniaꝝ: falsasq3 cartas vel artes cōponēs diuerso q3 suo igenio excellēter. Si aūt figura.d.erit sapiēs opator boni: doctor sciētiaꝝ: astronom⁹ dilect⁹ a parētib⁹: ꝛ si pdicte linee sine fine fuerit turpes: ꝛ male colorate erit pauper: ꝛ i iuuētute male opa agēs: sed post mediū vite multis diuitijs habūdabit: dolorē stōi ꝛ aliaꝝ ptiū patictur ꝛ grauabiť: ꝛ q̄rūcūq3 demonioꝝ opa exercētib⁹ participabit. Si aūt fuerit figura.e.erit coiūct⁹ religiosis: ꝛ faciet opa mulierū edificia pecuniā picturas varias diliget ꝛ mulierū ornamēta. Si āt in q̄drāgulo figura.f.fuerit finali snia pitus ac toti⁹ erit phie excellēs indagator. Si āt figura.g.erit bone vite: itelligētie magne: paruas puellas siľes pigmeis amabit: amabit ēt mulieres puas mamillas ac strictas uuluas habētes. Si aūt aliq̄ istaꝝ figuraꝝ subscriptaꝝ fuerit i loco mercurij: erit grauis loq̄le. suspitiōe oi plen⁹: sapiētib⁹ ꝛ religiosis cōmisceť.

¶ Signa Mercurij.

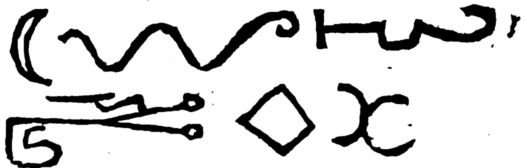

¶ Capitulum decimum de luna.

b E luna sunt quicūq3 habēt i q̄drāgulo manus hoc signū ✕ hn̄ dispositū in pͥma etate erit egenus: in scda vo etate diues erit vltra modū: ita ꝙ oēs admirabunť. Sed reuersus i senectute ad vľ de quo ipse venit reuertetur cōsimilis isti planete crescendo ꝛ descrescēdo. Nō oportet talem vxorem ducere: sed alicui principi vel prelato se coiungere sic ditabitur: ꝛ pacificam vitam: ꝛ quietam diliget: ꝛ peroptabit sibi societatem facere.

¶ Quid diuine littere significent in loco lune.

f I aūt figura.a.in loco lune fuerit infirmitatem eius: ac substātie sue matris in vita sua significat destructionē: si autē figura.b.erit fortunatus ꝛ cōmixtus religiosis: si aūt figura.c.erit nobilis subtilis scriptor pfundarū scientiarū audax in opib⁹ malis pgēs i occultis sui corporis malū patieť: ꝛ substātie multū deuastator erit i sua vita: morte repētina finieť: ꝛ ifirmitate longa vexabiť si aūt figura.d.intromittet se de multis magisterijs. Dolores stōi expte: ꝛ ex pte oculoꝝ vltra modū patieť: si aūt figura.e. erit luxuria turpi iuolutus: paruā stabilitatē in oībus hn̄s: si aūt figura.f.erit pegrinus munera q̄rens: fidelis ꝛ bone voluntatis. Si aūt fuerit femina erit nobilis seu magna: ꝛ ab eis bonū recipiet: sana erit ꝛ bene tēperata. Sed si predicte figure nō fuerint pulchre diuersis egritudinibus grauabitur. Si autē aliqua istarū figurarū subscriptarū reperiatur in loco lune erit percussus egritudine ventositatis vel renum vel tussis.

¶ Capitulū.xi. ꝛ est additio eiusdem Coclitis: vbi imponitur enigma de diuinis litteris.

d E diuinis lr̄is aliqui arguūt: qꝛ si eēnt diuine lr̄e ad oēs nationes corrn̄derēt. Cū sit ꝙ alia ē forma lr̄e hebreoꝝ alia ē forma lr̄e caldeorū grecorūq3: ꝛ apd̄ nos illa forma est sic nr̄e lr̄e: ꝗ nō vr̄ posse corrn̄dere oīb⁹ natiōib⁹: rn̄deo iste q̄s nos appellam⁹ diuinas lr̄as apd̄ alias natiōes sūt caractares: ꝛ ille q̄ nos sūt caracteres sūt apd̄ hebreos aut caldeos lr̄e: ꝛ nō simplr̄ diuersificanť: ꝛ methaphorice sunt diuine lr̄e: sm̄ diuersas intentiones: ꝛ sm̄ diuersa apud sensus diuersimode noiant: ꝛ sic ē finis prie chyromantie cōciliatoris: ꝛ additionū Coclitis in ea pte.

¶ Incipit scda ps.v. libri chyromantie cōciliatoris in q̄ habenť indicia plurima penes oēs lineas man⁹: ꝛ est capitulū primū: ꝛ poneť ēt aliq̄ additiōes eiusdē Coclitis.

¶ Capitulum primum secunde partis.

i N primis quidē dixim⁹ tres eē ptes pͥcipales man⁹. Posuim⁹ ēt q̄ttuor lineas ḡnales ꝛ nāles ꝛ earū noīa vľi sm̄one. Nūc āt i spāli de ipsis ꝛ earū significatiōib⁹ distincte dicemus: ꝛ p̄ de illa pte q̄ rascetta man⁹ vocať: de q̄ nō nulli pter: q̄drāgulū ab alijs ptib⁹ man⁹ ipsum distinguendo aliquid dixerūt: post eā de reliquis dicem⁹ partibus.

¶ Capl̄m scdm scde ptis: vbi poniť de rascetta manus.

r Ascetta man⁹ dr̄ illd̄ spaciū qd̄ ē iter duas lineas vnā. s. existētē ex pte brachij ꝛ alterā ex pte man⁹. Si illd̄ spaciū sit purū hn̄s coloratū significat bonā cōplexionem ꝛc. Si eē cōrio mō significat. Itē si linea q̄ est ex pte man⁹ fuerit continua decēter recta ꝛ hn̄ colorata tendens ad supius: si sit diues sp erit: ꝛ si paup sit ꝛ infortunat⁹ emendabiť eius fortuna. Et spāliter q̄n pdicta linea hꝫ ramos rectos nō incisos: ꝛ ab illa linea q̄ est ex pte brachij oriať q̄daꝫ linea recta cōtinua hn̄ colorata: ꝛ extēdať vsq3 ad mediaꝫ nālē. In principio cōpetētē vitā significat in fine vo meliorem: ꝛ si hec linea oriať a radice brachij ꝛ extendatur vsq3 ad radicē primā medici a latere auricularis pspͤritatē ondit. Et si hec linea nō tāgit digitū medici denotat ꝙ vxorib⁹ vel amasijs copulabitur: ꝛ si sup radicem brachij i rascetta fuerint q̄ttuor linee scindētes brachiū p trāsuersū ꝛ sint cōtinue ꝛ cōiuncte hn̄ hoc mō honorem ꝛ statum significant ex morte alterius

Et si in radice brachij ꝓpe montē pollicis iuxta lineam vite reperiantur tres vel plures stelle: accusationes & diffamationes p mulierū ostendunt multuz eū conabūtur mulieres aggrauare: finaliter tamē euadet ab earuz malitia: & si quedā linea a medio brachij dscēdat per rascettam manus: talis nō habebit fideles amicos. Licet fidelis sit: humilis sapiēs amabilis valde & morigeratus & dilectus in colloquijs amicorū. Jdō nō cōfidat in amico nec alicui associet: sed per se ipsum negociet. Et si predicta linea oriat desuper a radice brachij: & sit tortuosa & male disposita: talis libertate priuabit: & ad seruitutē redigeī: & fortasse cōdēnabitur. Jtē si quedā linee veniāt a rascetta desup: & ascēdāt per montē pollicis: & tales linee sint dispse & tendat in pollicez digitum in vltima pte sui: a cōsanguineus vel ꝓpinquis depdabit: vel capiet: & exul forte vendet: & si q̄daz linea discurrat a brachio per rascettā in finē montis pollicis: vel in finē linee vite vel iuxta eaz nobilitatē aī significat. Et si q̄daz linea cōtinua bene colorata descēdat a brachio ī pollicē: ꝓducet ad finez leuiter q̄cūq3 incepit. Et si hec linea sit incisa vel dispsa cōtrariū significat. Jtē si q̄daz linee oriant a brachio & veniāt p rascettā ad manū: & imediate ipsaꝝ sint icise vel discōtinue: & in extremitate earū sint cōiuncte hominez senescentē & morientē in pr̄ia & in domo ꝓpria on̄dit & si tales linee adinuicē se respexerint: q̄to maior distātia fuerit iter eas tāto maiori pte in locis extraneis talis morabit & si quedaz linee a medio radicis brachij p rascettaz trāsierit: nō morabit talis in vno loco: sed vitā habebit viatoris & serui. Si vo talis linea tangat lineā vite vel mediā nālē erūt mutationes in lucro: si nō tangit aliquaz istarū erūt sine lucro: & si hec linea vadit p montez man⁹ significat nauigatiōes & itinera maris & ī aquis in vno loco cōsumet vitā suā: & si quedā linea veniat a brachio: & vadat ad idicē: ad longā pegrinationē mittet. Et si talis linea vadat ad digitū anularez versus auricularē bonū venturū ex in ꝓuiso denotat. Et si sint q̄dam linea pue & curue ī radice brachij respicientes de foris: quot linee fuerint: tot breues pegrinatiōes on̄dūt. Et si q̄dā linea oriī a radice brachij: & trāsit p rascettā & pect⁹ man⁹ ad auricularē significat liberū & seruū fugitiuū: & si plures tales linee fuerint: vt supra ibi plures fugiet. Et si talis linea sit magis lata ꝓfunda & rubea significat furibūdū & specialiter seruū. Et si sit pua & subtilis significat vigilē. Jtē si talis linea nō extēdat ad auricularē: sz ꝓpe susurrationē & murmurationē significat. Jtē si q̄daz linea oritur a cōcauo man⁹ iuxta lineā vite: & habuerit ramū vel pūctū tendentē ad brachiū similē radio ꝓcedenti ex aliquo ifra sex ānos īfirmabit. Et si partes q̄ sunt circa brachiū sūt grossiores & q̄ versus manuz sint subtiliores in etate duoꝝ annoꝝ infirmitatē patietur. Et hec de prima pte manus dicta sufficiant.

Cap.3. scde ptis manus. Et primo de linea vite.

Nunc dicamus de scda pte man⁹ & de lineis existētib⁹ ī ea. Que quidē ps incipit a linea rascette & terminaī ad radices digitoꝝ & vocaī palma: & p̄io de linea vite dicam⁹: Dico āt q si hec linea vite sit satis lōga ita q extēdaī vsq3 rascettā vel ꝓpe vel iuxta & sit cōtinua & recta eiusdē latitudinis p totū decēter lata & ꝓfunda & bn̄ colorata longitudinē vite securitatē animi & audaciā animi: atq3 cor optimū & dispositū ostendit. Et si fuerit discontinua vel nimis breuis: talis vir vel mulier nūq3 aut raro ad finez optatum aliquid adducet. Et si hec linea sit stricta & subtilis & bene colorata & specialiter versus mediā naturalez: hominē sani consilij: subtilitatez intellectus & legalitatez animi ostendit. Et si fuerit bene lata & male colorata & pallida cōtrariū significat: & hoc intelligendū est de oībus lineis principalibus q̄ si sint idem cōtinue & bene colorate &c. significant bonitatē &c. Cōtrario mō dispositio cōtrariuz significat: quis autem sit bonus color vel malus in manū vel in lineis inferius dicemus. Et qn̄ linea vite est profunda grossa terrestri colore tincta ruditatez & bestialē vitaz significat. Et si fuerit nimis rubea fortez iraz. Et si liuida: iracundiā notat: & qn̄ hec linea ē nimis grossa in fine versus mediā naturalē naturas rusticanā ostēdit. Jtē si p̄dicta linea fuerit magna & rubea tam versus rascettā q̄3 versus naturalē mediā: crudelitatez on̄dit: & qn̄ hec linea est furcata in pte superiori vagabūdū & cōsilij mutabilitatem innuit. Et si hec linea sit valde rubea vel liuida & tortuosa versus mediā naturalem deceptorē luxuriosuz atq3 animi pūersitatē on̄dit. Et qn̄ hec linea hʒ ramos extēsos supius v̄sus mediaꝫ nālē sup hac forma diuitias & honores on̄dit: si autē inferius v̄sus radicē eius scʒ versus rascettam habeat ramos hoc modo paupertatez notat & talis deteriorabit. Et semp erit dcept⁹ a seruis. Si autē tales rami extēse vadāt ad mediā nālē tn̄ p triāgulū hoiem hōe spei d mōstrat. Et bonū hēbit: sʒ p̄ malū sustinebit.

Cap.4. secūde partis manus & est additio eiusdem Coclitis de linea vite.

Inquit Ptholome⁹ & morbeth & aliqui recentiores. Si linea vite sit grossa inter pollicez & digitū sibi ꝓximū significat inclinatos ad homicidiuz: si in linea vite iuxta receptaz manus sit crux vel stella diuitias significat in senectute: dixit formica valde vtilis. Si queraī linea obrupticon q̄ est sub pollice: si ista fuerit cōtinua sine intersectione talis in ꝓpria patria morieī. Si autē disiūcta fuerit talis diuersis infirmitatibus morieī: si exeunt parue linee talis transibit mare: & vix vel nūquā redibit: si autē in extremitate ipsius obrupticon fuerint linee se intersecātes in quibus sint due quasi stelle: talis erit gloriosus ꝑ mōstatum in quo est interduz extremitas ipsius obrupticon est bifurcata: aut trifurcata: & tales transibūt tria vel quattuor climata: si inter pollicem & obrupticon sint multe linee quasi perpendiculariter. versus obrupticon talis diues erit: si ibi fuerint multe parue cruces non perpēdiculariter iste multa patitur ꝓ diuitijs: scribit morbeth cardinalis q linea vite vel cordis siue dextera fuerit siue recta bene & acuta & superius cōiuncta significata hominem subtilis imaginationis & boni cōsilij & fidelem: & si oēs bonas conditiones habebit quas debet habere preter hoc q scilicet non sit in superiori parte cōiuncta: tunc ceteras virtutes habet sed nō celat. Et si talis linea ꝓtense multum protendat versus brachiū sanuz & audacem significat habentem. Sed si ista linea iuxta se habuerit vnum. O significat qd̄ ille talis amittet vnuz oculum: si vero duo. o o. duos oculos: si superius quidē signa dicta habuerit significat in preteritum: si inferius in futurum: si vero in medio in media etate: & si in eadez linea vite multe rimule apparuerint supius tāto magis in p̄teritū terras circuiuit: quāto v̄o iferius tāto in futuruz circuibit. Et si hec linea versus brachiū crucē hūe-

rit r.o. ibi apparuerit vel sint linee adinuicem se intersecantes ad modus crucis bonū finem ostendit. Et quāto plures tanto meliores cōditiones finaliter expectabit: r bene finiet cū gloria: si extra lineā istaȝ versus angulus superiorem tale signum apparuerit: vel si in pluribꝰ erit terit in talem figuraȝ tūc significat dignitatē r diuitiarū perditioneȝ. Et si iuxta talem lineā talia apparuerint signa. o. y. egritudines multas ostendunt: si quidem in parte superiori preteritas: si in inferiori futuras: r mortem propinquare ostendit: si vero in medio loco significat aliquem de suis parētibus infirmari: r si p̄dicta signa trāsfixa sint tunc mortem propinquam ostendunt. Si iuxta predictam lineam vite talia signa apparuerint vȝ r dignitates r diuitiarum perditionem cum timore demonstrant. Si superius iuxta concauum talis figura apparuerit G. tunc infirmitatē maioreȝ vel minoreȝ demonstrat illo anno. Si sub linea vite iuxta receptam in monte manus vel quasi extra sit q̄dam stella significat diuitias in senectute. Si sub linea capitis fuerit crux significat q̄ diuitias acquiret cum pena r labore. Si linea fuerit tumida inter pollicem r indicem fornicatorem significat. Si in triangulo tale signū apparuerit [figure] in hominibus dementiam ostēdit in feminis vo meretricium. Si triangulus fuerit latus r excessiue largus hominem significat r econuerso si strictus. Si pars superior latior fuerit iferiori tunc non erit citius r velox r audax tamen erit bone pseuerationis: r inflexibilis. Itē si predicta linea vite fuerit grossa r profunda in fossatū manus cum colore hominem rudem demonstrat. Et si in superiori incessum habeat tortuosum cuȝ rubore aurum illum ostendit r vitiosum. Si talis linea crescat in multis locis versus pollicem laborantem inique significat. Si habuerit bifurcationē versus indicem signuȝ est mobilitatis. Et si habeat aliaȝ lineam longaȝ versus pollicem equidistantem r fuerit profunda luxuriam denotat r crimē sodomiticū. Ait Ptholomeꝰ philosophus. Si quis habet in palma manus foueas aut pūcta quasi nigra tria tm̄ significat diuitias r honores apud principes r statum. Si vero quattuor angustiam r tribulationes ac paupertatem. Qui habet lineā in principio manus iuxta receptā profundam r pulchram versus principium montis pollicis parentes r amici bonum habebunt per eum r si torta r discontinua fuerit cōtrariuȝ iudicabit. Quando in linea vite est aliqua eminentia carnis sine porrum diuitias significat. Ait quidam: si linea vite excedat vsqȝ ad receptam manus aut prope significat longam vitaȝ. Si autem cito terminetur r sit breuis: breuis vite est signū. Et generaliter eius longitudinem r breuitatem de vita longa vel breui iudicandū est. Sed tamen iuxta illud est intelligenduȝ q̄ bona fixio r bona dearticulatio in tribus lineis principalibus scȝ dextra trianguli. Sinistra mensali r continua earumdem vite longitudinem attestantur: r maxime quando sunt bene colorate: non nimis pallide aut rubee. Et similiter indicunt sanitatē dicit philosophus in libro de animalibus primo. Et similiter in physionomia Alchindus et quidam cōmentator dicunt q̄ cuȝ dicte linee ad manus due istarum bene dearticulant palmam r bene diuidūt: significant longam vitam. Et si saltem due non euidenter appareant aut non bene palmam concludunt: significant breuem vitam. Ratio autem huius est nam bona dearticulatio r fixio istarum procedit a bona dispositione interiorum naturali membrorum principalium que est causa linee vite: si vsqȝ ad receptaȝ vel prope continuata fuerit vniformis sine discontinuatione sanitatē significat bonaȝ dispositionem r audaciā r bonā cōstantiam. Triangulus equilaterus animositatis est signū: r martis nā representatur vt notaui. Tn̄ cū priuatione temuitatis ex parte linearū precipue cordis linea vite.

Capitulum quintum secunde partis. De linea vite r de sororibus linee vite.

Si autem quedam linee parue secent lineaȝ vite predictā tendentes ad monteȝ pollicis malum predicant. Si autē tendant ad concauū r sint valde rubee itaȝ significant. Et si predictam lineam vite: quedam grana rubea vel puncture sint inordinatum maxime luxuriosum virū r cōtentiosum ostendit. Et talis mouebit lineas ꝓpter quas sanguis effundetur r vita vel membra hominis amittent. Et si in principio predicte linee oriantur tres parue linee tortuose tendentes: versus montem pollicis: r quedam tortuosa vel tertia linea fecet eas: est signuȝ venture lepre. Et si quedaȝ pulchre linee parue secent predictaȝ lineā vite: r si fuerint bene colorate quot linee fuerint tot habet vel habebit filios: r hoc ī manu viri. In manu vero mulieris si tales linee secent predictam lineam vite sub tali forma [figure] significent idem. Itē si iuxta predictam lineas vite prope rascettā reperiatur talis figura o amittet vnum oculum: r si duo o amittet duos oculos: r si linea descendat a p̄dicta linea vite r extendat se vsqȝ ad digituȝ auricularē vel ꝓpe: r sit quasi flexa vulnerabit vel piclitabitur. Et si hec linea vite habet sub ea quādaȝ paruaȝ lineaȝ arcualem scindenteȝ ipsum brachium r inferiorē partem manus erit in periculo amittendi seruuȝ in eo q̄ vellet amittere vitam. Et si quedā linea superius iuxta lineaȝ vite in inferiori parte montis pollicis: r sit quasi cadens vel iacens spei male hoiem significat: r si due linee iacentes iuxta lineaȝ vite in fine montis pollicis erunt: significat q̄ mater sua primo morief. Et si quedaȝ linea descendens ab ista linea vite iungaf cū media naturali vulnerabif vel periclitabitur vulneratus. Et si ab ista linea vite prope iuncturaȝ ipsius cū media naturali descendat quedaȝ linea ad mediā naturalē descendens: superius a lancea vel missilibus vel sagitta vulnerabitur. Si autē quedā linea secet p̄dictaȝ lineaȝ vite in inferiori parte versus rascettaȝ faciēs quādaȝ paruā crucem r si sit ibi bonus color tēperātie r boni finis cōfessionis bone signū ē. Et si linea vite sit furcata superius versus mediā naturalē: r si sit magis subtilis versus mediā nālē q̄ versus rascettam signū est hoīs amabilis propositi r cōsilij. Et si predicta linea vite sit magis grossa versus mediā nālem q̄ vsus rascettaȝ signuȝ est vagabundi r mutabilis cōsilij.

Cap. vj. scđe partis. De scđa linea. s. media naturali.

Ista linea media naturalis que dicitur si sit recta rc. signū est bone dispositionis r complexionis cerebri boni ingenij boni sensus legalitatis r prosperitatis. Et quādo hec linea est longa decenter ita q̄d extendatur prope montem manus: signum est audacie r longe vite. Et si talis linea sit valde curta ita q̄ non exeat concauuȝ manus: hominem pauidū r auaruȝ: r modice rationis ostendit. Et si

aliquid boni ꝓmiserit id vel illud penitet eū promisisse.
Et si dicta linea nō extendat vsq; ad pectus manus sed
recte ex opposito medietatis medii ⁊ firmetur ibi hoies
parue vite ⁊ valde iuuenes morientes ostendit: etiam id
ostendit si plicet in medietate predicti oppositi medici: ⁊
si predicta linea ostēdat in giro vltra ita q̄ transeat totū
montē manus vsq; ad percussionē manus vel vltra: ho
minem longe vite ostendit: sed in senectute egentem. Et
si predicta linea in fine sui vertat ad digitos: nequāq̄ ⁊
⁊ imprudentē virū ostendit. Et si multū vadat ad digi
tos stultū indicat. Si autē predicta linea extēdat se pro
pe vel vsq; ad rescettā cupidum ⁊ impurū indicat. Si
aūt ex altera parte plicet ⁊ tangat lineā mēsalē maximū
damnū ostendit ⁊ infortuniū. Si aūt hec linea sit tortuo
sa ⁊ discōtinua scz media naturalis ⁊ sit aliter ⁊ diuersi
coloris signū est prauitatis ⁊ furti: ⁊ malicias tractan-
tem hoiem ⁊ verba nō tementē innuit: ⁊ si fuerit grana
ta in medio. Si autē fuerit cōtinua boni coloris: ⁊ linee
moueantur ab ipsa signū est bone cōsciētie ⁊ legalitatis:
si sint patētes ⁊ boni coloris est signū implendi promis-
sionem. Et quādo hec linea est nimis lata ⁊ grossa defe
ctum prudentie ⁊ ruditatē ingenij denotat: ⁊ si predicta
linea sit satis lata ⁊ grossa notabiliter ⁊ bene colorata la
tā ⁊ fortē aiās significat: ⁊ si sit subtilis ⁊ pallida debi
litatē cerebri ⁊ complexionis ostendit: ⁊ si hec linea sit
grossa profunda nimis: ⁊ quedā parue fouee ibidē ap-
pareant: cū colore intenso cū matre malū ⁊ inde san-
guinis effusionē ostendit. ⁊ si nō fuerint ibi fouee: ⁊ due
linee curte ipsam secent in duob⁹ locis iuxta scz pedem li
nee vite quasi opposite spacij quod est inter indicē ⁊ me
dium secātes hoc modo A matrē iratam sepius ostē-
dit: ⁊ etiam mater sua primo morietur: ⁊ si hec li-
nea habeat in se quedā spacia in hac forma quot
ibi erunt spacia tot homicidia ostēdit. Et si talia
spacia nō includant ex toto a predicta vulnerabit tantū
sed non interficiet: ⁊ si in dicta linea sint quedā punctu
re grosse ⁊ terrestres ineptitudinē morū ostendit: ⁊ si
hec linee habet in se grossas puncturas bene coloratas ⁊
non terrestres bonitatē virtutis apprehēsiue ⁊ male iu
dicatiue ostendit: ⁊ si tales puncture sunt aspere ⁊ valde
rubee hominē abhominabilem ⁊ absq; gratia ostendit
⁊ si hec linea tortuosa ⁊ discōtinua profunda granosa di
uerso colore tincta in medio mirabilē animū latrociniū
⁊ falsitatē indicat. ⁊ quādo hec linea est tortuosa discō
tinua ⁊ pallida: ⁊ qn̄ fricatur modicum rubescit veloci-
ter: debilitatem capitis ⁊ dolorē ostendit ⁊ maxime ex
reumate: ⁊ si sint quedam puncture inordinate dolorē
oculorū ostendit. Et quādo hec linea est recta: ⁊ satis be
ne colorata ⁊ cum palma extenditur: ⁊ apparent ibi que
dam puncture de latitudine linee probitatem ⁊ audacie
generationem: virtutis plenitudinem ostendit. Et si hec
linea sit magis colorata ex vna parte q̄ ex alia dolorem
capitis ostēdit. Et si hec linea sit quasi dispersa ita q̄ q̄si
non videatur linea in inferiore parte sui vltimum defe-
ctum rerum ⁊ sanitatis extremam spem attestat. Qui
autē carebit ista linea subito percussus morietur. Et si
grossa ⁊ nigra punctura ruditatem ingenij. Et si hec li-
nea pallida fuerit ⁊ habeat puncta rubea apparentia ad
malum inducit.

¶ Capitulum septimum secunde partis. Et est additio
eiusdem Coclitis ad mediam naturalem.

c Et quando hec linea transit totā manū si-
gnificat breuē vitam. Et quādo vna linea ip
sam secat in modū crucis mortem propin-
quam ⁊ intra annum significat. Et si fuerit
profunda ⁊ tortuosa fortis ruboris irā ⁊ conturbatio
nē significat quasi per occisionem factam seu fiendam.
Qn̄ vero breuis est ⁊ discōtinua mutabilitatē ⁊ leuita
tem significat animi cū incōstantia verborū. Si autem
linea media torta fuerit discontinua ⁊ varij coloris pro-
funda ⁊ gracilis p mediū diuisa latrocinia significat ⁊
dolos. Et cū talis fuerit adeo vt p fricationē cito rube
scat dolorē capitis circa tēpora ꝑdicta significāt ex reu-
mate. Hec linea in vna parte rubicundior q̄ in alia do-
lorē significat capitis ⁊ ipsa male colorata ⁊ male fixa ⁊
diuersificata diuersis lineis multas egritudines decla-
rat ⁊ obuiationes significat ⁊ cito pcipere tēporis muta
tiones frigidum calidū: applicationē sereni nubilosi aut
pluuiosi ⁊c. ⁊ si grossa fuerit ⁊ magna puncta habuerit
hebetis est ingenij. Crux inter mediā ⁊ mēsalē sub me
dio pegrinationes ⁊ labores designat causa amoris ho-
noris deuotionis ⁊ vtilitatis ipsius vel alterius: vt aiunt
quidā: formica valde vtilis ait. Si linea obrupticon fue
rit recta sine curuitate significat talē esse veracē in ver
bis. Si autē est interrupta tunc falsitatis arguitur. Si
linea obrupticon extendit parue linee talis est putidus.
Si parue cruces fuerint iter obruptieon ⁊ mediā lineā
talis habebit magnos honores ⁊ in honore morieē. Itē
linea media est linea vite per hanc.n.vita versatur. Si li
nea vite fuerit breuis: breuem vitam significat. Si vero
extenditur vltra medietatem palme vitam longiorē si-
gnificat. Si autem bifurcata in fine fuerit: talis duas vi
tas deducet vitam.s.secularem: ⁊ alterā religiosam: vt
expertus testor. Morbet cardinalis ait. Et si linea capi
tis fuerit equalis per totū ⁊ temperati coloris ⁊ nō mul
tum extendat vsq; ad interiorē partē longam vitam ⁊
sanā ostendit. Et quāto magis erit versus iferiorē par
tem manus tanto velociorē mortē significat. Et si hec
linea habuerit mltas alias lineas quasi riuulos versus
mēsalem tendentes boni coloris ⁊ apparentie significat
bonā cōscientiā: ⁊ hoiem morigeratū ⁊ sapientē ⁊ ordi-
natorē promissionū suarū: ⁊ si in illo spacio crux appa
ruerit votū cōpletū significat: si fuerit erecta: si vero nō:
fractū votū denotat. Si linea predicta capitis fuerit re-
cta ⁊ nō gibbosa ⁊ boni coloris ⁊ bone latitudinis ⁊ suf
ficientis profunditatis bonum intellectum ⁊ clarum si-
gnificat: et ingenium. Si autem habuerit aliquas pun-
cturas significat defectum intellectus alijs conditionib⁹
remanentibus: ⁊ si tales puncture fuerint nigre offusca
tionem intellectus ostendit ⁊ si non fuerint nigre signifi
cat bonā apprehensionem ⁊ malā retentiuam: ⁊ si ini-
ctionem versus pollicem hoc accidit tūc illud significat
in prima etate si in medio eodem modo siue in fine: ⁊ si
nullus fuerit nullum defectum attestatur: ⁊ hoc intelli-
gitur si sit a natura: et si hec linea fuerit recta et sine gra
nis lucidi coloris et laudabilis aspectus: ipsum de bo-
nis parentibus et beniuolū erga ipsos significat: et etiā
hec linea homines bene potentes in generando demon-
strat. Et si dicta linea vltra man⁹ fossatū paulatim se pro
fundauerit: ipsum timidi cordis ostendit: et etiam me-
lancholicū: et profundarū cogitationū. Si hec linea si-
mul cum linea cordis superius angulū strictū efficiat: ce
latum animū significat et boni cōsilij fm leophritū: et si

inter hanc lineas appareat crux rubea et parua ab inimicis et persecutionibus plurimis opprimet: et si hec linea tangat in puncto vitalem illum significat largum per vanam gloriam. Et si ab ista linea exeat alia linea versus auricularem digitum verecundum significat habentem. Et si in pede illius linee appareat unus paruus triangulus denotat quod ille appetit studere et est diligens. Hec etiam significat metum habere ubi non est opus. Si appareat ibi crux factum votum significat et quotquot fuerint cruces tot fractiones votorum fecit hec morbeth.

¶ Capitulum octauum secunde partis. De lineis circundantibus lineam mediam naturalem.

Si autem quedam parue linee recte vel rami oriant in principio istius linee similes arbori palme talis expolliabit alium potentem: et si tales linee sint valde magne et curue et tales rami vadant ad inferius respicientes montem manus hominem lunaticum ostendit: secundum alios inconstantem et mendacem: et si in muliere meretricem omnimodam. Et si hec linea habet duo capita in inferiori parte defectum mentis innuit: et talis erit claudus. Et si parue linee rubre veniant a concauo manus hanc lineam capitis i. mediam naturalem scindentem quasi per medium sigilli aut monete falsarium ostendit: et si quedam linee parue bene colorate recte oriant ex ista linea capitis: et vadant versus mensalem hominem virtuosum bone conscientie et in promissis legalem denunciat: et si in fine istius linee capitis sit paruus triangulus bene dispositus: verecundie bone status et studij signum est: et si dicte linee que oriuntur ex capitis linea vadant versus mensalem et faciant triangulum cum linea mensali: futuram prebendam notat: et quando hec linea capitis diuidit a quibusdam obliquis lineis: quot erunt diuisiones tot corporis passiones ostendit: et si tales linee scindentes lineam capitis capillares et recuruate fuerint mutilate erunt passiones. Et si quedam linea diuidens predictam lineam capitis habet duo capita: vulnera et passiones ostendit: et si tales linee scindentes sint tortuose tantam infirmitatem ostendunt. Que linee vero circa superius fuerint diuidentes circa caput collum et gulam ostendunt vulnera. Que vero linee circa mediam lineam capitis scindunt circa ventrem et dorsum predicta ostendunt. Que vero circa finem linee capitis circa inferiora predicta vulnera demonstrat: et si in principio huius linee capitis oriatur quedam linea recta bene colorata et extendat usque ad indicem et finiat ibi habebit multa bona fortuna sibi denegante: et hoc erit in prima etate. Si autem talis linea vadat ad digitum medium habebit bona in media etate. Si vero talis linea ad medicum vel auricularem vadat habebit in ultima etate: et dicunt quidam quod si oriat ab ista linea media quedam linea tertia ex opposito medij et vadat versus ipsum digitum medium vel versus auricularem: reuerendum virtuosum et ratione plenum significat: et si iuxta hanc lineam capitis reperiatur talis figura C vel similis crepatum vel herniosum significat: et si talis figura C vel sic O reperiatur iuxta hanc lineam dolorem genitalium membrorum demonstrat: et si prope predictam lineam capitis reperiatur talis figura ⊙ bene apparabilis et circumscripta bene colorata inter feras periclitando saluabitur: et si hec figura ⊙ fuerit obscura non circumscripta interficietur a feris: et si iuxta hanc lineam capitis in fine ipsius sint due parue linee coniuncte vulnera ex ferro indicant: et si in fine istius linee capitis crux quedam parua ex opposito medici vel auricularis fuerit vel ibi circa morietur: et quidam dicunt quod infra annum.

¶ Capitulum nonum secunde partis. De tertia linea idest de basi trianguli.

Linea que dicitur basis trianguli siue epatis aliquando apparet in manibus continua aliquando discontinua: aliquando vero ex ea nihil penitus apparet: et ideo videtur minus continue sine principalis. Quando igitur predicta linea epatis est satis longa profunda et lata decenter continua et bene colorata significat bonitatem stomachi et epatis insuper leticiam et audaciam denotat. Contrario modo contrarium. Et hoc generale est in omnibus lineis principalibus: quod si linea sit bona significat bonitatem membri cui respondet verbi gratia. Si hec linea epatis fuerit discontinua pallida et male colorata significat infirmitatem et passionem stomachi seu epatis: et male digestionis etiam est quando hec linea non apparet in manu: et est etiam signum flegmatice complexionis. Et si in predicta linea vel iuxta eam sint puncture parue: duriciem ventris et costarum dolorem et maliciam significat. Et quando hec linea est magis rubea versus lineam vite quam alibi dolorem capitis propter vicium epatis seu stomachi attestatur: et si fuerit magis rubea ubi debet tangere lineam mediam naturalem signum est fetidi pectoris oris et vniuersalis caloris seu dispositionis ethice passionis et specialiter si manus sit calida macilenta et sicca.

¶ Capitulum decimum: secunde partis. Et est additio eiusdem Coclitis. Ad lineam epatis.

Ait Morbeth linea epatis si in superiori parte angulum non acutum sed rectum constituit: longam vitam et bonum ingenium ostendit. Si vero fuerit acutus deceptor est et fraudulentus sed diu viuet et erit ingeniosus. Si predicta linea erit bene recta et larga in medio aliquantulum diuisa et riuulosa et boni coloris: tunc ostendit bonam dispositionem epatis et econtrario: quia ista linea alba in colore et grossa in substantia multum attestatur super proprietates flegmatis: et si sit subtilis et mali coloris scilicet plumbei et citrini vel rubei attestatur super choleram: et si talis linea vtramque lineam tangit scilicet vite et capitis tunc est signum maioris operationis membrorum principalium: et si ex his tribus lineis triangulus in nulla sui parte coniungat stulticias et luxuriam ostendit. Si in medio trianguli sit vna linea intersecans lineas principales discretum illum ostendit in rebus dandis et in omnibus vitijs. Si triangulus fuerit latus cum predicta linea tunc signum est quod habet magnam voluntatem largiendi ratione leuitatis: et est cum extense sint linee tunc ille talis refrenat se ratione discretionis: et hec linea si sit intersecans in alijs vitijs refrenationem significat. Si linea epatis versus brachium fuerit bifurcata tunc in muliere malam mortem significat propter peccatum commissum: vt etiam testatur quidam et presertim Ptholomeus paruus in sua chyromantia. Item si quedam linea scindat eas et transeat in concauum manus signum est proxime infirmitatis. Quoniam linea epatis et capitis distant: et tunc significat illum hominem sibi ipsi placentem fatuum crudelem vanos sermones proferentem inuidum prodigum detractorem et mendacem. Quando angulus causatus a linea vite et epatis fecerint crucem significat bonitatem intellectus: et naturaliter ille inclinatus est ab bonum. Et si ibi non sit angulus nec iungunt dicte linee vani-

tatem ꝛ instabilitatem ostendit. Et ego dico quod quādo ex linea epatis ꝛ saturnina cū media naturali scilicet in fine causatur triangulus: ꝛ tunc significat dispositionem ad nicromanticam fatuitatē vt inueni persepe: ꝛ si in proportionē optimaꝫ reperiantur subtiles indagatores antiquorum negociorūꝫ ꝛ rerū arguit. Ait Hermes ꝛ Aristoteles ꝛ etiā Joānes hispanus. De basi trianguli est dicenduꝫ ꝙ ꝗuis in pluribus manibus non inueniatur nisi in senectute propter exercitia operum quia si in iuuentute cessante labore ꝛ causa legitima nō apparuerint calorem designant ꝛ cutis subtilitatē ꝛ cū hoc choleram ꝛ eius proprietates vt sunt agilitas corporis: nam velox est: cito loquitur: amat vina fortia cibos calidos. Si vero manus debilis ꝛ mollis fuerit carens hac linea frigiditatē ꝛ flegmatice complexionis hoīeꝫ significat ꝛ eius proprietates scilicet pigrū tardū in loquendo ꝛ impeditū: libenter dormienteꝫ: ꝛ somniantes significat. Et cum his defectuꝫ virtutis generatiue ꝛ digestiue. Si autē a pluribus lineis pallidis intercepta fuerit malam digestionē significat ꝛ dolores varios ex ipsa procedētes. Et quādo linea aliqua notabilis non profunda in modum parue cicatricis secat dictam basim in medio egritudinem presenteꝫ significat propinquā vel futurā. Si tamē fuerit rubea: sed si pallida fuerit similis carni iam quasi antiquate significat egritudinē iam trāsmisse. Et quāto est minoris apparentie tanto iam egritudo magis preterijt. Et est bene notandū ꝙ oīs egritudo a linea vite procedens designata a corde pulmone: ꝛ diafragmate trahit originem ꝛ per medianaꝫ a capite ꝛ cerebro per basim ab epate ꝛ stomacho quia hec principalia mēbra ꝑ predictas lineas distinguntur prout Alchindus cōmentator in de secretis secretorum ostendit.

Capitulum.xi. secunde partis. De lineis circūdantibus lineam basis seu epatis.

Quando quedaꝫ parue linee capillares pallide secant predictaꝫ lineaꝫ epatis diuersimode signū est male digestionis ꝛ doloris prouenientium ex abundantia flegmatis ꝛ caloris debilis. Et quando quedam linea bene rubea notabilis secat predictam lineaꝫ epatis ꝛ transeat concauum manus signuꝫ est proxime infirmitatis. Et si linea predicta que secat lineam epatis fuerit pallida ꝛ delecta signum est preterite infirmitatis.

Cap.xij. secūde partis: de triangulo in generali.

Quia superius diximus significationes trium linearū generaliū specialiuꝫ ꝛ existentium circa ipsas ꝛ hoc ab arte. Nūc autē dicemus de ipsis in quātū vna cōiungitur alteri faciemꝰ angulū. Et cum hoc terminantibus significatiōes ipsius trianguli ꝛ cū suis preminentijs videlꝫ angulis lineis ꝛ figuris: est autē aduertēdū ꝙ angulus est cōstitutus a lineis vite ꝛ medie naturalis dicit angulus supremus. Ille autē qui fit a linea que dicitur basis triāguli est angulus dexter. Tertius angulus qui fit a linea media naturali ꝛ a base trianguli dicit angulus sinister. Triāgulus de bene equilaterus angulorū vel fere pulchrarū lineaꝝ bene coloratarū ꝛ rectarū signū est bone nature sanitatis longe vite securitatis ꝛ amicitie vere cōplacentie ꝛ excellentis fame. E contrario cōtrariū denotat: ꝛ si spaciuꝫ trianguli sit satis magnū ꝛ latum largitatem ꝛ audaciā ostendit ꝛ specialiter si non sit colorata bene ꝛ plana. ꝛ si sit parua significat contrarium: ꝛ si tale spacium sit rugosum aspectu signū est siccitatis in neruis. Et si ibi fuerit liuor signū est proximi doloris: aut ꝙ iste est callidus deceptor ꝛ iracūdus: ꝛ si sit rugosuꝫ scilicet ꝛ molle flegmaticam complexionem demonstrat.

Capituluꝫ.xiij. secunde partis. De angulis in speciali. Et primo de angulo supremo.

Angulus supremus terminatur tribus modis a predictis duabus lineis vno mō sic ꝙ qñ linea vite ꝛ media naturalis tanguntur in cōcauo manus quasi ex opposito illius spacii quod est inter indicem ꝛ medium ꝛ tunc significat miseriam vite ꝛ captiuitateꝫ animi: ꝛ auaritiaꝫ ꝛ sollicitudinem circa cumulationeꝫ pecunie. Secūdo mō fit quādo predicte due linee cōiungūtur recte ex opposito medietatis indicis ꝛ faciunt anguluꝫ acutū: ꝛ tunc est signū subtilitatis ingenij bone dispositionis ꝛ dantis cum ratione habet felicitateꝫ atqꝫ est inculpabilis vite. Tertio modo quādo ꝑdicte due linee non bene cōiunguntur simul sed distant abinuiceꝫ predicte due linee notabiliter purū spaciuꝫ dimittentes: ꝛ tunc significat impurū virū sibi ipsi placentē fastidiosuꝫ crudeleꝫ subsanatorē malū debitorē absqꝫ laude vanos ꝛ inutiles proferentem sermones imundū inuiduꝫ detractoreꝫ prodigū mendaceꝫ ꝛ fatuū ac crudeleꝫ: ꝛ talis si fuerit seruus vel in captiuitate positus nūqꝫ liberabitur. Si fuerit liber aut dominus aut rex vel princeps misera finiet vita: ꝛ si illud spacium sit callosum aut durū vel siccū ac coloratū: significat deceptorē magnū ꝛ absqꝫ causa irascentem: ꝛ si tale spaciū fuerit lene aut molle valde significat hoīeꝫ dimittenteꝫ bonaꝫ cōuersationē: ꝛ prosequentē malaꝫ: ꝛ talis delectabit in mulieribꝰ cantilenis ꝛ ornamētis pulchris. Et si tale spaciuꝫ sit male rugosū inuidū detractorē ꝛ cauillatorē ꝛ garruluꝫ demonstrat. Aliquādo predicte linee nō distant notabiliter ꝛ sunt valde propinque: ꝛ tūc significant migrationeꝫ in bello cū aliquo: aut morientē periclitando cuꝫ feris. Aliquādo qdā linea est inter istas duas predictas lineas ita propinque quod tāgit vtrāqꝫ superius extendens se ad inferius ꝛ tunc significat morientem ex veneno vel percussione. Aliquando predicte due linee nec sic distātes notabiliter colliguntur ab vno vel duobus baculis vtrinqꝫ se tāgentibus: ꝛ tūc significat hominē penitētē expensarū ꝛ largitatis facte. Aliqñ talis baculus vel baculi oriuntur ex vna ꝛ vadunt prope aliaꝫ: ꝛ tunc significat vinosum ꝛ ebriū. Aliquādo predicte due linee cōiungūtur per quosdā baculos sic scandētes. Et tūc significant inuidiā destructionē inimicitiam ꝛ oppssionē. Aliquādo ꝑdicte due linee cōiunguntur per quasdaꝫ cōstantes ad moduꝫ retis. Et tūc significāt hoīeꝫ vinctē ex mala vita ad ifelicē tū finē. Si nō sit linea īpediēs. Et qñ ꝑdictas lineas qdam linea semicircularis scandat locū vbi cōiungunt predicte due linee facientes istum angulū: ꝛ vnū caput predicte linee respiciat versus partes brachij significat ꝙ ille excecabitur: ꝛ si talis linea semicircularis vt hic sit in triāgulo prope supmū angulū ꝛ eiꝰ cornua respiciunt versus partes digitorū turbationē familie atqꝫ domus eius significat: ꝛ si cornu ꝑdicte linee in hoc loco respiciat ꝑtes brachij excecabit ille: ꝛ si talis figura

est in hoc angulo: dicitur quod infirmabatur infra ānū maxime si fuerit rubea: ⁊ si talis figura repiatur ibi vt hic X per mulierē hereditatē venturaʒ denotat. Uel si talis figura reperiatur ibi vel in aliq̄ parte trianguli hereditatem venturam vel habitam ostendit nota tamen colorem: ⁊ quot tales figure reperiantur ibi tot hereditates demonstrant. ⁊ hec figura C futuraʒ significat hereditateʒ. Et si iste angulus rubeus ibi plus q̄ alibi gestat filiū si sit mulier p̄gnans.

¶ Cap. xiiii. secunde partis. ⁊ De angulo dextro.

Angulus iste dexter fit trib⁹ modis a linea vite ⁊ basi triāguli: vno mō qn̄ sit acutus. Alio modo qn̄ fuerit obtusus. Tertio mō qn̄ fuerit rectus. Qn̄ iste angulus fuerit rectus vel quasi bn̄ apparēs: ⁊ bn̄ coloratus significat bonitatem cordis ⁊ sanguinis ⁊ fortē virtutē ⁊ talis nāliter inclinatur ad bonū. Qn̄ perdicus angulus est acutus significat auariā: ⁊ quāto acutior est tanto magis auarū ⁊ ecōuerso qn̄ iste angulus est obtusus siue grossus signū est male dispositionis nature: ⁊ ruditateʒ sine ratione dantem necnon pigrū negligenteʒ ⁊ somnolentiaʒ denotat ⁊ si ibi non fuerit aliquis angulus neq̄ ꝯiungant̄ predicte linee varietatē animi ⁊ sine stabilitate ⁊ fide hoīem denotat. Talis .n. est cui nulla fides neqʒ cōscia inest. Nō eniʒ curat de aliquo: nisi soluʒ q̄ possit que desideret implere: ⁊ quādo in dicto angulo reperit̄ talis figura ⊔ vel similis si fuerit valde rubea impregnationē masculi significat. Si autem talis figura fuerit conuersa sic ɋ impregnationē femine īdicat: ⁊ si tales figure sint pallide aut delete predicta esse preterita denotat: ⁊ si fuerint intercise: significat īpedimentū: ⁊ si plures tales figure ibi fuerint signuʒ est q̄ plures impregnationes habebūt quot tot aut forte plures filios gerit in vtero si color sit intensus. In manu viri idem indicare debes si tales appareāt ibi figure: ⁊ si quedaʒ parua crux reperiat̄ ibi bn̄ disposita signū ē honestatis: vt dicūt ⁊ boni finis.

¶ Cap. xv. secūde partis. De angulo sinistro.

Angulus iste qui causat̄ a linea capitis ⁊ base triāguli dicit̄ angulus sinister. Si autē sit rectus vel quasi significat bonitateʒ intellectus ⁊ sensus atq̄ lōgitudinē vite. Si auteʒ fuerit acutus maliciosuʒ atq̄ cauillosuʒ demonstrat ⁊ si fuerit obtusus signū est ruditatis ⁊ male cōstantie: ⁊ si non fuerit talis angulus debilitatē stōi atq̄ epatis denūciat. Et si talis figura Reperiat̄ ī isto angulo vt alijs angulis vel in triangulo in cruce ponetur.

¶ Cap. xvi. scđe partis. De quarta linea .s. mensali.

Quarta linea naturalis generalis vocat̄ a quibusdam linea mēsalis: eo quod mensa manus constituat̄ ex vna pte. Qn̄ hec linea fuerit bn̄ cōtinua satis lōga profunda lata ⁊ recta significat bonaʒ dispositionē nature ⁊ mēbrorū maiorum: ⁊ virtuteʒ in mēbris generatiuis necnō iustitiaʒ bonos mores perseuerantiaʒ in bonis opibus attestat̄. Et si elonget̄ vltra medietatē indicis signū est crudelitatis ⁊ magne ire: maxime si fuerit rubea. Et etiaʒ signum inuidie ⁊ detractionis maxime si in fine eius sit pallida ⁊ si hec linea habet ramos rectos ad superius tendētes versus indiceʒ signū est exaltationis ⁊ honoris. Et si talis sit pauper ascēdet gradatim ad predicta: ⁊ si dicta linea sit nuda sine ramis veniens ad radicē indicis infortunatuʒ sine diuitijs ⁊ dure vulneratū ostendit. Et quādo predicta linea vadit ad radicē indicis ⁊ in fine ei⁹ firmatur. Et ex altera parte quidam ramus eius respiciat radiceʒ pollicis significat vt superius diximus hoīem viri cōnexum: eritq̄ talis fortunatus dulcis in anima largusq̄: ⁊ si pes huius linee vadit vel rami eius vadūt ad lineaʒ capitis superius certa sibi ꝓficua talis capiet̄ adulationibus ⁊ verbo mendaci: eritq̄ placens gentib⁹. Sʒ in absentia pungit vt scorpio ⁊ murmurat. Et si hec linea sit coniuncta cum linea capitis ⁊ linea vite: ita q̄ iste tres linee faciant vnum trianguluʒ in tanto erit periculo ⁊ timore quod poenitebit eum huius esse nature ⁊ q̄ vnq̄ natus sit. Et si hec linea cōiungat̄ cum linea vite ⁊ faciat angulum cum ea: ⁊ non sit ibi media naturalis talis talis decapitabitur illico vel ex improuiso: aut vulnerabitur si cadet. Et si hec linea respiciat mediaʒ naturalem erit in periculo ⁊ timore mortis sed bene euadet: ⁊ hoc erit per mulereʒ. Et si linea mensalis sit recta ⁊ subtilis in fine eius versus montem indicis siue in parte superiori significat diminutionem sue substantie. Si autē in parte inferiori fuerit plana ⁊ lata habens bonam radicem ac bonum colorum significat restaurationem de amissis. Si auteʒ talis linea respiciat digitum medium a latere indicis: iuuabitur a fortuna. Oportebit eum tamen aliquādo adulatorem esse: ⁊ vnico vti amico a propinquis tn̄ ledetur: ⁊ si pes huius linee finietur infra digitum nunq̄ erit sine questionibus ⁊ angustijs: ⁊ si hec linea diuidatur prope pedem vel finem eius: ⁊ vadat inter indicem ⁊ medium significat sufficientiam in victu: ⁊ in his que necessaria sunt etiam ostendit: ⁊ talis habebit vitam sine cogitatione: nam alij lucrabitur pro eo: ⁊ erit durus ⁊ pro mulieribus: ⁊ si predicta linea non firmetur iuxta digitos: sed tantum terminet digitum medium sicut auis manebit vita sua cum periculo: ⁊ quādo hec linea habet quasdam grossas crepaturas: ⁊ inordinatas nefandam luxuriam .s. sodomiticam demonstrat: ⁊ specialiter si color eius sit intensus: ⁊ quādo hec linea est cōuenienter profunda bene ⁊ continua ⁊ ibi appareant quedam puncta aliquantulum subrubea: denotat continentem: ⁊ si hec linea sit satis discontinua pallida vel causata a pluribus lineaturis ac lineis capillaribus ⁊ sit granosa debilitatem caloris naturalis ⁊ impotentiam coitus demonstrat. Et dicunt quidam q̄ si supra dictam lineam quedam sit fouea ex opposito digiti annularis significat hoīem vel mulierem diligenteʒ religiosos vel rem cum eis habētē vel cū litteratis pueris: ⁊ si hec linea sit magis rubea q̄ alie principales: vel alie principales sint pallidiores ipsa dolorem intestinorum ⁊ inferiorū vel genitaliū mēbroꝝ ostendit. Signum laboris in vita tota est: qn̄ linea mēsalis est bifurcata versus indicē vel mediū signū longi studij: ⁊ dilectionis est quādo linea mēsalis est bene lata profunda ⁊ bene colorata ⁊ recta sub indice in palma extensa: ⁊ ēt est signum personaruʒ secretarū dilectionis .i. religiosarū. Signum bone generationis est quādo linea mensalis fuerit bene recta ⁊ apparens: ac boni coloris ⁊ continua. Signū vo iracundie est quādo egreditur palmam versus indiceʒ. Item si in eadeʒ linea mēsali gradus fuerint: ⁊ ascēderint gradatim adinuicē sm̄ quātitatē graduum: ⁊ qua

litates eius habebit honores. Et si in eadem linea in fine eius linea quedam recta ab ea exierit & ascenderit: si digitum indicem recte sciderit: audaciã rectã fugit. Sed si inter duos digitos se extenderit: per vulnera moriturum protendit. Si grossa linea fuerit vulnera capitalia indicat. Si subtilis inferiora. Si rubea erit erunt vulnera pectore: & si multe rimule fuerint iuxta pollicem multa vulnera i iuuẽtute manifestãt. Si iuxta lineã capitis multa vulnera in fronte ptẽdũt. Si grosse capitalia. Si subtiles in inferiorib⁹. Si rubee in pectore. Si linea mẽsalis vnam lineam inter mediam & medicũ porrexerit. Labores & angustias quã plures ostẽdit. Eadẽ si subtilis est & rubea minuit pdicta. Si ãt sit grossa & rubea auget. Si in pluribus locis intercisa fuerit labores cũ requie intercidet. Si prope mensalem & auricularem aliqua linea mẽsali porrecta tendens versus digitum auricularẽ recta & subtilis in viris auariciam & scelus vel sceleris cõscium facit. Nota qꝫ de hac linea habes etiam in principio capituli de monte auricularis. Si vo supradicta linea obliq̃ sit & grossa significat largitatis famosũ: & in mulieribus recta & subtilis virginitatẽ. Si fuerit obliqua & grossa contrarium. Etiam adde tot linee quot quotiens eiusdẽ limitat procedunt iuxta eãdẽ in latere manus infer mẽsalem & auricularẽ quot linee apparuerint venientes quasi ex dorso manus totidem nuptias fugit. Si oblique fuerint preteritas. Sol vero recte futuras: sub eisdẽ in eodẽ latere sub radice mensali inimicos indicabit. Que autẽ si fuerint quinqꝫ aut decem seu plures: & se cõiunxerint sic ✕ totidem inimicos presentialiter ostendit. Et si acute: aut valde acute fuerint mortiferos. Si autem linea eas transierit parentes proximos indicabit. Hec autem linea amicos hoc modo probat. Si in pluribus locis a radice ordinauerit sic ✕ vel sic ✕ amicissimos secundũ quantitatẽ sui de nunciat.

Capitulum.xvij.secunde partis. De lineis scindentibus & circundantibus lineam mensalem.

Quedam linea intersecans mẽsalem veniẽs ex quadrãgulo vadens ad superius & in capite illius linee sit crux parua signũ est violente mortis ex parte bonorum suorũ. Et si talis linea oritur ad vite lineã ex parte digitorũ transierit secando predictã lineã mensalẽ transierit misera morte finietur & forte nimia culpa. Pꝫ hoc de vtraqꝫ. Item si quedam linea arcualis sit iuxta ✱ mensalem infideles amicos ostendit: & cũ difficultate acquirit omnia: & si quedã linee parue sint iuxta radicem mensalis infirmitates in prima etate ostendit: & si tales linee sint iuxta mediã mensalis significãt in vltima etate. Et si tales linee pcedũt a parte supiori erit infirmitas ex cholera. Si autẽ ex pte media: aut maxime tendit ad superiorem partẽ erit tunc ex sanguine. Et si magis versus inferiorem partem erit tunc ex melãcholia: & de causa mortis naturalis indicare potes & specialiter si digitorum linee que cõplexionate dicũtur: de quibus inferius dicetur cõcordant cũ istis specialiter debes respicere numerum vel significationẽ istarũ linearũ. Unde si plures tales linee reperiantur a parte superiori quã a parte inferiori si sint in fine mẽsalis erit mors ex cholera & specialiter si linea mensalis tendat ad partem superiorẽ ac propinquiorem cordi: si linea mensalis vadat a parte inferiori: sed si linea non sit neqꝫ a parte superiori neqꝫ a parte inferiori simpliciter considera cui parti magis inclinetur. Quia si superiori parti linea mensalis incedat recte inclinando se magis superius quam inferius erit mortis causa ex sanguine. Si autem econuerso erit ex melancholia: vt dicunt.

Cap.xviij.secunde partis. De sororibus linearum.

Postqꝫ determinatũ est de quattuor lineis principalibus generalibus & de existentib⁹ circa ipsas. Nunc breui sermone de quattuor alijs minus generalib⁹ que quattuor primis assimilantur dicemus: que quidem linee socie siue sorores linearum principalium vocantur. Prima dicitur soror vel socia linee vite. Cuius ortus est a radice predicte linee vite: & extenditur per concauum manus vsqꝫ ad mediam naturalem: aliquando extenditur vsqꝫ ad digitum Saturni: & ideo vocatur a quibusdam saturnina. Si autem hec linea extendatur vsqꝫ ad digitũ Saturni circa multa sollicitum ostendit esse. Et si hec linea sit tortuosa grauabitur infirmitatibus. Et si soror linee medie sit pulchra significat hereditatem venturã. Et quãdo melior sit tanto meliorem ostendit hereditatem. Et debes scire vniuersaliter quod in omnibus lineis generalibus si sorores earum sint duplicate duplicatur earum benignitas: & si linee principales sint male: & linee sorores male duplicatur earũ malicia. Et si principales linee sint bone: & linee sorores male habetur qꝫ decedant de sua bonitate. Et si linee principales sint male & sorores earũ bone: deprimunt maliciã principaliũ.

Capitulum.xix.secunde partis. De quadrangulo.

Si iste quadrãgulus sit rectus bene coloratus rectitudinem & legalitatem ostẽdit: econtrario modo contrarium. Et si sit latus et planus & bene coloratus audaciam & largitatem demonstrat. Et si sit arctus: & strictus significat auariciam & deceptionem. Et si in predicto quadrangulo reperiatur quedam crux male disposita male colorata tortosa inequalis discontinua: significat oppositũ scilicet vitam infortunatam. Et si in eodem loco reperiatur quoddam signum simile cuidam stelle bene coloratum iustum legalem fidelem verecundũ denotat: & emẽdabit se ipsum cum peccauerit & corriget se & etiam increpabilem vitã ducentem significat & si ad paupertatem deueniet tandem postea dilatabitur: & finaliter nihil sibi deerit. Ualde etiam diliget mulieres & forte ledetur ab eis: & timendũ est sibi ne obscuretur eius bonitas & lumen ab eisdem sicut lumen stelle a lumine lune: & si reperiatur quidam paruulus circulus in quadrangulo predicto significat perfectionem in scientia & moribus: vt dicunt. Sed si triangulus opponatur illi circulo destruit illud & inducit oppositũ: & medietas circuli mediã perfectionem innuit: & duo circuli illud augumentant nisi a triãgulis destruantur oppositis: qꝛ vnusquisqꝫ triãgulus destruit signũ vnius circuli: & dicũt qꝫ triãgulus hic angustiã inimicꝫ & iprosperitatẽ significat nisi sit alius oppositus sez: itaqꝫ conus eius sit supra conum alterius sic ▷◁ & si reperiatur hic quidã qua

drangulus [figure] significat bonā boniatē in vno tēpore: ⁊ malū in alio: ⁊ si sunt ibi duo q̄drangŭli sic superabit bonū: ⁊ si tres superabit malum ⁊ si quattuor superabit bonum. Et quidā eorū paruus cōstrictus ex vna pte ⁊ media naturalis ex altera pte triāgulus adueniēs ex media linea significat mortales inimicos: ⁊ si tunc linea media tangit lineam vite superabitur ab eis: ⁊ si non tangit superabitur: ⁊ si predictus triāgulus non tangit lineā mēsalem habebit inimicos sed non mortales. Si media tangat lineam vite: ⁊ si nō tangat nō: ⁊ quedam crux pulchra X in hoc loco ex opposito illius partis que est infra mediū ⁊ auricularem peregrinationes seu labores ostendit: vt dicunt.

¶ Capitulum. xx. secunde partis. Et est additio eiusdē Coclitis. De quadrāgulo vel mensa manus.

Si quadrangulus eq̄liter rectus ⁊ amplus fuerit bonam naturā amicabilitatem cum omnibus pietatem fidelitatem ⁊ liberalitatem cum hylaritate significat. Qui tale signū habuerit suis gaudebit laudibus ⁊ gloria. Qui latum in principio percussionem in prima etate dabit. In vltima vero parsimonia vtentur ob quā rebus iam datis eos penitebit. Si equalis equaliter dispensabit largitatem suam: ⁊ si finis est angustus: declarat auariciam in vltima sui etate: si ī medio in media etate. Si nullus triāgulus aut crux: aut trāsuersalis linea apparuerit ꝑseuerantiam ⁊ gloriam in operibus: ⁊ optimū statum vsq̃ ad vite finem demonstrabit. Linee ⁊ crux in medio quadrangulo inopiam ⁊ ob mentis leuitatē parari faciū⁹ qua d causa a patria exultabit vt dicūt recētiores. Triāgulus admodū pinaculi domesticos ⁊ familiares inimicos demonstrat: ⁊ dicit Morbeth. Si mēsa manus fuerit ampla ⁊ lata largitatem ⁊ amicitiā ostendit. Si vero stricta oppositū ⁊ discordiā cū multis. Item scias ꝙ quādo quadrangulus est lenis pulcher ⁊ sine impedimento bonam famam prestat: ⁊ nobilitatem ingenij cum seruauerit proportionem.

¶ Cap. xxi. secunde partis. De monte pollicis.

Quoniā cōcauū tribus mōtibus circundatur vt iā diximus. Nunc de ipsis specialiter dicam⁹. Et primo de illo mōte qui a prima linea scilicet vite terminatur: ⁊ dicitur mons pollicis. Si mons iste sit rotundus decenter ⁊ lenis bene coloratus bonā cōplexionē ostendit: nec nō indumentorū ornamenta: atq̃ mulieres diligētem. Et si quedam linea in hoc loco iacens iuxta lineā vite ſm longitudinem a quibusdam soror linee vite dicta inueniat: significat mala maxime si fuerit rubea luxuriā omnē significat: ⁊ maxime talis naturaliter inclinabit ad concubitus masculorū ⁊ multū delectabit in tenendo ⁊ fricando manibus ꝓprijs pudenda ⁊ quidam dicunt ꝙ si hec linea sit vna continua a rascetta vsq̃ ad illū locū vbi cōiūgitur linea vite medie naturali ⁊ in ea sit pulcher color significat diuitias in tota vita. Et si hec linea non apparet in primo loco: ⁊ apparet in medio ⁊ ī fine habebit paupertatē in prima etate: ⁊ diuitias in secūda ⁊ tertia. Et similiter quecūq̃ pars ꝓdicte linee deficit: in illa parte diuitiarum defectū pariet. Ptholomeus quoq̃ philosophus ait qn̄ predicta oritur naturaliter inter pollicē ⁊ indicem ⁊ descēdit per montē pollicis prope lineā capitis ⁊ vite: ⁊ trāsit vsq̃ ad rascettā ⁊ dicit vt est dictū supra de sua significatione ⁊ hoc verius. Et dicunt philosophi ꝙ si in latere montis pollicis versus brachium vel receptā inueniantur quattuor linee equidistātes venientes versus eminentiores partes montis predicti significat diuitias ⁊ honores in pria parte sue etatis: ⁊ si hec linee sint prope iuncturā pollicis significāt predicta in secūda parte sue etatis: ⁊ si iuxta vnguē pollicis in senectute: ⁊ ad hoc vt cōpleat sermo de istis trāseamus aliquātulū ad ordinē dicentes ꝙ si predicte linee reperiātur iuxta iuncturā pollicis significant ꝓdicta euenire in vltima etate. Et quāto predicte linee sūt longiores grossiores ⁊ profundiores tāto significat maiores honores ⁊ diuitias: ⁊ si sint intercise significant īpedimētū. Et si sint delete ꝓteritas: ⁊ dicūt ꝙ si q̄dā linee extense a radice pollicis per montē ipsius quot linee fuerint tot mulieres vxoribus similes ostendūt: ⁊ in manu mulieris tot hoīes vel amicos similes maritis notant. Si sint recte extēse ⁊ pulchre tot ꝓdictis mulieribus aut viris culpabitur: ⁊ ꝓdicte linee parue ⁊ furcate tot pueris cōiūget: ⁊ si infra ꝓdictas lineas sit aliqua maior altera signū est habere talē mulierē aut talē hoīem maiorē in diuitijs siue genere: ⁊ si ꝓdicta linea subtilis venit ab vltima parte radicis pollicis ⁊ descēdat ꝑ montē ad lineā vite ⁊ mediam naturalē plagas ⁊ lesiones ostēdūt: ⁊ si quedā linee recte bene colorate veniunt quasi a radice pollicis ⁊ scindant lineā vite longas vias ⁊ peregrinationes atq̃ diuersas patrias querentē notat ⁊ si q̄dā linee veniant a radice pollicis vsq̃ ad lineā vite a parte linee postreme: que est versus angulū supremū cupidum honoris: ⁊ laudis: ⁊ inanis glorie ⁊ luxurie plenum indicāt: ⁊ si tales linee sint ex altera parte montis pollicis vsus rascettam significant sollicitum esse circa cumulationē pecunie: ⁊ si tales linee sint intercise aut fracte: aut delete significant impedimentū. Et si quedā linea notabilis multum rubea extēdēs se ꝑ montē pollicis ⁊ scindens fortiter digitū pollicis cōsanguinearū cōcubitus ostendit ⁊ ſm alios fortē irā: ⁊ si multe linee grosse late inordinate sint in monte pollicis ingratum amicis ⁊ mutuantem libenter ostendunt. Et si tales sint subtiles intercise vel glomerate subtiles conuerse instabilitatem defectū ⁊ illegalitatē mēdaciū ⁊ omnimodā fornicationē ostēdit. ⁊ si q̄dā stella reperiat vel similis in hoc loco risū ⁊ letitiam notat: ⁊ interitū cōcubitui ꝑ q̄d vilipēsionē icurrit. Et si talis figura X repiat ibi honores ⁊ dignitates ondit. Et si talis figura vel silis repiat in h̄ loco iuxta lineā vite ifirmitatē magnā ī illo āno d̄mōstrat.

¶ Cap. xxij. secūde partis. De monte indicis.

Spaciū illud: q̄d est inter radices ⁊ dorsū manus ⁊ linee vite vel inter indicem ⁊ mediam lineam naturalem dicitur mons indicis vel yrmanus. Si illud spaciū sit lene mundū ⁊ bene coloratum honestatē vite ⁊ cōuersationem laudabilē innuit nec nō legalitatē ⁊ iustitiam. Et si quedā linee parue protendant se a radice digiti bene colorate ⁊ recte tendētes ad superius: bonū significant Et quāto propinquiores sunt digito: tāto plus bona ondūt. Di. n. augumētabunt in bonis ⁊ ab excellētibus psonis

personis honorabunt. Et dicunt quidam q̄ quot sunt linee tales tot sunt prebendas vel dignitates ecclesiasticas ostendunt. Et si tales linee flectant' ad inferius vel intercise sint: aut delete significant oppositū. Et s̄m alios vulnera circa cerebri partes. Et si quedam linee equedistēt veniētes a capite medie naturalis tēdētes ad radicē indicis verecūdiā ⁊ promissa tenentem significat. Et si quedam linea recta satis lata bene colorata oriat' ex hac parte: ⁊ firmetur in eiusdem digiti mēsuras: excellentē audaciam ⁊ q̄ talis sit sine timore ostendit. Et si quedam linea naturalis oriatur ex mensali: ⁊ scindat recte digitū indicem audaciā rectam significat. Et si talis linea secetur iuxta radicem indicis a quibusdam lineis vel linea: significat plagas vel plagam circa frontē vel caput: ⁊ si sunt rubee prope iuncturas hec ventura significat. Si autem delete aut pallide fuerint hec preterijsse denotat signum mortis per fluxum ventris est quādo linea grossa oritur inter indicem ⁊ medium nec cōtingit mensalē ostendit mortem per fluxum ventris si grossa sit ⁊ rubea. Et si fuerit mulier ex partu morietur: ⁊ s̄m alios talis habens ex plaga morietur. Idem significant predicte linee si veniant ex monte digiti vt dicit signum mortis per febres acutas est quādo predicta linea extendit' versus medium ⁊ acuitur. Signum guttarum ante mortē est quando ab ista linea exeunt multe linee versus finē eius. Item si quedam linea parua oriatur ex fine mēsalis ⁊ vadat ad radicem indicis subitaneam mortē ostēdit: ⁊ specialiter qn̄ quedā linea veniens ex angulo supremo iungitur cum dicta linea paruula iuxta radicem predicti digiti. Et dicunt q̄ quedam linea veniēs a superiori parte montis: ⁊ sit cadens supra mensalem vel iuxta. Si talis linea sit nimis rubea: mortem per fluxum ventris indicat. Et si talis linea extendatur versus mediam naturalem ⁊ acuitur morietur febre acuta. Et si quedā parue linee oriantur ex predicta linea: ex gutta morietur vel grauabit' in fine: ⁊ si quedam linea quasi centura sit iuxta supremum angulum ⁊ respiciat ad predictū indicem furiosos bellicosos murmuratores ⁊ natural'r seruos ostendit: ⁊ tales propria lingua ledetur. Et dicit q̄ crux bene disposita ⁊ bene colorata reperta in monte indicis: dignitates ⁊ honores ostendit: ⁊ dicunt q̄ linee nō intricate seu scisse in hoc modo diuitias ostendūt. Idē significat equilaterus triāgulus bn̄ coloratus sic △ ⁊ specialiter in clericis: ⁊ si quedam figura talis ✱ exposita a quibusdam cōglomeratis lineis se custodientibus ibi inueniatur vitā miseram ⁊ ambulationē ⁊ debile cerebrū ostēdit. Simil'r idē signat hec figura ✕ male disposita: vt dicunt.

Capitulum.xxiij.secunde partis. Et est Additio eiusdem Coditis. De monte indicis.

Inquit Morbet' si super lineam mensalē versus indicē fuerit crux bn̄ formata ⁊ rubea platurā demōstrat: ⁊ quāto magis rubea erit tāto maior erit dignitas. Et si ꝓpe ipsam apparuerit ○ cum baculo: ⁊ si apparuerit medius circulus sic. C. habebit sine baculo: ⁊ si inferius futura erit talis dignitas. Si superius iam fractū est: ⁊ ait prefactus Morbet. Si sit aliqua linea a pollice veniens versus indicē extēdat' ⁊ in vltimo sui crucē faciat significat dignitatē baculi ⁊ s̄m minorationē siue maiorationem sic dignitas adiudicabit': dicunt quidā q̄d si in monte iouis fuerit triāgulus pulcher dignitatē sacerdotalē indicat. Et scribit Hermes si due linee cōiungant' ad inuicē ⁊ faciāt vt crux i mōte idicis honorē significat ⁊ in medio mōte nobilitatē generis psone ⁊ q̄d ad magnum statū vetur' sit: ⁊ ondit magnā platurā ⁊ honorē. Itē plures linee p hūc mōtē trāseūtes capiti ascribūt': idē capit' per tribulationē ⁊ cōmotionē cerebri: ⁊ significat q̄ tales maniaci possunt pati qn̄ turbantur. Unde apparent quasi furiosi. Si linea mēsalis in indicē trāseat significat audaciā ⁊ ꝓbitatē: ⁊ si linea ipsa secat iuxta indicē plagas ab inimicis significat: hec ille. Breuiter qn̄ mons iouis est eminēs cū radijs aut cū stellis: ⁊ linee longitudinales aut trāsuersales: denotat honores diuitias ⁊ prelaturas cū sublimitate. Qn̄ in principio anguli supremi oritur vna linea ⁊ porrexerit se apud indicē vel eius radicem: illa linea est iouialis: ⁊ presertim qn̄ nō est impedita. Et iterū qn̄ vna linea nascit' ad siluestrē partem montis ⁊ transuersaliter se extendat p montē indicis sil'r iupiter fortunatus est. Et ita si due linee pulchre vel tres oriūt' a radice indicis vsq; ad mediū tuberculi platurā innuit aut fortunā cū prelatis: si pxime due linee se equitāt ad inuicē vt crux ⁊ sit eminens iouis cum vna vel duab' stellis denotat sublimitatē cū baculo. Errant stollidi qn̄ crux attribuit' in loco iouis qn̄ sunt intersecationes lineaꝝ ⁊ ipedimenta preter duarū linearum: que iouis fortunā ondunt. Qn̄ ad inuicem sunt cōnexe q2 crux dnotat detrimētū ⁊ angustiā pp q̄d fuerint instrumētū patibuli sicut sunt hodie furche in quib' suspēdunt' hoies. Et qn̄ in radice indicis orit' vna linea vl' plures arguunt platurā: q2 radij appellantur a recentioribus ⁊ sunt obliqui intus ⁊ extra manum.

Capi.xxiiij.secunde partis. De monte medij.

Si mons medij digiti sit sine lineis bene coloratus simplicē ⁊ quietā vitā sine colligetione ⁊ calūnia demōstrat. Ecōtrario cōtrarium notat: ⁊ si quedā linea veniat a mēsali vsq; ad radicē predicti digiti extēdit: se signū est laborū multorū cure magne ⁊ angustiarū. Et si plures linee se veniāt a mēsali ⁊ extēdāt se ad radicē digiti labores angustias ⁊ tēptatiōes ondūt: ⁊ talis sustinebit multotiēs vincula ⁊ captiones: ⁊ si tales linee sint quasi nigre tormēta notāt ⁊ si tales veniāt a cōcauo man' secātes mensalē ⁊ extēdāt se ad radicē medij: ⁊ finient vltra iūcturā: si dux vel rex fuerit i vinculis morietur: ⁊ si tales linee sunt subtiles q̄si delete negligētē ⁊ pigrū denotāt. Et si q̄dā linee grosse curte ⁊ ꝓfunde repiant' in h̄ loco signū est quieti viri q̄ncq;. Et si q̄dā linea ipsas itersecat labores significat. Et si q̄dā linee pue descēdāt a radice medij p montē ipsius plagas ostēdūt i vētre ⁊ pectore: ⁊ si sunt rubee futura. Si pallide aut dlete p̄terita idicāt vulnera. Et si q̄dā linea aspera ⁊ tortuosa descēdat iter mediū ⁊ medicū ab eaꝝ radicib' stultitiā ⁊ temeritatē ostēdit: ⁊ si q̄dā linee cōiungant' in hoc loco monte medij sic ✕ respicientes predictū mediū futurū bonū demōstrāt. Hoc idē significat i mōte idicis: ⁊ fecerunt quidā hūc sermonē cōportabilē ⁊ ꝓbabilē dicētes. Qn̄ si mulieres plures lineas meliores ⁊ maiores habēt iter mediū ⁊ medicū q̄ iter medicum ⁊ auricularē significat aptitudinem generādi ⁊ cōcipiēdi ⁊ gerendi mascu-

los. Et si linee ille que sunt inter medium et auricularē sint plures et maiores et meliores illis lineis existētibus inter medium et medicum significat aptitudinē et potē tiam generādi seu gerendi feminas. De significationib⁹ cuiuslibet linee principalis vel accidentalis diligenter tractauimus particulariter in rascopia nostra. In quibus diximus luculenti sermone. De numero parentū seu cōsanguineorum: filiorum nepotum: amicorū: emulorum. Ac etiā de statu cuiuslibet hominis: et diuitijs et paupertatibus fortunis et infortunijs boni et mali fm effectum cuiuslibet planete et signorum sigillatim ex omnibus lineis tam naturalibus q̄ accidētalibus. Uigintiocto mā sionum: et sexaginta duarū distinctionū distincte et aperte veritatem certissimā narrauimus diligenter. De quibus tractatibus verissimas experientias inuenimus: et qua fine seu morte quilibet homo morietur inueniēs clarissime sine dubio declaratum. Dicit.n. Aristoteles philosophus hec verba in accessu et recessu circuli obliqui: fiunt generationes et corruptiōes in inferioribus. In hora quoque ascendentis et originis acquirunt bonū vel malum secūdum dispositionē celestiū erraticarū septē: et quarūlibet fixarum. Et cōiunctionē aspectuum exaltationem et depressionē erraticarum septē predictarum: Si autem fuerit hora illus planete bn̄ disposita: et fortunata erit fortus ille fortonatus. Et ecōuerso. Nunc autē pp prolixitatē sermonū diuisimus predicta eo q̄ in nostris libris riscopie plenaria tractauim⁹ distincte ex omnibus casibus: et accidentibus cuilibet homini secundū naturam et influentiam: seu effectum omnium stellarū. Nunc autē tractaturi sumus de aliquibus necessarijs et primo de monte medici.

¶ Capitulum. xxv. secūde partis. Et est additio eiusdem Cocliti. De monte medij vel saturni.

Quando vna linea oritur a mensali et extendit per montē medij vsque ad radicē digiti sine impedimēto maximo denotat post produm saturni augumētū in rebus de natura saturni et precipue in agricultura et in ornamentis domorum sine dubio. Si alie linee conglomerant in ipso monte malū denotat sicut dixi in libro quarto et si sint in radice digiti penitus carceres ostēdunt: intensiue et remissiue fm formam linearum.

¶ Cap. xxvi. secunde partis. De monte medici

Si due line paruule cōcurrūt ex linea mēsali ad radicē medici subtilitatē ingenij et inuestigationē diuersarum artiū et eloquentiā et arrogantiā et inanē gloriā demonstrat et fm alios honores et dignitates et seculares vel ecclesiasticas. Signum multarū artium et inquirētium subtilia: diligendo loquendo et tacendo et fm quosdam honoris dignitatis et est: qn̄ due linee reperiunt in monte medici equidistantes. Et si quedā linea grossa et rubea scindat predictas significat impedimētū. Et si tales linee paruule sint valde subtiles aut delete: significat p̄dicta esse debilia aut p̄terita. Et si linee impediētes predictas lineas paruulas veniant prope ipsas et nō tāgant ipsas paruas lineas predictas signum est q̄ talibus impedimentis vicinus erit: tamen non impeditur: sed suos pauperabit inimicos. Et si predicte linee parue non procedunt equaliter a mēsali nec appropinquent equaliter ipsi digito: sed vna magis altera mutationē status et vite significat. Et si sint quedā 3 linee scindētes vnam illarū: et illa que scinditur sit melior: mutabitur ad peius: Si autē peior scindetur erit mutatio ad peius. Et si quedā linee parue descendunt a radice medici: et sint pulchre significat sapientem letū et libēter mutuantē. Et si tales linee sint grosse et recte in renibus vulnera demōstrant: vt dicit. Si sint rubee quasi presentia notāt vulnera. Si autem pallide aut delete preterita. Et si quedā linea naturaliter bn̄ disposita et grossa et bene colorata inter medicū et auricularem descēdat quasi a radicib⁹ p̄dictorū digitorū: et tēdat versus mensalem excellentē statum et largitatē designat.

¶ Cap. xxvij. secunda partis. De monte auricularis.

Si spacium sit purum bene coloratum stabilitatem animi castitatem et continentiam demonstrat. Et si quedam linea notabilis recta subtilis decenter colorata oriat a mēsali et vadat ad radicem auricularis significat auariciā in viris et sceleris in alicuius conscium facit. Si in muliere virginitatem seu castitatem. Si obliqua seu grossa fuerit: largitatem famosam et in muliere corruptionem et luxuriam: et si quedā linee reperiant in hoc loco: quarum quedā sit magna: et quedā parua: quedā vo mediocris: signum est luxurie et amoris et auaritie. Et dicitur q̄ si linee ille sint recte bene colorate erit amor iste a natura circa nobiles et valentes personas. Et si sint inordinate et tortuose erit amor circa viles et malas p̄sonas magis inclinatus. Et si intra vel infra p̄dictas lineas reperiātur vna vel due vel tres vel plures linee notabiliores alijs tot homines vel mulieres naturaliter sup alios vel nobiliores alijs dilexit. Et fm quod vna illarum linearū fuerit maior altera sic dilexit vnū magis q̄ alium vel nobiliorē aut ditiorē alio. Et si talis linee sint rubee significat hoc in presenti vel in breui futurum. Si sunt delete hoc erit preteritum: et si sunt intercise intercidetur earū significatio: et hoc notandū est regulariter in cūb⁹ et si quedā linee veniant quasi ex dorso manus existentes inter lineam mensalem et auricularem nuptias denunciant: q2 fm earum numerum erit numerus nuptiarum. Dico autem quod tales linee aut sunt recte aut tortuose aut oblique aut flexe super supremam partē decenter. Si sunt recte significant q̄ talis fm numerū predictarum linearum habebit vxores malas. Si fuerint flexe habebit vxores viduas vel non puellas seu virgines: et si quedā illarum linearum sit flexa ibi et tortuosa et quedam recta significant quandam malam: et quādam puellam vxorem: et si inter predictas lineas sit quedam linea maior altera significat q̄ vxor illa figurata p̄ illam lineam erit maior alijs diuitijs vel nobilitate: et si tales linee sint delete p̄teritas nuptias vel vxores demōstrat: et si intercise fuerint impeditas vxores ostendit: et si sint rubee presentes aut proxime futuras indicat. Et si quedam linee grosse et rubee procedant a radice auricularis: et extendant se per montem ipsius vel iuxta mendaces: fures inordinatos et insidiatores ostendunt: et fm aliquos plagas in genu inferius innuit. Et si predicte linee veniāt a mensali et extendatur per montem auricularis: et non attingant ad radicē eiusdē auricularis vulnera seu plagas brachijs et manibus ostendere indicant.

tur. Et si quedam linea semicircularis veluti hic procedat a radice predicti digiti respiciens medium mutationem status ad bonuz demonstrat. Si autem hec linea respiciat ad inferius versus dorsuz manus denotat cōtrarium hoc est mutationem ad malum.

Cap.xxviij.secunde partis:⁊ De monte manus.

ſ I mons manus sit lenis purus ⁊ bene coloratus legalem hominem ⁊ pacificum demōstrat. Et si quedam linee oriūtur ex parte inferiori montis versus dorsum manus ⁊ vadant ad superius; ⁊ earum caude flectant versus mensalem significant amicos extraneos. Et si tales linee sint prope rascettaz amicos de natione aut de parentela ostēdunt. Et si predicte linee flectantur ad rascettaz significant impotētes amicos credentes tamē prodesse sibi ⁊ nō possunt. Et quāto maiores ⁊ notabiliores fuerint dicte linee: tanto maiores ⁊ notabiliores amicos ostendit: ⁊ si secentur predicte linee a quibusdam lineis transuersalibus non habebit amicos: ⁊ si habebit nō erunt fideles: sed erunt amici fortune. Et si sunt delete erunt preteriti. Et si quedam linee veniant a percussione manus facientes angulum acutuz in hoc monte sub hac figura. Λ mortales inimicos ostendūt: aut quod tales a casu vel precipitio peribunt. Et si quedaz linee facientes predictaz figuram venientes ex parte superiori ita quod conus vnius vadat super conum alterius figure sic vt hic patet. X Iste debetabitur inter inimicos aut erit eis equalis: ⁊ secundum approximationem huius ad lineam mensalez vel ad rascettam significant inimicos esse extraneos vel priuatos. Et si tales figure multiplicētur ibi sub hac forma M peribit in aquis. Et si quedaz linee oriantur a radice manus ⁊ recte extendantur per montem manus si fuerint bene colorate: si ad presens maluz habet: letetur quoniam bonū habebit. Et si quedam linee concurrentes ad inuicez oblique ⁊ quasi expugnantes: subito in aliquo cōcursu morietur. Et si quedā linee rubee notabiles veniāt ex monte manus: ⁊ vadant ad mēsalem inimicos ostendūt. Et secundum numerum linearum ⁊ grossiciem erit numerus ⁊ vigor inimicorum: ⁊ si quedaz linee recte: due vel tres bene colorate in hoc loco reperiant̄ imperitiam significant: ⁊ specialiter si quedam parua crux reperiatur cum eis: ⁊ si quedam linee parue capillares inordinate sunt in hoc loco in iuuentute perfectionem nature ⁊ potentiam ostendunt: ⁊ specialiter si sint inordinate multe: ⁊ si tales linee parue sint versus rascettaz significant frigide ⁊ flegmatice nature: ⁊ fluxum ventris indicant: ⁊ si tales linee sunt rubee alium morbum indicant: ⁊ si pars illa sit leuis ⁊ mollis erit morbus ex flegmate. Si aspera ⁊ sicca erit ex melancholia vel cholera: ⁊ si quedam crepature vel linee similes crepaturis reperiātur in hoc loco prope mediam naturalez: distinctionem nature aut senectutem: aut frigus denotant: quedam linea absoluta ab eis lineis respiciens inferius ad brachium significant mutuantem ⁊ debitorem semper. Et si quedam figura talis A respiciens ad inferius inueniatur famosum virum ⁊ crescentē ad melius indicat: ⁊ si hec figura C reperiatur in hoc loco patricidam vel fraticidam ostendit: ⁊ in muliere forte idem. Tamē mulier nequissima erit. Et si quedam stella talis ✳ in hoc loco reperiatur significat incrementum.

Capitulum.xxix.secunde partis. De tertia parte manus.s.digitorum. Et primo de pollice.

p Ostquam de duabus primis partibus ⁊ de lineis ⁊ figuris existentibus in istis tractauimus. Nunc de ea que est digitorum parte videt̄ conueniens expedire: ⁊ primo de pollice eo quod tanquam clauis digitorum ⁊ manus esse videtur. Dico ergo quod si quedaz linee notabiles rubee integre scindant fortiter primam iuncturam pollicis ⁊ vadant ad ipsum digitum denotant secundum numerum ⁊ nobilitatē fratruz aut sororum: ⁊ si sint fracte: aut delete mortuos fratres indicant: ⁊ quedam linee existentes infra primā ⁊ vltimam iuncturam huius digiti parentelam magnā ⁊ multam aut paruam secundum multitudinem ⁊ magnitudinem seu paucitatem ⁊ paruitatem linearum ostendunt. Et si quedam linea circuit pollicem iuxta supremam iuncturam eius suspensionem denotat. Et si linea arcualis que est in dorso digiti versus iuncturam coniungatur cū quadam alia arcuali existente ex parte vngule suspensionem denotat: ac hominem dolosum ⁊ nequaz ostendit. Si hec linea arcualis fuerit disposita in eadem iunctura in inferiori parte digiti indicat submersionem in aqua: ⁊ si predicte linee non coniunguntur sed prope sunt erit prope suspensionem vel submersionem: ⁊ si predicta linea arcualis que est in interiori parte in ipsa vltima iunctura coniungatur cum illa linea arcuali: que est per dorsuz digiti in eadem iunctura significat suspensionem: ⁊ si talis figura ○ aliter φ reperiatur iuxta supremam iuncturam submergetur. Et si multum sit prope ⁊ talis figura vel fiat sic ⊖ iuxta vnguem suspendetur vel strangulabitur: ⁊ leprosum ⁊ odiosum furem ⁊ adulteruz hominem denotat: ⁊ si in dorso pollicis iuxta vnguem fuerit talis stella erit luxuriosus valde: ⁊ si predicta figura fuerit talis scilicet X matrem aut sororem corrumpet: ⁊ dicunt.

Cap.xxx.secunde partis. Et est additio eiusdem Cocclitis. De digito pollicis.

i Am expertus sum quod quādo in prima iunctura pollicis sit linea continua ⁊ sine intercisione decapitabitur ille vel suspendetur. Et similiter dico quod quando sunt due vel tres linee semicirculares inter primam ⁊ secundam iuncturam rubicunde indicant etiam vt dixi ⁊ precipue carcerem presertim si annexa fuit infortunata nō distinguens inter suspensionem ⁊ amputationem capitis quia apud auctores non sunt distincte in diuersis regionibus diuersificatur genus mortis. Sed sufficit nobis lesio capitis: si sint incisi vel compressi cuz funiculis aut manibus vt fuerunt multi sicut hodie accidit propter impium ecclesiasticum tyrannum. Et si circumcirca vltimam iuncturā digiti pollicis sint linee capillares denotant materiaz cattarales exuberare: aut sinanchiaz: ⁊ similia: dummodo medie naturalis obseruetur proportio. Aliqui dicunt periculum in aquis. Et accipitur pro capite apud chyromanticos: ab humeris ad summitatem ante ⁊ post.

Capitulum.xxxi.secunde partis. De indice.

Uidem autem hanc scientiam describētes solum de pollice tractauerunt: aliorūq3 digitorum linearum figurarum ꝛ signorum iudicia inutilia reputantes neglexerunt: aut forte ignorantes nō scripserunt: ꝛ fuit mirabile de istis: quoniam viderunt quasdā lineas ꝛ quasdam figuras in quibusdam digitis aliquorum ꝛ in quibusdā aliquorum non viderunt: ꝛ certam causam diuersitatis non inuestigauerūt: vel quare magis in pollice habeant lineas ꝛ signa aliquid ostendere quaȝ in aliis digitis cum vnusquisq3 digitorum habeat attributioneȝ sui planete: ꝛ ēt reperiantur in ipsis in radice ꝛ medio virtus tactus potissime: ꝛ ideo sapientie tantum ipsis relinquo: ꝛ reuertor ad tractandū de neglectis aut ignoratis ab eis in quibus pulchra vtiq3 est consideratio ꝛ primo incipiam ab indice: ꝛ dico ꝙ si quedam linea notabilis recta bene colorata oriatur ex radice indicis: ꝛ vadat vsq3 ad mediaȝ iuncturam vel prope significat audaciam ꝛ honores ꝛ si fuerint due linee ꝛ scindant fortiter digituȝ vsq3 ad mediam iuncturam vel iuxta matrem suaȝ violabit: vt quidam dicunt. Et si quedaȝ linee parue oriantur ex radice indicis: ꝛ vadant transuerse per ipsum digituȝ quasi ad superius versus dorsum digiti significat cholericum et suas conditiones: vt patet hic ꝛ si tales linee vadant ad inferius arcuales significant melācholicum ꝛ suas conditiones vt patet hic ꝛ si hee linee orientur ex latere idicis ꝛ currāt recte equedistantes ad aliud latus significant sanguineum ꝛ suas conditiones vt patet hic Et si quedam illarum linearum vadant ad superius ꝛ quedaȝ ad inferius est signum flegmatis ꝛ sue conditionis vt patet hic Et si quedam crux reperiatur in hoc digito sic significat adulterium: ꝛ si per dorsum istius digiti reperiatur figura stelle: vt hic luxuriosum demonstrat: ꝛ forte ad aliquod beneficium ꝛ honore prouenientem ex causa mulieris.

Cap. xxxii. secunde partis. De digito medio.

I in isto digito scilicet medio reperiantur linee complexionarie sicut superius dixi: ꝛ sint similes illis existentibus in indice cōplexionem ꝛ conditionem talem confirment. Et si in isto digito sint dissimiles alterius cōditionis seu cōplexionis erit cōplexio ista ꝛ hic sermo itelligatur de medico ꝛ auriculari. Tamen raro reperiuntur linee contrarie in hoc digito aut in medico: ꝛ si quedam linea sit ad pedē illius digiti iste erit sufficiēs ꝛ ad bella promptus ꝛ durus dominus. Et si quedam linea sit notabilis reperiatur in hoc loco in medio huius digiti nunꝙ proficit talis: ꝛ si quedam linea obliqua sit: quicquid habuerit ex bonis fortune amittet ꝛ si fuerit pugnator ī pugna succumbet: ꝛ si quidam triangulus reperiatur in hoc digito sub tali figura infortunium: ꝛ semper deteriorem sorte ꝛ peiorem demonstrat.

Cap. xxxiii. secunde partis: iterum de medico.

I quedaȝ linea recta bene colorata oriatur ex radice medici: ꝛ extendat se per medietatem digiti sapientem ꝛ subtilem hominem demōstrat: ꝛ talis est gratiosus ꝛ magnus in anima: ꝛ si ibi due tales linee fuerint illud fortius denotant: ꝛ si talis linea secetur a quibusdam lineis illud destruunt ꝛ secundum aliquos vulnera in corpore indicāt: ꝛ si quedā linea semicircularis grossa reperiatur in hoc loco pessimum debitorem male morigeratum infeliceȝ: ꝛ anime sue malum denunciat. Et si talis linea reperiatur sub radice ipsius digiti in monte eius per industriā suam euitabit lesiones ꝛ damna: ꝛ sermo iste de predictis duabus lineis tenet in omnibus digitis: ꝛ si quedaȝ linee similes crepaturis: aut quedam crepature reperiātur super vltimaȝ iuncturam huius digiti: ꝛ in interiori parte vbi potissime vigeat tactus passionem nature: aut debilitatem: aut destructionem significant ꝛ hoc est generaliter in omnibus digitis: cum ibi locus debeat esse purissimus ꝛ lenis.

Cap. xxxiiii. secunde partis: ꝛ est Additio eiusdē Coclitis. De digito medico.

Refacta linea quam ponit auctor principio capituli est optima ꝛ sublimis linea: ꝛ est sol fortunatus ꝛ precipue quando se extēdit ad radicem digiti: ꝛ si sit in diametro medii digiti arguit dignitates seculares: ꝛ si sunt due ꝛ subiectū sit preparatum denotat augumentuȝ regni ꝛ dominii. Aliqui appellant ipsam lineam solarem: ꝛ diuitiarum ꝛ magisterii: ꝛ denotat septem artes liberales: ꝛ precipue philosophiam: ꝛ indagatorem diuersarum artiū ꝛ optimam in ipsis artibus innuit dispositioneȝ: ꝛ si sequitur proportio denotat diuitias apud principes vel reges: si est impedita aut glomerata a pluribus lineis fuge dominiuȝ principis: quia finis est detestabilis vt notaui: si impeditur ab vna linea ꝛ īpediens sit minus fortis euadet infamia aut periculo: ꝛ quot sunt linee tot sunt īpedimēta: ꝛ est celeste munus in quib⁹ talis linea est fortunata.

Cap. xxxv. secunde partis. De digito auriculari.

IN isto digito sunt linee complexionarie similis efficacie illis existentibus lineis in indice: figura vel intellige concordantiam istarum cum illis: ꝛ iudica s'm quod diximus: ꝛ quedam linee cicatricibus similes non aperte sed obscure. Lenes ꝛ inordinatos ꝛ fures: ꝛ cetera que diximus iter mercurii casus demonstrant: ꝛ si quedaȝ linea sit in hoc digito obscura ꝛ profunda: et respiciat ad inferioreȝ partem sui sic furem vinosum alias vitiosum aut ruinosum demonstrat: ꝛ talis linea respiciat ad superius versus medicum sic si talis nō furatur verberabitur propter suspitionem: sed semper negabit: et si talis linea sit rotunda sic vtilem furem et potētē: sed a furto abstinentem ostendit: ꝛ dicit quod quedā linea valde grossa ita quod non videatur linea sed quedaȝ incisio vel longa fouea sic furē obliuiosum ōndit: ꝛ si alteri ea q̄ furatur accōmodauerit nō recordabi ſ3 aliis mittet maxime. Et si q̄dā figura talis inuenta fueris ibi fatuū ōndit ꝛ l'r furē demōstrat vt dicit.

Capitulum. xxxvi. ꝛ vltimū secūde partis. Et est additio eiusdem Coclitis. De digito auriculari.

Aliquotiens in isto tuberculo reperitur in radice digiti vna linea pulchra extēdens se vltra ad scdaȝ iuncturā: et tunc arguit nobilitatem ingenii in diuersis facultatib⁹ applicati: presertim qñ tuberculū est clarū cum lineis nitidis. et qñ ego volo inspicere qualitatem et quātitatem filio-

rum inspicio quot sunt linee inter primam iuncturā ⁊ secūdaʒ ⁊ ex quātitate illarum iudicio filios ⁊ si sint oblique filias: si vero impedite sint nulluʒ filium vel filiam. Si erunt parue nō victuros iudico: si lōge permāsuros. Et quot sunt linee inter auricularē ⁊ solarē: tot lesiones in manu magna ostendunt. s. quando sunt in fine pulpe scilicet circa principium digitorum. Et similiter in pede magno quot sunt linee inter medium ⁊ medicuʒ digitū infalibiliter inueni omnia predicta.

Capitulum primū tertie partis chyromantie Conciliatorie. De quantitate ⁊ qualitate manus.

Postq̄ determinata sunt ea q̄ de lineis ⁊ figuris existētibus in manu dicta sunt. Nūc de quibusdā alijs: vt puta de q̄litate ⁊ quātitate ⁊ ceteris dicemus. Et primo de quātitate q2 imediatius īberet substātie. Dico ergo qȝ quātitas pfecta ⁊ pulchra manus cōsistit in tribus. Primū est qȝ in suo genere manus sit satis magna ⁊ decēter ꝓportionata. Secūduʒ est: qȝ hec eadem sit respectu corporis cuius est manus. Tertiū est: qȝ vnaqueq3 pars debite det proportionē alteri. Quicūq3 ergo hʒ tales manus erit bone nature: ⁊ cōplexionis ⁊ audax ⁊c. Contrario modo cōtrarium habebis. Quicūq3 habet manus maxime nimis breues respectu aliarum partium: ⁊ respectu sui corporis cauillatorē ⁊ sagacem ⁊ fortem indicant. Et si manus sint nimis curte respectu aliaꝝ partiū sui corporis ⁊ digiti ipsaꝝ sint nimis curti respectu manus taliū transgressorē furē īsidiatorē: ⁊ omni nequitia plenū indicāt. Et manus satis magne respectu corporis cui⁹ sunt manus subtilē calidū subdolū loquacē ⁊ subsanatorē demonstrāt. Patet in varijs. Longa palma cū grossis ⁊ curtis digitis: pigrum negligentē ⁊ fatuuʒ demonstrant. Et si digiti huiusmodi palme breues vel longi sint multum hebetati ⁊ obtusi specialiter flegmaticaʒ cōplexionem ⁊ suas conditiones cōfirmant: ⁊ mulieres habentes curtaʒ palmaʒ difficultate partus grauabunt. Et hoc ꝓpter curtā lōgitudinē scissure vulue: que quidē longitudo est similis longitudini que est in dorso medij digiti iuxta primaʒ iuncturā veniens per palmā vsq3 ad rascettaʒ: ⁊ duplicata erit mensura pedis. Qui autē hʒ palmaʒ longam ⁊ digitos ꝓportionabiliter: ingeniosus in multis operibus erit ⁊ specialiter in his que fiunt: ⁊ bene pʒ hoc in mulieribus anglie. Manus carnee cum bona soliditate: ⁊ bene articulate longam vitam significant: cōtrarie vero manus tamen male dearticulate: breuem vitam notant. Manus longe ⁊ graciles tyrānideʒ indicant. Manus tenues ⁊ curte: loquacē ⁊ voratorem demonstrant: qn̄ manus cū brachijs sunt ita longe q̄ erecto toto corpore genibus appropinquent fortitudineʒ animi ⁊ aptitudinem ostendūt. Et Rasys addens dixit sublimitatem ⁊ arrogantiā ⁊ cupiditatē regendi. Si autem ad femora infra mediam designent malíuolum discordem ⁊ ignorantem demonstrat.

Capitulum .ij. tertie partis. De digitis ⁊ de modo tractandi.

Si autē digiti sint temperate magnitudinis ⁊ honeste speciei mores optimos indicant. Et qn̄ digiti sunt parui ⁊ tenues stultū imiduʒ audaceʒ ⁊ ferū indicant. Qui nimiū tenues ⁊ nimiuʒ proximi fuerint stulticiam demonstrant ⁊ si imoderato spacio a se distēt: loq̄ces ⁊ leues hinc iudicabis. Et qn̄ digiti sūt erecti ⁊ cōiūcti ita vt aer nō trāsparcat notabiliter īter ipsos: signū est curialitatis magne. Et qn̄ digiti sunt collecti ita qȝ nō trāspareant: ⁊ sint cōglobati auarū ⁊ magnū ostēdūt ⁊ digiti recti si flectant̄ vsus dorsum inuidū ⁊ subtilē ⁊ igeniosuʒ indicāt: maxime si subtiles sunt: ⁊ qn̄ flectūtur in vltima iūctura imiduʒ indicāt: ⁊ qn̄ digiti sūt dispersi pauptatē ⁊ miseriā ondunt: ⁊ loquacem patet hoc in mēdicātib⁹: ⁊ quicūq3 ꝑcutit digitos ac si vellet timpanizare: signū est varie cogitationis aut male. Qui hʒ cōsuetudineʒ ꝑcutiendi palmaʒ duʒ loquit̄ ⁊ possit abstinere: signū est impfectionis ⁊ passionis nimie: ⁊ si abstinet denotat oppositum: ⁊ qn̄ quis extendit manū ad capiendū aliquid ⁊ manus eius moderate trement: signū est velocis redditus ab ira ad intellectuʒ: ⁊ q̄ talis sit iuuenis sanus ⁊ satis fortis: ⁊ si sit iuuenis ⁊ nō sit fortis erit melācholicus timidus tristis ⁊ male cogitationis: ⁊ si quis dū comedit vadit obuiā cibo: maliuolus gulosus ⁊ discors hō erit: si quis dū ambulat a cōsuetudine tenuerit manū clausam mouēdo brachiū īpetuosus est: ⁊ si quis habuerit a cōsuetudine qȝ teneat pollicē clausū inter alios digitos auar⁹ est.

Cap. iij. tertie partis. De vnguibus.

Vngues lati ⁊ lōgi decēter tenues albi ⁊ splēdidi subrubētes signū est ingenij optimi ⁊ bonū notat. Oblōgi aūt ⁊ angusti soliditatē aut firmitatē demōstrāt. Inflexi aūt ⁊ tardi: ipudētē rapacēq3 ondūt ⁊ sīles sunt ancipitri. Et si ī talib⁹ vnguib⁹ repiant̄ digiti valde macri ethicā passionē ⁊ soliditatē demōstrāt: ⁊ vngues valde breues maliuoluʒ ⁊ discordē indicāt: ⁊ hoc idē pallidi nigri aspi q̄si rotūdi luxuriosuʒ ⁊ prōptū in venere vt dicit quidā: ⁊ si q̄dā pūcta alba reperiant̄ in vnguib⁹ amicos ⁊ bn̄dictionem indicant: ⁊ q̄dā puncta nigra inimicos ⁊ ꝑsecutiōes ⁊ maledictiones ostendunt aut noua damna.

Cap. iiij. tertie partis. De colore.

Color albus ⁊ quasi ꝑspicuus clarus ⁊ subrubeus eq̄liter qualitatē cōem bonitatē ingenij ⁊ mores optimos ondit. Talis. n. color debet esse in toto corpore nāliter bn̄ disposito. Imaginamur. n. q̄ corpus prospicuum album extendatur sup corpus sanguineū ⁊ q̄ apparebit color diximus nisi ꝑ estatem aut frigus aut laborem ⁊ cetera mutatur color iste. Si autē colori: queʒ diximus superest rubedo ⁊ claritas minor in manu signum est sanguinee complexionis: ⁊ suarum cōditionū ⁊ si talis color sit flāmeus ociosum ostendit ⁊ maxime si ei insit mobilitas oculorum: ⁊ si talis rubedo sit fusca signum est grossi sanguinis ⁊ deceptoris. Si autem talis color rubeus appropinquat viriditati vel quasi glaucedini plus quam albedini nigram choleram ⁊ suas conditiones ostendit. Si autem proximus fuerit citrinitati cholericum ostendit. Si autem citrinitati subtili quasi albedini qualis solet esse in conualescentibus: ⁊ hoc sine magna materia signum est emissionis spermatis ⁊ spirituū ⁊ tales detinentur amore herorum alias equorum: ⁊ specialiter si eius oculi sint profundi ⁊ mobiles. Si autē albedo superet ⁊ rubedo sint in tm̄ diminuta q̄ vix appareat signum est flegmatis ⁊ sue conditionis. Talis enim color solet appellari glíscus. Et si huic colori sit admixta viriditas mali ⁊ flegma

dici signum est & suarũ conditionũ. Et ille color dicitur color plũbeus cõmixtus cũ fusco citrino & viridi vltimũ gradum malicie cõplexionis ostendit.

¶ Capitulum quintum tertie partis. De tactu.

T Actus temperatus & bonus cõsistit i debita proportione primarũ qualitatũ qui magis appropinquat caliditati & leuitati quã frigiditati aut asperitati: & magis carnositati quam macillentie. Talis enim tactus significat bonitatẽ cõplexionis & optimũ ingeniũ & intellectũ. Tactus eni calidus leuitati admixtus calidã & humidã cõplexionẽ ostendit. Si autẽ asperitati admisceatur calidã & siccam innuit complexionem. Si autem tactus sit frigidus leuitati admixtus signum est flegmatis. Si vero asperitati signum est melancholie.

¶ Cap. vj. tertie partis: de neruis iuncturis & venis.

N Erui grossi & iuncture fortes homines indicãt: subtiles & lassi & occulti debiles ostẽdunt homines. Uene multũ late & apparẽtes colericum & suas cõditiones ostendunt subtracte melãcholicũ. Profũde flegmaticũ. Indebita proportione apparẽtes & notabiles sanguineũ idicant.

¶ Cap. vij. tertie partis. De pilis.

Q Uicũq; pilos decenter in debita quãtitate habuerit sup dorsum manus & spãliter circa partẽ inferiorẽ & circa pollicẽ & sup digitos signũ est bone cõplexionis & nature: nimia pilositas instabilitatẽ notat. & si talis pilositas sit inordinata & dispersa inordinatã cõplexionẽ & aiam ostendit: & paucitas pilorũ aium femineũ ostẽdit. Et si in manu nõ sunt pili signũ est malorũ morũ & stulti psumptuosi & effeminati viri & deterior erit sicut nõ habẽs barbã assimilatur eunucho. Et si sint pili decẽter parũ in dorso manus vsus pcussionẽ: & sup dorsũ q̃ttuor digitorũ sup primas duas iuncturas sint pauci pui pili pmixti coloris signũ est subtilis igenij & alti & penetrabilis itellectus.

¶ Cap. viij. tertie partis. De modo iudicandi.

D Iuersitas aũt & modus indicãdi apud chyromãticos est magnus: sunt enim quidam qui volunt nõ nisi certis tẽporibus anni & certis manibus iudiciũ cernere: verbi gratia volũt.n. q dextra viri respiciat in estate & vere in die dominico vel iouis. Sinistra vero mulieris in autũno & hyeme die veneris. Tñ horũ diuersitatẽ nõ dederũt forte scilic eã ipsi. Alij aũt fuerũt magis autẽtici qui dederũt diuersitatẽ tñ in manibus & etatibus. Uoluerũt.n. q tã in viris quã in mulieribus respiceret manus dextra scz quin q; linee in fine montis pollicis ex vna cõprehense & conglomerate non reperiant in manu. Et si reperiunt volunt q respiciatur manus sinistra. Similiter voluerũt q manus infans respiciatur eo q in paruis signa appareant manifesta non deleta a labore vel a frigore vel in firmitatibus vt in nobis & forte isti bene.

¶ Cap. ix. tertie partis: de quattuor lineis naturalibus.

L Inee nãles sunt quattuor in planicie omnis ciros a pede superioris linee. Linea directa versus eandem triangulum facit. Superior linea trianguli vita pro quantitate suã metitur. Si obliq; inde habeat apertum & finitum est argumentũ. Si strictum anguli vacuũ fuerit signũ est boneste mortis Si vero ex transuerso ante finem trianguli linea transierit: & ab illa linea vsq; ad finem dirigatur armis mori ostendit. Si vero superius fuerit longum versus finem aqua morietur. Si vero fuerit inferius longior in igne morietur. Si in latitudine trianguli fuerit hec figura

virgo permanebit. Si linea eam findendo variauerit. Si parue animi subtilitatem. Si magne loci mutationẽ. Si iuxta lineam vite a pede superiori naturalis alia linea dirigatur equalis signũ est matrimonij. Si inequalis adulterij. Si aliqua istarũ linearũ prouenientiũ ad mediã naturalẽ ex media naturali veniẽs dirigatur suspendetur. Itẽ si circa pedem prime naturalis linee fuerit hoc signũ E epũs erit. Item si iuxta ipsam aliam rimulã extensam in sũmitate sui versus foueã tale habuerit signum erit ẽt si fuerit rusticis in dignitate superius dicta. Item si ab ipsa rimula vite procedant rami inferius respiciẽtes versus lineam capitis diuitias nũciant. Itẽ si iuxta radices ipsius versus rasceta fuerit hec figura. o o amissionis oculorũ signum est. Itẽ tres virge ipsi linee capitis assignentur. Et si vna virga per medium sciderit lepras denũciat. Si a pede prime naturalis vel ab alia pede veniente rimula procedẽs exiuerit peregrinabit. Si prima linea naturalis a sui medietate versus pedẽ eius rubuerit: colli dolorem manifestat. Si linea vite ab ipsa procedens in principio similiter sui exercuerit cordis dolorẽ notat. Si in fouea cyros quasi duo. C C cõnexa fuerint hoiem interficiet. Si in monte pollicis rimula tendens versus pollicem fortiter fiderit cũ consanguineis suis luxuriã perpetrabit. Et sm alios fortis ire signũ est. Si mons pollicis plenus rimulis fuerit infirmitatũ causas ostendit. Si paucas rimulas habuerit cõtrariũ indicat. Si sm quosdã multis .s. rimulis in pecoribus felicitatem. Si paucis econtrario demonstrat. Si inter duas iuncturas pollicis in latere ex transuerso multe & forte rimule transierint multam & magnam parentelã ostendit si pauce fuerint & parue ostendunt paucitatem parentum: si vero fuerint inter pollicem & indicẽ respicientes finem patrem & matrẽ: si ex trãsuerso trãsierint patrẽ matri pponit. Si lineam pollicis parentelã indicãtẽ due linee fortiter sciderint matris lectũ violabit: si he pedem linee iuncte fuerint sine corruptione totaliter pollicem cinxerint suspendetur. Eadẽ linea est signũ fidelitatis: si fere cingat digitũ infidũ & sine fide dñũciat. Unguis pollicis naturaliter recuruus animosũ dnotat. Si rubeus fuerit & planus vel pallidus ifortunatum facit. Hec omnia tam in viris q̃ in mulieribus sunt consideranda diuersis tamen manibus temporibus & diebus. Si in tota percussione manus ab intus vel econtrario multe linee implicite exeuntes fuerint honestatem notant. Si vero pauce & implicite: parcitatem denunciant. Item quot linee mediam naturalem diuiserint siue inferiorẽ tangant siue non tot pueros nunciant. Rimule eidem naturali adherẽtes: siue superius siue inferius & linee arcuate & nimis apparentes grauem litem: & ecclesiasticam rem manifestant. Si in media naturali linea quasi pũctũ apparuerit vnũ oculũ amittet: si duo duos: si vero supra i fouea B signũ sic B apparuerit & p ipsã trãsiens mõtes cornua posuerit: nota ẽ cõuersiõis in q̃cũq;

sui parte magis ab vltima distinguit eo tempore tēpus
felicitatis ostendit: ꝛ si in superiori circa finem seu in ip
sa mensa sit hoc signū sic P vim demonstrat domi
nandi. Alibi in mensa cō/ fessionē vel luxuriam
notat. Si vltima linea naturalis gradatim versus indi/
cem descendat gradatim honores ꝛ felicitatem accumu
lat. Si vero subito se precipitauerit: subito bona accumu
labit. Si vero sub te tēderit cōtrariū operatur: nisi alia
subtus prohibeat. Nec eadē sursū tēdens labore pro/
prio degere nō negat: ꝛ si ipsaz versus descēderit: tale si/
gnum V mori in itinere ostendit. Sed si ipsa in mensa
quasi triāgulus adiaceat prebendaz indicat. Si a media
ad ipsaz mēsalem fortis virga trāseat vt hic ✠✠ in vi
ro tot captiones: ꝛ in muliere tot partus demōstrat. Et
si in mēsa hoc signū sic ⁊ appareat humani sanguinis
fenus probat: ꝛ si fuerit hoc signū sic S in mēsa mulie
ris consistens illam meretricez esse significat: ꝛ fm quos
daz si ab vltima linea aliquę linee non directe sed obliq̄
per mensam ad mediā mense in vltimaz lineaz naturalē
ꝛ q̄ntitatis auricularis rimule parue: sed inde ex trans
uerso ex directo plante vulnera brachiorū vel manuum
denotant: ꝛ affines eorum a minimo vsq̄ ad finez tertii
si rimule parue iterum sursum sint tendētes vulnera ca
pitis ostendunt. Ubi autē illi tres digiti palme iungunt
si rimule eorū medietatez diuiserint vulnera in laterib⁹
indicant. Si linea aliqua ab vlteriori digito vsq̄ ad q̄r/
tuz porrectionē fecerit: magni ingenij signū est. Et sic est
finis Deo laus ꝛ gloria qui trinus ꝛ vn⁹ regnat. Amen.

¶ Capitulum decimum ꝛ vltimum tertie partis: ꝛ est Additio eiusdem Cōciliatoris. Et est ostensiuum de modo iudicandi in chyromantia post examinationē viginti trium voluminum librorum.

D Ixit Ptholomeus i verbo duodecimo cē
tiloquij. Amor ꝛ odiuz remouet homines
a recte iudicando. Idez sentit philosophus
rethoricorū primo duz dicit. Amor ꝛ odiū
ꝛ propriū cōmodum: sepe faciunt iudicem non cognosce
re: ꝛ ideo non est iudicādi hominibus cognitio quia iu/
dicium passio anime nō potest recte exercere propter co
gnitionem ab illa passione impeditam. Sed vt ad pro/
positum redeaz. Reperio diuersos modos iudicādi fz
diuersas opiniones: tamen hic ostendam rectam semitā
qua vsus sum ꝛ est mihi experiētia clara: doctos viros
non excludendo: quos tempore meo noui intelligere chy
romantiam atq̄ physionomiam: nisi conterraneum no
strum dominum Franciscum de pau: arafis hominem
doctum ꝛ peritū inter modernos cognoui chyroman/
tiam ꝛ physionomiam intelligētem. Multi loquaces
methodos ꝛ garruli putantes se scire cum nihil sciant
huic se facultati applicuerūt. Ad prepositū redeundo: vt
ergo recte iudicem⁹. Ista prima esse debēt scilicet prius
debet esse facta optima manuū lotio: ꝛ per aliquātulum
temporis ille de quo iudicaturi sumus debet quiescere
ꝛ esse ieiunij stomaci idest non crapulosus neq̄ ebrio/
sus. Tempore estiuo in loco calori opposito respicien/
dus erit. Tempore autē hyemis in loco vbi frigus non
adsit: aer sit radiosus: ac etiam manus minime sit desic
cata nec corpus. Quia calefactio extrahit sanguinem
a centro ad circūferentiam. Nec ñ est inspiciēdum in ra/
dijs solaribus quia caliditas naturalis extrahit a cali/
ditate solis ꝛ rubefacit cutē ꝛ spiritus visui resolutum
a radijs solaribus. Dicit Arist. in scdo de aīa excellētia
sensibilis corrūpit sensum qm̄ natura extrema nō pati
tur ideo chyromāticus radios solares intēsius nō aspi
ciat. Masculo aūt dextrā sinistrā femine pro principa/
lioribus cōspiciēdā cēseo: si bonus chyromāticus quis
esse velit. Et cuz hoc qualitas ꝛ q̄ntitas manus tactus ꝛ
forma eius cū suo situ aduertēda sunt. Et cū istis emi/
nentiā tuberculoꝝ ꝛ depressionē rubedinē ꝛ pallidita/
tem antedictaꝝ lineationū mādare obliuioni nō decet.
Considerare ēt debemus aggregationē ꝛ disgregatio/
nem digitoꝝ trāsparētium ꝛ figurā ꝛ formā eorūdē ar
ticuloꝝ. ꝛ claritatē ꝛ fuscedinē vnguiū ac eoꝝ formā cō
iunctionē aut disgregationē supremi anguli cū suo situ
ꝛ figura. Preterea quoq̄ aduertēda est cordis ꝛ epa/
tis linea ꝛ media nālis cuz mēsali linea: nec nō quelibet
soror linee cordis illa scilicet mōtis pollicis ꝛ cōcaui. In
spice ēt solarē lineā ꝛ mercurij cōditionē cum ꝓportio
ne linee medie nālis. Talis. n. ꝓportio oñdit q̄litatē inge
nij: sicut facit astronomus in natiuitatibus a conditione
mercurij. Et multitudinē vniuersaliū lineaꝝ considera
nec nō cōsanguineos inspecta: filios diuitias ꝛ calamita
tes mortē violētam aut quietā illius hominis quē iu/
dicas videbis: cum egritudinū qualitate tēpora nota/
bis cum ānoꝝ reuolutione: ꝛ mēsurando cū instrumen
to aut cum aliqua alia re: aut cum cōpassu de quinquen
nio in quinquēnium. hoc ēt est de necessitate celoꝝ mo
tus rimari. Cogita ēt lōgitudinē ꝛ bonitatē vite: ꝛ cau/
sam ꝓuenictem ꝛ a qua causa antecedēte aut primiti/
ua bonaz fortunā aut malā in prima scdā ꝛ tertia etate
quis susscepturus sit. Aduerte ēt qui sit clymatū natu/
ra: ꝛ regionē ꝛ parētes si possibile fuerit: si nō cōsideres
supradicta a recto tramite deuiabis. precipue quoq̄ no
tabis exercitū circa qđ versat homo iudicādus. Diuer
simode enim iudicare debes atq̄ aliter in hyspano: ali
ter in gallo: aliter in ethyope: aliter in thrace: aliter in le/
none: aliter in cynedo: aliter in nobili: aliter in plebeo ali
ter rustico ꝛ sic de reliquis: aliter masculo ꝛ aliter in mu
liere. nec aspicias hominē extenuatū q2 calor naturalis
est exhaustus: nec aliquē ante ānoꝝ nutritionē in p̄. lib.
physionomie tactū est. Nec craspulosi inspiciēdi sunt si
cut ante diximus q2 fallax erit iudiciū. Ego quidē decē
milia hominū post prādiū ꝛ ad lumē lucerne īspexi quo
rum veridice fortunas predixi. Inquit Hermes in sua
chyromātia. signa ipsius manus sunt eius grossicies te
nuitas sudor vel humiditas siccitas calor asperitas leni
tas pilositas scissure ꝛ lineatiōes. itē aūt oīa sunt signa
nālia. ꝛ iō hec ars se nō extēdit ad iudicādū de accidēti
bus aīe que nō hñt signa in manu: q2 nō sunt a nā vt ars
mecanica aut ars sutoria vel fabrilis ꝛ hmōi ꝛ nō negli
gas cōsiderare ambas man⁹ ad inuicē ꝓportionādo: q2
natura frustra nō lineauit sinistrā. sunt aliqui ignorātes
qui vnā manū tm̄ aspiciūt errātes in iudicando. caue ne
manus callos patiātur quēadmodū sunt manus carpē
tarioꝝ fabroꝝ. ꝛ differētiam nō factas si vis recte iudi
care inter dextrā ꝛ sinistram nisi vt dixi. Et sic finis est
quinti libri de chyromātia magna: vbi est chyromantia
Cōciliatoris cū additionibus nrīs que nullo pacto sunt
contēnēde. Lector igit accuratus oīa plegat sine liuore
ac inuidia. Et in iudicādis reb⁹ nrīs odiū precipue absit
si aūt sunt qui velint maledicere lectiōe operis huius di
gni sunt. ¶ Explicit liber quintus.

Magistri Bartholomei Coclitis Bonon. Medicine distillatoris Chyrurgici Physionomiste Chyromantici Geomanticiqз Liber sextus Anastasis qui dicitur Chyromātie parue: qui est ex infinitis auctorib⁹ susceptus: multis tñ additis. Ad eundē. D. Alexandrū Bētiuolū ꝛc. Feliciter incipit ꝛ ꝑo ponit Prolog⁹.

Prologus.

Cum satis superqз superioribus libris de chyromantia quantuз ad theoricam pertinet scripserim: varijsqз rationibus non nullorum opiniones redarguerim: equum esse duxi librum hunc sextuз cōdere. Ut ostenderem quātum pratica: ꝛ magistra rerum experientia valeat. Cui rei eo maxime tempore me tradidi: quo tot pessimi euentus: me multo ante referente: nonmodo priuatis hominibus: sed etiaз nobilibus: dynastis: principibus: regibusqз euenerunt. Ut audeaз dicere me nullo modo in hac arte errare posse. Preuidi eniз eos qui dominio expellēdi essent: quosue ex infime gradu ad sūmum fortuna traducere deberet. Quot stipendia: quot infirmitates: quāti varij euētus a me prenotati fuerint: nullus est qui nesciat: qui Coclitem nouerit. De itineribus suscipiendis de mercibus exercendis. De studio litterarum eligendo. De meretricibus fugiendis. De ludo abdicando: ꝛ infinitis alijs rebus quid predixerim infiniti testes: ꝛ hi quidem fide digni supsunt adhuc: ꝛ multi qui diem clauserūt extremū superfuere: quibus summa esset ꝛ est fides adhibenda. Multos grauiter vulneratos hac maxime arte pristine valitudini restitui visa quoqз physionomia: iactisqз geomanticis figuris: quibus vehementer ꝛ delectatus sum ꝛ multa variaqз predixi. In medium ad duceз villa marinum Illustrissimi Hannibalis fratris tui famulum: ni res hec omnibus curialibus: multisqз ex ciuitate nostra notissima esset: hic accerrime vulneratus erat adeo ꝙ iter omnes medicos optimosqз chyrurgicos de eius salute desperabatur: habito de eo iudicio preter omniū opinionem viginti duorū dierū spacio euз: adeo liberaui vt adhuc inter mortales vitam viuat satis prosperam. Preterea alia infinita: cum de laudibus meis alijs locū relinquere sit satius: ꝙ̄ me ipsum laudare. Quantuз in hac arte possit ingenium nostrum infiniti vt diximus testes sunt: ꝛ maxime Horatius Bichardus Sanēsis: de cuius prudentia doctrina ingenio: ac moderatiōe: satius est tacere ꝙ̄ parum loqui. Inter alia nature dona quantum fide alijs prestet erga parentem tuum cultus: in fratres tuos honor ac beniuolētia indicio sunt. Tanto eniз amore Bentiuolos prosequitur vt nihil maius excogitari possit. hic non pauca de me vidit experimenta. Ut in epistola ab ipso erudite condita ostenditur. Adest ꝛ Lodouicus Uitalis Bononiensis corpore quideз claudus sed ingenio ac doctrina adeo erectus vt rectos homines superare videatur: multosqз animo ac doctrina claudicare ostēdat: Hic mathematicas omnes philosophiāqз precipue ac astrologiaз optime callet: cuius iudiciū adeo veruз est: vt quicquid dicat ab oraculo prouenire videatur. Hic astrologiam calculatoriam cum iudicio nostro contulit: adeoqз verum inuenit vt nihil penitus differre visuз sit. Sed vt vnde ab ij reuertar inclite princeps: hūc sextum pratice nostre librum legere non dedignaberis. Cum in omni genere ac cognitionis tibi: reliquisqз omnibus tua gratia profuturus sit. Non me latet multos esse ac fore maliuolos: qui in opus nostrum non modo caninis linguis sed cinicis morsibus insurgēt: quos presidio numinis tui fultus minime timeo: iudicabunt etenim recti censores hos potius odio ac liuore quodam duci: quam quod sciant id quod obliquuntur: neqз de his penam aut supplicium aliquod suscipiendū esse existimo: cum ipsi intra se acriter crucientur: dicente poeta. Justius inuida nihil est: que protinus ipsum auctorem cruciat atqз itra viscera torquet. Preterea qui me tuentur maximi ac hi quidem doctissimi auctores: quibus multa prestanda est fides adsunt. Nec vident malinoli tanta cecitate ducti vt omnia punitus ignorent: ꝙ dum me carpunt: eos omnes cauillantur quos ipsos habeo auctores: quius quottidie in doctissimorum virorū ore versantur. Si qui forte in hoc meo libro nominatim ponentur: non existiment me hoc fecisse vt aliqueз infamia notare velim sed vt iudicij mei testes existāt validiores. Et si quoqз generali vocabulo in aliqua operis mei parte religiosi aliqui ponentur: sciant me solum pro illis verba fecisse qui nota digni sunt. In omni enim meo iudicio bonos semper excipiendos duxi: quos cum laude digni sint: colo ac veneror. Oro igitur ꝛ vt exorem obsecro: vt vna cum ceteris hunc quoqз sextum librum diue Alexander perlegas: ꝛ Coclitem clientulum tuum diligas: ac caninis faucibus tucaris ac defendas. Tu meuз numen es: tu soluз mea gloria: quicquid erit Cocles tua erit gratia. Tu quoqз lector candide: si huius sexti libri vtilitatem equa mente diiudicabis diligentiaз meā summis extolles laudibus dicesqз hoc opus vere numē sibi Anastasis vendicauit.

Magistri Bartholomei Coclitis Bonoñ. Medicine distillatoris Chyrurgici Physionomiste Chyromantici Geomanticiqз Liber sextus Anastasis: qui dicitur chyromantie parue qui est ex infinitis auctorib⁹ suscepus: multis tamē additis. Ad eundeз dominum Alexandrum Bentiuoluз ꝛc. Feliciter incipit.

Cum mihi in animo erat sextum Anastasis nostre librum scribere. Liber quidam chyromantie cum multis manibus ꝛ lineis ad manus meas peruenit. Qui quidem ab Andrea quodam coruo compositus fuerat. Quem cum vere coruum esse dignoscerem miratus sum quo pacto hic Pauonis pennis susceptis se coruum non esse voluit ostendere. Et cum laborum aliorū fur ꝛ latro existat merito damnandus est. Dicet quispiam illud Terentianum: nihil dictum quod non dictuз sit prius. Hoc ego quidem concedo ac confiteor: sed eos vituperatiōe dignos censeo: qui aliena pro suis absqз auctorum nomine audent in medium afferre: ꝛ eos magis reprehendendi tales sunt: quo minus sentētias ꝛ intentiones auctorū non modo male intelligunt: sed pessime scribūt. Ego autē in opere meo sūmo cura euigilaui auctorū nomina nec nō eorꝫ auctoritates legētib⁹ ꝛ aper.

rise ⁊ manifestare: hic Andreas (nam verū fateri licet) satis bonus est practicus longeue etatis auxilio: licet in theorica nihil penitus valeat.

¶ Si aliquibus videbitur me aliqua ab eo excerpsisse: sciāt me nō ab eo sed ab illis quos ipse imitatus est oīa sumpsisse. Qui enim a fonte aquam scaturientem suscipiunt melius sitim extingunt q̄ꝫ si ad riuulos accedant. Nunc ad capitulum primum veniamus.

¶ Capitulum primum de longitudine vite.

Prima radix est q̄ oēs viuētes ex naturali quadā inclinatione scire desiderāt periodū ac diuturnitatē vite sue. Primo igitur tractabimus de longitudine ⁊ breuitate vite.

¶ Illi homines diu victuri sunt: qui habent lineam vite satis longā: extendentē se ad restrictā vel iuxta: continuam eiusdem latitudinis per totum decenter latam profundam ac breue coloratam.

¶ Cerebri linea vel vt melius dicatur sensibilis vel cephalica quod idem est: qñ est cum bona latitudine ⁊ profunditate boni coloris ⁊ bñ articulata vsqꝫ ad acumen man⁹ ⁊ nō vltra longā vitā significat simulqꝫ audaciā.

¶ Linea capitis si in superiori parte angulum non acutum sed rectum constituit longam vitam dicunt ostendere. Si vero acutus fuerit diu etiam viuet: ⁊ talis erit nature astute ⁊ vafre.

¶ Qñ linea epatis est satis lōga. s. vsqꝫ ad mediam naturalē: profunda ⁊ lata decenter continua ⁊ bene colorata: significat bonitatē epatis atqꝫ digestionis: ⁊ per cōsequens longitudinem vite. Aliqui dicunt. Si basis triāguli erit bene recta ⁊ longa in medio aliquātulū diuisa: ⁊ riuulosa ⁊ boni coloris: ostēdit bonā dispōnē atqꝫ lōgitudinem vite attestatur experientia nō affirmo.

¶ Angulus dexter si fuerit rectus vel quasi apparēs ⁊ bene coloratus significat bonitatem cordis ⁊ sanguinis: ⁊ virtutem fortem ⁊ per cōsequēs vite lōgitudinem.

¶ Angulus sinister quasi rectus arguit bonam cōplexionem ⁊ ob hoc vite longitudinem.

¶ Manus magne ⁊ debite ꝓportionate in quacūqꝫ sui parte in qualitate ⁊ quantitate arguunt bonam complexionem: ⁊ per consequens longitudinem vite.

¶ Manus carnee ⁊ concaue cum bona soliditate. ⁊ bene articulate longam vitam demonstrant.

¶ Si in medio spacio inter lineas trianguli sit planities bonam cōplexionē significat (si bene coloretur) ⁊ ex cōsequenti longitudine vite.

¶ Saturnina si cum linea vite coniungatur rectaqꝫ sit ⁊ non intersecata ⁊ ad Saturni digitum vel prope deuenerit. Triangulusqꝫ suam seruauerit proportionem diuturnitatem vite dicunt ostendere.

¶ Si mensa man⁹ eq̄li sit cōstituta spacio bonā in hoīe cōplexionē indicat: ⁊ per cōsequēs vite longitudinem.

¶ Linea quedam oriens a rascetta vel a linea cardiaca se extendens per concauum manus ad tuberculū Mercurij quem aliqui appellant viam lacteam quādo est cōtinua ⁊ cum media naturali connectitur extēdens se ad minimum tuberculum: bonam complexionem ⁊ mentis agilitatem testatur: longitudinemqꝫ vite denotat: vt aliqui referunt.

¶ Quādo linea mensalis fuerit bene cōtinua satis longa profunda lata ⁊ recta significat bone dispositiōis naturam: ⁊ membrorum radicalium proportionem ⁊ per consequens vite longitudinem. Terminus ipsius linee duobus modis perficitur. Aliqui tenēt bonā terminationem esse quando terminatur sub diametro digiti saturnini.

¶ Alij dicunt q̄ vera terminatio est: quando terminatur in principio montis indicis precipue ad radicem ipsius. Ego dico q̄ vtroqꝫ mō vera est terminatio. Prīa enim est equalis. Scd̄a est extra eq̄litatē cōplexionis.

¶ Si spaciū rascette sit purū ⁊ bene coloratū significat bonam cōplexionē: ⁊ per cōsequēs longam vitam.

¶ Linea saturnina in cōcauo manus: seu soror linee vite cū ternaria ꝓportione que initiū suū habeat prope rascettā vel circa ⁊ desināt vsqꝫ ad mediā nālē cū bono colore situ ⁊ positione arguit longitudinem vite.

¶ Si tuberculus pollicis sit rotundus decēter ⁊ lenis bene coloratus bonam complexionem ostendit: nec non longitudinem vite.

¶ Omnes manus tuberculi bene eminentes longitudinem vite declarant precipue si sint bene colorati.

¶ Triangulus bene equilaterus si sit pulchrarum linearum bene coloratarum ⁊ rectarum signum est equalitatis mēbrorum mineralium ⁊ longitudinis vite.

¶ Soror linee vite in monte pollicis oriens a sūmitate anguli summi ⁊ se extendens quasi ad restrictā vel prope longitudinis vite signum est.

¶ Si pauce rimule in monte pollicis fuerint: paucas infirmitates ondere dicunt ⁊ ex. ꝯñti vite diuturnitatem.

¶ Dicit coruus loquax ac nigerrimus. Quādo media naturalis trāsierit mōtem manus longitudinem vite arguit cum inopia ⁊c. Conceditur de longitudine vite: tñ cum mala complexione: ⁊ denotat naturam superfluā: ⁊ si alie principales linee correspondēt ad diuturnitatē vite. Puto hunc coruū nostrū esse mere vernaculum ⁊ insipientem: quia caret radicibus chyromantie ⁊ physionomie: vt in precedentib⁹ libris nostris patet. Caueas igitur a tali iudicio quoniam falsissimum est.

¶ Quando mensalis duos ramos efficit vnum in medio montis īdicis: ⁊ aliū ad vitā hoīē lōgeuū arguit.

¶ Dentes magni ⁊ spissi longitudinē vite existimantur arguere si causa primitiua non impediet. Quoniam nō est apud physionomos signum tante excellentie quante est illud: per quod simpliciter possit sine alia ꝓportione iudicari: q̄r ostendit virtutē specificā atqꝫ occultā bñ fixā esse: vt puta humidū radicale atqꝫ spermaticā virtutē a principio generationis robustiores representat.

¶ Fatuū ē plerisqꝫ tradere iudiciū de longitudine vite sine cōcordantia multorū signorū adinuicem.

¶ Errant enim ⁊ vehementer qui existimant ac sibi persuadent se posse cognoscere periodum ac terminū vite alicuius: cū aliqua mensuratione. Verū est q̄ per mensuras poterimus imaginari etatem cōmunem que vt plurimum peruenit ad annos. 70.

¶ Ego iam mensuraui cum circino: ⁊ ꝰm mensurā inueni tempus septuagenarium in linea cardiaca ⁊ in alijs principalibus lineis correspondētibus: ⁊ tamē hi quos iudicaui peruenerunt ad annos octuaginta vel circa. Vidi etiā pluries aliquos qui ꝰm lineas potuissent peruenire ad annos solares seu chronicos: varijs modis fuisse īpeditos: vt puta ab infirmitatibus: aut vulneribus: aut laqueo: vel alia vi: ex quo dies ei⁹ abreuiati sūt. Iudicet ergo chyromanticus pensiculate ⁊ cū erubescentia: ⁊ nō

ut quidam: qui honoris proprii curam non habent ⁊ potius iactabundi sunt: ⁊ nō iudicāt ſm veram scientiā: crede ut plures: scias ut pauciores atq; sapientiores.

¶ Capitulum secundum de breuitate vite.

c Aracteres picti in monte medii ut ostensuz est in suo loco in lib. quinto egritudinū multitudinē significant ⁊ forasse breuitatē vite.

¶ Linea media naturalis quando non transit diametrum in digito medio significat talem morituꝛum in etate iuuenili.

¶ Linea media naturalis subtilis pallida debilitatez cerebri ⁊ complexionis ostendit ⁊ ex consequenti breuitatis vite est signum.

¶ Crux quedam parua in fine linee medie naturalis ex opposito medii vel auricularis significat mortem infra annum vel cito ut dicunt: hoc tamen a me nunquā fuit obseruatum.

¶ Si spherica figura vel .y. sit iuxta lineam vite egritudinis multas ostendit. Si quidez in parte superiori preteritas: si in inferiori futuras: ⁊ mortez propinquari demonstratur. Si vero in medio loco significat aliquem de suis infirmari. Et si predicta signa transfixa sint tūc mortem propinquam dicunt ostendere.

¶ Quando linea media transit totam manum dicunt breuitatem vite significare. Vidi ut plurimum ex reumate capitis infirmari. Et dicunt quanto magis tendit versus inferiorem partem manus tanto velociorē mortem significare.

¶ Si mensalis cum media naturali angulū causant breuitas vite denotatur ut aiunt recentiores obseruatores.

¶ Si linea vite fuerit breuis breuitatez vite arguit nisi iuuetur ab aliqua alia linea.

¶ Ille coruus valde niger posuit in sua picta chyromantia lineam vite fractam in medio positionis sue ⁊ refert talem fractionē terminari ad annos .25. Ergo ſm ipsuz periodus indiuiduorum terminat in anno .50. quod est falsissimuz: vnde lucerna sua est male lucens.

¶ Si triangulus in manu non videtur in aliqua sui parte esse nec aliquam sui affert demonstrationem videtur breuitatis vite esse signum: ⁊ hoc precipue corroborat si linee sunt exigue aut fracte siue capillares.

¶ Si mēsa manus inequali spacio a media naturali distare videatur malam hominis complexionē ostendit ⁊ per consequens breuitatis vite est iudicium.

¶ Si in medio spacio inter lineas trianguli non sit planicies: ⁊ male locus ille coloretur defectū arguit caloris: ⁊ ex consequenti breuitatem vite ostendit.

¶ Si spacium rascette male coloratum fuerit dicūt breuitatem vite arguere.

¶ Si linea mensalis non seruauerit trinam proportionez ⁊ ulterius sit male colorata aut fracte seu capillaris breuitatis vite est signum.

¶ Iecoralis linea si non seruauerit trinam proportionem: ⁊ si fuerit intersecta a multis lineis vite breuitatē denunciat.

¶ Dentes rari ⁊ minuti penitus vite breuitatez demonstrare videntur.

¶ Quando spacium quod est ab vmbilico deorsum est maior q̄z ab vmbilico ad pomum granatum: qui huiusmodi habent dispositionem: breuis sunt vite.

¶ Caue ⁊ precaue iudicare aliquid de breuitate vite nisi linee sint penitus delete: nam est opus dicere periodum determinatum ſm terminationem linearum in tempore egritudinum que maxime representant in cardiaca linea. Quoniaz natura specifica facit aliquotiēs actiones que impossibiles apparent medico ⁊ physionomo circa negocia egritudinum quia duplex est complexio vna insequens materiam: alia insequens formam: quēadmodum scribit viridicus cōmentator in sexto sui colliget h. capitulo primo loquendo de fine artis medicine: dicit .n. Ars aliquando deficit indiuiduis propter materiales preparationes que sunt in ipsis: quod est: q2 non est impossibile ut duo homines vnius ⁊ eiusdem temperate complexionis equaliter: ⁊ vtuntur vno regimine: ⁊ vnus istorum deueniet ad meliorem finem: quem cōsequi poterit per ipsius naturam. In alio vero in eodem regimine existente mali generabuntur humores qui mortem inducent. Et causa huius est quia in eius complexione est mala preparatio fixa: que est causa ut in ipso hec malicia generetur q̄uis hanc preparationez ignoremus. Et causa huius ignorantie est: q2 in naturis tot sunt preparationes fixe: ut eas per signa cognoscere nequeamus: ⁊ hoc accidit propter preparationum infinitatem sicut in naturali philosophia est declaratuz q2 ibi dicitur ꝙ quelibet materia habet accidentia propria ⁊ fixa in ipsa sine accidentibus: que manant a forma: ⁊ hec accidentia que sunt in materia sunt cause multitudinis varietatuz que in naturis indiuiduorum inueniuntur quēadmodū accidentia propria forme sunt cause multitudinis varietatum que in moralitatibus indiuiduoruz hominū cognoscuntur. Et totuz hoc est: quia in homine multe species indiuiduo cū vel compositionum inueniūtur q2 vltimū compositus ⁊ ob hoc prouenit occultatio varietatis proprietatum que in naturis ⁊ moralitatibus indiuiduorū inueniuntur: q̄uis insensibilibus particularibus indiuiduoruz manifestis quo ad nos cōmunicēt. Ecce aliquātulum egressi sumus ordinem libri nostri: nō tamē propter hoc minus sequetur iuuamentum q2 hic remouimus vnum dubium quod multi sapiētes scire affectāt. Ideo chyromanticus non debet desperare de aliquo indiuiduo vtrum moriatur vel ne. Sed debet dicere tali tēpore anno ⁊ etate es procliuis ad aliquas egritudines cuz grauamine: ⁊ eris in p̄iculo mortis: ⁊ non dicere de morte absolute: quia aliquādo iudicātes decipiunt propter occultas proprietates indiuiduorū a celo causatas. Ideo frater tuus Hermes: O Alexander mi vnice patrone: annis elapsis credebatur a me ⁊ a multis: ꝙ non deberet euadere ab illa infirmitate que ipsū acriter cruciabat: ⁊ tamen rationibus supranotatis euasit. Astronomi dicunt ꝙ aspectus iouis fuit causa sue salutis. Ego autem hoc maxime signo de eo dubitabam: q2 omnes linee in sua manu apparebant exigue cum tenuitate: ⁊ cū summa multitudine numerali. Si quis igitur voluerit terminare tempora accipiat circinum ferreum vel argēteum: ⁊ incipiat mensurare in principio linee vite ab angulo sūmo de quinquēnio in quinquēniū: ⁊ talis mensura sit tanta q̄nta est linea hic sic ducta ———— mensurando lineam cardiacam seu cordis ⁊ in quacūq; linea cōputabuntur quinq; anni. Et sic mensurabis vsq; ad fractionez que cardiacam intersecabit ⁊ si erunt due linee erūt decez anni ⁊ si tres quindecim ⁊ sic multiplicādo pones numerū annorū īfirmitatis que per iterseca-

tionem vel separationem facile poterit iudicari. Uerbi gratia linea cordis est cõtinua lata profunda ꝛ colorata vsq; ad sui medietatẽ tũc mensura modo supradicto ꝛ habebis ãnos egritudinis: ꝛ si forte talis carẽtia cardiace capiet sex de illis paruis lineis erũt ãni.30.ꝛ sic ꝭm mẽsuras indica tẽpus. Et si sit magna fractio tũc magnum erit vite periculũ. Sed si ibi inueniatur triãgulus equilaterus erit minor infirmitas. Si in directo fractionis fuerit vna ex duab⁹ sororib⁹ valde etiã maliciã minuet fractionis. Et precipue illa que est in cõcauo manus. Si vero ambas inueneris ĩtẽsius est iudicium euasionis. Et nõ obliuiscaris linee mẽsalis cõtinuationẽ: punctuationem vel fractionem qꝛ hec ex radix egritudinum. Hanc igitur mẽsalem in tres etates diuides: vt si in aggregatione digitorũ. Etiam considera alias partes sicut est bona manus cõsolidatio: pulchra digitorũ proportio ac articulorum: vnguiũ colores. Cõsidera etiam qualitates egritudinum: an sint ex cholera an ex sanguine ꝛc. ꝛ an a dolore seu vulneribus causentur: vt patet in aliis locis nostri operis: proportionando singula singulis: ꝛ sic recte considerando rectius etiam indicabis.

¶ Capitulum tertium. De egritudinibus in generali.

Litteram. M. in monte manus varias ac diuersas egritudines dicũt chyromantici demonstrare. ¶ Signa seu caracteres in mõte medii aut saturni vt in quinto Anastasie nostre dictũ est capitulo de saturno aliquã multitudinẽ egritudinum denunciat. ¶ Linea oriẽs in cõcauo manus iuxta lineã vite ꝛ habẽs ramũ tẽdẽtem ad brachium similem radio significat egritudinem ĩfra sex annos: si eiusdem linee partes sint grossiores que sunt circa brachiũ infra duos annos significat.

¶ Linee parue iuxta radicem mẽsalis egritudines in prima etate demõstrat: iuxta mediũ in media: iuxta finẽ in vltima etate. ¶ Linea rubea ꝛ notabilis secans bases triãguli ꝛ trãsiẽs p cõcauũ man⁹ egritudinẽ ostẽdit. ¶ Talis figura ~~~ prope angulũ supremũ ꝛ precipue si rubea extiterit: egritudines infra annum dicunt significare.

¶ Angulus sinister deficiẽs in manu debilitatẽ stomachi: ꝛ epatis arguit: ꝛ per cõsequẽs multas egritudines. Stomachus enim est veluti lebẽs corporis in coquendo cibum: ꝛ est instrumẽtũ prime digestionis. Epar vero est minera sanguinis: ꝛ ibi decoquitur cibus: ꝛ alteratur scda vice: qui primo a stomacho alteratus ꝛ digest⁹ est. Si ergo ista mẽbra sũt debilia debilitatẽ corporis significabũt: ꝛ ad multas egritudines corp⁹ ꝑparatũ ostẽdet.

Hec figura in monte pollicis iuxta lineã vite egritudinẽ magnã illo eodẽ anno futurã ostẽdit.

Si superius iuxta cõcauũ manus apud cardiacam talis figura apparuerit. ⌒ tunc ĩfirmitatem minorem vel maiorẽ ꝭm ꝑsentiã signi demõstrat illo ãno.

Quãdo media naturalis diuiditur a quibusdã obliquis lineis: quot quot erũt diuisiões tot corporis passiones ostẽdũt. Et si tales linee scindẽtes lineã capitis fuerint capillares ex reumate infirmitas erit. Si vero fuerint mutilate erunt animi passiões. Et si linee scindentes sunt tortuose tantum infirmitatẽ ostẽdunt.

Si soror linee vite in cõcauo manus hoc est linea saturnina sit tortuosa: vel vt aliqui dicũt lata ꝛ tortuosa grauabitur ab ĩfirmitatibus in copia.

Soror cardiace in cõcauo manus discõtinua aut capillaris exuberantia egritudinum minatur.

Soror in cõcauo manus cũ orbiculo aut orbiculis egritudines declarat ꝛ quot erunt orbiculi tot egritudinum inducunt pronitatem.

Si mons pollicis plenus rimulis fuerit infirmitatum multitudinem ostendit.

Scala vel gradus in indicis tuberculo si sunt eius cacumina ãnexa ꝛ scissa supra modũ a trãsuersalib⁹ lineis egritudines corporis denũciat. Ut habeo ego ꝛ magis habui ãnis ꝑteritis in manu mea. Et ideo nõ ago gratias celestibus influxibus.

Si in medio spacio ĩter lineas trianguli nõ sit planicies ꝛ male colorentur defectũ caloris representat: ꝛ p consequens copiam egritudinum.

Si autem linea epatis a plurib⁹ lineis pallidis intercepta fuerit: malã digestionem significat ꝛ dolores varios ex ipsa ꝓcedẽtes ꝓp malã digestionẽ.

Si locus triãguli sit cũ liuore signũ est primi doloris: Quãdo vna linea p restrictã trãsierit tendens tortuose in vite lineã proximas significat egritudines. Si pallida fuerit eam pretẽrisse notabit. Precipue autẽ si in fundo nigrior fuerit. ꝛ si fuerit pallida egritudinẽ significabit futurã: ꝛ hoc intelligendum est si prope restrictam fuerit.

C. figura i mõte Lune corpis infirmitatẽs iudicat infirmitates.

Si in prima iunctura quattuor digitorum sit vna tãtum linea ꝛ sit ĩtersecata a pluribus lineis longam ostendit infirmitatem: ꝛ cum difficultate saltem.

Quã media nãlis ab vna vel duabus lineis intersecatur methaphorizãdo vt crux in directo digiti medii aut auricularis: ꝛ sit rubea aut rubee infra anni spacium talis moriatur aut mortiferam egritudinem subitorum dicunt denunciare.

¶ Cap. qrtũ de his qui erũt beniuoli atq; iocũdi ꝛ ꝑfecti i multis operibus: ꝛ subtiles cũ ĩgenii acumine: ꝛ qui cito irascũtur: ꝛ cito a q̃cũq; re te grauantur.

Liqua signa picta i loco folio vt in ꝓprio loco manifestatur in quinto libro hui⁹ operis arguũt omne illud quod in rubrica supradicta scriptum est.

¶ Cap. quintũ. De egritudinibus capitis a causa antecedẽte aut ex discrasia mẽbrorũ cũ mã aut sine.

Linea media naturalis subtilis ꝛ pallida debilitatem cerebri ꝛ cõplexionis ostendit. Et si fricata modicũ rubescit velociter debilitatẽ capitis ꝛ dolorẽ ostẽdit ꝛ maxie ex reumate.

S. littera in radice annularis egritudinem capitis ostẽdere dicitur.

Si linea media naturalis est magis colorata ex vna parte q̃ ex alia dolorem capitis ostendit.

Si linea cerebri sit quasi dispersa ita q̃ quasi non videatur linea in inferiore parte sui vltimum defectum rerũ: ꝛ sanitatis extremam spem attestatur.

Quãdo linea naturalis sit male colorata ꝛ male fixa ꝛ diuersificata diuersis lineis multas egritudines declarat: ꝛ obuiationes significat ꝛ cito ꝑcipere tẽporis mutationes vt puta frigidum ꝛ calidum ꝛ applicationem sereni nebulosi aut pluuiosi.

Quã idõ linea epatis est magis rubea versus lineam vite alias mediã naturalē q̃ albi dolorē capitis propter vitium epatis seu stomachi.

Cum linea cardiaca rubet in medio ⁊ tendit ad brachiũ dolorem capitis dicunt significare.

Si linea vite sit rubicũdior a parte superiori q̃ a parte inferiori infirmitatem capitis minatur.

Dicũt aliqui recentiores q̃ qñ linea media naturalis est grossa ⁊ nimis pallore suffusa ⁊ discõtinua atq̃ rugata debilitatē corporis ⁊ capitis egritudines vel dolores circa tempora ex reumate promittit.

¶ Capitulum sextum. De infirmitatibus oculorum.

Ittera. C. in monte pollicis vulnera in oculis ex ferro vel igne sm oēs ostēdere vr̃. ¶ C. O littera vel punctus iuxta cardiacam ⁊ restrictam quot signa erunt tot erunt lesiones in oculis.

Adhuc. C. littera ĩ radice medici destructionē ⁊ ĩfirmitatē oculoꝝ ondũt. ¶ Itē. o. lr̃a vel fouea seu pũctus in radice medici existētes infirmitatē oculoꝝ denotãt. Et si littera. o. pfectũ orbē non clauserit strabones aut alia ĩ oculis accidētia d̃notat s̃z q̃sdã. ¶ C. D. figura ĩ loco lune oculoꝝ ĩfirmitates valde intēsas demõstrabit.

Linea media nãlis hñs quosdã pũctos inordinatos dolores oculorũ minatr̃ plerũq̃z ab antecedente causa.

Uidi pũctũz in media nãli in Alexandro scadinari amico meo in medio loco mouentez se a proprio situ versus initium cardiace: ⁊ hic erat in manu sinistra in dextra vero non anno illo euenit sibi egritudo magna in oculo dextro ⁊ euasit incolumis q̃r talis orbiculus nõ fuit in sinistra. Et fuit causa antecedens.

Qñ angulus supremus nõ cõiũgitr̃: ⁊ quedã linea semicircularis scindat locũ vbi cõiũgunt̃ predicte due linee facientes angulũ: ⁊ vnũ caput p̃dicte linee respiciat versus partes brachii significat q̃ ille excecabitur.

¶ Dicũt recētiores. Si in medio linee solaris aut ĩ medio tuberculi orbiculus fuerit oculi cecitatē ostēdit. Talem constuctionem h̃z excelsus theologus ac legista: nec nõ p̃dicator eximius frater Bartholomeus Miluius ordinis minorũ obseruãtinorũ amicus ac maior meus honorãdus. Et alium orbiculũ h̃z stellatũ in manu dextra: ⁊ linea media naturalis circuit totã manũ: vnde timeo: q̃d de⁹ nõ auertat: ne talis optimus religiosus viuz oculum amittat: vel intēsissima opprimatur egritudine: scio q̃ aliqui doctores admirabunt̃: q̃d hunc laudem tãtopere ⁊ diligã non solum sed colam: cũ generaliter ex naturali mea inclinatione omnes cucullatos sũmo prosequar odio. Dico verum esse q̃ ex meo influxu oēs religiosos odio: s̃z doctos atq̃z probos obseruo ac veneror: ignorantes autez ac improbos tanq̃ fraudatores ⁊ hypocritas tristes persequor. Et precipue diligo sapientes qui physicalem normaz seruant: qui ue sub vestimentis ouiũ non sunt lupi rapaces: nec ĩpossibilibus se astringunt. Dicũt moderni obseruatores. Si in media iunctura cuiuslibet digiti tãtum fuerit vna linea hoc est in indice medio sido ⁊ auriculari: ⁊ in duabus alijs iuncturis fuerint due talis p̃det vnũ oculũ. Aliqui dicũt q̃ in quocũq̃ loco linee vite reperiatur vnus punctus seu paruus circulus vel orbiculus amissio oculorum significatur: ego per experientiam hoc testor.

¶ Alii asserunt q̃ si in percussione manus reperiatur vnus orbiculus aut plures lesionem oculorũ iudicari: ⁊ dicũt q̃ istud procedit a causa primitiua cuius rei tamē experientiam ignoro. C. littera in loco lune in oculis malum aliquod protendere dicitur.

¶ Capitulum septimum. De colore colli.

I media naturalis a sui medietate versus pedem eius rubea fuerit vt chyromãtici obseruauerunt colli dolorem arguimus.

¶ Capitulum octauũ. De ptbisi seu etbica passione.

Iquit Mesue q̃ ptbisis est d̃trimētũ desiccationis ⁊ cõsumptionis cadens in corpus calore febriũ habitudinaliũ mimimutarũ ⁊ exuberatione pulmonis. Et vlceratio quidē huiusmodi causam habet ex precedenti cataro acuto vlceratiuo instillãte ⁊ imprimente in pulmonē hora est post horã sicut accidit ex frequenti distillatione super petram.

¶ Raro aũt cõtingit hec passio pueris ⁊ senib⁹: ⁊ si iterdũ talis infirmitas accidat senibus occultari potest in eis: ⁊ diu viuere possunt cum illa. Expositi autez qui cadant in ptbisim sunt habentes cerebrũ debile: ⁊ habentes pectus strictum in creatione sua: ⁊ habentes humeros alatos sicut sunt curuature alarum auium: ⁊ collũz subtile ⁊ longum ⁊ sit depressus inter alas ⁊ humeros: ⁊ sibi sit eminentia epiglotis: ⁊ nasus sit cholericus: ⁊ cito ad iram cõmoueatus.

¶ Si basis trianguli fuerit magis rubea vbi debet tangere lineaz mediaz naturalem signum est fetidi pectoris oris ⁊ vniuersalis caloris: seu dispositionis etbice passionis. Specialiter si manus sit calida macilenta ⁊ sicca: ⁊ cutis eiusdem sit subtilis: siccitatem ⁊ propinquam significat febrem.

¶ Ungues curui cum digitis macilentis denotant etbicam passionem: Dixit auctor incognitus. Quando linea stomachi seu epatis aut pulmonis quod idez est finitur in primam iuncturam medij significat epatis discrasiã: ⁊ talis efficietur ptbisicus.

¶ Capitulum nonum de passione cordis.

Cribit Conciliator seu Petrus apponitaut de ebano super Mesue vbi loquit̃ de cardiaca passione. Omniũ accidentiũ aduenientiũ corpori humano causa intrinseca vel extrinseca: primus cõcursus est ad basim: in qua naturalis vigor spirituũz ⁊ virtutũz omnium sigillatim creatur. Spiritus sapientie sedes animarũ ac vite: naturale principium motus ⁊ quietis: quo deficiēte nulla amplius corpori dari possũt suffragia. Quo mortuo cõtinuo moriunt̃ oĩa membra. Cor. n. est terminus oium operationũ aie rõnalis. In cerebro quoq̃ oēs he ⁊ ille ĩcipiũt operationes ⁊ in corpore suscipiũt cõplemētũ. Sua v̓tus est tanq̃ forma oĩuz mēbrorũ irradiãs ⁊ viuificãs virtutes organicas: in p̓fectione. In materia v̓o est non intelligibilis forme: quia deus gloriosus sicut diuini decoris ratio postulauit: mēbrum curis sollicituz rectificare curauit. Corde igit̃ alterato alterãtur cetera membra ⁊ virtutes corporales: eo quoq̃z cõfortato cuncta cõfortant̃. Si igitur a principio linee cordis procedat linea vt arcus: cordis dolorem minatur vt aiunt illustres patres chyromantici ⁊ caldei.

¶ Capitulum decimum. De egritudinibus stomachi.

Tomachus seu vēter est organũ digestionis primi chili generatiuus: vñ sicut mesarayce sunt preparatorie digestiõis epatis ita os stomachi. Uñ Auicēna nutriens in masticatione aliquã habet digestionem cui deseruit meri seu yso-

pbacus a parte superiori adducendum cibaria eidem. Et intestina cũ mesaraycis ad expellẽdũ nociua: & distribuẽdũ vtilia digesta & chilosata in eo. Ideo vocat lebes corporis: cũ enim stomachus lapsus est totuʒ corpus labitur. ¶ S. littera a radice ãnularis procliuũ hoiem facit ad egritudines stomachi. D. figura ĩ minutulo tuberculo male colorata dolorẽ stõi arguit vel circa. Iterum. D. littera ĩ loco lune stomaci quoq ĩfirmitatẽ portẽdit.

Linea epatis discõtinua pallida & male colorata significat infirmitatem & passionem stomachi atq iecoris & p consequens malam digestionem.

Manus debilis & mollis carẽs linea epatis defectũ virtutis digestiue oñdit atqʒ lapsuʒ stomachũ pronunciat.

¶ Si in loco sinistro anguli non fuerit angulus vel aliquid simile debilitateʒ stomachi arguit.

¶ Cap. xi. De his qui cuʒ religiosis sunt coniuncti: & faciunt opera mulierũ. Et edificia pecuniam ac varias picturas diligunt & mulierũ ornamenta.

s Unt illi qui habẽt caracteres vt hic. e. bñ dispositos in minutulo. Scias tñ ꝙ nũꝙ vsqʒ ad hunc diẽ cognoui neqʒ expertus sum aliquid de caracteribus seu diuinis litteris in manibus: lʒ varii varia de his scribant.

¶ Cap. xii. De his qui sunt grauis loquele & suspitione pleni: & qui cũ sapientib⁹ & religiosis cõmiscentur.

s Unt illi qui habẽt aliquos caracteres pictos in minimo mõte: vt pictuʒ est in quinto Anastasis. Aliqui dicunt ꝙ sunt naturaliter eleganter elegantes: hoc tamen nunꝙ expertus sum.

¶ Cap. xiii. De signis male digestionis.

c Utis tenuis & debilis flegmaticã naturã videtur oñdere: malãqʒ simil'r digestionẽ d'clarat.

Lineaʒ mensaleʒ fractã & capillarem digestionem malam dicunt chyromantici ostendere.

Triangulus qui in aliqua sui parte deficiat: aut ꝙ linee eiusdem sint tenues seu capillares malam digestionem indicare dignoscitur.

Linea cardiaca capillaris atqʒ discontinua & male colorata digestioneʒ pfectam perficere non sinit stomacum.

Linea cerebri male colorata & capillaris digestioneʒ bonam videtur denegare.

Angulus sũmus valde sepatus cum incõtinuis atqʒ capillaribus lineis digestionem malam minatur.

Linea epat's in tempore iuuẽtutis in manu carens & locus suus pallidus atq depressus digestionem minime laudabilem affirmat.

Color candidus albus & purus sine perspicuitate digestionem malam denotat.

Si basis triãguli sit intercepta a lineis pallidis dolores varios ostendit propter malam digestionem

¶ Capitulum. xiiii. De signis bone digestionis.

m Anus autem solida simul cum palma que sit boni tactus sanguinem denũciat & pariter bonam indicat digestionem.

Linea mensalis cum trina sui & laudabili proportione & bene colorata bonam arguit digestionem.

Linea cordis cum trina sui proportione & bene colorata bonam representat digestionem.

Linea media naturalis cum trina sui dimensione & bñ colorata digestionem laudabilem denotat.

Triangulus equilaterus summam atq laudabileʒ optimamq arguit digestionem.

Angulus suprem⁹ eminẽs atq acut⁹ digestionẽ quoq bonam denotare videtur.

Angulus sũmus valde seperatus digestioqʒ bonaʒ affirmat. Et hoc intelligit qñ ipse linee sũt crasse. & rubee.

Linea epatis cuʒ trina sui proportione cũ media naturali cõnexa & bñ colorata digestionẽ quoq bonã pmittit.

Linea saturnina ĩ cõcauo manus existẽs & trina sui proportione & bñ colorata digestionẽ bonaʒ declarat.

Soror linee vite in monte pollicis cum dimensione trina & bene colorata digestionem bonam arguit.

Manus bene tuberculata cum tuberculorum eminentia & in medio cõcauo foueata cum bona soliditate digestionem bonam ostendit.

Color manus ex albo & rubeo mixtus & color sit perspicuus digestionem bonam indicat.

Color brunus clarus atqʒ castancis similis bonam digestionem dicitur indicare.

Soror linee mensalis quãdo reperitur in manu potentiam innati caloris arguit: & ex consequenti bonam digestionem vt pluries notaui.

¶ Capitulum. xv. De egritudinibus renum.

s Cala vel craticula seu craticulus in tuberculo saturni dolorem renuʒ denotat. ¶ Signa seu caracteres in monte lune: vt in quinto Anastasis nostre pictum reperire potes dolores renum videntur indicare.

Sine dubio linea mensalis cum semicirculis vel semicirculo in diametro digiti medij aut inter mediuʒ & medicuʒ in diametro renalẽ morbũ indicat vt sepe notaui.

Quando sub auriculari vel sub medico fossule siue grane rubee fuerint siue puncti vel gradus: dolorem in renibus preparat vt aliquibus placuit & presertiʒ. Ugnonis hoc tamen ego non vidi.

¶ Capitulum. xvi. De signis yliace passionis & de colico dolore.

h Yppocundria sunt a latere sub costis: ylia vero super anchas. Yliaca auteʒ passio est in intestinis gracilib⁹. Colicus dolor seu colica passio est in intestinis grandioribus & precipue in illo intestino qui dicitur colon.

In hoc auteʒ loco large sumitur pro vtraqʒ passione.

Scala vel craticulus seu craticula in tuberculo saturni yliacos dolores vt dicunt multi ostendit.

¶ Capitulum. xvii. De his qui de natura sui sunt ingrati & asinini.

i Ngrati inter omnes homines maxime euitandi sunt cuʒ ingratitudo omnia destruat bona quos vt cognoscamus nihil debem⁹ ptermittere. Igitur qui habent figuraʒ. C. in loco solis ingratam atq asininam naturam pre se ferunt.

¶ Capitulum. xviii. De colore ventris.

s I linea mensalis sit magis rubea ꝙ̃ alie linee principales: vel' alie principales sint pallidiores ipsa dolorem intestinorum & aliorum partium inferiorum significabit.

Et est sentencia Hermetis & omniuʒ caldeorũ qui multum in hac arte valuerunt: ꝙ linea mensalis testimoniũ affert super renes: vesicam matricem ventrem splenem and virgam testiculos femora seu inguina. Ideo diffinitiua sñia datur. Linea ergo mensalis malã dispõnẽ ventris certificat si fuerit fracta aut īterfecta seu pallida.

Quando linea epatis habuerit puncturas paruas vel

iuxta eam fuerint vorticem ventris r costarum dolorez atqz maliciam significabit.

Linea mensalis non profunda stricta pallida discontinua facta per a'tas inequales dolorem vētris r eius fluxus: vt Ugoni placet: significat: ita ego Cocles habeo ex certa palliditate in ambabus meis manibus celesti gratia: r propterea multas habui egritudines nec minus in futurum habebo.

Linea vite si sit rubicūdior in parte inferiori infirmitatem ventris vel partium inferiorū vt dicūt significat.

Capitulum.xix. De egritudinibus epatis.

m Ultum delectatus sum egritudines quantū mihi possibile est omnibus denūciare: vt hi qui talia habituri sunt medicos cōsulant: ac sanitatem conseruent.

Figura igitur talis.D.in loco Martis dolorem epatis minatur.

Cap.xx. De egritudinibus virge r testiculorum.

l Inea mēsalis si sit obsessa r cōtigua ex duobus semicirculis aut vno tantum in dorso linee r sit cōuexa sub auriculari tuberculo: vt circa infortunia in testiculis atqz priapo minatur: vt infinitis vicibus ipse notaui.

Figura.C.seu forma sphęrica iuxta mediam naturales dolorem genitalium indicat.

Linea mēsalis si sit magis rubea q̄ alie principales dolorem seu egritudinem in genitalibus significat.

Linea mensalis pallida debilitatem arguit genitalium atqz testiculorum: r etiam anominatur.

Quādo mēsalis fuerit in sui principio ramosa atqz obtusa: r maxime si forma sphęrica aut semicirculus cum eadem reperiatur: egritudinem in testiculis r in genitali mēbro: prout dicunt chyromantici significabit.

Quando mensalis linea exiguam fossiculam in diametrō digiti minimi habuerit vel circa eam fuerit egritudinem in genitalibus seu in partibus inferioribus dicunt significare.

Capitulum.xxi. De herniosis.

r Oma: Uenecie: Mediolanū: Florentia: Bononia a celesti influxu recipiunt passionem quandam que vulgariter dicitur chila vel ramix seu hernia. Dicunt ergo quidāz q̄ iuxta lineam capitis reperiatur talis figura.C.vel similis crepatum seu herniosum significat.

Linee aūt ea omnia signa que posita sunt in capitulo de egritudinibus virge huic capitulo applicari possunt distinctiue tantum.

Capitulum.xxii. De passione matricis r vesice.

l Inea mēsalis qū hz grana pallida r ex ipsis exeant virgule pallide aut rubee significat q̄ talis habēs hoc patitur i vesica: r si sint mulieres patiūtur in matrice: r si nō patiunt sūt tamen dispositi ad huiusmodi passionem seu morbū.

Capitulum.xxiii. De signis partus cum facilitate.

h Abentes robustiores lineas: r que seruauerunt trinam proportionem atqz proprios terminos dico de mulieribus: cuz facilitate r cū modico dolore parient.

Longa atqz lata palma facilitatē partus demonstrat.

Triangulus in manu mulierum facilitatem in parturiēdo indicat.

Capitulū.xxiiii. De his que pariunt cū difficultate.

l Inea mensalis intrans inter indicem r medium in manu mulieris mortem in partu significat aut grauiter infirmari. Si exiguitate aliarum linearum tenet proportio.

In tuberculo inter minimū r medicum linea crassa r ad modum longa in femina adulteriū portēdit r dolores quib⁹ ei rumpetur nālia r morietur in partu vt dicunt aliqui. Ego tamē hoc p experientiā nūq̄ vidi.

Linea grossa r rubea inter indicū r medium: vt dicūt: ostendit q̄ mulier morietur in partu.

Palma breuis atqz angusta periculum mortis in partu portendere videtur.

Linea mensalis exigua r capillaris atqz intersecta periculum in partu minatur.

Triangulus defectus in manu mulierum cum lineis intersectis periculum partus pronunciat.

Capitulum.xxv. De signis fluxus.

m Ulte ac varie sunt fluxus species que in cōprehensibiles sunt apud chyromanticum: sicut Lynteria que fit propter catarrum deriuantem a cerebro ad stomachum ad intestina. Aut disinteria idest dissipatio intestinorum per materiam mordicatiuam que vlcerat intestina. Aut vt dicitur melius Lynteria est fluxus ventris cum leuitate stomachi r intestinorum in qua cibus r potus indigestus quasi in eadem qualitate qua sumitur per secessuz emittitur. Aut Diaria que est sola humoris amissio: aut fluxus sanguinis nariuz aut propter vulnera: aut fluxus spermaticus: qui fit duobus modis. Uno modo dicitur Gomorea. Alio modo noctis pollutio. Gomorea s̄m Gallenum nomen est grecum compositum ex gomo grece latine germen seu semen r rea grece latine fluxus. Unde Gomorea grece latine inuoluntarius feminis fluxus: r est absqz veretri erectiōe. Pollutio est expulsio proprie spermatis in somno tēpore noctis: r in hoc maxime peccat adolescentia: r est valde nocens quia in hoc actu fit magna spermitatio. Species ergo fluxus: vt dixi multe sunt r inconsiderabiles. Chyromantici vt plurimuz intelligunt de disinteria. Aliquotiēs de Diaria vt inferius enucleabo.

Linea grossa r rubea inter indiceз r mediuз mortē per fluxuз dicūt ostēdere: dūmodo nō cōtingat mensalē.

Aiunt nōnulli q̄ linea oriens a tuberculo medio r ingrediens intra medium r indicem: si fuerit pallore suffusa fluxum ventris significat.

Dicit Ugo q̄ quando linea cerebri cū mensali iunguntur simul: inter medium significat mortem r magnam fluxus infirmitatem.

Dicunt aliqui si linea mensalis fuerit inter mediū r indicem significat mortem ex fluxu ventris.

Linee parue r inordinate in monte manus fluxus ventris denotare dicuntur.

Multe linee aut vnica tantum in fine mensalis si respiciat quadrangulum fluxum cholericum denotat r quot sunt linee: tot sunt fluxus.

Capitulum.xxvi. De signis distinguentibus in qua etate debent exuberare egritudines.

f Cias hoc pro certo. Si quedam linee parue sint iuxta radiceз mensalis iste infirmitates in prima etate ostendūt. Et si tales linee sint iuxta mediuз mensalis easdē significat in vltima etate. Cū diuidatur omnis indiuidui vita in dua-

bus etatibus. Mẽsura ergo tota vita eius ⁊ tẽpora sũt vt dictũ est in capitulo secũdo de breuitate vite propor tionando ãnos ⁊ etates: ⁊ sic habet̃ vera verificatio.

¶ Cap̃.xxvij. De signis mortis naturalis: ⁊ de qua materia debet homo mori: scilicet an sit sanguis aut flegma aut cholera aut melancholia.

f

I quedã parue linee secant lineã mẽsalẽ aut abundant ⁊ procedant a parte supiori, erit in firmitas ex cholera. Si autẽ ab inferiori pte erit ex flegmate. Si autẽ ex parte media: aut maxime tendit ad superiorẽ partẽ tũc erit ex sanguine. Et si magis vsus inferiorẽ erit: tũc ex melancholia.

De causa autez naturali mortis sic iudicare poterimus: ⁊ specialiter in digitis que cõplexio nature iuncta cõcordabitur: vt in quinto Anastasis actum est.

Et ob hoc si quedaz linee parue oriantur ex radice indicis ⁊ vadãt trãsuerse per ipsum digitum quasi ad superius versus dorsum digiti significat cholericum ⁊ suas conditiones.

Et si tales linee vadant ad inferius arcuales significant melancholiam ⁊ suas conditiones.

Et si he linee oriantur ex latere indicis ⁊ currant recte equedistantes ad aliud latus significant sanguineum ⁊ suas conditiones.

Et si quedaz illarum linearũ vadant ad inferius: ⁊ quedam ad superius est signum flegmatis cum suis condictionibus vt pictum est in prehabitis.

Unde si tales linee: vt dictum est: in mensali plures reperiantur a parte superiori q̃3 a parte inferiori si sint in fine mẽsalis erit mors cholerica. Et presertim si linea mẽsalis tendat ad partem superiorem scilicet ad radicez indicis vt in capitulo de febre acuta pronũciabitur. Si autem plures linee fuerint in linea mensali: considerandũ est: an plures sint in parte inferiori q̃3 in superiori: ⁊ cui parti magis adhereant: quia si plures erunt a parte superiori q̃3 inferiori: erit mors causa sanguinis: si autem econuerso erit ex melancholia. Et etiam considera alias lineas que ostendunt infirmitates: vt sunt verbigratia craticule que in medio digito repertuntur: que quidem minantur materiam melancholicam vt in suo loco tangitur bene cõsiderantibus: ⁊ nota q̃ hec ars ⁊ regule de ea obliuiosis parum prosunt.

¶ Capitulum.xxviij. De signis febris acute.

i

Nquit Galenus secundo afforismorum acute egritudines magne sunt: ⁊ velocẽ habẽt motum: ⁊ necesse est etiaz vt velociter veniãt ad statũ: ⁊ maxime moueantur motu: qui quidem motus crisis vocatur.

Igit̃ si q̃dã linea reperit̃ inter mediũ ⁊ indicẽ: ⁊ sit grossa ⁊ rubea ĩ medio ⁊ acuat̃ ĩ fine ex febre acuta morieẽ.

Si linea mensalis sit acuta ⁊ procedat inter duos digitos versus primam iuncturam indicis mortem per febrem continuam arguit.

Quãto subtilior ⁊ magis acuta erit: tãto illa febris erit acutior. Notaui quẽdam qui habebat tale signuz: ⁊ precipue in eius manu linea mensalis erat subtilissima ⁊ tãgebat primam iuncturam indicis interiori parte: cũ maxima rubedine. Mors sua fuit febris acutissima. Aliũ notaui habere talem lineam cum maxima exuberantia linearum seu ramusculorum in fine linee mensalis ⁊ talis ex fluxu qui disinteria nuncupatur mortuus est. Et illud valde intensiue accidit quando corpus habitudis

ne est cholericum: ⁊ quando alias lineas in manu sua reperies que cholere erunt indicatrices.

¶ Capitulum.xxix. De frenesia.

q

Uando linea mẽsalis est acuta ⁊ itrat quasi inter duos digitos: ⁊ tangit primaz iuncturã indicis: ⁊ si fuerit vehementer rubea cũ maxima acuitate atq3 subtilitate aliquando dicunt chyromantici: frenesiam significare.

¶ Capitulum.xxx. De signis podagre.

a

Rtetica est dolorosa dispositio artuũ propter exuberantiam flegmatis vel aliorũ humoruz currentiũ ad iũcturas. Et s̃m q̃ ipsi humores ad diuersas corporis ptes currũt faciẽtes dolorez: s̃m hoc diuersis noibus digitorũ manuum facit speciem arthetice: que dicitur chyragra.

Si aũt tales humores currant ad sciã seu neruum ipsius scie ⁊ ipsum repleant. (Situatur.n. talis neruus inter lacertos ⁊ coxas:) faciunt sciaticam lubricare. Unde dolor fit in coxas ⁊ anchis quandoq3 in vna tantum quãdoq3 in vtraq3. Et iste dolor per crus ad minutum pedis digitum descendit. Et hec passio sciatica nũcupatur a scia vbi habet suum principium. Quando vero descẽdit ad genu dicitur genugra. Quando autem ad pedes peruenit podagra appellatur Chyromãticus non discernit species arthetice: neq3 auctores scribunt hoc: nec habuerunt longam in hac re obseruationem. Sufficit aũt nobis dignoscere ⁊ predicere iuncturaruz dolores ⁊ eã que pedes cruciat insidiosissimam podagram.

Quãdo igit̃ in fine linee mensalis exeunt versus quadrãgulũ multe linee: vel ipsa sit obsessa a multis paruis lineis aliquotiẽs sicut craticula: signum est q̃ ille laborabit podagra vt habeo ego Cocles in hora mala in manu mea. Et illud idem h3 Dominicus fuscus Ariminensis mearum lucrubationũ manus fidissima: quẽ sepius in his sũmis doloribus viso: ⁊ ipse mecũ maximis iocis: l3 risus sit ingenti mestitia ⁊ cruciatu annexus.

Quando linea mensalis habuerit quandam granula rubra ⁊ dispersa podagram dicunt minari.

Linea mẽsalis intrans inter medicum ⁊ mediũ rubea ⁊ grossa: ⁊ cũ ab ea multe linee procedunt ⁊ ipsa nõ tangit sursũ podagrã habiturũ ante mortẽ dicũt q̃ ĩdicat. Talis figura. D. in triãgulo manus dolorem iuncturaꝝ dicitur demonstrare.

¶ Capitulum.xxxi. De signis epilensie.

l

Inea media nãlis qñ est obtusa epilẽsiaz significat. Annis preteritis Jacob⁹ de argelata ciuis noster habebat puerũ paruũ epilenticum. Rogauit me q̃ viderem si puer euasurus erat a tali egritudine. Inspexi puerũ illũ ⁊ inueni bonaz habitudinẽ ⁊ collũ viuidũ: atq3 pectus amplum cũ residua mẽbrorũ proportione. Tamẽ capilli erãt plani: oculi valde glauci tactus superfugiens cũ mollicie q̃d est indiciũ caput esse flegmaticũ. Inspexi manus suas ⁊ mediã naturalẽ inueni quasi obtusaz ⁊ aliqualiter circũscriptaz. Alie vero linee bonitatẽ obtinebãt: iudicaui ipsum in incremẽto suo ob bonã adinuicẽ mẽbrorũ proportionem liberari a tali egritudine: ⁊ hodie liberat⁹ est. Tamen aliqualiter a scrophis molestatus est: precipue circa crura: nihilominus continue tendit ad bonũ: ⁊ habitudo quottidie fortificatur.

Consulo vos o mariti ne patiamini consorte vestras vti appio. Nam si mulier pregnans eo frequentius vtatur:

foetus erit epilēticus: ⁊ hoc est speciale quod surgit crea ture vt testat̄ Arnaldus de villa noua in suo breuiario.

¶ Capitulum.32: De signis apoplesie siue mortis re pentine.

Apoplesia est opilatio oīum vētriculorū cere bri ab humiditate flegmatica vt plurimum nō pmittēs spiritū aīales diffundi per ner uos: vnde corpus priuatur sensu ⁊ motu: ⁊ cōsueuit accidere ista egritudo potatoribus: ⁊ comesto rib' qui quottidie stāt ī gāneis: ⁊ ibi inebriant̄ vel alibi. Potest etiam accidere aliis qui mensurant̄ in cibo. Et multis aliis de causis vt medici ostendunt.

Linea. C. in monte annularis repentinam mortem vide tur arguere.

Linea parua oriēs a fine mensalis tendens ad radicem indicis subitaneā mortē ostendit: pśertim quādo que dam linee venientes ab angulo sūmo iunguntur cū ea iuxta radicem predicti digiti.

Littera quoq3. C. in loco lune arguit ꝙ mors erit repen tina in habente illam.

Si in monte manus fuerint quedam linee concurrētes ad inuicē oblique: ⁊ quasi repugnantes: habens subito in aliquo concursu morietur.

Sciendū est ꝙ index: medius: fidus ⁊ auricularis: ha bent tres iuncturas. Si igitur in qualibet iunctura non fuerit nisi vna linea ille subito moriet̄ vt recentiores au tumant. Hoc ego tamen per experientiam nūq3 vidi. Ugo dicit si iuncture quattuor digitorū prope manum nō sit nisi vna linea: quod mors repentina iudicatur.

Si linea mēsalis versus lineā vite ciso se extendat ⁊ cū ea coniungatur ꝫm aliquos significat repentinā mortē.

Aliqui dicunt ꝙ si due linee oriantur in fine mēsalis vl' plures directe tendētes ad radicem indicis ⁊ in ipsa in stent: mors subitanea arguitur: vt in manu mea habeo: ⁊ alia euadā infortunia in futurum: mortem talē cre do mihi euenturam ad annos.66. vel circa.

Quando media naturalis fuerit breuis ⁊ tangat mēsa lem ⁊ sub medio digito secet ipsam: improbū significat hominē. Et qui sit in iuuentute moriturus violēta seu repentina morte: vt dicūt chyromantici moderni.

¶ Cap.33. De his qui habēt egritudines neruorū.

Illi qui habent lineā saturninā orientem ad rascettā extendentem se vsq3 ad radicē me dii ⁊ exuberātes lineas in medio tuberculo habuerint scriptā in rubrica neruorū egri tudinem patietur ꝫm chyromanticos: vt habet Lodo uicus vitalis Philippi filius. Illi qui habēt caracteres saturni in manu vel aliquem illorum vt in quinto libro patet in proprio capitulo egritudinem neruorum patien tur. Preterea si trianguli spacium sit rugosum siccita tem ⁊ discrasiam neruorum indicabit.

¶ Capitulum.34. De quartanariis.

Linea saturnina valde longa precipue ad tu berculum medij quartanariū morbū pro mittit: precipue si intersectam aut discōtinuā vel malam dispositam reperies.

Linea mēsalis male cōditionata cū tali linea superius dicta q̄rtanarios vt dicūt indicat: q2 in q̄rtanariis splen tumescit: ⁊ si linea mēsalis splenis denotat cōditionem Scalam vel craticulam in tuberculo Saturni quarta nam dicunt significare.

¶ Capitulum.35. De epidimia seu peste.

Dicunt prisci patres egiptij atq3 illustres mo derni: ꝙ quando linea gignitiua: id est mensa lis se extendit vehemēter inter indicū ⁊ me dium ⁊ sit grossa cū vehementi rubedine le sionem capitis minatur: ⁊ per hanc innumerabiles ego iudicaui ⁊ inueni esse verum. Aliqui recentiores quorū nomina ignoro: nam eorum libri carent nomine obser uauerunt ⁊ scripserunt ꝙ linea superius posita aliquo tiens epidimia seu peste morituros idicat. Ego vsq3 ad hanc diem timui de tali morbo iudicare: nunc autē per experientiam vidi hoc esse verum. Unde per eandem di ctam lineam ego quoq3 morbum pestiferum ausus sū iudicare: eo maxime: cum mihi anno iam elapso hoc mi hi acciderit: scilicet iudicaui Galeatium de grassis adole scentem: ⁊ dixi eum in breui fracturū homicidiū: quod non multo post euenit: nam quēdam amicum meū oc cidit: cui etiam talem violentam mortem predixi: admo nens ipsum vt sibi caueret. Dixi quoq3 eidem de gras sis ꝙ iminebat sibi periculum violente mortis: ⁊ hoc iu dicabam ratione linee supradicte que lesionē capitis de notat: ⁊ tamen Rome pestilentie occubuit. Unde vidi il lam propositionem esse verā. quia linea eius mensalis erat vehementer inter duos digitos ⁊ non ita in sinistra tamen erat in sūmitate sua magis subtilis tendens ver sus indicem: ⁊ sic in breui vt dixi Galeotū spontonum interfecit: ⁊ post excessum iuit Romam: ⁊ infra annum ex peste mortuus est: ⁊ eius habitudo erat cholerica cū inflāmatione. Mentitur autem quidā obliquus chy romanticus: qui dicit quod quando mensalis curuabi tur ⁊ cadet inter medium ⁊ indicem semper sanguinis effusionem quoquo modo significabit.

¶ Cap.36. De cholericis atq3 melācholicis morbis.

Si linea saturnina incipiēs a rascetta manus vel prope ⁊ per medium manus deuenerit vsq3 ad radicem saturni ⁊ sit a paruis qui busdam lineis intersecta arguit cholericos atq3 melancholicos morbos indiuiduo prouenire: vt ali qui dicunt. Talem posituram tenet ille ingeniosus astro nomie professor Lodouicus filius Philippi vitalis. Et ita teneo ꝙ tale accidens posset eum infestare tempori bus futuris. Quia corporis sui habitudo est cholerica tendens ad adustionē: ⁊ est summe cogitabundus atq3 studiosus sicut illi qui talia inuestigant.

¶ Cap.37. De his qui apostemate moriuntur.

Apostema est tumor preter naturā qui acci dit in diuersis membris in corpore animali. Species vero apostematū sunt multe qua rum cognitio nunc ad nos attinet.

Si quis habet paruā manū ⁊ digitos grossos talis ex apostemate morietur: vt formice valde vtili placuit.

¶ Capitulum.38. De signis lepre.

Sicut dicit Auicenna in Fen tertia quarti tra ctatus lepra est infirmitas mala proueniens ex aspersione cholere nigre in toto corpore: quare corrumpitur complexio membrorū forma ⁊ figura ipsorum: quattuor autē sunt species q̄s chyromanticus in specie ignorat in generali autem ali quid potest indicare.

Si cadunt vngues cum facilitate sine causa mani festa vt est lesio aut contusio et his similia lepram de

notat. Dicunt quidam q in superiori parte pollicis iuxta vnguem talis figura. apparuerit lepram significat: istud: ego tamen nunquam vidi.

Si in principio linee vite oriantur tres parue linee tortuose tendentes versus montem pollicis: et quedam tortuosa vel tertia linea secundum eas esse signum venture lepre.

¶ Capitulum. xxxix. De his qui habent genitores stultos: et qui cito mortem incurrent.

m Irum est q chyromantico concessum sit de stultitia parentum iudicare et q natura in manibus de hac re signa posuerit. Figura vt sic. D. in loco folis male disposita significat aliquem habere patrem stultum et cito mortem incursurum.

¶ Cap. xl. de vulneribus capitis collo gula et facie.

q Uot linee sciderint mediam naturalem superius diuidentes circa caput collum et gulam tot vulnera ostendunt.

Si linea mensalis coniungatur cum linea vite et ibi faciat angulum cum ea: et non sit ibi media naturalis: vulnerabit ex improuiso. Et fortasse cadet in manibus inimici: et abscindetur caput eius.

Aspice igitur si habet signum esse superatum ab inimicis: aut non: vt in suo capitulo patebit.

Si linea mensalis inter duos digitos se extenderit: per vulnera seu lesiones capitales moriturum aut grauiter offendi ostendit. Et istud intelligitur quando est in vltima sui parte protensa grossa et rubra.

Si subtilis et inferior circa faciem et gulam lesio erit si maior cum vigore in dextra: in parte dextra erit offensio. Si in sinistra manu: in sinistra parte iudicabis vt ego quotidie facio in meis pronosticis.

Si multe rimule fuerint iuxta pollicem multa vulnera in iuuentute manifestantur: si iuxta lineam capitis: multas lesiones in fronte ostendunt: si grosse sunt capitalia: si subtiles in fronte aut facie aut in collo aut gula.

Si quedam linea naturalis oriatur ex mensali et scindat recte digitum indicem: et talis linea secetur iuxta radicem a quibusdam lineis vel linea significat plagas vel plagam circa frontem vel caput.

Dixit Ugo et aliqui alii affirmauerunt: q quando linea mensalis se extenderit ad radicem indicis: et fuerit grossa et intersecta habentibus illam vulnera capitalia significantur.

Tres vel plures curte linee descendentes per radicem indicis vulnera capitis vel colli significare videntur. Que si grosse fuerint et rubee futura vulnera denotant: si subtiles et pallide preterita vt recentiores aiunt chyromantici.

Quando inueneris quasdam lineas in indice rectas: lineasque inter primum et secundum articulum contentas: quot quot ipse fuerint: tot ictus in capite significabunt: et etiam quando mensalis extendet se inter indicem et medium et non attingent: ictus quidem pollicentur sed mortales non erunt: sed si non attigerit vtramque iuncturam ictus capitis non tamen ferro euenturus significatur vt corpus noster tenet et pigit.

¶ Capitulum. xli. De vulneribus pectoris.

s I in monte medii sint linee parue ac coniuncine tuberculo ascendentes per tuberculum breues et equidistantes vulnera in pectore arguunt vt recentiores testantur.

Si multe rimule subtiles et rubee sciderint lineam mensalem iuxta radicem multa in pectora vulnera hoc est lesiones arguunt.

Aliqui sic scribunt si linea mensalis se porrexerit ad radicem indicis et fuerit subtilis et rubea: et huic linee sciderint: vulnera in pectore secundum chyromanticos denotat.

Omnes linee antescripte per experientiam vsque ad hunc diem mihi ignote sunt. Tamen semper notaui quod quando linea mensalis est rubea et subtilis in directo duorum digitorum: scilicet indicis et medii aut aliqualiter intrauerit inter ambos: aut prope indicis montem aut in radice ipsius interius quod vulnera pectoris indicat vt in multis vidi per experientiam: et precipue in Ioanne maria filio Ambrosini socii mei quem notaui habere in manu dextra talem lineam desinentem inter ambos digitos prope radicem indicis: et erat subtilis cum rubedine valde ignea: et continue timebam de morte sua: et semper exclamabam publice et secrete. Quadam nocte dum esset armatus fuit percussus in mamilla dextra: quam non armatura non prohibuit: et statim mortuus est iuuenis ille miserrimus.

¶ Capitulum. xlii. De vulneribus dorsi et ventris.

q Uando linea media naturalis in medio loco scinditur a quadam linea circa ventrem et dorsum vulnerat indicat.

Si quedam linee grosse et parue descendant a radice medii per montem ipsius plagas in ventre vel ostendere.

Si multe rimule grosse sciderint lineam mensalem iuxta indicem vulnera seu lesiones circa ventrem significant. Si subtilis sit inferius idem magis infra denotat. Scias tamen q vulnera possunt intelligi aut a causa primitiua: vt est contusio flagellatio: et casus ab alto. Aut a causa antecedente: hoc est humorali: sicut est exempli gratia: apostema seu bothor: excoriatio: vlcera: et similia que chyrurgicus aliquando incidit: cauterizat seu facit operationes que causant vulnera. Uerum physionomus aut chyromanticus ad talem particularitatem non potest deuenire. Ei tamen sufficit et sat est: si dicere potest lesionem licet non determinet causam aut originem illius lesionis aut vulneris seu percussionis.

¶ Capitulum. xliii. De vulneribus renum.

s I quedam parue et grosse et recte linee descendant a radice medii in renibus vulnera diluci dant secundum multos chyromanticos: ego tamen istud per experientiam nunquam notaui.

¶ Capitulum. xliiii. De vulneribus cordis.

q Uemadmodum scribit princeps aboali abinsceni: hoc est Auicenna quarta quarti capitulo secundo. Aliqua membra sunt in quibus quoque cadunt vulnera magnificatur eius nocumentum et vt plurimum vulnerati in talibus locis non euadunt: et forte aliquando vulnus in talibus locis non interimit: sed hoc est raro. Membra autem sunt hec: vesica: cerebrum et renes et intestina minuta: et epar. Quamuis vt dixi in talibus locis vulnerati aliqui euadant: cum maxime est quid leue. Si autem in corde vulnus accidat semper salus ab illo separatur: nam cor est basis et fundamentum vite: quo vulnerato q ita deficiat necesse est.

Ostendamus igitur in hoc loco signa vulnerum que restaurari non possunt aliquo medicamine vel artificio: et que sepissime subito interficiunt.

Dicit ergo quidam recentiores obseruatores quod signum tale ⊖ in medio linee vite vulnera in corde denotant quod nunquam a me obseruatum est.

¶ Cap. xlv. de vulneribus cordis [illegible]

SI quedaz linee recte z bñ colorate ex radice medici oriatur z extēdat se per medietatē digiti z secetur a quibusdam lineis s̄m aliquos chyromanticos vulnera in corpa ostenduntur: z hoc ego multotiens expertus sum.

Capitulum.xlvi.de vulneribus genu.

SCribit princeps medicorū quarta quarti capitulo tertio vulnera que cadūt ante genu apud rotulā sunt periculosa z insanabilia: z si sanātur illud fit raro z cuz difficultate. Et hoc accidit pp̄ sceua accidentia q̄ illi loco eueniunt: z huiusmodi sunt etiaz vulnera que fiunt in extremitatibus lacertorum.

Dicemus ergo signa vulnerū q̄ in genu cognoscuntur.

Linee grosse in radice auricularis precedentes vulnera in genibus z deorsum significāt.

Alij dicunt q̄n due linee subintrant medicū cū auricula r̄ s̄m longitudinem vulnere in genu vel infra denotāt: si sunt magne vulnera sunt futura si sunt parue vulnera sunt preterita.

Capitulum.xlvii. De vulneribus seu infortunijs in cruribus seu tibijs.

DIcit auctor cui⁹ nomē ignoro q̄d q̄n linea stomachi a linea vite versus restrictam multum distat: z non fert angulum infortuniuz amboruz crurium demonstrat.

Quot linee fuerint circa finem linee capitis tot vulnera seu lesiones ab anchis ad digitorūz extrema minanī z hoc in pede magno z expertus loquor. Et vbi tales linee sūt vigorosiores idest qua manu in illa pte lesio est maior: z hoc est a causa antecedente seu primitiua.

Linea saturnina in cōcauo manus infecta: aut obliqua: aut disiuncta: infortunium amborum cruriū omnino minatur z plerūqz a materia nitrosa seu adusta.

Quando a prima minimi iunctura ad secundaz profundas lineas inueneris attingentes ab vna ad alteraz iuncturam: totidem in cruribus percussiones iudicabis: nisi fuerint intercise. Sed si nō tetigerint nō erunt cruēte vt scribit pictor chyromanticus.

Quando inter medium z medicum in fine pulpe fuerit linea lesionem crurium ostendit: z quot fuerint linee tot lesiones minantur.

Capitulum.xlviii. De vulneribus brachiorū seu manus magne.

MAnus magna intelligitur ab humeris vsqz ad digitorum extrema. Si igitur quedam linee grosse z rubee veniant a mensali z extendant per montem auricularis: z non attingant radicem eiusdem auricularis vulnera seu plagas in brachij vel manibus ostendere iudicantur.

Quot linee erunt inter auricularem z solarem tot lesiones in manu magna ostenduntur: scilicet quando sunt in fine pulpe circa principium digitorum. Et in illa parte vbi sunt vigorosiores linee: in illa parte sunt lesiones maiores. Et ego lineas habui ānis elapsis: z ita fui vulneratus grauiter in manu mea dextra vt patet per cicatricem: z quia linea minus apparebat in manu sinistra ideo post primam offensionem paucis diebus cum essem in prelio cum inimicis meis cum plumbea pila fui iterum vulneratus in brachio sinistro cum magna cōtusione. Resoluuntur aliquotiens tales linee effectiue in vulnera cum effusione sanguinis. Aliquotiens fit cōtusio z hec sine sanguine: aliquando fit dislocatio z fractura. Aliquotiens per signum carceris habent torturam: funiculum aut patibulum. Aliquotiēs patiuntur spata que medici incidūt. Aliquotiēs significat ignis cōbustio: z multos ego vidi: vt ita dicaz: turpiatos: seu desectos. Dixit pictor chyromātie. Quādo rimulas ab auriculari exeuntes inueneris. s. que a radice ad s̄m articulum in ventre digiti versus domesticam partē tendant sintqz boni coloris: percussiones vel impedimenta z infirmitates in brachijs significat: precipue quādo bene colorate z eleuate fuerint.

Capitulum.xlix. De his qui cadunt ab alto.

LIttera. C. in quadrāgulo ostēdit inclinationē precipitij ab alto. Si in monte man⁹ versus dorsum repiant̄ quedaz linee venientes a percussione manus faciētes angulu acutū in hoc monte ostendunt q̄ tales a casu vel precipitio peribunt.

Si in principio linee vite foris in concauo man⁹ reperiat̄ z ibi sit vna linea secās ipsam casum ex alto ostēdit cū lesione vt ego habui in manu mea z in me hmōi sensi effectuz. Dicunt recētiores q̄ q̄n in tuberculo solis prope radicē digiti reperiunt̄ due linee: q̄ angulū acutū causant v̄sus digitū talis ex alto p̄cipitiū patiet̄. Aliqui dicūt q̄ hoc eueniet p alienā vim: q̄d nō obseruaui. Dicit auctor cuius nomen ignoro q̄ linea que incidit lineaz vite v̄sus restrictā p̄cipitiū ex alto denotare vl'. Figura. C. i loco martis aliqñ casū ab alto īdicat.

Capitulum.l. De his qui cadunt ab equo: z quorum colla denodantur.

SIgnum tale A in cacumine vitalis z medie naturalis iuxta pollicis tuberculum existens casum ab equo demōstrat: at si transuersalis linea eā diuiserit z lineaz vite colli denodationē ob talē casū dicūt portēdere p̄sertiz h̄ cōfirmat auctoritas.

Cap. li. De his qui inter feras periclitentur z saluant̄.

SI prope lineaz capitis reperiatur spherica figura completa z bene apparens z circūspecta bene colorata inter feras periclitabitur: z hoc tamen erit cum euasione.

Cap. lii. De his qui a feris dilaniantur seu leduntur.

TRiangulus in sūmo angulo non cōnexus sed parum distans a cardiaca z media cōstitut⁹: a feris dilaniari aut grauiter ledi nōnulli aiunt. Si media naturalis sit valde tortuosa z male disposita z non continua hominem a bestijs occidi significat: aut mortis eius magnum sibi īminet piculū: p̄sertiz si fuerit discōtinua non circūscripta z obscura. Si prope lineaz capitis reperiatur spherica figura obscura nō circūscripta habens interficietur a feris.

Cap. liii. De morsu canis vel quadrupedis.

SI simile signum D prope mensalem vel vite lineam inuenies morsum canis ex improuiso dicūt minari: z maxime in illis corporis partibus quibus linee correspondebunt.

Dicunt aliqui q̄ si reperitur q̄ linee curue vt sic sint inter spacium iuncturarum alicuius digiti per rectam positionem morsum canis vel quadrupedis: dicuntur significare: expertus loquor ac scribo.

Quando fuerint due parue linee in percussione manus hominez a bestijs morsu affici dicunt significare z precipue a canibus.

Capitulum.liiii. De his qui ab igne cremātur ac per eum damnum patiuntur aut cocturam.

Icūt aliqui q tales caracteres ⸫⸫ ψ
d cū fuerint vel vna earū prope secundā iunctturā pollicis īter initiū linee cardiace: ⁊ ipsā iuncturā: igne cōburi ostēdunt: qđ ego nūq̄ obseruaui. ¶ Si duo acuti anguli in quadrāgulo reperiantur ⁊ transuersa linea eos secuerit: vel per directum tetigerit ⁊ si in inferiori parte quadranguli igne perituri ob hoc iudicantur.

Quidā cuius nomen ignoro scribit q linee tres venientes a prima iunctura pollicis vel sub pollice in lineam vite ostendunt igne periclitari seu mori.

Littera. C. in loco veneris ostēdit q habēs propter ferrum vel ignem patietur.

Si vna linea transuersauerit angulū supremū que si in fine: ⁊ maior pars de ea fuerit in inferiori parte talis habens igne morietur vt dicunt.

¶ Plures linee se cōiungētes ⁊ incipiētes a vitali crasse ⁊ directe sursum pollicem versus ascēdentes tñ ipsū contingentes mortē in igne significant.

Si vero a pollice descendat deorsum nec tangant vitale periculū in igne cōmissū facimus: ⁊ superbiā iracundiā: leuitatē ⁊ fugā minant: vt dicit Antiochus.

Dicit coruus: quādo manus extrinsecus infra supremā compaginē habeat lineas duas inter se cōiunctas ignis damnum minabitur.

Dicūt aliqui q quādo inuenerit duas lineas iacētes super lineā vite prope radicē pollicis extra positas inter indicē ⁊ pollicem hoiem significat igne dānū aliqđ sub stinere vel in reb⁹ vel in corpore proprio.

Si linea vite supius tumescat in multis locis vsus pollicem pp ignē laborātem demonstrat. Nūq̄ tñ ego de cōbustione vsq̄ ad hanc diem iudicaui.

Si āt figura. C. fuerit ī loco solis lesionē ab igne minat.

¶ Cap. lv. de amputatione capitis aut suspensione.

I linea mēsalis cū linea vite cōiūgat ⁊ faciat
f angulū cū ea: ⁊ nō sit ibi media nālis talis decapitabit ex īprouiso fortasse ab inimicis. Et aliquotiēs snīa ptoris sm correspondētiā aliarū linearum. ¶ Si aūt hec linea nō cōiūgat sed respiciat mediā nālē erit in piculo ⁊ timore mortis attñ euadet.

Si quedā linea circuit pollicem iuxta supremā iuncturam eius suspensionem denotat.

Si linea arcualis que est in dorso digiti versus iuncturam coniungatur cum quadam alia arcuali existēte ex parte vngule suspensionem denotat.

Si in dorso pollicis apud vngues reperit forma spherica cōpleta suspēsionē minat. Iterū si repiat sup dorsū pollicis in vltia iūctura spherica forma iuxta vnguē ⁊ ille circulus realiter intersecet in medio ab vna linea p trāsuersā posituirā suspēsionē aut strāgulationē minat. Talē posituram vidi ⁊ iudicaui: āno. 1500. in dño Paulo vrsino domicello Romano: vt tu Alexander bētiuole lux mea audiuisti me pnosticantē: q̄ res effectum vt oēs sciunt prosequuta est.

Qñ in prima iunctura pollicis reperitur linea continua grossa ⁊ rubra circuēs ipsam iuncturā amputationē capitis significat. vt. 1493. in Petro capreolo iudicaui ⁊ in Joāne merlo qui suspēsi fuerunt.

Si inter primā ⁊ secūdā iuncturā pollicis in pte domestica reperiant vna vel plures linee vehemēter arcuales ⁊ sunt rubee ⁊ crasse suspēsionē aut ab inimico suffocationē minant. Eiusmodi lineas notaui ī pfato dño Paulo vrsino: ⁊ etiā in strenuo ⁊ militari disciplina capacissimo Leuerotto Fermiano principe qui vna cum Vitellozo fuit strāgulatus. Vt pnosticaui in arce elci ī casentino vel ppe dū essem cū dño Carolo vrsino: ⁊ ita ēt pnosticaui in dño Hānibale filio notho dñi Julij de Uara. ¶ Si vo linea supradicta nō valde circuit pollicē cadet in periculū attamē bñ euadet: talē lineā hꝫ socius Horacius bacardus fanēsis: qui fuit ī piculo ⁊ illō euasit. Et captura ei⁹ fuit etiā pp intensam lineā saturninā in ambabus manibus: ⁊ pp vnam paruam lineam in radice saturnino Camerini principe.

Si talis figura ☐ in angulo sinistro aut in triāgulo appuerit sm Ugonē habēs illā suspēdet.

Raro euadūt a suspēsione aut a mala morte illi qui habēt lineas principales tantū cum residuo infortunatas vt multotiens notaui ⁊ precipue in anothomizatis.

Talis figura ♁ vel similis si fuerit in sinistro angulo vel in alijs angulis vel in triangulo in cruce esse ponendum habentē existimāt Antiquiores vocabāt crucem illud qđ nos dicimus furcā ⁊ nō est vis quā formā habeat dūmodo pro patibulo quodam ponatur.

¶ Cap. lvi. De his qui sūt facturati seu fascinati.

Cribit auctor quidā cui⁹ nomen ignoro q hoc
f signū ⁊ 1. p transuersum in secunda iunctura medij significat eē fascinatū siue facturatū: ⁊ ei data est res venenosa ⁊ mala in cibo siue in potu.

¶ Cap. lvij. De his qui patiunt morsum equorū.

Oc signum ʃʃ in secūda iunctura medici
b significat morsū siue vulnera ab equis facta vt dicunt Chyromantici.

¶ Cap. lviij. De his qui a fratribus interficiuntur.

Ale signū sic in mōte manus iuxta eiusdem
t dem percussionē significat habentē interfici a fratribus suis vt ait quidam.

¶ Cap. lix. De signis magni seu pui iecoris seu epatis.

Igiti lōgi longitudinē auricularū epatis signi
d ficant: magnitudo eorū eiusdē declarant magnitudinem paruitas: vero paruitatē plumbeitas digitorum discrasiatū epar denotat.

¶ Cap. lx. De his qui sunt apti ad bñ scribendum

I quis hꝫ tabulam manus paruā ⁊ digitos
f grossos: talis est bene dispositus ad bene scribēdum vt narrat Formica valde vtilis.

¶ Cap. lxi. De his qui sunt agiles ⁊ qui cum facilitate agunt sua negocia.

On ab re erit ponere signum eorum qui ad
n omnia peragenda agiles sunt: ⁊ cū facilitate eorum peragunt negocia. Manus igitur graciles significant agilitatem: ⁊ habēs tales manus est facilis intellectus in omnibus suis negocijs vt tradunt aliqui: qui causas rerum optime perscrutati sunt.

¶ Cap. lxij. De qualitatibus ingeniorum.

Ngeniū est rect⁹ ⁊ vniuersalis discursus ad
i cognitionē rerū sensibiliū siue agibiliū ī vnaquaq̄ re. Cuius sunt tres differētie. Prima est ingenium equale se temperatum. Secunda est ingenium nephandum seu prophanū aut vafrū. Tertia est: ingenium ad oēm partem applicabile. Primo accipiā ingenium tātū in rebus moralibus que habent ⁊ primis vtiles existunt. Et istud causat a tēperamēto spiri⸗

tum in debito ⁊ proportionato organo applicato: qđ per maxime discernitur a cōditione oculorum qui sunt caprini seu coloris celestis: seu kropi: aut qui inter nigruz ⁊ variuz medij sunt: nec multū radiosi: neqȝ cum aliqua macula aut rubedine aut citrinitate: ⁊ qui sunt in debita positura: idest non nimis cōcaui: neqȝ protensi ad exteriores partes sed medio modo se habēt ⁊ tales in manibus habēt angulū acutuȝ ⁊ plerūqȝ triāgulū. Secūdū īgeniū nō applicatur nisi ad malū: vt puta ad homicidiū voluntariū deceptionēqȝ alioꝝ. ⁊ ad crudelitatē ⁊ fraudes ⁊ falsos cōtractus ⁊ istud est ratione caliditatis aut frigiditatis intense. Si est cuȝ caliditate vtitur nimia audacia celeritate motus: ⁊ multis verbis ⁊ similibus. Si est ratione frigiditatis: hoc fit ex materia melancholica: ⁊ quicquid facit cū timore pigricia ⁊ blādis verbis operatur. Et talis aliquotiēs habet oculos ꝓfundos cū maculis: ⁊ intuitus eius est vt ferrarū: ⁊ plerūqȝ caret angulo supremo: ⁊ aliqñ ī eo saturnina linea repit: ⁊ talis est pater fraudis atqȝ malignitatis: ⁊ si angulus supremus habet reperitur cū lineis crassis atqȝ rubicundissimis. Tertia vero ingenij species mediū tenet in predictis signis ⁊ cōditionib⁹ ⁊ applicatur ad res cōgruas ⁊ incongruas. Nota ꝙ repitur indiuiduū sine discursu ⁊ ingenio nisi cōparatiue cōparando vnuȝ alteri vniuersaliter. Quia non est homo tam rudis ingenij qui in suis negociis nō discurrat aliqualiter. Sūt etiā aliqui qui sunt dotati a natura in aliqua mechanica arte aut alia re ꝑticulari miro modo qđ cognosci non pōt. Dicamus igitur de bono ⁊ equali igenio ſm signa: q2 in rei veritate linee nō sunt signa: q2 linea cadit in imaginatione ⁊ nō a visuali obiecto occupatur: ex quo prisci patres eos vocabāt sectiones seu secaturas seu scissuras siue virgulas: sunt. n. sinonima moderni vero dicūt lineas qđ lumē est sumptum: alij vero vocant rimulas. Alij aliquotiens vocāt rugas: tamen per rugas multotiens intelligunt in crispationes villorum.

Triangulus penit⁹ equilaterus bonū īdicat ingeniū.

Si linea capitis fuerit recta ⁊ gibbosa ⁊ boni coloris ⁊ bone latitudinis ⁊ sufficientis profunditatis bonum intellectum ⁊ clarum significat precipue quādo nō se extendit per tuberculum lune.

Linea epatis si in superiori parte angulum non acutū sed rectum constituit acumen ingenij ostendit.

Tactus tēperatus ⁊ bon⁹ qui magis appropinquat caliditati ⁊ lenitati ꝙ̄ frigiditati aut asperitati: ⁊ magis carnositati ꝙ̄ macillentie arguit bonitatem cōplexionis ⁊ optimū ingenium vt manus mea indicat.

Quū angulus causat⁹ a linea vite ⁊ epatis fecerint crucem: significat bonitateȝ intellectus ⁊ naturaliter ille est inclinatus ad bonū vt teneo in manu mea dextra.

Quādo linea epatis ⁊ saturnina cum media naturali scilicet in fine causat triangulum: tūc significat dispositionem ad nigromanticam fatuitatem: incantationes ⁊ similia. Et si proportione optima reperiatur subtiles indagatores antiquorū negociorum ac rerū sublimiū ostēdit: vt ad amussim in manu mea dextra habeo: ⁊ non ita perfecte in sinistra. Jam in iuuentute mea fatuizaui cuȝ nigromanticis libris ⁊ semper mendacia inueni: quoniā alchimia ⁊ nigromantia principijs carent.

Qui habēt palmam longam cum proportionatis digitis bonum indicāt ingenium in multis operibus ⁊ huiusmodi sunt manus mee.

Ungues lati ⁊ longi decēter tenues ⁊ splendidi subrubentes dant signuȝ optimi ingenij vt inueni semp ⁊ ego habeo in manibus meis.

Color albus ⁊ quasi prospicuus clarus ⁊ subrubeus equaliter: qualitatem ingenij cōmunem ac bonitatem ⁊ mores optimos ostendit. Talis enim color dȝ esse in toto corpore bñ disposito: imaginamur enim ꝙ corp⁹ prospicuum album extendatur super corpus sanguineū.

Quicūqȝ per pilos decenter indebita quantitate habuerit super dorsum manus ⁊ specialiter circa partem inferiorē ⁊ circa polliceȝ sup digitos signū est bone cōplexionis ⁊ nāe: ⁊ p cōsequēs bonū ingeniū representat.

Aliqui sic scribunt. ⁊ in hoc videtur esse aliqua differentia. Pili decenter parui in dorso manus versus percussionem: ⁊ super dorsum quattuor digitorum super primas duas iūcturas si pili sint pauci ⁊ parui ⁊ permixti coloris significant ingenium subtile ⁊ altum ⁊ penetrabilem intellectum.

Tuberculus mercurij quādo reperitur cum bonis ⁊ nitidis lineis prope radicem arguit bonitatē ingenij dū modo locus sit clarus.

Si in digito minimo reperiuntur linee pulchre ⁊ clare per longitudinē ingenium bonum prestant.

Si vna valde longa linea vel plures reperiantur in digito minimo oriētes a radice digiti extendentes se vsqȝ ad secūdaȝ aut tertiā iuncturam bonuȝ ⁊ famosuȝ ingenium indicant: vt habeo in dextra ⁊ sinistra manu mea.

Si linea rascetta vnica fuerit cōtinua ⁊ recta brachiū circuens bonū ingeniū promittit ⁊ moderatum in reb⁹ suis peragendis: ⁊ denotat hominem boni consilij: qui ⁊ semper studet bene viuere.

Color brunus clarus bonū ingeniuȝ ⁊ mores indicat. Dixit auctor icognitus. Si in medio spacio inter lineas trianguli sit planicies bonam complexionem significat maxime si bene coloretur ⁊ ex consequenti bonum discursum ⁊ ingenium.

Si in manu sint multe linee transuersales scindētes lineas naturales cum subtilitate sui corporis subtilitatem ingenij arguunt.

Linea epatis cum trina sui proportione ⁊ situ ⁊ colligantia non insecta ⁊ si sit locus coloratus bonitateȝ ingenij promittit.

Linea vite cū trina sui ꝓportione ⁊ bñ colorata subtilitatem ingenij indicat.

Linea solaris cū trina sui dimensione in diametro digiti vsqȝ ad radicem bonum demonstrat ingenium. Et si fuerit duplicata aut triplicata in radice intensum magis dat pronosticum vt habeo ego in manib⁹ meis ⁊ ꝑsertim in dextra: presertim si vt sulculus existit vt habeo. Ualde felix ingeniū est illi⁹ qui habet triāgulū equilaterū cū linea solis vt notatū est: ⁊ si habeat locū mercurij bene conditionatū: ⁊ similiter indici tuberculū eminenteȝ lineatuȝ atqȝ coloratū. Forma isti⁹ talis ad astra tuberculi manū eminentes colorati atqȝ lineati cuȝ suis conditionibus ingeniū bonū describunt.

Linea saturnina cuȝ trina sui dimensione ⁊ positura bona ita ꝙ non trāsferat se ad mēsalem sed ad mediaȝ nālem ingenium in rebus antiquarijs prestat: ⁊ si habuerit correspondentiā bonā hoc ideȝ fortificat: si āt malaȝ habuerit corrñdentiā ingeniū ꝓphanum prestat.

Si vero vna linea bene conditionata reperitur in monte Saturnini inijcians a mensali vsqȝ ad radicis

montez si deuenerit ingeniũ bonum ostẽdit maxime in agricultura ⁊ rebus antiquis. Notaui etiã multotiẽs ingenium esse sopitũ atq; suffocatuz a rebus venereis: vt in luxuria ⁊ cuz pellicibus. Ex quo vidi tales habentes montem veneris valde tumefactũ clarũ atq; coloratuz ⁊ lineatũ cuz proportione in minimo monte: ⁊ alijs effeminatis poportionibus vt in isto sexto libro patebit.

¶ Manus concaua cuz bona soliditate acumen ingenij videtur ostendere: vt etiã teneo in manibus meis Articuli digitorũ proportionati nõ tumefacti ingenij prestantiam denotant: expertus scribo.

¶ Linea cordis stricta ⁊ subtilis ⁊ bene colorata ⁊ specialiter versus mediam naturalem hominez sani consilij atq; subtilitatem intellectus arguit.

¶ Quando linea vite fuerit acuta ⁊ superius coniuncta significat hominẽ subtilis imaginationis ⁊ boni cõsilij.

¶ Quando prosperitas linea seu saturnina ad mediaz naturalẽ deuenerit ⁊ quasi suo cursu videat eaz offendere probũ significat hoĩem ⁊ ingenio magno. ⁊ de hoc nõ est dubiuz: ⁊ ortus suus debet esse ad rascettã aut ꝓpe.

¶ Quando linea cardiaca versus restrictã fuerit crassa ⁊ boni coloris hoĩem boni arguit consilij: subtilem ⁊ ingeniosum atq; fidelem omnibus: catholicum quoq; indicat vt dicit niger coruus.

¶ Quando linea vite in vertice fuerit inuenta bifurcata ⁊ vnus de illis ramusculis faciat acutum angulũ cũ media naturali bonũ ingeniũ largit atq; consiliũ ⁊ virtutẽ: amatorez quoq; ⁊ verecũdum videtur ostendere.

¶ Quando inueneris tres ramos a rascetta orientes qui vite cõiungantur: quinq; postea cũ basi triãguli manus fouee adhereant: acutum ingenio: animo forti iustitie amatorem ⁊ probũ hominem auiunt ostẽdere.

¶ Capitulũ. liiij. De nephando atq; maligno ingenio.

Ephandũ atq; prophanũ ingeniũ causatur a calido ⁊ sicco: aut a frigido ⁊ sicco. i. a cholera aut melancholia: vt supra dictuz fuit in primo Anastasis in versiculis ⁊ est illð qð semper malum operatur saltem appetitiue seu imaginatiue si non potest cum actionibus.

¶ Color ruffus ⁊ oculi lucentes ⁊ mobiles nephanduz atq; malignum denotant ingenium.

¶ Crebra palpitatio oculoruz dolosum atq; diabolicũ ingenium nunciat.

¶ Cutis tenuis ⁊ suauis ⁊ multũ frigida hyemis tempore ⁊ calida in estate melancholicaz qualitatem denotat ⁊ per consequens nephandũ atq; malignũ ingeniũ.

¶ Digiti erecti si flectantur versus dorsum manus subtilitatem ingenij iudicare videntur.

¶ Saturnina sicuz linea vitali cõiungatur rectaq; ⁊ nõ intersecata ad saturninũ digitum deuenerit hominem arguit profundi consilij secretum ⁊ caliduz: sed ceruicosum superbũ ⁊ qui valde dedignatur dicunt chyromantici lineam illam pronosticare.

¶ Si sũmus angulus acutus rectis constituatur lineis ingeniosum fraudolentum atq; mendacem declarat.

¶ Si linea cardiaca in parte superiori habuerit incessuz tortuosum ⁊ sit rubra ingenium notat dolosum.

¶ Si in medio spacij inter lineas trianguli non sit planicies bona: ⁊ sit mala colorata ⁊ ibi sint ruge alique siccitatem cordis ostendit ⁊ ex consequenti malignuz atq; nephandum ingenium.

¶ Si aliquis habet colorem faciei rubeum ac flãmeuz precipue cum exuberantia lentiginis astutum atq; ingenij vulpini hoĩem penitus arguit.

¶ Quãdo basis trianguli paululum fuerit tortuosa ⁊ pallida significat astutiam ⁊ ingenium magnũ cuz iracũdia tamen: vt aiunt.

¶ Rubedo cutis si spissa fuerit non clara hoĩem significat dolos ⁊ fraudes continue imaginari atq; malignuz ingenium largitur: vt fuit in nephario Alexandro pontifice sexto qui diabolicũ ĩgeniũ ⁊ nãm ꝑuersam habuit.

¶ Nigredo cutis si suauis vel fusca extiterit signuz est astutie ⁊ cautelle: atq; nephandi discursus.

¶ Si per restrictaz linee sparse inuente fuerint se inuicẽ nõ cõtingentes sed in diuersa abeũtes magnũ ĩgeniũ significabũt: ⁊ hoĩem malarũ cogitationũ: ⁊ qui multa finget: ⁊ si id qð mẽte cogitat efficeret pessimã sortẽ incurreret: vt inquit niger coruꝰ: hoc tñ simplr nõ assero.

¶ Quãdo bine linee oriuntur a rascetta ⁊ oblique atq; continue a media naturali deuenit ingenium perfidum ⁊ infortunatum virum ostendunt.

¶ Quãdo linea cardiaca fuerit crassa atq; rubea in fine sunt astutum ac calidum discursum arguit.

¶ Quñ linea vite in vertice suo fuerit subtilis forsa ⁊ bifurcata ingeniũ acutũ sed vagãtẽ inuit ⁊ multã astutiaz ꝑstat: ⁊ maximã cupiditatẽ visendi varias regiones.

¶ Quando media naturalis habet ramusculos ad inferius tendẽtes ĩgenij hebetudinẽ significat sed aliq̃tenus astutũ ingeniũ denotat ad maluz perpetranduz: ⁊ intellectum ad iniqua ⁊ mala procliuem: vt aiunt.

¶ Figura. f. in triangulo hoĩem calidum arguit ⁊ ingenium acutum.

¶ Manus grosse: ⁊ digiti circa extremitates vnguium acuti: cupidum ⁊ falsum ⁊ natura oĩno paruum hominem denotant: vt pluries notaui.

¶ Quando angulus summus in infima parte formatẽ precipue in diametro medij ingenij prauitatem atq; subtilitatem indicat: de quo non est confidendum.

¶ Quãdo inueneris mensalẽ cum duobus ramis: vnꝰ sit ad radicẽ indicis vel ꝓpe: alter sit ad mediuz acutus notabis ingenium ad acquirendaz rerum copiaz idoneũ simulatorem tamen: ⁊ quo magis in apice tenuis fuerit: tanto magis habens erit pessimus: vt dicunt recẽtiores precipue coruus non valde niger in hoc loco.

¶ Qui habet multas lineas in digito medio plusq̃ alibi: ⁊ specialiter qñ quedaz linea. i. saturnina oritur a rascetta ⁊ extenditur ꝑ palmã vsq; ad digituz mediũ tales sunt cogitabundi cum malefico ⁊ ꝓphano ingenio.

¶ Gibbosi sunt diminuti lippitudinariiq; aut superflui in aliquo mẽbro ingeniũ maleficũ habent: ideo a ciuitatibꝰ essent expellẽdi q2 multiplicant tales spẽs. Cauete vobis qui filiorum educationem ⁊ eruditionem alijs cõmittitis: sunt enim tales diminuti seu superflui malorꝫ morum ⁊ pessime nature ⁊ detractores vt omnia colligam oĩum vitiorꝫ sentina in talibꝰ collocat. Strabones quoq; fugiẽdi sunt q2 in nephãdis acutũ habẽt ĩgeniũ.

¶ Oculi si fuerint profundi ingeniosum dolosum atq; malos mores indicant.

¶ Breuitas colli cum carnositate: malignitatem atq; dolosam indicat naturam: ⁊ tales referuntur ad lupos methaphorice.

¶ Oculi parui atque rugosi malignitatem arguunt et acumen ingenij precipue in malignitatibus et referun-

tur ad synnas.
Soror linee mensalis si in aliquibus reperitur malefi-cam naturam pronunciat.

¶ Capitulum.lxiiii. De ruditate ingenii.

Multus indiuiduū reperitur sine ingenio imo stultus nō caret discursu respectu brutorū. Nemo nāq3 vt.A.G.in.ij.cap.vi.ait tā efferis ē morib⁹: quin faciat aut nōnūq3 aliquid qđ laudari queat⁹ videntiquissimus. Usus vite puerbij celebratus: sepe etiā3 est olitor valde opportuna locutus dicit enim simplici⁹ secūdo de aia textu cōmēti.94.prudentia duplex: sequēs imaginationē: sequēs rōnē rectā: prima brutis⁹ z homini cōis est: secūda soli homini cōpetit vnde si aliqua aialia prudētia dicant rōne tñ experti de prudentia primo modo dicta verificatur.
Dicamus igit̄ de ruditate ingenij respectu perfecti discursus qui in aliquibus reperitur flegmatica cōplexio naturam inordinatam ostendit atq3 ingenij ruditatem: z similiter pura melancholia.
Qñ linea vite est pfunda grossa z coloris terrestris ruditatē z bestialē3 oino naturā3 videtur ostendere.
Linea cardiaca etiā3 nimis grossa in fine versus mediā3 naturalē3 naturā quoq3 rusticanā ac rudē3 ostendit.
Linea vite si fuerit grossa z pfunda in fossato manus cum colore hominem rudem indicat.
Linea cardiaca quādo fuerit lata z male colorata z pallida ruditatē3 nunciat intellectus.
Linea media naturalis nimis lata z grossa defectū3 prudentie z ruditatem ingenij denotat.
Linea media naturalis habēs in se grossas puncturas bene coloratas z non terrestres bonitatē virtutis apprehensiue promittit fm malā3 iudicatiuā3.
Si linea media naturalis grossas z nigras pūcturas habuerit ruditatem ingenij testatur.
Media naturalis si fuerit grossa z magnas puncturas habuerit hebetis ingenij est signum.
Angulus dexter obtusus siue grossus est signū male dispositionis nature z ruditatem sine ratione dantem pro dignitatem indicat.
Angulus sinister obtusus ruditatē z incōstātiā arguit.
Si in monte manus reperiantur quedā3 linee recte due vel tres bene colorate impitiam z inscitiā3 attestantur z specialiter si quedā3 parua crux reperiatur cum eis.
Longa palma cum grossis z curtis digitis ruditatē3 ingenij representat.
Longa palma cū breuibus aut lōgis digitis: cū3 crassis articulis z cōglobatis flegmaticam cōplexionem ostendit: cum maxima ingenij ruditate.
Mensa manus inequale spacium constituens ruditatem ingenij videtur indicare.
Ungues in medio profundi z spissi imūdos hoies significant: rudes z pauca scientes: maxime cum caro circa digitos alta atq3 grossa fuerit.
Color multū albus cū pallore cutis abūdantiā3 flegmatis indicat z per cōsequēs ruditatē prestat ingenij.
Quādo linea mēsalis ingreditur valde iter saturninū3 digitum z salutarē ruditatē3 ingenij indicat atq3 paruā sapientiam prestat: vt dicunt moderni.
Manus grosse z pingues hebetudinē igenij dmōstrāt.
Digiti parui hebetudinem intellectus pronunciāt. Si in medio spacio inter lineas triāguli non sit planicies z male coloretur defectus caloris naturalis ostenditur z per consequens ruditas ingenij.
Linea media naturalis si cum linea cordis angulū3 strictum efficiat hebetudinem ingenij significat: tamē bene celantem consilia arguit.
Si in manu penuria fuerit linearū: ruditatē ingenij demonstrabit: z talis vtetur beluina natura.
Qñ prosperitatis linea oritur a restricta vel prope z peruenit vsq3 ad linea3 sensibile3 z fuerit tortuosa ruditas ingenij arguit: z virtutis cōtēptiuū3 demonstrat.
Oculi grossi atq3 eminētes ruditatē ingenij atq3 beluinam nām ostendūt: z maximos persuasiuos z stultos.
Bene tumefacte ignauiā atq3 beluinū igeniū denotant.
Frons valde magna bestialem naturam z obliquū discursum iudicare dicitur.
Habitudo curua ratione carnis cū caducitate mēbrorū atq3 icessus valde lent⁹ ignauiā atq3 rudē nāā3 pmittūt.
Mandibule oblōge os magnū z latum: dentes magni atq3 acuti precipue canini aut duplicati: bouinum ingenium demonstrant.
Si linea media naturalis habuerit duo capita in inferiori parte defectum mentis: idest intellectus: z per consequens ingenij ruditatem denotat.
Quando basis trianguli paululū fuerit tortuosa z pallida proximum dolorem significat: si fuerit cum crispitudine hominem tardū3 dicunt arguere z flegmaticum z vitiosum cum ruditate ingenij.
Linea cephalica si longa extra fossatū3 fuerit ingenij ruditatem iudicabis.

¶ Capitulum.lxv. De infidelitate.

Littera.D.in indicis tuberculo idicat infidelitatem maiorem omniū in suo genere.
Littera.F.in triangulo: ostendit virum falsum calidum mendacem z proditorem: ob quā rē3 malum habebit.
Linea cardiaca vel lata z male colorata z pallida infidelitatem certificat.
Linea cordis valde rubra: vel liuida z tortuosa versus mediam naturalem deceptorem: luxuriosum atq3 animi peruersitatem ostendit.
Linea media naturalis interrupta falsitatem arguit.
Linea epatis si i supiori pte facit angulū acutū dceptore3 facit z fraudulētū cū vafricia atq3 maxia caliditate.
Si locus trianguli fuerit cum liuore signū3 est hominis calidi deceptoris z iracundi.
Qñ media z cardiaca nō bene cōiunguntur sed notabiliter ab inuicem distant purum spacium dimittentes significatur impurus vir: detractor z mendax de quo nō est confidendum: imo ab alijs est separandus.
Si cardiaca z media non cōiungantur z illud spacium sit callosum aut durum vel siccum: atq3 coloratū3 significat deceptorem magnum.
Angulus sūmus nō cōiunctus: z si illud spaciū sit rugosum supplantaneū: cauillatorē z garrulū demōstrat.
Si angulus dexter nō reperitur vel nō coniungatur predicte linee arguitur instabilitas maxima: z demonstrat hoiem cui nulla inest fides neq3 cōsciētia: nō.n.curat de aliquo nisi solum q possit adimplere qđ optat.
Angulus sinister si fuerit acutus astutū z calidū3 denotat instabilem z cauillosum.
Linea mensalis fracta seu pallida discontinua seu male disposita indebilitatem arguit.
Linea mensalis quando extenditur ad montem indicis

cum rubedine atq; liuore infidelitatem minatur.
Quādo linea mensalis fuerit bifurcata in superiori parte: infidelitatem prestat.
Linea media naturalis quando fuerit bifurcata in parte inferiori infidelitatem indicat & hippocrisiam.
Color ruffus & oculi lucentes atq; mobiles infidelitatē denotare videntur.
Si in medio spacio inter lineas triāguli non sit planicies bona: sed male colorata & ibi fuerint ruge siccitatem in corde dominantem significat & per consequēs infidelitatem ac pessimos mores manifestat.
Multe linee in monte pollicis intercise seu glomerate & & subtiles infidelitatem ostendunt.
Color rubeus flāmeus lentiginosus versutiam atq; dolum arguit: & tales referuntur ad vulpes.
Cutis tenuis & suauis & multū frigida hyemis tēpore & calida i estate melācholiaz atq; malignā nāz vr ondere.
Si due linee cingant vltimam iuncturā pollicis sine incisione aliqua infidum arguit.
Si inequali & angusto spacio linea mēsalis a media naturali distat malam hominis complexionem ostendit & per cōsequens infidelitatem demonstrat.
Angulus supremus rethiculatus & acutus seu seperatus infidelitatem prenotat.
Due parue linee sub vngue pollicis si cōnexe & nō eque distantes fuerint infidelitatem arguunt.
Quando basis triāguli finit in cauea manus & nō adheret cardiace infidelitatem innuit.
Cū aliqui habuerint paruas manus tales: vt dicunt chyromantici infideles sunt.
Ille qui dum loquitur multuz mouet manus vel eas in simul percutit & multos habet gestus eloquens fraudator est: vt omnes affirmant.
Digiti si recte flectant versus dorsum manus iniustuz & infidelē attestant: & maxime si digiti sint subtiles.
Grana seu pūcta rubra in linea cardiaca significant habentē esse proditorē suorū sociorū: & talis pp imoderatam luxuriaz vitaz preoccupat & añ tēpus moritur.
Si linea cerebri fuerit valde curta ita q; non exeat cōcauum manus hoiez modice fidei significat. Figura. f. in loco martis infidelitatem portendit.
Si linea sensibilis. i. media nālis fuerit tortuosa & discōtinua astutum ac detractorem nunciat. Attamen in consilii preualentem significat.
Rubedo cutis si spissa fuerit & nō clara hominē significat dolos & fraudes cōtinue cogitātē: vt fuit nephādus ille pontifex: nō sanctissim⁹: sed vt ita dicaz marenissim⁹ Alexāder sextus qui oēm pcipue puertit Italiaz & sua cā & eo duce ifinita homicidia ac furta ppetrata sūt: & vt oia in vnū colligaz: omne malorum genus.
Si cutis manus & maxime palma grossa & dura fuerit naturaliter: & nō pp laborantez cum rubore quodā principalium linearum versutus & dolosus denotatur.
Ungues nimiū parui & curti puersitatem animi atq; infidelitatē indicant: & oia que diximus in cap. de nephando ac maligno ingenio hic applicanda sunt.
Qñ vite linea & media infra & indirecto digiti medii cōiūcte fuerint miseriā: animi prauitatē: igenii subtilitatē & i acquirēda pecunia hoiez sollicitū faē ac nemini fidū.
Angulus dexter iferior si nō cōiūgaē & spaciosus fuerit animi significat malignitatez absq; fidei firmitate atq; cōsciētia vt coruus affirmat & bene dixit.

Illi qui sunt diminuti & incōmēsurati aut supflui in aliquo mēbro sunt maxime infideles: ideo dixit magister igenioz ad Alexādrū. Eleuatio spatulaz est signū asperitatis: q2 natura nō intendit aliqđ malū: sunt. n. incōmēsurati in extremis nature: quēadmodū sunt mensurati de bonitate nature: ita incōmensurati sunt de eius malitia & contra intentionem suam: ergo vt mensurati sunt bene complexionati & ad optimos mores dispositi: ita nō mensurati incōplexionati sūt: & ad pessimos mores iclinati: igiē fugiēdi: atq; a cetu bonoz ac cōuersatiōe expellendi. Strabones lippitudinarii q; vsq; ad sūmuz vafram atq; dolosam naturam indicant.
Qñ angulus supremus fuerit disiunctus & parue linee in eo extiterint: hō deceptor significaē & detractor: & his qui oibus vitiis sit repletus: facit etiam hoiem ingenio acutum cum omnibus verborū blanditiis vt dicunt.
Color liuidus atq; flau⁹ aut glaucus sublimē malignitatem atq; infidelitatem arguit.
Ille qui reperiē in debita etate sine barba: & qui hʒ paucos pilos femineam atq; infidam naturaz ostendit.
Oculi in profundo situati maliciosum hominez atq; infidelem omnino demonstrant.

Capitulum. lxvi. De fidelitate.

f Orma pfecta spherica vel triāgulus in loco iouis notant sapientia: atq; fidelitatem.
Littera. C. in loco veneris veridicuz atq; fidelē ōnūciaē.
Linea cordis stricta & subtilis bene colorata specialiter versus mediaz naturalem hominē sani cōsilii atq; subtilitatem intellectus & fidelitatem largitur.
Qñ linea vite fuerit recta bene & acuta & superi⁹ cōiuncta significatur homo subtilis imaginationis & boni cōsilii: & qui maxime vtiē fidelitate: & si talis linea omnes bonas conditiones habuerit quas debet habere preter hoc scilicet qđ non sit in superiori parte coniuncta: tunc ceteras vices habet: sed non celat.
Linea media naturalis recta sine curuitate significat hominem veracē atq; maxime fidelem.
Angulus dexter rectus vel quasi apparens & bene coloratus arguit bonam complexionem & bonos mores & ex consequenti fidelitatem.
Linee vel rami in principio medie nālis recti similes arbori palme sursum aspiciētes fidelitatem indicant.
Linea mēsalis bene cōtinua satis longa profunda lata & recta significat bonā cōplexionē mēbroz radicalium & bonos mores & per consequens fidelitatem.
Quadrangulus rectus & bene coloratus rectitudinem & fidelitatem promittit.
Si in quadrāgulo reperiaē quoddā signū simile cuidā stelle bene coloratū rectum atq; fidelem ostendit.
Si mons manus sit lenis: purus & bene coloratus fidelem hominem & pacificum declarat.
Tactus tēperatus & bonus qui magis appropinquat caliditati & leuitati q̄ frigiditati & asperitati & magis carnositati q̄ macilentie: fidelem maxime arguit.
Quicūq; pilos decenter in debita habuerit quantitate supra dorsum manus & specialiter circa partem inferiorem & circa pollicem & super digitos signum est bone cōplexionis & nature: & per consequens rectitudinem atq; fidelitatem in habente arguit.
Linee que circuunt pollicem si sunt bene proportionate ita q; non omnino circuant pollicez fidelitatē nunciat.
Mensa manus quādo constituitur equali constitutiōe

cum decenti latitudine fidelem significat.

Bine paruule linee sub vngue pollicis: si equidistantes fuerint & conexe fidelitatem promittunt.

Si in qualibet iunctura: excepta ea que est pollicis fuerint due linee equedistantes bonum signum erit: & significabunt hominem veridicum atq; fidelem.

Si quis habet digitos in extremitate latos talis erit fidelis & bonus socius.

Bine line equitantes se in quadrangulo manus vt crux qñ fuerint bene disposite fidelitatem declarant.

Dixit auctor incognitus. Si in medio spacio inter lineas trianguli sit planicies: bonam complexionem significari maxime si bene coloretur & ex consequẽti fidelitas & boni mores ostenduntur. Omnia que diximus in capitulo de equalitate ingenij hic possunt referri.

D. littera in monte indicis fidelitatem ostendit excepto ꝙ causa luxurie decipit omnes.

Qui habuerit lineas subtiles ĩ radice digiti solis plusꝙ alibi erit fidelis: amicꝰ curialis: & sapiẽs: largꝰ & benignꝰ.

Figura. F. in loco lune fidelitatem atq; bonam voluntatem promittit.

Cap. 67. De signis maxime instabilitatis.

Maxima instabilitas detestanda est: qr multi multas res incipiunt quas pp eas postea nõ perficiunt: & habent celeritatem in discursu suo sed ĩperfecte aut oblique: mediocris aũt instabilitas laudatur: quia non caret discursu & sepius in melius mutatur: vt sapientes faciunt qr in instanti boni cõceptus non perficiuntur sed in tẽpore. Nos aũt vulgus insipiens stultos vocat & instabiles: & non sciunt ꝙ sapientis est mutare propositum: tẽpore tamen & loco

Linea cordis discõtinua vel nimis breuis facit hominẽ nunꝙ aut raro ad finem optatum aliquid ꝑducere.

Linea cordis bifurcata in parte superiori vagabundũ & consilij mutabilem innuit.

Linea vite magis grossa versus mediam naturalem ꝙ versus rasecta signũ est vagabũdi & mirabilis cõsilij.

Quando media naturalis est breuis & discontinua mutabilitatem & lenitatem significat animi cum inconstãtia suorum verborum.

Si rami procedunt a principio linee medie naturalis vt linee & sint magne & curue: & tales rami vadant ad inferius respicientes montem manus: hominem lunaticũ ostendunt.

Et si epatis linea cardiaca non coniunguntur nec faciũt dicte linee angulũ vanitas atq; instabilitas videtur ostẽdi tali positura.

Multe linee subtiles & intercise vel conglomerate in monte pollicis significant instabilitatem maxima vt aliqui scribunt.

Nimia pilositas instabilitatem pronunciat.

Si in regione angulus dexter nõ fuerit nec aliquis alius angulus neq; coniungantur predicte linee varietatẽ animi & sine stabilitate denotat.

Mensa manus inequalis & male cõditionata maximã lubricitatem pollicetur.

Linea quedã oriens a rascetta seu linea cardiaca extendens se per caueam vsq; ad tuberculum mercurij & male conditionata: presertim si a pluribus lineis intersecabitur vel ab vnica tantum: & causet signum vt crux: & appellatur via lactea vanitatem cum maxima instabilitate ostendit.

Si linea vite superiꝰ multas habet [illegible] hominẽ instabilis consilij facit & propositi.

Cutis tenuis & rugosa cum cõtinuo [illegible] palme instabilitatis est signum.

Figura c in loco lune paruam [illegible] denotat.

Cap. 68. De signis largitatis laudabilis & non laudabilis.

Si quadrangulus fuerit latus & excelsus: largum hominem significat & excessiue largus esse. Itẽ si q̃drangulus est latus in principio percussionis in prima etate erunt liberales: in vltima vero parsimonia vtentur: & de rebus datis postmodum eos penitebit. Si equalis erit eq̃biliter dispensabit largitatem suam. Si finis eius erit angustus declarat auariciã in fine etatis. Si in medio in media etate. Dicunt etiam ꝙ quando digiti bene coniungi possunt paruitatem [illegible] quosdam significare.

Si quedam linea naturaliter bene disposita & grossa & bene colorata inter medicum & auricularem descendat quasi a radicibus predictorum digitorum & tendat versus mensalem largitatem dicunt ostendere.

Si vna linea oriatur a mensali & vadat ad radicem auricularis: si obliqua seu grossa fuerit largitatem famosam ostendit.

Si in media naturalis non tangat in puncto vitalem significat hominem largum per vanam gloriam.

Quadrangulus latus & planus & bene coloratus largitatem ostendere videtur. Talem posituram ego notaui in magnanimo & famoso legista domino Bartholomeo Soccino Senẽsi eximio ac igenioso doctore de cuius laudibus satis dici non potest. Aliqui tamen illum dicunt esse prodigum quod ego nõ discutio multa enim essent dicenda. Et hoc idem notaui in sublimi ac famoso iuuene legum doctore si recte memini dño Mariano quondam domini Baldi nouelli de perusio: quẽ teneo ꝙ futuris temporibus perueniet ad magnam dignitatẽ & ingentem famam apud principes tam terrenos ꝙ ecclesiasticos. Et ad hoc nunꝙ vidi meliora signa ĩ homine vsq; ad hanc diem. Est enim bone habitudinis & sapientissimus iurisconsultus nec deceptor aut fidefragus vt aliqui sunt nostris temporibus.

Qui habuerit lineas subtiles ĩ radice digiti solis plusꝙ alibi erit fidelissimus largus benignus amicis.

Cap. 69. De luxuria & fornicatione & similibus.

Littera. D. in monte indicis incestuosũ virũ ostendit: sed cum nobilibus cõniscentem.

Linea vite valde rubra vel liuida & tortuosa versus mediam naturalem luxuriosum deceptorem & animi peruersitatem arguit cũ crudelitate.

Et talem lineam puto habuisse quẽdam carnificẽ apud lubricum principem dominum Valentinum borgie filium maximi pontificis Alexandri sexti: qui post coitus cum duobus filijs cuiusdã principis ambos suffocauit tempore meo: eorũ autem in nomina silentio preterenda esse duxi honestatis gratia vt parcam eorũ honori.

Grana quedã rubra seu puncture inordinate super lineã vitalẽ hominem valde luxuriosum indicare dicũt & contentiosum: qui sit futurus causa multi litigij.

Linea oriens a mensali & extendens se a radice auricularis obliqua & grossa in mulieribus luxuriam & corruptionem declarat.

Linee vt crux in digito indico significant viruȝ esse adul
terum.
E.littera in monte annularis mulierum amatores atqȝ
turpem luxuriam ostendit.
Linea mensalis habens grossas crepaturas ⁊ inordina
tas nephandam luxuriaȝ ostendit:specialiter si color ei⁹
fuerit intensus.
Ungues pallidi seu nigri vel asperi ⁊ quasi rotūdi:luxu
riosuȝ hoiem:⁊ in venerem pronū dicunt̄ ostendere.
Littera.C.in monte pollicis inducit concubitus cū nobi
libus personis ⁊ cum vxoribus affinium vel cuȝ vxore
parentis cōmittet incestum.
Linea vite ⁊ media naturalis coniuncte habētes coloꝝ
intensum illicitaȝ luxuriam declarat vt in capitulo:de na
tura Martis docuimus.
Dixit auctor incognitus. Si linea cerebri fuerit nimis
subtilis denotat habentem esse lasciuum.
E.figura aut caracter in loco lune luxuria turpi plenum
ostendit.
Si linea vite fuerit tumida inter pollicem ⁊ indicē for-
nicatorem significat.
Si ex tribus lineis triangulus in nulla sui parte cōiunga
tur luxuriam ostendit.
Si quedaȝ linee venient a radice pollicis vsqȝ ad lineaȝ
vite a p̄te linee postreme:q̄ est versus angulū supremuȝ
dicūt chyromātici luxuriaȝ exuberantē ostendere.
Multe linee in monte pollicis intercise seu glomerate ⁊
subtiles maximū fornicatorem ostendunt.
Si in dorso pollicis iuxta vnguē fuerit figura vt stella
erit luxuriosus valde vt sepius notaui.
Si in digito indice fuerint bine linee ⁊ scindent fortiter
digitum vsqȝ ad mediaȝ iuncturam vel iuxta maxime
luxuriosum ostendit.
Intersectio linearuȝ vt crux in monte pollicis adulterū
esse significat.
Si in dorso indicis digiti reperiatur figura vt stella fer
uentem libidinem declarat.
Linea oriens inter indicū ⁊ mediū que curuetur:vt semi
circulus per tuberculum mediū ⁊ medicuȝ vsqȝ ad mi-
nutalū digitū:quā aliqui appellant cingulū veneris. Si
fuerit rubra libidinis impatiētiā attestat̄:⁊ circa omne
lasciuie genus habentē sollicitū esse denunciat.
Manus diuersorum colorū luxuriā ostendit vt Ptho
lomeo placuit.
Mulier paruas manus ⁊ digitos grossos in extremita
tibus habens:luxurie signa ostendit vt aliqui dicunt.
Si quis habuerit manus rubras siue vir siue mulier ex
titerit talis sanguineus ⁊ luxuriosus efficitur.
Multitudo linearum rectarū in monte. Ueneris luxu
riam atqȝ caliditatem arguit.
Si cutis manus maxime palme grosse ⁊ dura fuerit na
turaliter non propter laborem cum rubore primarum
linearum luxuriosus pessimus ostenditur.
Talis figura in monte Iouis.g.ostendit hominem bo-
ne fame:licet ille in veritate cum mulieribus libenter cō
misceatur.
Cum essem Rome notaui virum nephandissimum ac
luxuriosum:cuius habitudinem hoc in loco mihi descri
bere placuit. Erat enim paruiculus ad staturam quasi
pulmeonis. Cuius capili erāt multi ⁊ grossi maxime cir
ca tempora erant etiam nigri. Facies eius rotunda erat
⁊ carnosa:frons magna similiter ⁊ carnosa. Supercilia
vero grossa cū pilorum multitudine.
Oculi magni tendētes ad extra in quorum cornea erāt
multe macule ignee:intuitus eius toruus ⁊ beluinus.
Pellicule circa oculos tumefacte. Gene carnose. Auri-
cule magne. Nasus magnus ⁊ curuus i cui⁹ medio erat
concauitas vt canes hispani paruuli habent. Nares am
ple. Os magnuȝ. Labia valde grossa ⁊ exterius euersa
vt habent ethiopes:mentum magnum atqȝ rotundum.
Color faciei liuidus adustus. Barba spissa ⁊ nigra. Col
lum grossuȝ ⁊ viuidum. Dentes spissi atqȝ magni. Sub
mentum valde carnosum:pectus latum ⁊ mamilosum:
Brachia breuia ⁊ carnosa:manus parue ⁊ carnose. Di
giti parui ⁊ articulati. Ungues breues pallidi nigri ⁊ as
peri. Spatule carnose magne. Dorsum latum ⁊ carneū.
Uenter magnus vt cadus. Pecten valde pilosum ⁊ spis
sum. Uirga plena venis apparentibus. Ilia ⁊ nates car
nose. Peritoneon siue interstitium inflatus. Coxe ma-
gne ⁊ carnose. Crura subtilia. Pedes parui ⁊ inarticula
ti. Planta pedum cum equali superficie:⁊ carnosa Ha-
bitudo calida erat ⁊ humida incessus cū celeritate:pas-
sus breues cum oculis apertis ⁊ protensis:loquela festi
ua Anhelitus multi flatus:atqȝ spissus:totuȝ corpus pi
losissimuȝ. Uola manus non concaua Linea vite longa
⁊ rubra:angulus supremus disiunctus linea media na-
turalis rubra obliqua ⁊ male positionata linea mensalis
⁊ inordinatis crepaturis Mons Ueneris tumefactus
cum sorore linee vite. Triangulus nullibi erat. Mons
Iouis illineatus ⁊ male coloratus cum. C.littera in eo-
dem monte. Et in dorso digiti linee vt stella existebant.
Cingulus Ueneris i suo loco rubeus. Mons Solis cō
ditionatus. Tuberculus Mercurij obscurus. Locus
Lune tali caractere. E. erat. Et linea vite tumida iter pol
licem ⁊ indicem. Et sic iste pessimus homo fuit habitua
tus atqȝ lineatus. Hic ergo ob taleȝ habitudinē vtroqȝ
coitu vtebatur tam in masculis q̄ȝ in feminis:aliquan-
do etiam cuȝ proprij manibus virilia tractabat vsqȝ ad
emissionem spermatis. Et deniqȝ erat omnium vitioso
rum vitiosissimus.

¶ Cap.70. De his qui cum matribus aut sororibus cō
cumbunt.

[i] Sta figura X in monte pollicis arguit
abuti matribus ⁊ sororibus.
Due linee orientes a radice indicis ⁊ scindē
tes digitum vsqȝ ad mediam iuncturaȝ ma
tris violatorem ostendunt vt aiunt quidam.

¶ Cap.71. De his qui cum consanguineis ⁊ propinquis
coeunt.

[l] Ittera.C.in loco Ueneris ostendit homi-
nem perpetrantem magna scelera in coitu cū
cōsanguineis atqȝ affinitate cōiunctis:⁊ erit
iniuriator.
Ampla linea rubicunda ⁊ directa a cardiaca per mediū
pollicis pergens coituȝ cū cōsanguineis declarat.
Figura.D.in loco Iouis infidelitatē denotat ⁊ facit ho
minem cōmiscentem se cuȝ nobilibus:⁊ cum vxore pro
pinqui vel patris eius incestum cōmittet.
Si autem alique figurarum suprascriptaruȝ vt in quin
to Anastasis pictuȝ est in loco Ueneris fuerint. Pater-
ni lecti aliquando violatorem ostendunt inde cuius mo

sua propria concumbet vel cum nouerca.

¶ Cap. 72. De his qui accipiunt pellices seu meretrices in vxores.

Sunt etiam qui spreto omni dedecore nō dedignantur ducere meretrices in vxores: quod certe mirum est cum maior sit copia feminarum quam fornicarum.
Habens igitur. C. litteram in loco Veneris sponsalicia cum meretricibus celebrabunt.

¶ Cap. 73. De his qui concumbunt cum varijs mulieribus nec eis fidem seruant: sed potius illas decipiunt.

Scribunt moderni quod si linea cerebri habuerit multas lineas sibi infixas tunc cum multis mulieribus habens illam concūbet. Quod si multe cruces oblonge ibidem sint multas mulieres decipiet: et si fracte et non integre fuerint cruces quotquot erunt fractiones totiens mulieribus fidē franget. Scribit auctor cuius nomen ignoro. Si linea mensalis habeat plures lineas infixas versus lineam superiorem trianguli tendentes et eam non omnino tangētes cum multis mulieribus talis concūbet: et si dicte linee tangunt dictum locum non habuit effectum. Et si superius et inferius fuerint iste linee et sint grosse: est pars sue ad aliud genus luxurie.

¶ Cap. 74. De signis meretricium.

Caracter. S. aut vt latini dicūt littera si in triāgulo apparuerit in feminis meretricem esse dicunt denotare.
Quando linea media naturalis habuerit lineas vel ramos curuos et magnos tendētes ad inferius in mulieribus meretricium omnimodū esse ostendit.
Si prope mensalem et auricularem aliqua linea a mensali porrecta tendens versus digitum auricularem fuerit oblique et grossa meretricem denotat.
Si quedam linee reperiātur in monte auricularis quarum quedam sit magna et quedam parua quedam vero mediocris signum est luxurie et amoris cum auaricia. Si linee sint recte et bene colorate erit amor iste circa nobiles et potentes personas: a quibus poterit agens suscipere diuitias et lucrum. Et si sint inordinate et pertransierit amor circa viles et malas personas magis inclinatus. Si dicte linee fuerint versus superiorem partem erunt persone nobiles: si vna vel due tres vel plures linee notabiliores alijs tot homines vel mulieres naturaliter super alios vel nobiliores alijs dilexit. Si infra: idest versus dorsum manus reperiantur erunt magis ignobiles. Et secundum quod vna illarum fuerit maior altera sic dilexit vnum magis quam alium vel nobiliorem aut ditiorem alio.
Littera. S. in mensa mulieris consistens illam meretricem esse significat.
Si in medio trianguli talis figura. A. apparuerit: mulier ex adulterio concipiet.
Manus que versus collum est: nec non linee eius versus collo res coitum cum multis viris in muliere demonstrat.
Character et craticule in monte manus mulieris in dextra aut sinistra multorum virorū appetentiam facit: et feminā que se stuprandam innumeris dabit procis: et magnam deceptionem pollicetur: presertim si tales linee fuerint vario rubore perfuse. Est itaque generale documentum apud speculatores egyptios: quod inordinate figure ex transuersis lineis sunt pessimum signum et significant planetam infortunatum: et sic etiam ipse dant infortunium vt moderni aliqui dicunt et bene.
Manus viriles in muliere meretricem arguunt.
Manus grossa et pinguis arguit in muliere quod multum coitum appetit: et per consequens meretricem esse.
Mulier habens lineas principales viriles meretricem esse minatur et indicat.
Penuria linearum in manibus mulierum infortunatā ac miseram postribulam esse innuit. Et vitam brutis similem peragentem.
Si in medio monte manus sit quedam fossa rubea significat mulierem que cupit amare religionem et per manere in loco sacro: et quanto fossa fuerit profundior tanto maiorem amorem significare ostenditur. Tamen talis fossa facit tales mulieres esse lupas religiosorum quod moderni fere omnes dicunt. Ego tamen per experientiā non vidi.
Nigredo cutis si suauis vel valde fusca fuerit est signū astutie: et lupanariam facit mulierem.
Si linea cordis di colorata superius et inferius fuerit est pluribus viris vxoratis et fornicatio.
Puncta rubra in radice minimi pollicem penitus denūciant si vnum erit punctum cū vno solo vtetur coitu si duo cum duobus: si tria cum tribus et per consequens erunt mulieres postribulo digne.
Rubedo cutis in facie si spissa fuerit et non clara luxuriam malam ostendit et lupanariam: et crapulosam arguit feminam: et si talis color in naso multiplicatur vino dedita est et inebriatur.
Si in monte manus iuxta lineam vite prope rascettam reperiatur talis figura. 4. meretricem nequissimam ac nephandissimam ostendit.
Linea vitalis si in superiori parte tortuosum incessum habuerit cum rubore: meretricem significat.
Aliqui dicunt quod si linea vite fuerit diuersis coloribus tincta cum pluribus viris fornicationem denūciat.
Dicunt moderni si linea cerebri habuerit multas lineas sibi infixas tunc cum multis viris cōcubuit. Quod si multe cruces oblonge ibidē sint multos viros decipiet: et si fracte et nō integre fuerint cruces quotquot sunt fractiones totiens fidem fregit viro.
Scribit incognitus auctor. Si linea mensalis habet plures lineas infixas versus lineam superiorem triāguli et non omnino eam tangentes cū multis viris concubet.
Soror linee vite in monte pollicis longa et rubra in muliere meretricem credunt significare.
Via lactea in manu mulieris meretricem minatur.
Cingulus veneris in manibus mulieris meretrices: vt dicunt chyromantici ostendit.
Mulier si martiales lineas habuerit meretricem indicat et eam fore homicidam.
Hylaritatē vultus atque ridentes oculos in muliere meretricem innuunt significare.

Mobilitas nimia oculorum ad vtraqȝ positionem aut incessus ceruinus meretricem denunciat.

Qui frequēter cuȝ gemitu alte suspirat absqȝ causa passionē amoris aut hereos esse existimabis ⁊ raro ꝙ mulieres hoc facientes non sint meretrices.

Linea mēsalis in superiori parte si bifurcata fuerit: pellicem denotat esse vel fore.

Linea quoqȝ media naturalis iferius bifurcata aliquotiens pellicem significat.

Mons veneris altus atqȝ eminēs cum abundantia linearum meretricem aliquando arguit.

Tuberculus pollicis atqȝ auricularis craticulatus meretricem portendit.

Mensalis atqȝ sensibilis linea bifurcata vt dictuȝ est ⁊ mons Iouis eminens in cuius radice sint pūcta seu pūctus cum religiosis concubitum esse declarat ⁊ habituȝ ⁊ indumenta religiosa vt sunt bighine atqȝ melancholice. Unde dico ꝙ symie mouent labia sua dum masticāt patres nostros ⁊ sunt malefice atqȝ hyppocrite: ⁊ quicquid agunt sophistice agunt. Et quoniam in senectute non possunt iuuenilia exercere querunt ostendere se esse deditas rebus spiritualibꝰ ⁊ tamē sunt diabolice. Orationes atqȝ deuotiones debent agi in locis secretis: ⁊ sic magis accepte sunt apud deum gloriosum. Postea debent consequi bone operationes sine quibus oratio nihil valere potest. Utendum est ergo in factis vna cuȝ verbis. Que tamen verba vt dicit Auicēna. x. methaphisice. Prosunt enim hominibus deprecationes ⁊ sacrificia ⁊ letanie: ⁊ ita habes a multitudine nostrorum theologorum. Uerba ⁊ orationes prosunt ⁊ deuȝ placant solis verbis ⁊ non factis: sed hoc videtur mihi magnum credere ⁊ huiusmodi res pertinet ad hyppocritas potiꝰ ꝙ̄ ad viros bonos.

¶ Cum essem in balneo humido teothonicorum more notaui meretricem nobilem cum licentia tamen sui lenonis ⁊ ea consentiente nudā conspexi. Huic erat procera statura. Colorem eius maginare non potui: erat eniȝ ficticius ⁊ arte quadam factus. Nam tali arte temporibus nostris vtuntur mulieres vt potius picte videātur ꝙ̄ nate: ⁊ sunt modo rosei coloris: modo candide: ⁊ modo vtrūqȝ medie: ⁊ modo pre se ferunt quandam luciditatem: ⁊ sic videntur esse hominibus instrumentū quoddam diabolicum: ⁊ eius venter est latrina omnium superfluitatum: ⁊ imūdiciarum. Habebat hec: vt ad rem redeam caput paruum ⁊ sphericum: magnas auriculas collum atqȝ gulam grossam ⁊ eminentem: ⁊ furcula pectoris vallosa. Facies quoqȝ eius erat magna rotunda valde ⁊ pinguis. Frons magna ⁊ promptuaria. Super cilia qualia fuerint ignoro: quia hec loca mulieres cum psilotris: atqȝ instrumentis ferreis: depilant vt pessima ⁊ imperfecta animalia. Habebat etiam cilia magna: oculos magnos ⁊ eminentes valde radiosos. Intuitus eiꝰ erat hylaris: ⁊ oculi cum flāmeis maculis. Gene erant tumefacte. Nasus magnus in longitudine ⁊ latitudine: in sūmitate obtusus: magnas habebat nares: subnasus cum fouea. Os magnum ⁊ labia grossa atqȝ caduca superius ⁊ inferius euersa. Dentes magni ⁊ acuti ⁊ precipue canini. Palatum magnum ⁊ parum rubruȝ lingua ampla ⁊ longa cum rotunditate. Uox alta ⁊ sonora: anhelitus spissus: ⁊ multi risus. Mentum valde rotundū carnosum ⁊ bene foueatum. Pariolum valde magnuȝ. Spatule ⁊ dorsum latum atqȝ carnosum. Pectus amplum ⁊ eminens. Mamille magne paruȝ venose ⁊ molles. Brachia breuia ⁊ carnosa manꝰ parue ⁊ digiti parui ⁊ subtiles. Uola manus mollissima in tactu. Ungues curti ⁊ in medio concaui. Mensura inter vmbilicum ⁊ pomum granatuȝ maior erat ꝙ̄ a pomo granato ad furculam gule. Uenter valde magnus ⁊ exterius protensus. Umbelicus infossatus erat. Pecten inferius latuȝ ⁊ valde carnosum: cum multitudine pilorum ⁊ sui duricie. Labia vulue grossa ⁊ euersa: de qua vulua fumus putridissimus continue egrediebatur. Peritoneon hoc est interficium magnum ⁊ eminens atqȝ rubeum. Tamen ista summa meretrix sibi constringebat vuluam: ⁊ pendentem pellem: quam supra ventrem habebat propter multitudinem filiorum quos in ventre portauerat: artificio adiuuabat: ne adeo penderet: cum tali decoctione. Accipiebat enim fructus pini incomplecti: Galle immature: nucis cupressi: acacie anā. Ma. vnum aluminis Manā. mediuȝ ⁊ ex his fiebat decoctio in vino nigro stiptico: ⁊ postea balnebat locum illum vel superponebat petiam infusam in dicta decoctione imbrochando sepissime. Et sic faciunt iste pessime mulieres que tāꝙ̄ monstruosum animal ⁊ imperfectuȝ penitus fugiēde essent: ne cum eis fieret matrimonium ceruinum aut hyrcinū. Erat hec mulier sic descripta insaciabilis coitus: habebat nates hylia atqȝ hyppocundria summe carnosa. Coxe similiter carnee erant. In genibus eius ossa atqȝ vene erant valde occulte. Tibie seu crura subtilia ⁊ equalia apud cauillas. Pedes paruissimi sine forma calcanei Planta cum equali superficie. Ossa corporis imbecillia: ⁊ carnes reliqui corporis nobilissime atqȝ caduce. Incessus non erectus: ⁊ passus eius valde lenti. Caput more cerui ferebat. Et venter videbatur valde extēsus. Cui gulositas inerat incomprehensibilis. Et ita fuit breuis vite. Manus autem sue sic erant lineate. Habebat lineam vite discontinuaȝ: ⁊ alias principales capillares. Media naturalis obliqua vsqȝ ad medium concauum manus. Angulus supremus valde disiūctus. Linea epatis satis magna. Linea mensalis vsqȝ inter ambos digitos situata. Uia lactea valde protensa. Cingulum Ueneris continuus ⁊ rubeus. Restricta manus cum penuria linearum. Mons Ueneris valde eminens ⁊ mollis ibi erat soror linee vite in medio situata rubra valde cuȝ abundantia linearum insectarum. Alij montes depressi erant atqȝ infortunati: digitorum articuli grossi. Existebat etiam disgregatio magna digitorum. Et in radice minimi tres erant fossicule rubee: ⁊ ita fuit hec pessima mulier gulosissima ⁊ libidinosissima habit[illegible] atqȝ lineata.

¶ Capitulum septuagesimumquintuȝ. De illis qui diu sunt extra patriam ⁊ raro visitant parentes ⁊ amicos.

d Icunt chyromantici: ꝙ si lineam mensalem scindet quedam linea descendens ⁊ extendens se per longum facit hominem extra patriam qui raro visitabit vel raro consueuit

visitare parentes ⁊ amicos nec multum curat de eis.

¶ Capitulū. lxxvi. De cynedis Ubi ponitur nescio quid de colore contra Suetonium.

Dictum fuit doctrina prima quod homo ante vigesimum annum est effeminatus ex parte complexionis: ⁊ videmus signum in mollicie carnis atqȝ in moribus appetitibusqȝ ⁊ in eorum vocibus. Et post hoc tempus omnia mutantur quando homo cresit. Quia naturalis calor preualet super humidum incongruum. Propter igitur etatē istam vt dixi effeminatam. De cynedis tractare institui ⁊ eorum signa manifestare.

Tuberculus ergo Ueneris tumefactus coloratus atqȝ lineatus cynedos esse significat.

Tuberculus Ueneris conglomeratus ex multis lineis ve scacchorum ludus cynedi signum est.

Soror linee vite valde protensa ⁊ rubra in monte veneris cynedorum est signum.

Uia lactea continua cum sua bona proportione cynedos esse indicabit.

Manus carnea ⁊ rubra luxuriam atqȝ cynedū arguit.

Hylarites vultus labiorum atqȝ oculorum cynedum esse significat.

Qui habuerit effeminatam complexionem atqȝ compositionē ⁊ liniamenta hunc cynedum amabilem ⁊ placabilem existimabis.

Color candidus atqȝ perspicuus cum venis apparentibus non est dubium ꝙ cynedum denunciat. In feminis vero si sit: meretrices: precipue quando corpus carnosum extitit. Quia talem colorem facit Uenus vt in proprio capitulo tactū fuit in tertio libro: ⁊ extēditur quasi super complexionem sanguineam: que parum differt a natura Iouis. Talem colorem Suetonius: Franciscus Petrarcha in libro de viris illustribus ⁊ Plutarchus ⁊ alij historici dicunt Cesarem dictatorem habuisse. Ideo dixit Suetonius illum fuisse omnium mulierū virum ⁊ omnium virorum mulierem. Fuit enim maximus adulter ⁊ maximus cynedus. Aliqui possent arguere cynedi sunt effeminati: effeminatus est pusillanimis. Cesar fuit magnanimus quod est contra pusillanimitatem ergo falsum. Respōdendum est duabus rationibus.

Prima ratio est. Duplex est effeminatio sicut in secundo Anastasis tactum fuit. Una ex parte habitudinis. Alia ex parte cordis ⁊ etatis. Quando habitudo est ita carnosa ⁊ colorata cum latitudine pectoris ⁊ formositate colli talis est effeminatus quo ad lascivias vt in posterioribus agere ⁊ pati: ⁊ circa gulositates ⁊c. Tamen cum audacia ⁊ in etate lubrica atqȝ effeminata ⁊ hoc est vsqȝ ad decimum octauum seu vigesimum.

Alia effeminatio potest esse cū tali colore ⁊ strictura pectoris atqȝ imbecillitate complexionis: que inducit pusillanimitatem ⁊ veram effeminationē: ⁊ talis non erat in Cesare.

Secunda ratio est quia homo semper incipit in decimo octauo anno aut vigesimo trāsmutare complexionem: vt parum superius in isto capitulo dictum est. Nam caliditas humido effeminato predominatur: ⁊ fit materia solidior. Et tunc homo incipit erubescere ⁊ verecūdari de lasciuijs. Et incipit vti audacia atqȝ exercere res grandes. Nam caliditas facit eum magnanimum: vt in radicibus primis tactum est. Exposuit autem quidam male textum. Suetonij cum dixit: ꝙ luna facit colorem candidum. Nam non intellexit physionomicas radices nec astronomicas disciplinas: qui luna facit albū glaucedine consparsum: modicum decorum: aspectu mollē: faciem rotundam: vt in tertio Anastasis dictum fuit in capitulo lune. Et dat flegmaticam qualitatem quia inducit somnolentiam inertiam pusillanimitatem: ⁊ cetera: que qualitates omnes erant contra naturam Cesaris: vt ex eius gestis ⁊ vita comprehenditur. Attamen etiā Mercurius facit hominem album intensiue ⁊ remissiue ſm applicationem cum alijs planetis propter suam neutralitatem.

Distinguitur autem color candidus quattuor modis. Unus enim est ex albo ⁊ rubeo mixtus cum claritate cui rubedo clara dominatur ⁊ in habēte est maxima apparentia venarum: ⁊ talem colorem facit Iupiter.

Secundus est color candidus ex albo ⁊ rubeo mixtus cū vltima sui perspicuitate: ⁊ in habente sunt vene quidem apparentes: sed subtiles: huic album perspicuum predominatur. Et hunc colorem causat Uenus: quem Cesar habuit in iuuentute: ⁊ ideo vt dictum est fuit plenus omni lasciuia.

Tertius color candidus est ex albo puro cum glaucedine: ⁊ est quasi vt nix: aut aqua non valde limpida. Et talem colorē facit Luna. Unde Uirgilius in tertio Georgicorum ait. Glaucique color deterrimus albo. Et giluo: ⁊ eximius cōmentator Seruius inquit. Glauci autem sunt felineis oculis: idest quodam splendore perfusis. Deterrimus albo ⁊ giluo. Atqȝ alibi ait. Qui candore niues anteirent. Sed aliud est candidum esse: idest quadam nitenti luce profusum. Aliud album ꝙ pallori constat esse vicinum.

Quartus color candidus est: quem facit Mercurius. Et hic est medius inter lucidum perspicuum ⁊ lucidū glaucum quia non est vere glaucus nec vere perspicuus ⁊ intensiue ⁊ remissiue: tamen ſm diuersas applicationes vt supra tactum fuit.

O vos retrogradi scriptores precipue Humaniste atqȝ Historici precipue huic similes cōpesate bene verba vestra anteqȝ proferatis: cum vultis loqui de facultatibus sublimibus: quia suffocati estis in paruis vestris speculationibus: ⁊ ingenio vt plurimum caretis: nec potestis calceum transcendere.

Ad propositum igitur redeundo. Si aliquis cynedus albus ⁊ perspicuus induat se vestimento bruno seu nigro: ⁊ habeat faciem ⁊ membra decora: ⁊ panni sint nitidi ac venusti: ac radiosos oculos habeat: attrahit ad se pediconum corda: vt magnes attrahit ferrum: ⁊ ita intelligo de pellicibus atqȝ meretricibus. Uidi cynedum talis habitudinis. Caput eius erat proportionatum corpori ⁊ tendebat ad rotunditatē. ⁊ ab vtraqȝ parte erat leuiter compressum: mediocris erat staturere: satis carnosus: ⁊ potius gracilis qȝ grossus: osseus magis qȝ carneus: ⁊ satis musculosus. Color eius candidus in toto corpore ⁊ perspicuus ⁊ clarus: in eius corpore minutule vene apparebāt. Capilli eius oblongi coloris mellis seu blōdi vt vulgꝰ ait. Frōs qdrate positiōis. Pellis cādida

ruboꝛe ſuffuſa ⁊ in medio aliqualiter cõpꝛeſſa. Auricu
le eius erãt mediocris magnitudinis ⁊ vt ſemicirculus
exiſtebãt a capite erãt parũper eleuate. Collũ capiti pro-
poꝛtionatum. Locus nuche aliquantulum eminẽs. Su
percilia rara menſurate magnitudinis ⁊ arcuata. Ocu-
los habebat cum trina pꝛopoꝛtione: ſcilicet cuʒ bona po
ſitione foꝛma ⁊ colligantia. In quibus erat celeſtis aut
capꝛinus coloꝛ. Venuſti quoqʒ erant ſplendidi atqʒ ri-
dentes: vt ſunt pueroꝛuʒ oculi quãdo intuuntur res ap-
petibiles. Cilia erant cuʒ decentibus pilis. Vultus atqʒ
labia ridentia: qui vultus lõgus ⁊ gracilis. Gene aliqua
liter eleuate: quarum coloꝛ permixtus erat ex albo ⁊ ru
beo claro reſiduum faciei candidũ permanebat. Et quã
do aliqui reſpiciebant ipſum ſubito erubeſcebat: vt fa-
ciunt illi qui verecundantur. Naſuʒ habebat mediocris
magnitudinis cuius ſũmitas tendebat ad rotunditateʒ:
nares quoqʒ mediocres erant. Et circa genas ⁊ ſuper ip
ſum erant alique parue lentigines: habebat ſubnaſuʒ cõ
decenter foueatum: ⁊ os paruuʒ: ⁊ labia mediocris ma
gnitudinis. Et labium inferius erat modicum laxum: ⁊
ſuperius euerſum paruuʒ ac retoꝛtum cum roſaceo ru
boꝛe. Dentes cõmenſurate magnitudinis ſm ſpiſſitudi
nem ⁊ raritatem. Et duo dentes anterioꝛes parũper di
uiſi cum aliquali magnitudine. Palatum rubꝛum habe
bat: ⁊ linguam rubꝛam cum minutis venis: que quideʒ
tendebat ad rotunditatem aliquam cum mediocri ma-
gnitudine. Anhelitᵒ quoqʒ ſuauis ⁊ optimi odoꝛis. Cu-
ius odoꝛ erat vt pomum roſaceũ. Erat rarus in verbis
ſuis: que bene compenſabat: eratqʒ aliqualiter balbu-
tiens. Et quando loquebatur: oculi ⁊ labia cum tota fa-
cie ſubridebant. In mandibulis quoqʒ apud genas ab
vtraqʒ parte cauſabat quandam paruam lacunam ſeu
foueam: cum moderato riſu. Et quando interrogabat
in facie verecundabatur cum ſubmiſſis oculis. Et vox
ſua ſubmiſſa erat ⁊ dulce reſonabat. Et ſepe tenebat in
oꝛe ſuo paruam pilam vt granum lentis ad faciendum
anhelitum bonum. Cuius compoſitio talis erat.
Accipiebat dragantoꝛum molificatoꝛum cum aqua ro
ſacea. ʒ.i. zuchari candidi. ʒ.ij. muſci fini granum mediũ:
⁊ faciebat paſtillum ⁊ poſt malaxationem paruam pilã
foꝛmabat: ⁊ quando erat pꝛopinquus oneri poſterioꝛuʒ
ſuſcipiendo: accipiebat eam in oꝛe tenendo ſic ad oſculã
dum ſibi coniunctum. Ad pꝛopoſitum redeundo habe
bat mentum aliqualiter rotunduʒ in medio: cuius erat
palma fouea longitudinalis. Et apud labiuʒ inferius ha
bebat foſſiculam paruaʒ que tranſuerſalis exiſtebat.
Et ſubmentuʒ erat aliqualiter paleo latum atqʒ carno-
ſum. Gula quoqʒ eius erat candidiſſima atqʒ eminens
dẽcẽter foueata vbi eſt furcula pectoꝛis. Spatule quoqʒ
muſculoſe parũper compꝛeſſe. Humeri pꝛopoꝛtionati
ſpatulis. Spina doꝛſi deſcripta oſſibus ſatis muſculo-
ſa mediocris magnitudinis atqʒ latitudinis. Pectᵒ pro
poꝛtionatum aliqualiter eleuatuʒ. Metafrenon non cõ
cauum nec eminens. Debita pꝛopoꝛtio inter coꝛ ⁊ cere-
bꝛum exiſtebat. Vbera cum quadaʒ eminentia atqʒ ro
tunditate. Et in mamilla ſiniſtra paruum habebat ni-
gellum: qui erat vt granum lentis cum vnico pilo nõ val
de longo. Coſte deſcripte atqʒ lacertoſe. Hypocũdria la
ta atqʒ muſculoſa. Bꝛachia bone magnitudinis ⁊ mu-
ſculoſa cum apparẽtibus venis. Palma longa ⁊ lata cũ
pꝛopoꝛtionatis digitis qui erant potius tenues quã groſ

ſi articuli erant menſurati: ⁊ pꝛope circa vngues decens
latitudo. Omneſqʒ articuli binas lineas atqʒ continuas
habebant. Vngues ſubrubentes perſpicue cuʒ aliqua-
li latitudine aliqualiter rotundi cum maxima multitu-
dine punctoꝛum alboꝛum. Coloꝛ manus albiſſimus lu-
cidusqʒ decenter: que manus lacertoſe erant cum appa
rentibus venis: ⁊ eius vola manus exuberãtibus lineis
tenuibus exiſtebat. In cuius raſcetta bine linee cum tri
na poꝛtione erant: ⁊ locus bene coloꝛatus ⁊ ludus ſcac-
choꝛum glomerate atqʒ parue linee apparebant: circum
circa alique linee vt ſtelle fluebãt. Mons Veneris erat
decẽter rotũdus valde eleuatus: lenis ⁊ bene coloꝛatus
atqʒ lineatus exuberanter.
In quo ſoꝛoꝛ linee vite continua a raſcetta vſqʒ ad me-
diam naturalem cum trina ſui poꝛtione atqʒ intenſo co
loꝛe ſe extendebat. Linee pꝛincipales obſeruabant con-
gruam noꝛmam ⁊ terminũ. Tuberculuʒ Iouis ex dua
bus lineis equitantibus ſe ad inuicem equitatum ⁊ ra-
diatum. Et in radice digiti eiuſdem tuberculi due pul-
chꝛe ſtelle videbantur cum eminentia montis ⁊ coloꝛe
bono. Tuberculum ſaturni non lineatum clarum emi-
nens ⁊ bene coloꝛatum in quo erat vnica linea ſumens
pꝛincipium a menſali que fluebat ad radicem digiti con
tinua ⁊ bene coloꝛata. Annulare tuberculuʒ duas lineas
habebat quarum altera incipiebat a menſali ⁊ extende
bat ſe vſqʒ ad ſcðam iuncturã. Altera vero linea a medio
tuberculo vſqʒ ad radicem: que omnes linee equediſtã
tes cum trina ſui poꝛtione ⁊ debito ruboꝛe montis ſui.
Minutulus digitus cum claris atqʒ nitidis lineis qua
rum vna incipiebat a radice ⁊ deſinebat cum debita ſui
pꝛopoꝛtione ad tertiam iuncturam. Et ſeptem aut octo
pulcherrimas lineas inijciantes a radice ad ſecundã iun
cturaʒ habebat. Tuberculum dicti digiti fuit lene ⁊ bñ
coloꝛatum cum nitidis lineis ⁊ vt plurimũ habebat oꝛi
ginem a linea menſali. Tuberculum lune coloꝛatuʒ atqʒ
nitidum cum paucis ⁊ bonis atqʒ foꝛtunatis lineis.
Preterea notaui ꝙ omnes digiti habebant pulcherri-
mas ⁊ varias lineas lõgitudinales. Et vola manus fuit
ſatis valloſa: in qua erat via lactea: que ſe vſqʒ ad minu
tulũ extendebat. Et triangulus fuit equilaterus. Et ſuo
loco. In linea menſali in directo auricularis erant plu-
res ſemicirculi: ⁊ puncta rubea. Reuertamur ad oꝛdi-
nem. Habebat iſte locum ſtomachi cum debita latitudi
ne atqʒ tumefactione. Et venter retractus atqʒ carno-
ſus cũ mollicie. Et vmbelicus quaſi in parua fouea exi-
ſtebat. Pecten acutus deoꝛſum tẽperatus in carne. Ilia
⁊ nates muſculoſe ⁊ bene fundate: coxe ad exterius pa-
rumper arcuate cum ruboꝛe atqʒ ſolutis lacertis. Ge-
nua ⁊ cotile paruʒ carnea. Crura ſeu tibie fuſulate erãt
⁊ apud cauillas deſcripte oſſibus atqʒ cõgeſtis lacertis.
Calcaneum paruum ⁊ quaſi abꝛaſum pedes parui ⁊ de
lectabiles. Plante pedum ſine cauea. Digiti ⁊ pedes im
becilles: atqʒ molles. Nates muſculoſe ⁊ lenes interſti-
ciũ foꝛmoſum. Virga erat venoſa ſolida ⁊ acuta in ſum
mitate. Cuius menſura erat in longitudine palmaris: in
latitudine due vncie. Teſticulos vero habebat impares:
nam dexter erat aliquãto maioꝛ. Ingreſſus eius erectᵒ
fuit cũ paſſibᵒ lẽtis atqʒ ſpacioſis. Oculos habebat ſub
miſſos: vt ex arte habẽt quidã malefici: cucullati: genua
collidebãt ſe aliquãtulũ ad inuicẽ: mollicies illi tactᵒ ſerat
cũ ſoliditate: i vola manᵒ ⁊ in reſiduo coꝛpis lubꝛicᵒ ali-

qualiter. Breuiter methaphorizando fuit hec ⁊ sanguis coagulatus cuius etas fuit .xvi. annorum.

Cap. 77. De pediconibus.

Istud vitium a legibus multum damnatur licet Auicēna libro tertio dicat quod coitus cum pueris minus nocet: quia minus trahitur de spermate: ⁊ causat nocumētum quia accidit plurimus motus qui resoluit vberantiam spirituū. Etiā Auicēna decimo sue methaphisice capitulo penultimo ait. Similiter etiam debet probibere studia hominum que inducunt contraria vtilitatibus sicut doctrina furandi ⁊ capiendi ⁊ decipiendi ⁊ aliorum huiusmodi: ⁊ vt probibeat etiam actiones que si negliguntur inducunt contrarium constructioni ciuitatum sicut fornicatio ⁊ sodomia que retrahunt homines ab eo quod melius est in ciuitate .s. coniugio. Si Auicēna fuisset nostris tēporibus videret maius impedimentum ad coniugia quam illud quod ipse dicit. Nam sunt quidam cucullati ⁊ fere omnes qui alimentantur de alieno sudore: ⁊ habēt multa superflua precipue quantum ad habitationes licet sub nomine honoris cultus diuini se excusent. Intelligimus semper de malis religiosis: maxima pars istorum aut fuere prius artifices aut rustici qui vt fugiant labores dicunt se mūdo renunciasse.

Si aliqui sunt docti: ⁊ boni quiquidē pauci sunt hos colo ac veneror: nam in pulpitis vtilissimi sunt ⁊ mentes mouent peccantium: ⁊ malos mores in bonos conuersunt. Cetera turba expoliat vanas femellas suis facultatibus ⁊ fatuos simil'r homūculos. Et si quis habet filias nubiles isti hoc patuifaciunt: dūmodo trahāt se ad alienas hereditates. Unde implentur quando postribula: aliqui suspenduntur aut decapitantur: nam miseri pupilli sic sua causa expogliati coguntur: vt viuant omnia mala exercere.

Surrexit vlterius quedam noua secta: que sub nomine societatis construit edificia ⁊ loca in quibus forsan aliquid diuinum exercent: sed deus scit: nam ab eo loco seperati: indulgent vsuris malis contractibus adulterijs ⁊ rapinis: nec luxuria eorum parcit pueris: nec illis mulieribus que in laudem dei monasterijs se includunt. ⁊ sub specie modici ac apparentis boni omnia nephanda perpetrant: si promittunt peierant: si irascuntur eorum linguis est omne blassemie genus. Cognoui aliquos religiosos qui sub specie inarticulate penitētie seducūt adolescentes quattuordecim quindecim ⁊ sexdecim annorū ⁊ eos miseris parentibus surripiunt cum eorum maximo dolore ac detrimento: contra maiorum suorum precepta ⁊ instituta. Hoc quod superius dixi ⁊ alia multa que taceo: nam eis displicet veritas: si Auicēna videret non illa que dixit appellaret ciuitatem destructiones: sed hec verius ac euidentibus terre ac celi ruinam exclamaret. Boni autem: vt dixi: religiosi laudandi ac venerandi sunt: reliqua autem turba explodenda penitus mihi esse videretur: sed redeamus: vnde digressi sumus.

Si linea mensalis diuidatur prope finem eius ⁊ veniat quasi ad indicem diametraliter: talis vir erit inimicus mulierum: ⁊ amabit pueros. Et si mulierem aliquā amabit talis amor erit lubricus vt Ugoni placuit: ⁊ ego dico quod vtetur cum ea Uenere retrograda.

Fouea quedam in mensali ex opposito auricularis ostēdit quod habens delectabitur religiosis vel pueris litteratis ⁊ eis abutetur.

Caracter talis. E. in radice annularis: concubitus puerorum denunciat: ⁊ etiam nephanda cum mulieribus vtetur luxuria.

Quando linea mensalis habet quasdam crassas crepaturas ⁊ inordinatas nepehandam luxuriam cum pueris arguit presertim si color eius est intensus.

Mons pollicis rotūdus decens lenis ⁊ bene coloratus concubitus puerorum aliquando significat: ⁊ etiam luxuriam cum mulieribus puerorum loco.

Multi sunt deceptores qui verbis ⁊ execrationibus cōtra pedicones exclamant: ipsi secrete pessime cum pueris arguunt: ⁊ ab hoc se abstinent: loco eorum feminis abutuntur cum fractione circulorum: quod postea chyrurgicis fit notum: ⁊ ego multos tales cognoui: ⁊ huiusmodi mulieribus medicamenta adhibui.

Si soror linee vite in monte pollicis fuerit valde intensa maximam inclinationem ad puerorum concubitus denotat ⁊ precipue si rubra fuerit.

Si multe linee prope cardiacam per longum fuerint cōcubitus cum puerorum indicantur.

Linee extense a radice pollicis per montem ipsius quando sunt parue ⁊ furcate quotquot erunt tot pueros quibus male habens vtetur: ostendunt vt dicitur.

Scissure in mensali crasse ⁊ sine ordine colorate signa pedicationis esse asserunt.

Figura talis. D. in loco Ueneris turpi luxuria plenum habentem demonstrat.

Notare volui quendam pessimum sodomitam: pessimū dico: nam simulabat se tale vitium abhorrere: ⁊ cum amicis suis secretis naturam suam penitus aperiebat. Dicebat enim ipse nūquam deflorauit virgines: nec non alienis vxoribus adulteria cōmiscuit: adeo quod nūquam ob talia studium suum impeditum fuit. Nec speculatio vtriusque philosophie disturbata nec submersa. Et quod pueros quidem amauit sed non intensiue: ⁊ quod a pueris ob amorem erga ipsum non disturbabatur. Nam pueri non diligūt vt mulieres: sed quicquid arguunt lucri causa faciunt: aut propter doctrinam a doctis pediconibus capescēdā. Et dicebat talis bonus vir quod habuerat vigintiquinque discipulos doctores celeberrimos: quos sepe doctrine supposuerat: dum eos instrueret. Dicebat etiam se sumpsisse vxorem pro creande sobolis gratia ⁊ multos habuit filios vnde non fuit generationi impedimento: nec scientie sue: nec facultatibus luxuria obfuit: vt multis ⁊ sepe contingit: qui causa lasciuie res ingenium honores ac litteras in precipiti ponunt.

Erat iste vir optimus indagator rerum naturalium eximius socius ⁊ virtuosissimus. Cuius physionomia talis erat.

Caput eius erat rotundum ab vtraque parte leniter depressum, mediocris magnitudinis. Frons squadrata ⁊ cōformis capiti: auricule mediocris: oculi bene situati: facies hylaris atque venustus: nasus aliquātulum magnus ⁊ amplus in sūmitate: in cuius dorso videbant esse pauci quidam sicut quando pili a radice sua remoti sūt cum psilotris: nares ample: os paruum: facies magna atque carnosa: mētū bene foueatū ⁊ rotundū: labia aliqualiter grossa: submentū valde carnosum: collum vniuscuiusque gula grossa atque ampla i furcula pectoris foueata. Habitudinē ha-

bebat calidam et humidam: offeosam atq3 carnosam et vbiq3 musculosam: corpus eius erat pilosum: brachia pulchra et manus decentes: crura laudabilia in sui positione: pedes atq3 calcanea parua: hypocundria nates costae spatule omnia decenter figurata. Ingressus mensuratus: oculi submissi atq3 venusti vt sunt pueri aspicientis res concupiscibiles. Vultus atq3 labia ridentia. Cuius ambulatio tanq̃ cogitabundi esse videbatur. Chyromantia vero manus eius talis erat: habebat manum carnosam: palmam latam atq3 longam digitos longos: vngues planos et subrudentes atq3 latos.

Omnes tuberculi lineati atq3 bene colorati: in eius palma erat condecens fouea: et equilaterus triangulus.

Tuberculus veneris cum sorore linee vite a principio sui vsq3 prope rascettam cum trina proportione atq3 intenso colore.

Fouea pulchra erat in mensali sub auriculari monte: Mensa manus lata atq3 lenis et bene colorata cu3 equali mensura. Linea mensalis ad radicem montis iouis definebat. Mons iouis erat cum lineis duplicatis per latitudinem. Et vna alia linea inijcians ab angulo supremo ad tuberculum se portendebat cum qua ante dicte linee causabant vt crux ex duabus lineis transuersalibus intersecatis. In radice proprij montis erāt pulchre linee conglomerate: vt nitida atq3 florida stella: et cu3 radijs circūstātibus. Erant et alia signa que relinquo brevitatis causa. Talem virum tamen non laudo. nam christiani theologi et ipsi gentiles damnāt atq3 omnes leges et discursus congruus: nam omnia pro cōseruatione humane generationis debemus agere: et qui viuunt extra diuinam normam abijciendi sunt. Hec scripsi gratia doctrine ad maius speculationis documētum ꝓpter scholares et illos qui habent ingenium eleuatum et non submersum. Si ego in capitulis meis ordinem transgredior capitulorum istud accidit: quia doctrine ampliatio hoc exigit.

Nam in meis sex libris conatus sum ea omnia que dici possunt in hac arte ponere ad plenam et vtilem omnium legentium satisfactionem.

Cap. 78. De incestu et adulterio in mulieribus.

c Ingulus veneris in manibus mulierum incestus et adulterij signum est.

Si quedam crux parua reperiatur inter primam et secundam indicis iuncturam adulterium dicunt significare illud quod dixi in cap. de meretricibus hic conuenit.

Cap. 79. De stupro et concubitu cum feris.

d Icunt aliqui q̃ ille qui habuerit cingulu3 veneris in manibus: si alia linea ibi extendatur propinquior stuprum cum feris cōcubitum et mastrubatorem significat: simpliciter sine alijs correspondentijs hoc ego non assero. Istud accidit vt plurimū in rusticis et pastoribus. Tempore meo audiui de quadam vxore cuiusdam medici que se supponebat: nescio quo modo cuidam equo paruo: quod cum perueniret ad aures mariti accepit duos testes et stando in loco secreto aspiciebat dū erat in actu cum equo. Maritus suus lancea sua penetrauit renes equi qui pro dolore intrusit fortiter priapum suum et fregit matricem illius mulieris: et sic ambo statim ceciderunt mortui. Hoc quod inferius dicam habui a quodam cuculatro: qui dicebat se habuisse hoc in confessione scilicet q̃d quedam mulier rustica coibat cum asino suo: cu3 magisterio ingenioso. Et ita ego vidi rusticos coire cum beluis: et quidam ob luxurie furiam coiuit cu3 gallina: et ipsam interfecit cum priapo.

Talia signa ignoro vsq3 ad hunc diem.

Capitulum. 80. De his qui proprijs manibus vel alienis luxuriantur.

f Cissure in mensali linea sine ordine colorate suis vel alienis manibus virilium pollutionem multi dicunt denotare.

Cingulus veneris in ambabus manibus rubrus et continuus cum proprijs vel alienis manibus coitum compleri denotat: presertim si quedam puncture vel orbiculi ibi extiterint: vt dicunt.

Soror linee vite in loco veneris valde protensa cum rubro colore coitum cum manibus proprijs denotat.

Plures linee in monte veneris prope cardiacam linea3 pre sua longitudine coitum cum proprijs manibus demonstrare videtur.

Soror linee mensalis bene conditionata cum manibus proprijs coitum denunciat.

Cap. 81. De his qui sunt capti a consanguineis vel propinquis et depredabuntur vel capientur et tanq̃ exules forte vendentur.

f I quedam linee veniāt a rascetta et desuper ascendāt ꝑ montē pollicis. Et tales linee sint disperse: et tendāt versus pollicē digitu3 in vltima parte sui a cōsanguineis vl' propinquis depredabitur vel capiet et exul forte vēdetur. Unde Joseph fm hoc tales lineas debebat habere.

Cap. 82. De his que ad finem deducuntur leuiter q̄ incipiuntur: et econuerso.

f I queda3 linea cōtinua bñ colorata descēdat a brachio pollice3 producet ad finem leuiter quicquid erit inceptu3. Et si hec linea sit incisa vel dispersa contrariu3 dicunt significare.

Cap. 83. De his qui multum consument substantia3.

i Li qui habent figuram vt. C. in loco lune cōsumptores et prodigi erunt multe substantie et facultatis.

Cap. 84. De his qui non morabūtur in vno loco sed vitam habebunt viatoris et serui.

f I queda3 linea a medio radicis brachij ꝑ rascettam transierit. Habens talem lineam nō morabitur diu in vno loco sed potius vitam habebit viatoris et serui.

Figura. F. in loco lune facit peregrinum.

Cap. 85. De nobilitate animi.

f I quedam linea decurrat a brachio per rascettam in fine montis pollicis vel in fine linee vite vel iuxta eam nobilitatem animi significat.

Capitulum. 86. De fellatoribus.

f Ellatores sunt illi qui accipiunt alienum priapum in ore suo quousq3 proijciatur sperma quod inglutiūt. Unde dixit Martialis. Corue salutator quare fellator haberis: cum caput intrarit mentula nulla tuu3: et in alijs locis de his mētionē fecit sicut legenti patet. Apud chyromanticos aut physionomos de istis mentionem non inueni huc vsq3.

[illegible] bene rem ignotam. Tamen iam sunt circa tres an [illegible] obseruare decentem apparentias in ipsis: q2 [illegible] pueros ut faciant qui sunt in actu coibili. Et qui de cynedis loquunt figurant labia et oculos ut pueri qui sumut ubera matrum suarum. Habentq3 oculos [illegible] et alteratur facies eorum ut illi qui alios de coitu interro [illegible] tale detestabile vicium inuenitur in multis et preci pue in quadam ciuitate Italie quam taceo. Et nota q̄ etiam mulieres inueniuntur vicium tale perpetrantes.

Capitulum.87. De his qui diligunt bonum et maluz odio habent.

Qui habent lineas in radice indicis pulchras et specialiter quando vnica linea oritur a medio montis aut prope angulū sūmū et naturaliter vadat ad predictum digitum: hi tales diligūt bonū et odiūt maluz vt iouiales faciunt: lege comparando proportionaliter que dicta sunt in tertium librum: et postea iudicando profer es sermonem tuum.

Cap.88. De his qui vadūt de loco ad locū cū lucro.

Si quedam linea a medio radicis brachij per rascettam trāsierit et tangat lineā vite vel mediam naturalem mutantur de loco ad locuz et sunt viatores cum lucro. Si non tangit aliquam istarum erunt sine lucro.

Cap.89. De his qui habent filios masculos.

Qui habuerit lineas in radice īdicis pulchras et specialiter quando vnica linea oritur a medio tuberculo aut ab angulo supmo vel prope tales erunt de natura iouis et si sunt laici filios habebūt duos. Angulus supmus rubeus plus q̄ alibi si sit mulier pregnans habebit filium vt dicit Ugo. Multi illustres chyromantici conueniunt in hoc. Quando in angulo dextro reperitur figura vt hic Y vel similis si fuerit valde rubra impregnationē masculi significat. Aliqui dicunt q̄ oportet talez figurā esse in loco triāguli: et oportet q̄ triāgulus sit rubeus et planus. Si fuerit intercisa impedimentum significat.

Si fuerint plures figure plures erunt fetus: et fortasse tunc in vtero si color sit intensus: sed de hoc experientiā non habeo q2 nunq̄ vidi talem figuram. Dicūt q̄ istud etiam indicatur in manu viri.

Si quedaz pulchre linee parue secent lineam vite et fuerint bene colorate: quotquot linee fuerint tot habet seu habebit filios: et hoc in manu viri. In manu quoq3 mulieris idem importat.

Quot sunt linee inter primaz et secūdam iuncturaz digiti minimi ex quātitate illaruz tot filios indicabis: vt sepissime notaui. Si impedite fuerint nullum filium habent: si erunt parue nō viuēt si oblonge pmāsuri sunt et si vna sit maior altera nobilitatem filij indicat.

Quot linee mediaz naturalez diuiserint siue inferiorem tangant siue non tot pueros nunciant.

Si a media ad ipsam mensalem fortis virga transeat secando ipsam mensalem quot erunt linee tot erunt ptus in muliere: vt tenent aliqui.

Dixerunt quidā sermonē pbabilez. Q̄d si in manu mulieris plures linee meliores et maiores erunt īter mediū et medicum q̄ inter mediū et auricularē significat aptitudo generandi et concipiendi et gerendi masculos.

Dixerunt quidam inter quos est Anthiocus. Si inter infamem et medicum eminens carūcula siue carnes nodus circa tuberculum cum [illegible] et rubeis fuerit et non sit scissa in medio et femina non sit multum pallida portendit q̄ ipsa feret masculum.

Si triangulus planus fuerit et rubeus masculum ipregnante aiunt significare.

Ego nescio vnde iste nigerrimus coruus extraxerit duz dicit. Quando supra mercurij montem rimulas videbis quot rimule erunt tot erūt filij: et si aliqua fuerit longior et splēdidior ceteris significat sapientissimum: filiuz ac igeniosum propriūq3 parentem superaturū. Dicit idē coruus pictor chyromantie: et qū in viro aut femina inter secundam digiti medij tertiāq3 iuncturam quot linee fuerint tot filios significant.

Inquit Ugo lineas in mulierib⁹ earū secreta indagātes ita notabis: Aspice triāgulū si in ea quasi foramina fiūt cum rubedine inserta pregnantes iudicabis.

Capitulū.90. De his que filias feminas generant.

Dixerunt quidaz q̄ si mulieres plures lineas meliores et maiores habēt inter medicuz et auricularez et sint plures et maiores illis existentibus inter medium et medicū significat aptitudo⁹ et potentia generandi feminas.

Dicunt quidam si inter infamem et medicum eminens carūcula siue carneus nodus ibidē erit et scissura sit in tuberculo: et linee sint subflaue et femina sit macilēta eā in vtero habere puellaz videtur ostendere.

Si triāgulus plan⁹ fuerit et rubeus et spāl'r si ista figura.y.erecta īueniat et inclinauerit ad angulū mulier habēs ō filia īpregnat vt aiūt quidā: quot linee sūt īter primaz et scdaz iūcturā digiti minimi si fuerint oblique tot filias arguit: si vo īpedite sūt nullā filiā talis mulier habebit: si erūt parue nō diu viuēt si longe erūt supstites.

Cap.91. De his qui ex īprouiso futurū bonū habēt.

Sunt aliqui quibus fortuna adeo fauet vt ex īprouiso sibi bona eueniāt l3 nō laborent in querendo. Et hos ita cognosces.

Si qdā linea veniat a brachio et vadat ad digitū annularē vsus auricularē bonū venturū ex īprouiso inuit.

Cap.92. De his a quibus fugiunt serui.

Si qdā linea oriat a radice brachij et transeat p rascettā et pect⁹ man⁹ ad auricularē significat liberari seruū per fugā: et si plures tales linee fuerint significāt plures seruos: fugam suscepturos: aut vnum seruum pluries fugientem.

Cap.93. De his qui hn̄t suos furibūdos.

Si supnotata linea fuerit magis lata pfunda et rubra significat hoīem hr̄e seruū furibūduz.

Ca.94. De his qui susurrāt et murmurāt rōe suoz

Si supernotata linea nō extendatur ad auricularem sed prope susurrationē et murmurationem significat ratione seruorum.

Cap.95. De his qui semp sunt decepti a seruis.

Si linea vite habuerit ramos ad inferius versus rascettā paupertatē denotat: et talis semp erit deceptus a seruis proprijs.

Cap.96. De his qui perdunt seruos et propter illud sunt desperati et volūt amittere vitam.

Si linea vite habuerit sub se quēdaz paruam lineā arcualē scindētē ipaz et respiciat brachiū atq3 iferiorē ptē man⁹ iste erit in piculo amittēdi suū seu amittet: adeo q̄ desiderabit amittere vitā.

Cap.97. De platis cardinalibus papa et de his qui sunt huiusmodi generis.

[S]ine fide atq; lege oīa submergētur: sine orationibus ⁊ operatiōib⁹ laudabilib⁹ deus nō placatur. Inter oēs leges lex christiana obtinet principatū ⁊ veritatē maximā: ⁊ est optimis moribus decorata. Lex mahumeth pp multas res nephandas quas cōcedit a multis damnatur: hebreorum lex in aliqua sui parte habet conformitatez cū christiana religione ⁊ minus dānatur q̄ mahumetana. Dānat autem mahumeth Auicēna in .ix. methaphysice: ⁊ tamen in mahumethana lege nutritus fuit ac genitus. Qui inquit in preallegato loco capitulo septimo: opus est vt certificemus hoc dispositionez animarum humanarum cum sunt exute a corporibus suis ad quam dispositionem proueniunt. Oportet autem te scire: q̄ promissio alia que cum fide reperitur: quia non est via ad probandum eam nisi credendo testimonio prophete sicut illa que est de deo quod habebit corpus post resurrectionem. Tu autem iam scis delectationes corporum ⁊ gaudia quid sunt. Lex. n. nostra quam dedit mahumeth ostendit dispositionē felicitatis ⁊ miserie que res sunt s̄m corpus. Et alia est promissio: que apprehenditur intellectu ⁊ argumentatione demonstratiua ⁊ quod prophetia approbat: ⁊ hoc est felicitas ⁊ miseria animarum: postq̄ sunt exute a corporibus suis: que probantur argumentationibus q̄uis nostre estimationes debiles sint ad imaginandum ⁊c. Multa etiam contra mahumeth scripsit Cōmētator in libro de secretis vbi omnes fides damnat ⁊ laudat christianam fidem respectu aliarum: vt aliqui scribunt. Item Auicēna in .x. methaphisice: cap. p̄: dicit: iam autem hac in materia fecimus librum de peccato ⁊ de eius opposito. Intellige ergo ⁊ attende dispositionem istorum omniuz: ⁊ quod dicitur in diuinis flagellis que descendunt super ciuitates flagitiosorum hominum: ⁊ super homines iniuriosos: ⁊ considera qualiter ōfenditur veritas: ⁊ prefatus Auicēna .x. sue methaphisice: cap. v. de eligendo successore ⁊ sūmo sacerdote inquit. Talem eligat qui bene regere possit: ⁊ si prudens ⁊ honestorum morum audax: mansuetus: ⁊ peritus gubernandi ⁊ peritus legis. Ideo antiqui eligebant senes: idest presbyteros: nam presbiter dicitur senex. Nostris autem temporibus ad officium sacerdotale eliguntur incōmensurati claudicantes gibbosi ⁊ melancholici ⁊ homines male complexionis: qui non merētur esse serui ad exportandum funuz. Oportet igitur eligere homines bone complexionis atq; discretionis. Et non rudes atq; bestiales. Sed multum egressi sumus a proposito nostro. Diximus autem hec propter vtilitatez fidei nostre: nam multum confert ad colendum Christū vt habeatur princeps christianissimus: ⁊ quod optimus pastor recte oues suas gubernet ⁊ instruat: dicemus igitur. Qui habent lineas in radice indicis pulchras ⁊ specialiter qñ linea naturaliter vadit ad digitum ⁊ oritur a medio monte aut ab angulo supremo ⁊ non sint intercise: dignitatem aut prelationem ostendunt.

Crux bene fortunata in monte indicis prelaturā demōstrat. Et hoc intelligitur quādo turberculus est nitidus ⁊ eminens in omnibus que nos dicemus in hoc loco.

Si in monte iouis sit figura perfecte spherica dignitatē cum baculo dicunt ostendere.

Circulus incōplet⁹ i tuberculo iouis absq; baculo dignitatez ostēdit: si vero sit iferius cū difficultate obtinet.

Si aliqua linea a pollice veniens versus indicem se extendat in vltimo sui ⁊ equitetur ab alia linea adeo q̄ faciat vt crux significat dignitatem baculi s̄m fortunam aut infortunium si cetera correspondeant.

Triangulum pulchruz in monte iouis dignitatem sacerdotalem dicunt significare.

Scribit Hermes trimegistus q̄ si due linee cōiungant ad inuicē ⁊ faciāt vt crux in mōte idicis honorē significāt: ⁊ i medio mōte nobilitatē generis ⁊ psone: q̄ ad magnū statū vētur⁹ sit: ⁊ magnā p̄laturā ⁊ honorē denotat.

Quando in principio anguli supremi oritur vna linea ⁊ porrexerit se apud indicem vel eius radicem prelaturaz cum dignitate ostendit.

Item si vna linea pulcherrima sit in mōte iouis per trāsuersalem posituram ⁊ precipue in medio fortunā in prelatura aut propter prelatos idicat. Vidi multos presbyteros valde pingues habere talem lineaz sed cum radijs procedentem a radice indicis.

Si due vel tres linee pulchre oriunt̄ a radice indicis vsq; ad mediuz tuberculi vel prope p̄latura demōstrat̄.

Multotiēs vidi mōtē iouis sine aliq̄ linea cū sola eminentia ⁊ claritate: ⁊ qui sic inuēti sūt optime fuerūt beneficiati: ⁊ aliquotiēs apud p̄latos bonā habuere fortunā ⁊ maxime si radij sunt in radice ipsius digiti.

Vidi aliquem habentez episcopalem dignitatē ⁊ aliquē etiam prothonotarium: ⁊ tamen montem indicis in eis nō esse fortunatū. Et dato q̄ mons iouis esset sine lineis ⁊ fuerit oppressus: ⁊ residuum manus fuerit infortunatum: iudicaui ipsos in futuruz esse derelictos a fortuna: ⁊ mala morte morituros.

Si tu queras quare habuerunt dignitates. Respondeo q̄ hoc euenit a radice parentum qui erant dignitatibus constituti: ⁊ easdem facie eis erat posteris suis etiam nō ad hoc destinatis tradere: vnde postea talis dignitas in eis tantum durat quantum radix eius: ⁊ faciunt sicut lucerna que extinguitur oleo deficiente: ⁊ hoc facile cognoscitur in duce Valentino de quo cum sit res notissima dicere non opus est.

Possum⁹ ēt dicere q̄ hi tales habēt stellas fixas in eorum natiuitatibus: quas chyromāticus nō pōt cognoscere.

Locus solis ⁊ angulus supremus cū suis annexis dignitates ecclesiasticas ostendunt.

Stella aut stelle in dorso indicis arguunt honores ⁊ beneficia ecclesiastica mulierum gratia.

Si in principio medie naturalis apud cardiacam fuerit tale signum seu caracter. E. ep̄m dicunt significare.

Si iuxta lineam vite fuerint rimule extense versus summitatem circa foueam manus ⁊ signum tale fuerit versus sūmitatē ⁊ dignitatem ecclesiasticaz ad summum peruenturam ostendit etiam si esset rusticus: ⁊ si ante dicte rimule non bene correspondent ascendet quidem sed non tantum.

Opinantur aliqui q̄ linea vel linee pulchre in loco solis portendunt dignitates ecclesiasticas.

Exaltationem iouis esse existimabis cuz eius tuberculus fuerit colore rubeo respersus ⁊ fuerit ceteris eminētior: in quo crux aut triāgulus rectis lineis aut radij extiterint: ⁊ hec dispositio pollicet̄ non mediocrē sacerdotalem dignitatez: deprimitur autem iupiter cū tenuioribus lineis ⁊ quibusdaz incisuris ⁊ si capillares linee ibi inordinate fuerint. Nodus quoq; carneus vel eminens carūcula pallida extra ordinē infortuniū in ioue per oīa minatur: ⁊ idem facit depressio ipsius tuberculi.

Et ita in tuberculis imaginandū est: secundū tamē cōditionē monticulorū et planetarū inferendū est: vt antiqui atq̄ moderni obseruauerunt: et obseruant.
Si tuberculus Jouis eminens fuerit cum huiusmodi figura X sacerdotalem dignitatem egyptij existimant arguere.
Dicunt aliqui qui manus sūmi sacerdotis speculati sūt q̄ tales habēt stellas radios aut binas equitātes lineas cum eminentia et colore et monticulū Jouis loco solis: et ceteros tuberculos bene dispositos et in loco Martis proportionatos: et hoc tu cōsidera: tamen ego nūq̄ vidi. Pontificē tamē vidi sic positionatū: cui caput erat bñ conditionatū: auricule mediocres: facies pinguis frons magna quadrata in medio aliqualiter fossiculata: cilia spissa: oculi magni hylarisq̄ intuitus cū splēdore atq̄ lucididitate: atq̄ flāmeo rubore: nasus satis magnus gene eleuate: os magnū et labia grossa: mentū rotūdū atq̄ bñ foueatū: dentes magni et spissi: collū grossū carneū viuidū: et submētū valde carnosū intuitus erectus atq̄ aliquotiens toruus: et aliquotiēs intuebat more illorū qui furiose petunt coitum: habitudoq̄ ei⁹ carnosa erat: igressus erectus. De reliquis partibus corporis nō scribo: q: toga atq̄ cucullus et mitra pontificalis eas abscōdebant: facies eius erat coloris rubei et flāmei obscuri precipue in genis: et nasus Martis colorē representat.

Capitulum. xcviij. De hereditatibus.

Dixit Cōciliator si super radicē brachij in rascetta fuerint quattuor linee scindentes brachiū per trāsuersū et sint cōtinue et cōiūcte bñ honorē et statū significāt et vtilitatem ex morte alterius.
Dixit coruus si dicte linee habēt suprema sui pte duos ramulos et fecerint acutū angulū significant hereditates ratione mortuorū: et in eius senectute honores diuitias et quietam vitam pollicentur: eosq̄ magis qñ in dicto āgulo linee vt stella aut parua crux īuenief: sz postremo paucis egritudinibus subijcief.
Dixit etiā Coruus. Qñ inueneris duas lineas infra primā iūncturā pollicis magna significat hereditas. Sed si sola fuerit et exigua significat hereditatē. Si valde apparētes fuerint hereditatē arguūt sz cū lite et controuersia De hoc ego experientiā nō habeo et nescio: vñ iste coru⁹ hec extraxerit: añ cōpositionē mei libri ego perlegi viginti tria volumina ī chyromātia et postea vsq̄ ad hūc diē pueni ad. xxvij. Nec hoc vidi: nescio si ipse somniat⁹ est.
Talis figura. f. E. in monte annularis hereditatem causa turpi luxuria ostendit.
Qui habuerit tres lineas orientes a radice veneris tendentes ad Jouis tuberculū: cum Ueneris tuberculo: et sit tumefactus et rotundus lenis atq̄ lineatus: et rubedine decenti tales erripient alienas mulieres et quādoq̄ hereditates pp̄ ipsas habebunt.
Figura talis X vel similis in principio anguli supremi per mulierē hereditatē venturā demonstrat et quot tale figure reperient ibi tot hereditates demōstrant.
Figura vt stella in simili loco vel in aliqua parte trianguli: hereditatem venturam ostendit et quot fuerint ibi linee tot hereditates arguit.
Figura talis. C. in triangulo vel angulo supremo hereditatem denotat.
Si soror linee medie sit pulchra significat hereditatem venturā et quanto melior erit: tanto meliorem ostendit hereditatem.
Si in rascetta varie linee se intersecauerint debita distātia ad modū ludi scacchorū hr̄ditates futuras nūciat.
Stella aut triangulus in rascetta manus hereditatem futurā denunciat in vltima sui etate.
Scribit Ugo q̄ vngues rubicundi amabilem et hereditatem bonā habiturum significat.

Cap. xcix. De etatibus et quanto tpe quis dz viuere.

Dicunt aliqui moderni: quādo quattuor linee equalis mensure fuerint continue brachium circūquaq̄ diuidētes et bene colorate octuaginta annorū etatem indicabunt.
Nūq̄ vidi supradictas lineas. Dico tamen q̄ si reperies istas lineas cum equilatero triangulo et lineam mensalē cū bona proportione q̄ verificabitur dictū Andree corui et aliorum: sed si proportionate linee non auxiliabuntur iste quidem erunt fabule.
Supernotatas lineas si inuenerie cum lineis in fronte indicantibus etatē maximam: vt dictū fuit auctoritate Ptholomei philosophi in tertio Anastasis longissimas vitam pollicentur atq̄ solares annos pmittūt vt puto.

Cap. c. De illis qui cōiungunt cū vilibus feminis et raro habent desponsationem optatam.

Figura talis. c. ī loco Martis arguit q̄ habēs iunget se cum vilibus feminis et raro habebit desponsationem optatam.

Cap. ci. De his qui sunt bone spei et bonum habebūt sed prius malum sustinebunt.

Spes nūq̄ hominē dserit: et nulla virtus est mortalib⁹ magis amica iō de ea aliquid tractare mihi visum est: et ondere qūo cognoscantur illi qui bone spei esse possunt.
Si rami aliqui procedant ex cardiaca et extense vadant ad mediā naturalē tantū per triangulū: significat hominem bone spei et bonū cum tempore habebit: sed in principio mala sustinebit: et nota tamen q̄ istud simpliciter non est intelligendum: q: si haberent manus fortunatas minus lederetur: sed tñ respectiue. Si infortuniū dnāt intensiue accidit infortuniū vt in pratica actum est pluribus vicibus necesse est ēt paternas radices speculari.

Cap. cij. De signis que malum predicant.

Si quedā linee secent lineā vite tēdentes ad montē pollicis malū predicant: scilicet infortunium circa diuitias et significant etiam iacturas incomportabiles.

Cap. ciij. De his qui mouebūt lites pp̄ quas multū sanguinis effundet vel vita vel hōis mēbra amittenf.

Si supra lineā vite quedā grana rubea vel picture sint inordinate significant virum contentiosū: et talis mouebit lites pp̄ q̄s sanguis effundef: et ipsa vita: vel mēbra hominis amittentur.

Cap. ciiij. De lusoribus.

Dixit Coruus noster: quādo inueneris inter primā et scdā pollicis iūcturam duas lineas extēsas et bñ cōiūctas hominē significat lusorē et propter ludū vite periculum adhibit fortasse: et raro lucrabitur: sed si fuerint disiūcte vel flexuose dānū patientur habentes hec ille.
Mons quoq̄ pollicis valde eleuatus lusorem vt dicūt arguere videtur.
Angulus etiam summus valde separatus hominem

significat ad ludum inclinatum.
Martialis linea cum rubedine pronitatē ad ludum ēt denotat.
Angulus summus retbiculatus pronitatem ad ludum indicat.
Angulus summus separatus ⁊ lenis ad ludum hominem pronum esse declarat.
Angulus sūmus in infima pte cū tuberculo veneris tumidus aut craticulatus hominē inclinat ad ludū.

¶ Cap. cv. de his qui a lācea seu sagitta vulnerabuntur.

f Si a linea vite prope iuncturā ipsius cuz media naturali descendat quedaz linea ad mediaz naturalē inferius respiciens: qui habuerit a lancea vel a sagitta vulnerabitur.
Attamen hāc rem ignoro vsqz ad hunc diem.

¶ Cap. cvi. De signis tēperantie boni finis ⁊ que bonā confessionem significat.

f Si quedaz linea secet lineaz vite in sui inferiori parte versus restrictaz faciēs quandā paruaz crucē cū bono colore tēperantie ⁊ boni finis ⁊ bone confessionis signum est.

¶ Cap. cvii. De his qui cuz matre sua irascuntur ⁊ inde accidit effusio sanguinis.

f Si media naturalis fuerit grossa ⁊ nimis profunda ⁊ quedā parue fouee ibidē appareant cum colore intenso cum matre irascetur ⁊ inde accidet sanguinis effusio.

¶ Cap. cviii. De his qui cum matre etiā irascitur ⁊ mater sua primo morietur.

f Si in supranotata linea nō fuerint fouee ⁊ due linee parue curte ipsaz secēt i duob⁹ locis iuxta scz pedē linee vite quasi in opposito spacij qd est inter indicē ⁊ medium secante hoc modo A cuz matre iratum sepius ostendit. Et etiā mater sua prius eius morietur.
Linee equedistantes a radice pollicis descendentes significant mortem matris.
Si due linee fuerint iacentes iuxta lineam vite in fine montis pollicis significat matrez suam primo mori.

¶ Cap. cix. De signis mortis patris.

p Postq̄ vidimus signa d̄ morte matris visuz est nobis ponere signa de morte patris. Igit̄ linee perfecte puerse ad radicē pollicis patrē primo morituꝝ esse minant̄: vt dicūt aliqui.

¶ Cap. cx. De signis mortis affinium.

l Linee trāsuersantes super radicez pollicis inter se equidistātes vel fere ad superiores partes mortem affinium significat.

¶ Cap. cxi. De signis perturbationum ratione eorum qui affinitate coniunguntur.

f Si a radice pollicis egrediant̄ linee sup radicē circūuersātes: ⁊ si plures fuerit magnas ꝑturbatiōes ꝑp aliquē d̄ affinitate dicūt signare.

¶ Cap. cxii. De his qui intromittunt in multis ⁊ diuersis magisterijs.

f Signū multarū artiū ⁊ ei⁹ qui īquirit subtilia diligēdo loquendo ⁊ tacēdo: ⁊ qd dignitatem aut famam arguit: est quando due linee reperiuntur in monte medici equedistantes presertim si ad radicem ipsius digiti extenduntur.
Si in digito minimo reperitur vna linea oriēs a radice digiti ⁊ extendat̄ ad secūdaz vel tertiaz iuncturaz cū hac proportione arguit̄ [illegible] comodatū presertim quādo [illegible]
Lra. D. i loco lune hoies ad diuersa magisteria [illegible]
Si i manu fuerint multe linee trāsuersales scindentes lineas naturales significāt applicationē ad diuersa negocia: ⁊ intromissionē in multis magisterijs ⁊ precipue quā linee sunt graciles.

¶ Cap. cxiii. de his qui itromittūt se in negocijs ⁊ raro in magisterijs ⁊ habēt vitaz sine discursu.

f Si in manu pauce linee fuerint nāz hūanā demōstrāt: ⁊ hūs nō itromittet se i negocijs.
Si linea vite vel linea mēsalis ad mediū ꝯtinerit ⁊ si ꝓfūde ⁊ breues fuerit quietā vitā vār ōndere.
Et qn̄ tuberculus medi⁹ inuenitur sine lineis ociosum significat: ⁊ hominem sine cura ⁊ cum quiete.

¶ Ca. cxiiii. d̄ illis qui hn̄t amicoꝝ copiā ⁊ vitā hyllarē.

q Quadrangulus equilaterus rectus ⁊ amplus bonā ⁊ morigerataz naturaz innuit cū amicorum copia: ⁊ hyllaritates ostendit.
Si sit in q̄drāgulo nullus triāgulus aut crux aut trāsuersalis linea apparuerit ꝑseuerantiā ⁊ gloriam in operibus ⁊ optimū statuz vsqz ad vite finem demōstrabit.

¶ Cap. cxv. De his qui faciunt opera mechanica aut liberalia propter cupiditates ⁊ sui memoriam.

h Huiusmodi sunt illi qui habēt lineas pulchras rectas ⁊ fortunatas i loco mercurij. Propinquaz ꝓportionē ad hoc tenēt linee i loco solis.
Cupiūt etiaz memoriā suorū laborū homines apud posteros quādo locus Iouis est fortunatus.
Similem sententiaz teneas in illis qui habēt angulum supremū eminentem ⁊ acutum.
Ad sūmuz desideriū perfecte memorie actiōes suas habent illi qui habent triangulum equilaterum.

¶ Capitulum. cxvi. De amicis extraneis.

q Quando in mōte manus quedā linee oriunt̄ ex parte inferiori mōtis v̄sus dorsuz man⁹: ⁊ vadat ad superi⁹ ⁊ eax caude flectātur v̄sus mēsalē quot linee fuerint tot amicos extraneos ostendūt.

¶ Cap. cxvii. De amicis qui sunt ex affinitate ꝓpria.

f Si tales linee quas supra diximus sint prope rascetam amicos de natione: aut de parētela propria ostendunt.

¶ Cap. cxviii. De amicis non potentibus.

f Si predicte linee flectant̄ ad rascetā significāt impotētes amicos credētes ꝓdesse sibi ⁊ nō possunt: rō q2 īfima ꝑs man⁹ arguit īfortuniū ⁊ ꝑs supma oppositū vt i radicib⁹. quarti libri ꝯcessū est ergo īferior flexio denotat amicos infortunatos: vt pluries habeo ego gr̄a obliquitatis nature i manu: vn̄ nūq̄ bonū habui. Et nota q2 quanto maiores ⁊ notabiliores fuerit dicte linee tanto maiores ⁊ notabiliores amicos ostendunt: ⁊ si secent̄ predicte linee a quibusdam lineis transuersalibus non habent amicos ⁊ si habebunt non erunt fideles sed erunt amici fortune.

¶ Capitulum. cxix. De his qui habebunt inimicos: sed non nocebunt ei.

e Ego mihi persuadeo q2 solus miser non habet inimicos: ⁊ nullus vir est magne excellentie sine inimicis: quoniā i vna quaqz re sunt emulatiōes cōparando vnū ad aliū: vnus habet pauciores inimicos q̄ alius. Sed si tu nō habes inimicos hoc procedit q2 tu es sine virtute aut sine aliqua ex-

cellentia intellectus: ⁊ es penitus constitutus in miseria.
Si ego crederem non habere inimicos omnibus viribus conarer habere: ne essem miser ⁊ sine virtute.
Et faciam melius q̃ꝫ potero ⁊ minus maluꝫ q̃ꝫ potero.
Discendo semper ⁊ instruendo alios vsqꝫ ad vltimum terribilium.
Littera .o. siue triangulus in tuberculo indicis amicos infideles videtur ostendere se tamen non nocebunt.
Si quedaꝫ linea in medio brachij ascendant p rascettaꝫ manus. Talis non habebit fideles amicos non ex parte sui sed ex parte alterius: ⁊ faciat quicquid velit semper ꝙ vniuersaliter non habebit amicos: ⁊ si habebit erunt ficti: ergo non habeat negocia cū alijs: sed quicquid agit per se ipsum faciat.
Qui habuerit lineas in radice solis plusq̃ꝫ alibi habebit multos inimicos ⁊ nō ledetur ab eis ad amusim habeo ego in manibus meis.
Dixit retrogradus pictor chyromentie .i. Coruus: Si a radice pollicis oriatur vna linea ⁊ vadat ad lineam vite inimicitiaꝫ magnaꝫ cū viro significat ⁊ si tetigerit dāmum ab eo aliquod significat inferenduꝫ. Sed si ibi fuerint due rimule transuersales signum est talem odio haberi a quedaꝫ potente viro intus: sed id astute faciet dissimulans amicitiam ⁊ alios ad nocendum stimulabit: sꝫ parum nocebit: neqꝫ illum verebitur aut sua nocumenta: hec ille. Dicunt aliqui moderni si linea mēsalis in sui sūmitate bipartitur: quorū ramus vnus vadat ad indicis tuberculum: alter vero ad saturninum deflexerit inimici potestatem ⁊ victoriam insinuat: ⁊ tamen ab oib⁹ insidijs euasurum ostendit: quod nunq̃ꝫ notaui.

Cap. xxx. De his qui habent multos inimicos ⁊ ꝓp ipsos patiuntur iacturas ⁊ incōmoda multa.

ſ J inter mediā appareāt linee vt cruces tēdētes ad q̃drāgulū ⁊ sit vel sint rubee ⁊ parue ab inimicis ꝑsecutionib⁹ plurimis opprimet̄ presertim si sint inter mediaꝫ ⁊ cardiacam.
Angulus supremus in concauo manus arguit hominē culpabilis vite: ⁊ habebit multos inimicos ⁊ forsitasse cū eorum patietur vinculum.
Qū media ⁊ cardiaca non cōiungunt̄ ex se per quosdā baculos hoc est lineas scindentes tunc significat inuidiā destructioneꝫ ⁊ inimicitias ⁊ oppressioneꝫ.
Dicūt quidam quotquot linee erunt incidentes lineam mensalem tot vicibus a siccarijs habens infortuniū aut periculum patietur.
Si linea mensalis finiat̄ inter indicē ⁊ mediuꝫ talis vir nunq̃ꝫ erit sine cōtrouersijs ⁊ angustijs seu litigijs tales notaui aliquotiens amittere ꝓpriā substātiā ⁊ quāto ingreditur intra digitos ex directo minatur tanto maiores oppressiones.
Si in radice mēsalis fuerint linee idē iudicabit̄: ille āt si fuerint quinqꝫ aut decē seu plures ⁊ se cōiunxerint equitando vt cruces totidē inimicos presentialiter ostēdit: si aūt acute valde fuerint inimicos mortiferos indicabis.
Si aūt linea eas trāsierit parētes ꝓximosqꝫ indicabit inimicos. Hec autē linea amicos hoc mō ꝓbat si in pluribus locis a radice ordinent̄ sic vel sic amicissimos ſm quantitatem sui denū ciat.
Si q̃dā linea arcualis sit iuxta lineā mēsalem infideles amicos oñdit ⁊ cū difficultate habēs illaꝫ oīa acquirit.
Sapiētes omnes in vnū cōueniunt ꝙ penitus triangulus in quadrangulo arguit angustiā inimicos ⁊ prosperitateꝫ: nisi conus vnius sit supra conū alterius vt in quinto Anastasis pictuꝫ est. Sed si reperiatur quedam quadrāgulus significat bonitatē in vno tēpore ⁊ maluꝫ in alio: ⁊ si sint ibi duo quadrāguli superabit bonū: ⁊ si erunt tres superabit maluꝫ: ⁊ si quattuor supabit bonū: ⁊ quidaꝫ eorū paruus constrictus ex vna parte a media naturali ⁊ ex altera parte triangulus adueniēs ex media linea significat mortales inimicos. Et si tūc linea media tangit lineaꝫ vite superabitur ab eis: ⁊ si non tangit non superabitur. Et si predictus triangulus nō tangit lineaꝫ mensaleꝫ habebit inimicos sed nō mortales. Si media tangit lineaꝫ vite supabitur. Et si non tangat superabit inimicos. Ego Cocles gratias nature non refero qꝛ licet in manibus meis habeaꝫ plures triangulos ⁊ trāsuersales lineas: tamen mihi pauci sunt amici inimici vero infiniti: ⁊ si qui sunt amici sunt ficti ⁊ adulatores. Et tamen ego desidero amicos de paucis qꝛ pauci sunt sapiētes: ⁊ relinquo vulgus malignū ⁊ improbum.
Dixit Anthiocus: ꝙ triangulus ad modum pinaculi in quadrangulo domesticos ⁊ familiares inimicos videtur indicare.
Quadrāgulus strictus discordiaꝫ ⁊ inimicitias dicunt ostendere ⁊ precipue Anthiocus tenet hoc.
Qū in monte manus sunt q̃daꝫ linee ⁊ veniant ad percussionem manus facientes angulū acutū versus cōcauuꝫ man⁹: cuius initiuꝫ sit v̄sus dorsum manus: mortales inimicos oñdūt. Et quot sunt figure tot inimicitias denotat.
Si quedaꝫ linee faciētes ꝑdictā figuraꝫ veniāt ex parte superiori ita ꝙ conus vnius vadat sup conum alterius figure: vt in pluribus locis in anastasi nostra pictum est. Ille habebitur superior inter inimicos: aut erit eis equalis. Et ſm approximationem huius ad lineam mensalē vel ad rascettam significat inimicos priuatos.
Dicunt recentiores ⁊ ego cum illis ꝙ quando due linee oriuntur versus dorsum manus ascēdēdo v̄sus pinguedinē manus ⁊ flectunt̄ versus rascetaꝫ causando acutū angulū inimicitias ⁊ plerūqꝫ litigiū cū cōsanguineis aut affinibus promittit vt millies notaui: sed si super dictū angulum fuerit vna de illis lineis valde extēsa talis aduersarium suum vincet: ⁊ quot sunt anguli tot inimicitias aut litigia indicat.
Si q̃dā linee rubee notabiles veniāt ex mōte manus ⁊ vadant ad mēsalē inimicos dicūt ostendere: ⁊ ſm numerū linearū ⁊ grossiciē erit numer⁹ ⁊ vigor inimicorū.
Si linea cardiaca hꝫ icisiōes vel fracturas v̄sus montē pollicis timoreꝫ subiectiōes ⁊ insidias multas patietur.
Dixit Coruus meus pictor chyromātie. Qū cruces inueneris sup mēsalē ⁊ ea sit rimula itercisa inimicitiā significat: ⁊ quotquot fuerint totideꝫ inimicitias significabit. At si fuerint itercisa: ⁊ eius itercisio oriatur a linea mēsali affiniū suorū inimicitiaꝫ significat. Puncta nigra in vnguib⁹ persecutiōes ⁊ inimicitias significāt: vt egyptij indi caldei greci arabes ac deniqꝫ latini affirmant. Cuius rei experientiam testor in dispositis subiectis.
Angulus summus intensus aut remissus separatus inimicitias testatur.
Martis quoqꝫ positura quando non est debilis inimicitias arguere testatur.
Linea solaris valde cōglomerata in aliqua manu talis subiectus fugiat a longe iram ⁊ inimicitias principū aut iudicum aut pretorum.

Linea saturnina oriens a rascetta vel prope & protensa ad radices medii inimicitias & iacturas penitus promittit: precipue si in suo monticulo sit protensus ab exuberantibus lineis precipue per totum podium Saturni.
Conglomeratio linearum in monte Saturni: inimicitias & persecutiones significat tibi si recte cognoscis.

¶ Capitulum .cxxi. De cucullatis.

E cucullatis nullam reperio observationem factam apud chyromanticos. Isti cucullati dicunt se relinquere hunc mundum quando ingrediuntur religionem. Peto ab ipsis: si vadunt in cavernas aut ad loca agresta & solitaria: ubi habitant belue devorantes homines vel si comedunt radices herbarum aut locustas sicuti fecit Joannes: Antonius & ceteri: qui in heremo vitam duxerunt asperrimam. Aut si vadunt ad martyrium ut Stephanus: Laurentius: & alii qui pro Christo morti turpissime condemnati sunt: de falsis religiosis aliquid dicere si apud eos qui illos non cognoscunt verba facere. Omnes profecto noverunt: quis sit eorum vestitus: que calciamenta: que habitationes: non eis desunt horti paradisiaci: non servi non victus opulentus & apitianus. Non vina omnibus temporibus accomodata. Et sub nomine abstinentie simulant curios cum vivant bacchanalia. Laudandi tamen pauci eorum qui doctrine disputationibus predicationibusque pro hominum salute indulgent: sed hec dimittendo veniam ad signa que religionem portendunt: sed primo quid de eis sentiant astronomi referendum est.
Dicunt quidam Astrologi qui observaverunt cucullatam sectam quod religiosi habent ut plurimum luminaria infortunata.
Et si sentias adipiscunt asserunt hoc procedere quia Mercurius est in domo Martis: & qui tenent collum obliquum atque oculos submissos ut plurimum saturninam habent applicationem.
Si figura .b. fuerit in monte Jovis & sit modicum colorata erit religiosus aut conversans cum ipsis vel erit homo honeste vite & magnus.
Figura ut hic .b. si erit in monte lune erit fortunatus & habebit consuetudinem cum religiosis: & forte fiet religiosus. Istud signum arguit hominem de natura lune puta tu de qua natura est talis religiosus.
Observavi usque ad hunc diem cucullatos habere lineam saturninam protensam atque infortunatam: & ita montem Jovis tamen radiatum aliquotiens: & solem infortunatum plerumque ex parte loci aut linee aut linearum: & angulus supremus infimus seu seperatus religionem indicat: & quanto religio est magis libera: tanto minus de loco Saturnus occupabit. Et Jupiter fortunatus & angulus supremus acutus. Vidi etiam quosque aliquos desperatione ductos ingredi religionem: & pueros blanditiis ac sophisticis quibusdam seductos: qui cum pervenerint ad etatem perfectam persepe cum maximo dedecore suorum & religionis egrediuntur. Aliqui etiam in etate completa intrant monasteria & isti sunt proni ad doctrinam effecti doctissimi ceteros cum maxima utilitate & honore gubernant. Et in omnibus rebus partes occupant: suntque optimi sacerdotes: nec adeo austere vivunt sed cum laude & fructu anime ac corporis. Sunt etiam aliqui qui ingrediuntur monasteria in quibus vivendi & conservandi regula est adeo stricta & angusta: ut non credam eos observare nisi verbis: hos ego non laudo: qui aliqualem desiderant libertatem magis ingenue agunt. Inventi sunt multi cucullati optimorum morum: summe sanctitatis ac fidei: profundissime doctrine atque discipline qui quoniam fortunati extiterunt grandes dignitates assecuti sunt.

¶ Cap. cxxii. De his qui sunt de natura Saturni.

Qui sunt de natura Saturni habent multas lineas qui in digito medio plus quam alibi: & specialiter quando linea prosperitatis .i. saturnina oritur a rascetta & extendit per palmam usque ad hunc digitum recurre ad librum tertium Anastasis nostre & proportionando ea que dixi in capitulo de Saturno plene considera: & sic speculatio tua erit completa: & similiter fac de signis aliorum planetarum.

¶ Cap. cxxiii. De his qui sunt de natura Jovis.

De iove sunt qui habent lineas in radice indicis pulchras: & hoc intelligitur quando tuberculus est tumidus clarus nitidus: & latitudinales lineas habuerit: & specialiter quando una linea pulchra oritur a medio montis aut prope angulum summum: & vadat ad predicti digiti partes hi tales conditionati sunt ut in lib. 3. Anastasis in cap. Jovis patet.

¶ Cap. cxxiiii. De his qui sunt de natura Martis.

De marte sunt qui habent lineam vite & mediam naturalem coniunctas intenso colore: non intelligo quo ad coniunctionem linearum: sed quo ad uniformitatem colorum. Verum est quod qui habet duplicem coniunctionem est melior ac fortunatior. Erunt audaces facientes omnia utilia quo ad se absque pigricie: & sunt prompti ad bella pro quotidianis. Alia intelligere oportet. Si supremus angulus fuerit valde seperatus cum equali colore & intensa rubedine sunt de natura Martis & omnino pessime nature & magis infortunati quo ad omnia. Aliqui opinantur quod hoc procedit habere in geniturie applicationem Martis cum Saturno. Alii magis lucidi experimentatores dicunt quod Mercurius Marti applicatur & istud mihi magis placet & consentaneum videtur.
Triangulus equilaterus vel non equilaterus cum lineis crassis atque rubeis: si mensalis ad tuberculum Jovis devenerit rubra seu livida naturam martialem non negat ut in multis observavi.
Si linea epatica in causando triangulum & pede sui equitat cardiacam versus montem pollicis & in ipso intraverit martialem naturam ostendit.
Linea mensalis crassa continua rubra aut in fine livida extendens se usque ad medium indicis montem vel prope martialem atque crudelem naturam denotat.

¶ Cap. cxxv. De his qui sunt de natura Solis.

Qui sunt de nativitate solis: hoc est ille qui habuerit solem almutem in sua genitura: aut qui habuerit solem in bono loco in sua nativitate. Hi lineas subtiles in radice digiti solis plus quam alibi. Intellige quod non etiam caret linea solari in monte solis & tuberculo tumefacto & colorato. Hi erunt naturales inventores & imitatores omnium operationum: & operantur ea que numquam didicerunt nec audiverunt. Hoc ego habeo in manu mea remisse tantum propter exuberantes lineas in loco Saturni. Et ita habeo solem dominium medii celi tamen in sexta domo in ariete cum coniunctione Saturni in hora male tolleratur quia dominus horoscopi est in tertia capricorno.

¶ Cap. cxxvi. De his qui perdent in serviendo aliis & specialiter amicis & proximis: ab extraneis honorabitur. Ideo patria sua est eis inimicitia.

Qui habuerit lineas &c. in loco solis ut superius dictum est: hic est inventor artium & numquam erit pauper: hoc est si radices eius non sunt misertime: ut est mihi Coclitis: iste talis perdet servitia: & specialiter que faciet amicis & proximis: ab extraneis tamen

honorabitur. Ideo extraneis copulet̃ et seruit. Ego ad litteram habeo talem posituram: et in mea natali figura Sol est dominus decime domus: et ita accidit mihi vt superius dictum est.

Cap.cxxvii. De his qui sunt de natura veneris.

Q Uicunqʒ habuerint venerem dn̄am horosco pi aut almutē sue natiuitatis aut i bono loco habent tres lineas q̄ vadūt versus digitū Jouis: et ex alia parte terminant̃ cū radice digiti veneris: talis erit bone fortune absqʒ cogitatione: et sine cura pp bona: non cognoscentes de proprijs: dedicate viuentes sine conseruatione et sine labore. Uidi istos valde venereos habere submersum ingeniū pp res venereas: qd̄ habet bonum discursum: sed tn̄ discurrendo lubricat ita q͂ venus deportat Mercurium ad lupanaria.

Cap.cxxviii. De his qui sūt dulces fortunati large ex pendentes propter lasciuias: et sunt sensualis appetitus de facili promouentes animam pro mulieribus et declinant magis ad femineam naturam q̄ ad virilitatem.

Q Ui habuerit tres lineas versus digitum iouis: et ex alia pte terminent̃ cū radice digiti veneris et sint i bono statu. Nota tn̄ q͂ isti tales habēt locum Ueneris tumidū atqʒ lineatū rubeū et clarū. Tales sunt vt in rubrica huius capituli dictum est. Dia tamen compensanda sunt in tertio lib. Anastasis nostre in capitulo de natura Ueneris.

Cap.cxxix. De natura Mercurij.

Q Ui sunt de nã. Mercurij .i. qui habēt Mercurium male dispositū .s. ad malos planetas applicatum vt saturnus et aliquādo mars: tn̄ hic sic nō assero hn̄t cōsimiles lineas i digito mercurij .i. nō equales ad colores seu ad positurā seu colligentiā: q̄ nō sūt apte ʒ obscure et ptes clare nō ad lucidā claritatē: ʒ min⁹ fusce quo ad alia q̄ sunt magna fuscedine aut obscuritate .i. q̄dā eorum sunt obscure q̄dā clare ʒ nō nimis clare. Hi erūt fures leuis fortune: hoc est qui aliqñ leuiter sublimant̃ a fortuna et leuiter deprimunt̃: sunt fastidiosi .i. dure ceruicis: et cū colloquijs oblōgis: et istud accidit q2 faciūt res occultas: et talis nã imitat̃ hypocritas: qui sub ouinā pellē atqʒ blādis verbis vulpinas actiōes atqʒ rabiē et astutiā loco et tēpore distribuūt. Precipue heremite nostri tpis: et q̄dā species cucullatorū.

Cap.cxxx. Alia dclaratio d nã Mercurij isfortunata

r Upradicti tales sic sunt positiōati vt supra ps: inordinati: cōcubinarij mēdaces: expoliatores insidiatores: iniusti: omni malo pleni ad malefacia parati. Hi .n. licet pluribus penis pluries sint dimissi nō tn̄ intēdunt nec cōsiderāt: q̄ euenire poterunt: sed mouent̃ ad ppetrāda mala absqʒ ratione: ipsi in se neqʒ stabilitatē neqʒ fundamētum habebūt: et sunt audaces ac stulti: et tales hoies sunt melancholici intensi.

Cap.cxxxi. Sequitur declaratio Mercurij bene applicati ac bene dispositi.

r Si autē linee q̄ sunt in digito mercurij: sunt pulchre et clare rubedinis erunt loquaces et musicalia sciētes .i. libēter loquent̃ de musicalib⁹ sciētijs: sermo. inatores ingeniosi apti nati ad arismetricam facultatē et geometriā: erūt etiam augures et apti ad pronosticandum futura interpretando p auguria et vaticinia vt in cap. de artistis dicet̃: tales valde cupient laudem: cōponent libros ad memoriam suam: vt declarent sciētias: non cupient pecuniam: non vestes sūptuosas aut pompaticas. Sed solū attēdent ad aliorū instructiones: non cupiēt inanes et pictis: sed veri doctrinarū cultores et docēdo et ratiocinādo posteris memoriā suā relinquēt: erunt speculatores et cōpositores rerū secretarum: cursum nature atqʒ cās idagātes: si fuerint mechanici artifices in artibus suis ad sūmam cognitionem et famā deuenięt. Nō erunt sophistice res sue sed centrales ac permanentes ad vltimam perfectionem.

Cap.cxxxii. De natura Lune.

D E natura lune mentionem nō facio quia tales sunt parui precij et pro nihilo habendi. De ea tn̄ vide in quinto Anastasis in proprio cap: et i isto sexto in pluribus locis aliqua tractantur.

Cap.cxxxiii. De signis dure ceruicis et superbie atqʒ simulationis et insatiabilitatis.

Q Ui habet multas lineas in digito medio plus q̄ alibi: et specialiter qñ foror linee vite orit̃ a rascetta et extēdit̃ per foueam vsqʒ ad hūc digitum: durā ceruicē oñdit superbiam et simulationē: fuge ab istis: sicut ab inimico: nã sūt insaciabiles et iexplebiles.

Ca.cxxxiiii. d his qui dlectāt̃ musica et istris musicis

D Jcūt aliq .i. Qñ inueneris aliquē qui habeat mōtē Ueneris tumidū et altū nitidū atqʒ rotūdū cū pulchris lineis significat hō luxuriosus: ʒ qui maxie musica delectet̃ et istrumētis musicalib⁹. Si in digito Mercurij sunt linee pulchre et clare hominem ad musicam inclinatum denotat. Angulus supremus si sit in magna distantia linearum et cū hoc cutis leuis .i. subtilis et sine lineis aut virgulis aut rugis. inclinationē ad cantū et instrumēta musicalia pp luxuriam ad cantū et instrumēta musicalia propter luxuriam et lasciuiam non nulli dicunt significare.

Cap.cxxxv. De his qui sūt audaces in periculis et bene morigerati naturaliter.

Q Ui habet lineas in radice indicis pulchras et specialiter quādo vnica linea naturaliter orit̃ a medio montis aut prope angulum supremū et vadat ad digitū: hi tales sunt bene morigerati et audaces in periculis. Uideas i .3. Anastasis: in cap. Jouis pro portionando signa ad inuicem.

Cap.cxxxvi. de his qui sunt misericordes et veridici: et qui libenter dant elemosinas.

Q Ui in radice indicis lineas supnotates habēt cū bona montis cōditione et liniamētis: hi tales sunt misericordes veridici et elemosinarū largitores: aspicias radices in primo nostre Anastasis ad signa q̄ narrantur cap. de misericordibus et hic applica: q2 vsqʒ ad quintā essentiā penetrabis.

Cap.cxxxvii. De his qui delectantur risu moderato cum multitudine verborū et coitu congruo.

Q Ui habuerit Jouiales lineas in radice indicis sicuti in precedentibus capitulis dictū est gaudent risu et multitudine loquutiōis et coitu cōgruo tamen. Perlege capitulum de natura Jouis in tertio Anastasis et hic accōmoda. Si vis altius ascendere cum tuis speculationibus.

Cap.cxxxviii. De signis carceris et patibuli.

Q Uando inueneris lineam inter indicem et medium que nascitur et curuata sit ad medium articuli tendat significat proprium carceris ingressum. At si mensalem tenderit haud proprium significabit: sed si exigua linea ab indice nascente fuerit in

tercisa eam rimulā carcerez impedire significat: ⁊ egres
sum ex ipso carcere vt dicūt aliqui chyromātici. Si plu
res linee veniant a mēsali ⁊ extēdat se ad radicez digiti
medij: labores: angustias ⁊ tēperationes ostendūt: ⁊ ta/
lis sustinebit multotiēs vincula ⁊ capturas ⁊ si tales li⸗
nee sint quasi nigre tormēta notāt: ⁊ si tales linee veniāt
ecōcauo manus secātes mēsalē ad radicē medij ⁊ finia
tur vltra iūcturā: si dux vel rex toti⁹ mūdi fuerit in vin
culis morief. Dixit mihi Salassus nigrissolus carpen⸗
sis famosus chyromāticus post captionem Lodouici
Sforcie ducis Mediolani ꝙ ipse hꝫ talē positurā: ⁊ ip
se tenet ꝙ egredief a vinculis: ⁊ cā quaꝫ ipse alligat hec
est: ꝙ residuū man⁹ est fortunatū. Respōde ꝙ lineis vel
vnica linea sic figuratis arguit intēsissimū infortuniuꝫ:
qđ nulle alie ꝓportiones bone possunt extinguere. Rō
mea fundat: qꝛ oēs celleberrimi auctores taꝫ antiqui q̄ꝫ
moderni dicūt: si est rex qui ī vinculis morit ꝙ est signū
extēsuꝫ: Astronomi vo dicūt ꝙ p̄dictus Ludouicus hꝫ
in sua genitura martē in scđa domo: ⁊ saturnū in octa⸗
ua: qđ denotat mori in vinculis: alijs planetis nō obstan
tibus si aliqui forte sint ifortunati. Naꝫ supranotati pla
nete. s. mars ⁊ saturnus significant maximū infortuniū
⁊ istud accidit in directionibus ⁊ reuolutionibus ānoꝝ
mūdi ⁊ in geniturīs in tꝑibus terminatis: vt fuit ille: ex
quo eorū natura semper ad malū declinat.

Si prima iūctura pollicis habet vnam lineam cōtinuaꝫ
que circūat digitū arguit carceres periculosos.

Similē sniaꝫ attestat: si vna linea sit in pte domestica
digiti pollicis inter primaꝫ ⁊ scđam iūcturaꝫ: ⁊ quot li⸗
nee reperiunt tot sūt carceres seu captiōes vt milies no
taui Angulus supm⁹ ifimus carceres arguit.

Angulus supremus valde seperatus multotiēs carce⸗
rem denotat.

Scala vel craticula in tuberculo saturni inducit homi/
nem aliquando longe permanere in carcere significat ⁊
aliquando in carcere perire.

Mons saturni depressus atqꝫ pallidus infortunat⁹ sub
terraneuꝫ carcerem minatur vt notaui.

Linea saturnina a rascetta ad radicē saturni tēdēs: car
cereꝫ ꝓnūciat: itē siue qñ ī tuberculo saturni cōglomera
tis lineis reperit in fūdo seu pede turris: talis carcerat.

Cingulus Ueneris ꝓtēsus cōtinuus scindens lineam
principum carcerem periculosum denotat ratione vitio
rum aut principum dilucidat.

Pūcta nigra in vnguib⁹ multotiēs carcerē igredi deno/
tat si ꝓportio corrñdet: āno isto. 1504. ī mea natali reuo
lutione habeo saturnū martē ⁊ iouē. i. 9. domo in signo
cancri ⁊ est maxia cōiūctio: q̄ mihi denotat angustias ia
cturas cā cucullatorū: tñ euadā ī collumis ꝓꝑ vim alioꝝ
planetarū cōtraoperantiū dieb⁹ p̄teritis inueni in manu
mea dextra in vngue digiti iouis apud extremitateꝫ vn
guis pūctū magnū nigrū ⁊ putaui mihi aliquid euētuꝝ
quidā cucullat⁹ ifestauit me: qm̄ dixerā q̄dā verba đ cu
cullatis: ille v̄bis mihi minat⁹ est: sꝫ parū valuit: qꝛ ⁊ mi
hi sunt vires ⁊ mea tela nocēt: ⁊ licituꝫ est physionomo
in vniuersali exclamare cōtra vitia: ⁊ extollere virtutes
exemplificando grā doctrine: ⁊ cucullatus talis parum
me infestauit: ⁊ sic punctus cito euanuit.

¶ Capitulum. cxxxix. De his qui sunt proni ad cythari
zandum ⁊ organisandum.

D Ixit Formica valde vtilis: si quis hꝫ tabulaꝫ
in manu latam ⁊ digitos longos ⁊ graciles ta
lis est subtilis in opere naturali ⁊ est dispositus ad cy
tharizādum ⁊ organizādum vt dicūt chyromantici.

Dicūt hoies igeniosi arguēdo ꝙ Aristoteles dicit ī phy
sionomia metaphorica: q̄cūqꝫ passiōes facte aie ī aliquo
ꝑmutāt signa q̄ sūt in corpore quib⁹ physionomon non
erūt vtiqꝫ huius cognitionis arti vt que sūt circa ope⸗
rationes vel opiniones ⁊ scientias. Medicuꝫ. n. cythari
staꝫ nō cōtingit cognoscere nec adiscēteꝫ aliquaꝫ discipli
naꝫ. Nō. n. ꝑmutatus est aliquis ī his quib⁹ vtit physio
nomus. Quō nō sit circa oia sed circa ea ī quib⁹ māsu⸗
ra signa accipiunt. Idē sentit Auerrois scđo priorū di
cēs motū est ꝙ accidētia nō nālia nō faciūt vestigiū nisi
aia: sicut si quis sciat artē musicā hꝫ vestigiū in aia: sed
nō hꝫ vestigiū ex ea ī corpore. Idē sentit primo cāticorū
cōmēto. 31. dū dixit. Impoīe est cognoscere ꝓprietates
ꝑ modū syllogisticū: nisi scirem⁹ p̄cise quātitates elemē
torū in quolibet entiū: ⁊ nisi ēt scirem⁹ operationē egre
dientē a qualibet proportione generata in quolibet s̄m
quātitates elemētorū ī eis existētiū: hoc āt nobis ē igno
tū: neqꝫ poīe ē īueniri ab hoie cū sit īfinitū ⁊ fine carēs.

Ad oppositā ptē sunt astronomi: qui astra cōsiderātes
p̄dicunt aliquē futurū medicū aliquē cytharistam: ali⸗
quē aurifabrū: ⁊ sic pōt dici đ alijs s̄m diuersitatē figu
rarū ⁊ diuersum cursuꝫ astrorū: ⁊ etiaꝫ Almansor lib.
scđo dat signa philosophi: ⁊ cōciliator vt in prio Anasta
sis dixi. Ad hoc aūt respondet eximius cōmentator phy
sionomie Aristotelis Gulielm⁹ nutrice ꝙ per signa phy
sionomie non possumus cognoscere habitum alicuius
scientie vel artis existentem in aliquo s̄m actum: sed per
signa physionomie possumus cognoscere aliqueꝫ ex na/
turali aptitudine ad aliquā scientiaꝫ vel arteꝫ dispositū:
⁊ qꝛ aptitudo naturalis ad aliquid pōt multipliciter ipe
diri: vñ ꝑ signa physionomie ꝑ q̄ arguere possumus na/
turalē aptitudinē ⁊ nō actū ⁊ existentiaꝫ actualeꝫ multi
enim inueniunt ad sciētias apti qui sunt bene intelligen
tes ⁊ subtiles: qui tñ artifices nō sunt facti. Possumus
cognoscere ad aliquā sciaꝫ vel artē aliquē aptū natuꝫ: ⁊
hoc vtebantur prisci physionomi in pueris ciuitatum: ⁊
ostendebant eos qui essent apti ad aliquas artes ⁊ qui
non ⁊ idem de scientijs iudicabant: ⁊ sic illi instruebant
tur expēsis ciuitatis vel amicoꝝ ⁊ cognatoꝝ: ⁊ ita debe
rent rectores ciuitatū facere ꝓ honore ⁊ vtilitate patrie:
hec oia patent in p̄cedētib⁹ libris: ⁊ ī isto sexto patebūt.

¶ Cap. cxl. De his qui violant pueros ⁊ religiosos.

Q Uando mēsalis cū exigua erit fossicula ī dia⸗
metro vel circa in minimo digito hoieꝫ religio
sorū violatorē atqꝫ pueroꝝ significare videt.

¶ Capitulum. cxli. De signis discordie fratrum conso⸗
brinorū seu fratrum vxoris vel matris.

D Ixit coruus noster pictor chyromantie. Qñ
inueneris binas rimulas supra vite lineā iacē
tes. i. inter pollicē ⁊ salutarē versus siluestrē
partē cū ꝓximis ⁊ cognatis discordiā significat vt sunt
fratres ⁊ consobrini aut vxoris fratris vel matris.

¶ Cap. cxlij. de signis leticie ꝓbitatis ⁊ molestie.

D Ixit nigerrim⁹ coru⁹. qñ inueneris manū parū lō
gisculā: sintqꝫ digiti crassiusculi hominē signifi⸗
cat lētū: tardū: pigrū ⁊ flegmatice ꝯplexionis. vir
tñ est ꝓb⁹ ⁊ modestissim⁹. O corue qñ scripsisti ista tu
debebas eē occupatus circa aliquā putridā carnē. O ar
bor sine radice tu nō scis ꝙ letū eē ꝓcedit a cōplexiōe sā
guinea tarditas atqꝫ ignauia a flegmatica ꝯplexiōe ꝓpio

bitas atq; modestia procedit a bono discursu atq; bonitate cōplexionis:crassiunculi digiti ab inordinata materia. O caput vacuū vade ⁊ disce que nescis postea scribe:summa debere affici verecundia scribendo fabulas.

Capitulum.cxliij. de signis illorum qui nihil cogitāt atq; gulosi sunt.

Uando inuenietur mensalis que infine aut prope ipsam diuidat̄ duosq; efficiat ramos vnū ad indicem alterum ad medium hominem significat nihil cogitantem ⁊ gulosum.

Capitulum.cxliiij. de signis hominum bestialium ⁊ eorum qui sunt dure ceruicis:⁊ qui manent in mortis periculo ⁊ cum matre aut patre aut vxore discordiam habebunt:⁊ ob eam causam ad vltimā desperationem hominem inducet.

Icunt recentiores.quando linea vite ⁊ mensalis coniunguntur faciuntq; angulum ⁊ ibi non sit media naturalis dure ceruicis hominem significat bestialemq;:⁊ sibi mortis periculum imminere:⁊ precipue vsq; ad trigesimum annum: ⁊ cum patre aut cum matre aut vxore discordiam habebit: ⁊ ob eam causam vltimam desperationem incurret.

Capitulum.cxlv.De animi passione.

Ixit ille coruus ⁊ aliqui moderni.Qn̄ inueneris aliquez loquentē cū aliquib⁹ ⁊ cōsueuit percutere manus adeo ꝙ ab hoc nō pōt se continere:talis habebit animuz imperfectum ⁊ passionib⁹ obnoxiuz.Et hoc ipsum adeo faciet quia opinat̄ animi passionem qua affliget̄ a se ⁊ ab alijs nō credetur:est tn̄ probus vir ⁊ amicorū studiosissimus:hoc tamē ego nō assero rationes non adducam gratia breuitatis.

Cap.cxlvi.De liberalitate:⁊ damno ex nimia credulitate:⁊ de homine catholico quiq; deum timeat ⁊ iustitiam colat.

Ixit coruus in sua picta chyromātia.Qn̄ mēsalis latior fuerit ⁊ spaciosior hoīem significat liberalē:dānūq; nimia credulitate passurum.

Quando fuerit media bifurcata hominez catholicum significat ⁊ liberalez quiq; deum timeat ⁊ iustitiam colat.O.corue valde niger parum speculauisti cum tuis picturis atq; obliquis theoricisq; praticis. Ille quem tu appellas catholicum debet dici diabolicus.Quia oēs illustres antiqui atq; recētiores dicunt ꝙ talis bifurcatio significat hyppocrisiā:atq; vulpes sub ouina pelle latentes ⁊ sunt illi qui vt plurimaz nocturno tempore cuz vulpina cauda se percutiunt. Et qui imitantur sectam que dicitur tertij ordinis ⁊ sunt semifratres in varijs coloribus.Tu dicis ꝙ latitudo mense manus arguit nimiam credulitatem.Credulitas nimia ignorantiaz atq; ingenij hebetudine arguit.

Credulitas significat maliciam intelligentie. Sed temperata est magis conueniens:vt dicit Hyppocras in libro secretorum.Media si bifurcata fuerit animum duplicatum atq; latentem denotat:⁊ per experientiam hec omnia magis certificant:vt inferius tractabimus in capitulo de signis hypocrisie.

Cap.cxlvij.De his qui a fortuna adiuuantur: ⁊ qui res acquirunt proprio labore.

Uando mensalis ramum vnum indicem versus habebit ⁊ alium versus medium fueritq; obtusa hoīem a fortuna adiuuandum significat:⁊ qui res labore quoq; proprio comparabit.

Cap.cxlviij.De signis eorum qui libēter litigant.

Uando inuenietur mēsalis:que finiat in tribus locis scilicet intra minimuz ⁊ annularez: ⁊ alius ramus vadat inter annularē ⁊ mediū. Tertius vero ramus ingrediatur inter indicum ⁊ medium hominē litigiosum dicit coruus ostendere: qđ si fuerint pallide minuunt significatū. Qn̄ autez boni fuerint coloris talem effectum demonstrabunt.

Cap.cxlix.De hoībus ecclesiasticis ⁊ longeuis: ⁊ de his qui ex clericatu bona multa habebunt.

Uando mensalis duos ramos efficiet vnum in medio montis indicis ⁊ alium ad vitaz hominez significat ecclesiasticuz longeuum ⁊ qui ex clericatu bona multa habebit:vt aiunt.

Cap.cl.De honoris priuatione ⁊ de aduersitate precipue carceris.

Uādo īueneris lineā semicircularē q̄ īter mediū ⁊ īdicē īcipiat desinatq; īter minimū ⁊ annularē honorū lineā secet q̄ ab antiquioribus cingulis veneris vocat̄ honorum priuationē significat: ⁊ aduersitates precipue carceris omnes oratos volo:vt nullus de istis confidat quia sunt malefici vt inferius dicemus in pluribus varijs locis.

Si iuxta lineam vite talia signa apparuerint. X T V z t dignitatum ⁊ diuitiarum amissionē cum timore dicunt ostendere.

Si angulus supremus sit in infima parte timenduz est de dignitatis ⁊ diuitiarum amissione.

Si linea principum vel solis sit infortunata dignitatum ⁊ diuitiarum priuationem ostendit:⁊ calūnias aut certamen ratione principis.

Cap.cli.De nece violenta.

Anus curua in longitudine biotanate mortis dicunt esse signum.

Linea digestionis seu iecoralis si versus brachium fuerit furcata. Illustris caterua chyromanticorum violētaz necem dicūt hāc positionē significare: in vtroq; sexu hoc euenire aliqui putāt:alij in mulieribus tantū: Alij scribūt hoc accidere in viris rōne furti. Moderni dicūt ⁊ p̄cipue auctor picte chyromātie.s.coruus noster. Qn̄ inueneris lineā:q̄ orit̄ a cardiaca ⁊ vadit versus mediū ⁊ diuidet mēsalē miserabilē mortē ob sua fortasse facinora significabit:qđ ego penitus nego.

Linea mēsalis cōiūcta linee vite adeo ꝙ angulus fiat ex ea:⁊ ibi nō sit media nālis sigñat hoīez illico vel ex improuiso decapitandū seu fortiter ⁊ grauiter vulnerandū.

Linea exiens a mensali in fine sursum ascendens inter indicem ⁊ medium hominem propter vulnera fortasse moriturum indicat.

Si in fine linee mensalis vel circa qui locus dicitur molle finis vel ictus palme:aliqua trāsuersa linea vel linee intersecantes vel terminantes eam fuerint:⁊ sint longe significant habentez talem posituraz mori morte violenta etiam si sint vt crux vt tenet Ugo.

Cap.clij.De his qui alios ad carceres compellunt.

Ixit nigerrimus coruus.Quando inueneris quādam lineam exiguam:que inter medium ⁊ indicem oriatur indicem versus hominem alios in carcerem compulsurum significat.

Capitulum.cliij.De his qui amittunt paternas facultates:aut exulant a patria:⁊ cum affinibus litigant non propria tamen culpa.

Dixit Coruus quādo inuenietur angulus sūmus valde aptus: & tres linee orientes a cardiaca & mediaꝫ tangentes: & ꝙ causent versus mediā naturalem angulū acutū: paternā facultatē amissurum significāt aut hominē exulare: & cū affinibus litigare: nō tñ propria culpa: naꝫ est talis cui lites & discordie displiceant. Iteꝫ angulus supremus separatus ex quacūqꝫ cognitione amissioneꝫ hereditatis paterne & litigia cuꝫ affinibus vel consanguineis dicunt significare.

¶ Cap. cliiij. De signis lucri & de fabricandi desiderio: quod tñ non poterit facere ex se nisi iuuetur ab alijs vel pro alijs id faciat & non pro se ipso.

Quando inueneris ramuꝫ a mensali abeuntes & ad mediū accedētē: & si i capite mēsalis fuerint rami extēsi ad superiorē parteꝫ lucra significantur: & fabricādi desideriū: qđ ex se tamē facere nō poterit nisi ab alijs adiuuetur: vel pro alijs id efficiet & non pro se ratione angustiarum & laborū: vt ad amussim habeo ego in sinistra mea manu.

¶ Cap. clv. De morte violenta causa suarū diuitiaꝝ: & de eo qui iniuste dānatꝰ paterne hereditatis gratia.

Quando inueneris lineā que oritur a media naturali per mensam manus secādo mensalem & diametraliter tendat ad radicē infamie & in quadrāgulo ab vna linea secetur vt crux: violentam significat mortem diuitiarum suarum causa vel eum qui iniuste dānatur paterne hereditatis causa: vt dicunt ego tamen hoc nunꝙ vidi.

¶ Capitulum. clvi. De signis probitatis.

Dixit Coruus noster pictor chyromantie. Quando inueneris hoiem qui manus supra zonaꝫ vel in sinu tenere soleat: aut aliquādo ad zonā aut post terga ac si essent ligate: aut sub zona aut ante aut retro spaciando. Hic adeo probus est: vt nihil melius dici queat. Ego nescio vnde talē sententiam hic extraxerit: illi qui ita sunt figurati potius ostendunt superbiam & & inanem gloriaꝫ & ambitionem: & desiderium regnandi seu dominandi.

¶ Cap. clvij. De signis deceptoꝝ maliciosorū atqꝫ cauillatorū: & eorum qui libenter delectantur litibus cum cognatis & alijs hominibus.

Quando angulus sinister scilicet ille qui causatur a media naturali & basi triāguli fuerit protensus & acutus deceptorē maliciosuꝫ & cauillatorem significat: quiqꝫ libenter litibus delectetur cum cognatis & alijs hominibus: vt aiunt quidam.

¶ Cap. clviij. de his qui improbi sunt & vitiosi atqꝫ male societatis & qui lasciuijs vtuntur & postea remittunt aliquantulum & faciunt tandem bonum exitum.

Quando angulus sūmus fuerit seperatus atqꝫ multis lineis oppressus vt in forma rethis hominem significat qui lasciuijs vtitur: & malaꝫ societatem exercet: sed exitus est bonus & felix si in fine rhetis erit vt crux hoīs maliciaꝫ diminuit.

¶ Cap. clix. De superbis atqꝫ iniquis hominibus sagacibus & laboriosis in suis negocijs & cū auaritia.

Dicunt aliqui. Quando triāgulus sit paruus: & bona proportione dispositus hoiem significat superbum iniquitate plenum auarum sagacem lingua celereꝫ: & non nihil rebus inopem: & laboriosum in multis negocijs cū tedio & labore nisi ab alijs lineis adiuuaretur: & hoc tenet etiā ille niger Coruus.

¶ Cap. clx. De signis improbitatis & detractionis & de his qui dabunt causam effundendi sanguinis.

Dicunt illustres in hac arte moderni. Quādo angulus summus fuerit in medio cum quattuor lineis se intersecātibus vt crux vnica tantum arguit hoiem discordē & valde improbū: cuius verba & detractiones effundendi sanguinis causaꝫ prestabunt: vt etiam Coruo placuit.

¶ Cap. clxi. De his qui sunt timidi auari & sine ratione & carcerem periculosum patiuntur & effundunt sanguinem: & fortasse subito perdent caput aut aliquod aliud membrum.

Dixit coruus valde niger. Quando linea prosperitatis hoc est saturnina incipit a rascetta & per caueaꝫ ad radiceꝫ medii se porrexerit cōtinua & bene conditionata: & media naturalis sit breuis ita ꝙ nō tangat saturninā lineaꝫ. Timidum auarum sine rōne significat hoiem: quiqꝫ sit in carcerem coniiciendus & ad vite periculuꝫ expositus: & periculū incurret ne a iudicibus pena sanguinis damnet. Deniqꝫ capitis penā incurrere erit in periculo: aut vi iustitie aliqđ perdet membrū hoc tamen nūꝙ vidi & nescio vnde extraxerit.

¶ Cap. clxij. De his qui sunt dure ceruicis atqꝫ periculum nullum existimant: & dānatum patiuntur.

Quando media mensalem attigerit magnum dānū in diuitijs significat aduersitatēqꝫ presertim si alios ramos non esse: erit: & dure ceruicis homines: quippe per periculum nullum considerent vt coruus noster pingit.

¶ Cap. clxiij. De his qui ex corpore suo spargūt sanguinem cum periculo.

Quando capitis linea tendit ad mensalem hominem significat suum sanguinē sparsuruꝫ: & erit maledicus: neqꝫ aberit a periculo mortis sibi inferende vt moderni scribunt & etiaꝫ coruus.

¶ Cap. clxiiij. De his qui semper manent cuꝫ periculo: adeo ꝙ vitam cum morte permutare cupiant.

Quando mensalis cum vitali linea & media naturali nec non basis trianguli ad mēsalem deuenerit: & sint dicte quattuor linee cōiuncte fere in mōte Veneris: magni hoī periculū iminere significāt: vt cū vita mortē cōmutare cupiat sic aiūt moderni.

¶ Cap. clxv. De his qui cum matre irascuntur & de ea causa euenit sanguinis effusio.

Quando quattuor linee rubee valde secāt mediaꝫ naturalē: hoiem cum matre irasci significant & ea causa sanguinis futuram effusioneꝫ. Sed si dicta signa pallida fuerint: non sortitur effectuꝫ. Hic quoqꝫ erit iracundus & subitus: vt moderni scribunt & sentiunt.

¶ Cap. clxvi. De his qui habent infidos amicos & ipsi sunt probi atqꝫ fideles.

Quando due linee egrediunt a rascetta & obliquantur versus montem manus: amicos fideꝫ non habere indicant: ipsum vero probum fidelem & morigeratum: itaqꝫ cum ignotis hominibus non ineat societateꝫ vt aliquibus placuit.

¶ Capitulum. clxvij. De his qui capiuntur & vi ponuntur ad nauigandum.

Quando vna linea egreditur a rascetta: & fuerit crassa atqꝫ continua & obliquatur p montem manus versus percussionē hoiem iturus

in seruitutem significat: et ad nauigationem vi cogendū: et maiori tempore vite sue futurum seruum: vt Coruus noster chyromanticus pictor sentire videtur.

¶ Capitulum.clxviij. De his qui frequēter in lucro versantur et habent illustre ingenium: et amici eum furantur et ab ipsis deceptionem patiuntur.

d Ue linee que oriuntur a rascetta et oblique vadunt cōtinue per cōcauum manus secando lineam cardiacā et a radice pollicis deuenerint vel prope dicunt φ arguunt hominem in lucro frequenter versari sed sibi imminere periculum ne futurum ab his patiatur quibus ipse maxime fidit: illustre tamen et magnum ingenium habet.

¶ Capitulū.clxix. De his qui pecuniaria mulctati sunt et fortassis etiam patiuntur vincula sine pecunie restitutione.

q Uando due linee oriuntur a rascetta et tortuose versus montem manus inuenerint hominem pecunia multatū ostendit. Et forte in carcerem trudetur sine restitutione pecunie: vt inquit Coruus.

¶ Capitulum.clxx. De his qui sunt inobedientes parentibus suis.

f Si in restricta linee sparse fuerint se inuicē nō contingentes sed in diuersa abeuntes pessimū hominem significabunt parentum contēptorem atq3 eis inobedientem.

Quādo mensalis atq3 cardiaca angulum causant: et ibi non sit media naturalis iracundum crudelem parentibus: et cuiq3 inobedientem hominem indicat qui est peruerse voluntatis: et in proprium fuerit sanguinem: vt tenent aliqui.

¶ Cap.clxxi. De his qui multum in lucro se intromittunt: et semper eorum exitus ad infortunium tendit in suis negocijs.

q Uando in manu fuerint due linee oblique ad rascettam vsq3 ad mediam naturalē cōtinue deuenientes: hoīem sepissime in lucro versari significat. Sed talis perfidus est atq3 infortunat⁹ in omnibus suis negocijs. Tamen sollicitus est semper quoniam multe et varie imaginationes ei representantur: s3 tamen in rebus suis parum et oblique discurrit nulla ratione adhibita: vt aiunt.

¶ Cap.clxxij. de his qui incōstantes feroces atq3 impij sine verecundia et male sociabiles. Et his nullus est defectus neq3 superabundantia quousq3 se possunt adiuuare: nam omnia faciunt vt viuant cum rapina et atrocitate: per phas atq3 nephas vt necessaria sibi acquirant et diuitias.

f Unt autem huiusmodi illi qui sunt de natura Martis et hi habent lineam vite et mediā naturalem cum intenso colore coniunctas habēt hi conditiones tales quas supra dixi et etiam peiores: et si possibile est dicere transeunt vltimum gradum malignitatis et malicie.

¶ Cap.clxxiij. De his qui percutiunt fratres suos et sūt destructores paterne substantie.

f Si aliqua figurarū fuerit in loco martis de his que posite sunt in quinto Anastasie capitulo pprio: hi tales erūt deuastatores paterne substantie et fratrum suorum percussores.

Querūt a me multi discipuli et scholares vtrū physionomia sit magis vera φ chyromantia et ecōuerso: respōdetur vtrasq3 esse veras et φ vna subalternatur alteri: et φ physionomus et chyromāticus non differūt nisi ratione loci. Et φ vtriq3 sunt inuestigatores actionu3 nature atq3 norme: vt in prologo quarti libri dixi.

Tū chyromantia habet radices magis fixas: et qr principales linee a principio etatis indicant intrinsecum nature: et indiuidui: qr dispositio membrorum regalium faciunt vestigia in manu eorum que in eis sunt.

Et similr cōditiōes planetarū in natiuitatibus vtiq3 vestigia inueniūt vsq3 ad vltimum terribilium indiuidui. Physionomia mutat lineamēta et figuras mēbrorū in etatibus: ita φ videmus sanguineos fieri melācholicos et colericos sanguineos fieri et sic mutatis cōplexionib⁹ mutantur mores. Mala tū cōpositio nūq3 mutat: vt caput sphericū seu acutū: aut pectus angustū pp habitudinem ossosā: chyromātia vo non mutatur: Chyromantia declarat de diuitijs calamitatibusq3: de fortuna et infortunio: de longitudine et breuitate vite: de itineribus et alijs rebus. Sed hic ego itelligo de physionomia de mēbris et nō de planetis. Cōcluditur ergo φ physionomia simpliciter et per se est inanis: et ita chyromantia. Tamē quando sunt simul iuncte sunt peroptime. Nihilominus chyromantia simpliciter est magis fixa. Multa cognoscuntur per physionomiam: que non potest cognoscere chyromanticus et sic econuerso: et dico finaliter φ chyromantia subalternatur physionomie.

¶ Cap.clxxiiij. de his qui pseuerāt cū malis viris et latronibus occulte machinando maleficia ppetranda.

f Si figura.g. fuerit in loco Martis: habēs talē erit pseuerās cū malis viris et latronibus occulte machinando maleficia perpetranda.

¶ Capitulum.clxxv. De hominibus magnis quo ad dignitatem aut fortunā: et forte intelligitur qō ad animū: et de his qui sunt audaces pertinaces et vsurpatores siue dispensatores paterne substantie.

f Si in loco Martis fuerit aliqua figurarū superascriptarū vt in quinto Anastasie: et in capitulo Martis habetur: erit ille magnus et audax pertinax et ab inceptis desistens: vsurpator quoq3 et paterne substantie dispensator.

¶ Cap.clxxvi. De his qui sunt proni ad geometriam.

f Si figura.C. erit in loco Martis erit magister perfectus et ingeniosus diligens geometriam aliquādo aliquibus iniuriam faciēs. Nota φ oportet φ triangulus habeat cōditiones: quas diximus in capitulo de natura Martis in isto libro.

¶ Capitulū.clxxvij. De his qui sunt doctores atq3 scriptores linguarum incognitarum: et etiam librorum expositores.

f Unt huiusmodi homines fm rubricam illi qui habent hunc caracterem scilicet. C. in loco Mercurij.

¶ Cap.clxxviij. De his qui exercent artes falsas cū quibus homines decipiunt suo excellenti ingenio.

f Unt etiam tales illi qui habent caracterem hanc scilicet. C. in loco Mercurij: et sunt alchimiste fascinatores: et qui fingunt se constringere diabolum seu spiritus: et sunt pessimi barrilusores perfidi et similia.

¶ Cap. clxxix. De his qui sunt nobiles ⁊ subtiles scriptores profundarum scientiarum: audaces ⁊ in malis operibus pergentes.

l Audantur virtutes vitiaq₃ deprimunt. Un optimu₃ est professores suos cognoscere vt virtuosos imitemur: vitiosos vero fugiam⁹ Qui igit̄ habēt caracterē. C. in loco lune tales erunt q̄les rubrica supra posita ostendit.

¶ Capitulum. clxxx. De his qui sunt cōmunes amici: ⁊ qui vtiliter consulunt ⁊ sunt duri in mente non tamē audaces in factis.

q Ui habet multas lineas ī digito medio plus q̄₃ alibi: ⁊ specialiter quādo linea saturnina oritur a rascetta ⁊ extēdit̄ p palmā vsq₃ ad radicē digiti: tales sunt cōes amici vtiles cōsulentes in mente graues ⁊ non audaces in factis.

¶ Cap. clxxxi. de his qui sunt pulchri sapientes iudices iusti fideles religiosi cū quibus est dei timor.

q Ui habuerit lineas ī radice indicis pulchras est specialiter quādo linea naturaliter vadit ad predicti digiti partes: hoc est q̄ orient̄ a medio tuberculi aut prope angulum sūmu₃: sunt pulchri sapientes iudices iusti fideles religiosi ⁊ timor dei est cū illis. Ut plurimu₃ legiste nostri temporis sunt infideles, iniusti irreligiosi ꝓphani ⁊ diabolici. Uix sciunt prima litterarū elementa ⁊ sumūt doctoratum ⁊ sunt iudices detractores seminatores zizanie ⁊ malefici. Solum duos iudices notaui habere supradictam posituram: qui sunt iusti ⁊ sapientes ⁊ habent vt dictum est bonas cōditiones. Antiquitus erant leges sm ordines ciuitatū: ⁊ nō erant ita vt sunt iste. Hic nūc est pessimus ordo: nam doctorentur homines indocti ⁊ rudes propter auaricia₃: Aristoteles: Socrates: Plato: Pithegoras ⁊ alij prisci fuerūt doctores: sed non adoctorati. Nā doctor dicitur a docendo. Indocti alios doctorant indoctos: qui ambo vt plurimū nesciunt docere. Habēt eni₃ nomen tantum ⁊ sunt vt sophistici: aut inanes scatule picte. Si sunt alique lites nūquā desinunt. Et omnibus litigijs dant triginta aut quadraginta annos. Antiquitus ministratores legum erant philosophi sapientes.

Nostri autem nesciunt syllogizare. Liberales artes semper fuerunt: quibus homines delectationis gratia operam dabant. Qui dant operā legibus tempore nostro: maximo afficiuntur fastidio: ⁊ onera ingentia humeris imponunt proprijs. Et licet onorentur a diuitibus: ⁊ maximo fastu pompas in victu ⁊ vestitu diligant: non minoris tamen erāt precij sapientes studiorum naturaliu₃ sectatores: qui honores negligunt: ⁊ victu ac vestitu necessario vtuntur ⁊ non superfluo: cum paucis: ⁊ his quidem minimis natura cōtenta sit.

Figura vt hic. F. in monte iouis: facit hominem sapientem in causis ⁊ iudicijs discutiendis.

H. littera in monte indicis denotat bonam famam generaliter in omnibus facultatibus.

¶ Capitulum. clxxxij. De his qui a filijs vel a cōsanguineis leduntur vel a proximis: ⁊ in his omnibus ingrati videbuntur.

i Li qui habēt multas lineas ī digito medio plus q̄₃ alibi: ⁊ linea saturnina orietur a rascetta ⁊ vadat vsq₃ ad radicē digiti: ⁊ eorum radices sint de bonis fortune exhaustis: tales ledentur a filijs vel a consanguineis vel a proximis. Et in his omnibus ingrati videbuntur.

¶ Capitulum. clxxxiij. De his qui sunt congregatores pecunie: ⁊ habent amicitias cū nobilibus ⁊ magnatib⁹.

i Li qui habēt caracteres seu figuras vel aliquid quod assimilatur caracteribus in loco Saturni: vt in quinto Anastasis nostre pictu₃ est in capitulo de his qui sunt de natiuitate Saturni. Tales erunt congregatores pecunie ⁊ nobilium ⁊ magnatum amicitias habebūt. Et hoc fortius operatur. Si radix sua sit opulenta in bonis fortune: que a suis antecessoribus ad eos peruenerunt. Nam diuitie sunt instrumenta ad vitia ⁊ virtutes ⁊ ad bonum ⁊ malum. Et dicuntur secundus imo primus sanguis. Qui nummis habundat: nisi propriu₃ velit fraudare genium: laute viuet: vestitu vtet̄ egregio: Perdicibus vitulis: gallis castratis: reliquisq₃ volatibus vescetur. Nec terre nec mari neq₃ aeri parcet dūmō gulam suam ad summum expleat. Doleo ac vehemēter quidem doleo me pauperem fuisse: qui vix cibo ⁊ potu explere possim alieno miseru₃ eni₃ est aliena semper viuere quadra. Et vestitu circūdari mēdicato. Uerum est q̄ sapientes tantum querunt oportuna ⁊ superflua negligunt: qui aute₃ sint isti penitus ignoro. Nullus est tam fatuus qui pecuniam ⁊ diuitias non diligat cu₃ sine ipsis nihil fiat: ⁊ omnia per ipsas facta sint.

¶ Capitulu₃. clxxxiiij. De his qui peregrinātur per longas regiones: ⁊ si sunt pauperes patiuntur anxietates labores ⁊ iacturas.

q Ui habet a radice sue geniture indigentiam ⁊ paupertatis morbum ⁊ in manu sua habeat multas lineas in digito medio plus q̄₃ alibi. Et specialiter quando aliqua linea oritur a rascetta ⁊ extenditur per palmam vsq₃ ad digitu₃ mediu₃ que saturnina ab optimis ingenijs vocatur. Tales vt peregrini vagantur per multas terras ⁊ regiones cum anxietate labore ⁊ multis indigentijs. Et hoc est q₂ Saturnus in sua genitura dominat̄ ⁊ est infortunatus.

¶ Cap. clxxxv. De his qui si sunt a radice diuites longas terras peragrantur negociādo ⁊ exercēdo merces.

q Ui habent lineas vt dictu₃ est in precedenti capitulo ⁊ sunt a radice sua diuites: tales per multas regiones iter facient ⁊ erunt in continuo exercitio mercium ⁊ cum prosperitate negociabuntur ⁊ lucro.

¶ Capitulum. clxxxvi. De his qui leuiter iras sustinebunt: ⁊ si erunt a radice pauperes: in senectute pingues erunt ⁊ sine egestate.

q Ui habuerit lineas in digito medio plus q̄₃ alibi ⁊ lineam saturninam: vt dictum est supra: ⁊ fuerint a radice pauperes leuiter iras sustinebunt: ⁊ erunt in senectute sua pingues hoc est diuites sine egestate: ⁊ tales naturam Saturni participant.

¶ Capitulum centesimum octuagesimum septimum De signis prodigalitatis.

Uando linea media ꝛ cardiaca non bene cōiunguntur simul sed distant ab inuicem predicte linee notabiliter purum spacium dimittentes significant prodigalitatem.

Angulus dexter obtusus siue grossus signū est male dispositionis ꝛ prodigalitatis.

Dicit Ugo ꝙ si angulus summus sit recte ex opposito medietatis indicis angulum rectum faciens signum est subtilitatis ingenii: ꝛ eorum qui imoderate expendunt. Si vero vltra medietatem indicis ex opposito vel circa hoc est versus dorsuȝ manus dicte linee trianguluȝ causando acutum angulum vel obtusuȝ facient: prodigū absqȝ ratione expendentem ostendit. Martiales linee bene cōditionate quo ad martialem dispositioneȝ prodigalitatem innuunt: hinc est quod valde calidi in cōplexionibus sunt prodigi vt sunt vt plurimuȝ hi: qui militarem disciplinam ꝛ exercent. Licet nostris temporibus duces armorum ꝛ milites vt plurimū sunt effeminati. Ut videre licet: in spurio quodā summi sacerdotis filio qui nullaȝ fregit astam vixqȝ ensem extraxit: ac pene totam Italiā in terrore tenuit: ꝛ maxime patriaȝ nostram. Quā cum optaret dominio suo subiicere tandem cognouit causaȝ fuisse sue ruine. Nam consilio ac sapientia Bētiuolorū ita effectum vt non solū Alexandri pontificis sed etiam gallorum regis vires ac astutiam fregerit.

Quadrangulus valde amplus prodigalitatem denotat vt omnes periti affirmant: ꝛ ego cum illis.

¶ Cap. clxxxviij. De hoībus nobilibus ac sapientibus: ꝛ qui in omnibus discreti sunt. Et habent aīum sublimē ꝛ altū: suntqȝ penetrabilis intellectus omniūqȝ sciētiarum interpretatores ꝛ expositores: ꝛ precipue artiuȝ profundarum ꝛ occultarum.

I autem paruus circulus vel triangulus apparuerit in monte indicis bene cōditionatus ex parte sui ꝛ ex parte tuberculi arguit hominem in supranotatis conditionibus esse valde notabilem: ꝛ hoc intēditur si proportionatis lineis ac tuberculis cetera correspondent.

¶ Cap. clxxxix. De hominibus amabilibus vltra modum sed qui non habebunt amicos fideles ab infantia vsqȝ ad vltimam iuuentutem.

Cutum seu spherica forma aut paruiculus triangulus in monte Iouis arguit hoīem vltra modum amabilem: sed fideles ab infantia vsqȝ ad vltimā iuuētutē nō habebit fideles amicos.

¶ Cap. cxc. De hoībus vt dictū est ī supiori capitulo sic a natura dotatis sapiētibus ꝛ penetrabilis intellectꝰ ꝛc. Qui in vltima iuuentute summum statuȝ ꝛ nobilē ꝛc. vt dicetur.

Cutum vel paruus triangulus aut spherica forma in mōte iouis bene dispofita atqȝ fortunata cū aliis proportionibus. Denotāt homineȝ vsqȝ ad vltimaȝ iuuētutē versari cuȝ multis amicis infidelibus: ꝛ qui in iuuentute vltima habebit summum statum ꝛ nobilem. Et erit dilectus ab omnibus propter diuitias ꝛ propter fidelitatem suam ꝛ rectitudinem propriam.

¶ Cap. cxci. De his qui sunt conditionati vt ante dictum est in monte iouis. Et propter infidelitatem suam ꝛ rectitudinem patiuntur detrimentum maximū seruiendi causa amicis: ꝛ hi tales erunt in medio etatis apud reges ꝛ principes noti atqȝ dilecti.

Cutuȝ vel paruus triangulus aut spherica forma in monte iouis bn̄ disposita atqȝ fortunata arguit omne illud quod in rubrica dictū est.

¶ Capitulum. cxcij. De his qui habent vxorem lupanariam seu postribulam.

Irit Ugo. Si linea cardiaca in medio sui teneant pūcta rubra intercisa a quibusdaȝ lineis rubris: que tendant versus foueam manus: ꝛ etiam sit diuisa ꝛ vndiqȝ cōtinua in laycis vxorem lupanariam denotat.

¶ Capitulum. cxciij. De his qui extra patriam sunt dilecti atqȝ fortunati.

Cutū vel paruus triāgulus aut spherica forma in monte iouis sicut in precedētibus capitulis tactum est: si sit bene cōditionatus atqȝ ꝓportiōatus ꝓpinquis talis erit ī odio: ꝛ ab extraneis extra patriam erit dilectus atqȝ in oībus fortunatus. Qui habēt lineas subtiles in radice digiti solis plusqȝ alibi extra patriaȝ amanī ꝛ sunt fortunati. Hoc ego ī manu mea habeo. Intelligo aūt ꝙ fortuna mea bona erit post annos quadraginta. qꝛ vniuersaliter ratione lineaꝝ cētorū: atqȝ geniture mee vt astrologi indicarunt vsqȝ ad illaȝ etateȝ ego sum infortunatus: post vero meliores habebo fortunaȝ non tamen nimis.

¶ Cap. cxciiij. de his qui propter iracundiam sunt libere lingue super se recurrentes: ꝛ sunt amabiles valde ꝛ semper contrarium in suis negociis.

Ui habuerit lineas subtiles in radice solis plusqȝ alibi sunt iracundi ꝛ libere lingue valde super se recurrētes: hoc est ꝙ propter iracundiam quam habent: que habent in cordē ꝛ que sciunt palam ac manifeste publicant ꝛ dicunt. Et tales cogitationes recurrunt super se: quia post damnū patiuntur: nam auribus alienis displicent: ꝛ propterea multi ei inimicantur. Tamen post iram sunt boni socii atqȝ amabiles. Et ego tales lineas ad amussim habeo in manu mea: ꝛ in hoc celuȝ me dotauit. Unde multi male de me oppinantur. Sed hi tales sunt belue ꝛ non habēt discursum. Cum potius errem lingua qȝ factis: sed trāsacta ira mecum ipse doleo ꝛ tristor.

Uerum primi motus in potestate nostra non sunt. Hyppocrite non sunt libere linge: sed occulti detractores vindicatiui crudeles auari atqȝ seditiosi. Qui sunt libere lingue non sunt complexionati vt sunt hyppocrite: vnde nec Cocles: ergo non habet in verbis duplicitatem. Si aliqui dicant. Solares sunt hyppocrite ergo supernotate linee arguunt hyppocritas. Respondeo ꝙ solares sūt hyppocrite: quia sophistice ostendunt se esse summe sapientes: quo ad apparentiam ꝛ pompas togas ꝛ colloquia: ꝛ videntur quasi esse totum continens: sed tamen non intelligitur simpliciter: vt dictuȝ est in. 2. Anastasieꝝ ꝛ ita hic dicendum est ꝙ iste linee non faciunt effectus quo ad planetas tantum: sed ex quadam cōmixtione alterius proportionis ꝛ planetarum. Saturnini sunt malefici quo ad omnia tamē solares temperatiue ad Saturnum arguimus minus nocentes. Et sic de lineis dicemus: ꝛ hi gratia ego Cocles habeo ī horoscopo meo tredecim gradus Scorpionis. Mars hoc ē ī tertia ī signo

Capricorni Jupiter est in Thauro in septima domo ⁊c.
Tales cõstellationes ad inuicē compensate cum Mar
te arguunt line libere lingue. Sol etiam hoc inducit. Ju
piter tollerat maliciam ⁊ alij planete ergo remissiue in=
telligitur. Si cõtrarium esset scilicet si Uenus ⁊ alij pla
nete non obstarent intensiue esset iudicādū. Et sic pro/
cedit physionomus chyromanticus ⁊ astronomus.

¶ Capitulum.cxcv. De illis qui sunt inimici religiosis ⁊ precipue cucullatis.

f Unt quedā species cucullatorū que sunt lau
dande atqȝ diligēde. Et quedā sunt cõculcā
de atqȝ detrudēde atqȝ fugiēde: ⁊ maxime
quādo sunt hyppocrite. Cole penitus sacer=
dotes omnes p̄cipue in ecclesijs suis ⁊ quādo celebrāt
officia ac cerimonias suas: post sunt euitandi: nec haben
da est eorū conuersatio. Nam cognoscuntur eorum mo
res diuersi: ab illis quos in ecclesijs ostendunt. Aliqui.n.
vt plurimū sunt superbi: ⁊ elati malefici luxuriosi gu=
losi ac auari: credo tñ aliquos esse bonos sed paucos.
Quādo linea mensalis transgreditur montē indicis cū
bona positura significantur homines mali animi ⁊ in=
tentionis contra religiosos precipue cucullatos qui sunt
superstitiosi: vt aiunt quidam moderni.

¶ Cap.cxcvi. De his qui res suas palā faciunt ⁊ qñqȝ ad sublimationē perueniunt hoc est apud principes cū honore ⁊ fama: ⁊ qñqȝ deprimuntur a principibus ac regibus cū infamia ⁊ dedecore: tamē tales de natura sui sunt fideles atqȝ magnanimi.

q Ui habuerit lineas subtiles in radice digiti
solis plusq̄ alibi: palā faciunt negocia sua q̄
ab alijs occulte fiunt: ⁊ quandoqȝ a regibus
seu principibus sunt sublimati: quādoqȝ ve
ro depressi.
Sunt tamen hi fideles atqȝ magnanimi. Ego Cocles ta
les lineas habeo in hora non bona.
Et ita propter principes aliquādo habui bonam fortu=
nā: ⁊ aliquādo infortunium ⁊ inimicitias: sed doleo q̄
meis tēporibus principes vt plurimū sunt ignorantes
nullius discipline ac beluis similes: auari ignaui atq̄ in
uerecundi sine virtute ac litteris: vnde virtuosos ac lit=
teratos nõ solū beneficijs non ornant sed eos odio ha=
bent. Multos annis preteritis iudicaui: ⁊ exitū eorum
malū predixi: que res statim postea euenit ⁊ nõ solum
in ipsis sed in vniuersa prole: vt predixerā: a quibus pa/
rū ac pene nihil deportaui. O vos socij ac in litterario ex
ercitu cõmilitones optimi nolite sperare in principibus:
sȝ in magisterijs vestris fidē ac spē oēm collocate. Qui
principibus adherent diuitijs: si quas habēt expoliant:
morte violenta iniuste accusati ⁊ damnati intercipiūtur.
Dicuntur enim principes impinguare porcos vt laridū
suscipiant. Quos deus optimus maximus fulmine con
tactos perdat ⁊ ad tartareas fauces mittat. De malis lo
quor ⁊ qui tante felicitatis indigni sunt propter scelera:
non de bonis quibus libenter adhereo: quos deus felici
tet ac eternū conseruet.

¶ Cap.cxcvij. De his qui sunt fortunati ⁊ similiter eorum genitores.

f J figura talis. A. reperiat̄ in loco solis sitqȝ
fortunata: habēs erit fortunatus ⁊ similiter
eius genitor.

¶ Capitulum.cxcviij. De his qui sunt infortunati ⁊ similiter parentes eius.

f J figura suprascripta in suprascripto loco so=
lis reperiatur male disposita arguit in haben
te infortuniū ⁊ similiter in genitore.

¶ Cap.199. De his qui habent sufficiētem victum cum labore tamen.

l Inea veniens a fossato scindens mensalem
versus mediū digitū tēdensqȝ ad radicē la
borē cū victus sufficientia significat. Talē
lineā voco ego saturninā quia ante periodū
Saturni sic accidit: post ipsum tēpus est linea p̄speritā
tis q̄ dat diuitias saturninas: ⁊ inducit hoīem diligere
agriculturā fabricas ⁊ his similia vt in suo loco dicet̄
⁊ hoc multis annis p̄teritis a me obseruatū est.

¶ Cap.200. De effeminatis ⁊ de his qui sunt malorū morum ⁊ de phylocaptis.

m Eis tēporibus femine induuntur vt viri ⁊
viri vt femine cum circulis aureis circa bra
chia. Ornant enim capillos suos: ⁊ incedunt
spatulis discopertis operando cū psilotris
aquisqȝ odoriferis efficientes pellem nitidā. Genas eo
rū cū brasilijs artificiatis colorant: supercilia depilant.
Crines eorū ad quoscūqȝ volunt colores vnguentis de=
ducūt: que oīa feminciatē ostendūt muliebritatem. Et
solū in hoc a mulierib⁹ differunt q̄ loco priapi vuluam
nõ habēt. Non sunt equidē isti vtiles ad cõmunia bona
nec ingenio aut cõsilio valent: ⁊ minus armis: q̄ penit⁹
effeminantur: ignorant litteras: atqȝ liberaliū artium ⁊
omniū disciplinarū hostes sunt acerrimi. Ideo merito
a consortio hominū ⁊ bonorū precipue expellendi. Nõ
minus etiā vituperāde sunt femine: que cõtrarijs vtū=
tur indumentis virilibus scilicet ⁊ minime eis concedē
tibus. Unū merito vane petulantes lasciuie meretricesqȝ
lupanarie nuncupande sunt. In hoc damnādi sunt etiā
multi religiosi qui sub primis indumētis: subtilissima
primū lineo vtunt̄ in indumēto: non purpure non serico
parcūt: q̄mmodo in thalamis apud amasias remoto pri
mo tegmine videātur a religione: in qua sunt: remotis=
simi. Considera tu femineos mores vt in primo Anastasis
dictū est ⁊ huic sermoni: quod deest applica: vbi tra=
ctatur de sexus diuisione. In patria nostra huiusmodi
homines multi sunt: ⁊ precipue vnus: procere potius sta
ture q̄ parue: habitudine musculosa cū nobilissima car
ne quantū ad tactū: candidus aliqualiter ⁊ perspicuus.
Ornatā habet comā faciē rotundā: cilia rara cū psilo
tris depilata: frontē latā: oculos magnos: lucidos cum
flāmeis maculis: genas rubeas aliq̄liter a natura ⁊ ab
arte: mētū foueatū ⁊ rotūdū. labia risiua: auriculas p̄
portionatas corpori: collū grossū: gulā eminētē: spatu
las largas ⁊ pilosas ⁊ artificio valde lucidas. Et alias
partes corporis pingues: pedes puos: cū superficie plan
te plana: manus pingues ⁊ curtas: digitos breues atqȝ
crassos: verba cõposita. Aliorū cõtēptiuus est: qui sem=
per yronicē loquitur. Seminator zizanie: dolosus aua
rus ⁊ maleficus. Blanditias semper apud presentes in
ore habens: retro autem pungit murmurat ⁊ lacerat.
Speculum ac pecten in manicis portat vt se in quolibet
cernat angulo. Ingressū habet pauonis ⁊ in apparentia
videtur esse magnum quid. Si scopam haberet in ano
omnem viam nitidam ac sordibus priuatam redderet.
De manibus non dico quia non recte memini. Sunt er
go tales habētes naturā Ueneris: vt in tertio Anastasis
dictum est: ⁊ etiā in isto libro capitulo proprio.

Preterea effeminati sunt illi qui habēt tres lineas que vadunt versus digitū Jouis: ⁊ ex alia parte terminantur cum radice digiti Ueneris.

Paucitas pilorum in manibus ⁊ in reliquo corpore animum arguit effeminatum.

Qui habuerit palmam manus curuam muliebris esse nature ostenditur.

Si in manu sunt pili signū est malorum morum ⁊ stulti presumptuosi ⁊ effeminati viri.

Deterrimus autem est qui non habet barbam aut rarem ⁊ assimilatur eunucho.

Angulus supremus valde seperatus: ⁊ ꝗ illud spacium sit lene ⁊ valde mole sine lineis aut virgulis muliebrem naturā significat: ⁊ eum qui cantilenis ornamentis pulchris ac odoribus delectatur.

Si tuberculus Ueneris est leuis ⁊ lineatus ⁊ multum eminens forme phylocaptū significat: denotat etiam ornamenta: ⁊ eum qui mulieribus colloquijs frequenter delectatur: ⁊ hi tales non sequuntur virtutes: nec ingeniosis negocijs versatur quia abūdātia coitus submergit ingenium si quod habent.

Quando linea mensalis cōiungitur cum linea vite ⁊ facit angulum cum ea ⁊ non sit ibi media naturalis tales sunt phylocapti intensiue.

Si in quadrangulo reperiatur quoddā signum simile stelle bene coloratū habens valde diliget mulieres ⁊ forte ledetur ab eis.

Quicūq; insunt ingressus feminei indumētaq; per pulchra effeminati sunt ⁊ referunt ad apparētē cōuenientiam: ⁊ huiusmodi signa in aliquo subiecto percipiuntur: ⁊ talis inest prenotatus effectus: ⁊ feminis assimilant: que ex artificio se pulchras faciunt: nam effeminati eas imitantur in vestibus ⁊ ornamētis.

Ita femine viragines seu viriles dici possunt que in aliquibus viros imitantur: vt in vestibus ⁊ in aliquibꝰ moribus aut gestis respectu sui generis: quod considerabit qui in hac arte voluerit indicare.

Color deturpatus pallore: vt est in illis qui subito expauescūt: ⁊ qui nō procedit ab egritudine aut lesione aliq: ostēdit hoiem captū amore mulierū aut cynedorū: ⁊ hi tales multū semen amittūt. Et videt esse color quē dicit poeta quidā. Et tinctus viola pallor amantium.

Quando basis trianguli terminatur in cauea manus ⁊ non adheret cardiace facit hominem timidum ⁊ in mulieribus submersum.

Qn tactus manū subterfugit: ⁊ residuū corporis sit pallore obductū aut ad flaucedinē seu cinericū colorē tendat: muliebrem naturā ostendit atq; effeminatam.

Dicit fur chyromantie quādo in vite principio triangulus nō adheserit hoiem bonas societates deserentē: ac malas inire: feminis delectari ostēdit: nec non pulchras vestes iduere: in omnibus deniq; rebus iocundū ⁊ prodigum: ⁊ non nihil paterne hereditatis amissurū videtur hominem indicare.

Uia lactea in manibus hominū effeminatiōis signū est.

Manus parua ⁊ digiti parui ⁊ inarticulati muliebrem naturam indicant.

Nuditas pilorum per vniuersum corpus femineitatis signum esse ostenditur.

Capilli plani oblongi ⁊ suaues in tactu muliebrē nāz attestantur. Et hoc intelligimꝰ in etate adulta: ⁊ ꝑ maxime indicare hōbes si hō est cū varietate aut nuditate piloꝝ.

Cūcta signa q̄ cōcurrūt ad femininā naturā que multis in locis tacta sunt ad hūc locū potes referre. In hoc loco mouetur ac declaratur pulcherrima questio. Utrum in amore anima patiatur.

Respondet eximius atq; excellēs physionomus cōmētator Guilielmus nurice textum Aristotelis dū inquit in physionomia similitudinaria. Et ecōtrario vtiq; corpus cōpatitur passionibus anime manifestū aūt sit circa amoris ⁊ timoris ⁊ tristitias ⁊ delectatiōes. Dicit prefatus Guilielmus in preallegato loco. Et quod corpus patitur ab amore aīe vt manifeste patet in amore heroes. Est enim iste amor: vt dicit Auicēna i tertio canone sollicitudo melancholica hoc est similis melancholie in qua homo adducit incitationem cogitationis sue super pulchritudinē quandā: imo super pulchritudinē cuiusdā mulieris ex qua quidē passione dū anima vehementer patitur inter alias passiones quas corpus patitur: ipsum efficitur macrū ⁊ oculi profundantur. Ratio aūt macredinis corporis est. Cū enim causa istius passionis sit cā obiecti delectabilis in v̄tute imaginatiua fortiter impressi. ex tali forti impressione sequit fortis ⁊ continua imaginatio de isto obiecto delectabili: ꝟm autem Auicēnā in sexto naturalium ex vehemēti ⁊ forti intensione vniꝰ virtutis in sua operatione virtutes alie remittūtur. Ut ex intensione virtutum animaliū remittūtur virtutes. Et est ratio quia virtutes suas operationes explere non possunt nisi in presentia caloris naturalis ⁊ spirituū talibus seruientium. Et ergo dum eis orbantur operationes suas minime possunt exercere patet in exemplo. In vigilia enim quia calor naturalis ⁊ spiritus species sensibiles deferentes ad exteriora diffunduntur sensus exteriores sunt in actibus suis. Sēsus vero interiores ab operationibus destruuntur. Econtrario autē est in somno propter reditionem caloris ⁊ spirituū ad interiora: vt patet per Aristotelē ⁊ cōmētator precipue in de somno ⁊ vigilia. Nunc autē in amore heroes phantasia siue imaginatio vehemētissima ⁊ cōtinue operatur circa delectabile sibi impressum: igitur alie virtutes propter priuationem caloris naturalis ⁊ spirituū ad phantasiam recurrentium in suis operationibꝰ debilitantur. Et precipue virtus nutritiua que potissime indiget calore naturali ⁊ ad cibum digerendum: ⁊ ad purum ab impuro separandum ⁊ ipsum deputatū ad speciem nutriti terminandū nō tamen in virtute ꝓpria sed in quātū est ipsius anime instrumētū: vt dicit Aristoteles scdo de aīa tractatu secūdo cap. 8. Deficiente autē instrumento aut nulle sunt operationes artis: aut non bene fiunt: que fiunt: vt dicit idem Albertus eodē tractatu cap. 3. reddens rationes quare in mulieribus frigidis ⁊ senibus plus nutriantur mēbra inferiora q̄ superiora. Et dicit hoc esse propter defectum caloris. Igitur nutritiua calore naturali destituta aut nō est nutritio in corpore omnino aut modica: ⁊ sic sequitur corporis macilēcia ⁊ similiter destructio. Ex eodem etiā patet: quare ex tali passione profundantur oculi. Cum enim virtus phantastica sit in anteriori capitis cellula vt dictū sunt in p̄cedētibus libris: ex calores nimio ibi cōcurrēte: vt iā dictū ē: humiditas oculorū exsiccatur: ⁊ spiritus oculorū extēsiui cōsumūtur: ⁊ ita oculi humiditate ipsoꝝ que valde passibilis est exsiccata: ⁊ spiritus cōsumptis qui etiam valde sunt delicati ad interius cōtrahuntur. Et ista est ratio Galeni super ꝓnostica ibi. Nares acute oculi cōcaui ⁊c. Ubi ipsas

ponit assignans causam quare oculi infirmantium ⁊ precipue in acutis profundatur. Hec dixit Guilielmus nuri ce cōmētator prospicuus. Non credant igitur aliqui: q ego sim fur aut latro: sed veri alienarū auctoritatū adductor: vt equū ac iustū est: cum nemini sit honor suus auferendus. Utrum autē corpus patiatur a timore aïe hic relinquo ne sim nimiū prolixus. Fortasse in sequentibus si ad ppositum veniet dicemus.

Cap. cci. De his qui quandoq surripiunt mulieres a viris suis. Et gaudent coitu ⁊ colloquijs.

q Ui habuerit tres lineas pulchras orientes a radice pollicis ⁊ vadant versus montem Iouis ⁊ habuerit tuberculum Ueneris tumidū rotūdum nitidū atq bene lineatū a natura inclinatus est: vt est in rubrica istius capituli.

Cap. ccij. De his qui habent pulchritudinem vultus ⁊ eloquij dulcedinem ⁊ omnia volunt que vident vt femine.

t Ales sunt vt supra in rubrica notatū est. Qui habent tres lineas cōditionatas vt in superiori capitulo tractatū est: vide diligenter ⁊ diligentius iudica.

Capitulum. cciij. De his qui sunt sine fide: diligentes mulieres pauperculas: ⁊ infirmitate detentas ⁊ ab eisdem malum patiuntur.

t Alis figura. A. in loco Ueneris naturalem inclinationem inducit ad ea que in superiori rubrica descripta sunt.

Cap. cciiij. De his qui habent gaudium ac permixtionem cum nobilibus ⁊ proficiunt in dispensatione rerū nobilium mulierum.

i Lli qui habent conditiones suprascripte rubrice sunt qui habent caracterem vt. b. in loco Ueneris: promiscentur enim nobilibus mulieribus ⁊ proficient in administratione rerum suarum.

Capitulum. ccv. De his qui habent bonum ex causa ⁊ fide religionis vel mulieris.

f Igura vt hic. b. in loco Ueneris ⁊ ipse tuberculus correspondeat ⁊ cuncta loca fortunata arguit hominem habiturum bona ex causa ⁊ fide religionis vel mulieris.

Capitulum. ccvi. De his qui sunt in multitudine gaudij ⁊ dilectione cum mulieribus mirabile officium exercentibus vnde vilipenditur: ⁊ semper in ceteris reprehēditur: ⁊ in aliquibus fortunabitur ⁊ bonum adipiscet in omnibus.

q Ui consequuntur quod in superiore rubrica notatum est: sunt illi qui habent talem caracterem scilicet. e. in loco Ueneris.

Cap. ccvij. De his qui sunt audaces in scientijs ⁊ tamen sophistici sunt: ⁊ plus in apparentia q̄ in existētia.

t Enet Ugo q due linee equedistantes bene apparentes ⁊ boni coloris a mensali tendentes vsq ad radicem medici vel prope subtilitatē ⁊ audaciam sciendi denotant: vnde arrogantes sunt ⁊ multum loquaces: ⁊ amant quidem scientias: vt dialecticam rethoricam ⁊ huiusmodi. Et tamen sunt vt sophistici cupientes magis apparere q̄ existere: ⁊ delectantur honoribus: ⁊ habent magnam curā sophisticandi.

Cap. ccviij. De his qui sunt a natura inclinati ad vltimum acumen ingenij ⁊ ad liberales artes vt sunt philosophi: arioli: augures: physionomi: musici: arismetrici: geometrici. Et ea omnia que comprehenduntur in naturalibus negocijs speculatiuis: ⁊ ea que currūt ad subtilitatem ingenij: aut quia: aut propter quid: aut propter longam obseruationem rerū rationabilium.

n Ulla est belua adeo atrocissima sine sensu naturaliter inimica homini tantum quātum est idiota atq is qui ignorat rationales actiones cui assimilatur ignarū vulgus. Est enim huiusmodi genus sapientibus inimicum. Nam scientes alta ⁊ obscura indagātur. Uulgus infima ac depressa cogitans ad celum caput erigere nequit. Et quoniam sapiens cogitabundus phantasmata semper speculatur ab iperio vulgi fatuus reputat. Ideo Socrates Aristoteles: ⁊ multi alij doctissimi viri ab imperitis persecutionem passi sunt. Quoniam que sapientibus naturalia sunt: vulgo videntur miracula: ⁊ maxime pseudis prophetis ⁊ sacerdotibus: vt sunt hyppocrite.

Bonus ac viridicus religiosus abijcit hyppocrisiam: ⁊ rectius orationibus suis ⁊ deprecationibus deū placat cum lachrymis ieiunijs atq abstinentia neminem sub ouina pelle decipiens. Inclinati atq apti nati ad liberales artes sunt illi qui habēt in digito minimo lineas pulchras ⁊ claras. Et hi sunt indagatores omniū scientiarum speculatiuarum. Et in isto libro capitulo de Mercurio declaratum est. Et in precedenti Rubrica: ⁊ etiam in tertio Anastasis: ⁊ in capitulo de Mercurio. Scias q fixa radix ad cognoscendum ingenium humanū est minimus digitus nec nōn media naturalis ⁊ triāgulus. Forma spherica vel triangulus vel clipeus bene dispositus in indicis monte declarat nobilitatem animi ⁊ acumen ingenij: ⁊ interpretem omnium scientiarum precipue latentium.

Figura talis. F. in monte indicis facit hominem sapientem ⁊ bone memorie: qui sit varijs scientijs decoratus. Caracter vt hic. F. in loco Ueneris: acquisitionem scientie cum itinere ostendit ⁊ dat vitam ⁊ gaudium ad scientias acquirendas.

Si saturnina linea a vitali oriatur recteq veluti sulculus ad tuberculum talis deueniat presertim ad radicem digiti diuturnam vitam futurorum presagia diuinandi artē in homine significat: vt Anthiocus tibertus in sua fluida chyromantia scripsit. Et quidam moderni quorum nomina ignoro.

Triangulus paruus in pede linee cerebri denotat appetitum studendi ⁊ dilectionem sciendi vt dicunt.

Si reperiatur quidam paruus circulus in quadrangulo perfectionē in scientia ⁊ moribus arguit. Sed si triāgulus apponatur illi circulo destruit illud ⁊ inducit oppositum: hoc est sine inclinatione homo ad scientiā reperitur. Tamen si medietas circuli reperitur: mediam positionem innuit. Et duo circuli illud augmentant nisi a triangulo destruantur opposito: q2 vnusquisq triangulus destruit signū vnius circuli.

Si quedam linea recta bene colorata oriatur ex radice medici: ⁊ extendat se per medietatē digiti. (Et tales tres habeo ego dei gratia in manibus meis.)

Sed melior ac altior est ista linea quando oritur a mensali ad modum sulculi ad radicem digiti deuenerit: hoc est quando a latere dicte linee sunt eminentie atq

monticuli tales sunt in vltima acuitate ingenij atq3 fame. Et precipue ab externis honorant propter excellentiam nominis: quia rari sunt qui habeant talem lineam qui non componant libros excelsos in liberalib⁹ artib⁹: vt ad amusim in manu mea teneo. Unde iteru3 dico ꝙ suprascripta linea sapientem: idest scientem hominē demonstrat. Et talis est gratiosus ⁊ magnanim⁹. Et si fuerint due linee erit effectus fortior. Ego vt iterū superius dixi tres lineas tales habeo: ideo dant mihi effectu3 intensissimū vt videt̄. Nam in pueritia mea fui tonsor. Et isto tēpore interpretatus sum Aristotele3 ⁊ alioru3 opa ad me attinentia: vt videtur in opere meo Anastasis. Et si isti habēt pulchra3 linea3 in monte solis fortunatā: tales sunt altiores rerū inuestigatores: ⁊ magis apti ꝙ̄ alij. Si vero a mensali oriat̄ vna linea nec intercesset alicubi tuberculum solis: ⁊ in duas partes veluti sulcū diuiserit: ingenij solertia3 significat ⁊ liberaliu3 artium studium: cū nouarū rerū inuentione: vt dicunt Alpharabij scientia3 esse: hoc quoq3 dixit Antiochus ⁊ bene quod miror tamē. Et hec linea intelligitur esse melior quādo in dicto sulculo linea solaris prospera existit: vt in manu mea ad vnguem habeo. Tamen linee vt crux in eius principio intra mensalem antedictorum fortunā pertur bat vt in me ⁊ in alijs obseruaui.

Queadmodum scribit Auicēna primo de animalibus cap. ꝓ. sunt quedā aialia bone memorie: sicut camelus ⁊ asinus: sed solus homo habet memoriam oblita3. Ratio videtur esse: ꝙ retentio specieru3 fit a sicco in posteriori ventriculo cerebri. Multa animalia sunt sicce complexionis: qđ patet q2 habent rostrum cornua ⁊ vngues que omnia sunt materie sicce ⁊ melancholice. alia habēt virtute3 extimatiua3 tantu3 ⁊ non discurrūt nisi particulariter ad obiectum representatum: ⁊ solūmodo habent cura3 victus: hoies aūt discurrūt vniuersaliter intellectu: ⁊ particulariter: sensu ad vltima3 perfectionem sine obiecto: quorum spiritus naturaliter dissoluunt̄ ⁊ ita debilitant̄ propter longam imaginationem atq3 discursum ⁊ est ratio q2 homo habet litteras in quib⁹ confidit vt possit recordari: videmus .n. illiteratos habere bonam memoria3: quia cōtinue secū reiterāt species q2 dubitant ne obliuiscant̄. Alia ratio: homo est valde concupiscibilis: ⁊ pp visiuam multa imaginantur: pp diuersa obiecta representata: ⁊ ita multiplicantur multe species: que frangunt prius reseruatas. Hic est ꝙ ceci multa recordant̄: vt philosophus tenet si recte memini in libro đ bona fortuna. Hoies flegmatici habēt memoriā labilem: ⁊ postea sanguinei: etia3 pueri q2 parum considerant atq3 multa cupiunt: ⁊ precipue res delectabiles. Colerici ⁊ melancholici sunt memoratiui pp cōplexionem siccā quo ad totū: ⁊ excellētius retinent si vltimus ventriculus est siccus. Ideo senes qui sunt etatis sicce multa memorant̄. Physionomi vero in hoc inspiciunt parte3 posteriorē capitis. Si videt̄ locus memorie eminens: ⁊ complexio totalis sicca: ⁊ collu3 viuidū atq3 proportionatum. Judicamus talia habentē esse memoratiuum. Ideo notaui excellentē virū ⁊ apprime doctum artiū ⁊ medicine doctorē magistrū Natalinū de monte aureo Ueronēse3: qui est sicce cōplexionis ⁊ h3 in posteriore parte capitis quoddā os additū grossum ac rotundum quātu3 est pollicis latitudo vel circa qđ significat siccitatem loci: ⁊ habet memoriā inextimabilē.

Si in meis capitulis trāsgredior ordinem libri: hoc maxime factu3 est ob legentiu3 vtilitatē: na3 multa rerum copia breuis esse non possu3: qui questiones istas legere nō vult: legat residuū: ⁊ faciat vt vult. Nō credant aliqui ꝙ mihi careat acumē ingenij. Has questiones apposui: eas .n. puto esse vtiles ac necessarias.

Si autē figura vt .f. fuerit ĩ loco solis erit sapiēs .i. sciēs ⁊ bone memorie ⁊ varijs scientijs optime decoratus.

Si spherica figura aut paru⁹ triāgulus aut clipeus fuerit in monte solis faciet subtile3 valde ⁊ inuentore3 artium speculatiuaru3: ⁊ hoc intelligitur de mechanicis ⁊ de liberalibus ꝭm subiectum preparatum.

Triangulus equilaterus cū solari positura aut sine arguit deditū esse nouis rebus: ⁊ nouaru3 rerū inuentorē ⁊ precipue aptum diuinationi ⁊ eius facultati cum perspicua fama. Si mechanicus sit in sua arte alta exquiret ⁊ reliquos superabit.

Tuberculus Jouis bene cōditionat⁹ famā subtile3 atq3 ingeniu3 ad sapientiā ⁊ scientias aptissimū indicare vr̄.

Caracter vt hic. A. in loco Mercurij facit inquisitorem omniū rerum occultarum. Tamē impedimentum habebit: ⁊ ex ipso nocumenta inueniet.

Figura vt .f. in quadrangulo iuris peritus ac totius philosophie erit excellens indagator.

Caracter vt .D. ĩ minutulo tuberculo facit hominē pronum ad sapientia3: operatorē boni doctore3 scientiaru3 ⁊ astronomum ⁊ erit dilectus a parentibus.

Angulus sūmus acutus in directo īdicis bonā natura3 protēdit ingeniositatē sapiētiā rectitudinē ⁊ deliberatione3 proprij negocij honores ⁊ dignitates cū amicitia ratione scientie ⁊ cōsilium dn̄o gratum ⁊ acceptabile.

Manus lenes ⁊ subtiles sapientiam multam ⁊ bonu3 denotat intellectum.

Ungues bene proportionati subrubri atq3 pspicui procliues facit homines ad scientias exercendas cum ingenij sublimitate.

Linea saturnina in concauo manus bene cōditionata cū aliqua supernotata proportione acumē ingenij atq3 sublimitatem denotat: ⁊ nouaru3 rerum inuentorem. Caueas tamen ꝙ non sit obsessa ab infortunijs. Sed si cū fortunatis lineis associatur miro modo ad sublimitatē intellectus producit.

Linea cum equali proportione ⁊ rubore in monte solis inijciās a mēsali diametraliter in medio tuberculo vsq3 ad radicem maximam pronitate3 ostendit ad diuersas artes: atq3 sublimitatem ingenij tam in mechanicis ꝙ̄ speculatiuis artibus cum honore indicat. Et si pertingit vsq3 ad secundam iuncturam cū trinaria proportione intensiue iudicandum est.

Istis temporib⁹ reperitur sūmus artista philosophus: astronomusq3: geomanticus atq3 multarum disciplinarum recte cōscius. Cuius physionomia talis existit: mediocris est stature ⁊ perpulchre indolis: habitudo musculosa decenter atq3 ossosa: caput proportionatum corpori: collum mensuratum auricule decentes: facies aliqualiter longa tēdēs ad maciē: color quoq3 tenet equalitate3 scilicet ex albo ⁊ rubeo mixto. Capillos habet inter multos ⁊ paucos ⁊ planos ⁊ crispos medios: ⁊ sunt subnigri: frons mediocris magnitudinis ꝙ̄drata: ⁊ aliqualiter in medio depressa: oculi sunt inter varium ⁊ nigrū colorē medij: molles quoq3 sunt ⁊ eius intuitus ridēti vel gaudēti silis: gene aliquātulū rotūde: nasus mediocris magnitudinis: os mediocre: labia satis formo

sa: dentes equales in magnitudine ⁊ paꝛuitate decentes mentum inter rotundum ⁊ acutum existit: gula propoꝛtionata: pectus mediocre in magnitudine: spatule musculose: venter condecens medius inter crassuꝫ ⁊ macrum: hypocūdria cōfoꝛmia: anche: coxe: crura: cauille propoꝛtionatissime: pedes aliqualiter carnosi: superficies plante in medio cōcaua: manus quoqꝫ sunt plane digitos habentes diuisos: vngues plani subrubentesqꝫ ⁊ clari: tactus mollis: vox bene sonās atqꝫ verba oꝛdinata: in manu triāgulus equilaterus: cūcti tuberculi tumefacti atqꝫ lineati: indicis mons equitatus ex binis lineis latitudinalibus cuꝫ quibusdam radijs in radice: mons solis sulculatus: vbi sulcus est perpulchꝛe linee inijciantes a mēsali ad radiceꝫ pertingentes. Radix ipsius digiti exuberatus a quibusdam paruis lineis ⁊ pulchꝛis. Quarum vna tendit cum propoꝛtione ad secundam iuncturaꝫ: digitus atqꝫ tuberculus obsessus a multis lineis nitidis: que ex radice ꝑ in auriculum tendunt. Omnes digiti cū perpulchꝛis rectisqꝫ lineis per longitudinē tendentibus sine intersectione de articulo ad articulum: vola manus concaua cum bona soliditate: soroꝛ linee vite in concauo existit vsqꝫ ad naturaleꝫ mediaꝫ inijcians ad rascettam cuꝫ trina propoꝛtione. Soroꝛ etiam in monte pollicis ab angulo supremo ad vltimum linee vite existebat cuꝫ optima propoꝛtione. Incessus eius erectus suauis cuiꝯ intuitus ad terram existit vt cogitabundi faciunt. Inimicus est penitus feminei sexus ⁊ paruiloquus.

Capitulum.ccix. de his qui sunt grauis lingue. i. qui difficulter pronūciant verba ⁊ artificiose faciunt ⁊ sunt pessimi animi inuident eis homines ⁊ loquuntur super eum idest maledicunt super talem hominem: ⁊ ei applicant que non fecit idest accusant eum earum rerum que non peccat nec peccabit: ⁊ est seminatoꝛ discoꝛdiarum.

[b] Omines qui describuntur in rubꝛica sunt illi qui habent caracterem vt hic. A. in loco Mercurij ⁊ sunt a natura sic inclinati. Tamē ego in chyromantia nunqꝫ tale signum obseruaui.

Capitulum.ccx. De his qui sunt negociatoꝛes fideles habentes multam substantiaꝫ. Eruntqꝫ forte positis super gentes ad gubernandum atqꝫ habebit potestatem ⁊ dominium: vt sunt pꝛetoꝛes ⁊ tales homines.

[f] I in minimo mōte reperiatur caracter vt hic b. erit aptus natus ad actiōes ⁊ ad ea omnia que in suprascripta rubꝛica notata sunt.

Capitulum.ccxi. De his qui sunt negligentes ⁊ luduꝫ amant ⁊ lucrum ex furto ⁊ omnibus malis procedētē.

[q] Ui habent que in supꝛanotata rubꝛica scribūtur sunt quibꝯ in manu est caracter vt hic. C. in loco Mercurij si fuerit bene cōditionatus quo ad istam propoꝛtionem maleficam.

Capitulum.ccxij. De itineribus propter deuotionem seu ratione votoꝛum.

[q] Uando quedaꝫ linea a media naturali emergit ⁊ vadit ad quadrangulum ⁊ est parua ⁊ in capite sui secet a quadam linea faciēte vt crux votum significat ⁊ quot fuerint linee tot erunt vota.

Si cum tali positura fuerint linee aut linea indicantes itinera plerūqꝫ hī tales huiusmodi itinera facient ratione votoꝛum seu deuotionis.

Qn̄ vna linea emergit a radice pollicis ⁊ sit continua ⁊ secatur a cardiaca ⁊ media naturali vsqꝫ ad locum quadranguli ⁊ in fine sui secat a quadā parua linea vt crux: itinera arguit: ⁊ quod sunt linee tot itinera indicabis.

Si linea sit oblonga cōtinua ⁊ rubicunda: itinera longa denotat: vt ad amussim habuit ⁊ foꝛtasse hꝫ si nō deleta est. Frater tuus Ioannes Galeatius ꝑthonotarius apostolicus dignissimus. O diue Alexander: si fuerit in dextra foꝛtioꝛ est: si auteꝫ in ambabus manibus foꝛtissima si in sinistra ⁊ non in dextra exiguū tenet iudiciuꝫ ⁊ hoc sit generale documentum in omnibus iudicijs. Licet in femina sit foꝛtius in sinistra qꝫ ī dextra: vt peritioꝛes existimant.

Linea media naturalis in fine sui bifurcata deuotioneꝫ significat: si cum ipsa coniungitur: itinerum signa ostendit: ⁊ plerūqꝫ habētes talem posituram itinerantur votoꝛum gratia aut deuotionum.

Linea saturnina cum vna vel pluribus de supernotatis lineis peregrinationeꝫ inducit: ⁊ plerūqꝫ mendicādo: vt faciunt melancholici ⁊ hedani: ⁊ quanto ad saturninum digitum propius deuenerit: tantūdem indica scilicet: ꝙ erunt itinera melancholica.

Capitulum.ccxiij. De itinere maris.

[l] Inee quedam a medio radicis bꝛachij per restrictaꝫ transeuntes ⁊ euntes per monteꝫ manus significant maris itinera.

Quando basis trianguli finiatur in cauea manus ⁊ nō adhereat cardiace inducit hominem qui maritimis tēpestatibus atqꝫ procellis infestatur.

Cap.ccxiiij. Et est vniuersale capitulū: de itinerbus.

[q] Uando in angulo dextro inueneris lineas vt crux: bꝛachioꝛum significāt foꝛtitudineꝫ coꝛdisqꝫ superbiam talis regiones multas perquiret ⁊ hoc accidit qn̄ rubꝛa fuerit ⁊ huiusmodi anguli in crucis similitudinē sunt. Et si fuerit miles in suo statu augumētabitur vt aiunt aliqui: si bene memini: et istud tenet coꝛuus valde niger.

Quando exigue linee apparuerint in fundo manus in restricta versus doꝛsum manus in domestica parte totideꝫ bꝛeues peregrinatiōes absqꝫ lucro arguunt.

F littera in loco Ueneris itinera ⁊ gaudium indicat. Interdū extremitas ipsiꝯ obrusticon idest linea vite est bifurcata aut trifurcata: ⁊ tales trāsibūt tria vł quattuoꝛ climata.

Si in linea vite multe rimule apparuerint superius in preteritum terras circuet: quādo vero inferius erunt tātum in futurum circuibit.

Crux inter mediaꝫ ⁊ mēsalem sub medio: peregrinationes ⁊ laboꝛes designat causa amoꝛis honoꝛis ⁊ deuotionis ⁊ vtilitatis ipsius vel alterius.

Si quedā linee recte bn̄ coloꝛate veniant quasi a radice pollicis ⁊ scindāt lineā vite lōgas vias ⁊ peregrinatiōes atqꝫ diuersas patrias q̄rētē notāt. Aliqui sic scribūt: Linea q̄ venit a pollice ⁊ scindit lineā vite ⁊ mediā nālē versus mediū lōgas vias ⁊ mutatiōes ostendit. Qn̄ video istas lineas oblongas ita ꝙ transeant cōcauū manꝯ: aut

pertingant ad mensam manus: itinera longa pronosticor: ꝛ quādo in fine sui est vt crux: pegrinationem causa deuotionis aut honoris iudico. O diue mi Alexander scio te scire: ꝙ ego predixi lōgū iter Magnanimo Prothonotario apostolico Galeatio marie fratri tuo (vt dixi superius.) Propter lineaꝫ valde oblongaꝫ sic figuratam: habet. n. in fine mēse manus eius pulcherrimā lineam: que metaphorizando erat vt crux. Ex quo iuit ad sepulchrum domini nostri Jesu christi factoris oium. Tñ disiunctiue oportet pnosticari: qꝛ apud nos habemus sanctum Jacobū: sanctū Antoniū: ꝛ hi sunt etiam longinqui itineris causa deuotionis. Vñ nō poterat discerni de quo itinere esset iudicādū. Sꝫ hoc mirū est ꝙ post effect⁹ iste linee se remouēt: ꝛ mutant in colore suo seu delentur. Et qñ effectus sunt futuri sunt rubee ꝛ colorate: ꝛ qñ propinquus est effectus deueniunt ad intēsum colorem: vt infinitis vicibus notaui: ꝛ vidi eē vex.

Mars cū sua positura diuersa itinera pmittit: ꝛ similiter angulus supremus valde seperatus.

Triangulus in cōcauo manus: itinera multa denūciat.

Linee multe in loco lune ex quacūqꝫ forma: aquatica itinera declarant.

Figura vt crux cōglomerata: vt in quinto libro Anastasis videre licet. cap. xxij. De monte indicis: itinera multa ostendit cum paupertate ꝛ infortunio.

Si linea mēsalis sub medio digito foramē cuꝫ rimulis distinctis habuerit: plures regiones peragrare sine vtilitate tamē dicūt significare.

Linea oriens a rascetta quasi in loco lune versus dorsuꝫ ꝛ se extendens per caueaꝫ vsqꝫ ad tuberculū indicis aut ab ipso indice oriēs ꝛ extēdatur vsqꝫ ad rascettam: dicunt quidam maximaꝫ peregrinationem significare.

Quando due linee nascuntur a rascetta ꝛ vadūt per medium cauee ꝛ in extremitate sint disperse: instabileꝫ significant peregrinatorē ꝛ vagabundū diuersaruꝫ regionum habitatorē ꝛ pauperem.

Dicūt etiaꝫ ꝙ quedā crux in quadrāgulo pulchra ex opposito illius spacij: quod est infra medicuꝫ ꝛ auricularē peregrinationes cuꝫ labore significat.

Si in inferiori parte linee mēsalis fuerit figura vt hic. y. mori in itinere dicūt significare.

Soror linee vite in monte pollicis: itinera ꝛ fortasse mortem extra patriam minatur.

Lineā saturninā i cōcauo manus: itinera multa dicūt significare. Si fuerit extēsa vsqꝫ ad radicē medij ꝛ emergens a rascetta longa itinera significat: tñ cum grauibus iacturis si radix geniture nō obuiabit. Si supranotate linee sunt intersecte aut nō cōtinue: impedimētum aut infortuniuꝫ denunciant in itineribus suis. Si in principio linee sit trina dimēsio ꝛ bonus color principiuꝫ bonum testificat: in fine vero infortuniū: ꝛ ecōuerso. Si sunt oblique malū iter arguūt. Si in illo diametro linea vite sit fracta: in itinere infirmitatem aut mortem testatur.

¶ Capitulum. ccxv. De odio propinquorum.

Quando linea gignitiua seu mēsalis facit duos ramos quoꝝ alter vadat ad infamis tuberculum alter ad indicis montē propinquoꝝ odiū sub spe bonorum ꝛ fortunaruꝫ eius vt dicūt prisci atqꝫ aliqui moderni ostendit.

Talis figura. e. in loco Jouis significat ꝙ quādoqꝫ parentes eius cum odio habebunt.

Si tuberculus Saturni sit cū vberrima copia linearū: ꝛ linea saturnina emergat a rascetta ꝛ extendat se ad radicem ipsius digiti medij: odium atqꝫ ingratitudinē parentum promittit.

Scutum aut paruus triāgulus: aut spherica forma bñ conditionata in loco Jouis a ppinquis habebit odio.

Qui hꝫ lineas subtiles in radice digiti solis plus ꝙ alibi inimicitias cū ppinquis seu affinib⁹ parentib⁹ arguit.

C. Littera in monte Jouis: odium parētum indicat.

Due linee emergētes versus dorsuꝫ manus: in mōte manus causantes angulum acutū quarū extremitates flectantur versus rascettam: odiuꝫ propinquorum aut litigium cū affinibus seu parentibus arguūt.

¶ Capitulum. ccxvi. De lite cum ecclesiasticis.

Rimule adherētes a media naturali siue superius siue inferius: si sint arcuate ꝛ nimis apparentes: graueꝫ litem in rebus ecclesiasticis: aut cum ecclesiasticis dicunt denotare.

¶ Capitulum. ccxvij. De his sunt paucorum verborum ratione magne cogitationis.

Qui habet multas lineas in medio plusqꝫ alibi ꝛ spāliter qñ quedaꝫ linea orit a rascetta ꝛ extendit ad digitū Saturni: hi sunt paucoꝝ verborū ꝛ cogitabundi ꝛ tales etiaꝫ sunt de nā Saturni.

¶ Cap. ccxviij. De his qui sunt a radice diuites vsqꝫ ad senectutem in negociationibus ꝛ mercibus degūt: ꝛ precipue in rebus saturninis.

Illi qui habēt multas lineas in digito medio plusqꝫ alibi ꝛ specialiter lineaꝫ saturninaꝫ oriētem a rascetta ꝛ terminantē ad radiceꝫ digiti medij. Si diuites sunt vsqꝫ ad senectutē in negociationibus ꝛ mercimonijs erunt semper.

¶ Cap. ccxix. De his qui sūt a radice pauperes semper erūt laboriosi ꝛ in iacturis.

Si talis positura vt in precedenti cap. dictuꝫ est reperiatur in subiecto paupere a radice illud semper erit laboriosum ꝛ in iacturis penitus submersum.

¶ Cap. ccxx. De his qui si sunt a radice diuites leduntur ab egritudine neruorum.

Qui a principio sue natiuitatis nascitur in diuitijs ꝛ habet saturninaꝫ lineam ꝛ digitū Saturni lineatū vt in precedenti capitulo dictum est ledentur ab neruorum egritudinibus.

¶ Capitulum. ccxxi. De his qui prouenient ad dignitatem militarem.

Talis figura vt hic. C. in monte Jouis ostendit ꝙ habens illam a regibus erit dilectus: ꝛ erit dux vel rector exercitus.

Figura vt hic. b. in triangulo: ostendit ꝙ habēs erit diues: ꝛ familiaris principibus: aliquando quoqꝫ erit ductor exercitus.

Triāgulus equilaterus nō tenuis in manu cum linea solis habens locum solarem fortunatum: dignitates militares protendit: vt ego obseruaui.

Linea cardiaca ꝛ media naturalis cōnexa cū āgulo summo acuto ꝛ rubra nō tenuis cū solari positura fortunata atqꝫ liberis monticulis ꝛ proportionibus ad disciplinas militarē ascēsurū notaui pluries: dūmō habitudo totius nō sit valde effeminata. Vidi ꝛ indicaui illustrissimū dñm ꝛ principē Frācisci Gonzagā Mātue marchionē: qui manuꝫ talē hēbat. Erat. n. man⁹ solida atqꝫ bñ articulata i medio plana: ꝛ mōs Veneris tumid⁹

atq; lineatus ⁊ lenis. Jupiter satis bene collocatus. Lo
cus Saturni ex lineis conglomeratis: ⁊ tenuis. Locus
Solis cum pluribus lineis precipue in radice intercisis.
Mercurius medio modo se habebat. Luna satis bene
figurata. Linea media naturalis nõ trãsiẽs cõcauũ ma
nus. Et erat cardiaca cõiuncta cũ angulo acuto aliquali
ter in dextro infimo ⁊ non tenues linee. Soror linee vite
in monte Ueneris cõnexa cũ media naturali ĩ diametro
indicis montis: quasi ad siluestrẽ ptẽ ptẽsa q̃si ad finẽ
cardiace cũ eq̃li cõditiõe vt mera soror: pͤsertĩ in manu
dextra. Etiã soror linee cardiace in cõcauo manus a ieco
rali linea constituitur triangulus. Linea mensalis conti
nua crassa ⁊ rubra vsq; ad indicis montem. Proportio
natis dictis lineis: dico q̃ significant immẽsissimũ ani-
mum ratione caliditatis: ⁊ robur mẽbrorum radicaliũ:
⁊ ministratores caliditatis: ⁊ q̃ habet quadrangulum
latum cum equali latitudine: qui significat largitatẽ atq;
animositatem tendentẽ ad armigerum vigorem. De eo
non multum dico q: excellentia ⁊ strenuitas tanti prin-
cipis vulgata est: ex quo ad alia non me extendo: nõ.n. ad
me attinet omnia propalare.

¶ Cap. ccxxij. De comestoribus ⁊ voracibus.

q Ui habet multas lineas in digito medio plus
q̃ alibi ⁊ specialiter qñ q̃dã linea oriẽ rascet-
ta extendens se ad saturninũ digitũ: tales sunt
comestores magni vt in plurib⁹ notaui: ⁊ precipue tres
qui habent saturnũ in horoscopo sue geniture.
Comestores magni sunt illi qui habẽt maiorẽ distãtiã
ab vmbilico ad pomum granatum q̃ a pomo granato
ad furculam gule: quoniam hi habent ventrem magnũ
maiusq; receptaculum.
Breuitas colli: q̃ sit valde carnosum: magnũ comesto
rem indicat.
Dentes oblongi ⁊ precipue canini ⁊ inequales aut se ad
inuicem equitantes ⁊ superiores in ordine equaliter ad
inferiores non cõiunguntur in claudendo: ⁊ precipue q̃ꝰ
sub naso est eminens ratione pssium. Comestores deuo
ratores ac gulosos indicant.
Manus intorte: idest valde torte ⁊ tenues voracitatem
indicant.
Manus tenues ⁊ curte voracitatẽ promittunt.
Manus curte ac gibbose ⁊ tenues habentis voracitatẽ
innuere videntur.

¶ Cap. ccxxiij. De largitate propter vanã gloriam.

f I linea media nãlis nõ cõtingat in puncto vita
lẽ lineã: nũc largitatẽ significat ꝑ vanã glo-
riã vt dicit quidã auctor cui⁹ nomẽ ignoro.

¶ Cap. ccxxiiij. De his qui in agricultura ⁊ edificiis de
lectabunt ⁊ ad diuitias saturninas peruenient: tamẽ nõ
ante periodũ Saturni: q: ante illud tempus omnia ac
quirunt cum difficultate.

q Ui habet multas lineas in digito medio plus
q̃ alibi: ⁊ specialiter qñ linea saturnina oritur
a rascetta ⁊ radicẽ Saturni pertingit: habẽ-
tes in agricultura ⁊ in edificiis delectabuntur: ⁊ hoc in-
telligit quãdo ista linea est bene conditionata. Aliqui ap
pellant talẽ lineã: lineã prosperitatis: sed in rei veritate
mentiunt: q: ista linea est mater anxietatis: atq; laborũ
⁊ inimicitiarũ in totũ ꝑiodũ vite. Remissiue autẽ post
cõplemẽtũ annorũ saturninorũ. Post illud vero tem-
pus dat diuitias fixas: quẽadmodum est in pomo agris
⁊ etiam subterraneas actiones promittit. Aliqui dicũt
q̃ ista linea si nõ fuerit male conditionata arguit nouarũ
scientiarũ inuentorẽ: ⁊ edificatorem in edificiis struc
dis liberalẽ: in aliis autẽ rebus auarũ. In agris ⁊ hor
tis instaurandis maxime idoneus existit. Omnino qui
habet talẽ lineã: si bene fuerit Rex vniuersi: habebit
inimicitias labores persecutiones ⁊ etiã coniurationes
contra eum. Talem lineam habet bene conditionatam
O diue Alexander genitor tuus Joannes Bentiuolus
Senator bene meritus: qui non iniuria verus pater pa
trie nũcupandus est: ⁊ hec linea habet initiũ suũ prope
rascettã cũ trina proportione ⁊ optimo colore ⁊ se ex-
tendit vsq; ad radicẽ Saturni: cum aliis multis lineis
in Saturni tuberculo cum optimo colore ⁊ proportio-
ne. Uidetur quãtũ est auidus in edificiis: ⁊ in cultu ci-
uitatis nostre. Quot innumerabiles cõiurationes illi fa
cte fuerũt: precipue ab Alexandro sexto: ⁊ aliis: tamẽ ob
summã bonitatẽ aliarũ linearum ⁊ ob excellentiã tu-
berculorum euasit ⁊ euasurus est incolumis vsq; ad vl
timũ vite sue diem: quem deus sua pietate diuturnum
faciet: vt longo tempore liberator ac conseruator sit ciui
tatis ac Agri Bononiensis. Non ignotũ est tibi Alexã
der quẽadmodũ: quando ille spurius nephandissimus
Dux Ualentinus vobis minabatur: ego dixi semꝑ non
esse vobis timendum ⁊ q̃ ĩpossibile erat q̃ ille vos pos
set expellere. Quia peroptima genitoris tui fortuna oĩa
mala superabat: post longissimã: felicissimãq; etatem:
mors ei⁹ erit aut ex catarro: aut ex apoplexia: aut ex flu
xu. Meliorem ac magis fortunatã manũ in hoc secu-
lo nũq̃ reperi in indiuiduo aliquo: sicut est illa sue excel
lentie. Post ipsum est Pandulphus Petrucius Senẽ
sis: sed non est eius manus tantum bona: habet.n. quon
dam infortunium quod silentio pertranseo. Nũq̃ vidi
mulierem habentem triangulum equilaterũ sicut ha-
bet tua genitrix inter alias matronas prudentissima ex
cellentis ingenii ⁊ fortune.
Quãdo vna linea oriẽ a mẽsali ⁊ extẽdiẽ per montem
medii vsq; ad radicem digiti medii cũ trinaria propor-
tione sine maximo impedimẽto post periodũ Saturni
arguit diuitias in agris ⁊ domibus: ⁊ talis delectatur in
edificiis ⁊ similib⁹. Ut multotiens notaui: pͤcipue in ma
gnifico mecenate meo Petronio Palatino Sescalco di-
gnissimo Illustrissimi genitoris tui.
Qñ vna linea oritur a linea vite: ⁊ vadit per medium ca-
uee manus cũ trinaria dimensione: ⁊ terminatur vsq;
ad radicẽ digiti medii vł circa: diuitias saturninas post
periodum Saturni arguit: vt pluries notaui: ⁊ hoc te-
stantur aliqui illustres auctores. Talem posituram te-
net: maxime in manu dextra ille excellentissimus artiũ
⁊ medicine doctor ac summus chyrurgicus magister
Laurentius De Bozadinis.

¶ Cap. ccxxv. De diuitiis bonis in vniuersali.

l Ittera. A. in radice indicis diuitias plurimas
videtur denotare.
Littera. S. in mõte manus significat hoĩes re
cipiẽtes bona propter feminas nobiles ⁊ magnas.
Linee quedã a medio radicis brachii per restrictã trã-
seuntes ⁊ attingẽtes lineam vite vel mediã naturalem
significant multitudinem lucri.
Linea vite habẽs ramos extẽsos versus superiorẽ ptẽ
significat diuitias cum honore.

Linea mẽsalis recta ⁊ subtilis in fine sui vsus montẽ in digitis siue in pte supiori significat dñationẽ substãtie.
Linea mẽsalis si habuerit ramos rectos ⁊ nõ ipeditos vsus supmã ptẽ ascẽsus ⁊ honores cũ diuitijs arguit.
Soror linee vite in monte pollicis cõtinua cũ trina portione ⁊ colore ad principiũ linee vite: vsq3 ad restrictam diuitias in tota vita significat. Et si per totũ non fuerit protensa vbi repit in nulla etate in diuitijs augetur.
Et in illo diametro vbi deficit in illa quoq3 etate dficiẽt lucrum ⁊ diuitie.
Linee quedem parue bene colorate ,pcedentes a radice digiti indicis ac recte tendentes superius augumẽtũ in bonis denotant ⁊ honorẽ ab excellentib9 viris.
Linea cõiungens se in monte medij respiciens digitum bonum futurum demonstrat. Idem in indicis monte ,pmittit: vt aiunt aliqui.
Linee quedam oriens a radice manus ⁊ recte extendãt se in monte eius ⁊ sunt bene colorate: continuum bonum denunciant.
Figura vt stella super dorsum indicis: luxuriosum virũ ostendit ⁊ fore peruenturum ad aliquod beneficiũ vel honorem mulierum causa.
Linea in rascetta que est ex parte manus si fuerit continua recta ⁊ bene colorata tendens ad superius. Si sit diues semper erit: ⁊ si pauper ⁊ infortunatus: emendabit eius fortuna: ⁊ specialiter quando dicta linea habet ramos rectos ⁊ non scissos.
Scutum vel triangulus aut spherica forma si fuerit in monte medici: erit homo honeste vite: ⁊ diues omnib9 diebus vite sue.
Talis figura. B. in monte Iouis inducit magnam fortunam ⁊ diuitias multas.
Si in linea vite iuxta rascettã manus sint linee vt crux vel stella: diuitias significat in senectute.
Si in principio linee vite sint intersecatiões vbi formantur duo stelle: talis erit gloriosus ẽm statũ in quo est.
Si inter pollicẽ ⁊ cardiacã lineã sint multe linee quasi perpendiculariter versus lineã vite: talis diues erit.
Si sub linea capitis fuerit crux: significat q̄ diuitias acquiret cum pena ⁊ labore.
Qñ in linea vite aliqua eminentia siue carũcula carnis siue porrũ aut nigellus: diuitias significat.
Si linea mẽsalis respiciant digitũ mediũ a latere indicis: iuuabitur a fortuna. Oportebit eũ tñ aliqñ adulatorem esse: ⁊ vnico vti amico adiuuamẽtũ fortune sue.
Si linea mẽsalis prope pedẽ vel finẽ eius vadat inter indicem ⁊ mediũ: significat sufficiẽtiã in victu: ⁊ in his que necessaria sunt vt aiunt aliqui. Alij sic scribunt q̄ si secat digitũ mediũ iuuabitur a fortuna: ⁊ si intra digitum mediũ nũq̄ erit sine angustia ⁊ labore: ⁊ istis magis credendum est vt experientia manifestat.
Si qdã linea cadat inter mediũ ⁊ medicum ab earũ radicibus ⁊ coniungat in mõte medij respiciẽs medium: vt p3 in quinto Anastasis cap. xxiiij. de mõte medij futurũ bonũ indicat: ⁊ hoc idẽ significat in monte indicis.
Quedã linea naliter bene disposita ⁊ crassa ⁊ bñ colorata inter medicũ ⁊ auricularẽ ⁊ descendat quasi a radicibus predictorũ digitorũ: ⁊ tendat versus mẽsalem: excellentem statũ significat: ⁊ hoc bonã fortunã: substantiã: aut diuitias cum largitate indicat.
Si quedã linee oriant a radice manus ⁊ recte extendantur per montem manus si fuerint bene colorate: si quis ad presens malũ habet letetur: qm̄ bonum habebit.
Linea solaris quã aliqui appellant lineã prosperitatis: alij lineam magisterij: alij lineã ingenij: alij lineam regalem: alij lineã fame: alij lineam honoris: alij lineã lucri: si oriat a mẽsali: ⁊ cũ trinaria proportione ad radicẽ digiti medici aut annularis deuenerit: diuitias designat maxime si tuberculus sit bene fortunatus.
Si triangulus equilaterus fuerit ⁊ in ei9 sũmo angulo semicirculus vitali annexus extiterit: cuius cornua vitalem inspexerint: fortunarũ ⁊ honorũ augumenta gradatim denotabit: vt sophisticus chyromanticus Anthiochus ondit sibi placere: ⁊ vt ẽt dicunt aliqui moderni.
Si in primo articulo pollicis fuerint linee vt cruces diuitias dicunt significare.
Si plures linee vt cruces in tuberculo pollicis fuerint: diuitias dicunt pronunciare.
Cum caro supereminẽs fuerit circa vngues digiti annularis radicem digitorum non occupando: innumerabiles diuitias dicunt arguere.
Dixit Ugo si linee parue procedũt a radice indicis bene colorate tendentes ad inferius bonũ significant ⁊ quãto propinquiores sunt tanto maiora bona ostendunt: ⁊ talis in bonis augumentatur ⁊ ab excellenti persona honoratur: ⁊ linee supradicte apud physionomos radij vocantur: qđ etiã in clericis dignitatis augumẽtũ prebet:
Scribit Ugo si vnica linea vel plures sub radice medij transeat ex transuerso sine aliquibus lineis: omne bonũ ⁊ bonam fortunam significat.
Miror q̄ Ugo dicat q̄ vngues curui: pecunie abundãtiam significent. Tñ credo hanc esse rationem qr metaphorizãdo tales referunt ad aĩalia rapacia: que propter vngues curuos bene rapiunt ⁊ melius retinent: sicut colerici qui sunt rapacissimi: ideo de eis non confidas quoniam eorum abundantia est propter malum.
Qñ linea prosperitatis .i. saturnina ad restrictam ⁊ ad mediam deuenerit ⁊ fuerit continua cum bono colore ⁊ nõ intersecta: diuitias cum prosperitate ⁊ felicitatẽ vsq3 ad mortem arguit.
Talis figura. D. in loco. Martis aliquãdo est fortunata: ⁊ habentem fortunatum facit.
Linea saturnina emergẽs a radice manus vel brachij ⁊ extensa cum trinaria proportione vsq3 ad radicem primã medici a latere auricularis ,psperitatẽ designare vr.
Si quedã linee oriuntur ex linea capitis versus mensalem ⁊ faciant triangulum cum linea mensali: futuram prebendam notant.

Cap. xxxvi. De homicidis ⁊ malis hoĩbus vel.

Figura vt. D. in triãgulo: hominem paricidã significat sed fortunatum.
Si in digito Mercurij fuerint linee nõ aperte sed obscure: habẽs insidiator erit ⁊ fur ⁊ ad maleficia paratus: ⁊ omni malo plenus.
Linea quedam supra lineam vite iuxta inferiorem partem montis pollicis quasi cadens vel iacens: malum hominem significat ⁊ expertus loquor.
Linea media naturalis non extẽdens se ad pectus manus sed vniens se vel applicans ex opposito medietatis medij: significat hominem praue vite.
Linea media naturalis vertens se ad digitos in fine sui: nequam ⁊ impudentẽ virum ostẽdit. Et si multũ tẽdit versus digitos: habentem stultũ iudicare debemus.

Linea media naturalis grossa ⁊ profunda nimis cũ quibusdaz paruis lineis sibi apparentibus cum intenso colore vulneratorem ostendit.

Linea cerebri habẽs intra se quedaz spacia vt circuli cõpleti aut semicirculi quot sunt tales figure tot homicidia ostendunt: aut alienã magnã vulnerationem presertim nisi supranotati circuli a martialibus lineis intensis non habeant auxilium.

Signũ tale ⁊ in mensa manus humani sanguinis ferus ꝑsi- gnat effusorem.

Aiunt aliqui quorũ nomina ignoro: quãdo linea mẽsalis cũ media naturali facit quasi ãgulũ dũmodo nõ claudat ipsam: ⁊ distat a proportione sua hominez sanguinolentum significat: qui propter inuidiam homicidiuz perpetrabit: aut effundet sanguinem.

Linea que debet facere angulꝫ dextrum nõ coniũgẽs se cum linea vite: malignitatẽ animi ostendit sine stabilitate: fide ac conscientia.

Sinister angulus obtusus indicat ruditatem ingenij ⁊ malam conscientiam.

Multe subtiles linee ⁊ intercise vel cõglomerate ĩ monte pollicis mendacium ⁊ fornicationem denotant.

Linea quedaz semicircularis ⁊ crassa ad annularez pessimum debitorem male morigeratuz infelicem atq; anime male ostendit.

Manus longe ⁊ graciles tyrannidẽ demonstrant.

Vngues curui hoĩem impudẽtem ⁊ rapacem indicãt.

Vngues valde breues: maliuolũ ⁊ discordem innuunt.

Manus carens pilis: malos mores hominem stultum presumptuosum fatuũ atq; deterrimum indicat.

Linea media naturalis qñ nõ cõiungit cum linea vite ⁊ notabiliter distat maluz ⁊ vitiosuz hoiez arguere dicũt.

Linea vite grossa ĩter pollicez ⁊ indicem significat inclinationem ad homicidiũ: ⁊ ingeniosuz hominẽ in actionibus malis.

Si in linea vite reperiantur quedã grana rubra vel puncture inordinate: tales habentes mouebũt lites propter luxuriam: vnde sanguis effundetur: ⁊ vita vel membra hominis amittentur.

Quando inuenitur mensalis que in sũmitate aut prope diuidatur duosq; efficiat ramos: vnũ ad indicez: alterũ ad mediũ dicũt deceptionẽ atq; perfidiaz significare.

Si linea media nãlis habeat quasdã pũcturas grossas ⁊ terrestres ineptitudinẽ moruz ostendit ⁊ nãz ferinã.

Linea media ꝓfũda ⁊ tortuosa: fortis ruboris iraz ⁊ cõturbationẽ significat q̃si per occisionẽ factã seu fiẽdaz.

Si in manꝰ cauea quasi duo. C C. cõnexa fuerint ad interficiendũ hominẽ inclinationem demonstrant.

Linea cardiaca si multum discolor fuerit superiꝰ vel inferius homicidiuz vel tristitiaz multũ significat.

Linee vite qñ equa mẽsura crassa fuerit ⁊ valde rubra: indignabunduz iracũduz ⁊ crudelẽ indicat: exigua ratione: ⁊ regimen hꝫ exiguuz vt superius notaui.

Scribit Coruus qñ mẽsalis cum media naturali innodabitur: hoc est qñ linea mẽsalis in sua summitate flectatur vt semicirculus cuius caput attingat media nãlis significat hominẽ malo ĩgenio calũniatorẽ homicidam: effundendi sanguinis auidum ⁊ eo magis qñ linea vite equitatur in sui initio a linea cerebri causante angulꝫ in duas partes inter pollicem ⁊ indicem.

Quando inueneris quasdã lineas rectas a media abeũtes ⁊ ad mensalem tendentes infra digitum mediũ hominem futurum homicidaz vt dicunt attestatur.

Alexander sextus pontifex fortunatus ingeniosus clemens ⁊ optimus rector christiane fidei amator pacis: qui homicidia sacrilegia ⁊ omnia scelera repellebat: strages odio habebat: ⁊ castitatem diligebat: fuit sic figuratus. Statura erat mediocri ⁊ erecta: voce sonora ⁊ bene articulata. Habitudo carnea ⁊ solida ⁊ bene compacta. Capite bene proportionato corpori. Collo viuido. Amplitudinem habebat pectoris atq; spatularũ. Frons ei magna ⁊ quadrata erat. Auricule non parue. Oculi magni lucidi atq; musculosi. Intuitꝰ aliquãdo toruus: ⁊ aliquando ridenti similis precipue quando aspiciebat res appetibiles. Facies carnea ⁊ ossosa. Gene magne aliqualiter eleuate. Nasus potius magnus q̃ paruus: sed aquilinus. Color faciei erat rubeus flãmeus obscurus precipue circa nasuz ⁊ genas: pellis circa oculos tumida ⁊ aliqualiter rugosa. Os paruum. Labia leonina. Sub nasum foueatuz habebat. Mentum valde rotundum ⁊ paleolatum vsq; ad vltimũ gule. Residuuz corporis nõ scribo quia non vidi: nam a toga ⁊ reliquis vestimentis impeditus fui. De qualitatibus passuum non dico: non enim vidi ipsum incedentem. Manuuz eius chyromãtiam tanq̃ inscius taceo.

Capitulũ. ccxxvij. De his qui infestantur ex catarro sciatica ⁊ doloribus qui causantur ex reumate.

Impossibile est apud physionomos particulariter ⁊ gradatiz discernere effectu ⁊ oẽs qui causantur a catarris. Naz catarrus aliquãdo descendit ad pulmonẽ ⁊ generat ethicam cõsumptionẽ. Aliquando descendit ad nares ⁊ vocatur branchos: aliquando ad fauces: aliquando ad scia ⁊ vocatur sciatica. Descendit etiam ad alia loca que breuitatis causa taceo. Et hec vt dixi nõ possunt particulariter physionomi iudicare. Nisi inueniantur particularia signa a peritis obseruatoribus memorata: aut nisi applices multas relationes ad inuicem. Et hoc capitulum est cõnexum cum illo: in quo tractauimus de egritudinibus capitis. Et sic nota de alijs: vt ingenium tuum sit intensum cuz meris radicibus physionomie.

Quando inueneris mediaz naturalem oblongam vsq; ad percussionem manus materiaz descendentẽ a capite denotat. Et per totum suũ periodum nũq̃ est sine materia descendente ad aliquam partem sui corporis.

Scias ꝙ verus terminus huius linee est vsq; ad finez cauee manus: ⁊ qñ intrat in mõticulo: nõ est sine mala cerebri fixione cũ mã aut sine: ⁊ in senectute sunt egeni.

Multe rimule particule circa vltimã iuncturã pollicis materiaz cataralẽ aut descensibilem notat.

Linea media naturalis non cõtinua ⁊ obsessa a multis lineis catarrũ aut sinanchiam denotat.

Linea cerebri male conditionata: ⁊ locus basis trianguli male dispositus: aut ꝫm essentiam loci: aut catarralẽ dispositionem promittit

Capitulum. ccxxviij. Et est vniuersale de paupertate damno ⁊ infortunio.

Signa depicta in mõte indicis: vt ĩ quinto Anastasis actum est: pauperem hominem significat: ⁊ eum qui damnum patietur.

Linea vite habens ramos tēdētes ad inferius paupertatem significat ⁊ infortunia: ⁊ eū qui deceptiones a servis patietur.

Linea mensalis si habuerit ramusculos ad inferius tendentes damnū miseriam atq; infortuniū denunciat.

Linea media tangens mensalem maximum damnū ⁊ infortuniū demonstrat.

Linea mensalis nuda sine ramis veniens ad radicē indicis paupꝫtatē dānū iacturas ⁊ calamitates ꝑnosticat.

Linea semicircularis grossa in angulari digito infelices homines ⁊ male anime significat.

Digiti multū dispersi paupertatem miseriaz ⁊ loquacitatez demonstrant: vt patet manifeste in mēdicātibꝰ.

Habentes multas lineas in digito medio plusꝙ alibi: ⁊ specialiter quando linea saturnina a rascetta emergit: ⁊ vadit ad radicez medij: in paupertate ⁊ laboribus semꝑ erunt: ⁊ non est dubitandū ꝙ sint sine angustijs: etiaz si essent reges. Vidi magnaz caternaz principuz expulsaꝝ a dominijs suis: qui habebant montē Saturni conglomeratum ex multis lineis: ⁊ aliqui habet lineaz saturninam sic extensam. Et hoc intelligitur si est infortunata.

Si linea mensalis cum linea media naturali claudit angulum bonorum diminutionem significat: vt per sepe expertus sum.

Si in monte pollicis fuerint multe parue linee īter sectę non perpendiculariter indicant hominem qui multa patitur pro diuitijs.

Si quis habuerit q̄tuor foueas aut pūcta quasi nigra in palma manus tribulationes ⁊ paupertatē sustinebit.

Si quedam linee vt crepature reperiātur in monte manus prope mediam naturalē. Et quedaz linea absoluta ab eis lineis seu crepaturis respiciat inferiꝰ ad brachiuz significat mutuantez ⁊ semꝑ debitorem esse testatur.

Si quedam linea obliqua sit in digito medio: quicquid habuerit ex bonis fortune amittet: ⁊ hoc ītelligitur de diuitijs ⁊ honoribus.

Si quidaz triangulus reperiat̄ in digito medio vt in. v. Anastasis loco proprio: infortuniuz maximum ac deterrimum ostendit.

Si quedaz linea reperiatur in digito auriculari: ⁊ ortus eius sit a radice digiti: ⁊ extendatur per medietatem digiti: ⁊ sit semicircularis ⁊ grossa pessimuz debitorē male morigeratū infelicez: ⁊ eum qui animam suam malignam habet significat. Et si talis linea reperiatur sub radice ipsius digiti in monte eius: ⁊ tuberculus essentialiter sit bene conditionatus. Talis sua industria ⁊ solertia euitabit lesiones ⁊ damna. Et sermo iste de predictis duabus lineis tenet in omnibus digitis. i. fortunaz ⁊ infortuniuz ꝭm diuersas posituras.

Linea in principio cardiacē extendens se in cauea manus lasciuium inconstantem paupereꝫ ac maximum infortunium testatur.

Linea rascetta manus obliqua non continua ⁊ infecta vagum miserum attestatur.

Opinantur quidaz ꝙ separatio medie ⁊ cardiace vbi se cōiungi debēt paterne hereditatis amissionē denūciare.

Linee in indicis tuberculo intersecte vt craticule miseriam denotant.

Digiti grossi ⁊ parui miseriam quoq; ⁊ infortunium attestantur.

Curua palma per longitudinem positure paupertatem etiam denunciat.

Digiti ex quacūq; forma cum articulis crassis miseriaz atq; infortunium promittunt.

Qui habet vltimas digitorū iuncturas grossas ⁊ eversas: tales si diuites extiterint giratione tēporis ⁊ processu depauperabuntur.

Ugo scribit. Si linea mēsalis veniat directe sub medio digito significat contrarium bonorum. Alij dicunt inopiam ⁊ ignominiaz arguere: vt ego Cocles in manibus meis habeo.

Si linea mensalis diuisa fuerit significat contrariū bonorū maxime si sit diuisa per lineas aliq̄s: ⁊ hoc erit ratione inimicorū. Et si transierint ipsam lineam tūc sunt vel fuerunt omnino in actu super ipsum. Et iste linee anteꝙ fiat denunciatio debent esse profunde bene apparētes ⁊ colorate: ⁊ econuerso aliter denunciant. Scias ꝙ ꝭm antiquos patres ac inuentores: ⁊ etiam ꝭm modernos linea mensalis realiter habet demonstrationem super inimicos: ⁊ ita mensa atq; q̄drangulus manus sunt claues ostensiue inimicorum.

Quādo media naturalis cōcauum manus transierit rerum inopiam vitam laboriosam deniq; significat.

Ungues plani ⁊ pallidi infortuniuz dicunt testari.

Talis figura. e. in loco Martis facit ꝙ aliquis est contētiosus ⁊ malum patietur.

Si quadrangulus inequalis ⁊ angustus reperitur paupertatem atq; iacturas denotat.

Si in quadrangulo reperiatur quedaz crux male disposita ⁊ male colorata tortuosa inequalis, vel discontinua: signum est mali ⁊ infortunij

Rami in fine cardiace respiciens versus restrictaz paupertatem ac infortuniū minantur precipue in senectute.

Si in radice indicis vsq; ad secundam iuncturam eorū siue circa illa spacia intermedia sit aliquis nodus carnosus vel pellis subtilitas offusa pallore: significat laborez inordinatum quasi continuum ⁊ aduersitatez corporis sui: vt dicunt quidam.

Cuncti tuberculi infortunati: infortuniuz attestantur ꝭz planetas infortunatos infortuniū existima: vt puta: Tuberculus Solis est infortunatus ratione loci ⁊ essentie: ⁊ lineamenta infortunium tenent: vt apud principem: honore: fama: magisterio: studiosi subiectus ē adequatus ⁊ que important in isto loco ratione tuberculorum ⁊ digitorum: quia linee que diametraliter reperiuntur inter iuncturas digitorum si sint intercise infortunium ⁊ iacturas testantur: ꝭm digitos planetis attributos.

Capitulum. ccxxix. De morte extra patriam.

Linee quedam orientes a brachio venientes ꝑ restrictam ad manum īmediate incise ⁊ discontinue: ⁊ in extremitate cōiuncte significant hominem in propria domo nascentem: moritur uz tamē extra ⁊ multum per orbē profecturū ꝭm quosdam.

Si predicte linee se respexerint ad inuicez: ⁊ sit magna inter eas distantia denotant mortem extra patriaz in locis extraneis.

Linee quedā a medio radicis brachij per restrictaz trāseuntes ⁊ euntes per montem manus: significant itinera maris: ⁊ hominem in itinerationibus moriturum.

Rami in fine cardiace respicientes versus restrictā notant pauperem ⁊ extra patriam moriturum.

Soror linee cardiace in monte pollicis: mortez extra patriam nōnulli dicunt significare: ⁊ ꝭm locum in quo reperitur sic pronosticandum est.

Quando basis trianguli finitur in cauea & non adheret cardiace facit hominem mori extra patriam cum maritimo rum itinerum copia vt dicunt.
Dicunt aliqui quod qñ linea mensalis i suo principio me thaphorizando sit vt cathena: extra patriã significat mori
Angulus summus valde seperatus aliquãdo mori extra patriam & vitam finire pronosticat.

Capitulum.ccxxx. De his qui sunt mali debitores & negant soluere creditoribus.
Quando angulus supremus nõ bene cõiungit simul sed distant ab inuicem predicte due linee notabiliter purum spacium dimittentes: significatur homo fastidiosissimus qui est malus d'bitor & sine laude: vt infinitis vicibus notaui presertim in quodã extraneo principe. Habemus etiam in patria nostra equitem qui nũquam aut raro soluit mercedem alicuius. Et ita sunt melancholici flaui & liuidi vt sunt hypocrite sicut inferius patebit.
Linea quedam semicircularis grossa ad ãnularẽ digitũ: pessimũ debitorẽ & male morigeratũ & infelicẽ ostendit.
Sunt alique secte & nationes q a radice male soluũt creditoribus & sunt vt plurimum principes: cucullati: lenones: caupones & qui milicias exercẽt: que omnia cõsiderentur cum hec sint de radice huius scientie.

Capitulum.ccxxxi. De subsanatoribus aut contemptoribus.
Prima radix a qua tale vitium ortus habet: sũt femine: & effeminati viri quia oĩa negligunt sine ratione propter immensam ignorantiam. Sapientes congrue subsanant & rationabiliter discernẽdo atque exclamando.
Angulus summus valde seperatus si spacium sit purum facit crudeles cõtemptores atque mendaces.

Cap.ccxxxij. De his qui inanes & inutiles proferunt sermones.
Sunt huiusmodi illi qui habent angulum summũ valde separatũ dimittentẽ puꝝ spacium.
Dicunt quidam si due parue rimule cõcurrũt ex linea mẽsali ad radicem medici arrogantiam & eloquẽtiam & inanem gloriam denotant.

Capitulum.ccxxxiij. De his qui sunt detractores et cauillatores inuidi & garrulatores.
Quando angulus supremus est valde separat⁹ & tale spacium sit male rugosum .i. lineatum habentes a celo inclinant vt dicit in rubrica.

Cap.ccxxxiiij. De his qui habẽt varietatem animi & sunt sine stabilitate & sine fide & cõscientia dũmodo possint que cupiunt adimplere.
Tales sunt quibus in loco anguli dextri non cõiunguntur sue linee: hoc est quod linea spatiis non adheret cardiace. Non remouentur etiam a tali vitio illi qui habent angulum supremum valde separatum in quacumque conditione purum aut lene aut lineatum & quocũque sit non est penitus confidendũ de ipsis.
Quando vis subsanare aliquẽ tum obscuris verbis dicas: tu non habes angulum supremum: sed lineam saturninam valde protẽsam cum cinguli Ueneris testimonio.

Capitulũ.ccxxxv. De his qui sunt adulatores: bilingues: dolosi: malefici: proph[a]ni & sine vllo ope laudabili.
Tales sunt illi qui habent angulum supremum valde separatũ in quacũque essentia reperiatur ac lineamẽtis: de eo non cõfidas. O vos preto res: si inuenietis in manu alicuius angulũ sũmum valde separatum: pro quocũque leui indicio ponite reum ad torturam & patibulum: quia experiẽtia manifestissima me docuit: in quodam scholare in gymnasio nostro: qui est similis nature ad amussim: & est seminator zizanie: & sepius inter alios ipsum attente obseruo & vidi qd in manu eius habet talem angulum: vt est Guido pisaurẽsis cognomẽto posthumus cuius vafricia non solũ extraneis nota est: sed etiam patrie: & est adulatorum omnium pessimus: qui epigrãmata in nostri laudem composuit: non laudaret: sed vt pessimi gnatonis officio fungeret: cuius physionomia talis est: oculos habet magnos ac eminentes: ferinos intuitus: quorum pupille ita circũuoluunt: vt fere e capite (spirituũ impulsu) cadant: hyllari etiã intuitu res quãdoque prosequitur: omnia enim hec signa arguunt loquacitatem: inanem gloriam: luxuriã deceptionem & omne perfidiarũ genus: ex parte prolationis non solum ore sed etiam manibus capite gestisque verba promit: que omnia arguunt dolositatem: & in summo naturam a cetu mortalium expellendam: ex parte incessus capite errecto incedit eo modo quo fere: & hoc bestialitatem designat nec non paonum more quod arguit vtriusque sexus phylocaptionem: ex parte manus caret angulo supremo vultu vero squalidus liuidusque hoc vnum etiam pretermisimus cum omne animal suam speciem quãtum potest insequatur: ipse caprinam speciem quo ad oculos insequit: quorum significatio est quod tales rationis diminute efficiuntur: ex signis enumeratis vnum hoc correlarium elicimus quod iste non naturali morte morietur.

Capitulum.ccxxxvi. De suffocatione infantis genitricis seu nutricis causa.
Dicunt quidam si ab indicis tuberculi sũmitate hoc est vbi ab articulo versus pollicem itur dependens linea pallidula extiterit suffocationem geniti filii dicunt ostendere: & hoc affirmat Anthiocus sophisticus auctor: hoc tamen ego per experientiam non habeo.
Si linea vite inter pollicem & indicem tumescat suffocationem partus seu alterius infantis dicunt significare.
Aliqui dicunt si linea mensalis in superiori parte fuerit bifurcata & pallore suffusa infantis mortem significat cã genitricis seu nutricis.

Capitulum.ccxxxvii. De his qui perueniunt ad diuitias & postea egeni deueniunt.
Figura X sic figurata in quadrangulo significat in primeua etate egenos nõ eẽ: in secũda vero diuites vltra modũ: in senectute vero iterum egenos.
Linea media naturalis quando extenditur in giro vltra quod transeat totũ montẽ manus vsque ad percussionẽ vel vltra in vltima etate egenos esse significat.

Capitulum.ccxxxviij. De his qui sunt fortunati mulierum causa.
Figura S. in monte pollicis significat mulierum amatores homines cum quibus bona & gaudia consequentur.
Stella i dorso idicis luxuriosum virũ ostẽdit: & forte puẽturũ ad aliqđ beneficiũ vel honorem causa mulieris.
C. Littera in monte indicis iducit diuitias mulieꝝ grã.

D. figura in loco Ueneris gaudium et proficuum mu-lierem causa attestatur.
Caracter. E. in loco Ueneris gaudium et dilectionem et maximam fortunã et offectum mulieris causa denũciat.
Linea mensalis in fine sui quando oriuntur bini rami sculi ab ipsa quorum unus porrexerit se ad acumen indicis aliter versus pollicem declinauerit: significat quod bi tales in absentia sua a feminis lucrantur et bonum ex ipsis amplectuntur.
Dicunt quidam moderni si in monte annularis apud radicem reperiuntur parue linee per longitudinem: aut linee parue secantes se ut cruces aut stelle diuitias mulieris causa significant.
Talis figura. E. in monte Iouis denotat bonum ratione et causa mulierum.
Figura. f. in loco lune significat bonum venturum propter feminas magnas et nobiles.
Due linee recte et profunde scindentes medicum: diuitias propter uxores dicunt significare.
Quã linee que sunt inter auricularem et mẽsalẽ versus dorsum manus significãtes nuptias si sunt fortune atque tuberculus Ueneris sit per essentiam et rationem linee fortunatus et ceteri planete fortunati correspõdeant: et que cõcurrũt ad pronosticandũ de diuitijs: significatur quod bi tales babebunt diuitias et bonum ratione mulierũ.

Cap. cccxxix. vniuersale de audacia.

Si linea mẽsalis sit protensa a radice indicis et directe sciderit audacem et probum indicat.
Linea cardiaca cũ trina proportione et bene disposita indicat securitatem animi et audaciã atque cor optimum et bene dispositum.
Triãgulus equilaterus: animositatis est signũ et Martis naturam reþsentat. Si linee sunt crasse atque rubee valde. Si fuerint tenues et non nimis colorate magis ad tẽperamentum appropinquant.
Quãdo media naturalis est satis lata et recta et bene colorata: et cum palma extenditur et apparent in ipsam quedam puncture de latitudine linee probitatem et audaciam: et gignitiua virtute plenum significat.
Linea epatis decenter longa et profunda lata decẽter cõtinua: et bene colorata significat bonitatem stomachi et epatis et letitiam et audaciam.
Trianguli spacium si sit magnum et latum largitatem et audaciam ostendit et specialiter si non sit bene coloratum et planum.
Angulus dexter rectus vel quasi bene apparens et bene coloratus significat audaciam et fortitudinem.
Quadrangulus latus et planus et bene coloratus audaciam declarat.
Si linea solaris oriatur a mẽsali et sic cum trina proportione et bene colorata: et recte scindat digitum annularem seu medicum: audaciam rectam demonstrat.
Si quedã linea notabilis recta et bene colorata cum trinaria dimensiõe emergit ex radice indicis: et vadat vsque ad mediam iuncturam vel prope audaciam significat
Manus magne et debite proportionate in quacumque sui parte scilicet qualitate et quantitate: talis erit bone nature et cõplexionis cum debita audacia ac pbitate.
Unguis pollicis naturaliter recuruus naturaliter animosum et audacem dicunt significare.
Digiti parui ac tenues audaciam immoderatam dicunt arguere.
Digiti grossi ac breues audaciã auiũt quidã significare. Scias quod duplex est audacia: vna est cum temeritate: vt euenit iratis propter ebulitionẽ spirituum: ascendentium ad cerebrum et de istis in supranotatis clausulis non intelligo: tamen inferius dicemus. Alia est proprie audacia: que est cõtraria timiditati: que procedit ex cõplexione laudabili vt sunt magnanimi et fortes in extremis periculis: de qua ira temperatur: vt in primo Anastasis dictum est: in cap. xxiiij. de signis animosi siue magnanimi: aut de signis equalitatis. De signis audacie cum temeritate dictum fuit in cap. xxxi. de signis bois iracundi: et ẽt isti sunt valde animosi sine freno rationis in ira. Et vnum de istis notaui quẽ hic describo. Et ita sunt dispositi a natura iracundi: dũmodo non sint a passione cõpulsi. Statura erat valde erecta cuius ingressus cum firmis et inflexibilibus genuis cum calcaneis firmãdis in terram: caput formosum: pectus eminens et latum cum colli breuitate atque viuacitate: et spatularum amplitudine: vigilantibus oculis intuitu ferino et cum multitudine radiorum atque maculis flammeis circa oculos. Cuius positura est magis in profundo quam in exteriori parte. Nasus magnus siue colericus aut aquilinus. Erat ẽt babitudine solida atque musculosa. Uox alta sonora et plene spiritu: et celer in motibus. Uadunt isti cum gradibus compositis et similibus beluis de natura sui: vnicam affinitatem babemus in nido nostro. Color eius est ruffus cũ flãmeis obscuris: aut adustis et cum talibus liniamentis tales indiuidui sunt ita figurati.
Linea mensalis lata continua rubra crassa vsque ad tuberculum indicis extensiua audaciam furiosam indicat.
Angulus summus valde seperatus cum rubeis grossis ac flãmeis lineis in martialibus animositatem nimiam indicare videtur.
Angulus supremus coniunctus cum crassis et rubeis lineis hoc est media naturali et cardiaca audaciam largit.
Soror linee vite in monte pollicis nimis protensa atque rubra audaciam intensam indicat.
Linea iecoralis emergens a cardiaca et cum media naturali angulum acutũ causando: in sinistra parte: cum carentia anguli summi: sed residuũ sit cum lineis crassis et valde rubris furiosam animositatẽ minatur.
Quadrãgulus manus cum nimia distantia et cum sũma eminentia atque rubedine nimij animi est signũ.
Manus magna cũ longis digitis atque latitudine palmarum valde animosarum naturam indicat.
Soror linee mensalis crassa et rubra naturam ebulientẽ denotat.
Una linea emergens inter indicũ et mediũ circuẽs montem medij medici et finiens inter annularem et auricularem cum sũma rubedine et continuitate quã lineam aliqui appellant cingulum veneris. Talis linea dico denotat: quod celum inclinat boies ad omne genus luxurie cum masculis aut feminis in vsu masculino: aut cum puellis que babent strictissimam vuluam quia illa strictura incitat virtutem pbantasticã: et sunt vt belue imaginantes puerilem coitum rõne stricture: et sic etiã inducunt ad appetitum deflorandi virgines atque violãdi: et eas qñque suis genitoribus rapiunt: nam sic a natura disponuntur:
Ungues curui ad igneam ebullitionem atque audaciam temerariam homines inducunt.
Uox alta et sonora et plena spiritu ad audaciam ferinas babentes inducit.

Nimia palpebratio oculorũ audaciã intemperatam arguit. Et breuiter omnia signa que cõcurrunt ad nimiaʒ caliditatem hic sunt applicanda cuiusmodi sunt martiales. Ideo vide capitulum de natura Martis in quinto ꝛ in sexto Anastasis nostre.

¶ Capitulum. ccxl. De furibus.

Dicunt aliqui quorũ nomen ignoro. Si in superiori parte pollicis iuxta vnguẽ fuerit talis figura. o. si multuʒ extẽdit fureʒ denotat.

Linea media naturalis tortuosa discontinua ꝛ diuersi color est signum prauitatis ꝛ furti.

Linee quedã grosse ꝛ rubee procedentes a radice auricularis ꝛ extẽdẽtes se per montẽ eius vel iuxta mẽdaces hoies fures inordinatos ꝛ insidiatores facit.

Cuius oculi mouentur velociter: cernẽtes acute calidũ ꝛ latronẽ indicãt. Nota ꝙ est magna differentia inter videre ꝛ intueri: videre absolute est qñ respicies aliquas res quasi sine cõsideratione: intueri est qñ aliquis aspicit aliquã reʒ cũ maxima cõsideratione: ꝛ plerũqꝫ cũ virtute appetitiua valde intensa. Et isti tales mouent oculos eorũ ad oẽs ptes positionis: ꝛ intuuntur idest valde cupiunt ꝛ cõsiderãt res delectabiles: vt faciunt pueri qñ appetunt cerasa aut alias res desideratas.

Sʒ ego sp vidi tales hr̃e celeritatem in montib' suis.

Et aliquãdo eorum ingressus est vt paonũ ꝛ gruum.

Sed istud fit ex arte quãdo sunt in furore appetibili cũ volunt furari: ꝛ sic declaratur Aristotelica sententia ad Alexandrum ꝛ Rasys in suo ad almansoreʒ vt omnia patent in secundo nostre Anastasis.

Linee quedam cicatrici similes in auriculari digito non aperte idest clare nec bene colorate: hoc est cum rubedine clara: sed obscure ad nigredinẽ tendẽtes homines fures ꝛ Mercurij conditiones ostendũt hoc est denotant Mercurium cum appellatione ad planetas inclinantes hoiem ad furtum: ꝛ tales summi ingenij sunt in rebus malis ꝛ malorum morum.

Color liuidus atqꝫ flauus hoc est cinericius dispositionem ad furtum facit. Et omnino pessimeʒ ac vafraʒ naturam designat: noli confidere in istis.

Linea valde grossa adeo ꝙ incisio videatur vel vt longa fouea in digito auriculari ſm quosdam significat furem obliuiosum.

Hic figura in auriculari digito hominem furem notare videtur.

Linea quedaʒ a digito minimo obscura profunda ꝛ inspiciens inferiorẽ partẽ sui: hoiem furẽ ꝛ vitiosum ostẽdit: Si talis linea respicit supra versus medium fur erit iste: si nõ furabitur saltẽ tormẽta patiet̃ pp suspitioneʒ ꝛ semp negabit. Et si talis figura sit rotũda vtileʒ fureʒ ꝛ potentẽ: sed furto abstinentẽ ostẽdit. Fuit meis tẽporibus quidã fur ꝛ monetarius externus: qui venit Bononiam ꝛ iuit ad mercatorẽ ad emẽdum pãnũ pro chlamyde: ꝛ ad alium vt emeret fustagnum pro diploide: ꝛ cum ipsis magnaʒ cõtraxit amicitiaʒ: infra paucos dies ductus est ad pretorẽ habita questione confessus est se cum dictis mercatoribus adulterinos nũmos cõflauisse: mercatores statim capti sunt ꝛ ad torturaʒ positi: ꝛ innocentes inuenti. Tandem monetarius multa passus: confessus est se solum hmõi rei cõscium: ꝛ ꝙ erant sine culpa: ꝛ nũqꝫ eos cognouerat: ꝛ ꝙ illud fecerat vt causa ipsorũ ipse euaderet. Et sic miser ille suspensus est. Et illi euaserunt. Unus aũt fuit Baptista ghisellus. Alter Franciscus louattus. Sic igitur fatum in indiuiduis infortunium influit.

Linea media tortuosa ꝛ discontinua profunda granosa diuerso colore tincta in medio mirabilem animuʒ latrocinium ꝛ falsitatem indicat.

Si in vltima iunctura pollicis linea exterior ꝛ interior cõiungutur aut sint plures linee in cõiunctione suspensionem indicant. Si media naturalis aut locus Mercurij sit male conditionatus significat suspensionẽ propter furtum aut delictum cõmissum.

Si super dorsum pollicis prope vngueʒ reperiatur forma circularis regulariter in medio intersecat̃ a quadaʒ linea per latitudinalem posituram arguit ingeniosum ꝛ odiosum furem ꝛ adulterum.

Alij dicũt qñ in dorso pollicis apparent due grosse linee veniẽtes vna a parte interiori alia ab exteriori nec se tangentes: ꝛ mediuʒ dorsi pollicis transeuntes magnaʒ infidelitateʒ ꝛ latrociniũ significãt: nec in his cõfidẽdũ est.

Manus nimis curte respectu aliaꝝ ptiũ sui corporis: ꝛ digiti ipsarũ nimis curti respectu manus taliũ trãsgressoreʒ furẽ insidiatorẽ ꝛ omni nequitia pleniũ indicat.

Dicit Ugo. Si in medio linee medie nãlis sit vna fossa significat latronẽ ꝛ debet habere oculos profundos.

Dicũt aliqui quoruʒ noia ignoro quãdo linea epatis est furcata versus restrictaʒ significat male mori pp furtũ. Fuit captus ꝛ suspensus quidam Ualerius maximus fur: qui sic erat figuratus ꝛ habebat acumen ingenij in furãdo. Fuit mediocris stature osse: ꝛ gracilis ꝛ pportionatis mẽbris. Capilli nigri crispi atqꝫ rari: ꝛ plici. Frons quadrata ꝛ ĩ medio plana: cilia arcuata ꝛ spissa ꝛ in cono nasi cõiuncta. Oculos habebat mediocres profundos cum maculis flãmeis ꝛ radiosis. Gene parũper eleuate ossis causa: facies longa: nasus mediocris quasi ad os protensũs: ꝛ colericus sub nasum foueatũ: os paruum: labia subtilia ꝛ inferius quasi euersa: ad mentum tendens in acutum ꝛ aliqualiter in sũmitate foueatuʒ ꝛ rotundum: color faciei albus quodam pallore suffusus: ingressus pauoninus ꝛ lentus. Statura erat ex natura sui potius erecta qꝫ curua: tamẽ curue ambulabat vt faciũt cogitabũdi: crura habebat fussulata: pedes paruos ꝛ dlectabiles: calcanea parua abrasa: nitide ac pulchre induebat: spatule erant grosse aliquantulum: ꝛ modicum curue: manus pulchre cum digitis longis atqꝫ palma lõga. Erat paucorum verborum tamẽ cum celeritate prolationis ꝛ actiones sue erant cum summa celeritate maximo ingenio ꝛ animositate magna. Quantum ad physionomiam planetarum dico ꝙ nigredo capilloruʒ ꝛ eorum subtilitas ꝛ crispitudo ꝛ celeritas motus verborũ ꝛ corporis ꝛ nasus protensus colericus indicabant naturam Martis dominari: quia etiam respectu sui corporis habebat pectus latum ꝛ spatulas: quod est signuʒ caliditatis. Raritas capillorum significabat siccitatem. Incessus cogitabundus contractis cilijs cum cõiunctione: ꝛ spissitudo eorum: atqꝫ oculi profundi ꝛ pauonini passus: ꝛ oculi submissi dispositionem saturninam denotant ꝛ precipue raritas verborum ꝛ duricies in prolatione. Longitudo faciei cũ genis sic figurata: ꝛ labia subtilia ꝛ color faciei ĩdicabãt mercurialẽ dispõnem p̃cipue frons quadrata: cilia acuata: labia parua: acuitas menti: ꝛ eorum fossicule ornatus capilloruʒ ꝛ residui corporis

τ pedes delectabiles cum paruis calcaneis venereā dispositionē indicabant. Oculi radiosi atq; maculosi erāt ratione siccitatis spirituū animalium in cerebro existētium: q2 illa igneitas atq; adustio inducit homines ad furta atq; rapinas. Saturnus etiam siccitatem auget: d̄ Sole Luna τ Ioue non scribo quia non memini.

Sufficit nobis q Saturnus τ Mars dominabat: τ inducebat ad furta. Uenus ad ludū. Mercurius erat in loco in sua genitura q efficiebat ipsum ingeniosum.

Hinc erat q habebat barbam minutā τ rarā. Sciás quod ego in hoc meo opere de physionomia planetarū non scribo gradatim in particulari: τ q mēbra que tenent materiā humidā τ frigidam Lune dedico que tenent siccam τ calidam naturam Marti applico: que tenent frigidam τ siccam Saturno refero. Calidā τ humidam Ioui: calidam τ siccā magis temperatam Soli. Membra calida τ humida incompacta ac non multum solida τ rotūda: nec valde lassa nec valde erecta ac lucida Ueneri concedo. Membra longa non protensa τ gracilia sūt Mercurij. De gracilitate saturnina τ martiali non scribo: tu considera lineas saturninas. Et quicquid scripsimus in suis capitulis in.3. Anastasis gradatim videbis: nec non colores figuras munditias τ imūditias: τ omnia applica cum sagacitate ingenij habentes enim incōmixtione sui infortune dominatrices tales vt plurimum in facie maculantur: τ liuidi sunt: quorum alter a Marte: alter a Saturno producitur.

Talis physionomia est valde difficilis: hanc non declaro duobus de causis. Una est quia quādo icepi omnes me deridebant: nunc autem omnes volunt esse physionomi: τ ad inuicē cōcurrunt precipue indocti atq; rudes: cynedi: rustici: legiste: mechanici: humaniste: grāmatici: femine τ multi alij. Tamen mea benignitate rogatus a doctissimis scholaribus τ a quibusdam doctoribus artis priuate physionomiam docebo: atq; chyromantiam τ alia vaticinia: nā sic merentur: cum sint ingeniosi atq; scientes. Illi qui ignorant anothomiā: philosophiam atq; medicinā agitant aquā in mortario plūbeo τ referendi sunt ad sophisticalem alchimiam. Aliā viam habemus ad inuestigandum naturam planetarū.

Quoniam omnes minime ac sūme actiones que fiūt in mundo dependent a virtute celi tam in indiuiduis q̄ in animalibus atq; ab alteratione elementorū: τ in cunctis humanis iacturis: fortuna τ infortunio τ hoc intellect⁹ seclusa operatione. Exemplum tibi ostendo. Nam Dux Ualentinus dictus Cesar borgie filius Alexandri pontificis maximi quando dominabat erat homicida: fraudator: fractione fidei: rapax alienarū mulierū mendax maximus. Habebat hic radiosos oculos: quod significabat superdominium Martis. Noctis tempore luxurie operam dabat: crapule ac vigilijs. Hoc agebat in negocijs peragendis. E populo suo in suis rebus neminē audiebat. Erat solitarius cogitabūdus: pdigus aliquotiens extirpator humane religiōis: auarus: timidus: audax in verbis: τ sūma predictus eloquentia. Alienis rebus publicis seu dominij minabatur: τ hoc ppter Saturni: ac Martis dispositionem: vt dictum est. Erat ingeniosus nephandissimus: τ circa negocia detestabilia que procedūnt a Saturno τ Marte. Itē in eo erat color inops: τ nasus aquilinus: qui testatur super naturā Martis. Uerum cōuentu trium superiorum in cancro Alexander sextus maximus pontificum obijt: qui maxime ecclesiasticis aduersabatur: vt ex ore magistri Dominici marie nostra astronomorum principis apertissime manifestum est istorū trium cōuentus cōiunctio maxima merito nūcupatur. In cancro: que vocatur magna coniunctio: τ q Alexander sextus obijt. Ille amisit dominium suum: τ infestatus fuit acerba egritudine. Et ita vltra radicem suam eleuatus infortunatus fuit τ in carcerem coniectus. Uilissimus erat in factis: audax in verbis quia saturnina dispositio in eo dominium obtinebat. Et ita fuit sophisticus: nam quando fuit ad vltimum cimentum euanuit vt fumus seu vapor: q2 Mercurius alchimistrarum fuit male fixus cōgelatusq;. Sz sal armoniacum sal alkli ex succis herbarum innaniti existunt.

Illi qui nimiam pompam atq; ornamenta habent dicuntur habere Ueneris naturam τ qui ferunt res odoriferas.

¶ Capitulū.ccli. De his sunt officiales τ grati apud Reges atq; principes cum honore τ diuitijs.

Figura talis. B. in monte indicis: inducit maximam fortunam apud reges.

Littera. S. in monte annularis: facit hominē letum manentem cum principibus τ ac maiorib⁹ terre.

f Littera in monte indicis arguit gratiam cum regibus τ diuitias.

Forma spherica vel triangulus bene conditionatus in monte Iouis: arguit dilectionem apud Reges.

Linee recte pulchre longe in digito annulari aut indicis: diuitias honores τ dignitates a principibus denotant: precipue quando cum sua essentia trāsferuntur ab vno articulo ad aliud.

Quando vna linea oritur a cardiaca per mediū foueę manus τ fu equalis latitudinis: τ ad radicem solis admodum sulculi deuenerit cum bono colore quam lineā aliqui vocant saturninam: honores exaltationes famā atq; dominium prestat.

Qui habuerit. B. litteram in triāgulo erit diues τ familiaris principibus.

Si quis habet in palma manus foueā aut pūcta quasi nigra tria tantum: habebit diuitias honores τ statum apud principes.

Linee pulchre in principio cardiace extēdentes se per tuberculum: facit diuitem cum honoribus exuberātibus apud Reges vt dicunt quidam.

Rami in cardiaca respicientes extrema digitorum: diuitias τ honores apud reges significant.

Si in primo articulo pollicis fuerint linee vt crux: diuitias τ honores apud Reges: maxime si sunt graciles τ subtiles inuūi vt aiunt aliqui: ego tamē nūq̄ notaui.

Si quedā linea recta τ bene colorata oriatur a radice indicis τ extēdatur vsq; ad mediam iūcturam vel prope: honores τ diuitias apud principes arguit.

Si linea solis oriatur a mēsali τ per modū sulculi diametraliter veniat cum trinaria proportione ad radicem āularis: diuitias honores dignitates officia apud principes indicare videtur.

Necesse est quoq; inspicere conditionem tuberculorū τ aliarum proportionum circa diuitias etates τ infortunia: vt puta si ego reperio montem Mercurij ad vltimā perfectionem cum liniamentis in residuo digiti: angulū

supremum eminentem aut triangulum indicabis hominem ratione litterarum aut ingenio suo esse gratum ⁊ fortunatum apud principes.

Si mons iouis sit excelsus fortunatus est apud principes religiosos vt sunt Cardinales Pape ⁊ ceteri gaudētes de bonis ecclesie. Et forte etiam causa principuꝫ seculariuꝫ: quia habet locum solis pro essentia ⁊ linee sunt fortunate: aut locus veneris cū summis signis fortune: fortasse istud accidit propter feminas vt sunt matrone quando illis sunt in gratia ratione aliquarum virtutum aut propter coitum.

Aut qꝛ sunt Cynedi qꝛ tales aliquādo grati sunt apud principes: aut qꝛ sunt musici ⁊ sic gradatim oportet inspicere ⁊ cogitare semitaꝫ rectam in iudicādo atqꝫ pronosticando. Uidi quendaꝫ conciuem nostrum habentē locum iouis fortunatissimum: ⁊ etiaꝫ ceteras lineas fortunatas ⁊ predixi eum puenturum ad dignitates ecclesiasticas si ipse presbyteratum acciperet. Si non acciperet perueniret ad dignitatem laycalem: si iouialeꝫ dignitatem habere semper esset in negocijs propter Iouiales principes: ⁊ etiam in negocijs ob solares principes. Et econuerso si laycus erat in negocijs presbyteralibus ⁊ solaribus. Et ita factus est p̄byter: ⁊ habet officia ⁊ honores causa iouis. Tamē habet ⁊ habuit semper negocia in prelijs pp ecclesiasticos ⁊ etiam solares. Et fuit p utrisqꝫ mādatari⁹ ⁊ nūcius: ⁊ semp sic est ⁊ augebit ad summum ratione amborū istorū negociorum.

Capitulum. ccxlij. De crudelitate.

Ittera. A. vel figura similis ei in triāgulo notat hominem lapidei cordis sine misericordia plenum ira ⁊ iniquitate.

Linea cordis magna ⁊ rubra tam versus rascettam q̄ȝ versus naturalē mediaꝫ crudelitateꝫ ostendit.

Quando media ⁊ cardiaca non bene cōiunguntur sed distant abinuiceꝫ notabiliter puruꝫ spaciuꝫ dimittentes significatur maxima crudelitas: si martialem colorem obseruauerunt.

Linea mēsalis vltra medietatē indicis signum est crudelitatis ⁊ magne ire p̄cipue si fuerit liuida aut flāmea.

Manus diuersorū colorū dicūt crudelitatē significare.

Martiales linee in manu repte crudelitatē denotant.

Cap. ccxliij. De inauditis ac malignis egritudinibus.

Pparuit in pontificatu Alexādri sexti magni receptaculi vitiorūꝫ: quedaꝫ egritudo que vulgo dicit̄ morbus gallicus ⁊ vt aliqui capitulātur saphati aut goxoni que egritudo erat ⁊ ad p̄sens est cuꝫ pustulis siccis vel humidis ⁊ origo earum vt plurimuꝫ erat vlceratio virge: que pustule erant male ⁊ timēde naꝫ in eis peccat materia salsa vel melācolica adusta. adeo q̄ indicat̄ q̄ sit materia leprosa: naꝫ accidit deturpatio faciei: ⁊ qui currit cursus specialis in leprosis. Cuius erat ⁊ nunc est deprehēsus totus orbis in omni etate ⁊ sexu ⁊ in omni cōplexione: maxime in adustis ⁊ melācolicis. Adeo q̄ medietas gētiū erat sic infecta: vt plurimum in processu t̄pis tales moriunt̄. Aut pp fluxum discintericum: aut pp vlcera corrosiua aut pueniunt ad ptisim. Uidi ⁊ curaui quosdaꝫ quorū virga corrodebat̄ cum sūma celeritate: nec potuerūt eis succurrere aliqui medici cum cauterio actuali aut potentiali nec cum alijs quibus medicinis: ⁊ cā fuit mala discrasia epatis q̄ euaporabat ad caput ita q̄ ipsuꝫ discrasiatū reuerberando trāsmittebat flegmaticā materiā ad iuncturas causando dolorem intēsiuū iuncturarū ⁊ p̄sertiꝫ noctis t̄pe: ita q̄ patiens continue languebat: ⁊ morbus hic est quasi incurabilis saltē in recidiuādo cuꝫ iteruꝫ crucietur. Licet aliqui medici vngāt infirmos cū diuersis vnguētis: ego aliquos curaui cūꝫ tali descriptiōe post cronicaꝫ euacuationē atqꝫ materiā digestā. Recipe assungie porcine mūde libram vnam: argenti viui vncias tres salis cōmunis lytargirij: anā. vnciā vnam: aque rosate vnciam vnam ⁊ semis. Et extingue argentum viuum cum predicta assungia in mortario ⁊ fiat vnguentum: ⁊ vngue iuncturas: ⁊ sta in lecto bene coopertus ⁊ fiat trib⁹ vicibus in tribus diebus: hoc prouocat sudorem: ⁊ materiaꝫ euaporat ad palatuꝫ. ⁊ ipsuꝫ cū gēgiuis vlcerantur: ⁊ hoc curaui sepe abluendo cuꝫ aqua alluminosa. De vlceribus corrosiuis non loquor qꝛ non est intentio mea. Nūq̄ȝ tñ tales sunt robusti aut sani vt prius maxime illi qui fuerunt intensi in egritudine. Dicunt astrologi q̄ cā huius morbi fuit cōiunctio iouis ⁊ saturni die. 9. nouembris. 1484. ⁊ hoc s̄m fidelissimaꝫ obseruationem magistri dominici Marie ferrariensis natione antiquitate vero bononiensis ciuis effect̄ suorum merito atqꝫ opere extrationem s̄m vero cōmuniū fuit die. 26. nouēbris ⁊ in applicatione coniunctionis versus finem ipsis testimonium paritatis prebuit sol. Et qꝛ hec sub signo scorpionis fuit facta impressio: ex mēbris hoīs virgaꝫ ⁊ testiculos qui sunt sub eo signo coegit infirmari infirmitate q̄ ex cōtrarijs valde humoribus componitur: ⁊ sic principium circa illas partes habuit p celestem causam.

Post cōfirmata fuit dicte cōiunctionis malicia de anno 1492. cuꝫ fuit cōuentus quadrature martis cum saturno quorum alter e diametro: alter vero per quartaꝫ circuli coniunctionis facte gradum pulsabant. Demum de anno. 1495. iterū sub triplicitate aquea per centenaꝫ ⁊ vigenaꝫ zodiaci partem vniti: ⁊ cuꝫ magne cōiunctionis dominio morbuꝫ gallicum duxerūt. Morbus gallicus dr̄ qꝛ galli primi habuerunt taleꝫ egritudinē in p̄lio pthenopeo. Inspexi in eorū manibus: ⁊ inueni oēs habere lineaꝫ epaticaꝫ male complexionataꝫ aut locum talis linee male conditionatuꝫ: cuꝫ ꝓportione linee capitis cum signis que dicta sunt in cap. de podagrica dispositione.

Et vt plurimū habēt epar magnū aptū natuꝫ labi: ⁊ caput humiduꝫ ⁊ coloreꝫ faciei inopuꝫ ⁊ facies eoruꝫ erāt vlcerate ⁊ p̄cipue nasus. Huius egritudinis capitulū nō reperit̄ apud medicos qꝛ ē egritudo mixta ex varijs humoribus. Talis maligna constellatio induxit etiaꝫ fraudes rapinas mēdacia ⁊ pessimos mores individuorum q̄ nati sub tali cōstellatione sunt pessimi. Et habuit etiā vigorem in multiplicandis cucullatis: ⁊ fecit catervam nouarum sectarum ⁊ hypocritaruꝫ ⁊ eorum qui sine labore aliena viuunt quadra.

Oportet igitur sicut sepius dixi inspicere generales cōstellationes ⁊ maxime magnarū coniunctionuꝫ. Ut fuit ista magna cōiunctio saturni martis ⁊ iouis in signo cancri que indicat per. 30. annos in toto orbe precipue in septimo climate indigentiaꝫ: pesteꝫ: ferrū: ⁊ ignē: ⁊ maximas strages ⁊ expulsiones regum: mendatia rapinas: fraudes: ⁊ declinationem mahumethane fidei: ⁊ rectificationeꝫ xp̄iane religionis ⁊ magnam caterruā cuculla

lorum pessimorū: ⁊ eorū depressionē q̄r climata ⁊ ciuitates mores mutant ⁊ hoc debebant cognoscere physionomi precipue illius temporis: aliter inanita est ista preclarissima scientia.

¶ Cap. ccxliiij. De his qui percutiunt cōsanguineos seu genitores vel genitrices: aut iram ab ipsis patiuntur.

(s) Igna picta in loco martis vt p3 in. v. Anastasis inclinant homines ad percussionem cōsanguineorum.

C. figura in monte medici genitoris interfectorē notat.

Linea media nālis grossa ꝓfunda nimis: ⁊ quedā3 par ue fouee ibi appareant cu3 colore intenso cu3 matre malum ⁊ inde sanguinis effusionē pronunciat.

Quādo in media naturali fuerint fouee ⁊ bine line parue certe alias curue secent in duobus locis iuxta pede3 linee vite quasi ex opposito spacij quod est inter indice3 ⁊ medium matrem iratam sepius ostendit: que etiam primo morietur.

¶ Cap. ccxlv. De his qui lasciue agunt quia sequunt̄ societates hominum lasciuorum ⁊ male nature.

(f) Igura. S. in triangulo significat perseuerare cum malis viris latronibus ⁊ occulte machinantes denotat.

Angulus supremus disiunctus si illud spaciu3 sit molle valde significat hominem dimittentem bonam conuersationem: ⁊ imitari mala.

Quādo media naturalis ⁊ cardiaca coniunguntur per quasdā3 cōstantes ad modum retbis significat vitiosa3 vitam ad felicem tū finem ⁊ ad exitum bonum declinātem. Obseruaui pluribus annis tales exercere actiones suas detestabiles ⁊ presertim cum socijs in oī genere luxurie cum ingenti pompa: cuius in principio magisteria circa ludos ⁊ pellices: ganeas: lupanaria erant ⁊ que currunt cursu eorū differenter tū s̄m diuersas proportiones ex mixtionibus cum diuersis signis atq3 planetis regionibus radicibus ⁊ patrijs.

¶ Cap. ccxlvi. De his qui vadūt ad bellū ⁊ aut sunt vulnerati aut patiuntur iacturas pp socios.

(a) Ngulus supremus non cōiunctus: ⁊ predicte linee nō distent notabiliter ⁊ sint valde ꝓpinq̄ significant migrationem in bellum propter socios ⁊ sunt aut cum eis vulnerati aut propter eos patiūtur iacturas.

¶ Capitulum. ccxlvij. De his qui perueniunt ad diuitias ex alienis bonis.

(l) Ittera. D. in radice solis bene disposita diuitias alienas seu Inopinatas ascēdere ꝑnotat.

Linee vt stelle in quadrāgulo arguunt dispersionem substantie in aliquo tempore: ⁊ si ad paupertatē deuenerit ⁊ pauper fuerit ditabitur ⁊ nihil ei deerit na3 alienas diuitias amplectetur.

¶ Cap. ccxlviij. De his qui interficiunt vxores.

(f) Igura. E. in triangulo arguit virū contentiosum habentem copulam cu3 vilibus feminis ⁊ raro habebit disponsationem optata3 ⁊ aliquando vxoris proprie erit interfector.

Caracther vel aliquod signu3 veneris vt in suo loco pictum est in. v. Anastasis interfectorem mulierū aut proprie vxoris aliquando innuit.

¶ Capitulum. ccxlix. De his qui sunt infortunati causa mulierum.

(f) Cutus: triangulus: aut spherica forma in monte solis facit diligi a mulierib⁹: sed ꝓpter eas damnum patietur.

Si in fine linee cardiace in mōte pollicis reperit̄ forma vt stelle infortuniū propter mulieres notat ⁊ quot sunt stelle tot sunt infortunia.

Linea q̄ dicit̄ via lactea si reperitur cum sectione linearum ⁊ in residuo manus sit īfortunata iacturas ⁊ infortunium propter feminas denotat.

Cingulus veneris si est protensus cum trina portione infortuniū pp feminas testat̄ ꝑcipue ratione luxurie.

Angulus supremus lenis ⁊ valde separatus ⁊ manus sit feminea lineata ⁊ positionata infortunium minatur propter feminas.

Mons veneris valde eminens lenis ⁊ ex multis lineis obsessus in modum ludi scacchorum infortunium propter feminas arguit.

¶ Capitulum. ccl. De his qui acquirunt filios nothos seu spurios.

(l) Inea triplicata a radice pollicis oriens q̄ porrexerit se ad montem Iouis facit q̄ habentes gaudent coitu ⁊ acquirent filios spurios ex adulterio.

Mons Iouis bene conditionatus aliq̄n ⁊ quasi semp filios spurios significat.

Dicit chyromanticus in sua exhausta chyromantia q̄n inueneris apud radice3 in monte minimi aliquas lineas tot filios nothos significant quomodo ipse fuerint ⁊ si tortuose fuerint mortuos aut ignotos arguunt. Si reperitur paruus punctus in radice indicis bene coloratus versus dorsum in siluestra parte vnum filium nothum arguit. Si tendit ad domesticā partem versus intra filias feminas nothas arguit. Et quot puncti erūt tot filios vel filias denotant.

¶ Capitulū. ccli. De his qui habēt signū q̄ sunt spurij.

(d) Icunt aliqui si linea vite sit a parte superiori magis lata quasi si linee conditiones transcēdat significat aliquem esse spuriu3: quod nunquam vidi.

Si minimus digitus cū sua sūmitate non attingat vsq3 ad vltimam iuncturam medici spurium esse penitus indicat: vt habeo in manu mea ad amussim: tamen non mihi displicet. Cum multotiens legerim reges imperatores dominos ac Dynastas fuisse spurios. Et multi etiā spurij in litteris excellentissimi fuerunt. Hoc scire possūt qui antiquas ⁊ nostras legūt historias. Habeo dijs gratias q̄ non me iumentum formicam seu muscā esse voluerunt.

¶ Capitulum. cclij. De interpretatoribus somniorū.

(q) Uemadmodu3 diximus in introductorio nostro breui tempore Christo iuuante conabor edere librum de interpretatione somniorum ⁊ ostendere hanc esse scientiam cum firmis radicibus s̄m caldeos egyptos indos atq3 grecos. Et que vera sūt ostendā. Que repellenda erūt repellā. Extinguendo erroneas opiniones quorūdā ingeniorū hominorū subsannantiū: qui negant artē somniorū ⁊ sunt asini ad lyra3. D. figura in loco veneris interpretatorem somnioru3 faciunt ⁊ demonstratorem rerum occultarum. Illa signa que diximus in capitulo de philosophis ⁊ auguribꝰ ⁊c. huc per viam disiunctam deducenda sunt.

⁋ Capitulum.cclii.j. De his qui sunt occulti animi.

l Inee pulchre ⁊ clare in digito minimo aut in monte latentem animū arguūt adeo ꝙ nullus cognoscit intrinsecum suum.

Si media naturalis simul cuꝫ linea cordis superius angulum strictuꝫ efficiat celatum animū significat ⁊ hominem boni consilij ſm leophritus ⁊ ita ego testor.

Ait mercurius si linea mēsalis in directo indicis aut medij bifurcata fuerit celati animi ⁊ occulte cōscientie virū indicat: alij dicunt qñ est bifurcata absolute in quocūqꝫ situ animū occultuꝫ declarat.

Dicunt recentiores si a linea mensali emergit vna linea subtilis ⁊ limpida se extendens per montem minimi cōsilium bonum ⁊ animum occultuꝫ testatur: ⁊ ita etiam Ugo confessus est.

Non est confidendū de his qui habent animū occultum qꝛ habent vulpinos mores ⁊ tales vt plurimum sunt saturnini. Ideo linea saturnina a rascetta ad radicem medij protensa cum equali proportione animum vulpinuꝫ occultum atqꝫ maleficum denotat.

⁋ Capitulum.ccliiij. De insania atqꝫ stultitia.

n On est dubiuꝫ ꝙ omnes homines aliquādo stulti vocari possunt. Et si fiat cōparatio nullus est adeo sapiens nec tāte vir excellētie qui quādoqꝫ non sit stultus in aliquo casu. Uulgus indoctū eos peritos esse putat ac sapientes qui bonaꝫ habent exteriorem fortunam. Aliqui sunt iracundi ⁊ qui a passionibus vincuntur nec ire frenum imponūt. Hos vulgus fatuos appellat sunt hi tamen post discessum ire rectissimi discussurus boni consilij.

Non est meū hoc in loco distinguere species stultorum cum infinite sint. Fatuos appello illos: qui quādo quieti sunt: carent recto discursu ac ratiocinatione. Aliqui appellant fatuos illos qui sunt nimie instabilitatis.

Linee igit̄ obscure in digito minimo indidicant intellectum maluꝫ ⁊ sine stabilitate nec habenti in suis rebus fundamentum ⁊ sunt audaces ⁊ stulti.

Si ex tribus lineis triangulus in nulla sui parte coniūgatur stultitiam ostendit.

Si media ⁊ cardiaca linea non coniungantur simul sed distant ab inuicem predicte due line notabiliter purum spacium dimittētes tunc significāt vanos ⁊ inutiles proferentes sermones.

Si quedam linea aspera ⁊ tortuosa descendat inter medium ⁊ medicum ab earū radicibus stultitiam ⁊ temeritatem ostendit vt antiqui ⁊ nostri tenent.

Si mensa manus constituitur ab inequali spacio cōplexionem malaꝫ ostendit: ⁊ negocia agentem cum fatuitatibus.

Digiti grossi ⁊ breues audaciam aiunt quidam significare cum temeritate.

Una linea cum diuiserit infamē insaniaꝫ dicūt notare.

Digiti grossi ⁊ breues quando palma manus est curta stultitiam denotant.

Digiti subtiles plusqꝫ decet stultitiā penitus significant.

H. Figura in triangulo dementiam ostendit.

Si linea media naturalis in fine sui multum ad digitos inclinet maximam stultitiam arguit.

Si quedam crux reperiatur in digito auriculari fatuitatem dicunt denotare.

Si in triangulo tale signum. E. apparuerit in viris dementiam significat.

Si due linee procedant a restricta in fouea manus versus monteꝫ: ⁊ in medio sunt mutilate seu disiuncte ⁊ postea reuniantur. Ignarum ⁊ obtusuꝫ arguunt ingeniū: mortem instar fatui in patria obituruꝫ: tamē caret sensu vt dicunt multi precipue coruus in suis picturis.

Inquit Ugo ꝙ vngues oblongi ⁊ angusti stoliditatem atqꝫ ferocitatem denotant.

Notaui quendaꝫ qui ratione nimie caliditatis erat fatuus atqꝫ verbosus furiosus iracūdus atqꝫ maledicus. ⁊ impatiens. Cuius statura erat talis. Saturnia parua musculosa sanguinea tendens ad coleram: caput pineatum: vox alta ⁊ sonora precēps in verbis. Auriculas habebat magnas: frontem promptuariaꝫ hoc est rotundā: supercilia coniuncta ⁊ valde pilosa: oculos paruos. concauos: flammeos: nasum simum in medio concauum. Genas ossosas ⁊ compressas aliqualiter: os magnum: labia grossa euersa. Dentes magnos: mentum acutum: ⁊ longum. Faciem longam: collum grossum ⁊ breue: Parua erat distātia inter cor: ⁊ cerebrum. Spatule magne ⁊ eleuate cū latitudine pectoris: methaphrenon eminens ⁊ carnosum hyppocundria magna: Crura breuia musculosa brachia longa ⁊ grossa: pedes magni articulati. Calcaneum magnum. Planta pedis concaua.

In passibus celeritas cū breuitate. Ferebat caput more ceruino: toto corpore pilosissimus: cum colore rubeo in facie: qui tamē erat flammeus obscurus. In manibus habebat lineam cardiacam ⁊ mediam valde separatam ⁊ erant rubicundissime: cum sola linea mensali. In eius vola erant tres linee tantum: cum residuo tuberculorum atqꝫ linearum infortunia: vt beluissimam naturam indicaret.

⁋ Notaui alium purum Saturninum melancolicuꝫ fatuum solitarium dure loquele paruiloquum pauidum suspiciosum credulum. Cuius statura satis magna erat sed gracilis. Capilli nigri crassiusculi plani: facies aliqualiter longa. Color liuidus. Ambulatio Terrea solitaria ⁊ suauia. Frons parua: cilia ⁊ barba cum paucis pilis. Oculi parui: atqꝫ profundi. Nasus mediocris magnitudinis cum extremitate rotunda: Os paruuꝫ: Labia spissa ⁊ inferius caduca atqꝫ euersa: vt in asinis patet: Gene compresse mentum paruum aliqualiter rotunduꝫ ⁊ foueatuꝫ: Spatule anguste atqꝫ abrase hoc est summe plane: collum subtile: auricule parue: pectus angustum: humeri valde curui: ⁊ totum corpus gracile. Ipse se associauit cuꝫ socio solitario melancolico virtuoso tamē: ita ꝙ sepe multum itineris simul peragebāt sine colloquio aliquo inter se. Tandem ille qui erat magis melancolicus suscepit species pauidas in sua virtute phantastica: ⁊ continue dicebat ꝙ dictus socius suus volebat ipsum interficere. Et ob hoc facti sunt inimici.

⁋ Alter tamen socius queꝫ ante dixi non habet virtutē phantasticam fractam qꝛ habet ingenium ⁊ litteras.

Alter vero qꝛ est valde melancolicus habet melancoliā puram dominantem in ipso: Alter melancoliaꝫ fixaꝫ in materia atqꝫ habitudine aliquantulum sanguinea cum meliori organo precipue spiritus animalis.

⁋ Dubitant aliqui super problema Aristotelis dicentis. Cur ingeniosi melancolici sint: qꝛ in re platonica di-

lud:quod in libro de scientia scribitur confirmauit. In/
geniosos videlicet plurimũ cõcitatos furiososqꝫ esse so
lere. Quod ideꝫ Plato in phedro probare videtur:di/
cens. Poeticas fore frustra absqꝫ furore pulsari. Sed
hunc forte diuinum furoreꝫ vult intelligi. Tamẽ neqꝫ
furore eiusmodi apud philosophos nulli preter q̃ me/
lancolici concitantur vt multi illustres declarant:preci/
pue Marsilius ficinus in libro de vita sana:siue de cu/
ra valitudinis eorũ qui litteris incũbunt:capitulo quin
to:adducendo multas celeberrimas rationes vt doctis/
simus dicens. Melãcolia:idest atrabilis:est duplex. Al
tera quidem naturalis a medicis appellatur: altera vo
adustione cõtingit. Naturalis illa nihil aliud q̃ densior
quedam sicciorqꝫ pars sanguinis. Adusta vo in species
quattuor distribuit̃:aut enim naturalis melancolie:aut
sanguinis purioris:aut bilis:aut salse pituite:cõbustio/
ne concipitur. Que necũqꝫ adustione nascitur:iudicio ⁊ sa
pientie nocet. Nempe dum humor ille accenditur: atqꝫ
ardet:cõcitatos furẽtesqꝫ facere solet. Quã greci maniã
nuncupant:nos vero furoreꝫ. At quãdo iam extinguit̃:
subtilioribus caloribusqꝫ partibus resolutis:solaqꝫ re
stante fulgine tetra stolidos reddit ⁊ stupidos. Quem
habitum melancoliam proprie ⁊ amentiam vecordiãqꝫ
appellant. Sola igitur atra bilis illa quaꝫ diximus na/
turalem ad iudiciuꝫ nobis sapientiãqꝫ conducit. Neqꝫ
tamen semper. Sane si sola sit atra nimiuꝫ densaqꝫ mo
le:obfuscat spiritus:terret animum obtundit ingeniuꝫ.
Si vero pituite simplici misceatur:cum frigidus obsi
terit circũ precordia sanguinis crassa quadam frigidita
te segnitiem adducit atqꝫ torporem. Atqꝫ vt densissime
cuiusqꝫ materie natura est:quãdo eiusmodi melancolia
frigescit ad sũmuꝫ frigiditatis intendit̃. Quo in statu ni
hil speratur timentur omnia:tedet celi cõuexa tueri. Si
bilis atra vel simplex vel mixta putrescit:quartanaꝫ gi/
gnit febrem:lienis tumores:⁊ multa generis eiusdem.
Ubi minus exuberat siue sola sit siue cõiuncta sit:pitui
te spiritus crassiores facit:atqꝫ frigidiores. Cõtinuo ani
mum afficit tedio: Mentis aciem hebetat:nec salit car
diaco circum precordia sanguis. Oportet autem atram
bilẽ neqꝫ tam paucã esse:vt sanguis:bilis spiritus quasi
freno careant. Unde instabile ingenium labilemqꝫ me/
moriam esse contingat. Neqꝫ tam multaꝫ vt nimio pon
dere pregrauati dormitare atqꝫ egere calcaribus videa
mur. Proinde necessarium est omnino eam esse:qd ad
eius natura patitur subtilissima. Si eniꝫ tenuata pro na
tura sua maxime fuerit:poterit forsitan absqꝫ noxa: et
esse multa atqꝫ etiam tanta:vt equare bilem salteꝫ pon/
dere videatur. Habundet igit̃ atra bilis:sed tenuissima.
Non careat humore subtilioris pituite circumfuso:nec
arescat prorsus durissimaqꝫ euadat. Non tamẽ miscea
tur omnino pituite presertiꝫ vel frigidiori vel multe:ne
frigescat. Sꝫ bili sanguiniqꝫ adeo misceatur vt corpus
vnum conficiatur ex tribus dupla sanguinis ad reliqua
duo proportione compositum. Ubi octo sanguinis par
tes:due bilis:due iterum atre bilis portiones existant.
Accendatur aliquantulum a duobus illis atra bilis: ac
censaqꝫ fulgeat non vrat. Ne queadmodum solet ma/
teria durior. Dũ feruet nimiũ vehemẽtius vrat: ⁊ conci
tet. Dum vero refrigescit. Similiter frigescat ad sum/
mum. Bilis enim atra ferri instar:quando multum ad
frigus intẽdit:friget ad summuꝫ:quando contra ad ca
lidum valde declinat calet ad sũmum. Neqꝫ mirum vi/
deri debet atram bilem accendi posse facile:atqꝫ accen/
sam vehementius vrere. Si quidem videmus calceꝫ il
li similem aqua perfusam feruere statim atqꝫ exurere.
Tantaqꝫ ad vtrũqꝫ extremum melãcolia vim habet vni
tate quadam stabilis fixeqꝫ nature. Que quidem extre
mitas ceteris humoribus non contingit. Summe qui/
dem calens sũmam prestat audaciam:imo ferocitatem:
extrema vero frigens timorem ignauiãqꝫ extremam.
Medijs vero inter frigus ⁊ calorem gradibus affecta
varie:affectus producit varios non aliter q̃ merum pre
cipue potẽs:bibẽtibus ad ebrietatẽ vel etiã paulo libe/
rius affectib⁹ inferre varios soleat:igitur oportune tem
perata sit atra bilis opꝫ:q̃ cũ ita moderata est(vt dixi/
mus)⁊ bili sanguiniqꝫ permixta:q2 ⁊ natura sicca est ⁊
conditione quãtũ ipsius natura patitur:tenuissima:fa/
cile ab illis accenditur:q2 solida est atqꝫ tenacissima:ac/
censa semel diutissime flagrat. Quia tenacissime sicci/
tatis vnitate potentissima est vehementi⁹ incalescit:quẽ
admoduꝫ lignuꝫ paleis si vtraqꝫ accendant̃:magis diu
tiusqꝫ calet ⁊ lucet. Atqꝫ a diuturno vehemẽtiqꝫ calore
fulgor ingẽs motusqꝫ vehemens ⁊ diuturnus ꝓficiscũ
tur:huc tendit illud heracliti. Lux sic aĩa sapientissima.
Cõcludamus igit̃ ẽm illustres qd Aristoteles intelligit
ð melãcolia sanguinea:q̃ pascit̃ in materia humida. Unñ
Galenus in libello de incantatione adiuratiõe ⁊ colli su/
spẽsione. Si quis inquit dixerit humores corpis muta
tos imutare actionẽ anime vt aĩe actio mutata eosdem
non mentit̃:qd certificat̃:q2 cũ cõplexio colerica dñatur:
fit inde iracũdus:⁊ econtra in sepe irascẽtibus colera ru
bea augmentat̃:necesse est cõplexionẽ aĩe corporis cõ/
plexioneꝫ imitari ⁊ corpus aĩam. Iterũ Galenus intelle
ctus ⁊ sciẽtia in aĩa ex cõplexione augmẽtat̃ colerica:cõ
tinentiã ⁊ studiositas ex melancolia deambulatio vo ⁊
delectatio ex complexione sanguinea. Flegma nihil adiu
uat virtutem aĩe nisi ex prima gustatorũ. Intelligas er/
go verba Galeni quaꝫ rem ego propter ꝓlixitatẽ relin/
quo:nec explanare curo:q2 nõ cõtradicũt verbis Mar
silij imo ea corroborant. De cõditione planetarũ effluen
tium ingeniuꝫ lucidissimũ:dixit prefatus Marsilius in
capitulo sexto adde q̃ queadmodũ in superioribus si/
gnificauim⁹ animus istrumẽto siue incitamẽto eiusmo
di qd cẽtro mũdi queadmodũ cõgruit:atqꝫ(vt ita dixe
rim)in suũ cẽtrũ aĩum colligit:semp rerũ oĩum ⁊ cen/
tra petit:⁊ penetralia penetrat. Cõgruit insup cũ mercu
rio atqꝫ saturno:quorũ alter altissimus oĩum planetaꝝ
inuestigantẽ euehit ad altissima. Hinc philosophi singu
lares euadũt:ꝓsertim cum animus sic ab externis moti
bus atqꝫ corpore proprio seuocatus:⁊ quã ꝓximus di
uis:⁊ diuinorũ instrumentũ efficiatur vnde diuinis in/
fluxibus oraculisqꝫ ex alto repletus noua quedaꝫ inusi
tataqꝫ semp excogitat:⁊ futura ꝓdicit:qd nõ solũ Demo
critus atqꝫ Plato affirmant sed etiã Aristoteles in pro
blematũ libro:⁊ Auicẽna in libro diuinorũ:⁊ in libro ð
aĩa cõfitent̃ hec ille:qñ igit̃ vides effigieꝫ habẽtẽ satur/
num cũ cõmixtione. Mercurij. Hi tales sunt inuestiga
tores atqꝫ scrutatores naturalis cursus:⁊ futurorũ pre
sagia amplectunt̃. Scias qd istud qd dictũ est superius
est ꝑ accidens. Qm̃ veri philosophi atqꝫ ingeniosi natu
rales habent cõplexioneꝫ equalẽ:quos philosophus in
physionomia appellat bene natos: ⁊ non facit mentio/
neꝫ de melancolicis ingeniosis:⁊ ita scripsit Rasis in se
cũdo ad Almãsorem ⁊ Cõciliator in sua physionomia

vt in primo anastasis patet. Tamē qn̄ isti bene nati sunt a natura proni ad philosophicam acuitatē pp studium ꝛ cōtinuā imaginationez sanguis atqȝ humores aliquātulum ingrossantur precipue in organo intellectus quos nos appellamus spiritus animales ꝛ sic habes veraȝ solutionem: ꝛ respectiue appellant melancholici precipue comparando ad flegmaticaȝ complexionem. Omnino philosophi habent animaȝ non imersam materie ꝛ a celesti numine eleuant ad vltimaȝ cognitionē atqȝ ingenij acumen. Notādū est ꝙ sunt alij fatui ꝓpter organa male disposita ꝛ materiam non bene fixam atqȝ preparatam: vt exempli gratia. Capilli plani ꝛ suaues in tactu: caput magnum informe: frons valde magna: auricule ample atqȝ non recte: oculi magni: ꝛ valde in exterius eminentes cum coperturis magnis: collum subtile atqȝ longum: Facies rotunda: Gene valde eleuate: os paruum: labia grossa ꝛ inferius euersa atqȝ caduca: mētum magnum ꝛ rotunduȝ pectus carneum amplum cum spatulis similis proportionis: hypocundria carnea ꝛ magna. Venter mollis: nates magne: coxe ꝛ crura rotunda magna ꝛ equalia: pedes carnei: Genua laxa ꝛ carnea. Totū corpus molle ꝛ subterfugiens. Cuius color precipue in facie albus glaucedine consparsus. Loquela vero mollis: passusqȝ valde lenti: brachia curta atqȝ grossa: man⁹ carnose ꝛ breues. Cuius linee sunt feminee: isti nō sunt a furore compulsi: sed ad ignauiam atqȝ hebetudinem: ac ad nimiam credulitatem. Non discernētes congruū ab incongruo atqȝ sine prudentia penit⁹ imersi. Et ita cōsiderare opȝ de fatuitate. qꝛ fatui sunt illi qui egrediunt a recto iudicio atqȝ a furore compulsi vt adusti atqȝ a nimia caliditate igniti. Fatui nūcupandi sunt etiam melācolici intensi: ꝛ ex nimia frigiditate ꝛ siccitate obtusi.

¶ Flegmatici a materia frigida ꝛ humida fluidi adeo vt species non possint infigi: ꝛ in eis organica dispositio actu nō reperitur vbi calor naturalis suffocatus existit. complexio vero equalis principatum obtinet vbi semidei imprimuntur ꝛ postea colerica: ꝛ post melancolica. Flegmatica minime iuuat. Aut sanguinea tendēs ad coleram aut colericum sanguineum melancolicuȝ: aut sanguinem tendentem ad coleraȝ per accidens vt bona dearticulatio capitis cum habitudine sanguinea tēdēs ad flegma ꝛ coleram: propter caliditatem cordis atqȝ paruam distantiam ad cerebrum cum proportionato collo: vt multotiens notaui: qꝛ spiritus animales aliqualiter vruntur: ꝛ efficiuntur melācolici remissiue tn̄ qꝛ cito irascuntur: ꝛ mobiles sunt atqȝ passibiles propter paruam distantiam. Scio quod aliqui garrulantes dicerent: qꝺ ego sum egressus a proposito ꝛ valde fui prolixus. Illi qui non habent radices carent fructu. Qui nō vult hoc intelligere se ipsum confundit. Legant isti: quos prolixitas offendit: affosristicaȝ breuitatē: q̄ cōtinet in isto libro sexto. Attamē ego existimo tales eē sicut cucurbite magne que interius inanite sunt: qꝛ esse potest cōplexio apparens ꝛ compositionalis vt caput sphericum ꝛ omnino aīa in illo organo non potest agere debitas operationes: quo ad intellectum ꝛ congruitatem.

¶ Capitulum. cclv. De depredatoribus viarum.

Linee obscure in monte aut radice aut in digito minimo ꝛ circūcirca obscure arguunt mēdaciuȝ: ꝛ tales sunt expoliatores ꝛ insidiatores ꝛ ad oīa maleficia parati. Ego puto qꝺ ipsi habeāt cōuenientiaȝ cum duabus infortunijs. s. marte ꝛ saturno. Plures notaui anguluȝ supremum valde infimum habere cum tuberculis infortunatis.

Aliquando tres lineas principales tantum: Angulum etiam supremum valde separatum cuȝ lineis crassis nō circūscriptis idest sine equali colore. Si cardiaca ꝛ media fuerint coniuncte dicte linee sunt ita cōditionate: aut valde rubee.

Cardiaca ꝛ media non coniuncta adeo quod spaciuȝ sit callosum: aut durum vel siccum obsessores ꝛ insidiatores viarum arguit.

Crasse quidem manus digitos si breues habuerint vltra mensurā tergiuersatorē ꝛ furē insidiosuȝ denotat. Uniuersaliter isti tales sunt adusti melācolici. Adustio enim iudicio ꝛ prudentie nocet. Ideo tali malefica ꝛ nefaria actione vtuntur.

¶ Cap. cclvi. De his qui exercent oꝑa demoniorum.

Si inueneris in monte auriculari. D. figuram turpeȝ ꝛ male coloratā seu non circumscriptā indicat quandoqȝ opera demoniorum.

Quādo linea epatis ꝛ saturnina cum media naturali in fine causat triangulum significat dispositionem ad oꝑa demoniorum ꝛ nigromanticam facultatem.

¶ Cap. cclvij. De his qui diligunt paruam puellam stricte vulue.

Si. D. littera pulcherrima atqȝ bene conditionata fuerit in minimo tuberculo significat inclinationē ad paruas puellas similes pigmeis ꝛ etiam ad mulierculas paruas mamillas habentes ꝛ ꝛ strictam vuluam.

¶ Capitulū. cclviij. De his qui destruūt maternaȝ substantiam.

Littera. A. in loco lune denotat eos vel eas qui materiam substantiam consument.

¶ Capitulum. cclix. De his qui vexantur ab infirmitate longa.

Littera. C. in locum lune declarat homineȝ ab infirmitate longa vexari.

¶ Cap. cclx. De his qui patiuntur infamiam aut certamen propter feminas ꝛ quandoqȝ ex tali causa perueniunt ad inopiam.

Si in radice brachij prope monteȝ pollis iuxta lineam vite reperiantur tres vel plures stelle accusationes ꝛ diffamationes propter mulieres ostendunt. Multum cum conabuntur mulieres aggrauare finaliter euadet vt expertus sum. Stella ī monte pollicis risum ꝛ letitiam cuȝ mulieribus significat interdum concubitus pp qꝺ in certamen in vilipensioneȝ ꝛ ludibriuȝ habēs incurrit vt ego sepe expertus sum.

¶ Tuberculus pollicis si sit craticulatus paupertatem ꝛ inopiam mulieruȝ causa indicat vt prisci atqȝ moderni autumant.

Tuberculus minimi craticulatus paupertatem inopiaȝ ꝛ iacturas mulierum causa indicat.

Linea quedaȝ inicians a rascetta vel a linea cardiaca extendens se per caueam vsqȝ ad tuberculum Mercurij: si a pluribus lineis intersecabitur vel vnica tantum vt crux: mulierum causa maximum damnuȝ iacturas incōmoda ꝛ infamiam ostendit: ꝛ forte habens incarcerabitur vt milies notaui. Antiqui vero precipue Arabes ꝛ Alpharabitus talem lineam vocant viam lacteam.

Quando inuenies mensalez: que in fine aut prope ipsaz diuidatur duosq; efficiat ramos vnum ad indicem alterum ad medium deuenientem arguit infortuniuz pp feminas: verum est nisi frangeretur sed si recte iret ad medium periculum in vita significat.

Qui habuerit lineas subtiles in radice solis plusq; alibi a muliere vel p mulierem lesionem patietur.

Due linee equedistantes bene apparentes z in boni coloris a mensali tendetes vsq; ad radicez medici vel prope significant eu qui hz curam magna de mulieribus z dana occasione earum habebit vt tradunt aliqui.

Figura spherica aut scutum in monte annullaris significat aliquem esse dilectum a mulieribus z tame ab eis damna patietur.

Capitulum.cclxi. De his qui perueniunt ad seruitutem z captiuitatem.

Si quedam linea oriat a radice brachij z vadat per rascettam manus z sit tortuosa z male disposita talis libertate priuabitur z ad seruitutem redigetur z fortasse condemnabitur.

Quando linea media z cardiaca non bene coniunguntur simul: sed distant abinuicem predicte due linee notabiliter paruum spacium dimittentes significant pronitatez ad captiuitatez. Et si captus fuerit nunq; liberabitur ex quacunq; radice fuerit. Si tuberculi fuerint infortunati z alia eis connexa.

Mensa manus inordinate stricta z inequalis ad seruitutem z captiuitatem inducit.

Dicunt quidam quoru nomina ignoro linea in rascetta obliqua z incontinua secans triagulum miserum seruu vel captiuuz inducit cum obtusitate ingenij.

Tales figure ⊔ ♁ in loco saturni captiuitatem z seruitutem dicit antiochus denotare.

Scala vel craticula in loco saturni seruitutem z captiuitatem minari putant aliqui.

Si bine linee a rascetta oriunt z ad radicem minutuli peruenerint seruuz peregre proficiscente: sed valde seruitutiatq; captiuitati subiectu esse existimant aliqui.

Quando vna linea procedat a rascetta in cocauo manus z se extenderit: z curuet secando lineam vite per monte pollicis significat seruum propria vita chariorez aliquem amisurum vt scribunt aliqui.

Sciat q; vsq; ad huc die d seruitute z captiuitate nihil pronosticaui excepto. Qn angulus supremus est in concauo z residui tuberculi sunt infortunati: atq; articuli crassi ad seruitutem z captiuitatem multos peruenire notaui. Et multos a captiuitate liberos factos qui tale signum habuerut: pp tuberculos fortunatos: z residua correspondentiam annexam: ex quo liberati fuerunt z talem posituram notaui in Thoma fratre meo q; quatuor vicibus venalem capturam habuit: sed super locuz saturni isti tales habent infortunatum.

Capitulum.cclxij. De illis qui in propria patria sunt morituri.

Non reperio apud atiquos nec apud modernos magnam obseruatione de illis qui in propria patria moriuntur: sed ego qn velle hoc pronosticari cogitarem vtrum sint signa significantia exilium aut mortem extra patriam: si non inuenirem talia signa in propria domo z patria esse morituros pronosticaret. Notaui plures habentes signa significantia itinera z in illo anno z etate habere signa magna egritudinis: preter tim linea cardiaca valde fracta. Et itinera fieri in illo tepore z extra patriam aliquem infirmari: z de tali infirmitate mori vt fuit ille delicatus adolesces Troilus Fedesinus qui in ciuitate parme obijt. Tame dicit aliqui: qn linea vite cotinua sine intersectione fuerit: arguit in propria patria mori.

Capitulum.cclxiij. De auaritia.

Auaritia est radix z mater oium malorum.

Diues auarus semper miserrimus existit qr non vtit diuitijs p se: s; posteris seruat: z sibi indigentia retinet. Dicit enim Ysidorus in decimo ethimologiarum Auidus dr q; auedo: auere enim est cupere hinc z auarus. Na q; e auaru est pgredi vltra q; sufficit Auarus ex eo dictus est q; sit auidus auari: z nihilq; opibus expleat: z q; quatu; plus habuerit tm plus cupiat. Flacci sup hoc cocordate snia qui ait. Semp auar' eget. z Salusti' q; neq; auaricia copia neq; inopia minuat.

Si pollex versus alios digitos z alii versus pollicem inclinentur auaritiam cum versucia arguit.

Digiti collecti adeo vt per eos coniunctos aer non transpareat z sint coglobati auaricia cu malignitate declarat.

Si linea vite in superiori parte incessum hz tortuosum cum rubore auarum ostendit illum z vitiosum.

Si linea media naturalis sit valde curta ita q; no exeat medium concauum manus hominem pauidum z auarum z modice rationis ostendit.

Si spacium trianguli fuerit paruum z specialiter si non sit coloratum auariciam arguit z male nature z infames cum rigiditate sue nature.

Quando angulus supremus situatur in cocauo manus quasi ex opposito illius spacij quod est inter indicem z medium significat miseriam z auaritiam circa cumulationem pecunie cu maxima sollicitudine:

Qn angulus dexter fuerit acutus significat auarum. Et quato acutior est tanto magis auarum significat.

Si prope mensalem z auricularez sit aliqua linea a mensali porrecta tendens versus digitum auricularem recta z subtilis in viris auaricias z scelus vel sceleris alicui conscium significat z fm Ugonem hominem sciente de reconsilium indicat.

Si quadragulus sit arctus z strictus vel inequalis significat auaritiam z deceptionem omnino vt per cronicam obseruationem visum est.

Si quis ab assidua consuetudine habuerit quod teneat pollice clausum inter alios digitos auarus est z hoc ego milies notaui.

Si linea mensalis cum media naturali clauditur adeo q; angulum causet auariciam maximam denuciat vt dicunt quidam.

Digiti parui auariciam denotant.

Digiti grossi z parui z curua palma z curta. s. ipsius palme hominem auarum declarant.

Si digiti in extremitate flectuntur versus dorsum manus auaritiam designant.

Dicit quidam quoru nomina ignoro. Qn inuenitur in mensali aut prope ipsam q; diuidatur duosq; efficiat ramos vnum ad indicem alterum ad mediu tedetes auaritiam deceptionem z perfidiam significari.

Qn linea saturnina oritur a rascetta z extediur p palmam vsq; ad radicem medij auaritiam designat psertim si mons medij abundat multis lineis: vt quasi semper notaui z precipue in quodam magno principe.

Scias q̄ auaritia procedit a perfecto discursu ꝛ a com/
plexione frigida: aut a cōplexione valde calida in organo
imperfecto vt puta cū caput est sphericū aut pineatum
sunt aliqui: qui propter discursū bonū ꝛ non abijciunt
diuitias: discurrendo ꝛ suspicādo de decrepitate aut de
filijs: ne in futurū careant bonis aut indigeāt: ꝛ isti men
surantur in suis negocijs ꝛ istos ego tenaces appello vt
multos notaui. vniuersaliter vero ad auariciam sunt in
clinate mulieres: imo in specie sua sunt auarissime. Sūt
etiam vt plurimū auari principes hodierni: ꝛ etiā cucul
lati: qui iter auaros vt plurimū portā vexillū: ꝛ obtinēt
principatū. Auari sunt melancolici adusti ꝛ etiā nāliter
melancolici: ꝛ effeminati viri. Si alique femine sūt splē
dide que tñ rare sūt nō sunt ꝓprie femine sꝫ viragines ꝛ
multe ex his sūt ꝓdige pp intēsū appetitū luxurie.

¶ Cap. cclxiiij. De his qui sunt potētes in coitu.

m Edia naturalis recta ꝛ bene colorata ꝛ si cū
palma extenditur apparent puncture eiusdem
latitudinis: virtutis gignitiuis homines potē
tes esse significat.

Linea splenetica seu vesicalis aut mensalis aut genera/
tiua si fuerit bene continua satis lunga profunda lata ꝛ
recta significat bonam cōplexionem: ꝛ virtutē in mē/
bris generatiuis: ꝛ potentiam coitus denotat: q2 virtus
generatiua ibi declaratur.

Triangulus equilaterus cum bona dimensione linearū
ꝛ cum coloribus ipsarum virtutem generatiuam prepa
ratam esse significat.

Notate qd̄ ea oīa q̄ cōprehenduntur sub documēto ca
liditatis ꝛ humiditatis in habitudinibus ꝛ lineamētis
hic possunt accōmodari: vt in primis radicibus dicunt
fuit. Tamē hic accidit magna distinctio q2 proprie coi/
tus in actu est qualificatus ex calido ꝛ humido vt parū
ante dictum est: alia distinctio est quo ad appetitū: ꝛ nō
in re: prout sunt melancolici propter materiā ventosā
euaporatiuā incitantem coitū. Errant illi qui legumi/
nibus cepis aleis ꝛ multis alijs cibarijs vescunt̄: dicen
tes q̄ faciunt abstinētiā vt prohibeant coitum: qm̄ car
nes oua ꝛ cibaria multi nutrimēti sunt causa multi san
guinis: ꝛ per cōsequēs multi coitus. Itē dico q̄ isti ve
hemēter errant ꝛ loquunt̄ tanq̄ insensati. Tamē verū
est q̄ cibaria que multū nutriunt causant materiā co
hibilem. Attamē legumina cepe: ꝛ alia similia parū nu/
triunt: sed ad ventosā materiā habilitantur: ꝛ multū
molestant ꝛ incitant virtutē phantasticā ad appetēdū
coitū: ꝛ supra modū faciūt arrigere. Uidem⁹ rusticos ꝛ
generaliter pauperes oēs: qui olerib⁹ leguminib⁹ cepis
ꝛ similib⁹ vtunt̄: habere plures filios q̄ꝫ diuites. Quia
post exercitiū ꝛ labores nō habēt aliqd̄ remouibile sed
tantūmodo libēter coeūt: q2 in coitu solū ponunt vnicū
gaudiū ꝛ voluptatē: nec aliquid ampli⁹ curant ꝛ hoc eis
euenit vt supra diximus q2 cibarijs ventosis vtunt̄: que
vētositatē cōmouētia coitū inicitant: Ideo laudādus est il
le qui optimis vescit̄ cibis. Un̄ Plutarchus in proble/
matib⁹ ꝓblemate. 93. ait cur moris est vt qui castimo/
niā colūt leguminibus abstineāt. An quēadmodū py/
thagorici fabas ob eas q̄ vulgo dicunt̄ causas abhomi
nabant̄ quasi lethes ꝛ herebi cognomines. An q̄ ad cō/
cenationes: ꝛ manes ꝓuocandos leguminib⁹ maxime
vtuntur an illud magis q̄ ad sanctitatē ac castimoniam
pura ac tenuia corpora habere opꝫ: sunt autē legumina
maxime ventosa: ꝛ ea gignunt: que cum superflua sunt
multe purgationis indigent. An q̄ cū ventosissima sunt
legumina ad res venereas maxime incitent.

¶ Capitulum. cclxv. De his qui sunt vulnerati aut gra/
uiter lesi: sine chyromantici cognitiōe in quo loco ꝛ mē
bro eis accidat lesio illa.

q Uando quedā linea diuidit lineam capitis ꝛ
habeat duo capita vulnera ꝛ passiones dicūt
aliqui ostendere.

¶ Si iuxta lineā capitis in fine ipsius sunt due parue li
nee coniuncte vulnera ex ferro indicant.

¶ Qn̄ angulus supremus nō cōiungit̄ ꝛ distat non no/
tabiliter: ita qd̄ dicte linee sint valde propinque signifi/
cat inigrationē in bello cum aliquo.

¶ Item notaui talem effectum esse ex improuiso pp̄ so
cietatem ꝛ socios esse vulneratos aut propter eos pati
aliquod aliud detrimentum.

Quando linea mensalis fit nuda sine ramis veniēs ad
radicē indicis duriter aliās grauiter vulneratum esse
demonstrat. Notaui pluries vulneratos esse quātitate
aut qualitate cum magna iactura. Curaui ego in quodā
rustico tredecim vulnera cū truncatione etiā manus ꝛ c.
ꝛ euasit. Uidi alium in quo curaui vnicū solūmodo vul
nus cū magna solutione continui. Multos alios etiam
curaui habētes tres aut quattuor vulnera tantum. Ex
his aliqui euaserunt aliqui vero mortui sunt: ꝛ hoc fuit
intensiue ꝛ remissiue sm̄ bonitatē monticulorū ꝛ alia
rum linearū que arguunt penitus cuncta infortunia in
suis negocijs. Unde ego libenter vellem q̄ inimici mei
talem posituram haberent: quia nunquā bonū peruenē
rum ipsis adueniret.

Si quedam linea venerit ad lineam vite intersecās mē
salem significat hominē miserā mortē finiendū: ꝛ for
te propter nimiā culpam vt aliqui tradiderunt.

¶ Si linea subtilis venit ad vltimā partē radicis pol
licis ꝛ descendat p montē ad lineā vite ꝛ mediam natu
ralem plagas ꝛ lesiones ostēdit: vt aliqui consitentur.

¶ Si linea mēsalis ad radicem indicis peruenit ꝛ scin
ditur ab alijs lineis vulneratū ab inimicis denotat vel
q̄ in futurū ab eis vulnera suscepturus est aliqui testant̄.

¶ Si autē talis figura. C. fuerit in loco solis percussio
nem ex ferro minatur.

¶ Si vna linea orit̄ a vitali ꝛ extendat se vsq̄ ad digi
tum auricularem vel prope ꝛ sit quasi flexa vulnerabi
tur vel periclitabitur veluti multi auctores affirmant ꝛ
precipue Albertus summus theutonicus ꝛ Cōciliator
ꝛ alij qui nuncupant talem lineam viā lacteam. Et talia
vulnera vt plurimum accidunt in brachijs vel manib⁹
vt sepissime notaui.

¶ Si quedā linea emergit a linea vite ꝛ iungat̄ cū me
dia nāli vel vulnerabit̄ aut piclitabit̄ vulnerat⁹ vt aiunt
aliqui: sed ego hoc per experientiam nunq̄ꝫ cognoui.

¶ Cap. cclxvi. De his qui sunt interfecti sine cognitione
membri pro quo debet mori.

q Ui autem carebit linea media naturali subito
percussus morietur.

Quādo in triangulo oritur vna linea ꝛ vadit
ad quadrangulū ꝛ in capite sui sit vnica linea intersecās
vt crux violentem mortem denunciat: vt nonnulli aiunt
ꝛ ego etiam multos notaui.

Si quedam linea obliqua reperiatur in digito medio in pugna habens illam succumbet aut erit interfectus: vt dicunt: quod ego ignoro.

Si ex transuerso ante finem trianguli linea transierit: ⁊ ab illa linea vsq; ad finem dirigatur armis mori deno-tat: vt dicunt aliqui chyromantici. Ego tamen hanc li-neam ignoro.

Linea exiens a mensali in fine sursum ascendens inter indicum ⁊ medium hominem vulneribus fortasse mo-riturum ostendit.

Linea mensalis in quacunq; positione fuerit si sine ra-mis reperitur: ⁊ cum infortunio inueniatur talis inter-ficietur ex aliquo accidente.

Si reperiuntur principales linee tantum in aliqua ma-nu ⁊ residuum fuerit infortunatum mors violenta ha-benti accidet.

Si iecoralis linea in fine bifurcata fuerit dicunt moder-ni malam mortem denunciare.

Capitulum.cclxvij. De his qui claudicant.

m Iror ꝙ apud physionomos de claudicantib⁹ magnam non reperio obseruationem: q2 clau-dicantium magna reperitur copia. Tamen di-cunt multi. Quando linea media naturalis habet duo capita in inferiori parte talis erit claudus ante mortem aut a primitiua aut antecedenti causa contingat: ⁊ non explicetur a qua causa vel in quo membro accidat. Jō ignoro.

Capitulum.cclxviij. De hyppocrisia.

p Rimi in ordine deceptionum sunt hyppocri-te quia sub specie bonitatis ⁊ deuotionis ho-mines latenter decipiunt. Signa ergo sunt po-nenda.

Si linea media est bifurcata in fine habens illam duas vitas deducet vnam secularem alteram vero religiosam. Talem posituram in multis noctiuagis notaui: hoc est in illis qui nocturno tempore vadunt in synagogis vbi se percutiunt cum vulpinis caudis: in die vero omnia ma-la perpetrant scilicet blasphemias vsuras ⁊ quoscunq; malos contractus: ⁊ ita feminas nota que bigocce aut bighine appellantur. Quarum multe in iuuentute fue-runt meretrices in senectute vero mediatrices ad om-nem luxuriam.

Digitus medius intus craticulatus ingenium melancho-licum denotat presertim in actionibus factiuis: ⁊ aliquā-do hyppocrisiam denunciat.

Si saturnina linea in cauea manus fuerit valde extensi-bilis seu protensa hyppocrisiam denotat.

Dicit auctor incognitus. Si linea media naturalis cum linea cordis superius angulum strictum efficiat: animum celatum atq; hyppocrisiam denotat.

Si linea mensalis fuerit bifurcata in directum indicis aut ex parte digiti medij denotat latentem hyppocritam specialiter aduersus parentes ⁊ amicos quia non dili-git ipsos.

Habemus Bononie quosdam hyppocritas cucullatos qui sunt summe ignorantes quorum nomina silentio pre-tereo: qui sunt vere patres deceptionum sub aliquali spe-cie sanctitatis. Hii quotidie decipiunt nostros ciues ⁊ precipue vanas mulierculas: ⁊ maxime viduas ⁊ infa-nas vetulas: ⁊ quosdam homunculos.

Uix me contineo quin nominē vnū ex his. Qui meo tpe est pessimus homo: ⁊ fuit causa homicidij.

Et adeo sua vafrica effecit: ꝙ pater quidam impius re-liquit filios atq; nepotes. Dando diuitias suas ipsi ad honorificandum ecclesiam: que non vtitur diuitijs nec va-rijs cibis nec pecunijs. Immo iste peruersus cucullat⁹ vna cum suis hyppocritis contubernalibus triumphat ⁊ gaudet de bonis peruenturis ad proprios heredes: nisi iste pessimus religiosus eis fuisset impedimento. Sta-tura huius est paruicula. Color in facie liuidus. Barba spissa cum aliqua canicie incessus curuus cum maxi-ma obliquitate colli caput sphericum brachia breuissi-ma ⁊ ex arte recuruata. Oculi submissi: ⁊ concaui par-uis pleni maculis. Et quando loquitur subridet. Non est homo in hoc seculo magis importunus ⁊ fastidiosus ꝙ iste maledictus homo. Si bene cōsiderabis signa p-notata cum eorum amplis effectibus. Tn̄ vulgus igno-rans plurimum illi tribuit.

Cap.cclxix. De timidis ⁊ melancholicis.

f I media naturalis vltra manus fossatum pau-latim profundauerit timidi cordis signa ostē-dit: ⁊ melancholicum denunciat: atq; hominē profundarum cogitationum.

Triāgulus paruus in pede medie naturalis denotat me-tum vbi non oportet.

Qn̄ media naturalis habet duo capita in inferiori par-te defectum mentis innuit atq; timiditatem.

Quando quis extendit manum ad capiendum aliquid ⁊ manus eius moderate tremunt: si sit iuuenis ⁊ non sit fortis erit melancholicus timidus tristis ⁊ parue co-gitationis.

Digitus medius intus inter iuncturas craticulatus ar-guit naturam melancholicam: ⁊ multotiens huiusmodi homines sunt solitari vt belue: si alia annexa melancho-liam significantia habuerint ad maximam fatuitatem de-ueniunt cum intellectus carentia vt pluries notaui.

Si prope lineam cardiacam fuerint grana rubra ⁊ pro-tendantur extra versus montem pollicis melancholiam significant ⁊ hominem profundarum cogitationum vt aliqui scribunt.

Si linea media cum linea cordis superius angulum stri-ctum efficiat pusillanimē dicunt arguere.

Capitulum.cclxx. De verecundia.

i Lli qui verecundantur sunt bone complexio-nis atq; discursus: ⁊ illi qui contrarium faciūt sunt fatui: aut propter nimiam ⁊ furiosam ca-liditatem: aut propter nimiam frigiditatem ⁊ sunt simi-les asinis ⁊ mali moris ⁊ precipue sunt effeminati.

Si in fine linee capitis sit paruus triangulus bene dispo-situs verecundie honestatis ⁊ studij signum est.

Hoc est studet in decorando ⁊ ornando se moribus.

Si in quadrangulo reperiatur signum cuiusdam stelle bene coloratum verecundiam ⁊ bonam demonstrat na-turam cum morigeratione.

Si a linea cerebri exeat alia linea versus auricularem verecundum significat hominem vt aliqui dicunt: quod ego ignoro.

Angulus supremus acutus ⁊ bene positionatus verecū-diam ⁊ bonam naturam demonstrat.

Triangulus equilaterus non cum crassis lineis verecū-diam ⁊ bonam naturam ostendit.

Linea mensalis bene colorata cum trina proportione cuius finis erit quasi in principio tuberculi Jouis: signum est verecundie ⁊ bone nature.

Quadrangulus bene coloratus: ⁊ quod non sit strictus nec valde latus cum equali positura verecundiam ⁊ honestatem significat.

Linea cerebri bene colorata cum trinaria dimensione: ⁊ ꝙ non exeat concauū manus verecūdiaꝫ ⁊ honestatem significat.

Linea cordis bene colorata cuꝫ trinaria proportione cuius inicium sit inter indicem ⁊ pollicem versus dorsum manus ⁊ finiatur prope rascettaꝫ honestatem ⁊ verecūdiam declarat.

Manus concaua cum bona dearticulatione ⁊ proportionata ex parte palme atqꝫ digitorum: ⁊ quod articuli sint boni cum vnguibus latis ⁊ longis cuꝫ rubedine clara verecundiam ⁊ honestatem vite denotat.

Capitulum .cclxxi. De his qui sunt impotētes in coitu precipue in virtute gignitiua.

Manus debilis ⁊ mollis carens linea epatis arguit defectuꝫ virtutis generatiue ⁊ digestiue.

Linea mēsalis est radix significans virtutem gignitiuaꝫ. Ideo sapientes vocant ipsam lineam generationis: si ergo fuerit fracta discontinua aut pallida aut a variis punctis seu fossiculis aut semicirculis obsessa: debilitatem coitus denotat ⁊ fortasse gignitiuam impotentiam declarat.

Si in medio spatio inter lineas trianguli non est planicies ⁊ male coloret defectū caloris dicunt arguere ⁊ per consequēs impotentiā coitus. Nota ꝙ multotiēs impotentia coitus est qualitatiue aliqñ quātitatiue. Igitur cōsidera annexiones signorū atqꝫ concordantiā: aut cōtraoperantiam aliter iudicium tuum est inanitum.

Uidi iuuenē habentē lineaꝫ mēsalem fractā ⁊ capillarē ⁊ quasi omni die coibat: tñ qñ erat cum re delectabili nō poterat coire nisi semel ⁊ in nocte ad plus bis coibat. Et admiratus fui ⁊ conatus sum videre conditionē sui seminis. Et feci ipsum coire pluribus vicibus ⁊ vidi sperma suuꝫ esse albissimū lene equale tenax ⁊ viscosuꝫ. Et inspexi suas manus. Habebat triangulū equilaterum precipue in manu dextra cuꝫ linea saturnina nō in cōcauo manus vsqꝫ ad lineaꝫ mēsalē cum decenti palma ⁊ digitis: ⁊ cuꝫ vnguibus longis ⁊ latis lucidis ⁊ subrubentibus cum bonis articulis: ⁊ tactus mollis cuꝫ bonitate cauee manus: ⁊ erat habitudine sanguinea tendente aliqualiter ad flegma cuꝫ carnea habitudine: collum grossum ⁊ breue caput formosum palliolatuꝫ: caprinis oculis cum bona positura: Paruaqꝫ distantia inter cor ⁊ cerebrū: spatule grosse cuꝫ latitudine pectoris: ⁊ erat bene ventrosus. Accepit iste talis vxorē ⁊ habuit filios. Opꝫ multa considerare in pronosticando rectius.

Cap. cclxxij. De cognitione diuersarum cōplexionuꝫ seu humorum.

Color albus ⁊ quasi pspicuus clarus ⁊ subrubeus equaliter qualitatē cōem ostendit.

Talis enim color debet esse quasi in vniuersū corpus naturaliter bene dispositū. Tria sunt loca in quibus ostenditur potentia colorum primo in facie: secūdo in manibus: tertio vero in pectore: si talis color sit flammeus ociosum dicunt ostēdere: ⁊ maxime si cū ista mobilitas oculorum vt dicunt.

Si talis rubedo sit fusca signum est grossi sanguinis ⁊ denotat deceptorem. Talis color dr inopos ab Alberto ⁊ est color rubeꝰ flāmeus obscurus: sꝫ meliꝰ posset dici color diabolicus: vt in Alexādro pōtifice sexto patebit.

Si autem talis color rubeus appropinquat viriditati vel quasi glaucedini plusqꝫ albedini nigram coleram ⁊ suas conditiones ostendit.

Si auteꝫ citrinitati subtili quasi albedini qlis solet esse in cōualescentibus: ⁊ hoc sine magna materia signuꝫ est emissionis spermatis ⁊ spirituū ⁊ specialiter si eius oculi sint profundi ⁊ mobiles: tales detinent amore heroes siue illisci idest passio amoris.

Alij dicunt amore equorum: idest vt equi habent furiā infrenataꝫ ⁊ irrationabileꝫ in furia amoris: ⁊ ita isti: sed talis expositio non mihi placet: qꝛ passio amoris nō est in ptāte nr̄a: naꝫ ea in veritate est egritudo.

Mihi multum gratulor ⁊ in hoc glorior quod nūqꝫ talem infirmitatem habui: sed appetitum intensum tamē lubricum. Attamen amor causatur a tertio celo: hunc a me deus auertat. Nam delet virtutes ⁊ intellectum obscurat: inuerecundia abundat: timidos audaces facit: insania exuberat.

Si autem albedo superet ⁊ rubedo sit in tm̄ diminuta ꝙ vix appareat signū est flegmatis ⁊ sue cōditionis. Talis enim color solet a priscis nūcupari glaucus. Et si huic colori sit admixta viriditas mali ⁊ flegmatici signum ⁊ suarum conditionuꝫ. Et ille color dicitur color plūbeus cōmixtꝰ cū fusco ⁊ viridi vltimus gradus malicie cōplexionis hoc est mortificationē naturalē caloꝛ ostendit.

Tactus tēperatus ⁊ bonus cōsistit in debita proportione primarum qualitatum ⁊ magis appropinquat caliditati ⁊ lenitati qꝫ frigiditati aut asperitati: ⁊ magis carnositati qꝫ macilentie. Talis enim tactus bonitatē cōplexionis idest equalem complexionem cum bonitate ingenij ⁊ intellectus arguit.

Uene multum late ⁊ apparentes colericum ⁊ suas conditiones ostendunt.

Subtracte idest quasi compresse ⁊ aliquotiens in colore plumbee melancholiam denotant.

Profunde vene in corpore flegmaticam naturam ostēdere videntur.

Uene in debita ꝓportione apparentes ⁊ notabiles sanguineam naturam denotant.

Linea epatis alba in colore ⁊ grossa in substantia multū potest super proprietate flegmatis.

Et si fuerit subtilis ⁊ mali coloris .s. plumbei ⁊ citrini vel rubei attestatur super coleram.

Quãuis basis trianguli in pluribus manibus nō inueniatur nisi in senectute propter exercitia operū qꝛ si in iuuentute cessante labore: ⁊ cū legittima: nō apparuerit: calorem designat ⁊ cutis subtilitatē ⁊ cū hoc coleraꝫ ⁊ eiꝰ ꝓprietates vt sunt agilitas corporis ⁊c. Naꝫ velox est cito loquitur: amat vina fortia: ⁊ cibos calidos.

Si vero manus debilis ⁊ mollis fuerit carens hac linea frigiditatem: ⁊ flegmaticam complexionem significat: ⁊ eius proprietates scilicet pigrum tardum in loquendo ⁊ impeditū: libenter dormientē ⁊ somniātē.

Si locus trianguli sit rugosus ⁊ mollis: flegmaticaꝫ cōplexionem ostendit.

Angulus dexter obtusus siue grossus: inertiam ar-

guit ⁊ sonnolētias rationē soluꝫ flegmatis dominātis.

Si quedam linee parue capillares inordinate fuerint in monte manus: in iuuentute perfectionem nature ostendit: hoc est bone ⁊ temperate complexionis ⁊ potentiaꝫ ostendunt: hoc est sunt apti nati perficere operatiões laudabiles: vt insurgit ex temperata qualitate ⁊ specialiter si sint inordinate multe: ⁊ hoc intelligendum est: si sint conditionaliter colorate. Et si tales linee parue sint versus rascettam: signum est frigide ⁊ flegmatice nature: ⁊ hoc intelligitur quando non sunt rubee. Et si tales linee sunt rubee alium morbum indicant: idest morbum ex cōmixtione humoruꝫ cum multitudine. Si pars illa sit lenis ⁊ mollis erit morbus ex flegmate. Si sit aspra ⁊ sicca morbus erit ex melancholia vel cholera.

Si quedaꝫ crepature idest linee similes crepaturis reperiantur in monte manus prope mediaꝫ naturaleꝫ distinctionem nature ostendit hoc est diuturnitateꝫ vite in diuersis etatibus vsqꝫ ad senectutē perficitur tempus: tamen frigidam complexionem denotat.

Si quedaꝫ linee parue orianť ex radice indicis ⁊ vadant transuerse per ipsum digitum quasi ad superius tēdentes versus dorsum digiti: significant colericum ⁊ suas conditiones. Et si tales linee vadant ad inferius arcuales significant melancholicuꝫ ⁊ suas cōditiones: ⁊ si hec linee oriantur ex latere indicis ⁊ currant recte equedistātes ad aliud latus significant sanguineum ⁊ suas conditiones. Et si quedam illarum linearū vadant ad superius: ⁊ quedam ad inferius est signuꝫ flegmatis ⁊ suarum conditionum. Omnes picte sunt in quinto Anastasis. Ista diuersitas linearum sic positarum ideꝫ importat in medio digito annulari ⁊ auriculari ⁊ similiter iudicandum est. Penitus non obliuiscaris hec documenta que supra notata sunt: quia sunt ex radicibus huius scientie.

¶ Capitulum.cclxxiij. De diuitijs ⁊ opulentijs in diuersis etatibus.

s I in principio linee capitis oriatur quedam linea recta bene colorata ⁊ extendatur vsqꝫ ad indiceꝫ ⁊ finiatur ibi: habens habebit multa bona fortuna sibi denegante: ⁊ hoc erit in prima etate.

Si aūt talis linea vadat ad digitū medium: habebit bonum in media etate.

Si vero ad medicum vel auricularem vadat: habebit in vltima etate.

Si prope lineaꝫ vite iuxta receptaꝫ manus sint linee vt crux vel stella: diuitias significant in senectute.

Linee quattuor equedistātes in latere montis pollicis versus brachium vel in restricta venientes vsus partes eminentiores montis ipsius signum est diuitiaruꝫ ⁊ honorum in prima etate. Si prope iuncturaꝫ pollicis in secūda etate. Si vero iuxta vngueꝫ in senectute.

Si in rascetta varie linee se intersecauerint in debita distantia ad modum ludi scacchorum: diuitias in senectute arguunt.

Stella vel triangulus bene dispositus in rascetta: diuitias in senectute denotat.

Dicunt Moderni ⁊ etiaꝫ Coruus. Quādo in manu in rascetta fuerint quattuor linee quarum due superiores fuerint late. Tenues vero inferiores ad mediaꝫ vsqꝫ etatem vite fortitudinem ⁊ diuitiarum copiam significabunt. Vltra vero ipsam etatem mediam ⁊ diuitiarū diminutionem ⁊ vite indicabunt debilitatem. Hec ego tamen ignoro ⁊ nunqꝫ vidi.

Dicunt etiam si quattuor linee in restricta supernotate fuerint ⁊ due īferiores sint late ⁊ superiores exigue aut tenues. 80. ānorū etatē significāt: ⁊ ī prima ⁊ secūda etate paupertateꝫ significabunt. Sed vltra mediaꝫ etateꝫ ⁊ rerū fortitudinis augumētū significabunt.

Veruꝫ si prima crassa ⁊ secūda subtilis tertia crassa q̄rta subtilis inuēte fuerint. Prima etate fortitudinē ⁊ diuitias significant. In secūda vtriusqꝫ rei diminutionē ⁊ hoc mō si linee crassiores latiores fuerint: bonū indicabunt: tenues vero malum. Vnaqueqꝫ tamen linea viginti etatis annos pollicentur.

Quādo in restricta prima linea de illis quattuor supranotatis discōtinua ⁊ tortuosa fuerit inuenta relique vero insequentes cōtinue in angulo recto ⁊ acuto super lineas exiguas ādictas vite non reruꝫ debilitatem in etate prima significabit. Postea ceterarum linearum inferiorum etiam in vita multo magis prosperabitur. Verum si angulus inuenietur: ⁊ vite ⁊ rerū debilitatē significabit. Hō erit laboriosus absqꝫ honore: modico ingenio ⁊ vitijs plenus: hec ille.

Scutum vel paruus triangulus aut spherica forma in monte indicis bene conditionata ab infantia vsqꝫ ad vltimaꝫ iuuentutem ſm qualitatem sui faciunt egenum: postea vero diuitem.

Stella subrubra in quadrangulo existens in prima etate inopiaꝫ attestatur vltra vero diuitias pronunciat.

Hec figura supranotata in quadrangulo bene disposita inopiaꝫ in prima etate minatur: in vltima vero diuitias vltra modum.

Figura. A. vel. B. vel. C. vel. D. in monte auricularis si fuerit male colorata: pauperem vsqꝫ ad medium vite denunciat: vltra vero diuitias ostendit.

Qn̄ principio linea mensalis fuerit ramosa ⁊ vadat ad superius pauperē reruꝫ effluentiaꝫ attestať. Et quo magis extendūtur rami: eo magis in senectute abundabit. Sed si nō extendať cessabit: qn̄ in fine mēsalis fuerint tenue rerum diuitum significat: ⁊ qn̄ bona radice bonoqꝫ colore fuerit: rerū in secūda etate restaurationem indicat: vt legittimi speculatores autumant.

Dixit fur picte chyromantie quādo mensalis bifurcata in superiori parte fuerit hominem anxium significat: ⁊ laboriosum vsqꝫ ad annos. 20. postea res sue augumētabuntur ⁊ eius cessabunt molestie: hoc inueni in pluribus libris auctorum licet nomina ignorem Vgo tamen etiam hoc recitat.

Si a rascetta oriatur linea saturnina recta ⁊ cōtinua bene colorata ⁊ extendať vsqꝫ ad mediaꝫ naturalē in principio: competentem vitam significat in fine vero meliorem: contrariam habeo ego in manibus meis qꝛ ipsa se extendit vsqꝫ ad mensaleꝫ: ⁊ ita semper retrogradatus fui a fortuna in hora non bona.

Dicūt quidam quod qn̄ basis trianguli flexuosa fuerit angulusqꝫ vite altior: pauperem rebus ⁊ animo debilē ostendere videtur. Et quādo senectuti appropinquabit ab alijs ob inopia ⁊ rerum penuria adiuuabitur.

Dixit Coruus quādo duo rami inueniantur a linea vite nascentes: ⁊ per triangulum transeuntes. Etiā si lineam mediam secauerint post res aduersas: prospera ventura esse significant. Notandū vero est qꝫ huiusmodi rami sunt partes linee prosperitatis qn̄cūqꝫ linee vite vniunť ⁊ in ramorum specie egrediuntur.

Cruces seu stelle in monte manus significant quod ha/bentes acquirent diuitias cum magno labore: in senectute vero cum honore.

¶ Capitulum.cclxxiiij. De cauillatoribus et solertibus mechanicis.

m Anus craticulata: cauillatorē hominem dicit ostendere: sed in his que manu fiunt: solertes et ingeniosum autumant.

Obseruatum est apud me quod angulus summus acutus: aut valde separatus cum lineis martialibus solertem et ingeniosum mechanicum ostendit et indicat. Dicunt quidam recentiores: quod si quis habuerit manus non nimis magnas aut manus paruas. Uerum proportionatas corpori suo talis est magis cōueniens et aptus in omnibus accidentibus suis: hoc est magisterijs que sequuntur accidentaliter et non mere naturaliter.

Digiti longi et subtiles et adinuicem bene proportionati: bonū ingeniū ondūt: et maxime i reb⁹ mechanicis.

¶ Capitulum.cclxxv. De his qui non contentantur in animo suo.

m Anus grossa et callosa videtur denotare illum hominem qui non cōtentatur in animo suo sicut placuit Ptholomeo.

¶ Capitulum.cclxxvi. De his qui sunt curiosi in rebus agēdis varijsque negocijs pertractādis et quicquid agūt faciunt pro alijs et nihil ad eos pertinet.

s I linea saturnina triangulum transeat et vltra: et alia linea a cardiaca ad mensalē lineam perueniat eqlis et ōtinua vsque ad digitū mediū deueniēs: talis habēs curiosus est in negocijs pagēdis: et in varijs rebus se intromittet. Si vero sit equalis et discōtinua: erit in negocijs pro alijs que minime ad se pertinebunt: et significat quod res agentur fm maiorem et minorem eius diligentiam: vt scribunt quidam: sed ego non intelligo quid velint dicere puto quod textus est corruptus. et credo quod intelligāt de linea saturnina simpliciter vt ego quoque multotiens notaui.

Linea recta et profunda veniens a mensali et tendens ad digitum medium siue prope in negocijs curam magnam: et laborem denunciat: vt egomet habeo in manu mea dextra. Si due fuerint vel plures: tanto fortior et valētior est dicta significatio. Si vero linee huiusmodi multum graciles appareant: seu subtiles: hominē de negocijs parum curare denunciant. Et si super ab aliqua linea ex transuerso secentur: talis in suo labore impedimentum patietur.

Si linea que est inter brachium et manū in restricta fuerit recta et continua: hominem in suis negocijs magis quam in alienis sollicitum esse ostendit: si fuerit tortuosa vel discōtinua in alienis negocijs erit magis sollicitus quam in suis.

¶ Cap.cclxxvij. De his qui habent vitam quietam.

n Ulle linee in tuberculo medij vitam quietam denotant: et hoc intelligitur quando tuberculus est tumidus et bene coloratus.

Quando mensa manus est valde bene conditionata et quasi sine rugis vitam quietam denotat.

Quando angulus summus coniungitur recte ex opposito medietatis indicis significat rationabilem felicitatem et inculpabilem vitam.

¶ Capitulum.cclxxviij. De mulieribus que sunt inclinate ad faciendum filios abortiuos.

d Icunt aliqui quod si mulier habet manus viriles cito poterit concipere: sed partum nullum tamen producet.

Si linea mensalis fuerit debilis fracta seu capillaris: aut cum semicirculis difficultatem arguit in retinendo fetu.

Linea mensalis punctuata et debilis: difficultatem retinendi fetum denotat.

Linee valde parue aut intersecte inter primam et secundam iuncturam digiti minimi quot sunt linee tot filios abortiuos arguunt.

¶ Capitulum.cclxxix. De his qui sunt potentes in coitu et apti ad generationem.

m Anus viriles et musculose potentiam coeundi et generandi testantur.

Triangulus equilaterus cum lineis que habeant trinariam proportionem: facit aptos ad generādū.

Linea mensalis cum trinaria proportione et si sit boni coloris virtutem prolificandi denotat.

Linea media naturalis cum bona fixione et latitudine cū bono colore et quādo palma est aperta quasi parua puncta posita sunt in eius latitudine: signum est quod habebit bonam virtutem gignendi atque filiandi.

Omnia quoque signa que concurrunt ad dominium calliditatis et humiditatis his conueniunt. Et huic loco possunt applicari.

¶ Capitulum.cclxxx. De inuidis.

q Uando linea capitis et cardiaca nō bene coniunguntur simul sed distant ab inuicem predicte due linee notabiliter parum spacium dimittentes maximam inuidiam attestari videntur.

Linea mensalis veniens vltra medietatem indicis: signum est inuidie et detractionis maxime si in fine eius sit pallida vel liuida.

Si angulus summus non cōiungitur: et illud spacium sit male rugosum inuidum et deceptores testari dicitur.

Quando digiti sunt parui et tenues: stultitiam et inuidiā demonstrant.

Quando etiam digiti flectuntur in vltima iunctura: inuidiam quoque demonstrant.

¶ Capitulum.cclxxxi. De his qui habent vitam sine cognitione et alij lucrabuntur pro eo.

d Icunt Chyromātici. Si linea generationis diuidatur propem finem eius et duos efficiat ramos: quorum vnus vadat ad tuberculum indicis: alter vero ramus vadat ad medium. Talis habebit virum sine cognitione: et tamen alij lucrabunt̄ pro eo.

¶ Capitulum.cclxxxij. De regibus principibus qui male finiunt et amittunt regum seu dominium.

Angulus summus valde infimus amissionem regni declarat.

Angulus summus valde separatus amissionem status demonstrat.

Linea saturnina non bene conditionata ⁊ valde protensa cū uberrima copia linearū in medio tuberculo amissionem domimj minatur.

¶ Linea mensalis protēsa vsq; ad indicis tuberculoꝝ nuda sine ramis infortunium maximum ⁊ amittere statum suum denuntiat.

¶ Quando vna linea emergit a cōcauo manus ⁊ vsq; ad radicem medij protendat. Omnes in hac arte periti conueniunt in unum q̄ talis positura significat amissionem dominij ⁊ etiam in vinculis mori.

¶ Huiusmodi rei exemplum tibi dabo: quod in manu sit linea cordis: mediaq; naturalis: ⁊ linea mensalis: ⁊ sint nude sine ramis: ⁊ tuberculi sint illiniati atq; depressi: ⁊ insuper linea saturnina sit male cōditionata cū exuberantia linearum in saturnino loco: ⁊ sit disgregatio digitorum cum articulis crassis: dicas tunc quod penitus secundum inclinationem naturalem ille amittet regnum ⁊ vitam.

¶ Alia manus sit bene monticulata ⁊ angulus supremus separatus valde: ⁊ linea mensalis nuda sine ramis ⁊ etiam articuli sint crassi. Dicas tunc ipsum amittere regnum ⁊ malā nece mori. Alia manus sit bene lineata atq; monticulata ⁊ habeat angulum supremum valde infimum cum linea que iniciat in concauo manus: ⁊ extenditur vsq; ad primum articulum medij digiti aut ad secundum. Dicas tunc quod ille Rex vel Dominus in vinculis morietur ⁊ amittet regnum vel dominiū suū. Oportet igitur iudicantem multa considerare: vt ego feci in iudicijs preteritis: precipue in Paulo vrsino: ⁊ Clementio: ⁊ in Hannibale filio Julij varrani principis Camerini. Et similr̄ in Astorgio de Baionibus: ⁊ in Hieronymo staphe perusino: ⁊ in multis alijs: qui male vitam suam finiuerunt.

Si quis me interroget an isti principes ex fortunati erant. Respondeo q̄ eorum fortuna fuit ex causa radicis parentem: scio ac cognosco multos principes vsq; ad hunc diem felices: qui in futurum amittent dominium ⁊ prolem suam que male finiet ⁊ dominiū eius in aliū Regē transferetur. Et istud accidet in reuolutionibus annorum mundi ⁊ in genituris ⁊ directionibus.

Impossibile est: vt aliquantulum diuertam a materia: posse esse bonum physionomum illum: qui non habeat aliquam partem astronomie ⁊ medicine quia magna ⁊ potissima pars huius scientie habet dependentiam ab ipsis.

¶ Capitulum.cc.lxxxiij. de his qui veneno moriuntur aut propter res venenosas aut ex percussione.

Quando angulus supremus non coniungitur ⁊ parum distat: ⁊ quedam linea sit inter duas lineas constituentes angulum: ⁊ predicte linee sint ita propinque quod vtraq; se tangat superius: ⁊ se extendat ad inferius significat mori ex veneno aut percussione (vt dicunt multi) Has quidem posituras notani ego in illustrissimo Carolo de Ursinis domicello Romano benefactore meo. Aliqui dicunt q̄ talis positio significat mori ex catarro vtranq; posituram habebat vt pronosticaui.

Dicunt aliqui q̄ in morte sua non euenit signū aliquod veneni. Isti tales quid sit venenum ⁊ quod sint veneni species ignorant. Sunt hodiernis temporibus venena adeo ⁊ taliter artificiata: quod qui ea suscipiunt incidūt in egritudines incurabiles que in processu temporis interficiunt. Quam rem non explico. Ista Alexander sextus vt aiunt sepius fabricare fecit: vt multorum hominum numerum interficeret. Aliquotiēs moriuntur homines propter res venenosas vt propter animalia rabiosa ob eorum venenosum morsum: aut propter aliquā fungorum speciem: aut per morsum serpentis ⁊ similia. Aut propter pestem que penitus est materia venenosa. Aliqui etiam suffocantur a fumis venenosis. Ut euenit quandoque in fabricantibus puteos. Et in illis qui ingrediuntur foueas nuperrime apertas: in quibus frumenta seruantur: que consuetudo seruandi maxime est in Romandiola: quod sepenumero notatum est.

¶ Capitulum.cc.lxxxiiij. De his qui inebriantur ⁊ ganeis vtuntur.

Sunt alique nationes apud quas nullū est dedecus inebriari: aut vti ganeis. Et quedā est gentium species que est ex inclinatione naturali prona ⁊ declinis ad ebrietatē: vt sunt homines martiales Lenones: Lusores: Caupones: ⁊ illi qui a vulgo nominantur Brentatores: qui precio conducti vina ferunt ad alienas domos: inter illos pono etiam pistores Si reperies in istis signa aliqua ebrietatis intensiue poteris iudicare.

Si ergo media ⁊ cardiaca non sunt coniuncte: ⁊ notabiliter distent: ⁊ colliguntur ab vno vel duobus baculis vtrinq; se tangentibus dicas significare hominem penitentem expensarum ⁊ largitatis facte. Aliquando talis baculus vel baculi oriuntur ex vna ⁊ dabunt prope aliā lineam tunc significatur vinosus ⁊ ebrius.

Ualde ad ebrietate sunt inclinati ⁊ proni illi qui martialem lineam habent: quemadmodum diximus in suo loco: ⁊ precipue illi qui habent angulum supremum valde seperatum ex quacunq; aut modo aut lineatus sit aut non.

Dicit quidam ⁊ precipue Anthiochus. Si in specie et cus media naturalis deflectat mensali: ita quod nullus vel arctissimum in medio spacium derelinquat temulētum atq; cauponarium ostendit.

Scribit etiam Anthiochus noster de angulo supremo ad istud propositum dicens. Si in summo angulo reperiatur due linee equidistātes ⁊ vna ex duabus lineis nō tetigerit ebrietatem cum voracitate pretendere videtur: sed ipse Anthiochus non intellexit nec potuit bene exponere oportet dici vt in precedēti clausula actū est.

Manus grosse ⁊ carnose luxuriam ⁊ ebrietatem dicitur ostendere.

¶ Capitulum.cc.lxxxv. De infortunio circa domum ⁊ familiam.

Si linea semicircularis sit in triāgulo prope angulū summum: ⁊ eius cornua respiciant versus partes digitorū: turbationē familie atq; domus eius significat.

¶ Capitulum.cc.lxxxvj. De his qui perueniunt ad honores seu ad officium ⁊ sunt fortunati apud Reges vel Respublicas.

d E maximis rebus que desiderantur in hoc seculo sunt honores diuitie exaltationes officia ⁊ bona fama. Congruum igitur est de his pertractare.

Linea mensalis cum ramis rectis ad superius tendentibus versus indicem signum est exaltationis: ⁊ denotat honores officia ⁊ dignitates. Et si talis fuerit pauper ascēdet gradatim ad predicta. Hoc signum pro maxima eius fortuna ⁊ augmento habet inclitus genitor tuus o Alexander.

Quando linea mensalis sic figurata vt superius dictum est vadat ad radicem indicis ⁊ in fine eius firmetur: ⁊ ex altera parte quidam ramus eius aspiciat radicem pollicis significat exaltationes ⁊ honores aut officia: ⁊ talis erit dulcis animi ⁊ morigeratus.

Si quedam linee veniāt a radice pollicis vsqꝫ ad lineā vite postremam: que est versus angulum supremum: cupidum honoris ⁊ laudis ⁊ inanis glorie denotant: si aliquas connexa habent significant honores ⁊ diuitias apud principem seu senatum.

Talis figura X in monte pollicis honores videtur ostendere.

Si bine linee oriuntur a mensali ⁊ extenduntur ad radicem medii: ⁊ precipue quando sunt equedistātes cū bono colore honores ⁊ dignitates seculares aut ecclesiasticas denotant.

Si quedam linea oritur a cardiaca cū trinaria ꝓportione: ⁊ sit boni coloris: ⁊ transeat per caueam vsqꝫ ad radicem indicis in modum sulculi honores diuitias ⁊ dignitates summas ⁊ officium apud principem arguit.

Si vna pulcherrima linea oriatur a mensali ⁊ cum trinaria eius proportione in modum sulculi ad radicem medici deuenerit honores dignitates famam ⁊ officia apud principem euenire dilucidat.

Si quedam linea notabilis recta ⁊ bene colorata incipiat a radice indicis ⁊ vadat vsqꝫ ad mediam iuncturam vel prope ipsam significat honores cum audacia.

Inquit Anthiochus noster: scala vel gradus in indicis tuberculo: ⁊ eius cacumina annexa sunt gradatim honores ⁊ dignitates: habenti tale signum ministrat.

Dicunt quidam: quando due linee oriantur a rasceta cōtinue ⁊ ad radicem ānularis deueniunt seruitutem principum significant ⁊ talem fortunatū: quippe cum principes amaturi sunt ⁊ muneribus donaturi.

Figura vt sic. b. in monte iouis denotat habentem esse fortunatum ⁊ diuitem erit quoqꝫ talis dilectus ⁊ valēs apud reges.

Linee vt crux aut stella in spacio prime ⁊ secunde iuncture indicis amicitiam magnorum dominorum denotant adeo ꝙ habentes tale signum ab eis bonum recipiet vt dicit auctor cuius nomen ignoro.

Figura talis. f. in monte commixtionem cum regibus ⁊ in rebus ipsorum dispositioni habitis significat.

Figura. g. in tuberculo solis significat hominem letum manentem cum principibus ⁊ maioribus terre sue.

Dicunt quidam si nodus carneus bene dispositus recte per articulum medium incesserit magnam omnium rerum peritiam ⁊ maximas opes munere principum denotabit: hoc tamen ego per experientiā nunq̄ vidi neqꝫ intellexi.

Capitulum cc.lxxxvii. De infortunio in diuitijs atqꝫ negocijs ⁊ de eis qui non cadunt magnam copiam angustiarum.

f I linea mensalis sit nuda sine ramis ⁊ veniat ex radice indicis infortunatum ⁊ sine diuitijs esse minatur. Et magis hec sententia corroboratur si tuberculi sunt pallidi.

Si linea mensalis sit connexa cum linea capitis ⁊ linea vite: ita quod angulus tausetur infortunium maximum minatur ita ꝙ desiderabit se nunq̄ venisse in mundum.

Linea mensalis recta ⁊ subtilis in fine eius versus montē indicis infortuniū ⁊ substantie diminutionē ꝓmittit.

Si linea mensalis non firmetur iuxta digitos: sed tantum terminet se ad digitum medium habentem ducere vitam suam sicut auis. hoc est ꝙ permanent in continuo timore quemadmodum aues in ramusculis ⁊ nidis suis occultantur: cum periculose recipiant alienas insidias. Ita quod habentes talem posituram sic se habent vniuersaliter in vita sua ⁊ in negocijs suis ita quod habeat vniuocum infortunium.

Alij dicunt: quod si dicta linea mensalis in fine sui fuerit subtilis ⁊ rubra omnia predicta minuuntur: si vero fuerit grossa ⁊ rubra augmentat.

Quando linea mensalis est bifurcata versus indicem vel medium signum est laboris in tota vita sua.

Si linea mensalis mādauerit vnicum ramusculum inter medium ⁊ medicum labores ⁊ angustias ostendit: si sit subtilis ⁊ rubra omnia predicta minuuntur: si autem sit grossa ⁊ rubra auget significatum.

Si linea mensalis in pluribus locis intercisa fuerit labores sine requie denotat.

Alius textus dicit ꝙ labores ⁊ angustias cum Regib9 significat vtraqꝫ sententia a me est experta.

Tenet Mercurius ꝙ quando linea mensalis in vltima sui parte ascendit versus indicem arguit infortunium: quod a me obseruatum est: ⁊ hoc intelligitur in omnibus negocijs.

Si in quadrangulo manus reperiatur quedā crux male disposita tortuosa ⁊ inequalis etiam significat infortunium.

Si linea que dicitur principum reperiatur in monte solis: ⁊ si fuerit obsessa valde a multis lineis: habens fugiat a societate Regum: quoniam ratione eorum patitur iacturas: angustias ⁊ maximum infortunium ⁊ fortasse carceres cum mortis periculo.

Si linea mensalis curuatur inter medium ⁊ indicem angustias ⁊ infortunium attestatur.

Angulus summus si coniungitur in cauea manus angustias ⁊ iacturas in omnibus suis negocijs significare dicitur.

Angulus summus separatus valde labores ⁊ angustias pollicetur.

Si vnguis pollicis non rubeus fuerit ⁊ planus vel pallidus infortunium facit: ⁊ hec omnia intellige tam in viris q̄ in mulieribus.

Que tamen consideranda sunt diuersimode vt in diuersis manibus diuersis temporibus artibus atqꝫ etatibus.

Si mensa manus fuerit inequalis infortunium ⁊ labores minatur.

Et nota quod ea omnia que diximus in capitulo de damno atqꝫ infortunio hic poterunt applicari.

Scias attamen (vt dixi) quod penuria linearum est

magis detestima quam earundem linearum exuberantia.

¶ Capitulum.cc.lxxxviii. de his qui sunt bilingues adulatores atque mendaces.

Quando mensalis linea vel rami eius vadunt ad lineam capitis superius certa sibi proficua talis capiet: adulator erit et in verbis mendax eritque placens gentibus: et in absentia pungit vt venenosus scorpio et de aliis murmurat vt manifestum est.

Multe linee in monte pollicis intercise seu conglomerate et subtiles defectum mentis et mendatium ostendunt.

Si quedam linea fere ut centura iuxta supremum angulum sit et respiciat indicem talis est bilinguis et propria lingua ledetur.

Manus parue arguunt mendacia adulationes dolos et fraudes.

Digiti concaui et indispositi ad indicem non bene se coniungentes mendacium significant.

Scribunt quidam quod si linea mensalis in cauea manus habuerit plures ramos riuulosos significat hominem fellitum et concipientem in negociis peragendis diuersa proposita et varia et pauca veritate ea prosequetur.

Quando media naturalis sit nimis breuis et discontinua inconstantiam verborum arguit.

Si in principio medie naturalis sint linee similes arbori palmei et tales linee sint valde magne et curue: et tales rami vadant ad inferius respicientes montem manus inconstantiam et mendatium demonstrant.

Angulum supremum valde separatum dicunt aliqui mendacium et lingam serpentinam significare.

Quando inueneris Mensalem efficientem duos ramos vnum ad indicem alterum ad medium digitum deuenientem adulatorem atque mendacem dicunt significare.

Si autem talis figura.f.fuerit in loco Martis falsum mendacem proditorem propter quod malum habebit denotat.

Raro est quod Claudi: Strabones: Lippitudinarii: Sibbosi: aut diminuti in aliquo corporis membro et incommensurati sint recte nature: et quod sint sine mendacio et fraudulentia et quod non habeant serpentinam naturam.

Aliqui dicunt quod diminuti accidentaliter non sunt huiusmodi nature.

Ego autem dico et affirmo hoc esse falsum. Quia complexiones habent determinatam commensurationem membrorum. Deficiente autem propria latitudine deficit etiam talis complexio. Uidi plures qui per accidens fuerunt diminuti in aliquo membro: qui prius fuerant complexionis laudabilis qui post excessum facti fuerunt melancholici. Dicant illi quicquid velint penitus sunt incommensurati: sunt tamen tales ingeniosi in suis negociis.

Color rubeus obscurus mendacium: dolum: et fraudes significare dicitur.

Color liuidus flauus aut cineretius facit homines qui non euitabit vti mendatio.

Notaui hominem verbosum et mendacem pessimeque nature hoc modo figuratum. Cuius habitudo fuerat carnea cum soliditate. Pinguis erat et mediocris stature. Capilli communiter laudabiles in colore figura et substantia. Facies rotunda bene tumide: Frons bene conditionata. Cilia arcualia anguli oculorum carnei vt milui habent. Oculi tumidi celestes. Nasus latis magnus sed in summitate obtusus: nares late: subnasium foueatum: et labium superius magnum spissum et paruper euersum ac retortum. Labium inferius spissum magnum et lassum: Os magnum dentes magni. Mentum rotundum carneum fossiculatum. Auriculas habebat magnas atque caducas submentum carnosum. Collum curtum carnosum et viuidum ex vno latere curuum. Spatule eius erant magne. Pectus latum et mamillosum. Magnam quoque distantiam habebat inter vmbilicum et pomum granatum magis quam a pomo granato ad furculam gule. Habebat etiam ventrem solidum crura pinguia et breuia: Brachia curta et grossa: manus paruas et crassas Ungues curtos et clare subrubentes. In vola manus cuius media naturalis et cardiaca fuit coniuncta in angulo acuto terminans in directo inter medium et indicem. Linea mensalis erat cum ramusculis in mensa manus respicientibus. linea capitis seu cerebri: et media naturalis breuis et discontinua in cuius principio erant linee magne et curue vt arboris palme respicientes montem manus. Mons veneris erat tumidus non bene lineatus. Tuberculus iouis lineatus atque depressus: et saturni mons in lineis multis opulentus: linea saturnina a rasceta ad mensalem deueniebat discontinua et male colorata: mons solis non bene erat conditionatus: mercurii locus optime condionatus existebat: lune monticulus eminens et variis lineis obsessus erat: ingressus eius erat similis cogitabundo: cum velocibus et breuibus passibus. Notaui eum quando bibebat: ipse enim cum ciatum ex ore deponebat allongabat labia cum tumefactione vt faciunt pueri quando sorbillant circa papillas mamillarum sue genitricis.

¶ Capitulum.cc.lxxxix. de signis bone morigerationis et societatis.

Quando linea mensalis est bene conditionata et recta sub indice ac in palma extensa. signum est bone morigerationis secretarum personarum et bonorum morum.

Linee conglomerate vt stella bene colorata in quadrangulo arguit bonitatem morum et laudabilem conuersationem.

Mensa manus perpulchra et equalis cum decenti latitudine sine linearum intersectione bonos mores atque societates laudabiles prestat.

Linee procedentes a media naturali versus lineam mensalem si sint bene apparentes et boni coloris bonos mores atque naturam prestant. Et ea omnia que diximus in capitulo de equalitate ingenii huic loco applicanda esse videntur. Rex morum atque honeste vite est iupiter. Ideo mons iouis inspiciendus est: postea solaris locus et post veneris locus qui prestat etiam mores tamen cum aliquali lasciuia: et si minimus digitus et eius tuberculus est bene lineatus. Saturnus et Mars sunt pessimi. luna vero conuertibilis ad vtranque et femina flegmatica et sic considerabis.

¶ Capitulum.cc.xc. de signis iracundie.

Si linea mensalis sit valde extensibilis ita quod egrediatur palmam versus indicem iracundificat si a multitudine ruboris sit diam signiobsessa precipue in sui fine.

Si clausum pugnum semper quis teneat impetuositatem

ꝛ iracundiam significat.
Linea arcualis inter indicum ꝛ medium existens ꝛ per tuberculum pertingens vsq; ad minutulum que dicitur cingulus veneris iracundiam ferinam videtur ostēdere.
Tremor manus in iuuene sano ostendit quod talis est facilis ad vehementem iram: vt ego habeo in manibus meis: si vero tremor fuerit multum fortis signū est vitiose complexionis: ꝛ talis de facili irascitur. Melancolicus multiuolus ꝛ malignus est.
Si cardiaca ꝛ media non coniunguntur ꝛ illud spaciū sit callosum aut durum vel siccum ac coloratum absq; causa significat irasci.
Linea cardiaca nimis rubra iram significat maxime in parte superiori.
Si cutis manus maxime palme grossa ꝛ dura fuerit naturaliter cum rubore principalium linearum iracundiam denunciat.
Cutis tenuis ꝛ rugosa cum continuo calore palme significat iracundiam.
Color ruffus ꝛ oculi lucentes ꝛ mobiles iram atq; furiam declarant.
Pallor cutis condescendens ad liuidum aut ceruleum iracundiam denotat.
Dicunt aliqui ꝙ si linea cerebri sit nimis grossa ꝛ rubicunda iracundiam declarat.
Si locus trianguli cum liuore fuerit iracūdiā denotat.
Rex iracundie est mars ergo martialis positura iracūdiam minatur.
Dubitāt aliqui dicentes: si ira est accensio sanguinis circa cor: ꝛ ꝙ procedit a caliditate: ergo falsum videtur dicere ꝙ femina est vehemens ad iram vt actum est in radicibus nostris de diuisione sexus quoniam femine sūt masculis frigidiores. Respondetur quod due sunt diffinitiones ire vna est materialis altera vero formalis. Prima tangitur a philosopho in libro de animalibus. Et etiam ab Alberto in eodem loco: quod est accēsio sanguinis circa cor. Altera est in libro ethicorū dum dicitur. Ira est appetitus ad vindictam. Prima est materialis alia formalis: ꝛ vtraq; tangitur ab Auerroe si bene memini in secūdo de anima. Ira que est accensio sanguinis circa cor est vehementissima in masculino sexu: ꝛ precipue in calidis indiuiduis. Secunda que est appetitus ad vindictam est magis in feminis ꝛ in indiuiduis frigidis ꝛ presertim in melancolicis: ꝛ quāto animal est magis vile ꝛ abiectū: tanto eius appetitus est intensior. Homo post recessuʒ inflāmationis si est bene natus minus retinet species vindicte: precipue propter bonitateʒ intellectus ꝛ rationabilis discursus: ꝛ ob hoc est magis placabilis. Femine vero propter imperfectionem materiei sunt implacabiles malefice quoniam ita euenit in frigidis indiuiduis ꝛ non bene natis.

¶ Capitulum. cccxci. De numero nuptiarum ꝛ vxorum.

Non nulli celeberrimi auctores dicunt quod tot linee quot sunt iuxta auricularem in latere manus prope mensalem idest inter mensalem ꝛ auricularem quot linee apparebunt venientes quasi ex dorso manus tot vxores manifestāt: si oblique fuerint preteritas: si vero recte futuras: ꝛ quot parue linee ibi inuente fuerint tot concubinas loco vxorum dicunt manifestare: si vero antedicte linee sint intercise vt plurimum vir accipiet vxorem corruptam: si obliquas lineas reperies malam mulierē accipiet: si magne et iste linee vitam diuturnam habebunt: si vero parue parua vita iudicanda est: si autem fuerint dicte linee cum trinasua sui proportione ꝛ magne cum bono colore: ꝛ tuberculus veneris ꝛ alij montes fuerint fortunati denotant diuitias propter vxores. Et precipue si tales habuerint signa que ostendunt diuitias aut hereditates mulieris gratia: vt ante dictum fuit.
Linee extense a radice pollicis per montem ipsius quot linee fuerint tot mulieres vxoribus similes dicit ostendere. Et in manu mulieris tot homines vel amicos maritis similes denotant. Si sint recte extense ꝛ pulchre tot predictis mulieribus aut viris copulabuntur. Et si infra predictas lineas sit aliqua maior altera signuʒ est habere talem mulierem aut talem hominem maiorem in diuitijs ꝙ̄ fuerit genus suum.
Dicunt etiam quidam quod quot linee secant primam iuncturam medici: tot viros accipiet mulier: ꝛ tales intersecationem dicunt Chyromantici esse per longitudinem iuncture non autem per latitudinem.
Dixit pictor Chyromanticus: quot lineas in femina inueneris a prima anularis iunctura ad secūdā: ꝛ ille sint recte ꝛ pulchre totidem maritos significat feminam habituram: hoc vero falsum ꝛ erroneum est. Nam sunt aliqui qui in tali loco habent viginti lineas aut decem. Et nunquam inuentus est vir qui habuerit in suo periodo sex vxores.
Dixit auctor cuius nomen non bene memini: quod quā linea saturnina oritur a radice brachij ꝛ extendatur ad annularem digitum: ꝛ tamē nō tāgat ipsum digitū denotat ꝙ vxoribus vel amasijs copulabitur.

¶ Capitulum. cccxcii. De signis castitatis.

Si spacium montis auricularis sit puruʒ ꝛ bene coloratum stabilitatem animi atq; castitatem ꝛ continentiam demonstrat. Alij vero dicunt ꝙ si talis monticulus fuerit sine signis purus ꝛ nitidus significat virginitatem ꝛ quod nunquaʒ talis corrumpetur.
Si quedam linea notabilis recta subtilis ꝛ decenter colorata oriatur a mensali ꝛ vadat ad radiceʒ auricularis significat in muliere virginitatem seu castitatem.
Dicit auctor icognitus: si venerit vna linea subtilis ꝛ eq̄ a linea capitis ꝛ trāsierit lineam mensalem ꝛ veniat ad auricularem virginitatem ꝛ castitatē significat. Et quāto magis grossa ꝛ magis equa fuerit talis linea tāto minus casta mulier denotatur.
¶ Si vis cognoscere virginitatē mulieris. Videas manum mulieris stomacho eius ieiunio. Et si habuerit lineas graciles ꝛ pallidas. Tunc illa mulier est virgo: sed si fuerint linee late ꝛ rubre vel fracte infallibiliter talis est corrupta vt aliqui testantur.

¶ Capitulum. cccxciij. De signis eorum qui sunt patricide vel fratricide.

Semicircularis figura prope mediam naturalem in ascensu manus patricidam aut fratricidam dicunt significare.
Si quedam figura vt stella reperiatur in supradicto loco signum est incremēti malitie ꝛ malignitatis vt dicunt huius artis auctores.
Si in monte manus iuxta lineam vite prope rasceptam

reperiatur talis figura [figure] patricidam siue sacrilegū dicunt denunciare.
¶ Littera.C.in monte annularis patricidam minatur. Figura vt hec.d.in triangulo patricidam significat.
¶ Dicunt quidam recentiores q̄ quādo a mensali oria tur notabilis linea in directo auricularis prope percussionem: et perpendiculariter tendat ad montem lune occisorem proprij genitoris denunciat. De hoc vsq; ad hūc diem iudicaui neminem.

¶ Capitulum.ccxciiij. De his qui patiūtur damnum in famiam aut persecutionem apud Reges.

f I linea solaris sit obliqua et male positionata arguit apud reges infortunium maximum et aliquando carcerem.
¶ Si dicta linea sit male disposita ratione essentie loci et sit conglomerata aut obsessa a multis lineis infortunium precipuum apud principes denotat. Et quādo aliquis talem habet posituram fugiat presentiam et cōuersationem principum et regum: et si tales linee oriantur a mensali seu a mensa manus tale infortuniū euenit propter inimicos. Qui infamant ipsum apud regem. Si linea principum habet maiorem vigorem q̄ habeat linee que secant ipsam ab infortunio tali bene euadet.
¶ Et quot fuerint linee supradicte tot etiam inimicos ostendunt: et maiores et minores secundum presentiam ipsarum linearum.
¶ Aliqui scribunt q̄ illud quod dictū est sub istis verbis: quando bonorum linea intercisa fuerit et discontinua: et q̄ nonnulle rimule eam intercidunt: tales habentes hoc aufugiant dominos sub ibunt nāq; vite amittēde periculū: et eo magis q̄n dicte linee pallide fuerint q̄d etiam coruus noster in suo picto opere describit.
¶ Scala vel gradus in indicis tuberculo si fuerint eius acumina annexa et scissa supra modum transuersalibus lineis odia damna et persecutiones magnorum principum arguit vt dicunt: et credo q̄ sit Anthiochus inter alios.
¶ Si quattuor vel quinq; linee intersecant lineam mēsalem in diametro medij digiti labores angustias et anxietates cum principibus et regibus scribunt significare adeo quod partem sue substantie sit faciliter ammissurus.

¶ Capitulum.ccxcv. De tyrannica natura.

m Anus longe et graciles naturam tyrannicam demonstrare dicuntur.
¶ Linea mensalis extensa vsq; ad tuberculū indicis cum liuore aut rubedine tyrannicam et crudelē naturam denotat.
¶ Linee naturales valde extense tyrannicam naturam penitus arguunt. Efficiuntq; corpus colericū et pariter complexionem: et animam indicant rapacem atq; etiā tyrannicam naturam dilucidant: et eundem effectum facit nasus aquilinus et assimilatur aquilis.
Color rubeus obscurus tyrannicam ac rapacissimā naturam designat.

¶ Capitulum.ccxcvi. De penitentia largitatis.

f I in summo angulo sit transuersalis linea vel due vtrāq; lineam anguli pertingentes et non egredientes sed equedistantes factarum expēsarum et largitionis penitentiam dicunt ostendere.

¶ Capitulum.ccxcvij. De loquacitate.

m Anus tenues et curte longe lingue et loquacitates dant indicium.
¶ Si digiti manuum immoderato spacio inter se distent loquacitatem et leuitatem indicant.
Quando etiam digiti sunt dispersi loquacitatis signū ostendunt.
Quando basis trianguli finitur in cauea manus et non adhereat cardiace facit hominem timidum inconstantem et loquacem.
Manus quoq; intorte et tenues loquacitatem videntur ostendere.
Si aliqui propter quandam suam consuetudinē tenēt manum rectam et digitos suos extensos in longum loquacitatis et vanitatis signa esse dicuntur.
Quando due linee habuerint principiū suum a rascetta continue et vadant ad radicem digiti minutuli loquacitatem et presumptionem testari dicunt.

¶ Cap.ccxcviij. De cogitationibus varijs et malis.

q Uicūq; percutit digitos ac si vellet timpanizare q̄n cogitat signū est variarū et malarum cogitationū s̄m aliquos chyromanticos.

¶ Capitulum.ccxcix. De his qui perueniunt ad dignitatem regalem seu ad coronam.

f Tella in loco solis vel Iouis coronam vel regiam dignitatem pronunciat.
Circulus vel forma spherica i loco Iouis ad coronam vel regiā dignitatē ascensum indicat vt autumant antiqui patres egyptij atq; aliqui recentiores.
Si linea saturnina a vitali oriat: rectaq; vt sulculus ad tuberculum solis deueniat Regiam dignitatem cū summo honore chyromantici dicunt denunciare. Si vna vel bine linee oriantur cum eorum trinaria proportione a linea mensali nec in aliquo loco intersecetur. Et etiam deuenerit ad tuberculū solis in duas partes velut sulcus: et porrexerit se ad radices digiti ad principatum vel Regiam dignitatem talis habens deueniet. Preterea scias quod oportet aliarum linearum ac tuberculorum proportio'[nem] talis prestari. Talem posituram vt diximus superius habet Pandulphus petrucius senensis senatus caput et dux optimus. Similem quoq; posituram magis ac peroptime tenet felicissimus genitor tuus o Diue Alexander: et meliorē vsq; ad hunc diem nō vidi in homine aliquo: et scias q̄d impossibile est eū vsq; ad mortem a principatu posse remoueri. Et tandem morte laudabili diem suum claudet extremum. Non mirū est si Alexandri pontificis sexti iustissimi: et Ualentini crudelissimi principis furorem ac rabiem potius euitauit.
Si autem figura.b.erit in loco solis talis erit sapiēs boni ingenij dilectus a magnatibus et vniuerso populo. Et tales aliq̄n visi sunt exaltari ad regias dignitates.
Figura talis.D.in loco solis ostendit hominē diuitem et fortē: et qui fortasse adipiscet ab alienis diuitias. Et aliq̄n talis exaltabit ad regias dignitates. Et si fuerit rusticus aut viliozis progeniei et habuerit bonam posituram s̄m qualitatem suam augebitur eius status: et habebit imperiū sup gētes sui generis et status. Nisi stellā fixam habuerit auxiliantem ei vt aliquotiens accidit q̄ talis posset habere bona plusq; esset suū genus: sed hoc chyromanticus ignorat: et non potest predicere vltra illud quod ostendit positura ratione linearum.

¶ Capitulum.ccc. De his qui patiuntur persecutiones et fugas propter prelatos aut sacerdotes.

Tales figure vt hic demonstrantur [figures] in loco iouis sacerdotum persecutiones ⁊ detrimenta eorum causa manifestant vt antbiocus pinxit atq; alij moderni

Scala vel craticula valde implicate in indicis tuberculo pesecutiones ⁊ fortasse carceres prebent sacerdotis causa vt aliqui tenent.

Linee que sunt in specie acuti anguli se ad inuicem secantes inter indicem ⁊ pollicem Jacturas ⁊ persecutiones sacerdotum causa demonstrant vt antiqui egyptij tenēt ⁊ etiam aliqui alij moderni.

Capitulum.ccci. De his qui sunt veridici in suis promissionibus.

Sola ampla linea ⁊ profunda inter indicem ⁊ pollicem si extiterit veritatem ⁊ promissorum fidem prestat.

Linee procedentes a linea cerebri versus generationis lineam si fuerit bene apparentes ⁊ boni coloris veritatem promissorum significant.

Bine linee equitantes se vterux quando sunt bene conditionate in quadrangulo. Et quando crux a' media naturali sit remotior tanto magis promissorum adimplet complementum.

Dixit Ugo si inter principium medie naturalis ⁊ indicem plures linee transuersales videātur equedistantes satis apparentes ⁊ non secentur p lineas aliquas in longum positas veritatem promissorum significant.

Figura talis. C. in loco veneris veridicam promissionē denūciat. Et nota quod ea omnia que scripsimus in capitulo de qualitate ingenij hic referri possunt. Et econtrario de ingenio nephando atq; prophano.

Capitulum.cccij. De his qui in pecoribus habent fortunam ⁊ lucrum.

Dicunt recentiores quod si mons pollicis plenus rimulis fuerit in pecoribus felicitatē pollicetur. Et hoc intelligitur si residuū manus fuerit fortunatum.

Si per contrarium pauce fuerint remule in pecoribus infortunium ostendunt.

Si autem volueris altius considerare de fortuna ⁊ infortunio in animalibus. Oportet quod tu legas atq; diligenter speculeris omnes libros astronomorum ⁊ aliorum doctorum: ⁊ precipue picatricem summū ⁊ ingeniosum virum in varijs doctrine generibus: ⁊ considera animalia que reguntur sub varijs planetis: vt verbi gratia. Equus regit a marte. Asinus a saturno. Aues ac volatila a venere. Pisces ⁊ rane a luna ⁊c. Et etiam est habenda consideratio. De animalibus que habēt cōmunionem cōmixtionemq; cum planetis eis dominantibus. Et proportionare animalia ad tuberculos digitorum: ⁊ ad fortunam indiuidui: ⁊ ex figura faciei: ⁊ postea poteris pronunciare sermonem tuum: ⁊ sic similiter poterunt considerari magisteria natorū ⁊ merces. Et etiam hec corroborantur cum astronomicis figuris ⁊ geomanticis cum quibus talibus facultatibus voluerit vti: ⁊ sic ad vltimum finem penetrabis. Possumus etiam videre per auguria ⁊ alia vaticinia: si tu scis pronunciare secundum inclinationem naturalem ⁊ non necessitatem: ⁊ latrent ignorantes quicquid velint.

Capitulum.ccciij. De his qui habent maximā sitim acquirendi diuitias ⁊ pp̄ter hoc sunt in cōtinuis maximis laboribus ⁊ nunquam ad eas pñt puenire.

Si in quadrāgulo rubea stella extiterit: ⁊ quadrāgulus in medio sit angustus ⁊ habeat amplitudinem in extremitatibus iste homo continue laborabit in exquirendis diuitijs: ⁊ tamen nunq̄ ad eas perueniet.

Capitulum.ccciiij. De his qui sunt fugiendi propter exhuberantiam vitiorum.

Quando media naturalis cum cardiaca est nimis distans diuisa inequalis ⁊ obliqua etiā fuerit caliditatem in hoīe significat: ⁊ eū qui nimiū sibi placuerit. Liuorem quoq; denotat crudelitatem īmanitatē: sermocinatorē: detractorem ⁊ stultū. Denotat quoq; luxuriam prodigalitatem: mendaciū: instabilitatē: ambitionē malignitatem: infidelitatem: ⁊ hominem sine religione. Et in seruo qui sit in captiuitate difficilem recuperationem. In principe calamitatē ⁊ miseriam cum misero ⁊ detestabili fine: ⁊ raro est q̄ a nulla proportione subijciatur talis positura. Caueatis vos principes a seruis qui habent talia lineamēta. Nisi velitis eis vti ad aliquā tirānidem aut carnificinam ⁊ crudelitatem. Nā isti tales ad hoc sunt optimi ministri In milite vero supradicta positura non est mala: tamē non sunt fortunati: ⁊ si aliqualem habent fortunam eā lubricam esse testor: ⁊ raro euenit qd̄ isti tales habeant bonum exitum.

Capitulum.cccv. De numero ⁊ nobilitate fratrum.

Quando in digito pollicis reperiuntur quedā linee rubee notabiles integre que scindant fortiter primam iuncturam pollicis ⁊ vadant versus ipsum digitum denotant secundum numerum nobilitatem fratrū aut sororum ⁊ si sint fracte aut delete mortuos fratres videntur denotare.

Capitulum.cccvi. De his qui sunt proni ad bellū seu ad artem militarem.

Si quedam linea sit notabilis ad pedem digiti medij talis habens hanc posituram erit sufficiens in agibilibus ⁊ maxime ad bella promptus: tamen erit dure ceruicis.

Lineas martiales si quis habuerit veluti antea declarauimus in capitulo de natura martis pro nos facit homines ad militarem disciplinam: ⁊ cum hoc tamen si angulus supremus sit valde separatus nō euadet infortuniū aliquod seu carceres ⁊ fortasse non poterit effugere miserabilem mortem.

Linee principales rubee crasse magis q̄ tenues ⁊ continue ad militiam ⁊ ad bellum pronitatem ⁊ inclinationem inducit. Et hoc maxime si linea mensalis cum trinaria sui proportione ad indicis montem deuenerit ⁊ in fine sit rubra vel liuida.

Triangulus non cum tenuibus lineis si reperiatur cum rubore animū inclinatum ⁊ procliuē facit ad bella ⁊ ad militiam militarem. Si linee erunt bone ⁊ que ad augmentū fortune pertinent: ad dignitates talis habēs peruenit vt ante notaui in capitulo de illis qui ad dignitates deueniunt: sed notandum est q̄ imperatores exercituū non debent accipere in suis militaribus negocijs viros effeminatos ⁊ comatos: qui femineos habent incessus. Ut ante dixi in pluribus locis. Immo eligere debent illos qui non diligunt delicias: nec delectant ornatis indumentis: nam vt dicit poeta naso fine coli modico forma virilis amat: sed eos querere debent qui habēt pellē rubiginosā ob adustionē solis causatā: ⁊ eos

qui optima fama in suis facultatibus exultant. Et sunt ex cōplexione colerica ꝛ qui habēt exuberantiā caloris innati ac spirituū. Ne sint molles ꝛ pingues. Sed si bene habēt sanguinē ad flegmaticā tū naturā declināt: vt sūt multi qui habēt abūdātiā spirituū circa primos motus: sed cōplexio eorū est ita humida: que in accensione maxima spiritus eorū habent vim magnā: sed desiciūt ꝛ nō reiterat̄ copia eorū. Ita ꝙ in principio sunt magis ꝙ̄ viri: ꝛ postea plus ꝙ̄ femine. Opȝ igit̄ te accipere illos qui sunt colerici ex habitudine tēdēte ad sanguinē qꝛ sanguis eorū est spirituosus: ꝛ ob hoc magis resistūt Quī magna copia in eis semp habundat. Talē virum exempli gratia tibi describam. Uolo qd̄ sit mediocris staturae: ꝙ̄ magis tendat ad paruitatē ꝙ̄ ad magnitudinē. Caput eius sit corpori vniforme: collū grossū ꝛ viuidum capilli mediocres: magis rari ꝙ̄ spissi: crispi: ꝛ non plani: Frons bone positure: vigilantibusꝙ̄ oculis: magnis interius positis ꝙ̄ si sint extra situati: potiꝰ parui ꝙ̄ magni: coloris celestis seu kropi. Facies sit potius longa ꝙ̄ rotūda: ꝛ magis ossosa ꝙ̄ carnea. Gene sint nō tumefacte sed mediocris magnitudinis. Auriculas habeant potius paruas ꝙ̄ magnas. Nasum colericū: seu aquilinū. Nares potius amplas ꝙ̄ strictas: os potius magnū ꝙ̄ paruū. Dentes magnos ꝛ spissos. Labia leonina ita ꝙ superius labiū aliquātulū sit grossum ꝛ inferius aliqr̄ magnū ꝛ nō lassū. Mentū magis longū ꝛ acutū ꝙ̄ rotundū. Submētū nō palliolatum. Tota vō eius habitudo sit potius ossosa ꝙ̄ carnea. Spatule formose: pectus latū cū residuo corporis ꝑportionato. Coxe lacertose cum bona soliditate exterius aliqualiter arcuate. Crura rotunda fusulata descripta musculis. Pedes habeāt nō paruos: calcaneū formosū. In incessu sit erectus ꝛ cōmēsuratus. Si sit tonsus nō displiceat tibi Et talis habitudo declinat magis ad bonū ꝙ̄ ad malū: ꝛ talis in rebus suis cū animositate bene ꝓcedit. Et si vis ꝙ sit animosus ꝛ furiosus. Eligas eum qui habeat mēbra sic ꝓportionata scilicet. Caput sit acutū seu rotūdū: nasus simus cōcauus methaphrenō eminēs adeo ꝙ sit valde parua distantia inter cor ꝛ cerebrum collū sit curtum. Oculi flāmei: ꝛ maculosi. Magna distantia a loco stomachi ad vmbilicum. Et si est pinguis sit solida illa pinguedo ꝛ non lassa. Uox sonora ꝛ alta verba cū celeritate prolata: Gressus celeres ꝛ cū spissitudine passuum. Corpus pilosissimū. Et sit Barbutus Brachia longa ꝛ venosa: manus potius magne ꝙ̄ parue. Si est gracilis nō sit nimis. Et mēbra eius non sint dispꝛoportionata. Et non sit longus. Quia rari sunt animosi. Et nō habeant crura vt grues: nec pauoninos passus. Penitus fuge mēbra effeminata ꝛ eorū apparentiā ac mores eorū. Meliores ꝛ efficaciores sunt illi qui non pectunt comas suas ꝙ̄ illi qui semper in quocūꝗ angulo habēt pecten in manibus. O vos qui militiam exercetis Rogo ac deprecor ꝙ fugiatis duces armorum: qui habent figuram effeminatam: qꝛ semp eritis in piculo perdēdi ꝛ nunꝙ̄ penes vos erit victoria: nec sub eorum vexillo. Experientia nimium atꝗ nimiū docuit preteritis temporibus quod Galli stolidi ceperunt quasi totam Italiā sine aliquo armorum impulsu: sub sanctitate malefica Alexandri sexti: duce spurio quodam maximo. Et hoc solūmodo euenit: propter maximā cateruam principū pusillanimorum ac effeminatorum qui solum auaritie gule ac cupiditatibus inseruiuerunt.

¶ Capitulum. cccvij. De his qui sunt proni ad submersiones aquarum: aut propter res liquidas.

Istis diebus quidā famulus euacuabat stercoream latrinā: casu accidit qd̄ famulus vna cū dn̄o ceciderūt in stercus. Dn̄s auxilio multorum euasit incolumis: famulus aūt in stercoreo liquore submersus est. Alij passi sūt submersionē ī vase magno in quo erat pix naualis liquidat̄ maxia quantitate. Aliqui ī amplis agris ob grādinē ꝛ vētū suffocati sūt. Alij ex fumo carbonū nō exalāte in locis clausis sūt suffocati. Alij dū faciebant nouos puteos a vapore putrido ꝛ venenoso ī ipsis submersi sūt. Et istud accidit Bononie ī hospitali qd̄ nūcupat̄ dala vita. Alius vt notaui: tpe meo dū esset in carcere voluit comburere paleas: vt vna cū ipsis cōbureret pediculos qui in magna multitudine erāt in eis ꝛ fumus suffocauit ipsū. Refert pleniꝰ ꝙ quidā acino vue passe strangulatus est: ꝛ alius paruula piscis spina. Alius dū lac sorberet pilo paruulo in ipso existente se ipsū suffocauit: vt in romana habet̄ historia. Alius dum biberet vinū: qdā vini ps iuit ad pulmonem ꝛ suffocatus est. De hoc chyromanticus nō potest aliquā ꝓbere distinctionē. Dicas ergo ꝙ vt plurimū in aquis suffocabunt̄: ꝛ aliquotiēs ex catarro aut squinantia aut similibus morient̄. Dicamus igit̄ de his qui propter aquas extremum claudunt diem.

Si in monte manus multiplicabunt̄ in aliquo multe linee vt stella plena radijs talis hn̄s in aquis peribit pcipue si in ambabus manibus talis positura extiterit.

Si linea interior in vltima iunctura pollicis sit arcualis ꝛ non coniungatur cum dorsi linea dicūt submersionē in aquis minari.

Si reperiat̄ forma spherica sup dorsum pollicis iuxta supremā iuncturā in aquis talis habens submerget̄.

Si vna linea transuersauerit angulū supremū in fine ꝛ se extenderit ad ascensum in aquis habens illā morietur. Et hoc maxime intelligitur quādo maior pars dicte linee iuerit super angulum supremum.

Uncus sub sole vel tortuosa linea hominem in aquis submergi dicunt declarare.

Si duo āguli acuti extiterint ī qdrāgulo ꝛ trāsuersalr̄ secauerint lineā vl̄ directim tetigerint hn̄tē in aquis perire existimāt si sint ī suprema pte quadranguli.

Si in indicis tuberculo fuerint linee intricate tot pericula in aquis pro linearum numero indicabunt.

Si vō articulū tetigerit mortē ēt ī aquis minari ꝓferūt

Si in medico monte fuerit caruncula carnis infortunia in aquis minatur.

Dicūt recētiores: ꝛ ego cū illis affirmo qd̄ si ī vltima positura digitorū. s. interius in vltimis articulis fuerint linee valde oblique ꝑ latitudinē digitorū vt sic submersionē in aquis denotare dicunt̄ fm̄ diuersas etates si erūt in auriculari: ī pueritia: si in medio ī media etate. Si in indice in senectute: si vō in pollice inueniant̄ in decrepitis annis. Aliqui dicūt qd̄ idē iportāt si hn̄ sūt iter primā ꝛ secūdā iuncturā. Gradus autē etatis scias esse sex. Infantia pueritia: adolescentia: iuuentus: grauitas atꝗ senectus Prima etas. i. īfantia porrigitur vsꝗ ad septimū annū. Secūda vero etas que est pueritia vsꝗ ad decimum quartum annum. Tertia etas adolescētia ad gignendum porrigit̄ vsꝗ ad viginti. 8. annos. Quarta iuuentus que omniū etatū est firmissima clauditur āno quinquagesimo. Quinta etas que est senectus vel

dicitur grauitas que est declinatio a iuuentute in senectutem q̄ tñ nō dũ est penitus senectus sed adhuc iuuētus. Et senior apud grecos p̄sbyter vocat: hec etas a quinq̄gesimo āno icipiens in septuagesimū terminatur: sexta etas est senect⁹ q: nullo ānorū tpe finit: sȝ post illas quinqȝ etates q̄tcūq̄ȝ vite est senectuti deputat. Senii āt pars est vltima senectutis. Dicta q̄ sit termin⁹ sexte etatis. Hec sunt que narrat isidorus in ethimologijs suis. Tamen in hoc casu chyromanticus accipit infantiam ꝛ pueritiam pro prima etate.

Aliqui dnt qđ si in pulpa digitorū apparuerit vna linea obliqua quod submersionē significat in aqua si profunda fuerit in profunda aqua si multuȝ rubea in mari. Et si fuerit equalis ꝛ rubea transibit mare sine submersione. Si fuerit in articulari in pueritia. Si in medico in iuuentute: si vero in medio in media etate. Si in indice in senectute. Si in pollice in decrepita etate veluti antea declaratum fuit.

¶ Cap.cccviij. De nobilitate ꝛ ignobilitate affinium.

f
I infra primam ꝛ vltimaȝ iuncturaȝ pollicis reperiantur quedaȝ linee parentelam seu affinitateȝ magnaȝ ꝛ multaȝ: aut paruam ꝛ paucam secundum multitudinem ꝛ magnitudineȝ seu paucitatem aut paruitatē linearuȝ: hoc tamē ego nunq̄ obseruaui neqȝ cogitaui vsqȝ ad hunc diem.

¶ Capitulum.cccix. De his qui recipiunt ingratitudinē pro beneficijs factis seu hendis.

p
Lures linee incomplete in medici monte ꝛ si articuluȝ tetigerint: ꝛ ex transuerso lineā secuerit antedictas nunq̄ pro beneficijs ei reddentur grates aut merita: quāuis obsequētissimus fuerit: vt aiunt aliqui.

¶ Cap.cccx. De magnitudine ꝛ amplitudine vulue.

m
Ensalis montem indicis scindens magnaȝ nature hoc est vuluē capacitatem in muliere dicunt protendere.

Longa ꝛ lata palma manus amplitudinem ꝛ longitudinem vulue demonstrat.

¶ Cap.cccxi. De his qui pegrinant honoris cā seu est legatus regis cōstitutus vel ad aliqđ officiū ordinatus.

c
Rux si fuerit sub tuberculo minimi ꝛ prope mensalem peregrinationes legationes aut officia honoris causa designat.

Aliqui dicunt quod si stella in illo loco fuerit cum bona conditione ad honorem: aut ad officium extra patriam habentem iturum insinuat.

Si linee incipiunt a rascetta ꝛ obliquantur ꝛ versus indicis tuberculum radicem porrexerint honorifica significantur itinera. Et peregrinationis amatorem demonstrant: cui magistratus honorifici ꝛ lucrosi dabuntur: si huiusmodi in locis manere voluerit vt dicunt recentiores quidam: ꝛ etiam corumus noster. Ego autē hoc nunq̄ vidi neqȝ notaui.

¶ Cap.cccxij. De mendacio vaniloquio ꝛ insipientia.

c
Ingulum veneris quicunqȝ habuerit in manibus suis vaniloquus insipiens insatiabilis homo erit vt dicunt chyromantici.

Si quis vt dixi superius habuerit digitos cauos indistinctos: ꝛ ad inuicem se non bene contingentes talis est mendosus in locutione leuis ꝛ cum factis minime concordans: vt pluries notaui.

¶ Capitulum.cccxiij. De clericis qui habent plures ordines ecclesiasticos.

f
I linea vite habuerit in medio versus caueam manus rubedinem cum diuersis intersectionibus ꝛ etiā ordines in viro ecclesiastico ostēdere videtur: vt vgoni placuit.

¶ Capitulum.cccxiiij. De signis illorum qui sunt capti ab obsessoribus viarum.

l
Icet signa: que denotant carceres absolute resoluantur aliquādo ab istis qui sunt capti ab obsessoribus viarum. Et aliquando propter alias res. Tamen dicunt aliqui: quod quot linee fuerint incidentes seu intersecantes lineam mensalem sub medio digito saturni tot vicibus a sicarijs ꝛ obsessoribus viarum talis habens impetum patietur.

¶ Capitulum.cccxv. De his hominibus qui non sunt grati nec reuerendi.

q
Uando linea media naturalis habuerit paruulas fossulas in medio ꝛ plures in ambab⁹ manibus ꝛ sint inequales ꝛ rubee: ita q̄ vna sit profundior altera. talis non est gratus homo nec reuerendus.

¶ Capitulum.cccxvi. De fuga ꝛ persecutione ex quo aliquando exilium procedet carceres ꝛ accusationes ꝛ confiscatio bonorum.

l
Inea saturnina idest via diaboli qñ oritur a rascetta per medium caueead saturni tuberculum deuenerit presertim ad primaȝ iuncturam: quando alique linee ipsam intersecauerint significat euentum bonum ꝛ prosperum destruere: ꝛ omnium malorum est mater: anxietates inducit ꝛ fugas ꝛ persecutiones carceres accusationes ꝛ deniq̄ id omne quod miseram reddit vitam: vt patres prisci caldei atq̄ greci arabes atqȝ latini omnes aiunt. Et ego cuȝ illis: quēad modū imēsaȝ multitudinē vidi ꝛ de hoc iudicaui.

¶ Capitulum.cccxvij. de perfidia ꝛ maledicentia hominibus ꝓditoribus ꝛ malignis qui propter suos malos mores patiuntur fugam ꝛ carceres.

l
Inea saturnina oriens a rascetta: ꝛ habens in sui fine crucem vel furculaȝ: si fuerit prope radiceȝ saturni carceres accusationē persecutionem ꝛ fugam minatur. Tales.n. sunt proditores ac maledici ꝛ vniuersaliter malorum moruȝ ꝛ referuntur methaphorice ad symias ꝛ cyrcophitecos quod animal potest dici symia caudata: ꝛ credo esse illud quod vulgo dicitur gatto maimon.

¶ Capitulum.cccxviij. De signis illius qui est amator virtutum.

s
Cribit Ugo quod vnguis habens albedinem in principio hoc est penes carnem eū qui amator est virtutis denotat.

Dicūt nonnulli quod si in fine linee cerebri paruulus triāgulus extiterit facit studij appetitorem ꝛ eum: qui. diliget vtilitatem laudabilem: ꝛ virtutem ꝛ honores sed tamen cum metu.

Quando saturnina linea habet initium suuȝ a rascetta ꝛ ad mediam deuenerit adeo q̄ offendere appareat hominem probum arguit ꝛ suas res in dies felicius agentem: ꝛ ad mortē vsqȝ amatorem virtutis ꝛ ingenio meno dūmodo sit recta ꝛ continua.

¶ Capitulum.cccxix. De ioculatoribus.

n On preteremittendi sunt in opere nostro ioculatores qui multum conferunt melancolicis: & illis qui sunt lete nature gaudium augent & leticiam: & sibi ipsis non nocent cum aliquid lucrantur.
Manus igitur curte & gibbose & tenues ioculatores declarant.

¶ Capitulum.cccxx. De temperantia.

D Icunt chyromantici quod quando linea vite fuerit diuisa per vnam vel plures lineas ad modum crucis in extremitate eius versus rascettam manus temperantiam significat.
Linea generationis equalis continua & profunda satis vniformis sine diuisione satis longa bene colorata nec pallida vel valde rubea: talis sic existens quod temperatus sit significatur. Et si confirmatur a bona significatione aliarum linearum principalium de se significat bonam naturam & naturalem sanitatem totius & virtutem & temperantiam ex parte illius persone. Sed causa societatis potest esse incontinens: vt refert auctor quidam incognitus cuius nomen ignoro.

¶ Capitulum.cccxxi. De constantia.

l Inea vite bene proportionata & longa & bene colorata constantiam dicunt significare.
Linea mensalis trinariam proportionem tenens & bene colorata & satis longa bonam quoque constantiam dicunt significare.
Triangulus equilaterus bene conditionatus bonam constantiam significat: que laudabiliter ab omnibus recte iudicantibus laudatur. Quomodo enim vir probus esse potest qui in suis rebus inconstans iudicetur.

¶ Capitulum.cccxxii. De iusticia.

l Inea mensalis cum trina & optima dimensione bene colorata ac conditionata iustitiam significat.
Linea cordis cum trinaria sui proportione & longa vsque ad rascettam & bene colorata significat talem hominem esse iustum ac veracem.
Si in quadrangulo reperiatur signum simile cuidam stelle bene coloratum hominem iustum denotat.
Triangulus equilaterus bene coloratus & bene conditionatus hominem iustum indicat.
Quadrangulus eminens & clarus equalis non intersecatus ac cum debita distantia hominem significat iustum ac liberalem.

¶ Capitulum.cccxxiii. De dignitatibus & fortuna extra patriam.

l Inee vt stella in quadrangulo in directo minimi monte honores & dignitates extra patriam arguunt magis quam in patria.
Hec figura vt hic.8. inter primam & secundam iuncturam digiti medii nec alicubi incipiens nec finiens signum est subiti honoris extra patriam vt dicunt.

¶ Capitulum.cccxxiiii. De lubricitate non seruando res promissas.

p Lures linee transuersales non eque distantes & non bene apparentes in principio medie naturalis versus indicem quasi ad extra & ab aliis in longum positis intersecte lubricitatem promissorum in non seruando res promissas dicitur ostendere.

¶ Capitulum.cccxxv. Contra Plinium.

f Orte Plinius ex fundamentis philosophi credit philosophos irridere ac conturbare se ipsum exultans Nam cutis subtilitas cum tactus nobilitate: actum sciendi arguit: arguitque sensus acumen Contra hoc insurgit Plinius qui magis plenus est alienorum quam suorum verborum: Philosophi auctoritate ex libro nono de natura animalium capite.36. Ubi mentionem facit de ingenio & sagacitate elephantis. Hec.n. sunt verba philosophi. Elephas omnium ferrarum mitissimus: & placidissimus est: quippe qui per multa officia: & erudiatur & intelligat. Quoniam etiam regem adorare condiscit: valet sensu: & reliqua ingenii sagacitate excellit &c. Et tamen elephas habet pellem seu cutim crassam ac duram. Et sic etiam habent serpentes: qui sagacissimi sunt vt crocodillus & huiusmodi species animalium. Et ob hoc quod talia animalia sunt sagacitatem habentia: & habent cutim duram aut squamosam vult inferre. Plinius: (qui merito candela male lucens appellandus est) in dictis philosophi contradictionem esse. Uerum ne quadam inani gloria plinniste ac humaniste depascantur: istis verbis solutionem dabimus.
Diuisionem talem premittendo: quod animalium alia habent duram cutim: alia non: ex habentibus duram cutim aut tegmenta dura: alia sunt squamosa: alia non.
Ex habentibus squamositatem alia sunt disciplinabilia alia non: ex habentibus duram alia sic alia non sunt disciplinabilia idest disciplinam suscipientia. Ad propositum igitur stante diuisione dicimus. Aristotelem intelligere: quod inter animalia habentia duram cutim elephas cetera ingenii sagacitate excellit. Inter vero animalia squamosa crocodillus: nam huiusmodi tegmenta dura vel squamosa ipsis data sunt vt a nocumentis exterioribus defendantur: & magis ipsis quam homini. Nam pluri morum philosophorum auctoritate: & maxime philemonis: & Ugonis in sua Chyromantia. Cutis est ex neruis multis ac venis contexta capillaribus: in quibus epar & intestina inuoluta sunt: vt ea a nocumentis exterioribus defendantur. Et propter hoc in brutis spissa est multum & pilosa vel squamosa & aspera: quia non habent aliud protectura qua defendantur. In hominibus enim est subtilis & sensibilis: & ob hoc vestibus indiget: vt a ventis caumatibus: & frigoribus defendantur: & cum ita sit sequitur quod inter omnia animalium genera solus homo nobilissimus factus est: & cum cutis ex neruis componatur & sit naturaliter alba & perspicua extendens se per pinguedinem. Nam Philosophi ex carnis claritate arguit nervorum subtilitatem: ex subtilitate spirituum ac humorum penetrationem ac subtilitate: quod in brutis non reperitur. Immo ex humorum grossitie: insequitur grossitudo cutis: & per consequens spirituum: qui spiritus satis indispositi sunt in operibus peragendis cum non habeant cibaria spiritus deseruientia. Nam & si homo habeat duplicem cutim nullam tamen habet superfluam: quoniam si sic tunc non indigeret tegmentis exterioribus

queadmoduz et bruta: et isti sententie astipulatur Auicenne quinto de animalibus et bene dicens: q cutis est duplex est enim cutis spermatica in qua est neruus et sensus: et est illa in qua est pinguedo: et alia huic omnino opposita que est sicut quoddam accidentale nunc fluens occurrensqz: fm causarum diuersitatem: sic apparet in scabiosis in quibus talis cutis fere deperditur: et in venenatis omnino euadentibus: et sub ista non continetur pinguedo. Prima namqz cutis in brutis intensior est: propter causas tactas: et in homine quasi non reperitur Sed secunda excellentior: et perspicatior: et ista habet sensus tactus perfectissimus propter primarum qualitatum sub debito ordine refractaruz in homine. Unde ex verbis Auicenne ac ceterorum philosophorum manifeste patet bruta non habere homine sensum perfectiorez cum cutim cutis impediat: et hoc contra humanistas ac candelam male lucentem dictum sufficiat.

¶ Capitulum. ccc.xxvj. De his qui libenter dant mutuo.

Si multe linee grosse et inordinate in monte pollicis reperiantur ignotum amicuz et libenter mutuantem dicunt ostendere.

¶ Capitulum. ccc.xxvij. De dolore aut apostemate in mamillis mulierum.

Quando linea saturnina emergit a cardiaca et transierit per caueam manue secando mediaz et mensalem: et inter indicem et medium deuenerit directe vsqz ad vltimuz locum: et linea mensalis ad hunc locum deuenerit super equitando antedictam lineam extendentem se versus radicem indicis apostema aut lesionem mamillarum in mulieribus denotant. Linea mensalis veniens inter indicem et medium et in fine sui sit subtilis et rubra aliqn̄do in mulieribus apostemata mamillarum arguit: quia in homine vulnera pectoris denotat: et ita accidit q mulier vulneratur a Chyrurgico ad incidendum seu cauterizandum istum locu. Non obstante q femina cum gladio potest quoqz vulnerari in isto loco et interfici si habuerit malam correspondentiam.

Accidit aliquando in vberibus mulieruz ragadias seu scissuras venire in papillis eorum: qui maximum dolorem causant: et medici laborant in eorum cura. Quando ego exercebam chyrurgicam: multotiens eas statim liberaui liniendo cum liniamento liquido recenti facto ex farina amiti et aqua rosacea quod mirabilia facit: et ad excoriationem calciamentorum causa: et in infantibus quando vrina excoriat nates et coxas eorum: et etiā propter nimiam ambulationem factam.

¶ Capitulum. ccc.xxviij. et vltimum De modo temporibus iudicandi in generali.

Uncta que alterantur atqz patiuntur in hec inferiora tam in minimis q̄ in maximis dependent a celo et sunt tanq̄ magneti ferrum: sed sententia Platonis in tymeo: q celestia corpora nō sunt cause: sed instrumenta dei. Cum igitur corpus humanū habeat inter cetera animalia materiam leuissimam spirituosam et aeream et ideo ad superiora eleuabilez atqz alterabilem: aut passibilem est vt videmus ex sanitate corporis: atqz egritudinibus: tristitia: gaudio: et huiusmodi: celum agit in corpus et organa virtutum sensitiuarum: que sunt ipsius anime instrumenta: precipue agit in virtute fantastica et alterata deportat species congruas aut incongruas ad intellectum. Et istud magis accidit in brutis que carent intelligentia: sed habent extimatiuā tantum: hominem autē qui est princeps et dominus creaturarum inferiorum dominus intellectu dotauit gloriosus ex mera sua liberalitate. Tamen pauci sunt: qui non sequantur appetitum sensualem et naturalem inclinationem. Ideo sapientes physici obseruatores cursus nature cuncta sua negocia tam ampla q̄ stricta sub diuersas ymagines celi constituebant. Hac de causa Hyppocras scripsit librum de hora et crisi recumbentium secundum lunam. Dicens primū luna quādo est plena luminis: tunc crescit sanguis et medulla in homine et bestijs omnibus secundum augumentum et in mari et in cunctis rebus humanis. Necesse est igitur q alterato organo anime et virtute.

Ideo Cyrurgici in craneis fracturis precipue Guido euitat plenilunium in manualibus operationibus. Caueas de plenilunio: quia in eo cerebrum augmētatur Et est scientia Galleni: tertio de creticis diebus quia cerebrum ad craneum appropinquat. Igitur fatui atqz insensati sunt illi: qui non sciunt q suprema corpora preparant in humanis negocijs tam bonum q̄ malum generaliter in specie animaliū et indiuiduorū particulariter quia comprehendit multa indiuidua eiusdem speciei vt in naturalibus affectionibus miram discōueniemtias patiant. Spiritus et organa virtutum: ita et virtualiter disponendo quod intensiue et remissiue effectibus accidat. Igitur Chyromanticus dies infelices valde euitare debet: quia organa virtutum sensitiuarum alterātur ita q anima pronosticantem patitur. Quemadmodum amor et odium et proprium commodum remouent iudices a rectitudine iudicij: quia sunt infirmitates anime Ita anima patitur ab alteratione celi atqz in organo spirato suscipere alterationes elementales atqz celestes. Quas res maxime patitur in diebus quoqz cōiunctionum et oppositionum luminarium hoc est solis et lune Et incipit malicia cōiunctionis per horas. xxiiij. ante et terminatur vsqz ad horas. xviij. post. In oppositione vero incipit per horas. xviij. ante et terminatur ad horas. xij. post. Caueas q luna non vadat ad coniunctionem martis atqz saturni. aut ad oppositionem ex quadrato aspectu aspiciat quia sunt infortunia. Uenus autem et Iupiter sūt fortuna. Retrogradatio Mercurij in initio operum est pessima: quia retrogradat ingeniū speculatiuū. Et quando vis aspicere manus alicuius facias ipsum ablui cum aqua calida deinde siccetur et fricetur cū panno lineo: et fiat aliquantulū residentie: quia linee melius apparebūt. Ambe manus aspiciēde sunt. Dextra viri principatum obtinet. Sinistra vero mulieris.

Aliqui dicunt quod dextra viri aspicitur tempore estiuo qui se clarius demonstrat. Sed tempore hyemali sinistra mulieris nō fallit. Alij volunt q in vere et estiuali tempore aspiciatur dextra viri die dominico vel iouis. Sinistra mulieris in autuno et hyeme die veneris. Alij horarum faciunt diuersitatem: vt sit hora iouis et solis in homine hora vero veneris in muliere. Alij magis scientes faciunt aliter nam dederunt diuersitatem tantū in manibus et etatibus. Non est firmiter inspiciendum in annis nutritionum qui sunt in pueris vsqz ad quartū annū quia gubernantur a luna. Ideo quia materia puerorum est fluida incompacta alterabilis et susceptibilis preparata ad varias egritudines.

Liceat mihi de hoc gloriari:qz Hermes: Aristoteles Albertus:Conciliator: Ptholemeus: Helenus: Priami filius Julianus:Ugo & Forniea:ceteriqz illustres. Non fuerunt magni obseruatores in abundantia indiuiduorum sicut ego. Ideo preter ordinem quē nos ponimus in his Anastasis libris omnia sunt vana & inanita.

¶ Aspicias igitur in indiuiduis sobrijs & a crapula remotis & a magno labore:fuge obscuritates aeris: & intensam calefactionem atqz frigiditatem. Prepara subiectum in loco equali & remoto a radijs solaribus: & callositatem manus cum inanitione corporis seu ipsius indigentia vitabis. Non inspicias in metu passione vel infirmo aut conualescente nec in nimio gaudio aut tristitia:nec in furore coitus:nam his rebus corpora alterantur: & iudicium nequit esse integrum. Aspice vtrum indiuiduum habeat ingenium vafrum aut equale.

Et post hoc lineas principales proportione:numero:situ & colligantia. Et an sint preterite:presentes:an future res. Et tuberculorum liniamenta eminentiam & colorē Nec obliuiscaris formam vnguium colorem & qualitatem. Et post hoc digitorum & manus proportionem: & articulorum formam.

Inspectis istis proferas de longitudine & breuitate vite de qualitatibus egritudinum & tempore: de honore de diuitijs calamitatibusqz:de conditione mortis an causa primitiua aut antecedēte:de itineribus opulētia atqz infortunio in diuersis etatibus: de fortunio & infortunio:de coniugio & filiorū numero & qualitate. an moras sit in patria an extra patriam: an sit pronus ad artes liberales aut mechanicas.an si fidelis an nō. an effeminatus an virilis.an cynedus:an pedico.an credulus.an nō. an habeat credulitatem equalem. an lucrabitur valde an non in magisterio.an mercibus vti debeat an non: & qua qualitate mercis.an pronus sit ad artheticas an nō an sit bellicosus an non.an vulneratus an nō. an habeat copiam amicorum an non.an victus ab inimicis an non an mendax an veridicus.an audax an timidus. an mulier sit corrupta an non. an morietur in partu an non. si est pellex an non.si est fatua an non:licet in specie sint sauissime:tamen comparetur vna ad aliam.

Uniuersaliter primo pferas infortunia: & post hoc fortunas: & ea que in quarto & i quinto anastasis diximus in capitulo de modo iudicandi.

Oportet primo quemuis desiderantē peruenire ad summam doctrinam istarum facultatum & sic in alijs speculatiuis facultatibus facere hoc Multa studere: Multa conferre. Multa imaginari: & multa audire atqz exercere. Neqz obliuiscaris radices scientiarum.

Tandem Christo optimo maximo concedente librum sextum vna cum toto opere Anastasis in portum duximus. Cuius libri principium pime factū est. Anno.1500 sub Alexandro sexto Pontifice maximo.

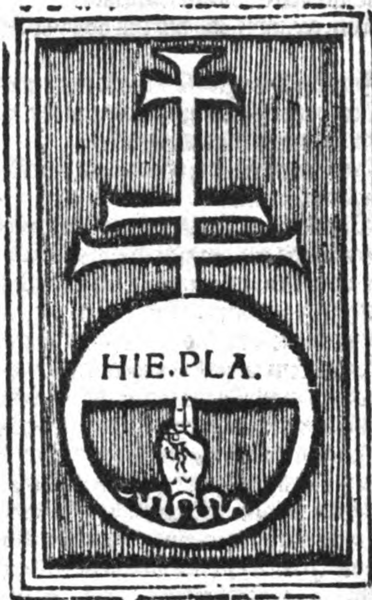
Finis autem fuit anno.1504.sub Pontificatu Julij secundi die.28. Junij hora decima nona in sancti Petri clauigeri vigilia.

Hunc librum interim candide Lector sine liuore leges. Quem si sensero legentibus gratum. Alia ex officina nostra poterūt expectari opera. Mihi & enim in animo est:compēdium pulchrum physionomie componere ac edere. Mox interpretationes somniorū enucleabimus Nec labor erit vllus de Geomantia librum ad summam ppponere perfectionem:cū oēs qui in hac arte scripsere mutilati sint ac imperfecti:nescio an inuidia ducti id fecerint. Ego autem fidus ac integer vtilitati omnium cōsulere non dedignabor.

Uos igitur Lectores optimi Cocliti vestro plausum date ac Ualete.

Laus Deo.

¶ Impressum Bononie per Hieronymum de Benedictis Calcographum Bononiensem. Anno Domini.1523.Die vltimo Mensis Junij.

gistrum: de maculis existentibus in oculis: cum responsione eiusdem magistri seu commento.

Quesitũ.13.augustini di.ad eundẽ cocli.magistrum de nã oculorũ: cũ rñsione eiusdẽ magistri seu cõmẽto.

Quesitũ.14.augusti.disci.ad eundẽ cocli.magistrũ de nature et proprietate nasi: cum responsione eiusdem magistri seu cõmento.

Quesitũ.15.augu.disci.ad eũdẽ cocli.magrm: de nã nasi aquilini: cum rñsione eiusdẽ magri seu cõmẽto.

Quesitũ.16.augu.di.ad eũdẽ cocli.magrm de natura nasi acuti: cũ rñsione eiusdẽ magri: seu cõmẽto.

Quesitũ.17.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de significationibus auriũ: cũ rñsione eiusdẽ mag.seu cõmento.

Quesitũ.18.augustini di.ad eundẽ coclitem magistrũ. de physionomia maxillarum: cum responsione eiusdem magistri: seu cõmento.

Quesitum.19.augu.di.ad eundẽ coclitem magistrum de natura oris: cum responsione eiusdẽ magistri: seu cõmento.

Quesitũ.20.augu.disci.ad eundẽ cocli.magistrũ de nã labiorũ: cum responsione eiusdẽ magri.seu cõmẽto.

Quesitũ.21.augu.disci.ad eũdẽ cocli.magrm: de dentibus: cum responsione eiusdem magri.seu cõmẽto.

Quesitũ.22.augu.disci.ad eũdẽ cocli. magrũ: de lingua cum responsione eiusdẽ magistri seu cõmento.

Quesitũ.23.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de significatione vocis cum rñsione eiusdẽ magi.seu cõmẽto.

Quesitũ.24.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de physionomia risus: cũ rñsione eiusdẽ magi.seu cõmẽto.

Quesitũ.25.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de anhelitu cũ responsione eiusdẽ magi.seu cõmẽto.

Quesitũ.26.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de nã et proprietate mẽti.cũ rñsione eiusdẽ magri seu cõmẽto.

Quesitũ.27.augu.disci.ad eũdẽ cocli.magi.de natura barbe.cũ responsione eiusdẽ magri.seu cõmẽto.

Quesitũ.28.augu.di.ad eũdẽ coclitẽ magrm de significationibus colli.cũ rñsione eiusdẽ magri: seu cõmẽto.

Quesitum.29.augu.disci.ad eundem coclitem de significationibus clauis colli: cum responsione eiusdẽ magistri: seu commento.

Quesitũ.30.augu.di.ad eũdẽ cocli.magi.de significationibus spatularũ: cũ rñsione eiusdẽ magri.seu cõmẽto.

Quesitum.31.augusti.discipuli ad eundem coclitem magistrum de physionomia brachiorum: cum responsione eiusdem magistri seu cõmento.

Quesitum.32.augu.di.ad eũdẽ coclitẽ magi.de physionomia manuũ: cũ rñsione eiusdẽ magri: seu cõmẽto.

Quesitum.33.augusti.disci.ad eũdẽ coclitẽ magistrum: de significatione vnguium: cum responsione eiusdem magistri seu cõmento.

Quesitum.34.augu di.ad eũdem cocli.magi.de significatiõe tactus: cũ rñsione eiusdẽ ma.seu cõmẽto.

Quesitũ.35.augu.disci.ad eundẽ cocli.magi.de dispõne spine dorsi: cũ rñsione eiusdẽ magistri seu cõmẽto.

Quesitũ.36.augu.di.ad eũdem cocli.magi.de signis lumborũ: cũ responsione eiusdẽ magi.seu cõmẽto.

Quesitum.37.augusti.disci.ad eũdẽ coclitẽ magistrum de significationibus pectoris gule et mamille: cum responsione eiusdem magistri seu cõmento.

Quesitum.38.augu.disci.ad eundẽ coclitem magistrum de significatione spiritus: cum responsione eiusdem magistri seu cõmento.

Quesitum.39.augu.disci.ad eũdem coclitem magistrum de signis metaphrenon: cum respõsione eiusdem magistri: seu cõmento.

Quesitũ.40.augu.disci.ad eundẽ coclitem magi. de signis costarũ cũ respõsione magri: seu cõmẽto.

Quesitũ.41.augu.dis.ad eundẽ cocli.de signis quantitatis spacij inter collum superius et vmbilicum inferius ad orificium stomachi cũ rñsione magri cũ cõmento.

Quesitũ.42.augu.disci.ad eundẽ coclitem magistrũ. De physionomia hyppocundriorũ: cum responsione eiusdem magistri: seu cõmento.

Quesitum.43.augu.disci.ad eundẽ coclitem magistrũ. De signis sumptis a ventre: cum responsione eiusdẽ seu cõmento.

Quesitũ.44.augu.di.ad eundẽ coc.magi. de signis pectinis: cum rñsione eiusdem magistri: se cõmento.

Quesitũ.45.augu.disci.ad eũdẽ co.magi.de nã virge: cũ responsione eiusdem magistri: seu cõmento.

Quesitum.46.augu.disci.ad eundẽ coclitem magistrũ de signis anchorum et coxarum: cum responsione eiusdem magistri et cõmento.

Quesitum.47.augu.di.ad eũdem co.magi.de significationibus genuũ: cũ rñsione eiusdem magri: seu cõmẽto.

Quesitum.48.augu.di.ad eũdẽ co.magi.de significationibus cruriũ: cũ rñsiõe eiusdẽ magi.seu cõmẽto.

Quesitũ.49.augu.di.ad eundẽ co.magi.de significationibus cauillarũ: cũ rñsione eiusdẽ ma.seu cõmẽto.

Quesitũ.50.augu.di.ad eundẽ co.magi.de significationibus pedum cum rñsione eiusdẽ ma.seu cõmẽto.

Quesitũ.51.augu.disci.ad eũdem coclitem magistrum: de motibus et ambulationibus in generali: cum responsione eiusdem magistri.seu cõmento.

Quesitum.52.augu.disci.ad eundẽ coclitem magistrũ de pilositate diuersarũ partium corporis: cum responsiõe eiusdem magistri: seu cõmẽto.

Quesitum.53.augu.di.ad eundẽ co.ma.de significationibus quantitatis.s.in paruitate et magnitudine corporis cum responsione eiusdẽ magistri: seu cõmẽto.

Quesitum.54.aug.di.ad eundẽ coclitem magistrum. De modo physionomizandi: cum responsione eiusdem magistri: seu cõmento.

Liber tertius physionomie: de physionomia planetarum.

Eiusdem magistri Bartholomei etc. liber tertius ex pluribus et pene infinitis auctoribus. Prohemium Tertij Libri.

Capitulum primum de natura saturni.

Capitulum secundum de natura iouis.

Capitulum tertium de natura martis.

Capitulum quartum de natura solis.

Capitulum quintum de natura veneris.

Capitulum sextum de natura mercurij.

Capitulum septimũ de natura lune.

Capitulum octauum de physionomia linearum.

Liber quartus chyromantie.

Incipit liber quartus Anastasie eiusdẽ Bartholomei coclitis etc. Primo ponitur prohemium libri quarti.

Incipit lib.4.eiusdem cocli.per dialogum in quo disputatur

Dominicus Fuscus Ariminen. ad opus Coclitis.

Non te uulgus iners, nec te gypsata moratur.
  Turba pedes, nec quem liuor edax cruciat.
Nam sophiæ ignaros, et acerbæ corpora linguæ
  Spernit opus clario quod uenit a tripode,
Te Reges cupiunt, domini, rerumq; potentes,
  Et qui cardineo tegmine membra regunt.
Qui colit ingenuas artes, placidamq; poesim,
  Et legum interpres munera tanta petit.
Nec te detineat titulus, sed candide Lector
  Cuncta lege, extolles Coclitis ingenium.
Hoc ualet, hocq; potest, quod non ualuere sibyllæ.
  Cum sua fatidico numine uerba mouet.
Roma sibyllinos spreuit male sana libellos,
  Hic reparat uatum quicquid in ore fuit.

Ioannis pauli Ferentilli spoletini Epigramma.

Quæ maneant stabili fatorum condita lege,
  Coclitis e scriptis accipe posteritas.
Et sileant phœbi, tripodes frondesq; sibyllæ.
  Carminibus certis sit quoq; certa fides.
Vera canit cunctis noster præsagia uates.
  Quæ sint, quæ fuerint, quæ ue futura manent,
His laqueos, illis prædixit sæpe secures,
  Læta ac longa aliis stamina pollicitus,
Singula quid referam? quid harenam metiar audax?
  Sors cecidit. uates ueridicusq; fuit.
Res noua temporibus non unq̃ cognita priscis,
  Res mira, historiis res memoranda nouis.
Mille canendi artes sunt illi ac lumina mille.
  Fecũdũq; sacro numine pectus habet.
Da scombris nugas uatesq; explode loquaces:
  Et pateant ueris scrinia carminibus.
Hec te sola iuuent, hec perlege, uana nec unq̃
  Quæ cortina monet Coclitis esse puta.

Alexãder Achillinus Bononiensis de Chyromantie principiis ⁊ physiono mie.

Enerandam sophiæ ueritatem flagranti ardo
re adeo complexus sum, ut quoscunque ipsam
u calluerint, amare me adducat, alliciat, impellat,
Quos etiam alias despectos mores forte red-
didissent, hos ueritatis amor nobis efficit tole
rabiliores. Cum autẽ inter cæteras philosophiæ partes, quæ
pluribus annis in tenebris hactenus latitarunt, mi Bartho-
lomee Cocles in reuocandis in lucem, tum Physionomiæ,
tum Chyromãtiæ ramusculis acri cura et diligẽtia usus fue
ris, ideo uniuersalia rerum elementa cum particularibus sub
iectis coniungere non dubitaui. Quare, ne ueritas in desue
tudinem abeat, quod policitus sum, cape,

¶ Alexandri Achillini Bononiensis questio de subiecto physionomie & chyromantie.

Queritur vtrum

physionomie aut chyromantie subiectum sit homo.

¶ Respondeo premittendo q subiectu3 primu3 & adequatū scientie: est primo in scientia consideratum. Ex primo .n. posteriorū textu cōmēti .24. Tria sunt in sciētijs principalr cōsiderata subiectū passio: principiū .s. cōplexū: nō .n. ɔclones: cum de se euidētes nō sint: fieri pñt euidētes: nisi p principia cōplexa illustrent: & sic si qua sit sciētia de subiecto incausato: vt methaphisica: q̄ de ente in eo qđ ens cōsiderat: h3 principia subiecti. Horum triū subiectu3 est primo cōsideratū: passiōes aūt & principia secūdario cōtēplant. Si aūt subiectu3 eēt intrinsece cōstitutū: nūc principia subiecti intrinseca in sciētia cōsiderant: siue essentiales ptes fuerint: siue integrales: vt mā & forma in philosophia naturali: que sūt ptes naturali essentiales: aut in subalternāte: hō .n. medicine cōsiderationi subiectū est: & illi⁹ principia intrinseca in philosophia nāli medicinā sibi subalternāte considerant: idē de partibus diffinitionis dicēdu3 est: ptes aūt subiectiue ad sciētiā illius subiecti spectāt: ad minus ꝯm q sub subiecto cōprehendunt. Methaphisicus .n. oē ens cōsiderat in eo qđ ens est. ¶ Principia aūt cōplexa duplicia sūt: cognitionis tm̄: & cognitionis & eē. principiu3 cognitiōis tm̄ est ꝓpositio p se nota cōposita ex signo aut causato vt motus est: in phylosophia nāli: principiū cognitiōis & esse est ꝓpositio p se nota cōposita ex cā sua principio vt mā est: in nāli: distinctio est Auerrois primo physicorū cōmēto octauo: neq3 dat tertiū mēbrū .s. principiu3 essendi & nō cognoscēdi: q2 mā de qua magis vr̄ est principiū distincte cognoscēdi: & primū i suo genere: l3 ipsa non sit primū simplr: q2 p aliud ipsa cognoscit: vt in libro de elemētis declaraui. Iste tñ: mā est: forma ē: sunt ɔclones in nālibus: & nō principiū: nisi forte respectu aliquarū ɔclusionū: s3 nō sic accipitur principiū hic. Ad ꝓpositū principijs cognitionis tm̄ vtit sciētia a posteriori demonstrans: vt nālis: sed principijs cognitionis & esse vtit sciētia a priori demonstrans: vt mathematica. ¶ Sciendū ēt q l3 principale cuius ꝓprietates querūtur est subiectū: tñ aliqñ queruntur ꝓprietates passionu3: vt motus querit vnitas: cōtrarietas: diuisibilitas: cōparatio: eternitas: vt p3 in quattuor vltimis libris physicorū: si .n. passionis: vt passio est: esset passio: iret in infinitū in passionibus: habēt igit passiones rōne3 subiecti: cū earū passiones inquirunt: principiorū ēt incōplexorū ꝓprietates querunt: vt in nālibus mā inclinat in formā: q2 ea pficitur & terminat: principiorū ēt cōplexorū querit metaphisicus ꝓprietates vt q cōīssima sint q2 ex terminis cōīssimis cōponūtur firmissima: q2 illis non potest intellectus nō adherere: indemōstrabilia: q2 eis nihil est notius in veritate: neq3 prius neq3 posteri⁹: respectu cognitiōis nostre: deus .n. i se notior ē. ¶ Sciēdu3 etia3 q oīa alia ab istis tribus in scientia cōsiderata nō principaliter cōsiderant: sed pp subiectu3: & ad ipsu3 attributionē habēt. ¶ Subiecto aūt attribuibilia sunt: subiecti generatio: corruptio: negatio: priuatio: cōtrariū: licet hec nō oī subiecto sint attribuenda: colligitur sententia quarto methaphisice textu cōmēt. .ij. ¶ Ex his sequitur Aristoteles inter attributa nō numerare principia: neq3 partes subiectiuas: neq3 ꝓprietates: ista .n. de his que principaliter cōsiderantur: sunt quāuis ista: vt subiecti notitia perfecta cōpleatur: indagētur: alio tñ attributionis genere per se consideratorū vnū alteri infra attribuetur. ¶ Sciendū etia3 q subiectū metas scientie non trāscendit: aliter nō esset illi sciētie adequatum: q2 igit vna nā intrat duas artes scđo physicorū cōmēto 71. oportet inuenire rōnem formalē cōsiderādi vni arti subiectum appropriantem: hō .n. inquātū ens: aut substātia: a methaphisico cōsideratur: sed inquātū hō: aial: aut corpus: a naturali: & ēt inquātū sanabile est: p3 a philosopho in libro de sensu & sensato: inquāto vo hō est arte sanabile: a medico consideratur. ¶ Scias q cum subiecto nihil plus attribuitur: q̄ esse principalr considerantu: nihil habetur sapiētie diuine aut intelligentiarum repugnās: sed cū principia aut ꝓprietates cōsiderantur: aut demonstratione scientia acquirit: iuxta diffinitionē scire habitā primo posteriorū textu cōmēti .5. aut sexto ethicorū capl'o quarto: tunc a sapientia recedimus: qm̄ illa incomplexa est per intelligentiarū essentias: nedum cū ab intelligentia habetur: sed etiā cū ab hoīe possidet: cu3 hō ad altū sue nobilitatis gradū ascēdit: vt tertio de aīa cōmēto .36. colligitur sed de his in libro de intelligētijs & de vniuersalibus satis dixi. Ex quo p3 quanta sit sapiētie equiuocatio: cū ipsa p methaphisicales acquiritur demonstrationes. Et cū p simpliciū intelligentiaru3 assistentia3 intellectui completur. ¶ His igitur sic logicaliter pertractatis ad particularia contrahendo redeo. Hoc subtractū hō est physionomie & chyromantie subiectum q2 in illis est primo consideratu3: huius subiecti partes essentiales & quiditatiue presupponuntur in methaphisica & nāli cōsiderate: partiū ēt integraliū notitia ex naturali aialiū dissectione duce Aristotele petenda est. ¶ Qđ si dixeris bruta etiā physionomia iudicari posse: & sic ampliore subiecto q̄ homo sit opus esse. ¶ Respondeo aialiu3 notitia chyromantie & physionomie presupponitur: ideo ex apparētibus in brutis proprietatibus ex determinatis causis ad ꝓportionalia ꝓprietates & causas & signa se transferre pōt nālis ad particulares istas sciētias cōdescēdēs vt scđo prioꝝ capl'o vltimo tāgit Aristoteles: qđ si aliorū aialium iudicia quis afferre voluerit: ad capescēdas alias artes se cōuertat quēadmodum neq3 medicina: qua homo regitur: equi aut boues ab eorū egritudinibus curātur. ¶ In istis aūt sciētijs: regiones: montes: valles: artes per accidens considerantur prout istis variabilia sunt signa: ex quibus hō iudicandus se offerebat: aut ꝯm qđ istis hoīum mores variantur: aut complexiones. ¶ Ratio aūt formalis considerandi scientijs istis appropriata est: ꝯm qđ natura homo. ¶ Ex qua elicitur diuersitas cōsiderationis partium hoīem integrātium inter nālem metaphisicum & physionomū: q2 philosophus nālis eas ꝯm quod partes hoīs considerat: medicus vero ꝯm qđ partes hominis arte sanabiles sunt: vt ex Auerroe primo colliget capitulo primo colligi pōt: sed physionomus aut chyromanticus hanc considerationem homini attribuit ꝯm quod homo est natura. Inter mēbra tamen physionomus & chyromanticus discernūt: q2 exterioribus interiora iudicant: & sic exteriora vt signa interiora vero vt signata

la comprehenduntur. ¶ Istorũ etiā mēbrorũ cōplexio
nes cōpositiones ⁊ vnitates considerant physionomus
⁊ chyromanticus: sm qd ex istis iudicandus est hō sm
qd bonus: vbi medicus ad hoiem sm qd arte sanabile
est refert cōsiderationē: subiectū .n. in qd agit ars medi
cine est corpus hois sm qd est hō. Auerrois scdo phi-
sicorũ cōmēto .3. ¶ Attributuz autē subiecto est cōtra
rium rōni formali subiecti .s. malitia ex naturali cōple-
xione aut cōpositōe orta. hois aūt generatio ⁊ corruptio
in altiore scientia cōsiderata sunt: vt scdo de generatiōe
aialium cōprehenditur. ¶ Ex his colligitur q subiecti
ꝓprietatē nō ponimus virtualē de ipso veritatũ cōtinē
tiā: ⁊ supponamus termini significationē .b. virtualiter
cōtineri ab .a. est .b. posse ꝓduci in eē reali vel cognitio ab
a. tūc neqꝫ principia subiecti naturalia: vt materia ⁊ for
ma neqꝫ methaphisicalia: vt actus ⁊ potētia: neqꝫ logica
lia: vt genus ⁊ differētia: illo modo cōtinēt diffinitum:
aut passionē diffiniti: qꝛ nō ꝓducūt aliquod eorꝫ: neqꝫ in
esse reali: neqꝫ cognitio: sed intrinsece subiectũ cōstituūt
vel diffinitionem subiecti: ⁊ sunt rō pp quā passio est in
subiecto. Quod si diffinitio declarat diffinituz: septimo
methaphisice: aut primo: aut sexto topicorũ: hoc non est
effectiue producēdo: nisi ponas discursum in simplici in
tellectus formatione quo vnā simplicē notitiā aliā pa-
rere cōcedas. Nullus ēt scientie nāliter inuente assigna
tur subiectū nō cōe ꝑ ꝑdicationē: neqꝫ aliqd tale est spe-
cies specialissima: nisi forte indeterminata sciētie parte:
aut in subalternata scientia: talia igitur subiecta sunt ge
nera vniuoca aut analoga: ⁊ quomodocūqꝫ sit: neqꝫ iu-
xta fundamēta nostra: neqꝫ opinionis opposite .s. Scoti
sunt hmōi genera virtualiter continentia oēs veritates
scibiles: qꝛ apud me subiectū nō est cā effectiua scientie:
que de eo est: vt dixi in libro de vniuersalibus: qꝛ quidi
tas relucens in phantasmatibus nudū est vniuersalis in
actu qꝛ ipsa nudū per intellectū agentē est abstracta: qꝛ
abstractio fit ꝑ trāslationē intentionis a sensu ad intelle
ctum: nō ois effectus ab ea procedēs esset actu singula-
re: ergo nullū effectuz ab ea recipere pōt intellectus quia
tunc intellectus esset singulare: ⁊ nō abstractū: eo qꝛ sin
gulariter reciperet intellectus: cōcurrit igit obiectuz ad
causandū suaꝫ notitiaꝫ apud intellectū: sicut trāsferribi
le ab intellectu agente ad intellectū materialē: ⁊ sic quo
dāmodo vt materia cōcurrit obiectū: sed notitia termi
norũ cū intellectu agēte est sufficiens cā intellectui māli
pro euidētia ꝓpositionũ ꝑ se notarũ: quā euidentiā so-
let Auerrois nālē appellare: qꝛ ipse habet a nobis: ⁊ nō
ꝑ demonstrationē: vt primo posteriorũ caplo nono: ⁊ in
fine secundi posteriorũ ⁊ sexto ethycoruꝫ caplo quarto
habetur: dixit .n. philosophus primo topicorũ caplo pri
mo. Sunt autē vera quidem ⁊ prima: que non per alia:
sed ꝑ se ipsa: fidez habēt ⁊c. ⁊ tunc principiorũ proprio-
rum demōstrationis notitia cū intellectu agēte sufficiē
ter cōtinēt vtualr noticiaꝫ cōclusionis: quā solet Auer-
rois voluntariam noiare: pp discursū: quē sequit hmōi
notitia: quo vti possumus ad vtrāqꝫ cōtradictionis par
tem cōcludendā ⁊ sic subiectū scientie nō virtualiter cō-
tinet illaꝫ notitiā. ¶ Secūdo ēt apud eos: lꝫ proprie pas
siones subiecto ab intrinsecis principijs subiecti cōstitu
ti fluāt: nō tn̄ passiones proprie minus cōium directe cō
tentorũ sub subiectis in cōioribus illis virtualiter cōti-
netur: nō enim potentialiter cōtinere est virtualiter cōti
nere: natura .n. generis actuabilis est ꝑ determinatā dif

ferentiam ad determinatā speciē: ⁊ tunc ꝓpriaꝫ fluit a
differentia ⁊ genere simul: nō autē a genere tantū si eniꝫ
propriū speciei naturam generis tantū sequeret tūc pro
priū illud nō esset propriū speciei: sed cōe illi ⁊ alijs eius
dem generis speciebus. Cū tn̄ ꝓpriū speciei tantū vnius
speciei principiū sequeret: potius differentiaꝫ qꝫ genus
sequeretur: qꝛ vltima differentia cum specie cōuertitur:
nō autē genus: ⁊ qꝛ in cōstitutiōe speciei genus materia
liter: differentia vero formaliter cōcurrit: ideo fluxus ꝓ
prij speciei a genere potius ad genus cause materialis
reducēdus est: qꝫ effectiue ⁊ sic nō est virtualis cōtinen
tia ⁊ proportionabiliter sicut de genere vniuoco dictum
est: de analogo est intelligendū ipsum enim hꝫ analogas
species ad quas cōparatur: sicut vniuocū vniuocas. Cō
parando etiā ꝓpriū ad speciē cuius est ꝓprium: quāuis
esset proprietas virtualiter inclusa in subiecto: ⁊ veri-
tas ꝓpositionis eēt idēptitas extremorũ: adhuc obie-
ctuꝫ apud eos nō est causa totalis effectus notitie: sꝫ par
tialis: ⁊ non principalis: sed secūdaria. ¶ Reuertamur
nō fluunt ꝓprietates a differētia aut genere sꝫ q apud
intellectū sunt: sed sm q extra intellectū sunt in singula
ribus: ⁊ sic rerum proprietates principia in re consequū
tur. Optime .n. distinguens Auerrois cōstituta sup por
phirio capitulo quarto dixit aggregatū generis ⁊ diffe-
rentie est ipsa substātia rei sm qd in intellectu est: sicut
substātia ipsius sm q est extra intellectū est materia ⁊
forma: hoc nota propter questionē de toto ⁊ partibꝰ: ad
propositum cōstitutorēꝫ proprietates sm quod extra in
tellectum sunt: materiā ⁊ formaꝫ sequunt: sed proprie-
tates in esse cognito non sic necessario genus ⁊ differen
tiam cōsequuntur quāuis cognita: quin aliunde proprie
tatem cognitio haberi possit: qꝛ tunc demonstrationi qꝫ
deseruiretur locus: in ea .n. notum est antecedēs: puta pro
prietas: vbi cōsequēs est ignotū .s. proprietatis principiū
⁊ sic proprietatis cognitio aliunde qꝫ ex generis ⁊ diffe-
rentie cognitione haberi pōt: vt ex sensu qꝫuis cognitio
sensus non distinctā det nobis cognitionē. ¶ Dicendum
est igitur dato q deū ponerent subm in aliqua scientia:
aut aliquaꝫ spēm specialissimā: ⁊ q ab istis non negare
tur virtualis cōtinētia: adhuc non esset ponēda virtua-
lis cōtinentia in diffinitione subiecti absolute: qꝛ ipsa ali
quibus subiectis repugnat: subiectis .s. per predicationē
cōmunioribus qꝫ sit specialissimuꝫ: nisi dicerent alia nō
esse vere subiecta: sed hec dicta doctrine philosophi val-
de aduersantia esse cōperimus. Methaphisica .n. ⁊ na-
turalis subiecta habent predicatione cōia: neqꝫ Aristo-
telicuꝫ est ponere deum aut speciem specialissimā vniue
rsalis scientie esse subiectū: qꝛ nulla spēs est que princi
pio careat: sibi ⁊ alijs cōi: vltra enim principia propria ⁊
proprietates proprias: principia cōia ⁊ ꝓprietates cōes
in speciebus reperiuntur quēadmodum neqꝫ Aristote
licuꝫ est ponere q in aliqua speciali sciētia subiciatur ge
nus vniuocum: ⁊ quod ad illam scientiam nō pertineat
illius generis species: erroneum .n. esset arithmeticū de
numero determinantem de binario nihil dicere: qui om
ni alteri numero in actu ꝑsuppositus est: Auerrois .12.
metaphisice cōmento secūdo. ⁊ de numeris: ⁊ de figu-
ris. Et dato q species sub genere contente dependentie
ordineꝫ nō haberent: vt aialis species: nisi forte quedam:
vt mulus ab equo ⁊ asino: adhuc palā vituperādus eēt,
determinās de animali: qui omnem animalis speciē pre-
termitteret. Silr ⁊ de plantis. ¶ Quāuis autem me-

thaphisicus: generalissima cōsideret et quiditatiue et eo
rum spēs quidditatiue nō consideret: nisi i vniuersali. s.
in eo quod entia aut substātie. Nō tamē considerat me
thaphisicus generalissima sm quod genera sunt: sed sz
q partes entis sunt. ¶ Neqz phs. 5. methaphisice diui
siones generalissimorū enumerans ordinat pdīta: dixit
enim Auerrois ibi cōmēto. 19. Nō intendit hic philoso
phus de spēbus qntitatis aut qualitatis sm q sūt pdīta
sed solū modo intendit enumerare intētiões: quas si
gnificant hee dictiones quātitas et qualitas. ¶ Spectāt
igitur principaliter ad logicum pdīta: non autem ad phy
sicū aut methaphisicū: et sic non ponēda sunt tria pdīto
rū genera. s. logicalia: naturalia: methaphisicalia logica
lia. n. sufficientissima sunt. ¶ Dico ēt qd licet passiones
a subiecti principijs effluerēt: et principia subiecti essent
formaliter clausa in subiecto: nō tn̄ semp facit proprie
tas cum principiis subiecti ppositionē per se notā: neqz
subiectum cum suis principijs: aliqñ. n. passio nota est. et
id quod est eius causa: et tn̄ ppositio est ignota: vt vidēs
ecclipsim lune: et terre interpositionē inter solem et lunā
non cognoscens lunā lumen suū habere a sole: nō videt
veritatem hanc: si est diametralis terre interpositio soli
et lune: est lune ecclipsis. Imo dato q sciretur lunam ha
bere lumen suum a sole: staret ipsum credere vmbram
terre vsqz in celum attingere non posse. Iste etiam pro
positiones: ignis est ex materia: ignis est ex forma: sunt
propositiones primi modi dicendi per se: et tamen in na
turali scientia per se subiectū earum considerante: non
sunt per se note: sed conclusiones a posteriori tamē de
monstrate. s. per viam transmutationis: vt sepissime di
xit Auerrois contra Auicēnā et in physicis et in metha
phisicis principia enim subiecti: quāuis a priori probari
non possint: a posteriori tn̄ probari possunt: scdo physi
corum Auerrois cōmēto. 22. et. 12. methaphisice cōmē
to quinto. ¶ Scias preterea subiectū esse per se notū
in scientia: dupliciter intelligi posse: primo q subiectum
ante scientiā sit perfecte cognitū aut distincte: et hoc est
falsū: qz tunc frustra elaborādū esset in scientie de sub
iecto illo adeptione: qz ante laborem in scientia: subiectū
esset perfecte cognitum. ¶ Quod si adhuc subiecto pre
cognito elaborandum esset: tunc alius error adest. s. scie
tiam subiecti esse exornatiuā notitie subiecti: qz. s. pas
siones sunt notitiam subiecti exornātes. Sed hoc totā
Aristotelis doctrinā poneret in ruinam: voluit. n. Ari
stotelis in demōstratione scire simpliciter faciente q cō
cludat passio de subiecto: vt pz primo posteriorum. Ad
scientiā igitur de subiecto aliquo diffinibili pertinet dif
finitionē illius essentialē declarare: si ignota sit: et pro
prietates de subiecto demonstrare: et principia subiecti:
si ea habeat subiectum: et ignota declarare aut in priori
scientia declarata presupponere: sic igitur post sciam de
subiecto habetur pfecta subiecti cognitio: nō autē ante
scientie illius adeptionē. Scdo modo intelligi potest q
ante scie acquisitionē subiectum sit imperfecte cognitū:
puta quātū ad suū quid nominis: et quātū ad suū esse:
sic verū est et est snīa philosophi primo posteriorū capło
primo et capitulo nono. Si aūt esse subiecti fuerit per se
notū: bene est. Si autē non: oportet ipsum esse inuentū
in scia alia ordine doctrine psupposita illi scie in qua da
tū subiectū subicit: vt primo posterior dixit phs textu
cōmēti. 24. philosophia. n. naturalis suū subiectū psup
ponit tāqz manifestū. s. corpus sz qd ex se mouet: cui. n.

dixit Cōmentator ibi caliditatem et frigiditatē esse sub
iectum: intelligit corpus calidū aut frigidū: sed metha
phisica: qz in ea subicitur genus intelligentiarum: quod
non est per se notum esse: presupponit subiectum suum
inuentum ab alio artifice. s. a philosopho naturali ipsū
enim per viam motus inuenitur: et sic philosophia na
turalis ordine doctrine methaphisicam precedit: licet
perfectione postponatur. Ut dixit Auerrois sexto me
thaphisice Cōmento tertio: et sic non est naturalis scien
tia simpliciter prior quam methaphisica: neqz eam sibi
subalternat naturalis: quia philosophia naturalis: licet
probet substantiam abstractam esse non tamen a prio
ri probat: sed a posteriori scilicet per motum. Quēad
modum etiam methaphisica suas veritates ad princi
pia per se nota resoluit: ita etiam naturalis: cuius etiam
principia subiecti sunt irresolubilia scilicet prima mate
ria: et primum mouens: eis enim nihil prius est in suis
generibus causarum. Et hec non sunt scientiarum sub
alternatarum condictiones vt patet primo posteriorum
textu Commenti. 30. Est igitur ens presuppositum de
subiecto: non autē condictio subiecti: notitia igitur sub
iecti notitie principiorum complexorum scientie pro
priorum presupposita est confusa et non distincta: pre
sertim si subiectum illud sit confuse cognoscibile: ideo
notitia subiecti distincte: cum ipsum diffinibile fuerit p
essentialē eius diffinitionem venari potest: quāuis quid
nomine subiecti importatur: presupponatur vt primo
posteriorum dixit philosophus textu Commenti secun
di. et capitulo nono: ideo aliquando diffinitum est per se
notum esse: et diffinitio non: vt de motu loco et tempore
contingit tertio et quarto phisicorum. Hec determina
tio que est contra volentes demonstrare subiectū esse:
saltem a posteriori dicitur primo posteriorum ab Aris
stotele et Auerroe textu et Commento. 24. et secundo
phisicorum Commento. 26. et. 12. methaphisice com
mento quinto. ¶ Noto etiam q equiuocatio abiciens
a pdīto est latior quam equiuocatio excludens ab hoc vt
de aliquo sit scientia: quia omne dicibile de multis secū
dum diuersas rationes eius est extra predicamentum.
Sed dicibilium secundum diuersas rationes: quedam
rationum habent ad rationem alteram attributionem
vel illa quorum est ratio vna attribuuntur ad illa: quo
rū est ratio altera et talia scibilia sunt: et propter hoc di
xit Auerrois secundo physicorum commento primo q
nemo potest facere melius quam Aristoteles in diffiniē
dis analogis: cuiusmodi erat natura: de qua tunc loque
batur Auerrois: ponens in diffinitione eius terminos
analogos: vt principium analogice dictum de materiali
et formali: et formale de abstracto et materiali: et mate
riale principium de materia in actu et in potentia: et ma
teria in potentia de prima et secunda. Si enim quis me
lius faceret quam Aristoteles tunc analogorum diffini
tiones per terminos vniuocos explicaret: sed sic facere
non est possibile: quia tunc diffinitio non conuerteretur
cum diffinito: nisi tanti ambitus esset terminus vniuo
cus cum analogo: quod non est possibile: quia tunc illa
analogata per diffinitionem vniuocam essent sub diffi
nitio vniuocata: et non analogata: et sic diffinitum esset
vniuocum: et non analogum. Et sic patet q aliquid est
analogum quod rationem habet analogā: et aliquod est
analogum quod rationem non habet analogā: sed mul
tas habet rationes: quarum vna ad alteras attribuitur.

¶ Ens.n.pp sui trāscendentiā diffiniri nequit: neq̄ de
scribi: sed substātia ꝛ accidēs ꝓprias descriptiones ha
bent: quarū ratio accidentis substātie attribuit̄ nā autē
nō sic. ¶ Sed equiuoca quorū rōnes ordinē nō habent
ad vnā scientiā nō pertinēt. ¶ Quarto methaphisice cō
mento secūdo: iō equiuocatio de qua in predicamentis
Aristotiles cū vniuocatione medium non h̄z: q̄ꝛ inter
habere vnā rationem: ꝛ non h̄re: mediare esset inter cō-
tradictoria mediare: h̄ntia.n.vnā rationem: ſm quā de
significatis suis dicant̄: sunt in pñto ꝛ nō habētis eā: nō
sunt in pñto: intellige vniuoco: ꝛ sub nō habētib⁹ ratio-
nem vnā analogā ratione h̄ntia cōprehendunt̄. Et vni
uocationis vnitas ab elementi vnitate originē summit.
Sed equiuocatio in metaphisica cū vniuocatione pre-
dicamētali mediū h̄z.s.analogiā. Est.n.equiuocatio in
methaphisica pluralitas rōnū nōis ordinē adinuicem
nō habentiū: ꝛ talis equiuocatio excludit a scia: tale.n.
equiuocū nō est scibile p̄ vnā sciā tāq̄ subiectū scie vt
dixi quarto methaphisice cōmēto.ij.nō.n.a tali subiecto
scientia vnitatem trahere posset. Subiectum igitur sciē
tie debet esse vnum vnitate analogie vel vniuocationis.
¶ Sciendū tn̄ q̄ non oē primū analogatū est subiectū
primū attributione in scia de analogo: nō.n.sufficit at-
tributio scd̄i mēbri analogie ad primū: vt primū mē-
brum analogatū sit subiectū primū in scientia. Corpus
enī ex se mobile est analogū ad spirituale ꝛ materiale: vt
in libro de orbibus plene declaraui: ꝛ tn̄ in nāli philoso
phia: cuius subiectū primū ꝛ adequatū est corpus: ſm
qd̄ ex se mouet̄ nō est subiectū primū p̄ attributionem
corpus spirituale: puta celū: sed ipsū est subiectū ſm cō
cētū sub primo: sicut minus cōe: ꝛ sic ipsū est subiectū
particulare: sed nō adequatū scie: sed excessum a scia: ꝛ
hoc est: q̄ꝛ non dn̄r sublunaria corpora mobilia eo q̄ꝛ sit
celū corpus mobile vt p̄z infra. Sed ens: qd̄ est subiectū
in methaphisica: analogū est ab substātiā ꝛ accidēs ē.n.
primū cōitate: ꝛ q̄ꝛ accidens cōstituit̄ in esse per substan
tiam: ideo substātia in methaphisica est subiectū attri-
butione primū: vt dixi Auerrois quarto methaphisice
cōmēto scd̄o: nō aūt substātia est subiectū primū attri
butione: q̄ꝛ ipsa sit agēs aut finis accidentiū sed q̄ꝛ vni-
uersaliter accidētia non sunt entia: nisi q̄ꝛ sunt entis: vt
septimo methaphisice textu cōmēti scd̄i ꝛ.12.methaphi
sice textu cōmenti tertij dixit philosophus. Silr̄ si scia
esset de sano: al's sanū esset primū attributione: q̄ꝛ nō di
cuntur alia sana: nisi pp̄ aīalis sanitatē.s.quā efficiunt:
cōseruant: aut significāt: aut aliud hmōi. ¶ Ultimo quā
tum ad hec gn̄alia addo: cū subiectū diffinit̄: ex p̄te dif-
finiti due cōditiones ponūtur.s.primū ꝛ adequatū: sunt
igit̄ in scia subiecta prima ꝛ scd̄a: vt in scia de gn̄e vniuo
co: subiectū ſz sunt spēs sub illo gn̄e cōtēte: vt arithme
tice subiectū primū est numerus in actu vl' in potētia:
ſm vero numerorū species: subiectū aūt in scia primū
triplicē h̄re pōt primitatē: cōitatis: vt ens in methaphisi
ca: attributionis: vt suba in eadē: principalitatis vt ge-
nus subarū abstractarum ēt in eadē: primitas cōitatis
requirit in scia adequationē sic q̄ de quibuscūq̄ essen-
tialiter p̄dicat̄ subiectū: illa in scia p̄ se cōsiderant̄ in ea-
dē vt subiecta: ꝛ eō.s.q̄ oīa in scia cōsiderata vt subie-
cta essentiale illius gn̄is recipiāt p̄dicationē: qd̄ ponitur
subiectū primū cōitate. ¶ Ex hoc p̄z q̄re philosophi ad
cōceptū aīe cōem p̄ p̄dicationē nō aduertētes: neq̄ ad-
uertere debētes: subiecta suarū sciarū in plurali noiant:
ꝛ particularia subiecta nōiant: vt Auerrois in p̄hemio
primi physicorū.s.res sensibiles: q̄ nāli subijciunt̄. Ex pri
mo methaphisice cōmēto.19.subiectū Astronomie: ꝛ in
primo physicorū cōmēto vltimo subas abstractas que
methaphisico subiciuntur. Et hoc maxime fieri pōt cū
hmōi subiecta nō sūt eadem ſm nām: sed eadē sunt ser-
mone vniuersali: iuxta modū loquēdi Auerrois.12.me
thaphisice cōmēto.27. ¶ Ex his ēt sequit̄ q̄ nō est po-
nendū subiectū cōe in scia: qd̄ p̄dicet̄: de subiecto: prin
cipijs: ꝛ passionibus quēadmodū dn̄t aliqui q̄ res nā-
lis subicit̄ nāli: tanq̄ subiectū cōe p̄ predicationē: de na
turato: de nā ꝛ de accidētibus ſm naturā: q̄ꝛ subiectū
cōe predicari dz de subiectis particularibus: non aūt de
principijs subiecti aut passionib⁹: q̄ꝛ intrinsece cōstituē
tibus ꝛ cōstituto nō est aliquid cōe vniuocū: q̄ꝛ alterius
rōnis sunt prima simplicia ꝛ cōstituta: elemēta.n.mixto
rum non sunt principia prima: ꝛ vniuocant̄ lz diuersum
esse habeant extra mixtionē ꝛ immixtione. ¶ Adequa-
tio autē subiecti attributionis nō requirit cōitatē predi
cationis de oībus subiectis ibi: sed sufficit illud ibi subi
ci: ꝛ primo recipe p̄tionē subiecti p̄ cōitatē: ꝛ aliō qd̄ in
eadē scia subicit̄: recipit p̄dicationē subiecti primi cōita
te p̄ attributionē ad illud: qd̄ ponit̄ primū attributione:
suba.n.in methaphisica: in qua de oī suba cōsiderat̄: est
primū recipiēs entis p̄dicationē: ꝛ accidēs ibi cōsidera
tū tanq̄ subiectū secūdariū alteri attribuibile: recipit
entis p̄dicationē: q̄ꝛ ipsū ē entis.s.substātie affectio: nō
q̄ꝛ suba ꝺ accidēte eēntialiter predicet̄: nisi ad diffinitio
nes datas p̄ additamētū eēntialē extēdas p̄dicationē.
¶ Ex quo p̄z q̄ꝛo primitas subiecti p̄ cōitatē cū primi
tate subiecti p̄ attributionē nō coincidūt: sed ſm magis
ꝛ minus cōe se habēt. ¶ Sequit̄ ēt q̄ licet corpus spūa
le sit cā efficiēs ꝓducēs vel cōseruās: ꝛ aliquo mō finis
corporū māliū: nō tn̄ dr̄ subiectū primū attributione in
nālibus: q̄ꝛ non recipit corpus māle predicationem cor
poris ex se mobilis: q̄ꝛ ad spirituale corpus attributio-
nem habeat: sed p̄ propriam nām ꝛ sic patet q̄ non oīs
attributio subiecti vnius ad alterū in scientia sufficit ad
hoc vt vnū subiectū sit primū per attributionem in scia.
¶ Ex hoc p̄z q̄ꝛo in subiectis per se in scientia conside-
ratis vnius ad alterū pōt esse attributio: ꝛ tunc si prin-
cipia ꝛ ꝓprietates subiecto attribuent̄: erit oīum in scia
attributio ad subiectū datū: sed alterius rōnis ponēda
esset principiorū aut passionū attributio ad subiectū: q̄
que dicta est. ¶ Sed pro primitate principalitatis scien
dū q̄ ad hoc vt aliquid sit subiectū primū principalita
te: non sufficit ipsū esse perfectius inter alia: que in scia
subiciunt̄: sed requirit̄ dependentia aliorū subiectorum
ab illo: qd̄ ponit̄ primū principalitate vn̄ ab intelligen-
tiarū gn̄e alia entia oīa in methaphisica considerata vt
subiecta dependent: ideo bene ponitur genus intelligen
tiarum in methaphisica subiectū principalitate primū.
Similiter in scia nāli corpus spūale.s.celū est in princi-
palitate subiectū primū q̄ꝛ ab eo oīa alia in naturali sub
iecta depēdēt: intelligētie.n.quāuis a celo nō depēdeant.
hoc nō impediūt: q̄ꝛ ipse nō sunt subiectū in naturali: sed
sunt principia subiecti. Tū ēt celū: quod est particulare
subiectū in naturali: nō est orbis tm̄: sz ipsū est aīal cele
ste: ꝛ sic ipsā intelligentiā nō excludit: quā tn̄ esse inclu-
sam methaphisicus habet declarare cū declarat primum
motorē a nāli inuentum esse primā formā. ¶ Ex quo
sequit̄ q̄ scie habentis genus vniuocū pro subiecto non

oportet illius generis perfectiorem speciez subici in sciē-
tia illius generis: tanq̄ subiectum principalitate primū
nisi ab ea specie alie species generis illius dependerent:
vt numeri a binario: aut figure a circulo: aut recti linee
figure a triangulo.

¶ Et sic sequitur q̄ in scientia de animalibus homo nō
est principale subiectum: licet aliquo modo ponatur ho-
mo finis aliarum specierum animalis sensibilis: ymo
quorumcunqꝫ sublunarium secundo physicorum textu cō-
menti. 24. materialia enim solum in homine cū deo glo-
rioso coniungi possunt: quia in mente illius deum pos-
sunt inuenisse rc̄. quia homine non indiget alie species
in suo esse aut conseruari: saltem reali. ¶ Sic etiam li-
bri posteriorum non est subiectū principale demonstra-
tio propter quid: aut simpliciter: & consequenter neqꝫ in
tota logica: quāuis ista sint perfectiora sub syllogismo
aut demonstratiōe contenta: q̄ñ ab eis alie demonstra-
tiones non dependent. ¶ Quod si ad esse principaliter
intentuz solum modo aduertis: tunc multa subiecta po-
nes in vna scientia principalia: vt inter demōstrationes:
demonstrationem propter quid: inter demonstrationes
propter quid: demonstrationem simpliciter: quēadmo-
dum inter vegetabilia animalia sunt meliora & anima-
lium rationale. ¶ Quod si dixeris quomodo stat pri-
mitas predicationis cum analogia: quia analogis non re-
spondet quidditas essentialiter participata a suppositis.
¶ Respondeo licet analogum nō haberet vnum signifi-
catum extra sed multa: adhuc essentialiter predicabile
est: teste Auerroe quarto methaphisice cōmento secun-
do dicente: & dispositio in hoc modo generis est sicut di-
spositio in genere qd̄ dicitur vniuoce: quia predicabilia
essentialia inueniuntur in hoc genere: quod dicitur mul-
tipliciter: sicut inueniuntur in genere: qd̄ dicitur vniuo-
ce sed hoc non inuenitur in genere quod dicitur equiuo-
ce rc̄. diuersitatem inter huiusmodi essentiales predica-
tiones in libro de elemētis declaraui: dū de possibilitate
formarum in composito disputarem: dictū etiam est su-
pra terminos analogos aliquando esse diffinituz & cōse-
quenter terminos diffinitionis esse etiaz analogos: inter
diffinitum autem & diffinitionem essentialis cadit predi-
catio. ¶ Alia est adequatio in rōne formali: vt ratio for-
malis considerandi restringat subiectuz ad certaz scien-
tiam: aliarum scientiaruz cōsiderationem de eodem ex-
cludendo: & istam adequationem intelligimus cum dici-
mus subiectum non transcēdere metas scientie. ¶ Cuz
igitur in his particularibus scientijs loquimur dicētes
q̄ homo est subiectuz intelligimus primuz primitate cō-
munitatis & etiam attributionis: cū autem dicimus s̄m
q̄ natura bonus: explicamus rationem formalem cōsi-
derādi: ratione cuius appropriatur homo istis sciētijs:
& ab alijs hominez considerantibus remouetur sed iste
scientie subiectum nō habent principalitate primum: q̄r
non dependent homines vnus ab altero inesse & conser-
uari nisi per accidens. ¶ Ideo nō ponitur temperatissi-
mus homo subiectum hic: neqꝫ in medicina: neqꝫ com-
munitate: neqꝫ attributione: neqꝫ principalitate: quēad-
modum iustissimus: ea quaz matrem virtutum appella-
mus: ponitur in moralibus scientijs subiectum. ¶ Ex
his sequitur q̄ aliquod est subiectum primum predica-
tione: quod nō est primuz attributione: vt in methaphi-
sica ens. Et aliqd̄ est primū p̄dicatione & attributiōe: vt
phylosophia naturali corpus ex se mobile; intelligit̄ q̄d
attributionem non vnius particularis subiecti ad alte-
rum: sed aliorum a principaliter consideratis vt quiesci-
bile rc̄. ¶ Secundo aliquod est subiectuz primum at-
tributione: & non predicatione: vt in methaphisica sub-
stantia: non eniz pater sub̄a de accidētibus: ne ꝫ de prin-
cipijs cōplexis. ¶ Qd̄ si sub̄a constituens inesse accidē-
tia esset subiectum methaphisice: quēadmodum docet
Auerrois: tunc asserenduz est q̄ aliquod subiectuz pri-
mum primitate principalitatis non esset cōtentum sub
subiecto primo primitate attributionis: sub substantia
enim constituente accidentia in esse non continetur ge-
nus intelligentiaruz apud Auerroim: nisi poneres q̄ cō-
stituere accidentia conueniret subiecto per attributionē
non primo sed ratione inferiorum sub eo cōtentorum.
¶ Ad particularia igitur magis accidētes p̄mittamus
q̄ triplex est bonitas primo ethicorum capitulo. 10. ani-
mi: corporis: fortune. Omnia hec bona sub ratione for-
mali subiecti istarum scientiarum comprehenduntur: &
sic ratio formalis subiecti est analoga per prius dicta d̄
bonis anime: secundo corporis: tertio fortune: bonum
animi duplex intelligitur cognitio: virtus: inter cognitio-
nes: sensitiua: & intellectiua: comprehenduntur: virtus
autem est bonum appetitus: & apud Aristotelē & Auer-
roim: non intellectui: non enim deo aut angelis virtutes
apud eos inueniuntur vt p3. x. ethicoruz capitulo. 10. sed
sensitiui quia sensitiuus est ille cuius sunt passiōes a re-
ctitudine diuertentes: vt ira: odium rc̄. ideo illis frenuz
est iniungenduz: non autez rationi: recte enim semper de-
precatur ratio ad optima primo ethicorum capitulo de-
cimo octauo: sed quia ista sunt de his que accidētaliter
acquiruntur: de his non est iudicanduz nisi s̄m q̄ con-
formiter ad corporis inclinationem haberi possunt. Ad
hoc propositum cum secunde techni Galenus de natu-
rali cordis complexione loqueretur per signa ex mo-
ribus iudicanda dixit se non loqui de moribus per phi-
losophiam exercitatorum. Sed principaliter sermo est
de moribus in quos homo ex naturali sua complexiōe
aut compositione inclinatur: & etiā ad fortune bona pre-
paratur: huic sententie attestatur Philosophus in libro
de secretis secretorum cum faciem hyppocraticaz dixit
ostendere morum malitiam: cum tamē ipse esset bonus:
vnde homo etiam ex accidentali tristitia non est melan-
colicus iudicandus. Timentes enim aliquādo fortibus
similes in colore inspicimus exangui remanēte facie: ob
sanguinis & spirituum reuocationez factaz ab anima af-
fectionem in corde percipiente. ¶ Mores autē in quos
homo ex naturali complexione homo inclinatur ex san-
guinis natura magna ex parte accepti sunt: dixit. n. phi-
losophus secūdo de partibus aīalium profecto naturaz
sanguinis cām esse cur p̄ multa aīalibus veniant: tum p̄
mores: tuz ēt per sensuz rō est: mā. n. totius corporis est
quippe cū alimētū mā sit: sanguis aūt vltimū alimētuz
habeat: facit igit̄ vt plurimū dr̄ie exīstat: si calidus: aut
frigidus sit: si tenuis aut crassus: si turbidus: aut niti-
dus. ¶ Ex his sequit̄ q̄ p̄ rōnē formalē subiecti nō intel-
ligimus diffinitionē illius essentialē est. n. aliqua scīa cu-
ius subiectū nullo mō declarari pōt. s. methaphisica sci-
licet ens hominis etiam diffinitio essentialis ad natura-
lem spectat non autem ad medicum: neqꝫ moralez: neqꝫ
phisionomistam: ymo in subalternatis scientijs addi-

tur subiecto differentia accidentalis: vt arte sanabile quod est ratio formalis considerandi hominem in medicina: homini superaddit quid non sibi essentiale: similiter bonitas facit vnde sanitas: que bonum est corporis bonam dicit cōplexionē: bonā corporis cōpositionē: ⁊ bonā partium vnitatem: in quibus accidentalia inseruntur.

¶ Est igitur ratio formalis in proposito ratio sub qua aliquid in scientia cōsideratur: ⁊ vbi esset aliquid quidditatiue proprie considerandum replicandum esset nomen subiecti: vt homo inquantum homo: non autem diffinitio: vt homo inquantum animal rationale: nobis etiam notius est nomen diffiniti quam diffinitio primo Physicorum textu commenti quinti: ⁊ presuppositum est aliquando nomen diffiniti: vbi diffinitio est inuestiganda.

¶ Ex hoc patet quam alienum est a veritate velle ꝙ omis propositio composita ex diffinitio ⁊ diffinitione sit per se nota: quod apud scotizantes notissimū reputatur.

¶ Sciendum etiam ꝙ plus potest chyromanticus aut physionomista super accidentali iudicando corporis bonitate: aut fortune: q̄ super animi bonitate: propter esse minus directe suppositam coeli influxibus animam q̄ corpus: aut quam bona exteriora: hoc voluit philosophus in physionomia maiore volens non esse discretibile per exterius apparentia: si sortes grāmaticus sit: an rhetor: vocis enim proprium est hoc iudicare: accidentia enim anime: ſm que simul trasmutantur anima ⁊ corpus: iudicari possunt: vt dixit Aristoteles secundo priorum: vbi Auerrois notum est ꝙ accidentia non naturalia non faciunt vestigium nisi in anima: sicut si quis scit artem musicam: habet vestigium nisi in anima: sed non habet vestigium in corpore ex ea.

¶ Sciendum est etiam ꝙ malitia quāuis contraria sit bonitati: non tamen ipsa cadit in ratione formali considerandi subiectum in his scientijs: sed bonitas sola: malitia autem est de attributis subiecto: ⁊ est de his que ꝑ se s3 secundo considerantur: aut ꝑ accidens: iuxta modū loquendi Aristotelis nono methaphisice textu commēti .3. non enim quiescere cadit in ratione formali subiecti philosophie naturalis: quāuis moueri sit ratio formalis considerandi corpus in naturalibus. Similiter sanitas est finis medicine: ideo ab ea ratio formalis considerandi sumitur scilicet sanabilitas per artem ideo egrotabile in ratione formali subiecti medicine cadere nō potest. de hoc alias.

¶ Ex his elitio primo ꝙ philosophia ⁊ chyromantia sunt scientia: habent enim subiectū quod est homo ſm ꝙ natura bonus: principia autem sunt talis complexio tales bonitates vel malitias ostendit vt sanguinea liberalitatem: colerica iracundiam: melancholica timiditatem: flegmatica pigritiam aut somnolentiam ⁊c. Istis enim physicalibus principia propria istarum scientiarum confirmantur sunt igitur hec principia cōmunia. Sed propria sunt talis vel talis mons: tali vel tali influxui celi correspōdet vt mons digiti medij Saturno: anularis Soli indicis Ioui

¶ Quod si ī aliquo monte sit discordia: cui planete mons ille respondeat: tunc ad inductionem ex sensatis recurrēdum est: ex quibus alia scientiaru3 principia: que ex proprijs terminis euidentiam non habent: accepta sunt: vt dixit philosophus sexto ethicoru3 capitulo quarto passiones autem homini attribute sunt speciales bonitates aut affectiones: positiue per boni presentiam aut negatiue: vel priuatiue per boni absentiam: vel contrarie per mali presentiam: malitia enim passio est: ⁊ potest de subiecto particulari concludi: quamuis non sub ratione formali considerandi contenta sit: sufficit enim ꝙ ad eā habeat attributionem. Cum igitur habeat phisionomista: subiectum medium: ⁊ passionem: potest ipse demonstrationem errigere: ⁊ disciplinam in discipulo generare.

¶ Quod si dixeris subiectum esse corruptibile: ergo non scibile: patet consequentia ex primo posteriorum ⁊ sexto ethicorum.

¶ Respondeo negando consequentiam: quia corruptibilia duplicem partem habent materia3: ⁊ ſm hanc corrupabilia sunt: ⁊ non permanent aliam partem habent scilicet formam ⁊ tunc ſm formam permanent: ⁊ scibilia sunt: licet forma habeat duplex esse singulare: ⁊ ſm hoc esse non scitur in diuiduu3 vniuersale: ſm hoc esse scitur indiuiduum: dixit enim Auerrois primo methaphisice commento sexto: sensibilia quedam sunt nō trāsmutabilia essentialiter sed permanentia scilicet forma3: quedam sunt transmutabilia semper scilicet materia: ideo de eis vniuersales sunt propositiones necessarie: ⁊ sic voluit philosophus primo posteriorum textu cōmenti septimi .15.17. scientiam esse necessariorum: ⁊ non corruptibilium. Istarum autem necessariarum per se note sunt principia: sed non per se note sunt scibiles.

¶ Quod si dixeris infinitas lineas non reduci ad artē.

¶ Respondeo quēadmodum Astronomus principalium astrorum cognitionem habens satis loquitur de futuris: quāuis innumerabiles sint alie stelle ab Astrologo: quarum nullam habet perfectam cognitionem: ita chyromanticus per principales lineas iudiciū fert: multarum aliarum non principalium notitiam non habens facilius tamen superabilis est defectus istarum scientiarum q̄ astronomi.

¶ Quod si dixeris ꝙ de lineis proprietatem indiuidui sequentibus iudicari non potest: ⁊ ita Chyromanticus non bene iudicat: q2 tales lineas non cognoscit.

¶ Respondeo medicus complexionem secundum formam cognoscens: ⁊ non complexionem secundum materiam: vt in pluribus bene iudicat: ⁊ tamen in suo iudicio certitudinem non habet mathematicam: ita neq3 Chyromanticus in suo iudicio per acribologiam mathematicam regulatur: ipsa enim non in omnibus expetenda est: secundo methaphisice textu commenti .16. disciplinati est in tantum certitudinem inquirere secundum vnum quodq3 genus inquantum natura rei recipit primo ethicorum capitulo secundo: ⁊ in eodem primo capitulo .10. meminisse autem ⁊ predictorum oportet: ⁊ certitudinem non in omnibus similiter exquirere: sed in singulis secundum subiectam materiam: ⁊ in tantum inquantum est proprium doctrine. hec autem naturalia multe materie immersa sunt: valde variabilia sunt: ymo de istis proprietatibus occultis loquēs Auerrois primo canticorum commento .31. dixit impossibile est cognoscere proprietates per modum syllogisticu3: nisi sciremus precise quantitates elemētorum in quolibet entium ⁊ nisi etiam sciremus operationem egredientem a qualibet proportione generata in quolibet: ſm

quantitates elementorum in eis existentium: hoc autꝫ nobis est ignotuꝫ: neqꝫ possibile est inueniri ab homine cum sit infinitum: ⁊ fine carens. ¶ Quod si dicas propositioneꝫ iudicataꝫ a chyromante esse contingentem ⁊ non scibilem. s. iste irascitur: ergo chyromanticus nō est sciens. ¶ Respondeo non valet cōsequētia: qꝛ vniuersali necessaria iudicant quaꝫ intellectu concipiunt: puta omnis sic lineatus naturaliter faciliter irascitur: cuius vniuersalis. h. minore sensu accepta: infert singulareꝫ cōclusionem: sic iste est sic lineatus: ergo naturaliter faciliter iste irascitur demonstrata igitur conclusio est vniuersalis: sed conclusio iudicata de singuli extra singulis est: demonstratio igitur est omnis: colericus est iracundus: omnis sic lineatus est colericus ergo omnis sic lineatus est iracundus: maior est supposita ex philosophia naturalis ⁊ minor est in chyromantia ex experientia collecta. ¶ Correlarium ſm chyromātia ⁊ physionomia naturali phylosophie subalternantur: patet qꝛ earum subiectum est homo: qui est secundarium subiectum in philosophia naturali: ⁊ sic accipiunt subiectum ab ea: secūdo eidem subiecto ipse addunt accidentalem differentiā puta bonitatem. Tertio iste sua principia capiunt a naturali. ¶ Quod si dixeris eas mathematice subalternari: quia de lineis considerant: ⁊ sic illis subiectum prebet geometria: ⁊ non philosophia. ¶ Respondeo negando consequentiam quia scientie iste lineas considerāt vt signa per que iudicant: nō autem vt subiecta: neqꝫ linee in eis mathematicam habent abstractionem: neqꝫ mediaꝫ inter naturalem ⁊ mathematicam: sed cōtracte ⁊ in materia naturali considerantur linee: vt scilicet in manu vel facie ⁊c. Tum quia consideratur linea vt coniuncta quātitati sensibili: puta qualitati prime vt caliditati: ⁊ secunde vt colori quod mathematice repugnans est consyderationi: ⁊ medie inter mathematicam ⁊ naturaleꝫ vt secundo physicorum textu cōmēti. 18. colligitur: ⁊ 20. Tū etiam linea mathematico subiecta latitudine carens est ⁊ profunditate: quia mathematicoruꝫ linea in conceptu est. Istarum autem scientiarum linea non est carens latitudine ymo secūdum ꝙ lata vel exillis consideratur: ⁊ secūdum ꝙ profunda vel eminens: ⁊ ſm ꝙ longa vel breuis: ⁊ ſm varias illius dispositiones varie signans est: ⁊ varia iudicantur: ideo potius lineamenta hec ꝙ̄ lineas appellare consueui ſm etiam ꝙ in materia naturali sunt huiusmodi linee cōsiderantur scilicet ſm ꝙ sunt in facie naso oculis ⁊ huiusmodi: ⁊ sic naturaleꝫ habēt considerationem: ⁊ queadmoduꝫ in istis scientijs subiectum non est mathematicum: ita neqꝫ ratio formalis subiecti mathematicam sapit abstractionem: non igitur mathematicis subalternantur iste scientie: principia autem que a naturali philosopho accipiuntur: sunt homo ex materia ⁊ forma componitur scilicet intellectu ⁊ corpore debite organizato: ⁊ ꝙ in materia aliter ⁊ aliter disposita aliter ⁊ aliter apta est forma operari: patet facta sola variatione de sano ad egrū aut ecōtra: aut ad ebrietatem: quāuis corpus esset sanum aut ex corporis cita ⁊ stricta circūgiratione: ⁊ tunc patens est in operationibus notabilis variatio: materia enim formam de illius potentia eductam naturalibus afficit dispositionibus. ¶ Alia etiam propinquiora recipit: Complexioneꝫ siccam esse causam asperitatis cutis: humidā autem mollicici: ⁊ sic de alijs: puta temperataꝫ crasim hec signa cōmittantur distemperatam autem alia: ⁊ ꝙ octo sunt distemperate complexiones: ad quas corpus humanum labi potest: ⁊ ſm naturam ⁊ accidentaliter seu preter naturam vel melius quattuor: ſm ꝙ dixit Auerrois secūdo collꝫ capitulo primo: non enim datur in natura simplex corpus calidum tantum: neqꝫ humidum tantū: ⁊c. ⁊ tertio collꝫ capitulo primo difficile est imaginari egritudinem materialem esse simplicem. Sed clarius primo canticorum cōmento. 264.

¶ Principijs etiam mathematicis iste scientie adiuuātur: puta astronomicis: puta celum in tali positione ſm stellas fixas ⁊ erraticas talem vel talem effectum imprimit in habente talem vel talem celi parteꝫ in ortu vel in alio dominanti loco. ¶ Expertum est autem bonam montis indicis dispositionem in rebus iouis bonā indicare dispositionem: ⁊ malam malaꝫ: proportionaliter de monte Saturni: ⁊ sic de alijs dicenduꝫ. Et tunc chyromanticus suam scientiam compleat istorum expertorum causas inueniendo.

¶ Scientias autem se inuicem adiuuare ⁊ mixtim tradi: manifestuꝫ est in pluribus scientijs praticati pro qua mixtione facienda aduocati sumus ad scribēdū. ¶ Elitio tertio modum arguendi quo iste scientie vti possunt demonstratione enim quia ⁊ a signo procedente vti possunt: puta linea solaris ſm longitudinem latitudinem ⁊ profunditatem bene disposita ⁊ ſm colorem ⁊ bene sita: ⁊ nō impedita ibi: neqꝫ alibi est contra operantia: ergo talis cum dominis ⁊ principibus gratiaꝫ habere aptus est: vel si ipsam conclusionem vt in pluribus contingentem volueris: ergo talis cuꝫ principibus ⁊ dominis gratiam habet: similiter a signo comitante argui potest ecōtra: si cui contingat notum esse consequens experientia: ⁊ antecedens ignotum. ¶ Ubi sciednuꝫ ꝙ a virtute formatiua fetus operante ſm determinatam complexionem in determinatam materiam cadunt iste linee manus aut frontis ⁊c. sunt enim casus cōplexionis: ⁊ quedam sunt linee compositionis: quia forma compositio est: que lineis clauditur: a virtute etiam mediante complexione fiunt operationes: ⁊ aptitudines ad operandū: procedere igitur a lineis ad operationes: aut operationū aptitudines: est procedere a signo cōmittante. Sed iste processus in duos resoluitur: quorum primus est a posteriori: secundus vero a priori: primus habetur data linea puta solaris ⁊c. ergo complexio habetur solaribus viris conueniens: argumentuꝫ est a casibus complexionis ad complexionem a qua cadunt: secundus a priori: Complexio habetur solaribus viris cōueniens: ergo habens complexionem illam illis placere aptus est aut placet: cōplexio enim est causa imediata huiusmodi aptitudinum. ¶ Intulimus etiam conclusionem vt in pluribus veraꝫ propter causas naturales: que impediri possunt: licet eas impediri raro contingat vt in fine quarti de generatione animalium dixit Aristoteles: ⁊ sic nō cogitur libertas: neqꝫ cause naturales a suis effectibus naturalibus frustrantur. ¶ Astronomorum enim quidam cum assumunt celum necessitare homines in suis operibus: statuunt sibi principium falsum: cuius oppositum in naturali philosophia demonstratiue conclusuꝫ est: per naturam materie habentis formam: cui contrarium est: vel per se vel per accidens: materia enim origo est cōtingentie vt in libro de orbibus dixi. ¶ Aristoteles etiam primo peryhermenias: vt a rebus cōtingētibus futuris necessitatē aufert in eis dixit non esse de-

determinatam veritatem ⁊ in hoc parcat mihi gregorius ariminensis: aliud enim est datis contradictoriis in singularibus contingentibus futuris non esse veritatem: ⁊ non esse determinatam veritatem: conceditur enim in illis veritas: cum disiunctiue contradictoria coniunguntur: vt testatur philosophus ibi. Cum quo stat in illis nō esse veritatem determinataꝫ: qꝛ non est in aliqua propositione determinata veritas: cum illius possibilis est mutatio in falsitatem: sic autem est in talibus: licet enim hec sit vera antichristus erit: non tamē determinate: quoniā eius possibilis est falsitas: neqꝫ preuidētia diuina eaꝫ necessitat: quēadmodum neqꝫ visio mea: quāuis esset infallibilis: te necessitaret ad sedendum neqꝫ non sedendum: dum te sedentem vel non inspicerem. Et hanc sententiam hꝫ Auerrois in cōmento dicens: sed in materia contingenti in rebus futuris: ⁊ ipse diuidunt veruꝫ a falso: quia opꝫ vt inueniatur vna duarum contradictoriarum in eo futurum: sed non determinate in se. Verum sm ꝙ sunt natura ipsarum ex priuatione determinationis: sic sunt ipse apud nos: ⁊ propter hoc non est possibile: vt determinetur in hoc genere scientia: quoniam ipsa sit res ignota ⁊c. distinguendum igitur est inter preteritū ⁊ presens ex vno latere: ⁊ futurum ex alio: quia licet veritas presens etiam sit possibilis esse falsaꝫ pro presenti: est tamen sic determinata ad veritateꝫ: ꝙ ipsa iam agentium mutantium variabilitatem effugit: ⁊ veritas preterita etiam magis: sed futura adhuc instabilitatem habere videntur: quia agentia causas impedientia possunt aduenire: ⁊ futuruꝫ alias a sui futuritione diuertere: taceant igitur qui de philosopho in hoc obloquuntur: quoniam ipsum aut non intelligunt aut intelligere ipsum nolunt: futurorum tamen quāuis non existentium: aliquādo inevitabilis est a natura euentus: vt ecclipses: per ecclipsabilitateꝫ enim astronomus non indicat: sed per ecclipsim: non enim ecclipsabilitas effectum parit in inferioribus sed ecclipsis propter igitur tales effectus ineuitabiliter euenientes: sed non semper existentes: dixit philosophus primo posteriorꝫ textu cōmenti. 43. scientiā esse eorum que sunt semper vel frequēter: tales enim effectus cuꝫ ad causam suam cōparantur: necessarij sunt: ⁊ semper existentes: sic scilicet quādo eorū causa existit: sed cum ad tempus comparantur: non semper: ⁊ cū iste cause ad inferiora comparantur: licet essent naturales: ⁊ in essendo necessarie: non tamē inuincibiles sunt: sꝫ ingenio humano inferiorum causas aliter disponente variabiles sunt. Quod autem impediantur cum difficultate fit: ⁊ raro. ideo iudiciuꝫ astronomicum veritateꝫ habet artificialeꝫ homo igitur in suis operibus nō agitur sed agit: dato eniꝫ opposito: nō oporteret negociari: neqꝫ cōsiliari: vt recte inquit philosophus in fine primi perihermenias ⁊ nono methaphisice cōfirmat: vnde Auerrois in fine cōmenti sexti qui negant primam materiam ⁊ omnes motus ⁊ generationem ⁊ corruptionē. ⁊ omnes artes que agunt per cogitationem ⁊ voluntatem ad expellendum nocumentum: ⁊ ducenduꝫ iuuamentum: homo igitur cum per prudentiam regulatur futura mala poterit minuere: ⁊ bona augere: cum preuiderit ea: vt ad lōguꝫ declarat philosophus in libro de regimine principum. Ista igitur conclusio sic physionomatus: aut sic manuꝫ habēs designataꝫ est irascibilis est necessaria: intellige necessitate non absoluta: propter subiecti contingentiaꝫ iuxta Auerroim primo perihermenias: sed ista sic physionomatus: aut sic manuꝫ habens designatā ex leui causa irascitur est artificialis ⁊ vera vt in pluribus: ⁊ dicitur scibilis ampla significatiōe hui⁹ nominis scientia vtendo sed melius loquendo opinabilis dicenda est.

¶ Elitio quarto ꝙ physionomia ⁊ chyromantia speculatiue scientie sunt: ⁊ non pratice: quia in scientijs altero duorum modorum inuenitur praticum: vel ex obiecto incomplexo cuius ratio formalis est reddens subiectum operabile a nobis: hoc voluit Auerrois secundo ethicorum capitulo secūdo dicens ꝙ scientia practica docet cōstituere suum subiectum: ⁊ tunc si theologie subiectum sit deus inquantuꝫ deus: theorica est theologia. Si autē theologie subiectum sit deus inquantū amabilis a nobis: practica esset: similiter cuꝫ subiectuꝫ sit homo in medicina sm ꝙ arte sanabilis est. tunc medicina est tota pratica: nō autem logica: que de modo sciēdi est: sm ꝙ nostri regulatiuo: ⁊ non sm ꝙ a nobis operabili ⁊ hoc modo pratici habitus: pꝫ has scientias nihil pratici in se continere: qꝛ nulla harum scientiarum hꝫ subiectum operabile a nobis. ¶ Alio modo accipitur praticum ex obiecto complexo demonstratiue concluso vt ex eo qđ conclusio dictat sic faciendꝫ: vel non ⁊ sic medicina est partim theorica ⁊ partim practica silr ⁊ theologia: similiter ⁊ logica: qꝛ alique conclusiones dictāt quid faciendꝫ sit: vt diuidendꝫ est genus in species per differentias essentiales ⁊ non per accidentales: demonstrādum est ex propositionibus per se: ⁊ nō ex his que sunt per accidens: syllogizandū est in prima figura ex combinatione affirmatiuarꝫ: ⁊ non negatiuarū ⁊c. esse. n. operationes de genere earum: que reales appellent̄ ⁊ extra animaꝫ: vel non naturam praxis non variat: que diffinitur per operationem sm electionem humanam: nō determinando ad operationē imanentem vel transeuntē: quia moralis circa operationes imanentes est: qꝛ iram virtus aliquādo excitat: aliquando vero frenat. Tertio enim ethicorum capitulo. 10. aliquādo virtus est imittēda furori aliquādo etiam virtutem furorē erigere oportet: ⁊ tamē practica est: neqꝫ curando an oꝑationes: que regulentur: sint intellectus operationes: vel non ymo ne logica philosophicam inquisitioneꝫ de aīa ⁊ anime operationibus presupponeret. Aristoteles in nomine ⁊ verbo diffiniendis primo perihermenias ad voces se contulit: quas regule logicales dirigerent. Intellectus etiaꝫ extensione fit practicus: non dico extra se tendendo: sed considerando obiectuꝫ incōplexum: inquantū est a nobis operabile: aut obiectum cōplexuꝫ dictans de opere: cui conformiter eliciēda est recti appetitus operatio practici enim intellectus veritas est confesse se habens appetitui recto: sexto ethicorum capitulo tertio: ⁊ tūc praxes solum ab hoīe sunt: non autem a deo: aut ab alia intelligentia: neqꝫ a brutis: neqꝫ infantibus ⁊ cetera hic aduertat Theologus. Non igitur omnes operationes ab homine facte praxes sunt: quia non que naturaliter siue cognitione fiunt: neqꝫ que violenter: fiunt sed que libere: ⁊ non quecūqꝫ libere: sed que cum electione fiunt: electio autem est eorum que ad finem sunt: vbi voluntas est ipsius finis: tertio ethicorꝫ philosophus capitulo quinto: fricatio enim barbe quāuis libera sit: cum inaduertenter fit: non est praxis: electio etiam cum ratione ⁊ intellectu est: vt in eodeꝫ tertio in fine eiusdem capiuli testatur philosophus. ¶ Tunc ad punctum physionomia ⁊ chyromantia non sunt pratice: qꝛ quāuis istaꝝ scien-

tiarum conclusio esset de opere: vt iste furabitur: non tamen dictat illa conclusio aut sententiat sic esse faciendũ: vel sic: vel non sic faciendũ. ¶ Dicendum tamẽ ꝙ adiuuante chyromantia aut physionomia conclusio pratica elici potest: vt inuento per artes istas ꝙ iste temperatus est in cõplexione ꝛ moribus: tunc elicitur ꝙ bona est illius cõuersatio: sed inuento illo proditore aut maniaco: mala. Sed iste conclusiones morales sunt ꝛ per prudẽtiam eliciuntur: non autem per physionomiam aut chyromantiam: quãuis antecedens ad cõclusiones illas scitum fuerit per chyromantiam aut physionomiaꝫ: prudentia enim preceptiua est sexto ethycorum capitulo vndecimo. Iste autẽ sunt iudicatiue. ¶ Huic sentẽtie proportionabile est dictum Auerrois secundo canticorum cõmento quinquagesimoquinto. Quod hec conclusio non est nauigandum per mare tempore hiemis non est medicinalis: sed consiliaria. Et hoc modo astronomiaꝫ etiam pono Theoricam quãuis de humanis operibus determinaret. ¶ Elitio quinto differentiam inter Chyromantiam ꝛ Physionomiaꝫ: quoniã physionomia altero duorum modorum diffiniri potest: vno modo: qꝛ ipsa sit scientia hominis ẜm ꝙ bonus est natura: ex apparentibus signis in corpore: vndequaqꝫ appareant huiusmodi signa: ꝛ sic est Physionomia totum integrale ad scientiam Chyromantie. Si autem restringatur physionomia principalr̃ ad signa faciei: sic ipsa differt a chyromantia: non ex subiecto: nõ ex ratione formali considerandi subiectum: sed ex medijs per que iudicatur: qꝛ physionomista principaliter accipit signa ex facie: aut si ex alijs corporis partibus: non tamen ex manuuꝫ lineamentis. Chyromantia autem ex manuum lineamentis oritur vt ex signis: ꝛ ita stricte loquutus ẽ philosophus de physionomia: cum de signis manus nullaꝫ adhibuit considerationem: neqꝫ in physionomia methaphorica. neqꝫ in physionomia breui ad Alexandrum illum magnum macedoneꝫ. Quod inaduertenter contigisse minime de tanto philosopho suspicandum est: ꝛ presertim cum primo de historijs animalium lineamentoruꝫ chyromantie meminerit: dicens: vola incisuris vite indicibus distincta est. Idem trigesimaquinta problematum problemate decimo: quod ꝛ decima ꝓblematum problemate. 49. ¶ Quod si quis diligentiore vtens consideratione ꝛ pedimantiam ꝛ vmblimantiam secernere voluerit: quoniam in illis etiaꝫ proprie diuersitates propria habentes significata inueniuntur. ¶ Dicenduꝫ est illas esse physionomie ꝑtes: plus enim in physionomie ad alexãdrũ a capite vsqꝫ ad pedes physionomica signa comprehendit: exceptis manuuꝫ lineaturis vt predixi: ꝙ si etiam illa tua signa pedis: aut vmbilici: aut partis altertius excipere volueris: non tecum ad nomen contendam. ¶ Elitio sexto diuersitatem cadentem inter philosophiam moralem considerantem hominem ẜm ꝙ moraliter bonificabilis est: ꝛ has particulares sciẽtias hominem ẜm ꝙ natura bonus est considerantes: quoniam moralis considerat homineꝫ ẜm ꝙ bonificabilis est prudentia: ꝛ ista ratio formalis considerandi hominẽ pratica est vt pꝫ: quoniã reddit subiectum ens operabile a nobis: lꝫ subiecti materiale nõ fiat ab homine per electionem: licet fiat ab eo ꝑ naturam nõ nego tñ quin in concursu ad muliereꝫ concurrat electio: vt octauo physicorum cõmento quadragesimo septimo colligitur ab Auerroe: nõ enim cõsideratur materiale subiecti principaliter ad habendũ esse praticuꝫ vel speculatiuuꝫ: sꝫ formale: qꝛ intẽtio philosophi moralis est: vt boni fiamus. Teste Aristotele secũdo ethicorũ capitulo secũdo ꝛ primo ethicorum capitulo tertio. Amplius autem passionum sequutor existens inaniter audiet: ꝛ inutiliter: qꝛ finis est: non cognitio: sed actus. Sed phisionomici aut chyromantici aut Astronomi non est hec cura: neqꝫ est hic finis: sufficit enim ipsis presentem bonitateꝫ cognoscere: vel absentem: ꝛ etiam ꝑteritam aut futuram: ideo moralis praticus est hi vero theorici sũt artifices. ¶ Ex quo sequitur ꝙ eadeꝫ scientie subalternari possunt sciẽtia pratica ꝛ speculatiua qꝛ phylosophie naturali subiciuntur: ꝛ moralis: ꝛ etiam medicina: quarũ vtraqꝫ pratica est: ꝛ etiam physionomia ꝛ chyromantia quarũ vtraqꝫ speculatiua est: ꝛ istarum omniuꝫ homo subiectum est: nõ dico aiaꝫ subici morali: neqꝫ corpus: qꝺ est altera pars compositi: medico: sed homo omnibus subicitur: lꝫ ẜm aliam ꝛ aliam rationem formalem: non igitur moralis philosophia inter tres philosophie ꝑtes diuisa ab Aristotele sexto methaphisice textu cõmẽti. 2. neglecta relinquebatur: sed cõprehẽsa sub naturali philosophia ipsaꝫ sub se cõtinente ꝛ subalternãte latitabat. Errant igitur qui diuisam ꝛ sufficientem scientiam ab Aristotele in tres primas partes: ad speculatiuã restringũt: quasi pratice scientie nõ extitissent comprehendende. ¶ Elitio septimo differentiã inter cõclusiones artificiales ꝛ scientificas pertinentes ad has duas scientias quoniam ẜm Aristotelem sexto ethicorum capitulo quarto alegantẽ se primo posteriorum textu cõmenti septimi scientie est necessariorum: cum autem est propositio vt in pluribus vera: ad opinionem spectat: ꝛ tunc artificialeꝫ eas appellamus non qꝛ sit de numero conclusionũ: quaruꝫ habitus est ars: quoniã ars ꝗ̃uis sit possibiliuꝫ aliter se habere: nõ tñ ipsa est quorũcũqꝫ contingentiũ: etiam vt in pluribus sed eorum quorum principiũ est in faciente: ꝛ non in facto ẜm determinationẽ philosophi sexto ethicorum capitulo quinto cuiusmodi nõ sunt: que per chyromantẽ aut physionomũ iudicantur: nõ intelligo tñ solum ea esse factabilia: que operatione nostra ponuntur in esse: qm̃ vltra artẽ sic operatiuaꝫ: quã perfectiuã appellamus dantur etiam artes due scilicet operatiuã: qua nihil remanet post operationẽ: vt ars cantandi aut saltãdi: ꝛ sic de alijs multis de quibus mentionẽ fecit Auerrois secundo physicorum cõmento tertio. Nõ igitur dicenduꝫ est omne agibile esse per prudẽtiã regulabile: dixit enim philosophus primo magnorũ moraliũ Cythariste actor est ꝛ artifex. Quia non prudẽtia regitur cytharaꝫ: sꝫ arte. Sed prudẽtia est circa agibile eligibile ad cõmodũ iuxta Philosophuꝫ ibidẽ. Alia autẽ est possessiua: vt venatoria: aut piscatoria ars hec quidẽ tertiũ cõmunium particulares nos faciunt esse possessores sꝫ artificialem cõclusionẽ intelligimus qꝛ rationali cõiectura elicitam: conclusiones igit̃ in his sciẽtijs cõcluse sunt necessarie: artificiales aũt sunt vt ĩ pluribus vere: ꝛ vniuersales ex subiecto: nõ dico ex vniuersali clausura idest modo distribuente subiectũ iuxta Auerroim primo perhyhermenias sed iudicia prolata vt in plurib⁹ vera sũt: ꝛ singularia: quoniam sensus singularia iudicat: quãuis iudicium apud intellectum ex terminis vniuersalibus componatur: siue distributis siue non: experientia autẽ

apud interiorem sensum reperitur ⁊ est copulatiua composita ex singularibus propositionibus consimilib⁹ sensatis: quaruꝫ memorialis habitus conseruatur: ⁊ sic sequitur cogitatiuam virtutem componere cum hoc verbo est subiectum cum predicato: inter tamen terminos singulares in essendo: quēadmodum cogitatiua est virtus singularis in essendo: quia ipsa est virtus educta de potentia materie: ꝙ si inter vniuersales terminos componit: illi vniuersales sunt solum modo in significando non autem in essendo: vt talis habens tale signum super police fuit suspensus ⁊ talis ⁊ cetera: operationes auteꝫ exteriores circa singularia sunt secundo ethicorum capitulo septimo: ⁊ tertio ethicorū capitulo primo: ⁊ etiam singularium vt prohemio methaphisice colligitur.

❡ Addo etiam his que dicta sunt octauum correlariū: licet ab homine multe fiant operationes: quedam enim ab in existenti natura elemēti fiunt: vt descēdere: quando homo in aere sue nature relinquit: aut in aqua: postquam aer aut spiritus in interiorum vacuitatibus precontentus euanuit: quedam fiunt ab anima ꝭm ꝙ vegetatiua est vt nutrire corpus: augere ipsum: ⁊ generare tale quale ipsum est: in non orbatis: neqꝫ imperfectis: neqꝫ in generationem spontaneaꝫ habētibus iuxta Aristotelem secundo de anima textu cōmēti trigesimiquarti sponte fieri ea intelligo cum non extrinsecum particulare agens concurrit ad generationem quale est illud a quo deciditur semen: in his que ex semine generentur: ex putrefactione enim genita multa non generant: ꝙ si sic: generant non tale quale ipsa sunt: sed effectus est alterius rationis a generante: vt apertissime dixit Aristoteles primo de generatione animalium. Potuit librorum penuria facere ꝙ locum hunc doctor subtilis Scotus non viderit concedens genita per putrefactionem cum genitis per propagationem eiusdem esse rationis: materie enim secunde sunt alterius rationis ⁊ agentia propinqua: ergo forme. Sed consequentiam hanc oportet Theologum negare de materia ex qua scilicet limo ⁊ sanguine mestruo: non immanente quia adde materia ⁊ filij eius diuersa extitit ⁊ agens propinquum: qui tamen eiusdem rationis fuerunt: cum autem nō sit procedere in infinitum in talibus speciebus: quia infinitum abhorret natura: data vltima specie genita: ipsa non prolifica est: quedam autem fiunt ab anima ꝭm ꝙ cognoscitiua est: aut audire: videre ⁊ cetera: quedam fiunt ab eius anima ꝭm ꝙ cognoscente ⁊ appetente: vt motiones locales. Istarum tamen operationum ꝗꝫ ꝗꝫ natura hominem statuerit vti finem artificialium: ⁊ huius inferioris mundi dominum: ⁊ presertim suarummet operationum: ipse tamen quarūdam excellentius dominatur quam aliarum: hominis igitur appetitui directe subicitur motus localis illius progressiuus: intra tamen terminos sue velocitatis: maximum scilicet ⁊ minimū: non enim infinite velociter moueri potest homo: remotis etiam impedimentis tam se tenentibus ex parte animalis: tam intrinsecis animali: vt egritudo: membri amputatio: quam extrinsecis vt ligatura: compedes: tam se tenentibus se ex parte medij: non enim infinite resistens medium ab animali diuidi potest: neque aqua hominis respirationi est conueniens medium: quāuis sit diuisibile medium ab hominis virtute tam se tenentibus ex parte spacij super quo sustineri debet animal ⁊ ceteras

indirecte autem homini alie sue operationes subiciuntur: que ante cognitionem sunt: ei tamen minime subiciuntur operatio elementaris: inde fit vt resolutionem humidi substantifici a calido illius naturali se ipsum cōseruante prohibere homo non possit: neqꝫ processum actatiuuꝫ aliter perpetuabilis esset homo existens adhuc corruptibilis a nā. Quamuis Theologus eos qui surrexerunt vocare habeat corruptibiles homines: cuꝫ sint eiusdem speciei ymo ideꝫ numero post resurrectionem qui fuerunt ante: non tamen stante diuina voluntate potest nā eos corrumpere: ideo Theologi eos qui appellant immortales: deus tamen illos sue nature posset relinquere. ⁊ tunc lapsu temporis iterum corumperentur. Sed de his alias. Communem tamen stomachi digestiuam ⁊ adiuuare potest ⁊ impedire ⁊ prohibere: pro quanto motus localis sibi subicitur: prerequiritur enim in stomachi operatione: nutrimenti ad os approximatio: aut masticatio: aut transglutitio. Tum etiā cibi aut potus boni ⁊ mali passibilis est famelico p̄sentatio: similiter ex medice artis regulis possibile est stomachum in digerendo adiuuare: aut ex regularum oppositis ipsum impedire. Istarum igitur operationum quedam naturaliter procedunt intellectum: ⁊ iste non proprie illius dominio subiciuntur: quedam vero naturaliter sequuntur intellectum vt motiones locales totius vel partium: que membra exteriora sunt: non enim motus cordis in potestate hominis positus est directe. In istis etiam operationibus intellectum preuenientibus: quedam sunt quarum similes possunt esse imperate ab appetitu vt visio: quedam enim visio naturaliter precedit intellectum: noticiam enim hominis intellectiuam omnem naturaliter precedit sensitiua eiusdem ⁊ appetitiuam cognoscitiua. ⁊ in istis operationibus precedentibus vt precedunt intellectum non reperitur bonitas moralis vel malitia: de istis enim dictum est ab Augustino: primi motus non sunt in potestate nostra. Aliquas tamen visiuas operationes appetitus imperat ⁊ in istis bonitas est moralis vel malitia: dixit enim philosophus secundo ethicorum capitulo quinto. Adhuc irascimur quidem ⁊ timemus non sponte: sed huiusmodi operationes ꝭm ꝙ intellectu posteriores dicūtur: libere sunt: pro quanto rationis imperio subsunt: ideo participatione rōnales appellantꝰ ab Aristotele.

❡ Utrum autem omnium istarum operationum physionomus aut Chyromāticus eque faciliter iudicet bonitatem aut malitiam considerandum est: ⁊ primo de altioribus operationibus dicendum ꝙ rationis ⁊ voluntatis operationes non certe iudicantur: sunt enim rationales: vt nono methaphisice textu cōmenti tertij: ⁊ secundo peryhermenias ⁊ consequenter possibilitas est ad opposita: ⁊ huiusmodi etiam sunt passiones anime non notabiliter corpus alternantes vt dicemus de grāmatico iudicando: an grammaticus esset: aut rhetor.

❡ Dicendum tamen ꝙ appetitus sensitiuus dispositionem corporis consequitur: anima enim imaginatiua sequitur complexionem corporis iuxta Auerroim primo canticorum cōmento tricentesimoquinquagesimo: hic autem anime appetitus: non alterum est: sed esse aliud vt tertio de anima textu commenti vigesiminoni dixit Philosophus: ⁊ hic appetitus vt in pluribus trahit intellectiuum: virtus enim anime nostre non organi

ca: propter colligantiam quam habet cum virtutibus sensitiuis: vt in pluribus dispositionibus conuenit cum organica: sunt enim organa anime instrumenta primo de anima. Auerrois commento quinquagesimosecundo: vnde Aristoteles primo de partibus animalium capitulo vltimo. Quapropter corpus etiam totum anime gratia conditum est: et membra officiorum gratia cōstāt: et munerum: ad que singula accomodantur. Si igitur inter eos accidat discordia: vt dixit Aristoteles tertio de anima textu cōmenti quinquagesimitertij: tunc ratione dominante appetitus sensitiuus intellectiuo succumbit: econtra vero sensu dominante: appetitus sensitiuus trahit intellectiuum: secundum quod dixit philosophus tertio de anima textu cōmenti quinquagesimiseptimi: primo ethicorum capitulo decimooctauo: Aristoteles et Auerrois: et in libro magnorum moralium Philosophus.

¶ Dicendum est igitur quod Chyromanticus aut physionomus istos sic secundum naturam complexionis operantes iudicat: et bene iudicat. Sed tamen eorum iudicium tale scilicet iste sic operabitur: contingens est. Sed eorum iudicium tale scilicet iste secundum complexionem suam naturaliter sic inclinatur ad operandum: non sic contingens est: quia inclinationes complexionum: non libere: neque cōtingenter sequuntur complexiones: quarum sunt inclinationes: sed mere naturaliter.

¶ Quod autem sensitiuus appetitus sequatur corporis dispositiones. Dixit aperte Aristoteles in principio sue physionomie: et patet nam anima indiget cetera et determinata organorum corporalium dispositione: qua stāte operari potest: qua non stante: nō operari potest: qua bona: bene: qua non bona: non bene. Et ista via venator bonos canes ad venandū cognoscit similiter est de alijs animalibus vt iumentarijs aut ad alia seruitia vtilibus artifices proprij propria ferunt iudicia vtile ab vtili discernentes: anima igitur organica sue nature derelicta secundum aliam et aliam organi dispositionē aliter et aliter operatur patet ī freneticis: maniacis appoleticis et cetera in quibus manifestissime leduntur operationes: ablate: diminute: aut corrupte: nimis intensam sub corrupta comprehendo iuxta Galenum quarto de accidenti capitulo septimo similiter et in gaudijs et in tristicijs. ¶ Tum ēt ex climatum diuersitate varias videmus fieri operationes: ergo a fortiori ex varia corporis dispositione: ymo etiam in eodem climate secundum variam temporis dispositionum: aliter et aliter homo operatur appetitus enim ad coitum in mulieribus crescit in estate: in viris vero in hyeme Aristoteles quarta problematum problemate.28.25. Si enim nihil possent corporis dispositiones pro esse forme: tunc posset forma quodlibet corpus indifferenter forme: quod est impossibile: quod si admittatur: omnes naturales transmutationes tam substantiales quam accidentales confunduntur: et sic tota ruit naturalis philosophia: vnde ab Aristotele primo posteriorum textu commenti quadragesimitertij et.44. et primo de partibus animalium: et secundo phisicorum determinate materie determinata est forma textu cōmenti.26. et secundo de anima textu commenti vigesimisexti vnusquisque actus in propria materia est: si enim dispositiones non facerent pro se forme aut operari: tunc non posset aliqua forma expelli de materia: agente quātumcumque forti aut contrario applicato: quia forme substantiales contrarium non habent: ///// ///// dispositionum accidentalium quibus saluatis saluātur: et eductis educuntur: abiectis abiciuntur: diminutis debilitantur: vigoratis vigorantur: et primo de anima textu cōmenti quinquagesimiprimi illudit philosophus Pythagoram ponentem animas migrare de corpore in corpus: ponens vnūquodque corpus speciem habet propriam: apud enim Pythagorā forma quelibet cuilibet corpori esset cōmunis: et Auerrois ibi non differunt mēbra cerui a mēbris leonis: nisi propter diuersitatē anime: idem tangitur secundo de anima cōmento sexagesimo ab Auerroe: diuersitas enim forme est causa diuersitatis materie magis quam econtra: patet etiam econtra ex corporis affectibus animam mutari: vt amore: timore: tristitia: delectatione in iudicandis etiam corporibus salsande sunt etatum diuersitates: vt in iuuene: et sene eadem appetente potest enim complexio certa furiam facere: vt in iuuene: et non in sene: vt adustio humorum complexionalis in iuuene fortissimos motus promouet: nō sic in sene: siue ex virtutum senis debilitate siue flegmatum contra operantia: contingat: exercitia etiam solertia consideranda sunt: nutrimenta loca et cetera studio enim litterarum melancholicū aliquādo fieri videmus: et ex cōsuetudine etiam aliquādo mēbra aut mēbrorum signa rubicunda sunt: et aliquando aliquod mēbrū grossius: vt in ludentibus ad grauem pilam: dextra grossior.

¶ Quod si dixeris hominis bestialitatem iudicari nō posse: cum ipsa spiritualis sit: cum sit sensus interioris operatio corrupta.

¶ Respondeo si ex consuetudine tantum fuerit homo bestialis: ab ignorante consuetudinem non iudicabitur: presertim cum non operetur sic bestialis: similiter in naturalibus passionibus vt iracūdo: timido: coeunti: et sic de alijs passionibus: vt physionomia maiore scribit philosophus vnde secundo ethicorum Aristoteles capitulo primo hij quidem enim temperati et mites fiunt: hij autē intēperati et iracundi: hij quidē in eis ex sic cōuersati: hij autem ex sic: nihil enim adeo bonum est: sicut bonorum virorum conuersatio crebra sexto enim ethicorum capitulo decimoquarto. ¶ Quare oportet attendere expertorum et seniorum vel prudentium in demonstrationibus enunciationibus et opinionibus nō minus demonstrationum: propter enim habere experientia in ///: vident principia.

¶ Si vo ex natura bestialitas fuerit: tunc iudicatur esse talis: aut ex mēbris: aut colore aut figura: aut lineis: sed maxime ex situ oculi: et vt bonitatis potius signa referamus quam oppositi: dixit Aristoteles primo de historijs animalium: mediocris tamen situs nota morum est optimorum: motu etiam oculi: dixit enim Philosophus primo de historijs animaliū. Notam morum laudabilium habent: qui mediocriter conniuent: reliquorum alteri impudētie: alteri inconstantie indices sunt: similiter ex oculorum colore: pupilla.n.caprina optimorum est morum. Aristoteles primo de historijs animalium: similiter colligitur ab Aristotele. Istis enim cerebri complexio aut cōpositio iudicatur: que cum mala extiterit: morbos: deliria: mortes affert: secundo de partibus animalium Aristoteles: non tamen propter hoc ponimus cerebrum esse primam sensus radicem: sed cor ipsum vt dixit Aristoteles tertio de partibus aialium et sepe: ad ex-

perientias enim Galenus quarto de accidenti ⁊ morbo contra Aristotelez non difficile est videre vt secundo colliget capitulo.20.ab Auerroe colligi potest ⁊ inter cetera dixit Philosophus. Que enim sensu hebeti sunt: cor habēt durū ⁊ spissum: que autē sensu valent: mollius: pauida: cor grandius: audiētiora: minus vel mediocre. Caute tñ attendendum est. Quoniaȝ facilius potest bona naturalis cōplexio, ex cōsuetudine depravari: q̄ȝ mala reintegrari. Aristoteles decima problematū problemate quadragesimoquinto: facile est fieri prauum a principio: ⁊ trāsmutari in se: ⁊ ratio confirmat: qꝛ alterabilius est mediuȝ ab opposito cōtrario q̄ȝ aliud extremū: vnde philosophus in post predicamentis ostendit longū labi tempus antequā malus per bonorū cōuersationē fiat bonus: vbi patet, q̄d bonus statim fieri pōt malus. ¶ Q.d si dixeris: quod naturaliter est: non aliter assuescit: secūdo ethicorum capitulo primo: ergo mores naturales nō permutant. ¶ Respondeo operationes mere naturales scilicet que rationis imperio non subsunt non mutant derelinquentes sua subiecta: non enim lapis per iteratam quātūcūq; volueris sursum proiectionem ascendere assuescit sed que rationis imperio subsunt: aliquam recipiunt variationem: licet quedaȝ maiorē: quedaȝ minorē ab inuicem variationeȝ suscipere apte sint. ¶ Ex his sequitur q̄ licet magis alterabilis sit aīa sensitiua q̄ȝ intellectiua: tñ ēt per accidens alterabilis est sensitiua: qꝛ ipsa nō est passiuȝ alterationi subiectum: sed corpus celestibus influxibus subicitur: ex cuius corporis varia dispositione aīa sensitiua aliter ⁊ aliter operatur: oībus enim videtur singulos morū existere natura: aliqualiter enīȝ iusti ⁊ temperati ⁊ fortes: ⁊ aliam confestim habemus a natiuitate: sexto ethicorum capitulo decimoseptimo ⁊ x. ethicorum Aristoteles capitulo vndecimo fieri auteȝ bonos existimant: hi naturali consuetudine: hi auteȝ doctrina. Intellectiua autē aīa: eo qꝛ colligata est cum imaginibus sensibilibus variatur vt dixit Auerrois tertio de anima cōmēto trigesimo. ¶ Quod si dixeris q̄ appetitus sensitiuus non videtur posse cōtra rationem: qꝛ illius obiectum est bonū: ergo in maluȝ non potest appetitus sensitiuus: ergo non dat appetitus naturaliter malus. ¶ Respondeo appetitus est duplex: naturalis ⁊ cognoscitiuus: tunc appetitus naturalis obiectum est bonum: sed appetitus cognoscitiui obiectum est bonuȝ: vel apparens bonū iuxta Auerroim secūdo physicorum cōmēto trigesimo primo: ⁊ sic negatur minor. Item dī q̄ agens naturale in sua operatione in multis habet impedimentū: si.n. produceret agens temperatā cōplexionem. Faceret et appetitū: qui sequens corporis cōplexionem esset rectus: sed agenti naturali sepe occurrit īpedimentum: ex mala cōplexione: aut mala cōpositione: aut mala mēbrorū vnitate: ⁊ sic a rectissima sui operatione naturaliter agens per impotentiam diuertit ⁊ in vanuȝ aut casum ipsum exire contingit. Iterū de bonitate distinguendū: morali: ⁊ naturali: bonitas naturalis est forma cui opponitur priuatio que est malum. Et bonitas moris est mos bene ordinatus ad iusticiam tunc primā bonitatem natura appetit: sed non opȝ q̄ secundam: nisi ratione dirigente: alius enim est finis generatiōis a fine rei generate secundo physicoruȝ cōmēto septuagesimo: quāuis etiam in scire sit naturalis inclinatio primo methaphisice ⁊ maximam scientiam maxime desideramus ex primo posteriorum capitulo octauo: ⁊ etiam in bonos mores etiaȝ naturaliter tendimus: quia naturalis inclinatio dicit aptitudinem aut potentiam: nos autē nunc loquimur de actu: physionomus igitur aut chyromanticus diuersitates impedimentorum considerat ⁊ iudicat in quid inclinatur ille de quo iudicium fertur.

¶ Ferocissimus aut ⁊ lupinorum morum cum subditis: cum subditis sensitiuum sequebatur appetitum: ⁊ idem cum extraneis affabilis: curialis: ⁊ iustus sequebatur intellectiuum. ¶ De his etiaȝ operationibus: que indirecte rationi subiciuntur: iudicat physionomus aut chyromanticus sm̄ q̄ ipsa complexioneȝ sequuntur: nō autem rationem: quāuis essent bona corporis: super quibus dominatur celestis influxus: in iudicando igitur de istis ⁊ de bonis fortune: signis sequentibus celestes influxus vtitur: quasi demonstratio a posteriori seu a signo procedens in duas demonstrationes resoluatur. Primam a posteriori: talis mons manus vel talis linea vel punctum: punctis enim non tamen mathematicis: sed vt paruis foueis: etiam vtimur ad iudicandum oculorum euulsiones: aut vulnera: sm̄ q̄ in linea vite vel mensali reperiuntur est bonum vel malum: ergo influxus celi adhoc comparatus est bonus vel malus. Effectus enim sue cause vestigium est. Secūda demonstratio ⁊ a priori: celestis influxus ad hec comparatus est bonus vel malus: ergo bonum vel malū est aptum istud indiuiduum consequi: quāuis talia ab extra fiant: ⁊ non ab intra: vt excecatio aut vulnus. Sed dices quomodo fortune bona: cuȝ extrinseca sint: dici possunt esse comprehensa sub bono natura: quod positum est ratio formalis considerandi subiectum in his scientijs: bona enim corporis ex natura hominem producente: sunt ⁊ anime bona ab eadem pro quanto in suis operibus corporis dispositiones preualēt. Cum enim phantasmata intellectui necessario presententur ad hoc vt intellectus intelligat: confuso existēte speculo in quo imagines relucent aut turbido aut distorto: quomodo clare presentantur imagines intellectui: ⁊ sic si operationes intellectus variantur: a fortiori alie. Sed exteriora bona non nature: sed fortune ascribuntur. ¶ Respondeo nature agenti pro fortis generatione exempli gratia cohoperatur celum: ⁊ tunc sm̄ celorum influxus agēti nature cooperantes sunt bona fortune aut opposita materie attributa: ⁊ sub ratione formali subiecti comprehensa: ⁊ propter hanc causam de istis bonis vere iudicant: physionomus: chyromanticus: ⁊ astronomus.

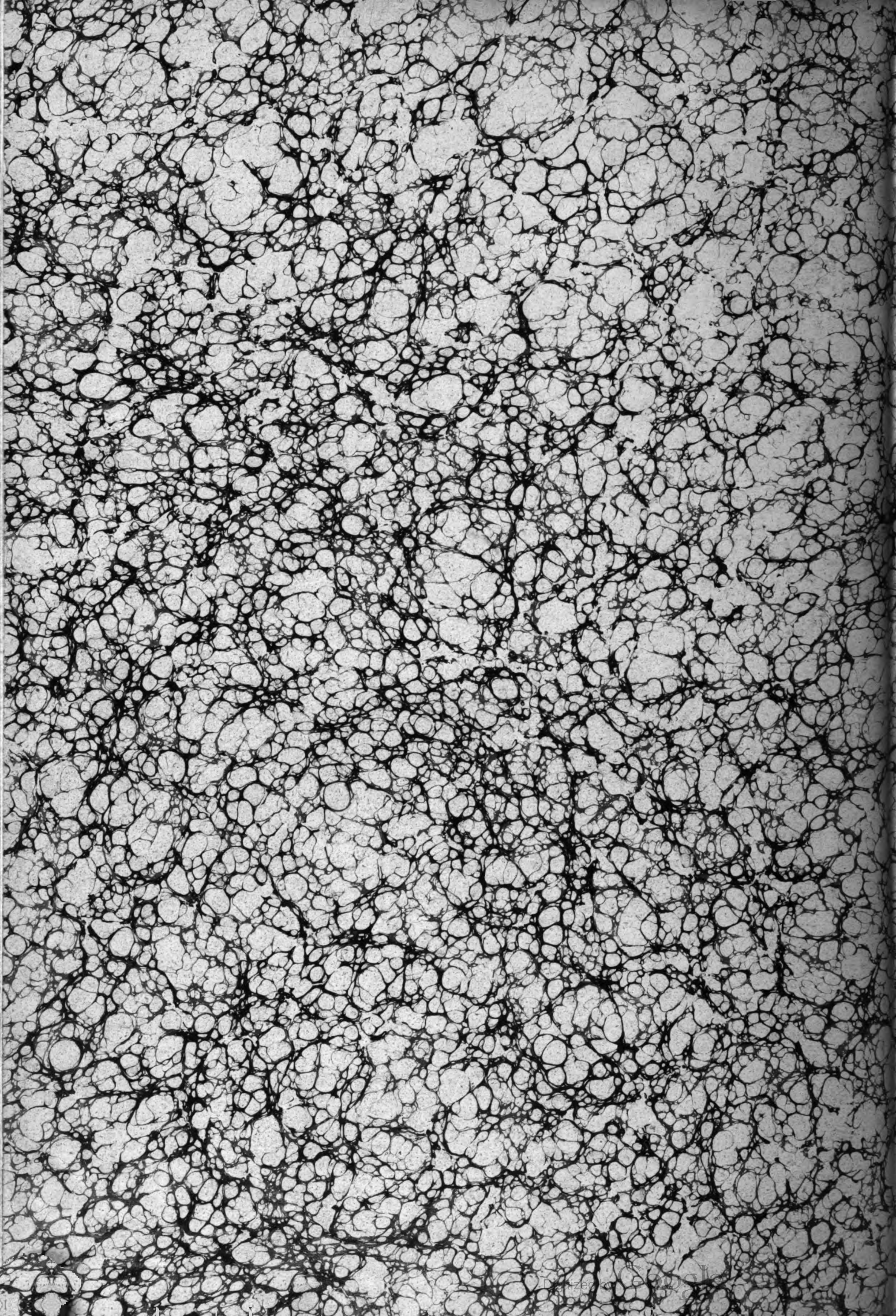
¶ Inter signa autem quibus physionomus in iudicando vti potest: que ab Aristotele in physionomia enumerantur: figura est de potioribus ea signo existente corporis complexionem ⁊ compositionem intime effigiante: vnde in canibus magnis quid lupinuȝ apparet: in alijs quibusdam non magnis: quid vulpinum ostēditur. Genus etiam apum optimum Aristoteles quinto de animalium historijs iudicat ex figura: que breues varie ⁊ in rotunditatem cōpactiles sunt: hec enim solertiā ⁊ agilitatem ostendunt. Natura enim figuras formis aptat in operatione adiuuantes: ⁊ volatilia rapacia paruis cōstant capitibus: vt impetuose volando facilius aerem valeant diuidere: hic tamen finis secundarius est: ⁊ non prima intentione. ¶ Figura etiam celestibus principijs variatur: dixit Ptholomeus centiloqui verbo.53. Cum

non fuerit significatoribus ascendentis latitudo: natus erit macilentus si vero multa pinguis: si vero meridiana: cum carnositate motus erit levis: Si septentrionalis: ponderosus in motu. Similiter cum fuerit significator ad retrogradationem vel directionem vel ad stationes operabitur idem. Aristoteles etiam in libro de regum regimine ad Alexandrum macedonē dixit ꝙ Alexander multas solis habuit proprietates quia sole ex orizonte ascendente: et domū propriam peragrāte ex matris ventre primum efferebatur in lucem. Cor enim leonis in fluxit. In quibusdam etiam suspensorum effigies advertentium sensibus se offert iudicāda: quos mala mors te intercipi vt in pluribus notat experientia: vnde rasis secundo almansoris de effigie et forma capitulum appofuit. Non tamen ex figura tantum cōiter iudicandū est: sicut neque ex aliquo vno signo: vt ī physionomia ad Alexandrum testatur Aristotiles. Mortuus enim homo ꝗꝗ figure formam habeat eandem: tamē homo nō est, Aristoteles primo de partibus animalium. In hoibus etiam figure varietas multum operatur dixit enim Aristoteles quarto de partibus animalium: bruta hominibus dementiora: inter hoies pueri viris: inter viros pomiliones mente deficiunt: ꝗꝗ aliis viribus forte valeant. Simia etiam est homini multum propinqua: et tamē operationibus multum distinguitur: sed tamen caput: pars valde principalis: bene dispositum in homine: non sic in ea disponit: pectus quoque in homine enim a lato ad angustum descendit: et in simia ab angusto ad latum descendit: et iterū a lato in angustum redigitur. ¶ Pigmei etiam genus hominum pusillum ex Aristotile octavo de historiis animalium: aut ex septimo capitulo septimo iuxta translationem antiquā: opere ab aliis hoibus deficiunt non enim civitates colūt: sed cavernas: vnde troglodyte dicti sunt. Sed quia conciliator sup decima problematum problemate. 12. se istorum aliquē vidisse et tetigisse asserens eos non esse hoies contra Aristotelem dixit: nihil vniversale indicantes et loquellam et sermonem imperfectum habentes. Ideo pro Aristotile. Respondeo ipsum nō bene potuisse mentis eius conceptum indicare: an vniversalis esset: an singularis: ob sermonis imperfectionem: et forte ob signorū significationem ipsi non bene cognitam: manum enim habēt: que signū est magne prudentie: iuxta Aristotelem quarto de partibus animalium: vnde subdit natura igitur ei qui artes plurimas recipere potest: manū reddidit: que ad plures instrumenta vtilis est. Tum etiā quia ter in anno exeunt cavernas: et castrametant ad ova gruū dissipāda: quasi non aliter earum multitudini et vigori ab eis faciliter resisti possit: quin ipsi ab eis per aera portentur: et interficiantur: et sic eorum cogitatio comprehenditur super futuris ex preteritorum memoria: dixit autem Aristoteles primo de historiis aialium homo vnus ex numero animalium omnium vim obtinet cogitandi et aliqua civilitas ad bonum publicum peragendū: et aliqua suasio ad alios excitandum: et aliqua ars qua iuventur in pugna offendendo aut defendendo: aut mercātia in eis iudicatur et perpenditur. Ex his patet ꝙ multa negantur que ab Alberto magno. 21. de aialibus assumuntur capitulo secundo. Hunc enim puto a conciliatore imitatū fuisse. ¶ Tum etiam oportuisset Aristotelem eos appellasse homines: ex eorum figura: et non ex eorum forma substantiali: et sic antiquorum opinionem ab eo reprobatam et in eodem libro incidisset: vt patet primo de partibus animaliū. ¶ Tum etiam errasset philosophus cum reprehenderet eos qui asserunt hominem deterrime omnium animalium constare: cum nudus atque informem referant hominem generari: dicens cetera eni animalia vnum auxilium habent: quia pigmei nullum auxiliū habent. imo deterius homine pigmeos natura muniuisset: cum non ingenio aut viribus respectu aliorum: quos homines appellat: poleant: sed multū a nobis deficiant: et longo discrimine superentur. ¶ Redeamus si isti homines non essent: cum figura humana figurētur: et opere distent: adhuc concluditur ꝙ non ex figura tm̄ est iudicandum. ¶ Coloris autem iudicium fallax: aliquā enim humores in interioribus corporis latentes sunt. Aliquando etiam ex stirpe color contrahitur: vn̄ Aristoteles primo de generatione aialiū mulier elide ex ethiope albam genuit. et alba filia ex albo viro ethiopem: licet tamen fallax sit iudicium ex colore acceptum ad iudicandum super patre: aut filio nigro: aut de regione ethiope: non tamen fallit sic super complexiōe illius cuius est color: quia eam saltem in exterioribus membris calidam esse ondit. ¶ Quod si ineunte autūno ficedula sit avis quedam: et ab autūno protinus atricapilla: ob coloris et vocis discrimen: quam tamen esse autē eandem cōstet. iuxta Aristotelem nono de historiis animalium: nulli tm̄ dubium est eam cōplexione variari. ¶ Sed de his hactenus dicta sufficiant. Sunt igitur chyromantia et physionomia scientie naturali philosophie subalternate: quarum subiectum est homo sm̄ ꝙ homo est natura: demōstratione quia vtētes et speculative: et de humanis operibus recte iudicantes. Tu autem ad particularia istarum scientiarum quesita sermonem tuum extendis: iō hec vniversalia illis premisi: vt rogatus morem tue gererem voluntati. Uale.

Laus Deo gloria et honor.

¶ Explicit questio de subiecto physionomie et Chyromantie: a filio Claudii Achillini: ābas ordinarias et philosophie et medicine Theorice publice docente. Edita et impressa Bononie: ex arte et officina Hieronymi de benedictis Civis Bononiensis: Anno dn̄i. 1523. mense Iulii Adriano sexto Pont. max. Regnāte.

Digitized by Google

